

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

STATSRÅDETS FORHANDLINGER 1872-1912

XII. BIND

20. APRIL 1872-15. MAJ 1912

Udgivet af Rigsarkivet ved
HARALD JØRGENSEN

RIGSARKIVET . KØBENHAVN . 1976

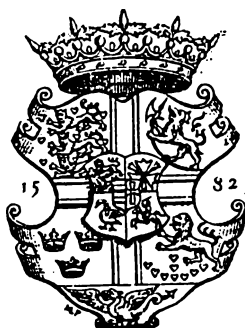
Statsrådets forhandlinger
20. april 1872–15. maj 1912

STATSRÅDETS FORHANDLINGER 1872-1912

XII. BIND

20. APRIL 1872–15. MAJ 1912

Udgivet af Rigsarkivet ved
HARALD JØRGENSEN

RIGSARKIVET . KØBENHAVN . 1976

INDHOLD

Forord	Side	7
Statsrådets forhandlinger 20. april 1872–15. maj 1912	»	11
Navneregister	»	655
Sagregister	»	669
Talerfortegnelse	»	679

FORORD

Ved kgl. resolution af 12. december 1968 blev der givet tilladelse til, at Rigsarkivets udgave af »Statsrådets Forhandlinger« måtte føres frem til dannelsen af ministeriet Estrup 11. juni 1875. Nærværende bind indeholder referaterne af statsrådsforhandlingerne i det sidste afsnit af ministeriet Holstein-Holsteinborgs funktionsperiode, nemlig 20/4 1872–14/7 1874. Herefter følger referaterne fra ministeriet Fonnesbech fra perioden 7/7 1874–11/6 1875.

Med hensyn til disse referater har man fulgt de hidtil anvendte udgivelsesprincipper, og der henvises til den nærmere redegørelse i indledning og forord til bind I. Der er således tale om et fuldstændigt optryk af protokollens tekst, og denne er gengivet ord-og bogstavret, idet man dog har tilladt sig at rette inkonsekvenser og vitterlige skrivefejl.

Under tilrettelæggelsen af manuskriptet til perioden 1872–75 kom det under overvejelse, om man ikke skulle forsøge at opnå tilladelse til at fortsætte udgaven udover sommeren 1875 og om muligt føre udgaven frem til tronskiftet i 1912. Ved forskellige stikprøver havde man konstateret, at statsrådsprotokollerne også i denne periode indeholdt et primært kildemateriale, der ville have stor interesse for de historikere, der arbejder med denne tidsperiode. Man måtte imidlertid også erkende, at protokollerne efterhånden indeholdt referater af et betydeligt antal sager, som ikke gav anledning til nogen meningsudveksling i statsrådet, og som blot var en formel forelæggelse til kongelig underskrift. Man blev derfor enige om at udelade alle rent formelle indstillinger forelæggelse i statsrådet og kun medtage de sager, der havde givet anledning enten til debat eller særlig motivering fra den minister, der foredrog sagen. En foretagen beregning viste, at man ville være istand til at offentliggøre det historisk relevante indhold af statsrådsprotokollerne fra perioden 1875–1912 inden for et enkelt binds rammer.

Efter at der ved kgl. resolution af 28. februar 1975 var opnået tilladelse til at udgive indholdet af statsrådsprotokollerne til og med tronskiftet i 1912, og efter at den fornødne bevilling til udgaven var opnået på finansloven for finansåret 1975/76 på statsministeriets budget, kunne man gå i gang med at forberede trykmanuskript. I efteråret 1975 gik dette til opsætning, således at man også med hensyn til bind 12

kunne fastholde den fra udgavens start i 1954 bestemte udgivelsestermin, nemlig et bind hvert andet år.

Med hensyn til perioden 1875–1912 bringer udgaven således kun referater af egentlige diskussioner og mere personlige bemærkninger fra enkelte medlemmer af statsrådet. Dette udvælgelsesprincip har medført, at der er en lang række statsrådsmøder, som slet ikke refereres. Udgiveren har dog fundet det rimeligt at notere i udgaven, at der den og den dag har fundet et møde i statsrådet sted. Med hensyn til de møder, hvorfra der bringes et kortere eller længere referat, oplyses altid til indledning, hvem der præsiderede, og hvilke medlemmer der var fraværende. Tilførsler til protokollen er ligeledes medtaget f. eks. samtlige tilførsler om ministerskifter, ændringer i ressortforholdene mellem de forskellige ministerier, tildelt orlov til ministre samt kongens fraværelser under rejser til udlandet o. lign. Alle andre rent formelle sagsbehandlinger er udeladt. Det gælder således fremlæggelse af lovforslag, der ønskes forelagt rigsdagen eller efter vedtagelse af denne forelægges til kgl. stadfæstelse, referat af diverse bevillinger, benådninger m. m.

Også for denne del af udgaven er der lagt vægt på en ord-og bogstavret gengivelse af teksten, idet man dog også her har tilladt sig at rette inkonsekvenser og vitterlige skrivefejl. En fuldstændig normalisering er dog ikke foretaget, da teksterne er blevet til over en tidsperiode af henvend 40 år.

Det var som bekendt tidligere rigsarkivar, dr. Axel Linvald, som i 1948 fik ideen til den nu foreliggende udgave af statsrådets forhandlinger. Udgaven var tænkt som rigsarkivets bidrag til rigsdagsjubilæet i 1949. Forberedelserne til 1. bind trak imidlertid ud, og først i 1954 udkom det bind, der bl. a. belyste Martsministeriets behandling af det grundlovsudkast, der blev til Danmarks Riges Grundlov af 5. juni 1849. Efter Axel Linvald har rigsarkivarerne dr. Svend Aakjær og dr. Johan Hvidtfeldt sammen med den til enhver tid siddende statsrådssekretær ført tilsyn med udgaven.

Med udsendelsen af nærværende 12. bind afsluttes udgaven. Det er ikke Rigsarkivets hensigt på indeværende tidspunkt at føre udgaven længere frem mod nutiden.

København, den 1. marts 1976.

Harald Jørgensen.

Statsrådets forhandlinger.

20. april 1872–14. juli 1874

L. H. C. H. Holstein-Holsteinborgs ministerium

II

Medlemmer af ministeriet Holstein-Holsteinborg i perioden 20. april 1872 til 14. juli 1874 var følgende:

Konseilspræsident: lensgreve Ludvig Henrik Carl Herman Holstein-Holsteinborg – udenrigsminister: lensbaron Otto Ditlev Rosenørn-Lehn – finansminister: konseilspræsident Holstein-Holsteinborg indtil 1. juli 1872; derefter tidligere justitsminister Andreas Frederik Krieger indtil 20. juni 1874; derefter konseilspræsident Holstein-Holsteinborg – minister for kirke- og undervisningsvæsen: tidligere konseilspræsident Carl Christian Hall – justitsminister: tidligere indenrigs- og finansminister Andreas Frederik Krieger indtil 1. juli 1872; derefter formand i Sø- og Handelsretten Christian Sophus Klein – indenrigsminister: tidligere finansminister Christen Andreas Fønnesbech – krigsminister: tidligere krigsminister Wolfgang Haffner indtil 23. dec. 1872; derefter direktør i krigsministeriet, oberst Christian Albert Frederik Thomsen – marineminister: krigsminister Wolfgang Haffner indtil 23. dec. 1872; derefter krigsminister Christian Albert Frederik Thomsen indtil 21. maj 1873; derefter kaptajn i flåden Niels Frederik Ravn.

Forhandlingerne for perioden 20. april 1872–20. maj 1874 er indført i den i Statsrådets forhandlinger, bd. XI, s. 353 beskrevne protokol, pag. 220–452. Det sidste statsrådsmøde – 14. juli 1874 –, i hvilket medlemmer af ministeriet Holstein-Holsteinborg deltog, er optaget i en folioprotol med følgende rygtitel: Statsraadsprotocol C. Mødet er refereret på pag. 1–7. Forrest i protokollen står følgende autorisation: Denne af 452 Pagina bestaaende, gennemdragne og med Vort allerhøieste Cabinetssegl forsynede Protokol ville Vi herved allernaadigst have autoriseret til deri at indføre Forhandlingerne i Vort Statsraad. Kjøbenhavn den 2den September 1874. Christian R.

Møde i statsrådet lørdag d. 20. april 1872.

Aar 1872, Løverdagen den 20de April, var Statsraadet forsamlet paa Amalienborg under Hans Kongelige Høihed Kronprindsens Forsæde. Conseilspræsidenten og Indenrigsministeren vare paa Grund af Sygdom fraværende.

Justitsministeren [Krieger] refererede en allerunderdanigst Forestilling om Benaadning for Tugthusfange Niels Hansen.

I Overensstemmelse med Indstillingen eftergaves den i Horsens Tugthus hensiddende Fange Niels Hansen med Tilnavn Kildbæk, den tilbagestaaende Del af den ham ved Høiesteretsdom af 13de Marts 1861 idømte Straf.

Justitsministeren [Krieger] refererede dernæst en allerunderdanigst Forestilling om allerhøieste Stadfæstelse paa Udkast til Forordning om Bestyrelsen af Kjøbstaden Reykjaviks communale Anliggender.

Overensstemmende med Indstillingen blev der meddelt allerhøieste Stadfæstelse paa bemeldte Udkast.

Sluttelig refererede *Justitsministeren* [Krieger] en allerunderdanigst Forestilling om Forhøielse af Ugepengene til Lemmerne i Nykjøbing Hospital paa Falster m. m., hvori indstilles:

- 1) At Ugepengene til de i Hospitalet indlagte Lemmer fremdeles ligesom hidtil maa udbetales med 11 Sk. til hvert Lem, og
- 2) At der aarlig, nærværende Aar undtaget, maa anvendes indtil 2000 Rdl. af Hospitalets Midler til dermed at understøtte med Portioner, 10 paa 100 Rdl., 10 paa 50 Rdl. og 20 paa 25 Rdl., trængende Personer udenfor Hospitalet hjemmehørende i Lolland-Falsters Stift, uden Hensyn til om de ere gifte eller ugifte, af Mand- eller Kvindekjøn, at fortrinlig Adgang til disse Legater forbeholdes de Trængende, som ifølge deres Stilling vilde være lidende, hvis de ingen anden Hjælp kunde faa end den almindelige Fattighjælp, dog at Arbeidere af begge Kjøn, der have fyldt deres 60de Aar uden at have nydt offentlig Fattighjælp, ikke udelukkes, og at Directionen for Hospitalet bemyndiges til, dersom der i enkelte Tilfælde skulde vise sig mere Trang til større end til mindre Understøttelser, at tilstaa dobbelte Portioner af de tvende sidste Afdelinger.

Begge Indstillinger bifaldtes.

Protokollerne for Statsraadets Møder den 25de Marts bleve oplæste og ratihaberede.

Statsraadsrådet blev derpaa hævet.

J. Liebe.

Møde i statsrådet lørdag d. 4. maj 1872.

Aar 1872, Løverdagen den 4de Mai, var Statsraadet forsamlet paa Amalienborg under Hans Kongelige Høihed Kronprindsens Forsæde. Indenrigsministeren var paa Grund af Sygdom fraværende.

Den fungerende Finantsminister [Holstein] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende allerhøieste Stadfæstelse af en Tillægsbevilling til Budgettet for Communen St. Thomas med St. Jan for Finantsaaret fra 1ste April 1871 til 31te Marts 1872.

I Overensstemmelse med Indstillingen blev den af Colonialraadet for St. Thomas og St. Jan ved 2den Behandling den 19de Januar 1872 vedtagne Tillægsbevilling til Budgettet for Communen St. Thomas med St. Jan for Finantsaaret fra 1ste April 1871 til 31te Marts 1872 til Post G. »Bygnings- og andre ubestemte Udgifter« til Beløb af indtil 8000 vestindiske Daler til yderligere Udlaan til dertil Trængende af de ved Orkanen den 21de August f. A. Skadelidte paa St. Thomas og St. Jan, allerhøiest stadfæstet.

Den fungerende Finantsminister [Holstein] refererede dernæst en allerunderdanigst Forestilling angaaende allerhøieste Stadfæstelse af en af Colonialraadet for St. Thomas og St. Jan vedtagen Tillægsbevilling til Budgettet for Communen St. Thomas med St. Jan for Finantsaaret fra 1ste April 1869 til 31te Marts 1870.

Overensstemmende med Indstillingen blev den af Colonialraadet for St. Thomas og St. Jan ved 2den Behandling den 8de September 1871 vedtagne Tillægsbevilling til Budgettet for St. Thomas med St. Jan for Finantsaaret fra 1ste April 1869 til 31te Marts 1870 vedkommende Posterne F.5., F.8., F.14. og G. til et samlet Beløb af \$ 3.103 20 cts, allerhøiest stadfæstet.

Fremdeles refererede *den fungerende Finantsminister* [Holstein] en allerunderdanigst Forestilling om Tilladelse for det store nordiske Telegrafelskab til Anlægget af en Telegrafledning over Helgoland til Nordtyskland for herved at tilveiebringe en telegrafisk Forbindelse mellem Storbritanien og Danmark, hvori indstilles, at det allernaadigst

maa tillades det store nordiske Telegrafelskab i Overensstemmelse med den Samme tilhørende Concession af 3die April 1868 paa Anlæget og Benyttelsen af en undersøisk Telegrafforbindelse mellem Danmark og Storbritanien og under samme Rettigheder og Forpligtelser som for det alt bestaaende Anlægs Vedkommende at tilveiebringe en Telegrafforbindelse mellem Danmark og Storbritanien ved en fra Jyllands Vestkyst eller Fanø udgaaende undersøisk Telegrafledning, der over Helgoland fortsætter til Nordkysten af Tyskland, for der at sættes i umiddelbar Forbindelse med en Telegrafledning til Storbritanien, og saaledes at Ledningen paa hele Strækningen mellem Danmark og Storbritanien udelukkende benyttes til Telegrafcorrespondancer mellem disse to Lande, dog med det Forbehold at Selskabet, hvis Fanø maatte blive Udgangspunktet for det nye Anlæg, selv vil have at bekoste den Forøgelse af den danske Statstelegrafs undersøiske Ledninger mellem Fanø og Fastlandet, som mulig vil nødvendigjøres ved Anlægets Tilslutning til Statstelegrafen.

Det Indstillede bifaldtes.

Sluttelig refererede *den fungerende Finantsminister* [Holstein] en allerunderdanigst Forestilling angaaende Ophævelsen af det Ministerresident, Kammerherre Bille overdragne Hverv som overordentlig Regjeringscommissær og ad interim fungerende Gouverneur for de dansk-vestindiske Øer m. m., hvori indstilles, at Ministerresident i Washington, Kammerherre Frantz Ernst Bille, Ridder af Dannebrog, ved Udgangen af førstkommende Juni Maaned allernaadigst fritages for det ham ved allerhøieste Resolution af 22de Mai f.A. overdragne Hverv at bestyre de dansk-vestindiske Øer som overordentlig Regjeringscommissær og Gouverneur ad interim, og at Havnecapitain i Kjøbenhavn, Capitain Janus August Garde, Ridder af Dannebrog og Dannebrogsmænd, allernaadigst udnævnes til Gouverneur for de dansk-vestindiske Øer fra 1ste Juli d.A. at regne, med fri Udreise herfra for ham selv, hans Familie og Gods.

Indstillingen bifaldtes.

Justitsministeren [Krieger] refererede en allerunderdanigst Forestilling om Stadfæstelse paa Udkast til Forordning om de islandske Landcommuners Styrelse.

I Overensstemmelse med Indstillingen blev der meddelt allerhøieste Stadfæstelse paa bemeldte Udkast.

Fremdeles refererede *Justitsministeren* [Krieger] en allerunderda-

nigst Forestilling om Oprettelsen af et Embede som Landshøvding over Island m. v., hvori indstilles, at det maatte behage Deres Majestæt allernaadigst

- 1) At bifalde, at der fra 1ste April 1873 at regne oprettes et Embede som Landshøvding over Island.
- 2) At bemyndige Justitsministeriet til at træffe de i saa Henseende fornødne forberedende Foranstaltninger, samt til i sin Tid at forelægge Deres Majestæt en i det væsentlige i Overensstemmelse med det i Forestillingen antydede udarbejdede Instrux for den eventuelle Landshøvding til allerhøieste Billigelse.

Begge Indstillinger bifaldtes.

Sluttelig refererede *Justitsministeren* [Krieger] en allerunderdanigst Forestilling om Frafaldelse af Tiltale imod Husmand Jens Martinus Christensen.

Overensstemmende med Indstillingen bifaldtes, at Husmand Jens Martinus Christensen af Vixø maa fritages for at sættes under Tiltale for det i den refererede Forestilling ommeldte af ham udviste Forhold, imod at han til Statskassen erlægger en Bøde af 2 Rdl.

Efter dertil af *Hans Kongelige Højhed Kronprindsen* givne Anledning gjorde *Justitsministeren* [Krieger] Statsraadet en Meddelelse om, hvad der i Anledning af det af Lederne for den herværende internationale Arbejderafdeling udstedte Opraab om Afholdelse af et almindeligt Arbejdermøde imorgen paa Nørrefællend var foretaget, hvorom han allerede udenfor Statsraadet havde sat *Hans Kongelige Højhed* i Kundskab.

Det ligger i Sagens Natur, at Politidirecteuren i vigtigere Spørgsmaal, om han ogsaa paa egen Haand kan gjøre de Skridt, som han finder, at der bør foretages, forvisser sig forud om, at han ikke handler uden i Samstemning med Regjeringen; og det var derfor ogsaa ganske i sin Orden, at han, da han i Anledning af det paagjældende Opraab, i Forbindelse med den Udtalelse, hvoraf det var ledsaget i Bladet »Socialisten«, ansaa det fornødent, at der skredes ind fra Politiets Side blandt andet ved i Henhold til Grundlovens § 88 at forbyde Afholdelsen af det indvarslede Møde, henvendte sig til Justitsministeriet. Justitsministeren ønskede i den Anledning først at modtage en skriftlig Indstilling fra Politidirecteuren, og en saadan forelaa derefter i en igaar afholdt Ministerconference.

Resultatet af denne Conference blev da, at man troede det rigtigt,

at der blev udstedet Forbud mod Mødets Afholdelse, og Svaret til Politidirecteuren kom til at gaa ud paa, at naar han efter Forholdene ansaa det fornødent, at der gjordes Brug af den Politiet lovhjemlede Myndighed til at forbyde Afholdelsen af det paagjældende Møde, fandt Regjeringen ikke noget at erindre imod, at han udstedte det fornødne Forbud. Regjeringen havde naturligvis kunnet befale Politidirecteuren at udstede Forbudet (der ogsaa kunde være udgaaet fra Regjeringen selv), men det fandtes dog ikke passende at give ham en saadan absolut Ordre i dette Tilfælde, og Svaret blev derfor givet den Form, som nævnt, hvori da laa, at han vilde blive støttet af Regjeringen, naar han fandt det rigtigt at gjøre det omhandlede Skridt. Forbud mod Mødets Afholdelse imorgen er derefter idag blevet udstedet af Politidirecteuren.

Ved Siden af Udstedelsen af Forbudet havde Politidirecteuren i sin skriftlige Indstilling tillige udtalt sig for Nødvendigheden af strax at anholde de tre Hovedledere for Bevægelsen og indlede criminel Undersøgelse imod dem. Hvad nu dette Spørgsmaal angik, da er Anholdelse af Personer noget, som allene kan iværksættes af Politidirecteuren, og som denne selv allene har Ansvar for, og Justitsministeren fremhævede derfor i den Samtale, han havde med Politidirecteuren, og hvorved Cultusministeren var tilstede, meget skarpt, at, saa rigtigt det kunde være, at Anholdelse af de tre Personer skete, maatte Politidirecteuren være sig bevidst, at hvis Anholdelsen ikke ved Undersøgelsesdommerens Kjendelse blev til Fængsling, men de Paahjældende tre Dage efter Anholdelsen igjen løslodes, saa vilde han, naar Udfaldet saaledes viste, at han i den Grad havde taget Feil, have gjort sig moralsk umulig. Dette foreholdt Justitsministeren ham meget bestemt, og det bevirkede, at han først søgte saavidt gjørligt at skaffe sig Oplysning om, hvorledes Anholdelsen, hvis den iværksattes, vilde blive opfattet af Undersøgelsesdommeren. Efter at have gjort dette, opgav han fuldstændig Tanken om Anholdelse og tog skriftlig sin Indstilling i den Henseende tilbage.

Men uagtet saaledes den paatænkte Anholdelse bortfaldt efter Politidirecteurens egen yderligere Indstilling, fandt Justitsministeren sig imidlertid dog foranlediget til i den skriftlige Resolution, som blev udfærdiget til ham angaaende Forbudet mod Mødets Afholdelse, at tilføie, at man maatte have overladt til ham ved Henvendelse til Criminal- og Politiretten at foranledige fornøden Undersøgelse mod

Lederne af den internationale Arbejderforening om de Skridt, som ere foretagne fra deres Side. En saadan criminel Undersøgelse rettet mod de enkelte Personer troede Justitsministeren kan have sin Betydning, og han har ingen Tvivl om, at den for mange vil indeholde en Advarsel og Erindring.

Hans Kongelige Højhed Kronprindsen bemærkede, at, efter hvad Justitsministeren saaledes havde meddelt, er det Hele nu altsaa Politiets Sag, saa at Regjeringen i dette Øieblik Statsraadet intet har at gjøre med denne Sag, og det er Politidirecteuren, som allene har Ansvar. Men Hans Kongelige Højhed forstaa blot ikke, hvor Linien er mellem Politiets Ansvar og Regjeringens Ansvar, og naar det Øieblik er, at det sidste begynder. Dette er et Punkt, som Hans Kongelige Højhed ogsaa for sin egen Skyld gjerne vil have klaret. I Tilfælde af, at Politidirecteurens Forbud mod Forsamlingens Afholdelse imorgen ikke bliver respekteret, og der opstaa Tumult, hvad vilde saa ske? maatte Hans Kongelige Højhed spørge.

Justitsministeren [Krieger] maatte, i Anledning af hvad Hans Kongelige Højhed havde yttret, fremhæve, at det er umuligt at sige, hvor Linien er mellem Politidirecteurens Ansvar og Regjeringens, og at alle saadanne Forhold ikke kunne adskilles saa skarpt. Imellem Forbudet mod Forsamlingen og Anholdelse af enkelte Personer maa der imidlertid drages en bestemt Grændse. Forbudet er en Foranstaltning, som efter sin Natur rettest maa udgaa fra Politidirecteuren, ligesom ogsaa Udførelsen af Forbudet er nærmest Politiets Sag, i hvilken Henseende Politidirecteuren maa sætte sig i Forbindelse med det Militære og har til sin Raadighed al den Magt og Myndighed, som Regjeringen har. Men det er klart, at saadant et Forbud ikke kan gjøres af Politidirecteuren imod Regjeringens Ønske, og at Justitsministeren er ansvarlig for, at han har ladet Politidirecteuren udstede Forbudet, og at han ligeledes maa have Ansvar for dets Conseqventser. Hvad derimod Anholdelse af enkelte Personer angaar, da er det noget, som slet ikke hører under Ministeren, og som han ikke kan være ansvarlig for; hvis Politidirecteuren anholder nogen, har Politidirecteuren selv Ansvar for det.

Hans Kongelige Højhed Kronprindsen rettede det Spørgsmaal til Krigsministeren, om den commanderende General har havt Instruction om, hvorledes han skal stille sig overfor Politidirecteuren, naar denne henvender sig til ham om militær Assistance. Man maa,

mener Hans Kongelige Høihed, være forberedet paa, at det imorgen kan komme til et Sammenstød, og for at forebygge, at de Soldater, der ikke have Tjeneste, skulle, som man ved tidligere Leilighed har set endogsaa i en fremragende Grad, tage Del med i Tumulten, kunde det maaske være hensigtsmæssigt, at Soldaterne fra et bestemt Klokkeslet holdes imorgen Eftermiddag hjemme i deres Kaserner.

Krigsministeren [Haffner] bemærkede, at den commanderende General har havt en staaende Instruction for Tilfælde af, at Politidirecteuren requirerer Tropper hos ham, og at der desuden i den alderseneste Tid har været givet Krigsministeriet Anledning til yderligere i saa Henseende at sætte sig i Forbindelse med den commanderende General. Krigsministeren kan imidlertid ikke sige, at den commanderende Generals Udtalelser i den Anledning med Hensyn til den Styrke, han under indtrædende Eventualiteter vil kunne stille til Politiets Raadighed just har været meget trøstende, idet den commanderende General er gaaet ud fra, at der er saamange militære Etablissementer (og derunder da navnlig Tøihuset), som det vil være absolut nødvendigt at sikkre med en temmelig betydelig Styrke, at hvad der kan blive tilbage til Raadighed for Politiet vil fortiden være en temmelig forsvindende Størrelse. Men om der saaledes i Øieblikket end ikke kan ventes afgivet nogen kraftig militær Styrke til Støtte for Politiet, maa man jo dog ogsaa, mener Krigsministeren, stole lidt paa Befolkningens sunde Sands. At, som Hans Kongelige Høihed Kronprindsen havde nævnt, Tropperne blive imorgen fra et bestemt Klokkeslet consignerede i Kasernerne, vilde vistnok være i sin Orden, og Krigsministeren antog ogsaa sikkert, at den commanderende General vilde sørge for, at det sker.

Hans Kongelige Høihed Kronprindsen ønskede endnu at henlede Krigsministerens Opmærksomhed paa det uheldige i, at en af Hovedlederne for den hele Bevægelse, Lieutenant Pio, endnu kan bære militær Uniform. Der laa i dette Forhold noget skjævt, som navnlig den simple Mand ikke kan forstaa.

Krigsministeren [Haffner] maatte i den Anledning fremhæve det ganske egne Forhold, hvori de hjemsendte Secondlieutenanter af Linnien og Lieutenanterne af Forstærkningen, hvortil Pio hører, staa til Krigsbestyrelsen, der saaledes f. Ex. ikke kan tiltale dem ved militære Ret for borgerlige Forbrydelser. Krigsministeren kunde afskedige Pio, og det havde han ogsaa tænkt at gjøre, men han havde dog

i Øieblikket opgivet det, da den paatænkte Anholdelse af Pio nu er falden bort.

Hans Kongelige Høihed Kronprindsen troede, at den mest praktiske Maade med Hensyn til den hele foreliggende Sag havde været at tage de tre Hovedledere og holde dem fast nogen Tid.

Justitsministeren [Krieger] maatte dog erindre om, at en Anholdelse kun kan vare i en kort Tid, og ved enhver saadan Foranstaltning maa man derfor tænke ikke blot paa den øieblikkelige Virkning men tillige paa den Virkning, som det vil have, hvis Anholdelsen igjen efter faa Dage bliver hævet.

Ministeren for Kirke- og Undervisningsvæsenet [Hall] yttrede, at der jo vistnok var tre forskjellige Maader at gaa frem paa med Hensyn til det foreliggende Opraab fra Lederne for den internationale Arbejderforening. Den ene Maade var at tage den hele Sag overordentlig let og se paa den med et Slags Haansmil; nogle have vel ogsaa tænkt sig, at dette skulde være det virksomste. Men saaledes kan man efter hans Overbevisning ikke længere se paa den hele Bevægelse, det vilde være at miskjende Betydningen af den. Naar Forsamlingen skal holdes under aaben Himmel, hvor flere Tusinder kunne være tilstede, bliver det ganske anderledes, end saalænge der kun er holdt Møder indenfor lukkede Døre, og det er jo utroligt, hvorledes de enkelte paavirkes og forvandles ved at være i Massen, saa at det Hele let kan faa Dimensioner, som man slet ikke forud har tænkt sig. Det nævnte Standpunkt er det derfor efter hans Mening umuligt for Regjeringen at staa paa. Den anden Maade at gaa frem paa var at tage Sagen overordentlig alvorligt, og dertil hørte jo, samtidigt med Forbud mod Forsamlingens Afholdelse, at anholde de Personer, som staa i Spidsen for Bevægelsen. Men her møder strax den Vanskelighed ved Anholdelse, at ifølge Grundloven skal det af paa-gjældende Dommer afgjøres, senest inden 3 Dage, om en Anholdt skal fængsles, og nu at foretage en Anholdelse af Lederne, som maaske blev hævet 3 Dage efter, kunde jo ikke nytte noget. Den tredie Vei, der er at gaa, tror han er den, der mest passer, og det er den, man har bestemt sig for: Regjeringen finder, at Sagen er alvorlig, og at den ikke kan taale, at man slaar al Regjering i Øinene; derfor bliver det forbudt at afholde Forsamlingen, og gjøres der da noget imod dette Forbud, saa har man de Paagjældende i en Ulovlighed, som man kan holde sig til; og ved Siden af Forbudet gjøres der tillige de fornødne

Skridt til at sætte Lederne for den hele Bevægelse under criminel Tiltale.

Hans Kongelige Høihed Kronprindsen bemærkede, at han har fuldkommen Tillid til de Foranstaltninger, som ere trufne, men da den hele Arbejderbevægelse har i en saa kort Tid taget en rivende Vending, og de idylliske Tilstande, som man i den Henseende hertilands havde troet paa, ere forbi, tror han dog, at Regjeringen maa være forberedt paa, hvis der skulde indtræffe noget alvorligere, og han vilde navnlig anmode Krigsministeren om at tage under Overveielse, om der ikke kunde være Anledning til at indkalde Tropper fra de andre Garnisonsbyer paa Sjælland. Naar Regjeringen blot viste, at man var forberedet paa, hvad der kunde komme, saa havde den dog gjort, hvad den kunde. Navnlig ogsaa med Hensyn til det Ansvar, han har i sin nuværende Stilling, havde Hans Kongelige Høihed ønsket at udtale sig i Statsraadet med Hensyn til den foreliggende Sag og at høre Ministrene yttre sig om den.

Conseilspræsidenten [Holstein] bemærkede, at Sagen var siden igaar, da Ministerconferencen afholdtes, kommen til at staa anderledes derved, at Anholdelsen af Lederne for Bevægelsen, hvorved man jo havde troet at kunne paralyserere denne, er falden bort. Just naar Hovedlederne ere tilstede imorgen, vil det vel snarere kunde komme til Demonstrationer; men under alle Omstændigheder kan der dog, tror han, i dette Øieblik ikke gjøres stort andet, end hvad der allerede er gjort fra Regjeringens Side.

Krigsministeren [Haffner] bemærkede yderligere, at han ikke skulde tilbageholde, at han igaar i Ministerconferencen havde haft en fra sine Colleger afvigende Anskuelse om, hvorledes den hele Sag skulde tages, idet han nemlig var gaaet ud fra, at man, uden at det behøvedes at forbyde Afholdelsen af Forsamlingen imorgen, kunde stole paa, at der skulde vise sig saamegen sund Sands hos Befolkningen, at Lederne for Bevægelsen vilde komme til at gjøre Fiasco. Han tror ogsaa endnu bestandig, at der er større Chance for Uroligheder og Sammenstød med Politimagten imorgen, efterat Forbudet mod at afholde Forsamlingen nu er bestemt udstedet, end der vilde have været, naar saadant et Forbud ikke var sket; men han tror dog tillige i hvert Fald ikke, at Forholdene endnu ere af den Art, at man kan være foranlediget til at indkalde militær Styrke fra de andre Garnisonsbyer herpaa Sjælland, Nestved og Helsingør,

noget han efter sin Overbevisning snarere vilde anse for et betænkeligt Skridt.

Justitsministeren [Krieger] ønskede endnu at tilføie til sit tidligere, at skjøndt det ogsaa for ham havde havt noget tiltalende at lade det med Hensyn til Forsamlingen imorgen komme an paa, hvorledes det vilde gaa, uden at man forbød at afholde den, og skjøndt han personlig har den Tro, at der ikke havde været nogen Fare at frygte for ved at gjøre det, saa har det dog staaet for ham, at denne Overgang fra de tidligere Møder indenfor lukkede Døre til nu at samles under aaben Himmel, hvor Tusinder kunne strømme til, ledsaget af et saadant Program, som det, der foreligger, betegnede et nyt Stadium for den hele Bevægelse, et Forsøg paa at give denne større Dimensioner og en ny Karakter. Han har derfor efter den danske Befolkningens hele Natur og Vaner rigtignok nu troet det nødvendigt for Politiet at træde til, ligesom der dog ogsaa altid er en større Sandsynlighed for, at Autoriteten opretholdes, naar der straks paa det første Trin trædes op imod saadant, hvorom der her er Tale, og selv hvis det imorgen, uden at Forsamlingen havde været forbudt, var gaaet roligt af, saa vilde der dog snart være kommet igjen et nyt Opraab til atter at holde Møde under aaben Himmel, i hvilken Anledning det da alligevel vilde være blevet nødvendigt for Politiet at skride ind.

Hans Kongelige Højhed Kronprindsen yttrede sluttelig, at han behøvede vel ikke at sige, at det vilde glæde ham meget, vedblivende at holdes au fait med alt, hvad der sker fra den hele Arbejderbevægelses Side, og med de Skridt, som bliver gjorte i saa Henseende af Autoriteterne.

Protokollen for Statsraadets Møde den 20de April blev oplæst og ratihaberet.

Statsraadmødet blev derpaa hævet.

J. Liebe.

Møde i statsrådet onsdag d. 22. maj 1872.

Aar 1872, Onsdagen den 22de Mai, var Statsraadet forsamlet paa Amalienborg under Hans Kongelige Højhed Kronprindsens Forsæde. Indenrigsministeren var paa Grund af Sygdom fraværende. Fremdeles

var Justitsministeren, hvem der under 4de Mai af Hans Kongelige Højhed Kronprindsen i Kongens Navn allernaadigst er tilstaaet en Orlov paa 7 Uger fra den 6de samme Maaned at regne, fraværende.

Conseilspræsidenten [Holstein] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende en Ansøgning fra Grev Holck-Winterfeldt om at faa den under Herlufsholms Gods hørende Magle Mølle overdraget i Arvefæste.

Overensstemmende med Indstillingen blev Conseilspræsidenten allerhøist bemyndiget til at svare Grev Holck-Winterfeldt, at der ikke er fundet Anledning til at bevilge hans under 23de December f.A. indgivne allerunderdanigste Andragende om allerhøieste Stadfæstelse af den under 16/20 Juli 1810 imellem hans Svigerfader, Grev Danne-skjold-Samsøe, og den daværende Directeur for Herlufsholm, Geheimstatsminister Kaas afsluttede Overenskomst om Overdragelse af Arvefæste paa Magle Mølle til Grev Danneskjold-Samsøe.

Ministeren for Kirke- og Undervisningsvæsenet [Hall], hvem det under 4de Mai af Hans Kongelige Højhed Kronprindsen i Kongens Navn allernaadigst er overdraget midlertidigt at forestaa Justitsministeriet under den Justitsministeren tilstaaede Orlov, refererede *som fungerende Justitsminister* en allerunderdanigst Forestilling angaaende Livsstrafs Eftergivelse for Hans Rasmussen og Bodil Christensdatter.

I Overensstemmelse med Indstillingen eftergaves allernaadigst Hans Rasmussen og Bodil Christensdatter de dem ved Høiesteretsdom af 6te d.M. henholdsvis for Mord og for Tilskyndelse og Medvirkning hertil, Førstnævnte efter Straffelovens § 190 og Sidstnævnte i Medfør af samme Lovs § 52 efter dens § 190 cfr. § 191 idømte Livsstraffe, imod at de hensættes til Tugthusarbejde paa Livstid.

Den fungerende Justitsminister [Hall] refererede dernæst en allerunderdanigst Forestilling angaaende Benaadning for forskellige i Straffeanstalterne hensiddende Fanger, hvori indstilles, at det maatte behage Deres Majestæt allernaadigst at eftergive følgende i Straffeanstalterne hensiddende Fanger den tilbagestaaende Del af deres Straffetid, nemlig:

- a) i Straffeanstalten paa Christianshavn: Tugthusfangerne: 1) Johan Jørgensen, 2) Ane Margrethe Henningsen, 3) Katrine eller Cathrine eller Catharine Lund og 4) Christiane Engelke Mikkelsen;
- b) i Horsens Tugthus: 5) Peder Jensen, 6) Thyge Nielsen, 7) Jens

Peter Frederiksen (Langtved), 8) Peder Olsen, 9) Carl Christian Steffens eller Stephens, 10) Niels Christian Johansen, 11) Johan Peter Thorsen, 12) Christian eller Christen Hansen Haubølle eller Haugbølle, 13) Niels Christiansen, 14) Søren Lisen Møller, 15) Poul Johansen, 16) Edvard Vilhelm Liborius Müller eller Møller, og 17) Johan Peter Lund,

dog at det inden Løsladelsen tilkjendegives de under No. 6 og 7 anførte Fanger Peder Olsen og Carl Christian Steffens eller Stephens, at de, saafremt de paany maatte gjøre sig skyldige i nogen Forbrydelse, der ikke medfører høiere Straf, dog Betleri og Løsgjængerer undtagne, eller oftere overtræde de Regler, som Politiet for at sikkre sig deres ordentlige Forhold finder sig foranlediget til at foreskrive, uden videre Dom ville blive gjenindsatte til Tugthusarbeide paa Livstid.

Det Indstillede bifaldtes.

Protokollen for Statsraadets Møde den 4de Mai blev oplæst og ratihaberet.

Statsraadmødet blev derpaa hævet.

J. Liebe.

Møde i statsrådet tirsdag d. 11. juni 1872.

Aar 1872, Tirsdagen den 11te Juni, var Statsraadet forsamlet paa Amalienborg under Hans Majestæt Kongens Forsæde. Justitsministeren var fraværende. Fremdeles var Krigsministeren, hvem der under 1ste Juni er allernaadigst tilstaaet en Orlov paa 7 Uger fra den 3die Juni at regne, og under hvis Fraværelse det allernaadigst er overdraget til Udenrigsministeren midlertidigt at forestaa Krigsministeriet og Marineministeriet, fraværende.

Den fungerende Finantsminister [Holstein] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende allerhøieste Stadfæstelse af den af Colonialraadet for St. Croix ved 3die Behandling den 29de April d.A. vedtagne Anordning om Pension for Førstelærer ved Christiansted Borgerskole J. G. Stridiron.

I Overensstemmelse med Indstillingen blev denne Anordning allerhøist stadfæstet.

Den fungerende Finantsminister [Holstein] refererede dernæst en allerunderdanigst Forestilling angaaende allerhøieste Stadfæstelsen af den af Colonialraadet for St. Thomas og St. Jan ved 3die Behandling den 8de Mai d.A. vedtagne Anordning om Ansættelse af en Commune-læge paa St. Thomas med St. Jan.

Overensstemmende med Indstillingen blev denne Anordning allerhøist stadfæstet.

Den fungerende Justitsminister [Hall] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Afhændelse af de det Schimmelmansske Fideicommis tilhørende Plantager i Vestindien, hvori indstilles, at det maatte behage Deres Majestæt at bemyndige Justitsministeriet til at approbere, at de i de vedlagte Kjøbecontracter ommeldte, det Schimmelmansske Fideicommis tilhørende Plantager i Vestindien, la Grance, little Mount Pleasant og Caroline, afhændes, den førstnævnte til George A. Fontaine for en Kjøbesum af 80.000 Rdl. og de tvende sidstnævnte til Hugh Percy for en Kjøbesum af 152.000 Rdl, saaledes at $\frac{1}{4}$ af Kjøbesummerne udbetales kontant, medens Resten forbliver indestaaende paa 1ste Prioritet i de bortsolgte Plantager med Tilbehør, Besætning og Inventarium, uopsigelig fra Kreditors Side indtil 11te Juni Termin 1902 mod en aarlig Rente af $5\frac{1}{2}$ pCt, samt iøvrigt paa de i Kjøbekontrakten nærmere angivne Vilkaar, og saaledes at Kjøbesummerne blive Fideicommissets Ejendom og inddrages under det for Fideicommissmidler anordnede Tilsyn samt undergives de for deslige Midlers Anbringelse gjældende Regler.

Hans Majestæt meddelte allernaadigst Justitsministeriet den begjærte Bemyndigelse.

Indenrigsministeren [Fonnesbech] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Bemyndigelse til at sanctionere Statutterne for den danske Landmandsbank, Hypothek- og Vexelbank i Kjøbenhavn m.m.

I Overensstemmelse med Indstillingen blev Indenrigsministeren allernaadigst bemyndiget til at sanctionere de den refererede Forestilling allerunderdanigst vedlagte Statuter for den danske Landmandsbank, Hypothek- og Vexelbank i Kjøbenhavn med 24 Tillæg samt til at meddele Banken de i Loven af 25te Marts d.A. § 1 Post 1-5 nævnte Begunstigelser.

Statsraadmødet blev derpaa hævet.

J. Liebe.

Møde i statsrådet mandag d. 1. juli 1872.

Aar 1872, Mandagen den 1ste Juli, var Statsraadet forsamlet paa Amalienborg under Hans Majestæt Kongens allerhøieste Forsæde. Indenrigsministeren og Krigsministeren vare fraværende.

Det tilførtes Protokollen, at Justitsminister Krieger under 26de f.M. allernaadigst er udnævnt til Finantsminister fra den 1ste Juli at regne og samtidigt entlediget fra den ham betroede Post som Justitsminister, samt at under samme Dato Formand i Sø- og Handelsretten, Etatsraad C. S. Klein allernaadigst er udnævnt til Justitsminister, ligeledes fra den 1ste Juli d. A. at regne.

Den nyudnævnte Justitsminister var tilstede og tog Plads i Statsraadet.

Ministeren for Kirke- og Undervisningsvæsenet [Hall] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvorved forelægges Anordning om en Tillægsexamen ved Universitetet, henholdsvis i Latin og Græsk og i Latin, for dem, som ville indstille sig til theologisk eller fuldstændig juridisk Embedsexamen efter at have taget den matematisk-naturvidenskabelige Afgangsexamen i Henhold til Lov af 1ste April 1871 angaaende Undervisningen i de lærde Skoler.

I Overensstemmelse med Indstillingen bifaldt *Hans Majestæt* allernaadigst den forelagte Anordning og forsynede samme med allerhøieste Underskrift.

Ministeren for Kirke- og Undervisningsvæsenet [Hall] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende en Forandring i det Kongelige Vaisenhus's Virksomhed, hvori indstilles, at det maatte behage Deres Majestæt allernaadigst at approbere:

- 1) At den allerhøieste Resolution af 4de December 1869 angaaende det Kongelige Vaisenhus's Virksomhed sættes ud af Kraft.
- 2) At det Kongelige Vaisenhus i Kjøbenhavn for Fremtiden kun bestemmes for Børn fra Kjøbenhavn og Sjællands Stift, men at der for den øvrige Del af Landet (Fyns Stift, Lolland-Falsters Stift og de 4 jydskes Stifter) normeres et ligesaa stort Antal Understøttelsesportioner à 60 Rdl. aarlig til forældreløse Børn i disse Stifter, som der er Vaisepladser i Kjøbenhavn, for Tiden 78.
- 3) At disse 78 Understøttelsesportioner fordeles til Stifterne efter Folketallet, saaledes at Fyns Stift faar 16½ Portion, Lolland-Falsters Stift 6⁵/₁₂ Portion, Aalborg Stift 12⁵/₆ Portion, Viborg

Stift $7\frac{5}{6}$ Portion, Aarhus Stift 19 Portioner og Ribe Stift $15\frac{5}{12}$ Portion; men at efterhaanden som Vaisenhusstiftelsen udvider sin Virksomhed, skal Udvidelsen samtidig følges ad for det Kjøbenhavnske Vaisenhus og for Stifternes Vedkommende, saaledes at der for hver ny Vaiseplads i Kjøbenhavn kommer en ny Understøttelsesportion for Stifterne, først til det lavest doterede Stift og dernæst til de høiere doterede, Rækken opad.

- 4) At Uddelingen af Understøttelserne overlades til Stiftsøvrighederne, dog at disse ikke behøve strax at uddele det hele Beløb, der bliver dem tilsendt fra Vaisenhus-Bestyrelsen i Kjøbenhavn, men maa være berettigede til efter bedste Skjønnende at opsamle en Del deraf til Opsamling af et Fond til Grundlæggelse af mindre Vaisenhus-Stiftelser i Stiftsstæderne.
 - 5) At det uanset Bestemmelsen ovenfor under No. 2 skal være Vaisenhusets Bestyrelse tilladt, hvor særlige Omstændigheder tale derfor, at optage enkelte Børn fra de andre Stifter i Vaisenhuset i Kjøbenhavn, dog uden at Forholdet mellem Vaisepladserne og Antallet af Understøttelsesportionerne forrykkes.
- Samtlige Indstillinger bleve allernaadigst bifaldte.
Statsraadmødet blev derpaa hævet.

J. Liebe.

Møde i statsrådet fredag d. 19. juli 1872.

Aar 1872, Fredagen den 19 Juli, var Statsraadet forsamlet paa Amalienborg under Hans Majestæt Kongens allerhøieste Forsæde. Krigsministeren var fraværende. Fremdeles var Ministeren for Kirke- og Undervisningsvæsenet, hvem der under 1ste Juli er allernaadigst tilstaaet en Orlov paa 4–5 Uger fra den 3die s.M. at regne, saaledes at Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet under hans Fraværelse midlertidigt forestaaes af Conseilspræsidenten, fraværende.

Finansministeren [Krieger] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende allerhøieste Stadfæstelse af den af Colonialraadet for St. Thomas og St. Jan ved 3die Behandling den 8de Mai 1872 vedtagne Anordning om Ophævelse af de provisoriske Arbeideranordninger for Øen St. Thomas af 13de Juni 1849 og for St. Jan af 18de Mai f.A.

I Overensstemmelse med Indstillingen blev bemeldte Anordning allerhøist stadfæstet.

Justitsministeren [Klein] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Bemyndigelse for Directionen for Nationalbanken til at udstede nye 10 Rigsdalersedler med en fra Forskrifterne i Bekjendtgjørelse af 25de September 1860 noget afvigende Indretning.

I Overensstemmelse med Indstillingen bifaldt *Hans Majestæt* allernaadigst, at der udgaar en Bekjendtgjørelse af følgende Indhold:

Nationalbanken i Kjøbenhavn skal være bemyndiget til med Hensyn til de 10 Rigsdalersedler, som den fremtidig sætter i Omløb, at foretage følgende Forandringer i den ved Bekjendtgjørelse af 25de September 1860 foreskrevne Indretning af disse Sedler, nemlig:

- 1) At de tvende saakaldte tørre Stempler bortfalde.
- 2) At Paategning om Notering, Registrering og Kontranotering udelades, og
- 3) At hver Seddel bærer Tallet af det Aar, hvori den udgaar fra Bankens Seddeltrykkeri.

Justitsministeren [Klein] refererede dernæst en allerunderdanigst Forestilling angaaende Afhændelse af det det Schimmelmansske Fideicommis tilhørende Palais i Norgesgade her i Staden, hvori indstilles, at det maatte behage Deres Majestæt allernaadigst at bemyndige Justitsministeriet til at approbere den ovennævnte Kjøbekontrakt, hvorved det Schimmelmansske Fideicommis tilhørende Palais No. 28 i Norgesgade her i Staden afhændes til Lehns greve Schimmelman for en Kjøbesum af 100.000 Rdl. samt iøvrigt paa de i Kjøbekontrakten nærmere angivne Vilkaar.

Hans Majestæt meddelte allernaadigst Justitsministeriet den paagjældende Bemyndigelse.

Fremdeles refererede *Justitsministeren* [Klein] en allerunderdanigst Forestilling om Udfærdigelse af en Anordning indeholdende nærmere Regler med Hensyn til Gjennemførelsen af den i Lov af 25de Marts 1872 om Konkurs samt om nogle Forandringer i de gjældende Bestemmelser om Pant og Exekution § 149 givne Bestemmelse om, at Handlendes, Fabrikanters og Skibsrheders Konkursboer i Kjøbenhavn skulle behandles af Sø- og Handelsretten m.v.

Overensstemmende med Indstillingen bifaldt *Hans Majestæt* allernaadigst det den refererede Forestilling vedlagte Forslag til bemeldte Anordning.

Sluttelig refererede *Justitsministeren* [Klein] en allerunderdanigst Forestilling om fuldstændig Ophævelse af Ægteskabet imellem Marie Nielsen af Tødsø og Forbedringshusfange Jens Pedersen Kjærgaard, hvori indstilles, at det maatte behage Deres Majestæt allernaadigst at bifalde, at Ægteskabet imellem Marie Nielsen af Tødsø og Forbedringshusfange Jens Pedersen Kjærgaard, der ved Høiesteretsdom af 10de November f.A. for Omgjængelse mod Naturen og Forsøg derpaa samt for uterligt Forhold er anset med Straf af Forbedringshusarbejde i 2 Aar, maa være fuldstændigt ophævet.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst det Indstillede.

Protokollerne for Statsraadets Møder den 22de Mai, 11te Juni og 1ste Juli bleve oplæste af ratihaberede.

Statsraadmødet blev derpaa hævet.

J. Liebe.

Møde i statsrådet lørdag d. 3. august 1872.

Aar 1872. Løverdagen den 3die August, var Statsraadet forsamlet paa Amalienborg under Hans Majestæt Kongens allerhøieste Forsæde. Ministeren for Kirke- og Undervisningsvæsenet var fraværende.

Conseilspræsidenten [Holstein] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Folkethingets Opløsning.

Hans Majestæt besluttede allernaadigst, at da det den 22de September 1869 valgte Folkethings Valgperiode udløber paa en Søndag, og da nye almindelige Valg til det nævnte Thing saaledes ikke kunne afholdes paa denne Dag, det nuværende Folkething opløses fra den 20de September d.A., hvorom et i Overensstemmelse dermed formuleret Aabent Brev vilde være at forelægge til allerhøieste Underskrift.

Indenrigsministeren [Fonnesbech] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Udskrivning af et nyt almindeligt Valg til Folkethinget.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst, at et nyt almindeligt Valg til Folkethinget ansættes til den 20de September d.A., hvorom det fornødne Aabne Brev vilde være at forelægge til allerhøieste Underskrift.

Fremdeles refererede *Indenrigsministeren* [Fonnesbech] en allerunderdanigst Forestilling angaaende Afslutning af en Contract om

Jernbaneanlægget mellem Esbjerg og Lunderskov Station paa den østjydske Jernbane.

I Overensstemmelse med Indstillingen bemyndigede *Hans Majestæt* allernaadigst Indenrigsministeren til om Anlægget af en Jernbane mellem Esbjerg og Lunderskov Station at afslutte den i den refererede Forestilling ommeldte Contract med det der nævnte Interessentskab.

Finantsministeren [Krieger] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende allerhøieste Stadfæstelse af et Budget for Communen St. Thomas med St. Jan for Finantsaaret fra 1ste April 1872 til 31te Marts 1873, hvori indstilles, at det af Colonialraadet for St. Thomas og St. Jan under 18de Mai d.A. udfærdigede og af Gouverneuren foreløbig stadfæstede Budget for Communen St. Thomas med St. Jan for Finantsaaret fra 1ste April 1872 til 31te Marts 1873 maa blive allernaadigst stadfæstet, dog saaledes at i Overensstemmelse med Beslutninger, tagne i Colonialraadet, men ved en Feiltagelse ikke paaagtede i Raadets Udfærdigelse af Budgettet, Summen under Post D.2 til Politiassistenten og Politibetjente (paa St. Thomas), Lønninger, Uniform og Hestehold nedsættes med \$ 200 og Summerne under Post D. 11 forøges med \$ 400 til Udgifter ved Bestyrelsen af en Qvarantaine- og Contumazanstalt, samt at Summen under Post D.7 »særlig normerede Militærudgifter« nedsættes med \$ 420, hvilket Beløb er opført under de ikke normerede Militærudgifter. Det Indstillede blev allernaadigst bifaldt.

Finantsministeren [Krieger] refererede dernæst en allerunderdanigst Forestilling angaaende allerhøieste Stadfæstelse af det af St. Croix Colonialraad under 17de Juni d.A. udfærdigede og foreløbig af Gouverneuren stadfæstede Budget for St. Croix Commune for Finantsaaret 1ste April 1872 til 31te Marts 1873.

Overensstemmende med Indstillingen blev bemeldte Budget allerhøist stadfæstet.

Fremdeles refererede *Finantsministeren* [Krieger] en allerunderdanigst Forestilling om allerhøieste Stadfæstelse af den af Colonialraadet for St. Croix ved 2den Behandling d. 24 Juni d.A. vedtagne Tillægsbevilling til Budgettet for Communen St. Croix for Finantsaaret fra 1ste April 1872 til 31te Marts 1873.

I Overensstemmelse med Indstillingen blev denne Tillægsbevilling allerhøist stadfæstet.

Videre refererede *Finantsministeren* [Krieger] en allerunderdanigst

Forestilling angaaende allerhøieste Stadfæstelse af den af Colonialraadet for St. Croix ved 3die Behandling den 10de Juni d.A. vedtagne Anordning om Ansættelse af en Inspektør for Skolevæsenet paa St. Croix.

I Overensstemmelse med Indstillingen blev denne Anordning allerhøist stadfæstet.

Finantsministeren [Krieger] refererede derpaa en allerunderdanigst Forestilling angaaende allerhøieste Stadfæstelse af den af Colonialraadet for St. Thomas og St. Jan ved 3die Behandling den 19de December 1871 og af Colonialraadet for St. Croix ved 3die Behandling den 15de Januar 1872 vedtagne samt af Gouverneuren for de dansk-vestindiske Øer under 9de Marts 1872 foreløbig stadfæstede Anordning indeholdende nogle Bestemmelser om Retsforholdet paa insolvente Boer, samt om Behandlingen af Boer i Almindelighed.

Overensstemmende med Indstillingen blev denne Anordning allerhøist stadfæstet.

Finantsministeren [Krieger] refererede derefter en allerunderdanigst Forestilling angaaende allerhøieste Stadfæstelse af den af Colonialraadet for St. Thomas og St. Jan ved 3die Behandling den 22de Mai d.A. vedtagne Anordning om Sjouervæsenet paa St. Thomas.

Overensstemmende med Indstillingen blev denne Anordning allerhøist stadfæstet.

Sluttelig refererede *Finantsministeren* [Krieger] en allerunderdanigst Forestilling om Udnævnelsen af Delegerede til for Danmarks Vedkommende at deltage i en Fællesforhandling med dertil fra Sverig og Norge Delegerede om Tilveiebringelse af Overensstemmelse imellem de 3 Rigers Møntsystemer.

I Overensstemmelse med Indstillingen bifaldt *Hans Majestæt* aller-naadigst, at det overdrages Geheimeconferentsraad, Kammerherre, Directør i Nationalbanken W. C. E. Greve Spønneck, Storkors af Dannebrog og Dannebrogsmænd, Geheimeetatsraad, Direktør for den Kongelige Veterinær- og Landbohøiskole, Dr. med. C. E. Fenger, Commandeur af Dannebrog og Dannebrogsmænd, og Etatsraad, Directør i Privatbanken C. F. Tietgen, Commandeur af Dannebrog og Dannebrogsmænd, at sammentræde i en Commission med de Mænd, som for Sverigs og Norges Vedkommende dertil maatte blive delegerede, for at tage under Overveielse, hvorledes under Antagelse af Guldfod Overensstemmelse i Henseende til Møntsystem mellem Danmark, Sve-

rig og Norge kan opnaas; hvorhos *Hans Majestæt* tillige allernaadigst overdrog *Finantsministeren* at træffe de nærmere Foranstaltninger med Hensyn til Sammentrædelsen af denne Commission.

Statsraadsrådet blev derpaa hævet.

J. Liebe.

Møde i statsrådet mandag d. 2. september 1872.

Aar 1872, Mandagen den 2den September, var Statsraadet forsamlet paa Amalienborg under *Hans Majestæt Kongens* allerhøieste Forsæde.

Finantsministeren [Krieger] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende allerhøieste Stadfæstelse af den af Colonialraadet for St. Croix ved 3die Behandling den 23de November f.A. og af Colonialraadet for St. Thomas med St. Jan den 19de December f.A. ved en extraordinær 4de og sidste Behandling vedtagne, samt af Gouverneuren for de dansk-vestindiske Øer under 13de Januar d.A. foreløbigen stadfæstede Anordning for de dansk-vestindiske Øer om Maaden, hvorpaa Bekjendere af den mosaiske Tro skulle edsfæstes inden Retten eller for Øvrigheden.

I Overensstemmelse med Indstillingen blev bemeldte Anordning alderhøist stadfæstet.

Krigsministeren [Haffner] refererede en allerunderdanigst Forestilling om, at den Menig af 1ste Bataillons 3die Compagnie No. 573 Jens Marius Jensen for Tyveri, Absentation og ulovlig Pantsættelse ved Krigsretsdom idømte Straf af 3 Aars Forbedringshusarbeide allernaadigst maa formildes til 2 Aars Forbedringshusarbeide.

Efterat *Hans Majestæt Kongen* havde udtalt, at Allerhøistsamme ikke fandt, at der i Sagen foreligger tilstrækkelige Grunde til at formilde den idømte Straf, og efterat *Cultusministeren* [Hall], *Finantsministeren* [Krieger] og *Justitsministeren* [Klein] havde yttret sig i samme Retning, idet Justitsministeren derhos tilføjede, at derved, at Benaadning ikke nu indtræder, ei udelukkes, at *Hans Majestæts* Naade kan paa et senere Stadium komme Domfældte tilgode, hvis det skulde vise sig, at hans Hensættelse i Straffeanstalten har virket til hans Forbedring, blev det, da dernæst *Krigsministeren* [Haffner] havde erklæret, at han ikke skulde inhædere sin Indstilling, allerhøist resolveret, at det skal have sit Forblivende ved den afsagte Krigsretsdom.

Krigsministeren [Haffner] refererede dernæst en af ham under 14de Juni f.A., ifølge Hans Majestæts allerhøieste Befaling, nedlagt allerunderdanigst Forestilling angaaende hvad der maatte være at foretage i Anledning af den til Allerhøistsamme indgivne Adresse fra 3000 Vaabenbrødre om Uddeling af den i sin Tid lovede Medaille for Felttoget 1864, i hvilken Forestilling det allerunderdanigst indstilles, at Hans Majestæt allernaadigst vil tilbagekalde den i Allerhøistsammes allerhøieste Resolution af 29de April 1864 udtalte Hensigt at ville indstifte en Medaille som Udmærkelsestegn for Militære, der i Krigen 1864 særligt havde udmærket sig ved Tapperhed og Conduite, samt at Hans Majestæt allernaadigst vil befale Krigsministeren at aflevere de Medailler m.m., som fortiden opbevares i Krigsministeriet, til Finantsministeren, for at de ved dennes Foranstaltning kunne blive realiserede til Fordel for Statskassen.

Efter at have refereret Forestillingen bemærkede Krigsministeren, at en Deputation af Vaabenbrødre for nogen Tid siden havde været hos ham for at forhøre sig, om der snart kunde forventes Svar paa deres i sin Tid til Kongen indgivne Adresse, og at Hans Majestæt, der havde Betænkelighed ved at resolve overensstemmende med Krigsministerens Indstilling, havde ønsket Sagen nu foretagen i Statsraadet.

Krigsministeren tilføjede dernæst, at han, ved nærmere at tænke alvorligt over Sagen, ikke har kunnet finde sig foranlediget til nu at fravige sin tidligere allerunderdanigste Indstilling, og at han maa anse det for sin Pligt overfor Hans Majestæt fremdeles at fraraade Uddeling af de paagjældende Medailler. Han tror, at det, saaledes som i den refererede Forestilling udførlig udviklet, ikke vil, selv med den bedste Villie og den største Anstrengelse, være muligt at udfinde de Personer, som ere særligt værdige til at hædres med Tapperheds-Medaillen, og han er overbevist om, at naar dette ikke kan lykkes, vil den hele Foranstaltning vække en høi Grad af Misfornøielse. Han har ogsaa ved at forhandle med den Deputation af Vaabenbrødre, som har været hos ham, faaet det Indtryk, at de selv erkjende de store Betænkeligheder, der ere ved nu at udføre en Uddeling af Medaillen, og at det, som de egentlig ønske, kun er, at Sagen kan finde en Afgjørelse, hvorved den kan bringes ud af Verden.

Hans Majestæt Kongen yttrede, at det er Allerhøistsamme i høieste Grad ubehageligt, at det Ord, han i sin Tid har givet om denne

Medaille, ikke endnu er blevet indfriet, og han forstaaer ikke, hvorledes han nu skal kunde annullere et Løfte, som er blevet til paa constitutional Maade, ligesaa lidt som hvorledes man kan tilraade ham et saadant Skridt. Om der end er hengaaet en Række Aar siden Krigens Slutning, saa maa dog Erkjendtlighedsfølelsen hos Kongen og Folket overfor dem, der have udmærket sig i Krigen, være den samme, og det stemmer heller ikke med Hans Majestæts Begreber, at Medaillen, naar den nu uddeltes, skulde, fordi der er forløbet længere Tid, tabe sin ansprende Virkning; den vil dog vedblive at være en Hæder og Glæde for de Paagjældende. Ligesaa lidt kan Hans Majestæt erkjende, at den allerede under Krigen stedfundne Uddeling af Ordener og Hæderstegn er en Grund til ikke nu at uddele Medaillen, thi Afdelingernes Indstillinger om Ordener og Hæderstegn vare netop dengang de indgaves mere begrænsede, fordi de vare baserede paa, at der senere skulde uddeles Medailler. De praktiske Vanskeligheder, som paa Grund af det lange Tidsrum, der allerede er forløbet, kunne opstaa ved Uddelingen af Medaillen, antager Hans Majestæt heller ikke ville kunne være større, end at de med god Villie maa kunne overvindes, idet Allerhøistsamme forøvrigt med Krigsministeren er fuldkommen enig i, at ogsaa Flaaden bør medtages ved Uddelingen, ligesom Hans Majestæt ligeledes med Krigsministeren finder, at der ikke kan være Tale om en Erindringsmedaille. Det skal være en Belønnings-Medaille, saaledes som Hensigten fra Begyndelsen af har været: men netop fordi det skal være en Belønnings-Medaille, finder Hans Majestæt saameget mere, at der er al mulig Anledning til at indløse det givne Løfte, og det er derfor ogsaa Allerhøistsammes Ønske, at de, efter hvad der i Krigsministerens Forestilling er oplyst, i Behold værende Medailler uddeles til de Paagjældende, som i sin Tid særligt vare fremhævede i Afdelingernes Indstillinger. Hvorledes det, at disse Medailler nu uddeles, skulde kunne opvække en særlig Opmærksomhed hos vor sydlige Nabo, kan Hans Majestæt ikke forstaa, og Allerhøistsamme ser ikke, hvorledes der fra de politiske Forhold skal kunne hentes nogen afgjørende Grund imod, at Uddelingen finder Sted.

Krigsministeren [Haffner] kunde dog, hvad det af Hans Majestæt sidste berørte Punkt angik, ikke andet end fastholde, at netop som de politiske Forhold i Øieblikket stille sig, vilde det være betænkeligt nu efter saa lang Tids Forløb at uddele en Medaille i Anledning

af Krigen i 1864 mellem Danmark og dets sydlige Nabo, og han tror ikke, at en saadan Foranstaltning ret vel vilde kunne bringes i Harmoni med de Skridt, som fra Hans Majestæts Regjerings Side just nu gjøres med Hensyn til det slesvigske Spørgsmaal. Forøvrigt skulde han angaaende Vanskelighederne i det Hele ved Uddelingen af Medaillen henholde sig i Et og Alt til, hvad han har nærmere udviklet i den refererede Forestilling og saaledes vedblivende holde for, at det vil være saagodtsom en fuldstændig Umulighed for Krigsministeriet at finde et retfærdigt Grundlag for en Indstilling om saadan Uddeling. Der kan heller ikke være Tvivl om, at der hos de forskjellige Krigsministre, som have havt med Sagen at gjøre, har været god Villie til at gennemføre den; det vilde jo have været en Behagelighed for de Mænd, at det Kongelige Ord kunde være bragt til Opfyldelse, og naar dette alligevel ikke er sket, viser det kun, hvor uoverstigelige Vanskelighederne have været.

Sluttelig skulde Krigsministeren endnu kun fremhæve, at det Løfte, som i sin Tid blev ligeoverfor Hæren givet om Medaillen, er en Regjeringshandling; det var efter en Forestilling fra Krigsministeriet, som Hans Majestæt foretog i Statsraadet, at Beslutningen tilraadedes af dette og allerhøist toges. Men dette Løfte, denne Regjeringshandling har ikke faaet nogen videre Følge i de forløbne 8 Aar og maa som enhver anden Regjeringshandling kunne hæves igjen.

Hans Majestæt Kongen maatte bemærke, at Allerhøistsamme ikke kan gjøre for, at Sagen har staaet hen saalænge, thi han har ofte talt med de forskjellige Krigsministre om den. Hans Majestæt finder det vedblivende umuligt at kunne resolve, at han nu gjenkalder sit tidligere givne Ord, og han kan ikke andet end vedblive det Ønske, at Medaillerne nu uddeles. Men reises der fra Statsraadets Side imod at dette i Øieblikket sker afgjørende Betæneligheder paa Grund af de forhaandenværende politiske Forhold, maa hellere den hele Sag staa i Bero, indtil det slesvigske Spørgsmaal er afgjort, og saa vil da til den Tid Uddelingen af Medaillen kunne ske uden at møde nogen Hindring i Henseende til vor sydlige Nabo.

Krigsministeren [Haffner] skulde kun henpege paa, at hvis vor sydlige Nabo paa en generøs Maade opfylder Pragerfredens Artikel 5, vilde det maaske dog se noget underligt ud strax at uddele Medaillerne og derved fremkalde ubehagelige Erindringer, ligesom der ogsaa maaske kunde være andet, som kunde gjøre Vanskeligheder.

Maatte Hans Majestæt imidlertid bestemme sig for, at Sagen skal udsættes, vilde der vel iøvrigt kun kunde svares Vaabenbrødrenes Deputation, overfor hvilken han forresten ikke har lagt Skjul paa, at han vilde tilraade Hans Majestæt at tage den Beslutning at tilbagekalde Resolutionen af 1864, at Sagen er stillet i Bero, uden at Hensynet til det slesvigske Spørgsmaals Afgjørelse berøres.

Hans Majestæt Kongen bemærkede yderligere, at naar Sagen til hans Beklagelse ikke skulde kunne finde sin Afgjørelse i Øieblikket og derfor stilles i Bero, haaber Allerhøjtsamme, at den senere vil med Kraft blive bragt til Udførelse, og han finder at kunne med Rette nære det Haab, at Ministeriet da vil virke til, at hans tidligere Løfte bliver indfriet. Forøvrigt vilde det være Hans Majestæt kjært, om Statsraadets forskjellige Medlemmer nu vilde yttre sig over Sagen.

Hans Kongelige Højhed Kronprindsen yttrede, at han vilde finde den Afgjørelse, som Krigsministeren i sin Forestilling bringer i Forslag, meget beklagelig, skjøndt han paa den anden Side vel indser det vanskelige i at træffe en Afgjørelse af Sagen paa den Maade, som Kongen ønsker. Men at tage tilbage det Kongelige Ord, som paa constitutionel Maade er givet, anser Hans Kongelige Højhed for meget betænkeligt navnlig i dette Øieblik, og Hans Kongelige Højhed vilde derfor ogsaa finde det meget ønskeligt, at der kunde findes en Maade at afgjøre Sagen paa, hvorved ikke det givne Kongelige Ord blev annulleret.

Conseilspræsidenten [Holstein] bemærkede, at den foreliggende Sag har, saaledes som det er vist af Krigsministeren i hans Forestilling, en stor Mængde Vanskeligheder, hvoriblandt da ogsaa den, at naar Sagen skulde bringes til Udførelse, maatte man, forsaavidt det Antal Medailler, som haves i Behold, ikke skulde være tilstrækkeligt, og Tilstaaelsen af en saadan Belønning kunde man jo dog ikke begrænde efter det tilstedeværende Tal af Medailler, men den maatte rette sig efter Personernes Værdighed til at faa Belønningen, gaa til Rigsdagen og søge Omkostningerne dækkede ved en Bevilling. Hvad angaar en Udsættelse af Sagen, da forekommer det Conseilspræsidenten, at jo længere Tid, der gaar hen, desto vanskeligere vil den blive, og bortset fra de politiske Vanskeligheder, der i Øieblikket stille sig iveien for Sagens Gjennemførelse, kunde der vel maaske til den Tid, da Sagen igjen kom til at ligge for, være andre politiske Vanskeligheder, som man nu ikke kan se. Naar Hans Majestæt imid-

lertid maatte bestemme sig til at udsætte Sagen, saa maatte Beslutningen herom vel komme til at gaa ud paa, at Sagen sættes i Bero indtil videre; men naar Svaret, som Vedkommende fik paa deres Adresse, indskrænkede sig dertil, frygter Conseilspræsidenten for, at det Hele vilde blive betragtet som en halv Measure, og en saadan Beslutning som den nævnte er han egentlig mere bange for end for en ren og afgjørende Udtalelse. Han maa dog ogsaa tillade sig at fremhæve, at saaledes som den allerhøieste Beslutning om at indstifte en Medaille for Krigen 1864 i sin Tid er bleven taget, idet det var paa et indgivet Forslag fra Krigsministeren, at Beslutningen toges i Statsraadet, har den ikke den personlige Betydning for Kongen selv, og Kongen er ikke saaledes personlig bunden ved den, som Tilfældet under andre Omstændigheder kunde have været. Conseilspræsidenten ser derfor heller ikke, at der i Krigsministerens Indstilling om Tilbagekaldelse af hin Regjeringsforanstaltning er noget af den Betydning, som Hans Majestæt mener, at der ligger deri; hvortil endnu kommer, at det, at Sagen er kommet til at ligge uigjennemført hen i den lange Tid, siden Beslutningen blev taget, tyder bestemt hen paa, at der har været uovervindelige Vanskeligheder.

Hans Majestæt Kongen maatte bemærke, at den menige Mand ikke vil forstaa at gjøre den Forskjel, som Conseilspræsidenten har fremhævet, at der er imellem, om Beslutningen i sin Tid er taget i Statsraadet eller udenfor det. De fik dengang det Kongelige Løfte, og de maatte antage, at Hans Majestæt var fuldkommen competent til at give det; naar det ikke sker, at Løftet opfyldes, saa ikke allene bryder Kongen sit Ord, men det er ogsaa en Ydmygelse for ham ligeoverfor Folket.

Cultusministeren [Hall] yttrede, at han fuldstændigt kan forstaa den pinlige Følelse hos Hans Majestæt ved at tage det tidligere givne Løfte tilbage, og han forstaar ogsaa helt vel, at den Omstændighed, at det er en Beslutning taget efter Krigsministerens Forestilling og i Statsraadet, ikke kan for Hans Majestæt betage det pinlige i denne Følelse. Men Grunden til, at Beslutningen ikke nu bragtes i Udførelse, skulde jo ligge i de forandrede Forhold. Beslutningen blev taget paa et Tidspunkt, da Krigen ikke engang var sluttet, og allerede denne Omstændighed kunde siges at være noget, der kunde bringe til nu at tage en forandret Beslutning. Dertil kommer den lange Tid, der er hængaet siden Krigen Slutning, og som gjør, at der vil være

ganske særdeles Vanskeligheder ved at gennemføre den oprindelige Beslutning. Han tror heller ikke, at det paa nogen Maade kunde siges, at en Tilbagekaldelse af denne var at gaa fra det givne Ord, naar det kunde gjøres klart, at de forandrede Forhold indeholdt god Grund til ikke at gennemføre Foranstaltningen. Men hvis der imidlertid var nogen Mulighed for, at Hans Majestæt kunde fritage sig for at tage det tidligere Løfte tilbage, vilde det jo være meget ønskeligt, at det for Hans Majestæt pinlige heri kunde undgaas. Stod man her saaledes, at der slet ikke var Spørgsmaal om at give nogen Udtalelse i dette Øieblik om Sagen, saa syntes det Hele at stille sig ganske simpelt, thi deri turde jo Hans Majestæt være enig med Krigsministeren, at det nuværende Tidspunkt er det uheldigste, som der kunde være til at gennemføre Sagen, og naar denne da blev udsat, saa vilde det, skjøndt han skulde indrømme, at der ogsaa senere vil være en stor Del Vanskeligheder tilstede, og det maaske i forøget Grad, dog være muligt, at Udsættelsen kunde, ved hvad der imidlertid var foregaaet, bringe til, at en lettere Løsning af Sagen kunde finde Sted; og i ethvert Fald var da dog, hvis det slesvigske Spørgsmaal havde faaet en gunstig Afgjørelse, Stemningen saa bleven en anden, thi hvad der vilde gjøre dobbelt bitter nu, var jo, at alle Jalousier i Anledning af Medailleuddelingen vilde hente deres Styrke i at gaa tilbage til Krigen og dens sørgelige Følger, og dette vilde jo stille sig anderledes, naar en forandret Tilstand var kommen frem. Men Vanskeligheden ved at udsætte Sagen ligger i, at der nu maa gives Vaabenbrødrene et Svar paa deres Adresse, og at det maa undgaas at komme overfor dem med en Udtalelse, som paa nogen Maade skulde kunde være et nyt Baand for Hans Majestæt. Imidlertid var det jo vel muligt, at det kunde være tilstrækkeligt, at der svaredes dem, at Sagen var stillet i Bero indtil videre, og naar man indskrænkede sig dertil, skulde Cultusministeren under de foreliggende Omstændigheder holde for, at det vilde være det rette nu at udsætte Sagen til Afgjørelse paa et senere Stadium.

Indenrigsministeren [Fonnesbech] kunde slutte sig til Cultusministeren og for sit Vedkommende tiltræde, at Sagen stilles i Bero indtil videre, og at Svaret til Vaabenbrødrene indskrænkes hertil uden videre Tilføielse. Men han kunde dog ikke dølge for sig, at de praktiske Vanskeligheder, som Krigsministeren har fremhævet i sin Forestilling, ere, saavidt han skjønner, ikke af dem, som ville svinde ved

en Udsættelse af Sagen, men at de tværtimod ville stige og forøges. Imidlertid undgaas i Øieblikket ved ikke nu at afgjøre Sagen det, efter hvad Hans Majestæt har udtalt, for Allerhøistsammes Følelse, ydmygende, som der vilde være i at tilbagetage det tidligere Løfte, og det kan paa den anden Side heller ikke nægtes, at det Liv, som nu er pustet i Medaillesagen, kan til den Tid, Sagen kommer til at ligge for igjen, maaske være døet hen, og det hele Spørgsmaal falde bort.

Udenrigsministeren [Rosenørn-Lehn] maatte ganske dele Krigsministerens Anskuelse om de store Vanskeligheder, som det vil have nu efter saa lang Tids Forløb at foranstalte en Uddeling af de paa-gjældende Medailler, men hvad der for Udenrigsministeren er det mest afgjørende imod en saadan Foranstaltning i Øieblikket, er dog de politiske Forhold, idet den, efter hans Overbevisning, vilde stille os meget ubehageligt overfor Udlandet. Han skulde derfor ogsaa tiltræde, at Sagen ialtfald stilles i Bero indtil videre.

Justitsministeren [Klein] maatte i det væsentlige henholde sig til Cultusministeren og saaledes dele Ønsket om, at Sagen stilles i Bero indtil videre, uden at der i Svaret sker nogen yderligere Tilføielse. Han var enig i, at med Hensyn til de politiske Forhold vilde nærværende Øieblik ikke være heldigt til at gennemføre Sagen, og at denne, naar den udsættes, vil senere altid kunne stille sig anderledes. Ved at udsætte Sagen vil ogsaa, naar Medaillen skal uddeles ikke som en blot Erindring, men som et Erkjendtlighedsbevis, og naar Uddelingen altsaa skal søge sin Begrundelse i en retfærdig Anerkjendelse af de Paagældendes Færd, vindes den Fordel, at det i Mellemtiden vil kunde vise sig klarere, om det vil være muligt at foretage en saaledes begrundet Uddeling.

Finantsministeren [Krieger] kunde i det Hele aldeles henholde sig til de Betragtninger, som Krigsministeren havde gjort gjældende i sin Forestilling, og som jo alle havde været Gjenstand for Forhandling mellem Ministrene indbyrdes. Han tror at turde antage, at Hans Majestæt har billiget, at der i hvert Fald ikke i Øieblikket sker nogen Uddeling af Medaillen; og han skal kun, forsaavidt Hans Majestæt har hentydet paa, at der skulde være formel Vanskelighed ved, saaledes som Krigsministeren har indstillet, at tilbagekalde den engang udtalte Hensigt at ville indstifte en saadan Medaille, tillade sig at fremhæve, at det ligger i Forholdets Natur, at den Myndighed, som har taget en Bestemmelse, den samme Myndighed maa ogsaa altid,

naar forandrede Forhold indtræde, kunne forandre Bestemmelsen, forsaavidt der ikke ved denne er erhvervet private Rettigheder, men saadanne Rettigheder er der jo ikke erhvervet ved den Regjeringsbestemmelse, om hvis Tilbagetagelse der her er Spørgsmaal.

Han skulde dernæst ogsaa, forsaavidt Resolutionen i denne Sag falder saaledes, at Sagen stilles i Bero indtil videre, tillade sig at bemærke, at deri ikke ligger nogen Udtalelse af Ministrene om, at de tror at kunne paa et senere Stadium tilraade Hans Majestæt at uddele Medaillerne, men at det, naar Sagen igjen kommer til at foreligge til Afgjørelse, vil staa hvert Medlem af det nuværende Ministerium, som til den Tid maatte have Sæde i Regjeringen, frit at udtale sin Mening uden paa nogen Maade at være bunden ved de Udtalelser, som idag have fundet Sted. Vanskeligheden ved Sagen ligger i denne selv, derved at der er gaaet en saa lang Tid, 8 Aar, siden Krigen i 1864.

Sluttelig skulde han endnu kun fremhæve, at det, naar Sagen skal stilles i Bero, naturligvis vil være umuligt ligeoverfor Vaabenbrødrene at berøre Forholdet til Slesvig, ligesom han i det Hele tror, at enhversomhelst Udtalelse om Fremtiden maatte ligeoverfor dem søges undgaaet.

Krigsministeren [Haffner] yttrede, at ifald Hans Majestæt bestemmer sig til at resolve, at Sagen stilles i Bero, vil han jo vel kunne gaa ind herpaa, men han kan imidlertid dog ikke tilbageholde, at han ikke tror, at det vil være muligt nogensinde at overvinde de Vanskeligheder, som nu stille sig iveien for at uddele Medaillerne, og som snarere paa et senere Stadium vilde blive større, ligesom det da ogsaa er klart, at en Belønningsmedaille taber mere og mere sin Charakter, jo længere Tid der gaar, inden den gives. Heller ikke kan han dølge, at han har den Tro, at den samme ugunstige Dom, som Hans Majestæt antager, at der vilde fældes over en Afgjørelse af Sagen overensstemmende med hans Indstilling, vil fældes overfor en Resolution, som allene gaar ud paa, at Sagen skal stilles i Bero indtil videre, og det kunde vel endogsaa være, at en saadan Resolution vilde vække en endnu større Misfornøielse.

Hans Majestæt Kongen behagede derefter, idet Allerhøiøstsamme vedblivende beklagede, at den foreliggende Sag ikke kan finde sin Afgjørelse i Øieblikket, allernaadigst at bestemme sig for, at Sagen stilles i Bero indtil videre, idet Hans Majestæt derhos tilkjendegav at

ville, saafremt Vaabenbrødrenes Deputation henvender sig til Allerhøistsamme om Sagen, henvise Deputationen til Krigsministeren; og blev der dernæst efter Hans Majestæts Befaling paategnet den refererede Forestilling følgende allerhøieste Resolution: Efterat denne allerunderdanigste Forestilling har været Gjenstand for Forhandling i det idag afholdte Statsraad, have Vi allernaadigst besluttet, at Sagen indtil videre stilles i Bero.

Justitsministeren [Klein] refererede en allerunderdanigst Forestilling om, at Bestemmelsen i det allerhøieste Rescript af 21de October 1859 Ltr a midlertidig maa sættes ud af Kraft.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst, at bemeldte Bestemmelse midlertidig sættes ud af Kraft.

Justitsministeren [Klein] refererede dernæst en allerunderdanigst Forestilling om, at det maa tillades Tugthusfange Johan David Reitz, uagtet det ved allerhøieste Resolution af 25de November 1864 givne Paalæg, efter sin Løsladelse af Straffeanstalten at tage Ophold i Kjøbenhavn, endskjøndt hans Datter Ane Margrethe bor paa Christianshavn.

Hans Majestæt behagede allernaadigst at meddele den nævnte Tilladelse.

Fremdeles refererede *Justitsministeren* [Klein] en allerunderdanigst Forestilling om Benaadning for Tugthusfange Fritz Simonsen, hvori indstilles, at det maatte behage Deres Majestæt allernaadigst at eftergive Tugthusfange Fritz Simonsen, der ved Høiesterets Dom af 24de April 1862 for Tyveri i Medfør af Forordning 11te April 1840 § 16 jfr § 12 andet Membrum er anset med Straf af Tugthusarbejde i 10 Aar, hvilken Straf han har begyndt at afsone den 18 Juli s. A., den tilbagestaaende Del af Straffetiden, imod at han forlader Landet.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst det Indstillede.

Sluttelig refererede *Justitsministeren* [Klein] en allerunderdanigst Forestilling angaaende Salg af Stamhuset Selsø samt Fideicommissgodserne Lindholm, Bognæs, Saltø og Harrested, m. m., hvori indstilles, at det maatte behage Deres Majestæt allernaadigst at tillade Kammerherre Carl August Theodor Baron af Scheel-Plessen, Besidder af Stamhuset Selsø med Fideicommissgodserne Lindholm og Bognæs, samt af de Plessenske Fideicommissgodser Saltø og Harrested, ved offentlig Auktion at afhænde til fri Eiendom bemeldte Stamhus Selsø med Lindholm og Bognæs samt bemeldte Fideicommissgodser

Saltø og Harrested, mod at der substitueres Fideicommisscapitaler svarende til Værdien af det eller de afhændede Godser, alt efter nærmere af Justitsministeriet approberede Conditioner og særligt med de ovenfor allerunderdanigst angivne Indskrænkninger i Dispositionsretten over det til Godserne hørende Bøndergods; at det lige allernaadigst maa tillades fornævnte Kammerherre, Baron Scheel-Plessen inden saadanne Grændser og paa saadanne Vilkaar, som ovenfor nærmere findes anførte, at anbringe de ved Salget af Fideicommisgodserne opstaaende Fideicommisscapitaler i Udlandet; og at Justitsministeriet allernaadigst maa bemyndiges til at træffe alle de herefter nærmere fornødne Bestemmelser og Foranstaltninger saavel med Hensyn til Godsernes Salg som med Hensyn til Anbringelsen og Sikkringen af de Fideicommisscapitaler, der ønskes anbragte i Udlandet.

Statsraadsrådet blev derpaa hævet.

J. Liebe.

Møde i statsrådet tirsdag d. 1. oktober 1872.

Aar 1872, Tirsdagen den 1ste October, var Statsraadet forsamlet paa Amalienborg under Hans Majestæt Kongens allerhøieste Forsæde.

Conseilspræsidenten [Holstein] refererede en allerunderdanigst Beretning, hvorved, da det har behaget Hans Majestæt at tilkjendegive ham, at det er Allerhøistsammes Agt Selv at aabne den den 7de October d. A. sammentrædende Rigsdag, samt at befale ham at fremlægge Udkast til en Throntale, allerunderdanigst forelægges et saadant Udkast.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst det forelagte Udkast til Throntalen.

Conseilspræsidenten [Holstein] refererede dernæst en allerunderdanigst Forestilling angaaende Rigsdagens Udsættelse.

I Overensstemmelse med Indstillingen behagede *Hans Majestæt* allernaadigst at forsyne det af Conseilspræsidenten forelagte Aabne Brev om, at Rigsdagens Møder skulde udsættes til den 2den December d. A., med allerhøieste Underskrift.

Udenrigsministeren [Rosenørn-Lehn] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvori andrages paa allerhøieste Bemyndigelse til at lade udgaa en Bekjendtgjørelse, hvorved, efterat de Forslag til Ordningen af de udvandrede slesvigske Værnepligtiges Forhold,

som i sin Tid ere fremkomne fra den i Aabenraa sammentraadte internationale Commission, nu ere i eet og alt antagne af den Kongelige Preussiske Regjering, ligesom de af Hans Majestæt allerede tidligere for den Kongelige Regjerings Vedkommende ere tiltraadte, de nye Regler for bemeldte Værnepligtiges Behandling bringes til almindelig Kundskab.

Hans Majestæt meddelte allernaadigst Udenrigsministeren den be-
gjærte Bemyndigelse.

Finantsministeren [Krieger] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Offentliggjørelsen af Statsregnskabet for Finantsaaret 1871/72.

I Overensstemmelse med Indstillingen behagede *Hans Majestæt* allernaadigst at tillade, at Statsregnskabet for Finantsaaret fra 1ste April 1871 til 31te Marts 1872 maa foranstalles bragt til almindelig Kundskab, samt at forsyne den i saa Henseende forelagte Expedition med allerhøieste Underskrift.

Finantsministeren [Krieger] refererede dernæst en allerunderdanigst Forestilling, hvorved forelægges Forslag til Finantslov for Finantsaaret fra 1ste April 1873 til 31te Marts 1874.

Overensstemmende med Indstillingen blev bemeldte Lovforslag approberet til Forelæggelse for Rigsdagen i dens nu forestaaende Samling.

Sluttelig refererede *Finantsministeren* [Krieger] en allerunderdanigst Forestilling angaaende Indledelsen af Underhandlinger med den svensk-norske Regjering om Afslutningen af en Overenskomst om Antagelsen af et for Danmark, Sverig og Norge fælles, paa Guld grundet Møntsystem.

I Overensstemmelse med Indstillingen behagede *Hans Majestæt* allernaadigst at bemyndige Finantsministeren til gennem Udenrigsministeriet at foranledige de fornødne Skridt foretagne til, at der ved den kongelige Gesandt i Stockholm indledes Underhandlinger med den kongelige svensk-norske Regjering om Afslutningen af en Convention imellem Danmark og Sverig-Norge angaaende Antagelsen af et fælles, paa Guld grundet Møntsystem i Henhold til det herom af den af de tre Riger nedsatte Commission fremsatte Forslag og under Forbehold af vedkommende Repræsentationers Samtykke.

Justitsministeren [Klein] refererede en allerunderdanigst Forestilling om Henlæggelse af Guldbarrer paa Nationalbankens Reali-

sationsfond, hvori indstilles, at det maatte behage Deres Majestæt alernaadigst at tillade, at Guldbarrer og Guldmønter efter deres Lødhighed for Fremtiden maa henlægges paa Nationalbankens Realisationsfond istedetfor Sølvbarrer efter det ved allerhøieste Resolution af 8de Januar d. A bestemte Værdiforhold.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst det Indstillede.

Fremdeles refererede *Justitsministeren* [Klein] en allerunderdanigst Forestilling om Livsstrafs Eftergivelse for Magdalene Feldthausen.

Overensstemmende med Indstillingen behagede *Hans Majestæt* alernaadigst at eftergive Magdalene Feldthausen den hende ved Høiesterets Dom af 28de August d.A. for Mord, i Medfør af Straffelovens § 190 idømte Livsstraf, imod at hun hensættes til Forbedringshusarbejde paa Kongens Naade.

Indenrigsministeren [Fonnesbech] forelagde til allerhøieste Corroboration i Statsraadet en igjennem Hans Majestæts Cabinet under 30te September, paa en af ham under 28de s.M. nedlagt allerunderdanigst Forestilling angaaende Contrakt om Anlæg af en vestjydsk Jernbane, afgiven allerhøieste Resolution, hvorved Indenrigsministeriet bemyndiges til med et Interessentskab bestaaende af Generalconsul, Baron G. A. Gedalia, Murmester, Lieutenant L. Petersen og Ingenieur David at afslutte Contrakt om Anlægget af en Jernbane fra Holstebro over Ringkjøbing og Varde til Havnen ved Esbjerg for en Betaling af 1.505.000 Rdl og iøvrigt paa Betingelser svarende til dem, som indeholdes i den ved allerhøieste Resolution af 3die August d.A. approberede Contrakt om Jernbaneanlægget mellem Esbjerg og Lunderskov Stationer.

Den saaledes afgivne Resolution blev af *Hans Majestæt* allerhøiest approberet.

Statsraadmødet blev derpaa hævet.

J. Liebe.

Møde i statsrådet mandag d. 11. november 1872.

Aar 1872, Mandagen den 11te November, var Statsraadet forsamlet paa Amalienborg under Hans Majestæt Kongens allerhøieste Forsæde.

Indenrigsministeren [Fonnesbech] refererede to allerunderdanig-

ste Forestillinger, hvorved forelægges henholdsvis Forslag til Lov angaaende Udredelsen af forskellige Amts- og Kjøbstads Communerne paahvilende Udgifter og Forslag til Lov angaaende Landboernes Forpligtelse til at yde Pligtkjørseler og Pligtarbejde i offentlige og comunale Øiemed m. m.

Overensstemmende med Indstillingen bleve begge disse Lovforslag allerhøist approberede til Forelæggelse for Rigsdagen.

Finansministeren [Krieger] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende forandrede Regler for Vedligeholdelsen, Brugen og Afleveringen af de Embedsmænd og Betjente ved Statsskovvæsenet tillagte Tjenesteboliger og -jorder.

I Overensstemmelse med Indstillingen behagede *Hans Majestæt* allernaadigst at bifalde de i det den refererede Forestilling medfølgende Forslag til Bekjendtgjørelse om Reglerne for Vedligeholdelsen, Brugen af Afleveringen af de Embedsmænd og Betjente ved Statsskovvæsenet tillagte Tjeneste-Boliger og -Jorder indeholdte Regler, samt lige allernaadigst at billige, at disse Regler offentliggøres til Iagttagelse for samtlige Vedkommende ved en af Finansministeriet udstedt Bekjendtgjørelse.

Justitsministeren [Klein] refererede en allerunderdanigst Forestilling om Bemyndigelse for Direktionen for Nationalbanken til at udstede nye 20 Rigsbankdalersedler med en fra Forskrifterne i Bekjendtgjørelsen af 3die December 1850 noget afvigende Indretning, hvori indstilles, at det maatte behage Deres Majestæt allernaadigst at bifalde, at der udgaar en Bekjendtgjørelse af følgende Indhold:

Nationalbanken i Kjøbenhavn skal være bemyndiget til med Hensyn til de 20 Rigsbankdalersedler, som den fremtidig sætter i Omløb, at foretage følgende Forandringer i den ved Bekjendtgjørelsen af 3die December 1850 foreskrevne Indretning af disse Sedler, nemlig:

- 1) At de tvende saakaldte tørre Stempler bortfalde, og
- 2) At Paategning paa Bagsiden om Notering, Registrering og Kontranotering udelades.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst det Indstillede.

Justitsministeren [Klein] refererede en allerunderdanigst Forestilling om, at det maa tillades Besidderen af Stamhuset Giesegaard at overdrage dette den ham tilhørende Besætning af Heste og Køer paa Hovedgaarden Spanager mod et Vederlag af 15.000 Rdl., hvori indstilles, at det maatte behage Deres Majestæt allernaadigst at bifal-

de, at Besidderen af Stamhuset Giesegaard, Kammerherre Knud Bille Ludvig Anthon Greve Brockenhuus-Schack overdrager Besætningen paa den under Stamhuset hørende Hovedgaard Spanager til Stamhuset som dettes Eiendom mod et Vederlag af 15.000 Rdl., samt paa Vilkaar:

- 1) At det ved en lovformelig Syns- og Skjønnsforretning godtgjøres, at de Stamhuset overdragne Kreaturer, 24 Heste, 140 Køer og 3 Tyre, have en Værdi af mindst 15.000 Rdl.
- 2) At der om Overdragelsen udstedes og thinglæses et lovformeligt Dokument, hvori Stamhusbesidderen derhos forpligter sig og efterfølgende Besiddere til stedse at vedligeholde i forsvarlig Stand paa Spanagergaard en Besætning, der i Størrelse og Værdi svarer til den omhandlede, Stamhuset overdragne, overensstemmende med fornævnte Syns- og Skjønnsforretning, som bliver til Regel ved Forandring af Stamhusbesidder, samt ligeledes forpligter sig og efterfølgende Besiddere til at holde Besætningen assureret for mindst 15.000 Rdl., og
- 3) At der af fornævnte Overdragelsesdokument med vedhæftet Syns- og Skjønnsforretning indsendes en bekræftet Gjenpart til Opbevaring i Lehnarschivet.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst det Indstillede.

Fremdeles refererede *Justitsministeren* [Klein] en allerunderdanigst Forestilling om, at en Sag imod Fruentimmeret Mette Kirstine Christensen eller Christiansdatter maa tages under Paakjendelse uden Hensyn til det i allerhøieste Resolution af 2den April 1870 tagne Forbehold.

Overensstemmende med Indstillingen behagede *Hans Majestæt* allernaadigst at tillade, at det af Fruentimmeret Mette Kirstine Christensen eller Christiansdatter af Skjørping under et under Hellum-Hindsted Herreders Politiret optaget Forhør tilstaaede Tyveri maa tages under retslig Behandling og Paakjendelse uden Hensyn til det i allerhøieste Resolution af 2den April 1870 tagne Forbehold.

Justitsministeren [Klein] refererede derefter en allerunderdanigst Forestilling om Ophævelse af Ægteskabet mellem Kristine Marie Pedersen af Aarhus og Mursvend Søren Christian Jensen m. m.

I Overensstemmelse med Indstillingen blev det allernaadigst bifaldt, at Ægteskabet mellem de nævnte Personer fuldstændigt ophæves, og at Hustruen maa indgaa nyt Ægteskab.

Sluttelig refererede *Justitsministeren* [Klein] fire allerunderdanig-

ste Forestillinger, hvorved forelægges Foreslag til Love henholdsvis om Udpantning og om Udlæg uden Grundlag af Dom eller Forlig, om Vederlag for Contoirudgifter til forskellige Retsbetjentembeder, om Tilsyn med Dampkedler og Damppassagerfartøjer, samt om Udnævnelser af Retsvidner paa Færøerne.

Samtlige disse fire Lovforslag bleve, overensstemmende med Indstillingerne, allerhøist approberede til Forelæggelse for Rigsdagen. Statsraadsrådet blev derpaa hævet.

J. Liebe.

Møde i statsrådet mandag d. 25. november 1872.

Aar 1872, Mandagen den 25de November, var Statsraadet forsamlet paa Amalienborg under Hans Majestæt Kongens allerhøieste Forsæde.

Ministeren for Kirke- og Undervisningsvæsenet [Hall] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvorved forelægges Forslag til Lov angaaende nogle Bestemmelser om Borger- og Almueskolevæsenet i Kjøbstæderne og paa Landet.

I Overensstemmelse med Indstillingen blev dette Lovforslag approberet til Forelæggelse for Rigsdagen.

Indenrigsministeren [Fonnesbech] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvorved forelægges Forslag til Lov om Landdistrikters Indlemmelse i Kjøbstæderne.

Overensstemmende med Indstillingen blev dette Lovforslag, med Forbehold af en Redaktionsforandring, som Indenrigsministeren ønskede at foretage i Slutningen af 1ste Stykke af § 2, allerhøist approberet til Forelæggelse for Rigsdagen.

Fremdeles refererede *Indenrigsministeren* [Fonnesbech] to allerunderdanigste Forestillinger, hvorved forelægges henholdsvis Forslag til Lov om Forandring i Bekjendtgjørelsesmaaden for retslige og lignende Kundgjørelser, og Forslag til Lov, hvorved Indfødsret meddeles forskellige Udlændinge.

I Overensstemmelse med Indstillingerne bleve begge disse Lovforslag allerhøist approberede til Forelæggelse for Rigsdagen.

Justitsministeren [Klein] refererede tre allerunderdanigste Forestillinger, hvorved forelægges henholdsvis Forslag til Lov om Skifte af Dødsbo og Fælledsbo m.v., Forslag til Lov om Valgene til Lag-

thinget, og Forslag til Lov om Pension for Cathinka Elisabeth Jacobine Agerskov, født Prahll, Enke efter constitueret Chef for 3die Udskrivningskreds, Commandeur Andreas Julius Hass Agerskov m. m.

Overensstemmende med Indstillingerne bleve disse Lovforslag alderhøist approberede til Forelæggelse for Rigsdagen.

Justitsministeren [Klein] refererede dernæst en allerunderdanigst Forestilling om Afgjørelsen af et Andragende fra Cigarmager Würtz med flere Medlemmer af den saakaldte internationale Arbejderforening, hvori indstilles, at det maatte behage Deres Majestæt allernaadigst at bemyndige Politidirektøren til under udtrykkelig Paaberaabelse af den givne allerhøieste Bemyndigelse at tilkjendegive Underskriverne af det ovennævnte til Deres Majestæt indgivne allerunderdanigste Andragende, at der ikke fra det Offentliges Side findes nogensomhelst Anledning til at foretage noget Skridt imod Politidirektøren i Kjøbenhavn i den af dem i Andragendet antydede Retning.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst det Indstillede.

Statsraadmødet blev derpaa hævet.

J. Liebe.

Møde i statsrådet lørdag d. 30. november 1872.

Aar 1872, Løverdagen den 30te November, var Statsraadet forsamlet paa Amalienborg under Hans Majestæt Kongens allerhøieste Forsæde.

Ministeren for Kirke- og Undervisningsvæsen [Hall] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvorved forelægges Forslag til Lov om Forandring i Lov om Valgmenigheder af 15de Mai 1868.

I Overensstemmelse med Indstillingen blev dette Lovforslag alderhøist approberet til Forelæggelse for Rigsdagen.

Indenrigsministeren [Fonnesbech] refererede tre allerunderdanigste Forestillinger, hvorved forelægges henholdsvis følgende tre Lovforslag: 1) Forslag til Lov om Forandring i og Tillæg til Lov om Haandværks- og Fabrikdrift m.M. af 29de December 1857, 2) Forslag til Lov om det offentlige Fattigvæsen og 3) Forslag til Lov angaaende Meddelelse af Concession paa Anlæg, sigtende til at tilveiebringe Dampfærgeforbindelser mellem Sjælland og Sverrig.

Overensstemmende med Indstillingerne bleve alle disse tre Lovforslag allerhøist approberede til Forelæggelse for Rigsdagen.

Finantsministeren [Krieger] refererede allerunderdanigste Forestillinger, hvorved henholdsvis forelægges følgende Lovforslag: 1) Forslag til Lov om Told- og Skibsafgifterne, 2) Forslag til Lov om Beskatning af indenlandsk Roesukker, 3) Forslag til Lov om Beskatning af indenlandsk Tobak, 4) Forslag til Lov om Forlængelse af Gyldigheden af Lov af 28de Marts 1871 om en Forandring i Toldafgiften for Sukker, 5) Forslag til Lov angaaende Frihed for Bygningsafgift, og 6) Forslag til Lov om Nedlæggelsen af Brændetransporten på Esrom Kanal samt om Salg og Kjøb af Domaineieendomme.

I Overensstemmelse med Indstillingerne bleve samtlige disse Lovforslag allerhøist approberede til Forelæggelse for Rigsdagen.

Sluttelig refererede *Finantsministeren* [Krieger] en allerunderdanigst Forestilling, hvorved forelægges Forslag til Lov indeholdende Tillæg til forskellige gennem Finantsministeriet udstedte Lønnings- og Contoirholdsgodtgørelseslove.

Krigsministeren [Haffner] bemærkede, at naar der i dette Lovforslag er foreslaaet en Forhøielse af de i Ministeriallønningsloven af 2den Juli 1870 fastsatte Medhjælpssummer, saa har han, da denne Lov hverken omfatter Krigs- eller Marineministeriets Embeds- og Bestillingsmænd, naturligvis forudsat, at *Finantsministeren* vilde indrømme ham at fremkomme med Forslag til lignende Forhøielse for disse Ministeriers Vedkommende, hvilket vil kunne ske ved Ændringsforslag til Finantslovsforslaget og for Tiden fra 1ste October 1872 til indeværende Finantsaars Udgang ved Tillægsbevilling.

Finantsministeren [Krieger] maatte i denne Anledning dog tage det Forbehold, at der dog først behøvedes en nærmere Undersøgelse, om ikke for Krigs- og Marineministeriets Vedkommende de Paa-gjældendes Lønninger ved de Bestemmelser, der ere truffne igjennem Finantsloven, allerede ere bragte til at svare til de Lønninger, som nu for de civile Ministerier søges tilveiebragte ved det foreliggende Lovforslag; i hvilken Anledning *Krigsministeren* [Haffner] yderligere bemærkede, at hvad der igjennem Finantslovene var søgt opnaaet, kun var at stille Embeds- og Bestillingsmændene under de militære Ministerier paa samme Fod som efter Ministeriallønningsloven.

Efterat *Hans Majestæt* havde udtalt, at det jo vilde være ønskeligt,

at ogsaa for de Ministeriers Vedkommende, som ikke ere indbefattede under nærværende Lovforslag, tilsvarende Lønningsforhøielser søges tilveiebragte, behagede Allerhøistsamme allernaadigst at approbere Lovforslaget til Forelæggelse for Rigsdagen.

Rigsministeren [Haffner] meddelte derefter, hvad der i Anledning af Vandfloden den 13de November var for Krigs- og Marine-ministeriets Vedkommende foretaget, og *Indenrigsministeren* [Fonnesbech] forelagde Hans Majestæt en foreløbig Beretning om de Foranstaltninger, der i samme Anledning vare truffene fra Indenrigsministeriets Side.

Statsraadmødet blev derpaa hævet.

J. Liebe.

Møde i statsrådet torsdag d. 12. december 1872.

Aar 1872, Torsdagen den 12te December, var Statsraadet forsamlet paa Amalienborg under Hans Majestæt Kongens allerhøieste Forsæde.

Indenrigsministeren [Fonnesbech] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvorved forelægges Udkast til Lov om Anlæg af en fast Bro over Limfjorden samt Anlæg af en Sidebane til Ribe.

Finantsministeren [Krieger] vilde blot bemærke, at han betragtede det første Forslag, som er Gjenstand for Lovudkastet, Anlægget af Broen over Limfjorden, noget anderledes end Indenrigsministeren, og at naar han ikke har modsat sig dets Fremme, saa er det fordi denne Sag tidligere har været saa vidt fremmet, at han, efter alt hvad der er passeret, ikke troede at kunne gjøre en personlig Tvivl gjældende. Men skulde med Hensyn til dette Broanlæg en saa liberal Fremgangsmaade fra Regjeringens Side vises, som sket er ved Lovudkastet, saa fandt han ogsaa, at der var særlig Opfordring til at tage Hensyn til Ribe ved at fremme Anlægget af den Sidebane, som er den anden Gjenstand for Lovudkastet, thi hvad der end maatte kunne siges om, at det skulde være en utidig Barmhertighed, der her vises Ribe, saa har dog Byen en saadan historisk Fortid og er forholdsvis heller ikke endnu saa ubetydelig, at han jo mener, at dette er beretigede Momenter til ved det foreslaede Bancanlæg at forsøge at hjælpe paa den ugunstige Stilling, hvori Byen er bragt.

I Overensstemmelse med Indstillingen blev det foreliggende Lov-

udkast derefter allerhøist approberet til Forelæggelse for Rigsdagen.

Indenrigsministeren [Fonnesbech] refererede dernæst en allerunderdanigst Forestilling, hvorved forelægges Forslag til Lov angaaende en Forhøielse af Anlægssummen for det i Lov 26de Februar 1869 § 5 ommeldte Dobbeltspor paa Jernbanen mellem Kjøbenhavn og Roskilde.

Overensstemmelse med Indstillingen blev dette Lovforslag allerhøist approberet til Forelæggelse for Rigsdagen.

Krigs- og Marineministeren [Haffner] refererede 4 allerunderdanigste Forestillinger, hvorved forelægges henholdsvis Forslag til den gjenemsete Lov om Hærens Ordning af 6te Juli 1867, Forslag til Lov om Lønninger m.m. ved Hæren, Forslag til Lov om Søværnets Ordning, og Forslag til Lov om Lønninger m.m. ved Søværnet.

I Overensstemmelse med Indstillingerne bleve samtlige disse 4 Lovforslag, for det førstnævntes Vedkommende med den af *Finantsministeren* [Krieger] og af *Statsraadets øvrige Medlemmer* tiltraadte Forandring i Forslagets Titel, at denne bliver: Forslag til Lov om Hærens Ordning, allerhøist approberede til Forelæggelse for Rigsdagen.

Krigs- og Marineministeren [Haffner] bemærkede derefter, at medens han, hvad de idag forelagte Lønningslov-Forslag angik, havde, ihvor ønskeligt han end vilde have fundet det at revidere helt igjennem samtlige nugældende Lønningssatser, dog af finantsielle Hensyn havde troet at maatte holde sig til det Bestaaende og kun undtagelsesvis havde foreslaaet ganske enkelte Lønningsforhøielser, saa havde han, efterat Finantsministeren i forrige Statsraadmøde havde erhvervet allerhøieste Bemyndigelse til at forelægge Rigsdagen et Lovforslag om Lønningsforbedringer, hvorved man for de civile Ministeriers Vedkommende var gaaet videre end til en blot Forhøielse af Medhjælpssummerne, nu anset det for nødvendigt at tage en Forbedring af Underofficerernes Lønningsvilkaar under Overveielse, og han havde i den Anledning henvendt sig til Finantsministeren med et Forslag til en saadan Forbedring. Sagen var imidlertid endnu ikke kommet saavidt, at den var moden til at forelægges for Hans Majestæt, men Krigsministeren havde dog ikke troet at burde udsætte derefter Forelæggelsen i Statsraadet af de idag foredragne Lovforslag, til hvilke han da, naar de med Hans Majestæts Bemyndigelse vare blevne forelagte Rigsdagen, senere kunde stille de med

Hensyn til Forbedringen af Underofficerernes Lønningsvilkaar eventuelt fornødne Ændringsforslag. I saa Henseende havde Finantsministeren nu gjort ham opmærksom paa, at det dog vilde se lidt syndeligt ud den ene Dag at forelægge Rigsdagen hine Lovforslag og maa ske nogle Dage efter at komme med Ændringsforslag til dem, noget hvori han ogsaa skulde give Finantsministeren Ret, og derfor tilraadet ham at forebringe idag Sagen i Statsraadet og søge Hans Majestæts Bemyndigelse til igjennem Cabinettet at forelægge Allerhøjst-samme de i den paagjældende Henseende fornødne Ændringer, hvilke da med Hans Majestæts Tilladelse kunde indføres i de omhandlede Lovforslag, som da saaledes ændrede vilde blive forelagte Rigsdagen. Krigsministeren kunde heller ikke have andet herimod at indvende, end at denne Fremgangsmaade yderligere vilde forsinke Forelæggelsen for Rigsdagen af de 4 organisatoriske Lovforslag, som jo ere bestemt paabudne; men han har dog mindre Betænkelighed ved en saadan Udsættelse, end han under andre Omstændigheder vilde have, idet der er to andre Lovforslag, som staar i den nærmeste Forbindelse med hine Lovforslag, men som endnu ikke have kunnet fremmes saa vidt, at de ere færdige til at forelægges for Hans Majestæt. Han sigter herved først til et Lovforslag af overordentlig Betydning for Landets Forsvarsvæsen, der skulde gaa ud paa at forlange til forskjellige Befæstningsanlæg og til Udvidelse af Flaaden en extraordinær Pengebevilling af ialt 17½ Million Rigsdaler til Udredelse i det kortest mulige Tidsrum, helst ikke længere end 5 Aar. Dette Lovforslag, som var Resultatet af de grundige Overveielser og Forhandlinger, han havde anset det for en absolut Nødvendighed at undergive Spørgsmaalet om Ordningen af Landets Forsvar, anser han det fra sit Standpunkt for en uafviselig Pligt at komme frem med for Rigsdagen, men Sagen er endnu ikke moden til at kunne forelægges Hans Majestæt, og navnlig have Finantsministeren og de øvrige Medlemmer af Regjeringen havt nogen Betænkelighed ved at gaa ind paa Udredelsen af en saadan extraordinær Bevilling i et saa kort Tidsrum som det nævnte, i hvilken Henseende Krigsministeren imidlertid dog, da han vel vil kunne resignere sig til at indrømme Bevillingens Fordeling paa en noget længere Aarrække, antager, at der vil kunne opnaas Enighed. Det andet til Forelæggelse for Hans Majestæt endnu ikke færdige Lovforslag, som han sigtede til med sin tidligere Antydning, er det Forslag, han har ladet udarbejde om Paa-

læggelsen af en Værneskat, hvorved der skulde tilveiebringes en forøget Indtægt til at dække de betydeligt forøgede Udgifter til Forsvarsvæsenet. Kan man samtidigt med at forelægge Rigsdagen de organisatoriske Lovforslag og Lovforslaget om Befæstningsvæsenet komme frem med et Forslag, hvorved der, som han tror, paa et fuldkomment retfærdigt og billigt Grundlag skaffes en saadan Indtægt, vil sikkert Modstanden mod disse Lovforslag blive meget mindre, og deres Gjennemførelse ganske særdeles lettes; og allerhelst maatte derfor ogsaa Lovforslaget om en Værneskat komme samtidigt med de andre Forslag. Han skulde derfor, skjøndt han ikke anser det for heldigt, navnlig heller ikke for hans eget Vedkommende, at det varer altfor længe, inden de organisatoriske Lovforslag bliver forelagte for Rigsdagen, dog ikke have imod noget at udsætte Forelæggelsen, naar derved kunde naas at faa samtlige de her omhandlede Lovforslag forelagte under eet, og han har ogsaa det Haab, at det skal kunne lykkes ham at faa de to i Øieblikket tilbagestaaende Lovforslag færdige i nogenlunde kort Tid. Han lægger nemlig den allerstørste Vægt paa disse to Lovforslag, fordi han efter sin fuldeste Overbevisning anser, hvad han til Befæstningsanlæg og Udvidelse af Flaaden bringer i Forslag, for uomgjængeligt nødvendigt for Landets Fremtid, idet han efter sin Opfattelse af Forholdene bestemt tror, at en Conflict i Europa er i nær Tid forestaaende, og at Danmarks Stilling vil ved en saadan blive særlig truet; det staar derfor ogsaa klart for ham, at det er hans Pligt at gjøre alt, hvad der staar i hans Magt for i den kortest mulige Tid at faa gennemført sine Forslag. For nu ikke at afskjære sig Muligheden af at kunne naa en samtidig Forelæggelse for Rigsdagen af alle sex omhandlede Lovforslag, vilde han udbede sig hans Majestæts Bemyndigelse til med Hensyn til Forelæggelsen for Rigsdagen af de idag allerhøiest approberede 4 organisatoriske Lovforslag at vælge det Tidspunkt, som han efter Samraad med de øvrige Ministre maatte finde hensigtsmæssigst; men for det Tilfælde imidlertid, at han skulde blive nødt til at forelægge Rigsdagen disse 4 Lovforslag særskilt for sig, maatte han for sit Vedkommende anse det nødvendigt, at han ved Forelæggelsen bebuder, at det er hans Agt at søge erhvervet allerhøieste Approbation paa Indbringelsen for Rigsdagen af et Lovforslag om extraordinær Bevilling til forskjellige Befæstningsanlæg og til Udvidelse af Flaaden, ved hvilken Udtalelse, som han ogsaa tror at

maatte være berettiget til at gjøre, han jo i ingen Henseende foregriber enten Hans Majestæt eller sine Colleger. Han skulde derhos endnu kun sluttelig, i Henhold til hvad han allerede tidligere havde yttret, udbede sig Hans Majestæts allerhøieste Bemyndigelse til eventuelt at maatte igjennem Cabinettet nedlægge allerunderdanigst Forestilling om den Forandring i de idag approberede tvende Lovforslag om Lønninger ved Hæren og ved Søværnet, som i Henseende til Underofficerernes Lønningsvilkaar maatte blive at foretage, med hvilken Forandring da Lovforslagene vilde være at forelægge for Rigsdagen.

Finantsministeren [Krieger], bemærkede, at han, idet han iøvrigt tror, at det vilde være meget ønskeligt, at de idag approberede 4 Lovforslag forelægges Rigsdagen før Jul, ikke ser nogen Hindring imod, at der gives Krigsministeren i den Form, han nu har udtalt, en saadan Bemyndigelse, som han attraar, og det saa meget mindre, som Finantsministeren tør sige, at den Forhøielse af Underofficerernes Lønningsvilkaar, som fra Krigsministerens Side er sat under Spørgsmaal, vist nok ikke vil, efter hvad der ligger for, forarsage nogen uovervindelig Vanskelighed, naar der bliver Leilighed til nærmere at forhandle dette Punkt mellem Ministrene indbyrdes, ligesom det da ogsaa kun vil blive en enkelt Paragraph i de to approberede Lønningslovforslag, hvor der kan blive at forandre nogle Tal. Heller ikke kan han se andet, end at det maa være Krigsministerens egen Sag, naar han anser det nødvendigt at gjøre strax ved Forelæggelsen for Rigsdagen af de 4 organisatoriske Lovforslag en Antydning om, at et Lovforslag angaaende Fæstningsanlæg og Udvidelse af Flaaden staar ivente, og der vilde herimod være saameget mindre at indvende, som Finantsministeren har al Grund til at tro, at der med Hensyn til Størrelsen af den extraordinære Bevilling, der forlanges, ikke længer er nogen uoverstigelig Hindring, og at der heller ikke, hvad angaar Maximum for det Tidspunkt, der skulde sættes som Grænse for de paagjældende Forsvarsarbejders Tilendebringelse, er nogen uløselig Vanskelighed mellem Krigsministeren og hans Colleger.

Hans Majestæt Kongen yttrede, at Allerhøiestsamme, da han endnu slet ikke kjender noget til Krigsministerens Plan for de nye Fæstningsanlæg, jo ikke i Øieblikket kan have nogen Mening om denne, men at han imidlertid ikke ser, at der kan være noget iveien for, at

Krigsministeren, naar han forelægger Rigsdagen de idag allerhøiest approberede 4 Lovforslag, bebuder, at han vil søge erhvervet allerhøieste Approbation paa Indbringelse for Rigsdagen af et Lovforslag om saadanne Anlæg. Heller ikke skulde Hans Majestæt have noget imod, at Krigsministeren eventuelt forelægger igjennem Cabinettet den Forandring, som der efter, hvad der er antydet, kunde blive at gjøre i Lovforslagene om Lønninger ved Hæren og ved Søværnet, forsaavidt vedkommer Underofficerernes Lønningsvilkaar; ligesom Hans Majestæt endelig ogsaa skulde meddele Krigsministeren den af ham ønskede Bemyndigelse til med Hensyn til Forelæggelsen for Rigsdagen af de idag approberede Lovforslag, Lønningslovforslagene eventuelt med den nævnte Forandring, at vælge det Tidspunkt, som han efter Samraad med de øvrige Ministre maatte finde hensigtsmæssigst.

Finanstministeren [Krieger] refererede derpaa en allerunderdanigst Forestilling angaaende Eftergivelse af Resten af den Straffangen Kimka idømte Straf.

I Overensstemmelse med Indstillingen bifaldt *Hans Majestæt*, at Resten af den Straffangen Kimka af Plantagen River paa St. Croix ved Frederikssteds Bythings Extraretsdom af 24de October 1870 ikkjendte Straf af 6 Aars Tugthusarbejde eftergives ham.

Statsraadsmødet blev derpaa hævet.

J. Liebe.

Møde i statsrådet lørdag d. 4. januar 1873.

Aar 1873, Løverdagen den 4de Januar, var Statsraadet forsamlet paa Amalienborg under Hans Majestæt Kongens allerhøieste Forsæde.

Det tilførtes Protokollen, at det under 23de December f.A. aller-naadigst har behaget Hans Majestæt i Naade at bevilge Kammerherre General Haffner den af ham ansøgte Afsked fra de ham hidtil betroede Embeder som Krigsminister og som Marineminister ad interim samt at udnævne den fungerende Directeur i Krigsministeriet, Oberst i Generalstaben Christian Albert Frederik Thomsen, Commandeur af Dannebrogen og Dannebrogsmænd, til Krigsminister og tillige til Marineminister ad interim.

Den nyudnævnte Minister var tilstede og tog Sæde i Statsraadet. *Indenrigsministeren* [Fonnesbech] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvorved forelægges Udkast til Lov angaaende Børns og unge Menneskers Arbeide i Fabriker og Værksteder m.m.

I Overensstemmelse med Indstillingen blev dette Lovudkast allerhøist approberet til Forelæggelse for Rigsdagen.

Finantsministeren [Krieger] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende allerhøieste Stadfæstelse af den af Colonialraadet for St. Thomas med St. Jan ved 3die Behandling den 22de October 1872 vedtagne Anordning om Ophævelsen af en Fyrafgift paa St. Thomas.

Overensstemmende med Indstillingen blev denne Anordning allerhøist stadfæstet.

Finantsministeren [Krieger] refererede dernæst en allerunderdanigst Forestilling angaaende Formildelse af den Arrestanten Francis Bassot af St. Thomas ved Høiesteretsdom af 19de November f.A. for Indbrudstyveri ifølge Forordningen af 11te April 1840 § 12, 2det Led, idømte Straf af 6 Aars Forbedringshusarbeide.

I Overensstemmelse med Indstillingen blev den idømte Straf alernaadigst nedsat til Strafarbeide i 1 Aar.

Fremdeles refererede *Finantsministeren* [Krieger] en allerunderdanigst Forestilling, hvorved forelægges Forslag til Lov om Tillægsbevilling for Finantsaaret fra 1ste April 1872 til 31te Marts 1873.

Overensstemmende med Indstillingen blev dette Lovforslag allerhøist approberet til Forelæggelse for Rigsdagen.

Sluttelig refererede *Finantsministeren* [Krieger] to allerunderdanigste Forestillinger, den ene om allernaadigst Bemyndigelse for Udenrigsministeren og ham til at forelægge Rigsdagen Forslag til Beslutning om Meddelelse af Samtykke til den under 18de December 1872 i Stockholm afsluttede Møntconvention, den anden om Forelæggelse for Rigsdagen af Forslag til Møntlov.

Efterat have refereret disse Forestillinger fremhævede *Finantsministeren* med Hensyn til den Conventionen tilføiede Tillægs-Artikel, at det vistnok uden udtrykkelig Tilføielse af denne Artikel maatte være ethvert af Rigerne uforment at paatage sig en videre gaaende Indvexlingspligt i Henseende til de for samme Rige prægede Guldmønter end den, som følger af Conventionens Artikel 11 sammenholdt med Artikel 10, men, da imidlertid Formanden for Møntcommissio-

nen, Geheimeraad Grev Sponneck lagde særdeles Vægt paa, at, naar ved disse Artikler Statens Forpligtelse overfor slidte Mønter begrændsedes udover, hvad der var foreslaaet af de Delegerede fra de tre Riger, enhver Tvivl om, at det maatte staa hvert af disse frit at paatage sig en videre gaaende Indvexlingspligt for de for samme Rige prægede Mønter, hævdedes ved en udtrykkelig Bestemmelse derom, saa havde Finantsministeriet troet at skyldte Grev Sponneck og hans Virksomhed i den hele Møntsag det Hensyn at foranledige optaget i Conventionen en Tillægs-Artikel som den, der nu deri indeholdes. Finantsministeren skulde dernæst endnu, naar den sidste Paragraph i det foreliggende Forslag til Møntlov knytter denne Lovs Træden i Kraft til den med Sverrig og Norge afsluttede Møntconventions Ratification, der igjen forudsætter som Betingelse de tre Rigers Repræsentationers Samtykke til Conventionen, bemærke, at forsaavidt det skulde vise sig, at det norske Storting ikke vil give sit Samtykke til denne (fra den svenske Rigsdags Side antages fortiden ikke at ville blive nægtet Samtykke), vil der saa til den Tid, vel i Begyndelsen af Mai Maaned, maaske kunne blive Spørgsmaal om Afsluttelse af en Møntconvention mellem Danmark og Sverrig allene, og da den danske Rigsdag da endnu, naar ikke ekstraordinære Omstændigheder imidlertid skulde indtræde, vil være sammen, vilde saaledes Sagen kunde komme til Afgjørelse paa Rigsdagen, inden den nærværende Session sluttes, ligesom ogsaa til den Tid den svenske Rigsdag turde ventes at være endnu samlet.

I Overensstemmelse med Indstillingerne bleve begge de paagjældende Forslag allerhøist approberede til Forelæggelse for Rigsdagen.

Justitsministeren [Klein] refererede to allerunderdanigste Forestillinger, hvorved forelægges henholdsvis Forslag til Lov indeholdende Tillæg til § 12 i Lov af 25de Marts 1871 om Lønninger for forskjellige under Justitsministeriet hørende Embeds- og Bestillingsmænd, og Forslag til Lov om Brandvæsenet i Kjøbstæderne med Undtagelse af Kjøbenhavn.

Overensstemmende med Indstillingerne bleve begge disse Lovforslag allerhøist approberede til Forelæggelse for Rigsdagen.

Fremdeles refererede *Justitsministeren* [Klein] en allerunderdanigst Forestilling om Meddelelse af allerhøieste Approbation paa Regnskabsoversigt over Islands Indtægter og Udgifter i Regnskabsaaret fra 1ste April 1871 til 31te Marts 1872.

Overensstemmende med Indstillingen behagede *Hans Majestæt* at meddele allerhøieste Approbation paa bemeldte Regnskabsoversigt samt allernaadigst at bemyndige Justitsministeren til at lade denne Oversigt offentliggjøre ved Trykken.

Krigs- og Marineministeren [Thomsen] refererede 3 allerunderdanigste Forestillinger, hvorved forelægges Forslag til Lov om en overordentlig Bevilling til Forsvarsvæsenet, Forslag til Lov indeholdende Tillæg til Loven om Lønninger m.m. ved Hæren, og Forslag til Lov indeholdende Tillæg til Loven om Lønninger m.m. ved Søværnet, af hvilke Lovforslag det første var saagodtsom fuldstændig færdigt, da hans Forgænger frattraadte Bestyrelsen af Krigsministeriet, og de to andre Forslag vare forberedte, saaledes at indledende Forhandlinger allerede havde fundet Sted.

I Overensstemmelse med Indstillingerne bleve disse tre Lovforslag allerhøiest approberede til Forelæggelse for Rigsdagen.

Protokollerne for Statsraadets Møder fra den 19de Juli til d. 12te December f.A., begge inclusive, bleve oplæste og ratihaberede.

Statsraadmødet blev derpaa hævet.

J. Liebe.

Møde i statsrådet torsdag d. 13. februar 1873.

Aar 1873, Torsdagen den 13de Februar, var Statsraadet forsamlet paa Amalienborg under Hans Majestæt Kongens allerhøieste Forsæde. Krigs- og Marineministeren var paa Grund af Sygdom fraværende.

Ministeren for Kirke- og Undervisningsvæsenet [Hall] androg om allerhøieste Corroboration i Statsraadet af en af ham igjennem Hans Majestæts Cabinet erhvervet allerhøieste Resolution, hvorved han bemyndigedes til at forelægge Rigsdagen Forslag til Lov om Tillæg til forskjellige Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet vedrørende Lønningslove.

Hans Majestæt behagede allerhøiest at corroborere bemeldte Resolution.

Indenrigsministeren [Fonnesbech] refererede fem allerunderdanigste Forestillinger, hvorved forelægges henholdsvis følgende Lovforslag, nemlig: Forslag til Lov indeholdende Tillæg til § 6 i Lov af

1ste April 1871 om Lønninger for de under Indenrigsministeriet hørende Embeds- og Bestillingsmænd med Undtagelse af selve Ministeriets Personale, Forslag til Lov angaaende Meddelelse af Concession paa Anlæg og Benyttelse af forskjellige Sidebaner til de jydsk-fynske Sidebaner, Forslag til Lov om Bemyndigelse for Regjeringen til at meddele Concession paa forskjellige Jernbaneanlæg paa Sjælland og Falster, Forslag til Lov angaaende Anlæg og Vedligeholdelse af Diger til Beskyttelse mod Oversvømmelser fra Havet og Fjordene, og Forslag til Lov om den personlige Communeskat m.v.

I Overensstemmelse med Indstillingerne bleve samtlige disse Lovforslag allerhøist approberet til Forlæggelse for Rigsdagen, dog at i Lovforslaget om Diger, efter Indenrigsministerens derom gjorde Andragende, den i § 39 satte Tidsbestemmelse for Lovens Ikrafttræden, 1ste April 1873, udgaar.

Finantsministeren [Krieger] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende allerhøieste Stadfæstelse af den af Colonialraadet for St. Croix ved 3die Behandling den 19de August f.A. vedtagne samt af den constituerede Gouverneur for de dansk-vestindiske Besiddelser under 5te September s.A. foreløbig stadfæstede Anordning angaaende Udredelsen af Bekostningerne ved visse Indførseler af Arbeidere til St. Croix.

Overensstemmende med Indstillingen blev denne Anordning allerhøist stadfæstet.

Finantsministeren [Krieger] refererede dernæst en allerunderdanigst Forestilling angaaende Tilsagn om Concession paa Anlægget og Driften af undersøiske Telegraphledninger mellem Danmark og Frankrig og mellem Danmark og Sverrig.

I Overensstemmelse med Indstillingen behagede *Hans Majestæt* allernaadigst at bifalde, at der gives det store Nordiske Telegraphselskab Tilsagn om Meddelelse af allerhøieste Concession dels paa Anlægget og Driften af en undersøisk Telegraphforbindelse mellem Vestkysten af Jylland eller Fanø og Frankrig, dels paa Anlægget og Driften af en undersøisk Telegraphforbindelse mellem Danmark (Jylland) og Sverrig paa de i den refererede Forestilling nærmere angivne Vilkaar, naar de fornødne Pengemidler til Afholdelsen af de Udgifter, disse Anlæg ville medføre for Statskassen, haves til Raaighed.

Fremdeles refererede *Finantsministeren* [Krieger] en allerunder-

danigst Forestilling angaaende allerhøieste Stadfæstelse af Tillægsbevilling til Budgettet for Communen St. Croix for Finantsaaret fra 1ste April 1872 til 31te Marts 1873.

I Overensstemmelse med Indstillingen bifaldt *Hans Majestæt* alernaadigst, at den af St. Croix Colonialraad ved 2den Behandling den 2den December f.A. vedtagne Tillægsbevilling til Budgettet for Communen St. Croix for Finantsaaret fra 1ste April 1872 til 31te Marts 1873 angaaende Anvendelsen af et Beløb indtil \$ 1200 af det St. Croix Commune ved Lov af 6te Marts 1869 skjænkede Tilskud af \$ 28.000 fra Moderlandets Finantser til Udlaan til Driften af et Garveri paa Øen, imod god personlig Sikkerhed og iøvrigt under de Colonialraadet af Gouvernementet meddelte Vilkaar, tillægges allerhøieste Stadfæstelse.

Sluttelig refererede *Finantsministeren* [Krieger] en allerunderdanigst Forestilling angaaende allerhøieste Stadfæstelse af 4 Tillægsbevillinger til Budgettet for Communen St. Thomas med St. Jan for Finantsaaret fra 1ste April 1872 til 31te Marts 1873.

Overensstemmende med Indstillingen behagede *Hans Majestæt* alernaadigst at stadfæste følgende af Colonialraadet for St. Thomas og St. Jan vedtagne Tillægsbevillinger for Communen St. Thomas med St. Jan for Finantsaaret fra 1ste April 1872 til 31te Marts 1873, nemlig:

- 1) Til Udgiftspost E: Bygnings- og andre ubestemte Udgifter, vedtagne ved 2den Behandling den 24de Juli 1872, til Beløb \$ 330.
- 2) Til samme Post, vedtagen ved 2den Behandling den 24de Juli 1872, til Beløb \$ 4063.
- 3) Til samme Post, vedtagen ved 2den Behandling den 22de October 1872 og foreløbig stadfæstet af Gouverneuren for de dansk-vestindiske Øer den 18de November s.A., til Beløb \$ 2000, og
- 4) Til samme Post, vedtagen ved 2den Behandling den 22de October 1872 og foreløbig stadfæstet af Gouverneuren for de dansk-vestindiske Øer den 18de November s.A., til Beløb \$ 26.200.

Justitsministeren [Klein] refererede en allerunderdanigst Forestilling om Ophævelse af Ægteskabet mellem Former Carl Marcussen og Hustru Karen Nielsen.

I Overensstemmelse med Indstillingen bifaldt *Hans Majestæt* alernaadigst, at bemeldte Ægteskab maa være aldeles ophævet, og at Hustruen maa indgaa nyt Ægteskab.

Justitsministeren [Klein] refererede dernæst en allerunderdanigst Forestilling angaaende Ophævelse af Ægteskabet mellem Anders Påls-son Brolin af Hjuleberg i Sverrig og Kirstine Amalie Brolin, født Bärnholdt, af Trørød under Kjøbenhavns Amt.

Overensstemmende med Indstillingen bifaldt *Hans Majestæt* aller-naadigst, at dette Ægteskab maa være fuldstændigt ophævet.

Fremdeles refererede *Justitsministeren* [Klein] en allerunderdanigst Forestilling angaaende Udkast til en Anordning om Fuldbludelsen af Strafarbejde i Fælledeesskab.

Idet *Hans Majestæt* udtalte sig for det smukke og humane i den hele Plan for Fangernes Behandling, som, til Gavn baade for dem selv og for Samfundet i det Hele, gaar igennem det foreliggende Udkast, og kun vilde ønske, at de Personer, der indsættes i Tvangsarbejdsanstalterne og navnlig paa Ladegaarden, maatte blive lige saa samvittighedsfuldt og hensynsfuldt behandlede for Fremtiden, som Fangerne efter denne Plan ville blive det, behagede Allerhøiøstsamme, overensstemmende med Indstillingen, allernaadigst at bifalde bemeldte Udkast-Anordning.

Justitsministeren [Klein] refererede derefter en allerunderdanigst Forestilling, hvorved forelægges Udkast til Reglement indeholdende nærmere Bestemmelser angaaende det offentlige Regnskabs- og Oppebørselsvæsen i Island.

I Overensstemmelse med Indstillingen blev dette Udkast allernaadigst approberet.

Sluttelig refererede *Justitsministeren* [Klein] en allerunderdanigst Forestilling om allerhøiøieste Stadfæstelse paa Udkast til Anordning, hvorved Lov om Concurs samt om nogle Forandringer i de gjældende Bestemmelser om Pant og Execution af 25de Marts 1872 sættes i Kraft paa Færøerne.

Overensstemmende med Indstillingen blev der meddelt allerhøiøieste Stadfæstelse paa bemeldte Udkast.

Statsraadsrådet blev derpaa hævet.

J. Liebe.

Møde i statsrådet lørdag d. 1. marts 1873.

Aar 1873, Løverdagen den 1ste Marts, var Statsraadet forsamlet paa Amalienborg under Hans Majestæt Kongens allerhøiøieste Forsæde.

Hans Kongelige Høihed Kronprindsen var fraværende paa Grund af Sygdom.

Paa dertil af *Ministeren for Kirke- og Undervisningsvæsenet* [Hall], *Indenrigsministeren* [Fonnesbech] og *Justitsministeren* [Klein] given Anledning meddelte *Hans Majestæt* allerhøieste Samtykke til, at de af dem med allerhøieste Approbation Rigsdagen forelagte trende Lovforslag om Tillæg til forskjellige deres respective Ministerier vedrørende Lønningslove maa, da ved den i Folkethinget stedfundne Afstemning over det af Finantsministeren indbragte lignende Lovforslag de i dette tilsvarende Bestemmelser ere udgaaede af Forslaget for i dets Sted eventuelt at gjøres til Gjenstand for Ændringsforslag til Finantslovforslaget, tages tilbage, saaledes at det ved dem Tilsigtede søges opnaaet ved Ændringer til Forslaget til Finantsloven.

Indenrigsministeren [Fonnesbech] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvorved forelægges den af Rigsdagen vedtagne Lov, hvorved Indfødsret meddeles forskjellige Udlændinge.

I Overensstemmelse med Indstillingen blev denne Lov allerhøiest stadfæstet.

Fremdeles refererede *Indenrigsministeren* [Fonnesbech] en allerunderdanigst Forestilling, hvorved forelægges Forslag til Lov indholdende Bestemmelser om Vægten for ædle Metaller.

Overensstemmende med Indstillingen blev dette Lovforslag allerhøiest approberet til Forelæggelse for Rigsdagen.

Finantsministeren [Krieger] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende den af Colonialraadet for St. Thomas og St. Jan og for St. Croix ved 3die Behandling henholdsvis den 11te September og d. 19de August f.A. vedtagne Anordning om Lønninger for de til Overbestyrelsen paa de dansk-vestindiske Øer hørende Embedsmænd.

I Overensstemmelse med Indstillingen blev denne Anordning forsynet med allerhøieste Stadfæstelse.

Finantsministeren [Krieger] refererede dernæst to allerunderdanigste Forestillinger, hvorved forelægges tvende Lovforslag henholdsvis angaaende en foreløbig Bevilling for Finantsaaret 1873-74 og om Gjennemsyn af Lov af 23de December 1864 om Toldforholdene ved Landtoldgrænsen m.m.

Overensstemmende med Indstillingerne bleve begge disse Lovforslag allerhøiest approberede til Forelæggelse for Rigsdagen.

Justitsministeren [Klein] androg om allerhøieste Corroboration i

Statsraadet af den af ham igjennem Hans Majestæts Cabinet erhvervet allerhøieste Resolution, hvorved Overslag over Islands Indtægter og Udgifter i Regnskabsaaret fra den 1ste April til d. 31te December 1873 allernaadigst approberes.

Hans Majestæt corroborerede allerhøiest bemeldte Resolution.

Justitsministeren [Klein] refererede dernæst to allerunderdanigste Forestillinger, hvorved til allerhøieste Stadfæstelse forelægges de af Rigsdagen vedtagne Love henholdsvis om Pension for Cathinca Elisabeth Jacobine Agerskov, født Prah, Enke efter constitueret Chef for den 3die Udskrivningskreds, Commandeur Andreas Julius Hass Agerskov, m.m., og om Udnævnelsen af Retsvidner paa Færøerne m.v.

I Overensstemmelse med Indstillingerne blev begge disse Love allerhøiest stadfæstede.

Justitsministeren [Klein] refererede dernæst en allerunderdanigst Forestilling om Henlæggelse af en Del af Hillerød Kjøbstads Overdrev fra Kronborg østre Birk til Kjøbstadens Jurisdiction, hvori indstilles, at det maatte behage Deres Majestæt allernaadigst at bifalde, at Eiendommene Mtr. Nr. 114–121 af Hillerød Kjøbstads Overdrev, der i den nye Matrikul ere opførte under Grønholt Sogn og hidtil ere behandlede som henhørende under Kronborg østre Birk, maa henlægges under Hillerød Kjøbstads Jurisdiction.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst denne Indstilling.

Krigsministeren [Thomsen] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende den Menig af 2den Klasse Jürgen Kopstahl for 5te Gang begaaet Desertion og for 4de Gang begaaet Tyveri overgaaede Krigsretsdom, hvorved han er tilfunden at straffes med Tugthusarbeide paa Livstid.

I Overensstemmelse med Indstillingen bifaldt *Hans Majestæt* allernaadigst, at der gives Krigsretsdommen følgende allerhøieste Paa-tegning: »Af Kongelig Naade ville Vi have den Jürgen Hopstahl ved foranstaaende Krigsretsdom idømte Straf formildet til Forbedringshusarbeide i 6 Aar. Forøvrigt skal det have sit Forblivende ved Dommen«.

Statsraadsmødet blev derpaa hævet.

J. Liebe.

Møde i statsrådet fredag d. 21. marts 1873.

Aar 1873, Fredagen den 21de Marts, var Statsraadet forsamlet paa Amalienborg under Hans Majestæt Kongens allerhøieste For-
sæde. Indenrigsministeren var fraværende.

Finantsministeren [Krieger] refererede to allerunderdanigste Forestillinger, hvorved forelægges de tvende af Rigsdagen vedtagne Love, henholdsvis Lov indeholdende Tillæg til Lønningslovene for Told-, Post- og Telegraphvæsenet, og Lov om Forlængelse af Gyldigheden af Lov af 28de Marts 1871 om en Forandring i Toldafgiften for Sukker.

I Overensstemmelse med Indstillingerne bleve begge disse Love allerhøist stadfæstede.

Finantsministeren [Krieger] yttrede dernæst, at han med Hans Majestæts Tilladelse skulde gjøre en kort Meddelelse om, hvad der imellem ham og Folkethingets Finantsudvalg var forhandlet angaaende det Forslag til Lov om en foreløbig Bevilling for Finantsaaret 1873-74, som han med Hans Majestæts Approbation havde forelagt Thinget. Da dette Forslag, som han, da han troede, at det var rigtigst at tage Sagen rent formelt, havde affattet ganske i Overensstemmelse med de i lignende Tilfælde senest vedtagne Love, var til 1ste Behandling, fremkom der Ønske om Forlængelse af den Frist af 1 Maaned, som i Forslaget var sat for den foreløbige Bevillings Varighed, og dertil svarede han, at dette Ønske formentlig ikke vilde kunne møde nogen Indsigelse fra Regjeringens Side, og at han ikke skulde være uvillig til selv at stille Forslag om en kortere Forlængelse af Fristen, dersom Finantsudvalget og han kunde enes om Grænsen. Efterat Sagens 1ste Behandling var endt, spurgte han en af de nærmeste Dage Finantsudvalgets Formand om, hvad Udvalget ønskede med Hensyn til Fristens Forlængelse, idet han sagde, at hvis man indskrænkede sig til en Forlængelse af ialt 1 Maaned, altsaa indtil 1ste Juni, vilde han intet have imod at stille Forslag derom, men at han derimod ikke fandt sig opfordret til selv at foreslaa en større Forlængelse, medens han dog vilde tilraade Hans Majestæt at gaa ind paa, naar Rigsdagen ønskede det, at forlænge Fristen til den 1ste Juli. Ved den Leilighed fremkom der fra Udvalgets Formand en Antydning om, at naar Fristen blev sat til 1ste Juli, skulde deri ligge, at hvis der opstod en Conflict mellem Folkethinget og Landstinget

i Anledning af Finantsloven, saaledes at de ikke bleve enige om denne, og en Opløsning af Folkethinget derefter fandt Sted, vilde det være sikkert, at et nyt Thing kom til at træde sammen inden 1ste Juli, og naar man ønskede stillet Forslag om Fristens Forlængelse til dette sidstnævnte Tidspunkt, saa var det for at lette Regjeringens Stilling, saaledes at der ikke skulde møde Regjeringen nogen Vanskelighed med Hensyn til Forretningernes Gang. Der laa altsaa heri en dobbelt Forudsætning, dels at hvis en Opløsning indtraadte i Anledning af en saadan Conflict, kunde man være sikker paa, at der med et nyvalgt Thing kunde vedtages en Forlængelse af den foreløbige Bevillingslov inden 1ste Juli, dels at det skulde være Hans Majestæt forment at udgive en foreløbig Lov, hvorved en midlertidig Bevilling forlængedes. Denne i dobbelt Henseende urigtige Forudsætning kunde Finantsministeren ikke ved sin Taushed godkjende, og han paapegede derfor, at det ingenlunde med Sikkerhed kunde vides, hvor hurtigt et nyvalgt Thing kunde være tilstede, ligesom at der under den af Formanden forudsatte Eventualitet ingen sær Vanskelighed var for Regjeringen, thi Kongens Ret til i et saadant Tilfælde at udgive foreløbige Bevillingslove var for ham hævet over enhver Tvivl. Finantsudvalget anmodede saa senere Finantsministeren om en Conference med ham, og i denne Conference med Udvalget udtalte han sig ligesom tidligere overfor dets Formand: at han ikke kunde godkjende de Forudsætninger, som havde ligget til Grund for Formandens Udtalelser; og da man saa derefter gik ind paa flere Spørgsmaal, som stod i Forbindelse med den forudsatte Eventualitet, svarede Finantsministeren dertil, at han ikke kunde udtale sig nærmere derom, end han havde været nødsaget til ved Formandens Udtalelse, men at hvis en saadan Eventualitet indtraadte, var det en Selvfølge, at den første, som Ministeriet i den Anledning, efter en samvittighedsfuld Overveielse af den hele Stilling, vilde udtale sig for, var Hans Majestæt Kongen. Da Forslaget til den foreløbige Bevillingslov en halv Time efter kom til 2den Behandling i Thinget, blev der foreslaaet at standse Behandlingen og nedsætte et Udvalg. Dette blev vedtaget, og efterat det nedsatte Udvalg havde afgivet sin Betænkning, kom Sagen igen til fortsat 2den Behandling i Thinget, hvor da vedtoges et af tre Medlemmer allerede tidligere stillet Ændringsforslag om Forlængelse til 1ste Juli af Fristen for Bevillingens Varighed.

Hertil skulde Finantsministeren indskrænke denne Udtalelse, som han havde ønsket at gjøre i Statsraadet, idet han sluttelig fremhævede, at, som det vilde ses, havde hans Standpunkt med Hensyn til de paagjældende Forhandlinger været: ikke at sige andet, end hvad der var nødvendigt, men heller ikke ved Taushed at godkjende, hvad der var urigtigt.

Justitsministeren [Klein] refererede en allerunderdanigst Forestilling om Henlæggelse af Breining Sogn fra Bølling-Nørre Herreders til Ulfborg og Hind Herreders Jurisdiction samt af Raasted Sogn fra Ulfborg-Hind Herreders til Hjerm-Ginding Herreders Jurisdiction, hvori indstilles:

- 1) at Breining Sogn fra den 1ste Mai d.A. henlægges fra Bølling og Nørre Herreders til Ulfborg-Hinds Herreders Jurisdiction;
- 2) at fra samme Dato Raasted Sogn henlægges fra Ulfborg-Hinds-Herreders til Hjerm-Ginding Herreders Jurisdiction; og
- 3) at det paalægges Retsbetjentene i Bølling-Nørre Herreders og Ulfborg-Hind Herreders Jurisdictioner henholdsvis for Breining og Raasted Sognes Vedkommende at udfærdige fuldstændige Afskrifter af Skjøde- og Panteprotokollerne samt med Hensyn til sidstnævnte Sogn tillige af Registrene imod en Godtgjørelse, der vil være at udrede, Halvdelen af Ringkjøbing Amtsrepartitionsfond og Halvdelen af vedkommende Sognekommuners Kasse, samt
- 4) at det fremdeles paalægges enhver af de ovennævnte Retsbetjente, indtil nærmere Bekjendtgjørelse fra Justitsministeriet finder Sted, at bestyre Pantevæsenet for det af de nævnte Sogne, som nu hører til hans Jurisdiction, saaledes at alle Dokumenter, der vedkomme disse, efter at være læste ved Jurisdictionens Thing, hvorunder Sognene fra 1ste Mai d.A. vilde blive henlagte, blive at forsende uden Udgift og Uleilighed for vedkommende Private paa Statskassens Regning til Retsbetjentene i de Jurisdictioner, under hvilke Sognene for Tiden henhøre, for at indføres i vedkommende Jurisdictioners Skjøde- og Panteprotokoller, hvoraf følger, at enhver af de nævnte Retsbetjente indtil videre ogsaa vil have i sit Navn og paa sit Ansvar at underskrive Paategninger paa bemeldte Dokumenter samt udstede Attester og bekræfte Afskrifter fra Skjøde- og Panteprotokollerne, forsaavidt angaar det

Sogn, for hvis Vedkommende han saaledes midlertidig bestyrer Skjøde- og Pantevæsenet.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst samtlige disse Indstillinger.

Justitsministeren [Klein] refererede dernæst en allerunderdanigst Forestilling om Henlæggelse af de saakaldte »Thorsjorder« fra Dragsholm Birk under Nykjøbing Kjøbstads Jurisdiction.

I Overensstemmelse med Indstillingen bifaldt *Hans Majestæt* allernaadigst, at bemeldte Jorder, der i den nye Matrikul under No. 1 til 11 ere opførte under Nykjøbing Kjøbstad, henlægges fra Birket under Kjøbstadens Jurisdiction.

Fremdeles refererede *Justitsministeren* [Klein] en allerunderdanigst Forestilling angaaende Bemyndigelse for Direktionen for Nationalbanken til at udstede nye 50 Rigsdalersedler med en fra Forskrifterne i Placaten 5te November 1834 noget afvigende Indretning, hvori indstilles, at det maatte behage Deres Majestæt allernaadigst at bifalde, at der udgaar en Bekjendtgjørelse af følgende Indhold: Nationalbanken i Kjøbenhavn skal med Hensyn til de 50 Rigsdalersedler, som den fremtidig sætter i Omløb, være bemyndiget til foruden de ved allerhøieste Kundgjørelse af 25de Juli 1870 tilladte at foretagne følgende Forandringer i den ved Placaten 5te November 1834 foreskrevne Indretning af disse Sedler:

- 1) at hver Seddel bærer Tallet af det Aar, hvori den udgaar af Bankens Seddeltrykkeri;
- 2) at Ordet »Rigsbankdaler« i Seddelens Ramme ombyttes med »Rigsdaler«, og
- 3) at Seddelens Text kommer til at lyde saaledes: »Paa Valuta, som Banken eier, er denne Seddel udstedt for 50 Rigsdaler, og vexles paa Anfordring med Sølv mønt«.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst det Indstillede.

Justitsministeren [Klein] refererede derefter en allerunderdanigst Forestilling om Meddelelse af Concessioner paa Ret til Kulbrydning paa Suderø blandt Færøerne, hvori indstilles, at der allernaadigst maa meddeles allerhøieste Concessioner for

- 1) Directeur for det forenede Dampskibsselskab, Consul, Grosserer C. P. A. Koch af Kjøbenhavn til dels i den Del af det saakaldte Præstefjeld, hvormed Suderø Præstekald er beneficeret, dels i Haugeparterne Raughauge, Grimsfjeld, Utten Knuge, Hamrehau-

ge og Syd i Hauge, alt i Kvalbø Sogn paa Suderø blandt Færøerne, at bryde og bryde lade samt sælge og mod Erlæggelse af den i Lovgivningen anordnede Afgift derfra at udføre Stenkul, naar og forsaavidt han for Amtmanden over Færøerne har godtgjort, at han dertil har erhvervet Samtykke saavel af den nuværende Forpagter af Kulleierne i Præstefjeldet som af samtlige i fornævnte Haugeparter lodtagne Odelseiere og Kongsbønder, hvad de sidste angaar, saaledes at der indrømmes dem en Fjerdedel af den Affindelsessum, der bliver at erlægge til Statskassen for deres Andel i fornævnte Haugeparter, og iøvrigt paa de i indbemeldte Concessions-Udkast nærmere indeholdte Vilkaar, og

- 2) Ritmester Allan Aly Henrik Dahl, Ridder af Dannebrog, til overalt paa Suderø blandt Færøerne med Undtagelse af Kvalbø Sogn at bryde og bryde lade samt sælge og mod Erlæggelse af den i Lovgivningen anordnede Afgift derfra at udføre Stenkul, naar og forsaavidt han paa lige Maade har godtgjort, at han dertil har erhvervet Samtykke af samtlige paagjældende Odelseiere og Kongsbønder, hvad de sidste angaar, paa samme Betingelse som ovenfor nævnt, og iøvrigt paa de i indbemeldte Concessions-Udkast nærmere angivne Vilkaar.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst det Indstillede.

Justitsministeren [Klein] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvorved forelægges den af Rigsdagen vedtagne Lov om Brandvæsenet i Kjøbstæderne med Undtagelse af Kjøbenhavn.

Overensstemmende med Indstillingen blev denne Lov allerhøist stadfæstet.

Sluttelig refererede *Justitsministeren* [Klein] en allerunderdanigst Forestilling, hvorved forelægges Forslag til Lov om Forandring i Lov om Værnepligt af 6te Marts 1869 § 56.

I Overensstemmelse med Indstillingen blev dette Lovforslag allerhøist approberet til Forelæggelse for Rigsdagen.

Krigsministeren [Thomsen] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende allerhøieste Corroboration i Statsraadet af en af ham igjennem Hans Majestæts Cabinet erhvervet allerhøieste Resolution af lode dennes, hvorved et af ham allerunderdanigst forelagt Forslag til Lov om Oprettelsen af Øvelsesleir i Finantsaaret 1873-74 allernaadigst approberes til Forelæggelse for Rigsdagen

Overensstemmende med Indstillingen behagede *Hans Majestæt* alderhøist at corroborere bemeldte Resolution.

Statsraadsmødet blev derpaa hævet.

J. Liebe.

Møde i statsrådet lørdag d. 29. marts 1873.

Aar 1873, Løverdagen den 29de Marts, var Statsraadet forsamlet paa Amalienborg under Hans Majestæt Kongens allerhøieste Forsæde.

Hans Majestæt bragte paa Bane den i Folkethinget indbragte Adresse til Allerhøistsamme, hvori der gives Ministeriet et Mistillidsvotum; og efterat *Conseilspræsidenten* [Holstein] i den Anledning havde yttret, at Ministeriet forbeholdt sig, naar det først har nærmere overveiet Sagen, hvortil der endnu ikke havde været Leilighed, at gjøre allerunderdanigst Forestilling, udtalte *Hans Majestæt*, at Allerhøistsamme, idet han saaledes imødesaa de Raad, som Ministeriet nærmere maatte give, ikke vilde undlade allerede nu forud at sige sin Mening og Villie derhen, at han vilde anmode Ministeriet om uforandret at vedblive.

Indenrigsministeren [Fonnesbech] refererede en allerunderdanigst Forestilling om Concession paa Anlæg af en lollandsk-falstersk Jernbane.

I Overensstemmelse med Indstillingen behagede *Hans Majestæt* alernaadigst at meddele Privatbanken i Kjøbenhavn Concession paa Anlæg af en Jernbane fra Nykjøbing paa Falster over Saxkjøbing og Maribo til Nakskov samt en Bane fra Maribo til Rødby, saa og paa Drift af disse Baner i Forbindelse med Banen fra Nykjøbing paa Falster til Orehoved.

Finantsministeren [Krieger] refererede to allerunderdanigste Forestillinger, hvorved forelægges tvende af Rigsdagen vedtagne Love, henholdsvis Midlertidig Finantslov for Finantsaaret 1873-74 og Lov om Nedlæggelse af Brændetransporten paa Esrom Kanal samt om Salg og Kjøb af Domaineiendomme.

I Overensstemmelse med Indstillingerne bleve begge disse Love alderhøist stadfæstede.

Justitsministeren [Klein] refererede en allerunderdanigst Fo-

restilling, hvorved forelægges den af Rigsdagen vedtagne Lov om Udpantning og om Udlæg uden Grundlag af Dom eller Forlig.

I Overensstemmelse med Indstillingen blev denne Lov allerhøiest stadfæstet.

Justitsministeren [Klein] refererede dernæst en allerunderdanigst Forestilling om Benaadning for forskellige i Straffeanstalterne hendsiddende Fanger, hvori indstilles, at det maatte behage Deres Majestæt allernaadigst at bifalde, at efternævnte i Straffeanstalterne hendsiddende Fanger løslades, nemlig:

a) i Straffeanstalten paa Christianshavn Tugthusfangerne:

1) Vilhelmine Magdalene Baumbach, Petersens fraseparerede Hustru, og 2) Mette Pedersen Vong, samt

b) i Horsens Tugthus:

3) Poul Gersdorff Jørgensen, 4) Peder Andreas Nielsen eller Peder Andreasen, 5) Søren Nielsen Egaae, 6) Niels Jensen, 7) Peder Pedersen (Uggeløse), 8) Hans Andersen og 9) Ole Rasmussen.

saaledes at det inden Løsladelsen tilkjendegives dem, at de, saafremt de paany gjøre sig skyldige i nogen Forbrydelse, der ikke medfører høiere Straf, dog Betleri og Løsgjængereri undtagne, eller oftere overtræde de Regler, som Politiet for at sikkre sig deres ordentlige Forhold finder sig foranlediget til at foreskrive, uden videre Dom vilde blive gjenindsatte til Tugthusarbejde paa Livstid; og at følgende i Horsens Tugthus hendsiddende Fanger eftergives den tilbagestaaende Del af deres Straffetid, nemlig: 1) Jens Christensen, 2) Jens Larsen, 3) Rasmus Nielsen Skovlunde, 4) Peder Poulsen, 5) Theodor Madselius Andersen, 6) Jacob Peter Jensen, 7) Frederik Vilhelm Torp, 8) Hans Nielsen, 9) Jens Mortensen og 10) Rasmus Larsen.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst det Indstillede.

Protokollerne for Statsraadets Møder fra den 4de Januar til den 21te Marts d.A., begge inclusive, blev oplæste og ratihaberede.

Statsraadmødet blev derpaa hævet

J. Liebe.

Møde i statsrådet fredag d. 4. april 1873.

Aar 1873, Fredag den 4de April, var Statsraadet forsamlet paa Amalienborg under Hans Majestæt Kongens allerhøieste Forsæde. *Conseilspræsidenten* [Holstein] yttrede, at da, efterat han, i An-

ledning af at Folkethinget havde under 31te f.M. vedtaget den i Thinget indbragte Adresse til Hans Majestæt, paa Ministeriets Vegne havde stillet samtlige Ministres Portefeuller til Allerhøistsammes Raadighed, Hans Majestæt havde havt den Naade at udtale, at det, saaledes som Allerhøistsamme allerede i det sidstholdte Statsraads-møde havde tilkjendegivet, var hans bestemte Villie, at Ministeriet skulde vedblive uforandret, paalaa det som Følge heraf Conseilspræsidenten allerunderdanigst at forelægge et Udkast til Svaret paa bemeldte Adresse, som Hans Majestæt havde bestemt at modtage idag. Et saadant Udkast, hvorom Ministeriet havde forenet sig, og som han havde fremlagt for Hans Majestæt ved en allerunderdanigst Forestilling af Gaars Dato, forelæste han derefter nu i Statsraadet, og da Hans Majestæt intet havde at erindre imod dette Udkast, behagede det Allerhøistsamme, i Overensstemmelse med Conseilspræsidentens Indstilling allernaadigst at resolve, at han vil, i Overværelse af Conseilspræsidenten, give Folkethingets Formand og Viceformænd det saaledes vedtagne Svar paa Thingets Adresse, naar de have overleveret ham denne, idet Hans Majestæt derhos bemyndigede Conseilspræsidenten til derefter at overlevere Formanden en Afskrift af det allerhøieste Svar.

Conseilspræsidenten [Holstein] refererede dernæst en allerunderdanigst Forestilling hvorved forelægges Udkast til Svaret paa den af Landstinget under 2den dennes vedtagne Adresse til Hans Majestæt.

Overensstemmende med Indstillingen behagede *Hans Majestæt*, der intet fandt at erindre imod det forelagte Udkast, allernaadigst at resolve, at Allerhøistsamme vil, i Overværelse af Conseilspræsidenten, give Landstingets Formand og Viceformænd det saaledes vedtagne Svar paa Thingets Adresse, naar de idag have overleveret ham denne, idet Hans Majestæt derhos bemyndigede Conseilspræsidenten til derefter at overlevere Formanden en Afskrift af det allerhøieste Svar.

Indenrigsministeren [Fonnesbech] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Bemyndigelse til i det Rigsdagen forelagte Forslag til Lov om Bemyndigelse for Regjeringen til at meddele Concession paa forskellige Jernbaneanlæg paa Sjælland og Falster at søge optaget Bestemmelser om forskellige yderligere Jernbaneanlæg m.v. paa Sjælland.

I Overensstemmelse med Indstillingen behagede *Hans Majestæt* al-

lernaadigst at meddele Indenrigsministeren Bemyndigelse til i bemeldte Rigsdagen forelagte Lovforslag at søge optaget Bestemmelser om Anlæg af en Jernbane fra Roskilde til Hillerød, en Jernbane fra et Punkt paa den nordvestsjællandske Jernbane mellem Holbæk og Kalundborg over Lammefjord gennem Odsherred til et Punkt paa eller ved Sjællands Odde i Forbindelse med et Havneanlæg sammesteds.

Justitsministeren [Klein] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvorved forelægges den af Rigsdagen vedtagne Lov om Forandring i Lov om Værnepligt af 6te Marts 1869 § 56.

I Overensstemmelse med Indstillingen blev denne Lov allerhøist stadfæstet.

Med Hensyn til de tvende næste til Foretagelse i Statsraadet for Tour staaende Sager, to af *Justitsministeren* [Klein] nedlagte allerunderdanigste Forestillinger om Udvidelse af henholdsvis det adelige Stift Valløs og Vemmetofte adelige Jomfruklosters Virksomhed, yttrede *Hans Majestæt*, at Allerhøistsamme, da denne Slags Forestillinger pleie at forelægges igjennem Cabinettet, allerede havde ved allerhøieste Resolution bifaldt Indstillingerne i bemeldte to Forestillinger; og efterat *Justitsministeren* [Klein] i denne Anledning havde bemærket, at han paa Grund af disse Sagers Betydning i og for sig, og særlig paa Grund af den politiske Betydning, der har været lagt i dem, havde villet tillade sig at nævne dem i Statsraadet, hvorfor han ogsaa nu, da *Hans Majestæt* allerede udenfor Statsraadet havde allernaadigst bifaldt Indstillingerne, vilde udbede sig, at de saaledes alt afgivne Resolutioner maatte i Statsraadet blive allerhøist corroborerede, behagede *Hans Majestæt* allerhøist at corroborere disse Resolutioner, idet Allerhøistsamme tillige udtalte sin Anerkjendelse af den fortrinlige Maade, hvorpaa *Justitsministeren* har gennemført de paagjældende Sager.

Krigsministeren [Thomsen] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvorved forelægges den af Rigsdagen vedtagne Lov om Oprettelsen af Øvelsesleir i Finantsaaret 1873-74.

Overensstemmende med Indstillingen blev denne Lov allerhøist stadfæstet.

Statsraadsmødet blev derpaa hævet.

J Liebe.

Møde i statsrådet onsdag d. 16. april 1873.

Aaret 1873, Onsdagen den 16de April, var Statsraadet forsamlet paa Amalienborg under Hans Majestæt Kongens allerhøieste Forsæde.

Indenrigsministeren [Fonnesbech] refererede tre allerunderdanigste Forestillinger, hvorved forelægges henholdsvis følgende 3 af Rigsdagen vedtagne Love: Lov indeholdende Bestemmelser om Vægten for ædle Metaller, Lov om Anlæg af en fast Bro over Limfjorden samt Anlæg af en Jernbane til Ribe, og Lov angaaende Meddelelse af Concession paa Anlæg, sigtende til at tilveiebringe Dampfærgeforbindelser mellem Sjælland og Sverrig.

I Overensstemmelse med Indstillingerne bleve disse tre Love allerhøiest stadfæstede.

Finantsministeren [Krieger] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvorved forelægges den af Rigsdagen vedtagne Lov angaaende Frihed for Bygningsafgift.

Overensstemmende med Indstillingen blev denne Lov allerhøiest stadfæstet.

Marineministeren [Thomsen] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende allerhøieste Bemyndigelse til at forelægge Rigsdagen Forslag til Lov om Behandlingen af Sager angaaende nogle Forseelser mod Lodslovgivningen.

Hans Majestæt Kongen yttrede, at det efter Allerhøistsammes Mening vilde være lidt farligt, saalænge der endnu om Lodsningen i Øresundet er Forhandlinger mellem vor Udenrigsminister og den svenske Regjering, at ville fra vor Side fastslaa Sagen ved en Lov. Man kunde derved, frygtede Hans Majestæt, muligvis indvikle sig i ydre politiske Vanskeligheder, saaledes som man har set, at det er sket andre Steder i slige Tilfælde.

Marineministeren [Thomsen] maatte bemærke, at hvad Hans Majestæt har berørt om de Forhandlinger, der fortiden føres med den svenske Regjering, er et Punkt, som under Overveielserne angaaende det foreliggende Lovforslag har været under Forhandling mellem Ministrene, og at Udenrigsministeren i den Henseende ikke har fra sin Side havt nogen Betænkelighed ligeoverfor Lovforslaget. Dette Lovforslag berører heller ikke et Spørgsmaal af nogen egentlig international Natur; der er ikke Tale om ved en saadan Lov

at ville tilvinde Danmark et større Herredømme, end det allerede har, der er kun Spørgsmaal om en anden lettere processuel Fremgangsmaade end den, som har været antaget hjemlet ved Lodsanordningen af 1831, overfor dem, der paa de Steder, hvor Retten til Lodsning utvivlsomt tilkommer Danmark, gjøre de danske Lodser Indgreb. Hvor Grændsen er med Hensyn til Eneretten til Lodsning, indlader Lovforslaget sig ikke paa, og hvad der behandles i dette staa aldeles udenfor den diplomatiske Side af Sagen, som derved ikke kan blive foregreben; Forslaget er kun en Hævdelse, ingen Uvidelse af det samme Standpunkt og den samme Ret, Regjeringen hidtil har staaet paa.

Hans Majestæt Kongen kunde dog ikke finde, at den af Allerhøistsamme tidligere udtalte Frygt fjernedes ved, hvad Marineministeren havde fremført. Den svenske Konge skal ogsaa selv tage sig meget levende af de svenske Lodsers Sag, og saavidt Hans Majestæt har opfattet de hidtil stedfundne Forhandlinger med den svenske Regjering, har Allerhøistsamme heller ikke faaet Indtrykket af, at denne just har vist sig synderligt imødekommende overfor os.

Udenrigsministeren [Rosenørn-Lehn] bemærkede, at, som det fremgaar af forskjellige Depecher, har Stemningen hos den svenske Regjering i den seneste Tid forandret sig; og skjøndt ganske vist Sagen staa svævende endnu, synes det dog, som vi kunde nære Haab om at komme til et Resultat, vi kunne være tjente med, om vi end maa gjøre nogen Indrømmelse fra vor Side; og han tror ikke, at det vil være forbundet med nogen Fare for den Sags Fremtid, at nærværende Lovforslag vedtages.

Justitsministeren [Klein] yttrede, at saavidt han har forstaaet, dreie de Forhandlinger, som have fundet Sted med den svenske Regjering, sig om, hvilken Udstrækning de udelukkende danske Farvande have, idet det ikke bestrides fra svensk Side, at i de Farvande er Danmark eneberettiget til Lodsning; og da nu det foreliggende Lovforslag ikke gaar ud paa at afstikke Grændserne for den territoriale Udstrækning men kun paa, hvorledes man i processuel Henseende har overfor Indgreb i Lodsernes Ret at forholde sig i de Farvande, som maa siges at være udelukkende danske, saa har han derfor heller ikke troet, at Lovforslaget, ved hvilket man paa ingen Maade gaar ud over den bestaaende Retstilstand, vil kunde give Anledning til nogen diplomatiske Vanskeligheder.

Finantsministeren [Krieger] bemærkede, at den foreliggende Sag maa væsentlig fremmes paa Udenrigsministerens Ansvar. I og for sig, hvis dette Lovforslag var kommet for to Aar siden, da aldeles intet Spørgsmaal endnu var reist om Lodsningen i Sundet, vilde det have været aldeles uskyldigt, men nu har Sagen jo en noget anden Charakter. Han antager, at Meningen er, at Lovforslaget, naar det er bleven vedtaget som Lov, vil blive anvendt i Drogden, thi naar det ikke kom til at benyttes der, vilde dets Forelæggelse være selvmodsigende; men kunde da ikke, naar Loven støtter de danske Lodser ved at give dem den offentlige Forfølgning af Indgreb i Lodsningen, som de nu have, Klagerne fra svenske Side blive dobbelt stærke? Den svenske Regjering har jo opstillet en Fortolkning af Sundtold-Traktaten af 1857, hvorefter der skal ved denne være gjort en Indskrænkning i de almindelige folkeretlige Reglers Anvendelse i Henseende til Lodsningen paa Drogden; og hvor fuldkommen ubegrundet han end finder denne Fortolkning, bliver dog Spørgsmaalet det: om Udenrigsministeren tror, at han, hvis Sverrig, hvad der er det, som det i værste Fald kan gjøre, reiser det Spørgsmaal til de andre Magter, som have underskrevet Sundtold-Traktaten, om den svenske eller den danske Opfattelse af denne er den rette, vil se sig istand til at tilbagevise en saadan fra svensk Side fremført Klage? I Tingen selv er han, hvad det nærværende Forslag angaar, fuldkommen enig, men som Sagen ligger for, maa dets Fremme væsentlig komme an paa, om Udenrigsministeren kan sige, at Øieblikket ikke er til Hinder for at gjøre det, som vi ganske vist i og for sig have Ret til.

Udenrigsministeren [Rosenørn-Lehn] kunde ikke sige andet, end at han ikke kan tro, at vi ved det foreliggende Lovforslags Vedtagelse skulde komme i nogen Fare overfor Sverrig, og ligesom han i Ministerconferencen har erklæret dette, saaledes tør han ogsaa her udtale det overfor Hans Majestæt.

Hans Majestæt Kongen kunde ikke nægte, at Allerhøjstssamme vedblivende finder, at Øieblikket ikke er betimeligt til, at Regjeringen indbringer dette Lovforslag i Rigsdagen, og der maatte helst ventes hermed, indtil Forhandlingerne mellem Udenrigsministeren og den svenske Regjering ere komne til et bestemt Resultat.

Marineministeren [Thomsen] skulde endnu kun bemærke, at hvis Regjeringen ikke indbringer Lovforslaget for Rigsdagen, saa er det, efter de Udtalelser, som kom frem under Finantslovens 2den Behandling i Folkethinget, aldeles utvivlsomt, at Sagen vil blive alligevel

fremmet ved det private Initiativ, og i saa Fald vil Regjeringen være mindre heldigt stillet. I Anledning af, hvad Finantsministeren havde ytret, skulde Marineministeren kun bekræfte, at Hensigten ganske vist er, at gjøre Lovforslaget, naar det bliver Lov, anvendeligt i Drogden.

Cultusministeren [Hall] vilde have fundet det ønskeligere, om man havde kunnet lade nærværende Sag hvile, men han troede dog, at der er overveiende Grunde til nu at gjøre det Skridt, som er foreslaaet, og han tror heller ikke, at der kan siges at være nogen Fare eller Betænkelighed derved. Havde Rigsdagen ikke været samlet i Øieblikket, og hvis det ikke kunde anses givet, at der i Folkethinget vilde blive gjort Forsøg paa ved privat Initiativ at bringe Sagen frem, vilde det efter hans Mening have været rigtigst at afvente den videre Gang af de Forhandlinger, der føres med den svenske Regjering, men naar Hint er givet, saa tror han, at Sagen, netop af Hensyn til de ydre Forhold, nu maa bringes frem af Regjeringen, som ellers let vilde ved Forhandlingerne i Folkethinget kunne komme i en vanskelig og mislig Stilling. Det forekommer ogsaa Cultusministeren, at det foreliggende Lovforslag maa kunne fremstilles for den svenske Regjering i sit rette Lys, saaledes at det kommer til at staa klart for den, at Forslaget slet ikke gaar ud paa at præjudicere de svævende diplomatiske Forhandlinger.

Finantsministeren [Krieger] paaskjønnede meget den bestemte Udtalelse af Udenrigsministeren. Det gaar her i denne Sag som i saamange andre Sager, at man ikke naar, hvad man søger, naar man ikke ser at hjælpe sig selv, og han er overbevist om, at der er flere Mænd i det svenske Statsraad, som ved denne Leilighed, naar de kort skulde udtrykke deres Tanke, vilde sige: hjælp Eder selv ved Eders Søpoliti til at skaffe Eder, hvad vi efter vor Lovgivning ikke kunde. Men ved alle saadanne Spørgsmaal som det, der her ligger for, kan kun den Minister, som har ført de paagjældende diplomatiske Forhandlinger, sige, om Tidspunktet til at handle er betimeligt.

Justitsministeren [Klein] skulde, til hvad han tidligere havde ytret, blot føie, at hvis han ikke har misforstaaet de stedfundne diplomatiske Forhandlinger, saa maa det fra svensk Side senest fremkomne opfattes saaledes, at man ikke længere vil fastholde, men har opgivet, hvad der tidligere har været gjort gjældende om, at der ved Sundtoldtractaten skulde være gjort en Indskrænkning i de almindelige folkeretlige Bestemmelser, saaledes at man fra dansk Side ikke

kunde prætere nogen Eneret med Hensyn til Lodsvæsenet. Der bliver altsaa kun tilbage, hvad der fra svensk Side endvidere er gjort gjældende, at de danske Farvande ikke have saavidt et Omfang, som fra dansk Side paastaet; men som allerede forhen fremhævet udtales der jo i det foreliggende Lovforslag intet om den territoriale Udstrækning af vore Farvande. Iøvrigt vilde han ogsaa i og for sig have anset det ønskeligere, om Lovforslaget havde kunnet være stillet i Bero, indtil de diplomatiske Forhandlingers Afslutning; men efter hvad der ligger for, kan det med Bestemthed antages, at Sagen, naar Regjeringen ikke nu selv bringer den ind i Rigsdagen, vil blive bragt frem i Folkethinget ved privat Initiativ, og der kan i saa Fald vel være nogen Grund til at frygte for, at det da i Thinget kunde komme til Udtalelser, som vilde være af mindre heldig Beskaffenhed og sætte Regjeringen i en vanskelig Stilling.

Udenrigsministeren [Rosenørn-Lehn] vilde endnu sluttelig kun bemærke, at ogsaa han vilde i og for sig have anset det for ønskeligst, at den nærværende Sag kunde have været udsat, men som Sagen er stillet nu for Øieblikket, tror han, idet han tillige vilde finde det meget uheldigt, naar Initiativet blev taget fra Folkethingets Side, ikke at det gaar an at udsætte den længere, og han kan i den Henseende støtte sig paa vor Gesandt i Stockholm, der selv netop har ment, at det vilde være heldigt at fremme et saadant Lovforslag som det foreliggende.

Efterat *Hans Majestæt Kongen* havde udtalt, at dette ganske vist var noget, hvorpaa der maatte lægges Vægt, og efterat *Hans Kongelige Høihed Kronprindsen* havde ganske sluttet sig til Ønsket om Sagens snarreste Fremme, blev det foreliggende Lovforslag allerhøiest approberet til Forelæggelse for Rigsdagen.

Statsraadmødet blev derpaa hævet.

J. Liebe.

Møde i statsrådet lørdag d. 3. maj 1873.

Aar 1873, Løverdagen den 3die Mai, var Statsraadet forsamlet paa Amalienborg under Hans Majestæt Kongens allerhøieste Forsæde. Hans Kongelige Høihed Kronprindsen var fraværende.

Indenrigsministeren [Fonnesbech] refererede en allerunderda-

nigst Forestilling, hvorved forelægges Forslag til Lov angaaende Digearbejder paa Lolland og Falster.

I Overensstemmelse med Indstillingen blev dette Lovforslag allerhøist approberet til Forelæggelse for Rigsdagen.

Finantsministeren [Krieger] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Formildelse af den John Archer af Plantagen Orange Grove paa St. Croix ved Høiesteretsdom af 7de April d.A. for crimen bestialitatis i Medfør af Danske Lovs 6-13-15 tilfundne Straf af Baal og Brand.

I Overensstemmelse med Indstillingen behagede *Hans Majestæt* allernaadigst at eftergive den idømte Livsstraf mod, at Domfældte hensættes til Forbedringshusarbejde i 1 Aar.

Finantsministeren [Krieger] refererede dernæst en allerunderdanigst Forestilling, hvorved forelægges den af Rigsdagen vedtagne Lov om Beskatningen af indenlandsk Raasukker.

I Overensstemmelse med Indstillingen blev denne Lov forsynet med allerhøieste Stadfæstelse.

Justitsministeren [Klein] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Althingets allerunderdanigste Andragende om, at Havnen ved Stapi i Snæfellsnæs Syssel maa blive autoriseret for Be-seiling af Handelsskibe.

Overensstemmende med Indstillingen bifaldt *Hans Majestæt*, at der i den Bekjendtgjørelse, som vil være at udfærdige til Althinget om Resultaterne af de under dets Møde i 1871 afgivne allerunderdanigste Betænkninger og øvrige indgivne Andragender, allernaadigst maa tilkjendegives Thinget, at, efter hvad der er oplyst navnlig angaaende Forholdene i det til Havnen ved Stapi tilgrændsende Distrikt, ikke er fundet Anledning til at tage fornævnte Andragende til Følge.

Justitsministeren [Klein] refererede dernæst en allerunderdanigst Forestilling angaaende Althingets allerunderdanigste Andragende om, at intet Salg eller Mageskifte af offentlige Eiendomme maa foretages uden Althingets Raad og Samtykke.

Overensstemmende med Indstillingen blev det allernaadigst bifaldt, at der i den allerhøieste Bekjendtgørelse til Althinget angaaende Resultaterne af de under dets Møde i Aaret 1871 afgivne allerunderdanigste Betænkninger og øvrige indgivne Andragender optages en Tilkjendegivelse om, at fornævnte Andragende, der gaar ud paa, at der

tillægges Althinget en Myndighed, som der efter de gjældende islandske Forfatningsbestemmelser ikke tilkommer samme, ikke egner sig til at tages til Følge.

Fremdeles refererede *Justitsministeren* [Klein] fem allerunderdanigste Forestillinger, hvorved forelægges henholdsvis følgende Udkast til Forordninger for Island:

- 1) Om Paaligning af Omkostningerne ved Althingets Afholdelse.
- 2) Om Foranstaltninger til at forhindre Børnekoppers og den asiatiske Choleras Indbringelse til Island.
- 3) Om Jordmodervæsenet paa Island.
- 4) Om Kjøbstaden Reykjaviks Brandforsikringsvæsen m.m.
- 5) Om Fredning af Lax.

I Overensstemmelse med Indstillingerne blev samtlige disse fem Udkast allerhøist approberede til Forelæggelse for Althinget i dets i indeværende Aar forestaaende Samling.

Justitsministeren [Klein] refererede derefter en allerunderdanigst Forestilling om Bekræftelse af Tugthusfange Hans Niensens Løsladelse.

Overensstemmende med Indstillingen behagede *Hans Majestæt* allernaadigst at bekræfte, at den i Københavns Varetægtsarrest hensatte Tugthusfange Hans Nielsen er bleven løsladt.

Videre refererede *Justitsministeren* [Klein] en allerunderdanigst Forestilling angaaende Henlæggelse af den i Udløbet af Ringkjøbing Fjord udfør Bjaalum Enge nydannede Ø eller Holm »Hans Lønnes Pold« kaldet under Bølling-Nørre Herreders Jurisdiktion.

I Overensstemmelse med Indstillingen bifaldt *Hans Majestæt* allernaadigst, at den paagjældende Ø henlægges under bemeldte Jurisdiktion.

Sluttelig refererede *Justitsministeren* [Klein] en allerunderdanigst Forestilling om Livsstrafs Eftergivelse for Niels Iversen (Bager), hvori indstilles, at det maatte behage Deres Majestæt allernaadigst at eftergive Niels Iversen (Bager) den ham ved Høiesteretsdom af 25de Marts d.A. for Manddrab i Medfør af Straffelovens § 186 idømte Livsstraf, imod at han hensættes til Tugthusarbejde paa Livstid.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst det Indstillede.

Statsraadmødet blev derpaa hævet.

J. Liebe.

Møde i statsrådet lørdag d. 17. maj 1873.

Aar 1873, Løverdagen den 17de Mai, var Statsraadet forsamlet paa Amalienborg under Hans Majestæt Kongens allerhøieste Forsæde. Hans Kongelige Høihed Kronprindsen var fraværende.

Conseilspræsidenten [Holstein] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Rigsdagens Slutning.

I Overensstemmelse med Indstillingen behagede *Hans Majestæt* allernadigst at befale, at Rigsdagens nærværende Samling skal sluttes, saasnart den har tilendebragt Behandlingen af de mest paatrængende Lovarbejder, idet Hans Majestæt derhos forsynede det den refererede Forestilling vedlagte Slutningsbudskab til Rigsdagen samt det ligeledes vedlagte Reskript, der bemyndiger *Conseilspræsidenten* til at slutte Samlingen, med allerhøieste Underskrift, saaledes at *Conseilspræsidenten* allernaadigst bemyndiges til at udfylde Slutningsdagen, og saaledes at de nævnte Ekspeditioner dateres fra den Dag, der gaar forud for Rigsdagens Slutning.

Indenrigsministeren [Fonnesbech] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvorved forelægges den af Rigsdagen vedtagne Lov om Landdistrikters Indlemmelse i Kjøbstæderne.

I Overensstemmelse med Indstillingen blev denne Lov allerhøiest stadfæstet.

Finantsministeren [Krieger] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende allerhøieste Stadfæstelse af den af Colonialraadet for St. Thomas og St. Jan ved 3die Behandling den 8de Januar d.A. og af Colonialraadet for St. Croix ved 3die Behandling den 20de f.M. vedtagne Anordning om Udvidelse til de dansk-vestindiske Øer af Lov af 21de Januar 1867 og af Anordning af 9de August s.A. angaaende Forholdsregler for at undgaa Paaseiling og Ansvar for deres Tilsidesættelse.

Overensstemmende med Indstillingen blev denne Anordning allerhøiest stadfæstet.

Finantsministeren [Krieger] refererede dernæst en allerunderdanigst Forestilling, hvorved forelægges den af Rigsdagen vedtagne Lov om Tillægsbevilling for Finantsaaret fra 1ste April 1872 til 31te Marts 1873.

I Overensstemmelse med Indstillingen blev denne Lov forsynet med allerhøieste Stadfæstelse.

Justitsministeren [Klein] refererede en allerunderdanigst Forestilling om Tilladelse for Besidderen af Stamhuset Estrup til af Stamhusets Fideicommissmidler at anvende indtil 25.000 Rdl. til Anskaffelse af Besætning og Inventarium ved Hovedgaarden Gammel Estrup, hvori indstilles, at det maatte behage Deres Majestæt allernaadigst at tillade Besidderen af Stamhuset Estrup, Kammerherre Lehns greve Jørgen Scheel til Anskaffelse af Besætning og Inventarium paa Hovedgaarden Gammel Estrup, af Stamhusets Fideicommissmidler at anvende et Beløb af indtil 25.000 Rdl. paa Vilkaar:

- 1) At Beløbet ikke stilles til Besidderens Raadighed, forinden det ved lovlig Vurderingsforretning er godtgjort, at de anskaffede Gjenstande have en Værdi af mindst 29.000 Rdl.
- 2) At der om Overdragelsen til Stamhuset af den anskaffede Besætning og Inventarium udstedes og thinglæses et lovformeligt Document, hvori Stamhusbesidderen derhos forpligter sig og efterfølgende Besiddere til stedse at vedligeholde i forsvarlig Stand paa Hovedgaarden Gammel Estrup en Besætning og Inventarium, der i Størrelse, Godhed og Værdi svarer til, hvad der er Stamhuset overdraget overensstemmende med fornævnte Vurderingsforretning, der bliver til Regel ved Forandring af Stamhusbesidder, samt ligeledes forpligter sig og efterfølgende Besiddere til at holde Besætning og Inventarium assureret for mindst 29.000 Rdl.; og
- 3) At der af fornævnte Overdragelsesdokument med vedhæftet Vurderingsforretning, hvori Gjenstandene nøiagtigen maa specificeres, indsendes en bekræftet Gjenpart til Opbevaring i Lehns-archivet.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst det Indstillede.

Justitsministeren [Klein] refererede dernæst 3 allerunderdanigste Forestillinger, hvorved forelægges henholdsvis følgende Udkast: 1) Udkast til Forordning om den Bestyrelsen for Straffeanstalten for Island tilkommende Straffemyndighed; 2) Udkast til en Strandingsforordning for Island; 3) Udkast til Forordning om nogle Begunstigelser for Sparekasser i Island.

I Overensstemmelse med Indstillingerne bleve disse tre Udkast alderhøist approberede til Forelæggelse for Althinget i dets forestaaende Samling.

Fremdeles refererede *Justitsministeren* [Klein] to allerunderdanigste Forestillinger henholdsvis om Althingets Andragende angaaende nogle Punkter i Islands Budget og om Althingets Petition angaaende forhøiet Pension til forhenværende Amtmand I. P. Havstein.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst, at der i den Bekjendtgjørelse, som vil være at udfærdige til Althinget angaaende Resultaterne af de under dets Møde i 1871 afgivne allerunderdanigste Betænkninger og øvrige indgivne Andragender, meddeles Althinget Besked i Overensstemmelse med, hvad der i de tvende refererede Forestillinger er udtalt.

Sluttelig refererede *Justitsministeren* [Klein] en allerunderdanigst Forestilling om Udnævnelse af en Kongelig Commissarius ved det forestaaende Althing.

Overensstemmende med Indstillingen behagede *Hans Majestæt* allernaadigst at udnævne Landshøvding over Island Finsen til Kongelig Commissarius ved den forestaaende Althingssamling.

Krigsministeren [Thomsen] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvorved forelægges den af Rigsdagen vedtagne Lov indeholdende Tillæg til Lov af 25de Juli 1867 om Lønninger m.v. ved Hæren.

I Overensstemmelse med Indstillingen blev denne Lov allerhøist stadfæstet.

Marineministeren [Thomsen] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvorved forelægges den af Rigsdagen vedtagne Lov indeholdende Tillæg til Loven af 15de Mai 1868 om Lønninger m.v. ved Søværnet.

Overensstemmende med Indstillingen blev denne Lov allerhøist stadfæstet.

Marineministeren [Thomsen] androg dernæst paa allerhøieste Corroboration i Statsraadet af en udenfor samme erhvervet allerhøieste Resolution, hvorved han bemyndigedes til at forelægge for Rigsdagen Forslag til Lov om Tillægsbevilling for Marineministeriet for Aaret 1873-74.

Hans Majestæt behagede allernaadigst at corroborere bemeldte allerhøieste Resolution.

Sluttelig refererede *Marineministeren* [Thomsen] en allerunderdanigst Forestilling, hvorved forelægges den af Rigsdagen vedtagne

Lov om Behandlingen af Sager angaaende nogle Forseelser mod Lodslovgivningen.

I Overensstemmelse med Indstillingen blev denne Lov forsynet med allerhøieste Stadfæstelse.

Statsraadsrådet blev derpaa hævet.

J. Liebe.

Møde i statsrådet fredag d. 23. maj 1873.

Aar 1873, Fredagen den 23de Mai, var Statsraadet forsamlet paa Amalienborg under Hans Majestæt Kongens allerhøieste Forsæde. Hans Kongelige Høihed Kronprindsen var fraværende.

Det tilførtes Protokollen, at det under 21de dennes har behaget Hans Majestæt Kongen at bevilge Krigsminister, Oberst Thomsen den af ham under 15de d.M. allerunderdanigst ansøgte Entledigelse i Naade fra det ham hidtil allernaadigst betroede Embede som Marineminister ad interim, og at under samme Datum Capitain af Flaadens Officerskorps Niels Frederik Ravn, Ridder af Dannebrog og Dannebrogsmænd, allernaadigst er udnævnt til Marineminister.

Den nyudnævnte Minister var tilstede og tog Sæde i Statsraadet. *Indenrigsministeren* [Fonnesbech] refererede sex allerunderdanigste Forestillinger, hvorved forelægges henholdsvis følgende 6 af Rigsdagen vedtagne Love, nemlig: Lov om Forandring i og Tillæg til Lov om Haandværks- og Fabrikdrift m.m. af 29de December 1857, Lov om Børns og unge Menneskers Arbeide i Fabrikker og fabrikmæssig drevne Værksteder samt det Offentliges Tilsyn med disse, Lov om Digearbeider paa Lolland og Falster, Lov angaaende en Forhøielse af Anlægssummen for det i Lov 26de Februar 1869 § 5 ommeldte Dobbeltspor paa Jernbanen mellem Kjøbenhavn og Roskilde, Lov om Meddelelse af Concession paa Anlæg og Benyttelse af forskellige Sidebaner til de jysk-fynske Statsbaner, og Lov om Bemyndigelse for Regjeringen til at meddele Concession paa forskellige Jernbaneanlæg paa Sjælland og Falster.

I Overensstemmelse med Indstillingerne bleve samtlige disse Love forsynede med allerhøieste Stadfæstelse.

Finantsministeren [Krieger] refererede tre allerunderdanigste Fo-

restillinger, hvorved forelægges henholdsvis følgende af Rigsdagen vedtagne Love: Lov om Toldforholdene ved Landtoldgrænsen m. m., Finantslov for Finantsaaret fra 1ste April 1873 til 31te Marts 1874, og Møntlov.

Overensstemmende med Indstillingerne bleve disse 3 Love allerhøiest stadfæstede.

Justitsministeren [Klein] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvorved forelægges den af Rigsdagen vedtagne Lov om Vederlag for Contoirudgifter til forskjellige Retsbetjentembeder.

I Overensstemmelse med Indstillingen blev denne Lov allerhøiest stadfæstet.

Justitsministeren [Klein] refererede to allerunderdanigste Forestillinger, hvorved forelægges tvende Udkast til Forordninger henholdsvis om Fritagelse for Erlæggelse af den i Lov af 15de April 1854 fastsatte Lasteafgift for Skibe, der i Island indføre Hvalkjød, og om Oprettelsen af en Navigationsskole i Island.

Overensstemmende med Indstillingerne bleve begge disse Udkast allerhøiest approberede til Forelæggelse for Althinget i dets forestaaende Samling.

Fremdeles refererede *Justitsministeren* [Klein] en allerunderdanigst Forestilling om allernaadigst Bekjendtgjørelse til Althinget angaaende Resultaterne af de under dets Møde i 1871 afgivne allerunderdanigste Betænkninger og øvrige indgivne Andragender.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst, at den paagjældende Bekjendtgjørelse udfærdiges saaledes som af *Justitsministeren* indstillet kun, at der i Slutningen af næstsidste Stykke i den første Del af Bekjendtgjørelsens 1ste Afsnit istedetfor Ordet »Ærefrygt« sættes »Ærbødighed«.

Sluttelig refererede *Justitsministeren* [Klein] en allerunderdanigst Forestilling angaaende Livsstrafs Eftergivelse for Lovisa Larsson.

Overensstemmende med Indstillingen behagede det *Hans Majestæt* allernaadigst at eftergive Lovisa Larsson den hende ved Høiesteretsdom af 5te d.M., for med Overlæg at have ombragt sit Barn, i Medfør af Straffelovens § 190 idømte Livsstraf, mod at hun hensættes til Tugthusarbejde paa Livstid.

Statsraadsmødet blev derpaa hævet.

J. Liebe.

Møde i statsrådet lørdag d. 7. juni 1873.

Aar 1873, Løverdagen den 7de Juni, var Statsraadet forsamlet paa Amalienborg under Hans Majestæt Kongens allerhøieste Forsæde.

Finantsministeren, hvem der under 31te f.M. allernaadigst er tilstaaet en Orlov paa 7 Uger fra den 4de Juni at regne, idet det derhos er allernaadigst bifaldt, at Finantsministeriet under hans Fraværelse midlertid forestaas af Conseilspræsidenten, var fraværende.

Cultusministeren [Hall] refererede to allerunderdanigste Forestillinger, hvorved forelægges de af Rigsdagen vedtagne Love: Lov indeholdende et Tillæg til Lov om nogle Bestemmelser vedrørende Kirkesyn, Præstegaardssyn m.m. af 19de Februar 1861, og Lov om en Forandring i Lov om Valgmenigheder af 15de Mai 1868.

I Overensstemmelse med Indstillingerne blev begge disse Love forsynede med allerhøieste Stadfæstelse.

Protokollerne for Statsraadets Møder fra den 29de Marts til den 23de Mai, begge inclusive, blev oplæste og ratihaberede.

Statsraadsmødet blev derpaa hævet.

J. Liebe.

Møde i statsrådet mandag d. 7. juli 1873.

Aar 1873, Mandagen d. 7de Juli, var Statsraadet forsamlet paa Fredensborg under Hans Majestæt Kongens allerhøieste Forsæde.

Finantsministeren og Krigsministeren vare fraværende. Fremdeles var Indenrigsministeren, hvem der under 17de Juni er allernaadigst tilstaaet en Orlov paa 4 Uger, idet det derhos er allernaadigst bifaldt, at Indenrigsministeriet under hans Fraværelse midlertidig forestaas af Conseilspræsidenten, fraværende.

Den fungerende Finantsminister [Holstein] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende allerhøieste Stadfæstelse af den af Gouverneuren for de dansk-vestindiske Øer, i Henhold til Coloniallovens § 4, under 28de Januar d.A. foreløbig udstedte og af Colonialraadet for St. Croix ved 3die Behandling d. 7de April d.A. vedtagne Anordning for Øen St. Croix indeholdende Forandring i Anordning af 6te September 1853 angaaende Reglement for Landskolerne paa de dansk-vestindiske Øer for Øen St. Croix vedkommende.

Overensstemmende med Indstillingen blev denne Anordning allerrøst stadfæstet.

Justitsministeren [Klein] refererede en allerunderdanigst Beretning og Betænkning angaaende tvende Ansøgninger fra Gaardeier Christen Andersen Oustrup af Lyngberggaard og Gaardeier Chr. Juel af Volsted m. Fl. om Benaadning for førstnævntes Stedsøn, Tugthusfange Søren Christensen med Tilnavn Oustrup.

I Overensstemmelse med Indstillingen bifaldt *Hans Majestæt* allernaadigst, at der ialtfald fortiden ikke tages Hensyn til bemeldte Ansøgninger.

Justitsministeren [Klein] refererede dernæst en allerunderdanigst Forestilling om, at et District i Viby Sogn i Ning Herred i Henseende til Justits- og Politivæsenet maa henlægges under Aarhus' Kjøbstads Jurisdiction og i Henseende til Medicinalvæsenet fra Aarhus' Lægedistrict under Stadslægeembedet i bemeldte Kjøbstad.

I Overensstemmelse med Indstillingen *behagede Hans Majestæt* allernaadigst at bifalde, at et Distrikt af Viby Sogn i Ning Herred, som ligger mellem Aarhus' Kjøbstads sydlige Grændse og Hovedgaarden Marselisborgs Hovedparcel, dog med Undtagelse af Matrikul No. 4 b, c, d, og e, fra 1ste Januar 1874 i Henseende til Justits- og Politivæsenet maa henlægges fra bemeldte Herreds til Aarhus' Kjøbstads Jurisdiction og i Henseende til Medicinalvæsenet fra Aarhus' Lægedistrikt under Stadslægeembedet i bemeldte Kjøbstad.

Sluttelig refererede *Justitsministeren* [Klein] en allerunderdanigst Forestilling om Oprettelsen af Hjælpeapotheker, hvori indstilles, at det maatte behage Deres Majestæt allernaadigst at bemyndige Justitsministeriet til, naar der paa et Sted, hvor en eller flere praktiserende Læger have Bolig, paa Grund af Afstanden fra et Apothek eller paa Grund af andre Omstændigheder findes en anerkendt Trang til en lettere Adgang til Medikamentforsyning, uden at der dog kan tilraades Oprettelsen af et selvstændigt Apothek, da at overdrage det til en af de nærmeste Apothekere at anlægge et af en Medhjælper bestyret Hjælpeapothek på det paagjældende Sted paa følgende Betingelser:

- 1) Fra Hjælpeapotheket blive de ved en Læges Recepter forordnede Lægemidler at dispensere, og iøvrigt kunne de Midler, der ere Gjenstand for Apothekernes Handel i Haandkjøb, afhændes fra samme, hvorimod der ikke vil blive tilstaaet det den Kjøb-

stadapothekerne ifølge Forordningen 4de December 1672 § 18 tilkommende Handelsret.

- 2) Hjælpeapotheket forsynes fra Moderapotheket med de fornødne raa Medikamenter og med de sammensatte Lægemedler, der i Almindelighed forefindes i Apothekerne og ikke fremstilles ex tempore.
- 3) For Vareforraadets forsvarlige Beskaffenhed og de fornødne Redskabers og Inventariesagers Tilstedeværelse er Moderapothekets Eier ansvarlig; derimod er den ansatte Medhjælper i samme Udstrækning som Medhjælperen i Almindelighed ansvarlig for Hjælpeapothekets Drift i andre Henseender.
- 4) Hjælpeapotheket skal bestaa af et lille Officin med de paa betryggende Maade opbevarede officinelle Lægemedler, der ere valgte efter Aftale imellem Apothekeren og Stedets eller Omegnens Læger under Sanktion af Fysikus, dernæst med de til Recepturen og Expeditionen fornødne Redskaber og Rekvisiter, hvoriblandt et løst Varme- og Kogeapparat, samt med et aflukket Giftskab og et Rum, der er beskyttet mod Sol og Frost. Nærved Hjælpeapotheket skal Medhjælperen have sit Værelse, og Hjælpeapotheket skal saavidt muligt være forsynet med godt Vand.
- 5) Den, der antages som Medhjælper, skal være farmaceutisk Candidat.
- 6) De almindelige Regler for Apothekervisitationer gjælde ogsaa for Hjælpeapotheket, dog at af de dertil ved Hjælpeapotheker paa Landet medgaaende Udgifter, indtil andre Regler om Udredelsen af de med saadanne Visitationer forbundne Omkostninger ved Lov maatte blive fastsatte, en Trediedel afholdes af Moderapothekets Eier og to Trediedele af Amtsrepartitionsfonden.
- 7) Medens det staar Moderapothekets Eier frit for at afgive den ham tilstaaede Bemyndigelse til at drive Hjælpeapotheket, naar han betimelig igjennem Fysikus underretter Justitsministeriet om saadan Hensigt, vil han kunne gjøre Regning paa, at Bemyndigelsen til at holde Hjælpeapothek, under Forudsætning af at det drives forsvarligt, i intet Tilfælde vil blive inddragen i de første 10 Aar efter dets Aabning og senere kun forsaavidt det efter nærmere Undersøgelse maatte vise sig, at Forholdene have forandret sig saaledes, at det maa antages, at et selvstændigt Apothek med et personligt Privilegium kan bestaa, ligesom Op-

sigelsen i saa Fald vil blive given med mindst 6 Maaneders Varsel til en af de for pharmaceutiske Medhjælpere gjældende Skiftetider, og iøvrigt saavidt muligt billigt Hensyn blive taget til de af Moderapothekets Eier gjorte, ikke i Aarenes Løb dækkede betydelige Opofrelser paa Bygninger og deslige.

- 8) Hjælpeapotheket skal være aabent for Publicum inden Udløbet af et halvt Aar regnet fra den Dag, da Tilladelsen er givet.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst det Indstillede. Statsraadsmødet blev derpaa hævet.

J. Liebe.

Møde i statsrådet fredag d. 15. august 1873.

Aar 1873, Fredagen den 15de August, var Statsraadet forsamlet paa Amalienborg under Hans Majestæt Kongens allerhøieste Forsæde.

Ministeren for Kirke- og Undervisningsvæsenet, hvem der under 13de f.M. allernaadigst er tilstaaet en Orlov paa 5 Uger fra den 15de Juli at regne, idet det derhos er allernaadigst bifaldet, at Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet under hans Fraværelse midlertidigt forestaas af Justitsministeren, var fraværende.

Finantsministeren [Krieger] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende allerhøieste Stadfæstelse af det af St. Croix Colonialraad under 17de April d.A. udfærdigede og foreløbig af Gouverneuren stadfæstede Budget for St. Croix Commune for Finantsaaret fra 1ste April 1873 til 31te Marts 1874.

I Overensstemmelse med Indstillingen blev dette Budget allerhøiest stadfæstet.

Finantsministeren [Krieger] refererede dernæst en allerunderdanigst Forestilling angaaende allerhøieste Stadfæstelse af den af Colonialraadet for St. Croix ved 2den Behandling den 30 Juni d.A. vedtagne Tillægsbevilling til Budgettet for Communen St. Croix for Finantsaaret fra 1ste April 1873 til 31te Marts 1874.

Overensstemmende med Indstillingen blev bemeldte Tillægsbevilling allerhøiest stadfæstet.

Sluttelig refererede *Finantsministeren* [Krieger] en allerunderda-

nigst Forestilling angaaende Meddelelse af tvende Concessioner paa Telegraphanlæg.

I Overensstemmelse med Indstillingen bifaldt *Hans Majestæt* aller-naadigst, at der meddeles Etatsraad C. F. Tietgen af Kjøbenhavn og H. G. Erichsen af London de af dem begjærede tvende Concessioner under de af dem ansøgte Vilkaar, nemlig paa Anlæg af Drift 1) af en Telegraphforbindelse mellem St. Thomas og St. Croix og mellem St. Thomas og Para i Sydamerika, og 2) af en Telegraphforbindelse mellem St. Thomas og Bermudas med eller uden Fortsættelse til New York.

Udenrigsministeren [Rosenørn-Lehn] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende en af ham med den herværende svensk-norske Gesandt undertegnet Declaration til Ordning af Lods-væsenet i Sundet.

Efterat denne Declaration var bleven oplæst, behagede *Hans Majestæt*, overensstemmende med Indstillingen, allernaadigst at bifalde den ved samme trufne Afgjørelse af Spørgsmaalet om Lodsvæsenet i Sundet.

Justitsministeren [Klein] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende de af Arrestanterne L. A. F. Pio, P. J. Geleff og H. F. V. Brix indgivne Ansøgninger om Benaadning, hvori indstilles, at det maatte behage Deres Majestæt allernaadigst at bifalde, at det i Anledning af de af Arrestanterne Louis Albert Francois Pio, Poul Johansen Geleff og Harald Frederik Valdemar Brix til Deres Majestæt indgivne Ansøgninger om Formildelse i de dem ved Høiesterets Dom af 6te d.M. idømte Straffe tilkjendegives Ansøgerne, at den nævnte Dom vil være at fuldbyrde.

Hans Majestæt Kongen yttrede, at Allershøistsamme ikke tror at kunne forsvare i nærværende Tilfælde at benytte sig af det ham ellers saa kjære Prærogativ at benaade; en Benaadning her finder Hans Majestæt at ville være en ilde anvendt Godmodighed og faa Udseende af en Slags Frygt. Men fordi det vilde være uforsvarligt i dette Øieblik at lade de Vedkommende tilflyde nogen Benaadning, og saaledes den Straf, som Høiesteret ifølge Straffeloven har idømt dem, maa blive at fuldbyrde, vil der jo derfor meget godt senere, naar nogle Aar ere gaaede, og de i den Tid have opført sig exemplarisk, kunne være Tale om Benaadning for dem. Idet Hans Majestæt endnu tilføiede, at det glæder ham, at hele Statsraadet er enig i, at der ikke

er Anledning til fortiden at formilde den idømte Straf, resolverede Allerhøistsamme i Overensstemmelse med Justitsministerens Indstilling, at den afsagte Høiesteretsdom vil være at fuldbyrde.

Justitsministeren [Klein] refererede dernæst en allerunderdanigst Forestilling angaaende Oprettelsen af et Apothek i Hallund i Hjørring Amt, hvori indstilles, at det maatte behage Deres Majestæt allernaadigst at bifalde:

- 1) At der i Hallund Sogn i Hjørring Amt, saa nær ved Distriktslægens Bolig, som Forholdene tillade, maa oprettes et nyt Apothek med samme Handelsret som den, der ved Forordning 4de December 1672 § 18 er hjemlet Kjøbstadsapothekerne, samt iøvrigt under de ved allerhøieste Resolution 23de December 1842 bestemte Vilkaar.
- 2) At det i Bevillingen betinges, at denne skal træde ud af Kraft, saafremt Bevillingshaveren ikke inden 1 Aar fra Bevillingens Dato maatte have tilendebragt Apothekets Anlæg og Indretning, eller saafremt han ikke maatte opfylde den ham paahvilende Forpligtelse til at holde en examineret Medhjælper, og
- 3) At det paalægges den eventuelle Bevillingshaver selv at afholde den Trediedel af de med Apothekets aarlige Visitation forbundne Omkostninger, som ifølge Forordning 8 Januar 1830 § 4 ville være at udrede af Amtets Kjøbstæder, medens de øvrige to Trediedele i Overensstemmelse med bemeldte Lovbud blive at udrede af Amtets Repartitionsfond.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst det Indstillede.
Statsraadetsmødet blev derpaa hævet.

J. Liebe.

Møde i statsrådet onsdag d. 17. september 1873.

Aar 1873, Onsdagen den 17de September, var Statsraadet forsamlet paa Amalienborg under Forsæde af Hans Kongelige Høihed Kronprindsen, til hvem ved allerhøieste Kundgjørelse af 1ste d.M. Regjeringens Førelse under Hans Majestæt Kongens Fraværelse paa en Reise til Udlandet er allernaadigst overdragen fra den 2den dennes. Conseilspræsidenten, hvem der under 14de d.M. er tilstaaet en Orlov paa 2 à 3 Uger fra d, 16de September at regne, idet det derhos er bifaldet, at Conseilspræsidiets Forretninger under hans Fravæ-

relse midlertidig varetages af Ministeren for Kirke- og Undervisningsvæsenet, var fraværende.

Den fungerende Conseilspræsident [Hall] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Corroboration i Statsraadet af en igjennem Cabinettet erhvervet allerhøieste Resolution af 29de f.M. om Rigsdagens Sammenkaldelse til en ordentlig Samling den 6te October d.A.

Overensstemmende med Indstillingen blev bemeldte Resolution corroboreret.

Indenrigsministeren [Fonnesbech] refererede en allerunderdanigst Forestilling om Bemyndigelse til at indrømme en Jernbane, der fra Randers føres over Allingaa Bro, Auning, Pindstrup, Ryomgaard samt Kolind og derfra mellem Lyngby og Trustrup til Grenaa, de i Loven af 23de Mai 1873 omhandlede Begunstigelser.

I Overensstemmelse med Indstillingen blev Indenrigsministeren bemyndiget til at indrømme den nævnte Jernbane de paagjældende Begunstigelser.

Indenrigsministeren [Fonnesbech] refererede dernæst tre allerunderdanigste Forestillinger, hvorved forelægges trende Lovforslag, henholdsvis om Vederlag for Contoirudgifter til Embederne som Borgmester og Auctionsdirecteur i Helsingør og i Aalborg, om Vederlag for Contoirudgifter til Amtsmandsembederne, og om Landboernes Forpligtelse til at yde Pligtkjørsler og Pligtarbeide i offentlige og communale Øiemed m.m.

Overensstemmende med Indstillingerne bleve disse 3de Lovforslag approberede til Forelæggelse for Rigsdagen.

Justitsministeren [Klein] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvorved forelægges Forslag til Lov om Skifte af Dødsbo og Fælledsbo m.m.

I Overensstemmelse med Indstillingen blev dette Lovforslag approberet til Forelæggelse for Rigsdagen med den af Justitsministeren foreslaaede Ændring i § 92, at Loven træder i Kraft 1ste Januar 1875, hvorefter igjen følger, at de et Par Steder i Lovforslaget anførte Beløb i Rigsdaler blive at omsætte til Kroner.

Justitsministeren [Klein] refererede dernæst en allerunderdanigst Forestilling, hvorved forelægges Forslag til Lov om Erstatning for den ved Brandvæsenets Sluknings- og Redningsforanstaltninger bevirkede Skade, forsaavidt angaar Kjøbenhavn og Landet.

Overensstemmende med Indstillingen blev dette Lovforslag approberet til Forelæggelse for Rigsdagen.

Sluttelig refererede *Justitsministeren* [Klein] en allerunderdanigst Forestilling om fuldstændig Ophævelse af Ægteskabet mellem Marie Rasmussen og hendes fraseparerede Mand forhenværende Gaardmand Peder Madsen Egelund, hvori indstilles, at det maatte behage Deres Majestæt allernaadigst at bifalde, at Ægteskabet mellem Marie Rasmussen af Diernisse og hendes ifølge Bevilling af 28 September f.A. i Henseende til Bord og Seng fraseparerede Mand, forhenværende Gaardmand Peder Madsen Egelund, der ved den Kongelige Landsover- samt Hof- og Statsrets Dom af 18de October f.A. for Forsøg paa Omgængelse mod Naturen er anset med Straf af Forbedringshusarbejde i 1 Aar, maa være aldeles ophævet, samt at Hustruen maa indgaa nyt Ægteskab.

Det Indstillede bifaldtes.

Marineministeren [Ravn] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvorved forelægges Forslag til Lov indeholdende Tillæg til Loven af 6te Marts 1869 om Søtillæg m.m. ved Søværnet.

I Overensstemmelse med Indstillingen blev dette Lovforslag approberet til Forelæggelse for Rigsdagen.

Statsraadsrådet blev derpaa ophævet.

J. Liebe.

Møde i statsrådet lørdag d. 27. september 1873.

Aar 1873, Løverdagen d. 27de September, var Statsraadet forsamlet paa Amalienborg under Hans Majestæt Kongens allerhøieste Forsæde.

Indenrigsministeren [Fonnesbech] refererede tre allerunderdanigste Forestillinger, hvorved forelægges Lovforslag henholdsvis om Bestyrelsen af Færgevæsenet, om Diger til Beskyttelse mod Oversvømmelser fra Havet, og om det offentlige Fattigvæsen.

I Overensstemmelse med Indstillingerne bleve disse tre Lovforslag allerhøist approberede til Forelæggelse for Rigsdagen.

Finantsministeren [Krieger] refererede fire allerunderdanigste Forestillinger, hvorved forelægges henholdsvis følgende 4 Lovforslag: 1) Forslag til Finantslov for Finantsaaret fra 1ste April 1874 til 31te Marts 1875, 2) Forslag til Lov om Bemyndigelse til at opsigte

Laanet i London af Januar 1864, 3) Forslag til Lov om Bemyndigelse til at udstede Statsobligationer med Renteterminer til 11te Marts og 11te September, samt 4) Forslag til Lov om nogle Forholdsregler i Anledning af Ombygningen af Statsfonds- og Bankfondsbeviser.

Overensstemmende med Indstillingerne bleve samtlige disse Lovforslag allerhøist approberede til Forelæggelse for Rigsdagen.

Finantsministeren [Krieger] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende allerhøieste Stadfæstelse af et Budget for Communen St. Thomas med St. Jan for Finantsaaret fra 1ste April 1873 til 31 Marts 1874.

I Overensstemmelse med Indstillingen bifaldt Hans Majestæt alernaadigst at, uanset den Tilsidesættelse af de ved Colonialloven fastsatte Regler, der har fundet Sted ved Sagens Behandling i Colonialraadet, det af Colonialraadet for St. Thomas og St. Jan udfærdigede Budget for Communen St. Thomas med St. Jan for Finantsaaret fra 1ste April 1873 til 31 Marts 1874 bliver allerhøist stadfæstet, dog saaledes at det fulde i Colonialloven af 27de November 1863 § 56 fastsatte Bidrag for St. Thomæ Colonialkasse til de almindelige Statsfornödenheder for indeværende Finantsaar bliver at udrede under Forbehold af Moderlandets Lovgivningsmagts Bestemmelse om en mulig Stadfæstelse eller Eftergivelse.

Finantsministeren [Krieger] refererede dernæst en allerunderdanigst Forestilling angaaende allerhøieste Stadfæstelse af den af Colonialraadet for St. Thomas og St. Jan ved 2den Behandling den 17. Juli d.A. vedtagne Tillægsbevilling til Budgettet for Communen St. Thomas med St. Jan for Finantsaaret fra den 1ste April 1873 til den 31 Marts 1874 angaaende Anvendelsen af et Beløb af indtil \$ 1100 til Udgifter ved Anbringelsen af en interimistisk Vandledning til St. Thomæ By.

Overensstemmende med Indstillingen blev denne Tillægsbevilling allerhøist stadfæstet.

Justitsministeren [Klein] refererede to allerunderdanigste Forestillinger, hvorved forelægges tvende Lovforslag henholdsvis om Tilsynet med Dampkjedler og Passagerdampfartøier og om Foranstaltninger til at modarbejde den veneriske Smittes Udbredelse.

I Overensstemmelse med Indstillingerne bleve begge disse Lovforslag allerhøist approberede til Forelæggelse for Rigsdagen.

Fremdeles refererede *Justitsministeren* [Klein] en allerunderda-

nigst Forestilling om Benaadning af 4 i Horsens Tugthus hensiddende Fanger, hvori indstilles, at det maatte behage Deres Majestæt allernaadigst at bifalde, at efternævnte i Horsens Tugthus hensiddende Fanger, nemlig: 1) Peder eller Peter Jensen Murmester eller Grønfeldt, 2) Hans Gerhard eller Hans Gerhard Hansen, ogsaa kaldet Georg Hansen, 3) Jens Olsen Lem Lange og 4) Hans Olsen løslades af Straffeanstalten, saaledes at det inden Løsladelsen tilkjendegives de under 1, 2 og 3 nævnte Fanger, at de, saafremt de paany maatte gjøre sig skyldig i nogen Forbrydelse, der ikke medfører høiere Straf, dog Betleri og Løsgjængereri undtagne, eller oftere overtræde de Regler, som Politiet for at sikkre sig deres ordentlige Forhold finder sig foranlediget til at foreskrive, uden videre Dom ville blive gjenindsatte til Tugthusarbejde paa Livstid.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst det Indstillede.
Statsraadsmødet blev derpaa hævet.

J. Liebe.

Møde i statsrådet fredag d. 3. oktober 1873.

Aar 1873, Fredagen den 3die October, var Statsraadet forsamlet paa Amalienborg under Hans Majestæt Kongens allerhøieste Forsæde. Hans Kongelige Høihed Kronprindsen var fraværende.

Conseilspræsidenten [Holstein] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende allerhøieste Bemyndigelse til i Hans Majestæts Navn at aabne den Mandagen den 6te dennes sammentrædende Rigsdag.

I Overensstemmelse med Indstillingen behagede *Hans Majestæt* allernaadigst at forsyne det ved Forestillingen forelagte Reskript, hvorved den paagjældende Bemyndigelse meddeles *Conseilspræsidenten*, med allerhøieste Underskrift.

Ministeren for Kirke og Undervisningsvæsenet [Hall] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvorved forelægges Forslag til Lov angaaende nogle Bestemmelser om Borger- og Almueskolevæsenet i Kjøbstæderne og paa Landet.

Overensstemmende med Indstillingen blev dette Lovforslag allerhøist approberet til Forelæggelse for Rigsdagen.

Indenrigsministeren [Fonnesbech] refererede to allerunderdanigste Forestillinger, hvorved forelægges henholdsvis Forslag til Lov,

hvorved Indfødsret meddeles forskellige Udlændinge, og Forslag til Lov om en Jernbane fra Vemb Station til Lemvig eller dens Havn.

I Overensstemmelse med Indstillingerne bleve begge disse Lovforslag allerhøist approberede til Forelæggelse for Rigsdagen.

Finansministeren [Krieger] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Offentliggjørelsen af Statsregnskabet for Finantsaaret fra 1ste April 1872 til 31 Marts 1873.

Overensstemmende med Indstillingen behagede *Hans Majestæt*, ved at forsyne den den refererede Forestilling hosfølgende Expedition med allerhøieste Underskrift, allernaadigst at tillade, at bemeldte Statsregnskab maa foranstaltes bragt til almindelig Kundskab.

Finansministeren [Krieger] refererede allerunderdanigste Forestillinger, hvorved forelægges Lovforslag henholdsvis om Told- og Skisafgifterne, om Beskatning af indenlandsk Tobak, om Betalingen for Benyttelse af Posten, om Gjennemførelsen af det ved Lov af 23de Mai 1873 fastsatte Møntsystem for Stempelafgiftens Vedkommende, om Betalingen for de til Skiftevesenet henhørende Forretninger m. m., samt om Nedlæggelse af Falsters Amtstue.

I Overensstemmelse med Indstillingerne bleve samtlige disse Lovforslag allerhøist approberede til Forelæggelse for Rigsdagen.

Justitsministeren [Klein] refererede fire allerunderdanigste Forestillinger, hvorved forelægges Lovforslag henholdsvis angaaende Bemyndigelse for Kjøbstædernes almindelige Brandforsikkring til at optage Bygningerne i Reykjavik, om Vederlag for Contoirudgifter til forskellige Retsbetjentembeder, om en Forandring i § 4 i Lov om Ophævelsen af den kongelige Enehandel paa Færøerne af 21de Mai 1855 samt i § 1 i Lov om Foranstaltninger til at forhindre den asiatiske Choloras Indbringelse til Færøerne m. m. af 8de Januar 1872, og om Pension for Sophie Magdalene Lytzen, Enke efter constitueret Chef for den 3die Udskrivningskreds, Oberstlieutenant, Kammerherre Frederik Emanuel Lytzen.

Overensstemmende med Indstillingerne bleve disse Lovforslag allerhøist approberede til Forelæggelse for Rigsdagen.

Krigsministeren [Thomsen] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvorved forelægges Forslag til Lov om Hærens Ordning og Forslag til Lov om Lønninger m. m. ved Hæren.

Efterat at have refereret denne Forestilling, tilføiede Krigsmini-

steren, at naar han ikke idag udbad sig Hans Majestæts Samtykke til i Forbindelse med de tvende foreliggende Lovforslag at maatte tillige indbringe for Rigsdagen et lignende Forslag til Lov om en overordentlig Bevilling til Forsvarsvæsenet, som det, der, med allerhøieste Bemyndigelse, blev af ham som Minister for Forsvarsvæsenet forelagt den sidstafholdte Rigsdagssamling samtidigt med Lovforslagene om Hærens Ordning og om Lønninger ved Hæren samt med de tilsvarende Forslag for Flaadens Vedkommende, saa troede han at burde med et Par Ord forklare Grunden hertil. Der var vel siden han forelagde Rigsdagen hint Lovforslag, hvorved der til Forsvarsvæsenets Udvikling forlangtes 17.350.000 Rdl., og deraf 11.250.000 Rdl. til Krigsministerens Raadighed og 6.100.000 Rdl. til Marineministerens, foregaaet den Forandring, at Forsvarsminister-Posten var bleven adskilt i to Dele: Krigsminister og Marineminister; men det laa dog ikke heri, at han ikke nu begjære allerhøieste Samtykke til igjen at forelægge Rigsdagen Lovforslaget, thi Marineministeren var i Hovedtrækkene med Hensyn til Landets Forsvarsvæsen enig med ham. Grunden var en anden: Det blev nemlig forrige Gang anset nødvendigt paa eengang at gjøre Rigsdagen bekendt med alle de Fordringer, der af Krigsbestyrelsen stilledes for at sætte den istand til en fyldestgjørende Udvikling af Forsvarsvæsenet; men nu kjender Rigsdagen disse Fordringer, med Hensyn til hvilke Krigsministeren selvfølgelig vedkjender sig det samme Standpunkt som tidligere, og som ligeledes deles af Marineministeren. Rigsdagen satte derhos ogsaa forrige Gang saa liden Pris paa det hele Forsvarsvæsens Behandling paa eengang, at den henviste Forslaget om den overordentlige Pengebevilling til eet Udvalg og de andre Forslag til et andet. Naar da nu saaledes Rigsdagen har vist, at den ikke sætter Pris paa den samtidige Forelæggelse, og naar det fra de militære Ministres Side er udtalt, hvilke Fordringer der ligge bag ved de organisatoriske Lovforslag, saa har Krigsministeren ikke troet, at der for ham var nogen særlig Grund til nu at forcere hint Forslag, der let maaske kunde benyttes som et Vaaben til Angreb paa Regjeringen. Han har saameget mere troet det rettest ikke i Øieblikket at tage nogen Bestemmelse, om eller naar han vil begjære allerhøieste Samtykke til at forelægge Forslaget for Rigsdagen, eller i hvilken Form dette da skulde ske, som Marineministeren og han have ment, at det væsentligste, der fortiden skulde tilveiebringes ved Forslaget, kunde op-

naas ad anden Vei, idet der nemlig af Marineministeren er paa Finantslovforslaget for næste Aar forlangt 400.000 Rdl. extraordinært til Skibes Bygning, og idet for Krigsministerens eget Vedkommende Finantsministeren er enig i, at der i næste Finantsaar stilles et Beløb af 100.000 Rdl. til hans Raadighed til forberedende Arbejder med Hensyn til Befæstningsanlæg, i hvilken Henseende han iøvrigt skulde have sig nærmere forbeholdt, om han vilde allerunderdanigst andrage paa, at Bevilgelsen af disse 100.000 Rdl. gjøres til Gjenstand for et særligt Lovforslag, der indbringes for Rigsdagen, eller om han vilde begjære Hans Majestæts Samtykke til, at Beløbet søges opnaaet ved en Ændring til Finantslovforslaget.

Efter alt, hvad han saaledes havde yttret, var det altsaa, naar han ikke nu begjærte Hans Majestæts Samtykke til at indbringe for Rigsdagen et lignende Forslag om en overordentlig Bevilling som det tidligere, ikke fordi der enten fra hans eller fra Marineministerens eller overhovedet, turde han sige, fra Regjeringens Side er nogen Forandring i den Grundanskuelse, hvorfra man ved dette sidste Lovforslag gik ud: at der udenfor de organisatoriske Love for Hæren og Flaaden maa gjøres noget extraordinært til Forsvarsvæsenets Udvikling.

Hans Majestæt behagede derefter allernaadigst at approbere de tvende af Krigsministeren forelagte Lovforslag til Forelæggelse for Rigsdagen.

Marineministeren [Ravn] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvorved forelægges Forslag til Lov om Søværnets Ordning og Forslag til Lov om Lønninger m. v. ved Søværnet.

Overensstemmende med Indstillingen bleve begge disse Lovforslag allerhøist approberede til Forelæggelse for Rigsdagen.

Statsraadmødet blev derpaa hævet.

J. Liebe.

Møde i statsrådet mandag d. 13. oktober 1873.

Aar 1873, Mandagen den 13. October, var Statsraadet forsamlet paa Amalienborg under Hans Majestæt Kongens allerhøieste Forsæde. Hans Kongelige Høihed Kronprindsen var fraværende.

Conseilspræsidenten [Holstein] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvori han, i Anledning af det i Folkethinget af 53 Med-

lemmer indbragte Forslag til Beslutning, hvorefter Thinget skulde erklære, at det fastholder og gjentager de Udtalelser, der indeholdes i den til Hans Majestæt den 4de April d.A. indgivne allerunderdanigste Adresse, m.m., udbeder sig en allerhøieste Tilkjendegivelse om, at Deres Majestæt billiger, at Ministeriet fremkommer med nærmere allerunderdanigst Forestilling om Folkethingets Opløsning, saasnart det ovennævnte Forslag til Beslutning er vedtaget, og Finantslovforslagets Overgang til 2den Behandling er nægtet.

Hans Majestæt Kongen yttrede, at det ogsaa forekommer Allerhøistsamme at være det allerrigtigste og forsigtigste ikke allerede nu strax at opløse Folkethinget. Det er dog altid tænkelig muligt, om vel end ikke just sandsynligt, at nogle af det forenede Venstre kunde i det sidste Øieblik trække sig tilbage, og Hans Majestæt finder det derfor i enhver Henseende hensigtsmæssigst at vente med Opløsningen af Thinget, indtil det virkelig viser sig som fait accompli, at der nægtes Finantslovforslaget Overgang til 2den Behandling.

Conseilspræsidenten [Holstein] bemærkede, at der ingen Tvivl kunde være om, at det i Folkethinget indbragte Forslag til Beslutning vilde blive vedtaget idag, men det kan jo derfor ikke nægtes, at der alligevel endnu er en Mulighed for, at Bestemmelsen om at forkaste Finantslovforslagets Overgang til 2den Behandling opgives imorgen. Fra først af var det vel forekommet Ministeriet, at der kunde være fuld Grund til strax paa det nærværende Stadium at opløse Folkethinget, fordi det af det forenede Venstre indgivne Forslag ikke kan betragtes anderledes end som en Insult imod Kongen og en Haan imod Rgjeringen; men den Henvendelse, der fra de Dele af Folkethinget, som ikke slutte sig til den reiste Opposition, er sket til Ministeriet om, at Opløsningen først maa ske, naar det foreligger som en konstateret Kjendsgjerning, at Finantslovforslagets Overgang til 2den Behandling er nægtet, har for Ministeriet havt saa stor Betydning, at man ikke har troet at burde foreslaa Opløsning paa dette Stadium. De to Punkter, som det imidlertid navnlig har været Ministeriet om at gjøre at have klart frem ved den idag nedlagte allerunderdanigste Forestilling, ere: det ene, hvorom Hans Majestæt alt forinden har udtalt sig, og som derfor heller ikke er kommet i Indstillingen, men er nævnt i Motiveringens, at det er Kongens bestemte Villie ikke nu at skifte Ministerium; det andet, som er Gjenstand for Indstillingen, at der haves Vished for, at Kongen bifalder, at Ministeriet ind-

kommer med nærmere Forestilling om Folkethingets Opløsning, saasnart Finantslovforslagets Overgang til 2den Behandling er nægtet.

Finantsministeren [Krieger] troede kun udtrykkeligt at burde udtale, at det, som Hans Majestæt let vil se, for samtlige Ministre er under de nærværende Forhold af største Betydning, at det kommer til at staa klart, at det, som det i denne Sag dreier sig om, ikke er de nærværende Ministres Personer, men at hvad det gjælder om er at hævede Kongens Ret til frit at vælge Kronens Raadgivere, og han anser det for vigtigt, at det under Forhandlingen træder klart frem, at en Forandring af Ministerium ikke behøver at være en Indrømmelse af de Fordringer, som af det forenede Venstre opstilles, men at det kan stille sig saaledes, at Forandringen er en Styrkelse i modsat Retning. Det er hans Overbevisning, at, naar Spørgsmaalet opfattes rigtigt, maa der trindt om i Landet findes Mænd, som i de større Grundsætninger ere enige med de nuværende Ministre, og som ikke vilde kunde undlade at støtte Hævdelsen af det, hvorom det gjælder.

Hans Majestæt Kongen behagede derefter allernaadigst at resolvere, at, som allerede udtalt, Allerhøistsamme billiger, at Ministeriet fremkommer med nærmere allerunderdanigst Forestilling om Folkethingets Opløsning, saasnart det omhandlede Forslag til Beslutning er vedtaget, og Finantslovforslagets Overgang til 2den Behandling er nægtet.

Finantsministeren [Krieger] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende allernaadigst Stadfæstelse af den af Colonialraadet for St. Thomas og St. Jan og af Colonialraadet for St. Croix ved 3die Behandling henholdsvis den 22de Juli og den 23de Juni d.A. vedtagne Anordning, hvorved nogle Bestemmelser i Lov af 14de Juni 1850 om Politisagers Behandling og om Appel af disse udvides til de dansk-vestindiske Øer.

I Overensstemmelse med Indstillingen blev denne Anordning allernaadigst stadfæstet.

Finantsministeren [Krieger] refererede dernæst en allerunderdanigst Forestilling angaaende allernaadigst Stadfæstelse af den af Colonialraadet for St. Thomas og St. Jan ved 3die Behandling den 9de September 1873 vedtagne Anordning, hvorved der tilsikkes hidtilværende Præsidentskabssekretær paa St. Thomas, Justitsraad S. W. van Brakle hans hidtilværende Embedsindtægt m.m. som Præsidentskabssekretær paa St. Croix.

Overensstemmende med Indstillingen blev denne Anordning allernaadigst stadfæstet.

Sluttelig refererede *Finantsministeren* [Krieger] en allerundersanigst Forestilling angaaende Eftergivelse af Resten af den Straffangen John James alias Georg James eller Bona James af Plantagen Kingshill, ved Høiesteretsdom af 16de November 1870 idømte Straf af Tugthusarbejde paa Livstid.

I Overensstemmelse med Indstillingen bifaldt *Hans Majestæt* allernaadigst, at den idømte Straf nedsættes til 3 Aars Strafarbejde.

Statsraadmødet blev derpaa hævet.

J. Liebe.

Møde i statsrådet lørdag d. 18. oktober 1873.

Aar 1873, Løverdagen den 18de October, var Statsraadet forsamlet paa Amalienborg under Hans Majestæt Kongens allerhøieste Forsæde. Hans Kongelige Høihed Kronprindsen var fraværende.

Conseilspræsidenten [Holstein] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Folkethingets Opløsning, hvori indstilles, at det allernaadigst maatte behage Deres Majestæt, i Henhold til Grundlovens § 22, at opløse det nærværende Folkething og samtidig dermed udsætte Landstingets Møder, indtil hele Rigsdagen atter samles.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst denne Indstilling og forsynede det af Conseilspræsidenten forelagte Aabne Brev angaaende Folkethingets Opløsning med Sin allerhøieste Underskrift.

Indenrigsministeren [Fonnesbech] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Udskrivning af et nyt almindeligt Valg til Rigsdagens Folkething.

I Overensstemmelse med Indstillingen bifaldt *Hans Majestæt* allernaadigst, at der skal foretages nyt Valg til Folkethinget den 14de November d.A. og forsynede det i saa Henseende af Indenrigsministeren fremlagte Aabne Brev med Sin allerhøieste Underskrift.

Protokollerne for Statsraadets Møder fra den 7de Juni til den 13de October, begge inclusive, bleve oplæste og ratihaberede.

Statsraadmødet blev derpaa hævet.

J. Liebe.

Møde i statsrådet lørdag d. 8. november 1873.

Aar 1873, Løverdagen den 8de November, var Statsraadet forsamlet paa Amalienborg under Hans Majestæt Kongens allerhøieste Forsæde. Hans Kongelige Høihed Kronprindsen og Krigsministeren vare fraværende.

Conseilspræsidenten [Holstein] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Post- og Telegraphvæsenets Henlæggelse til Indenrigsministeriet.

I Overensstemmelse med Indstillingen bifaldt *Hans Majestæt* allernaadigst, at Post- og Telegraphvæsenet fra den 17de November d.A. at regne henlægges fra Finantsministeriet til Indenrigsministeriet.

Finantsministeren [Krieger] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende allernaadigst Bemyndigelse til at forelægge Rigsdagen i uforandret Form de af ham i Henhold til de allerhøieste Resolutioner af 27de September og 3die October d.A. Folkethinget folagte, men ikke til Ende behandlede 6 Lovforslag: om Nedlæggelse af Falsters Amtstue, om Gjennemførelse af det ved Lov af 23de Mai 1873 fastsatte Møntsystem for Stempelafgiftens Vedkommende, om Betalingen for de til Skiftevæsenet henhørende Forretninger, om Bemyndigelse til at opsi Laanet i London af Januar 1864, om Bemyndigelse til at udstede Statsobligationer med Renteterminer til 11te Marts og 11te September og Forslag til Finantslov for Finantsaaret fra 1ste April 1874 til 31te Marts 1875.

Overensstemmende med Indstillingen meddelte *Hans Majestæt* Finantsministeren allernaadigst den begjærte Bemyndigelse.

Justitsministeren [Klein] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvori han, ved at forelægge en fra det islandske Althing indkommen allerunderdanigst Adresse, udbeder sig allernaadigst Samtykke til, uanset den allerhøieste Resolution af 26de Februar f.A., at gjenoptage og for Hans Majestæt paany at forelægge Sagen om Ordningen af de særlige islandske Forfatningsforhold, idet han derhos foreløbigen antydede, hvorledes han, efter hvad der nu foreligger, tror, at det vil være muligt at komme ud over de Vanskeligheder, Sagen hidtil har havt og tilveiebringe en Ordning, hvorved man i det væsentlige vil føle sig tilfredsstillet.

Hans Majestæt behagede allernaadigst at meddele Justitsministeren det af ham begjærte Samtykke.

Fremdeles refererede *Justitsministeren* [Klein] en allerunderdanigst Forestilling angaaende allerhøieste Corroboration i Statsraadet af en af Hans Majestæt under 31te f.M. afgiven allerhøieste Resolution, hvorved meddeles Approbation paa Overslag over Islands Indtægter og Udgifter i Aaret 1874.

Hans Majestæt behagede allerhøiest at corroborere bemeldte Resolution.

Statsraadsmødet blev derpaa hævet.

J. Liebe.

Møde i statsrådet fredag d. 28de November 1873.

Aar 1873, Fredagen den 28de November, var Statsraadet forsamlet paa Amalienborg under Hans Majestæt Kongens allerhøieste Forsæde.

Conseilspræsidenten [Holstein] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Corroboration i Statsraadet af allerhøieste Resolution af 18de November, hvorved Folkethinget befales sammenkaldt til den 4de December d.A.

Overensstemmende med Indstillingen blev bemeldte Resolution allerhøiest corroboreret.

Fremdeles refererede *Conseilspræsidenten* [Holstein] en allerunderdanigst Beretning, hvorved til allerhøieste Underskrift forelægges et Reskript, der bemyndiger Conseilspræsidenten til at foranledige det Fornødne for at det til at møde den 4de December sammenkaldte Folkething kan den nævnte Dag begynde sine Forretninger.

Det saaledes forelagte Reskript blev af Hans Majestæt forsynet med allerhøieste Underskrift.

Indenrigsministeren [Fonnesbech] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende allernaadigst Bemyndigelse til i uforandret Form at forelægge Rigsdagen de af ham, efter allerhøieste Approbation, det opløste Folkething forelagte, men ikke af samme behandlede Lovforslag.

I Overensstemmelse med Indstillingen meddelte *Hans Majestæt* Indenrigsministeren saadan allernaadigst Bemyndigelse.

Indenrigsministeren [Fonnesbech] refererede dernæst en allerunderdanigst Forestilling om allerhøieste Bemyndigelse til i uforandret Form at forelægge Rigsdagen det af Finantsministeren i Henhold til

allerhøieste Resolution af 3die f.M. Folkethinget forelagte, men ikke behandlede Forslag til Lov om Betalingen for Benyttelse af Posten.

Den begjærte Bemyndigelse blev af *Hans Majestæt* allernaadigst meddelt.

Sluttelig refererede *Indenrigsministeren* [Fonnesbech] to allerunderdanigste Forestillinger, hvorved forelægges tvende Lovforslag, henholdsvis om Forandring i Danske Lov 5-14-1 og dertil sig sluttende Lovbud, og om Forhøielse af Anlægssummen for Limfjordsbroen.

Overensstemmende med Indstillingerne bleve begge disse Lovforslag allerhøiest approberede til Forelæggelse for Rigsdagen.

Finantsministeren [Krieger] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvorved forelægges Forslag til Lov, hvorved Maribo Amtsraad bemyndiges til paa ustemplet Papir at udstede Partialobligationer lydende paa Ihændevareren til et samlet Beløb af indtil 550.000 Rdl.

I Overensstemmelse med Indstillingen blev dette Lovforslag allerhøiest approberet til Forelæggelse for Rigsdagen.

Finantsministeren [Krieger] refererede dernæst en allerunderdanigst Forestilling angaaende allerhøieste Stadfæstelse af den af Colonialraadet for St. Croix ved 2den Behandling den 7de Juli d.A. vedtagne Tillægsbevilling til Budgettet for Communen St. Croix for Finantsaaret fra 1 April 1873 til 31te Marts 1874, hvorved Præsident-skabet bemyndiges til at anvende et Beløb af indtil \$ 4000 til rentefrie Forstrækninger til Immigrationsfondet.

Overensstemmende med Indstillingen blev denne Tillægsbevilling allerhøiest stadfæstet.

Sluttelig refererede *Finantsministeren* [Krieger] en allerunderdanigst Forestilling angaaende Benaadning for Straffangen Assi, alias Auchhee, af Plantagen Sionfarm paa St. Croix.

I Overensstemmelse med Indstillingen behagede *Hans Majestæt* allernaadigst at eftergive bemeldte Straffange Resten af den ham ved Frederiksteds Bythings Extrarets Dom af 24de October 1870 ikjendte Straf af 6 Aars Tugthusarbeide.

Justitsministeren [Klein] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvorved forelægges Forslag til Lov om Udøvelse af Lægevirksomhed af uexaminerede Personer.

I Overensstemmelse med Indstillingen blev dette Lovforslag allerhøiest approberet til Forelæggelse for Rigsdagen.

Justitsministeren [Klein] refererede dernæst en allerunderdanigst Forestilling angaaende Meddelelse af allerhøieste Bemyndigelse til i uforandret Form at forelægge Rigsdagen de af ham, i Henhold til allerhøieste Resolution af 17de September og 3die October d.A., det opløste Folkething forelagte, men af samme ikke behandlede Lovforslag.

Overensstemmende med Indstillingen blev saadan allerhøieste Bemyndigelse meddelt *Justitsministeren*.

Sluttelig refererede *Justitsministeren* [Klein] en allerunderdanigst Forestilling om Benaadning for den i Christianshavns Straffeanstalt hensiddende Fange Karen Jacobsdatter, Jens Græs's Hustru.

I Overensstemmelse med Indstillingen bifaldt *Hans Majestæt* allernaadigst, at bemeldte Fange løslades af Straffeanstalten.

Krigsministeren [Thomsen] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende allernaadigst Bemyndigelse til at forelægge den nu sammentrædende Rigsdag i uforandret Form de ved allerhøieste Resolution af 3die October d. A. allerhøist approberede tvende Lovforslag om Hærens Ordning og om Lønninger m.m. ved Hæren.

Overensstemmende med Indstillingen meddelte *Hans Majestæt* *Krigsministeren* saadan allernaadigst Bemyndigelse.

Marineministeren [Ravn] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Bemyndigelse til at forelægge den nu sammentrædende Rigsdag i uforandret Form de ved allerhøieste Resolutioner af 17de September og 3die October d.A. approberede trende Lovforslag om Tillæg til Loven af 6te Marts 1869 angaaende Søtillæg ved Søværnet, om Søværnets Ordning og om Lønninger m.m. ved Søværnet.

I Overensstemmelse med Indstillingen meddeltes der *Marineministeren* den begjærte allerhøieste Bemyndigelse.

Statsraadsrådet blev derpaa hævet.

J. Liebe.

Møde i statsrådet fredag d. 12. december 1873.

Aar 1873, Fredagen den 12te December, var Statsraadet forsamlet paa Amalienborg under *Hans Majestæt* Kongens allerhøieste Forsæde.

Conseilspræsidenten [Holstein] refererede en allerunderdanigst

Forestilling angaaende Besættelsen af den ved Directeur Suensons Udtrædelse ledig blevne Plads som kongevalgt Medlem af Landstinget, hvortil bringes allerunderdanigst i Forslag: Directeur for Skibsbyggeriet, Maskin- og Bygningsvæsenet ved Orlogsværftet, Tuxen, Gaardmand Christian Rasmussen af Ryslinge og Forstander for Skaarup Skolelærer-Seminarium, Professor Schurmann.

Hans Majestæt behagede allernaadigst at udnævne Directeur Tuxen til kongevalgt Medlem af Landstinget.

Conseilspræsidenten [Holstein] refererede dernæst en allerunderdanigst Forestilling om Besættelsen af den ved Gaardmand og Sognefoged Jacobsens Død ledig blevne Plads som kongevalgt Medlem af Landstinget, hvortil allerunderdanigst bringes i Forslag Gaardmand Christian Rasmussen af Ryslinge, General Jonquières og Overpræsident, Kammerherre Rosenørn.

Hans Majestæt behagede allernaadigst at udnævne Gaardmand Christian Rasmussen til kongevalgt Medlem af Landstinget.

Indenrigsministeren [Fonnesbech] refererede tre allerunderdanigste Forestillinger, hvorved forelægges henholdsvis Forslag til Lov angaaende Havneafgift i Kjøbenhavns Havn, Forslag til Lov indeholdende Tillæg til § 2 i Loven af 26de Marts 1852 angaaende Redningsvæsenet paa de danske Kyster og Forslag til Lov angaaende forskellige Jernbaneanlæg paa Sjælland og Lolland.

I Overensstemmelse med Indstillingerne bleve alle disse tre Lovforslag allerhøjest approberede til Forelæggelse for Rigsdagen.

Finantsministeren [Krieger] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Fastsættelsen af det Tidspunkt, fra hvilket de i Overensstemmelse med Møntloven af 23de Mai 1873 prægede Guldmonter skulle benyttes som lovligt Betalingsmiddel.

Overensstemmende med Indstillingen bifaldt *Hans Majestæt* allernaadigst, at de paagjældende Monter skulle, i Henhold til Møntlovens § 16, fra 1ste Januar 1874 kunne benyttes som lovligt Betalingsmiddel.

Finantsministeren [Krieger] refererede dernæst to allerunderdanigste Forestillinger, hvorved forelægges henholdsvis Forslag til Lov om Tillægsbevilling for Finantsaaret fra 1ste April 1873 til 31te Marts 1874 og Forslag til Lov om Eftergivelse af det Colonialkassen for St. Thomas og St. Jan paahvilende Bidrag til de almindelige Statsforpligtigheder for Finantsaarene 1873-74 og 1874-75.

I Overensstemmelse med Indstillingerne blev begge disse Lovforslag allerhøist approberede til Forelæggelse for Rigsdagen.

Justitsministeren [Klein] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvorved forelægges Forslag til Lov om Forbud mod visse Tændstikker m.m.

Overensstemmende med Indstillingen blev dette Lovforslag allerhøist approberet til Forelæggelse for Rigsdagen.

Krigsministeren [Thomsen] refererede to allerunderdanigste Forestillinger, hvori han andrager paa allerhøieste Bemyndigelse til paa Marineministerens og egne Vegne at forelægge Rigsdagen henholdsvis Forslag til Lov indeholdende nogle Bestemmelser om de militære Underklassers Formuesraadighed m.m. og Forslag til Lov om Pensionering af Underbefalingsmænd og Menige samt de med disse Klasser Ligestillede af Hæren og Søværnet og om Invalideforsørgelse m.m.

I Overensstemmelse med Indstillingerne blev begge disse Lovforslag allerhøist approberede til Forelæggelse for Rigsdagen.

Krigsministeren [Thomsen] refererede derpaa en allerunderdanigst Forestilling, hvorved forelægges Forslag til Lov om en midlertidig Afvigelse fra Lov om Hærens Ordning af 6te Juli 1867 § 90.

Overensstemmende med Indstillingen blev dette Lovforslag allerhøist approberet til Forelæggelse for Rigsdagen.

Statsraadsrådet blev derpaa hævet.

J. Liebe.

Møde i statsrådet lørdag d. 20. december 1873.

Aar 1873, Løverdagen den 20de December, var Statsraadet forsamlet paa Amalienborg under Hans Majestæt Kongens allerhøieste Forsæde.

Hans Majestæt yttrede, at Grunden, hvorfor Allerhøistsamme idag havde sammenkaldt Statsraadet, var, at han ønskede at høre Ministeriets Mening i Anledning af den allerunderdanigste Adresse, som var bleven vedtaget af Folkethinget, og som det var overdraget til Thingets Formand at overrække Hans Majestæt.

Conseilspræsidenten [Holstein] bemærkede, at da Ministeriet gjerne ønskede at have Leilighed til først nærmere at overveie den hele Sag, saa skulde man allerunderdanigst henstille, at Hans Maje-

stæt, naar Folkethingets Formand nu overrækker Adressen, maatte be[ha]ge fortiden at indskrænke sig til at svare, at Allerhøistsamme om dens Indhold vil raadføre sig med sit Ministerium. Ministeriet skal da senere allerunderdanigst forelægge Hans Majestæt Resultatet af dets Overveielser.

Hans Majestæt tilkjendegav derefter, at Allerhøistsamme vil idag Klokken 2 paa Amalienborg, i Overværelse af Conseilspræsidenten, modtage Folkethingets Formand og, naar denne har overrækket Adressen, give det af Ministeriet foreslaaede Svar saalydende:

»Idet jeg modtager denne Adresse, skal jeg fortiden indskrænke mig til at svare, at jeg om dens Indhold vil raadføre mig med mit Ministerium«.

Finantsministeren [Krieger] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvorved forelægges den af Rigsdagen vedtagne Lov om Bemyndigelse til at opsiges Laanet i London af Januar 1864.

I Overensstemmelse med Indstillingen blev denne Lov allerhøist stadfæstet.

Justitsministeren [Klein] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvorved forelægges Forslag til Bestemmelser for Funderingen af Nationalbankens Sedler.

Overensstemmende med Indstillingen blev dette Forslag allernaadigst bifaldt.

Statsraadsmødet blev derpaa hævet.

J. Liebe.

Møde i statsrådet mandag d. 5. januar 1874.

Aar 1874, Mandagen den 5te Januar, var Statsraadet forsamlet paa Amalienborg under Hans Majestæt Kongens allerhøieste Forsæde.

Conseilspræsidenten [Holstein] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvorved han, da Ministeriet, efterat Hans Majestæt, paa den Exposé, som det under 22de f.M. allerunderdanigst indgav i Anledning af Folkethingets i forrige Statsraadsmøde ommeldte Adresse og hvori det, med allerunderdanigst Henstilling om at forsøge Dannelsen af et nyt Ministerium, stillede sine Portefeuilleer til Hans Majestæts Raadighed, havde behaget ved allerhøieste Skri-

velse af 2den d.M. til Conseilspræsidenten at tilkjendegive, at Allerhøistsamme ikke har kunnet vinde anden Overbevisning end, at det nuværende Ministerium uforandret bør vedblive sin Gjerning, ikke har troet, overfor denne bestemte Tilkjendegivelse, nu at burde fastholde sin fornævnte allerunderdanigste Henstilling, og da det derfor paaligger Ministeriet at gjøre allerunderdanigst Forslag angaaende Svaret paa Folkethingets Adresse, forelægger et i Overensstemmelse med Hans Majestæts allerhøieste Tilkjendegivelse affattet Udkast til et saadant Svar, idet han allerunderdanigst indstiller:

at dette Svar, saafremt det maatte vinde Deres Majestæts allerhøieste Bifald, maatte paa sædvanlig Maade blive meddelt Folkethingets Formand af Deres Majestæt i Conseilspræsidentens Overværelse.

Hans Majestæt Kongen udtalte, at Allerhøistsamme fandt det foreliggende Svar, hvori alle Ministre jo vare enige, meget heldigt affattet og kun havde den Bemærkning at gjøre ved dette, at naar det i Slutningen hedder: »Ligeoverfor Folkethingets tillidsfulde Henvendelse til Thronen udtale Vi nu den Forventning, at Kjærlighed til Fædrelandet vil overvinde tilstedeværende Misstemninger«, saa vilde Hans Majestæt foretrække, at der istedetfor »tilstedeværende« benyttedes Udtrykket »personlige«.

Conseilspræsidenten [Holstein] skulde i den Anledning tillade sig at bemærke, at der i Udkastet til Svaret oprindeligt havde staaet »personlige«, men at Ministeriet efter længere Forhandling var kommet til det Resultat at lade dette Ord, for ikke at gjøre Tingen altfor personlig, gaa ud og sætte »tilstedeværende« istedet.

Hans Kongelige Højhed Kronprindsen yttrede, at idet Høistsamme forøvrigt ganske tiltraadte det foreliggende Svar, fandt han kun ligesom Hans Majestæt, at Ordet »tilstedeværende« helst burde ombyttes med »personlige«, hvilket sidste Udtryk jo stemmer med det virkelige Forhold.

Finantsministeren [Krieger] troede dog, at naar der i Svaret kom til at staa »personlige Misstemninger«, vilde det kunde siges, og ikke uden Føie, at om ogsaa det var *personlige* Misstemninger, der havde gjort sig gældende, saa var der dog ogsaa *andre saglige*; og medens der intet tabtes ved at bruge Ordet »tilstedeværende« troede han derfor, at der vindes noget ved dette mere generelle Udtryk,

som ogsaa omfatter de »personlige« Misstemninger og derhos er høfligere end det andet Udtryk.

Cultusministeren [Hall] bemærkede, at ogsaa han havde troet, at der passende kunde have staaet »personlige« istedetfor »tilstedeværende«, men han maatte imidlertid indrømme, at de »personlige Misstemninger« ligge dog ogsaa nu i Udtrykket »tilstedeværende«, ligesom og allerede Ordet »Misstemninger« drager Tanken hen paa det Personlige.

Hans Majestæt Kongen behagede derefter allernaadigst at bifalde Svaret paa Adressen i den Form, som det foreligger, og vilde Allerhøistsamme derhos paa sædvanlig Maade, i Conseilspræsidentens Overværelse, meddele det til Folkethingets Formand.

Cultusministeren [Hall] udbad sig, da det muligt kunde stille sig saaledes, at det efter hans Mening vilde være ønskeligt, at Regjeringen indbragte for den nu forsamlede Rigsdag den Rigsdagen i tidligere Sessioner forelagte Sag om Udkast til en Lov om Lønning for Præsterne, allerhøieste Tilladelse til, forsaavidt der ikke forinden maatte blive befalet afholdt et Statsraadmøde, allerunderdanigst at forelægge Hans Majestæt denne Sag ved en igjennem Cabinettet nedlagt Forestilling.

Hans Majestæt meddelte allerundernaadigst den begjærte Tilladelse.

Justitsministeren [Klein] refererede en allerunderdanigst Forestilling om en Forfatningslov for Islands særlige Anliggender.

I Overensstemmelse med Indstillingen behagede det *Hans Majestæt* allernaadigst at meddele allerhøieste Stadfæstelse paa det den refererede Forestilling i Aftryk vedlagte Udkast til en Forfatningslov for Islands særlige Anliggender.

Justitsministeren [Klein] refererede dernæst to allerunderdanigste Forestillinger om allerhøieste Stadfæstelse af tvende Udkast til Forordninger henholdsvis om den Bestyrelsen for Strafanstalten i Island tilkommende Straffemyndighed og om nogle Begunstigelser for Sparekassen i Island.

Overensstemmende med Indstillingerne blev der meddelt begge disse Udkast allerhøieste Stadfæstelse.

Sluttelig refererede *Justitsministeren* [Klein] en allerunderdanigst Forestilling om, at nogle Lovudkast, der have været forelagte i det i indeværende Aar forsamlede Althing, maa stilles i Bero.

I Overensstemmelse med Indstillingen bifaldt *Hans Majestæt* aller-naadigst, at de i den refererede Forestilling omhandlede syv Lovudkast stilles i Bero indtil videre.

Statsraadsrådet blev derpaa hævet.

J. Liebe.

Møde i statsraadet lørdag d. 24. januar 1874.

Aar 1874, Løverdagen den 24de Januar, var Statsraadet forsamlet paa Amalienborg under Hans Majestæt Kongens allerhøieste Forsæde. Hans Kongelige Højhed Kronprindsen var fraværende.

Paa *Cultusministerens* [Halls] derom gjorte Andragende meddelte Hans Majestæt allerhøieste Corroboration af en udenfor Statsraadet afgiven allerhøieste Resolution, hvorved et igjennem Cabinettet allerunderdanigst forelagt Forslag til Lov om Landsbypræsternes Lønning m.m. approberes til Forelæggelse for Rigsdagen.

Finantsministeren [Krieger] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvorved forelægges Forslag til Lov, hvorved Aarhus Commune bemyndiges til paa ustemplet Papir at udstede Partialobligationer lydende paa Ihændehaveren eller paa Navn til et samlet Beløb af 600.000 Rdl.

I Overensstemmelse med Indstillingen blev dette Lovforslag allerhøist approberet til Forelæggelse for Rigsdagen.

Justitsministeren [Klein] refererede en allerunderdanigst Forestilling om fuldstændig Ophævelse af Ægteskabet mellem Karen Margrethe Nielsen af Bøtø og Husmand Peiter Hansen m.m.

Overensstemmende med Indstillingen bifaldt Hans Majestæt aller-naadigst, at Ægteskabet mellem bemeldte Personer fuldstændig ophæves, forsaavidt det ikke allerede maatte være hævet ved den sidst nævntes Død, og at Hustruen maa indgaae nyt Ægteskab med Arbeidsmand Peder Pedersen Andersen, uanset at hun under sit tidligere Ægteskab har forset sig med ham.

Marinministeren [Ravn] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvorved forelægges den af Rigsdagen vedtagne Lov indeholdende Tillæg til Loven af 6te Marts 1860 om Søtillæg m.m. ved Søværnet.

I Overensstemmelse med Indstillingen blev denne Lov forsynet med allerhøieste Stadfæstelse.

Fremdeles refererede *Marineministeren* [Ravn] en allerunderdanigst Forestilling, hvorved forelægges tvende Lovforslag henholdsvis om Tillæg til og Forandringer i Lov om Styrmandsexamen af 6te Marts 1860, og om Examen for Maskinister.

Overensstemmende med Indstillingerne blev begge disse Lovforslag allerhøjest approberede til Forelæggelse for Rigsdagen.

Protokollerne for Statsraadets Møder fra den 18de October f.A. til den 5te Januar d.A., begge inclusive, blev oplæste og ratihaberede.

Statsraadmødet blev derpaa hævet.

J. Liebe.

Møde i statsraadet lørdag d. 14. februar 1874.

Aar 1874, Løverdagen den 14de Februar, var Statsraadet forsamlet paa Amalienborg under Hans Majestæt Kongens allerhøieste Forsæde. Hans Kongelige Højhed Kronprindsen var fraværende.

Paa *Indenrigsministerens* [Fonnesbech] derom gjorde Andragende meddelte Hans Majestæt allerhøieste Corroboration af en udenfor Statsraadet afgiven allerhøieste Resolution, hvorved et igjennem Cabinettet allerunderdanigst forelagt Forslag til Lov om en forandret Fordeling af Folkethingsvalgkredsene approberes til Forelæggelse for Rigsdagen.

Finantsministeren [Krieger] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvorved forelægges den af Colonialraadet for St. Croix ved 2den Behandling den 8de December f.A. vedtagne Tillægsbevilling til Udgifter under Budgettet for Communen St. Croix for Finantsaaret fra 1ste April 1873 til 31de Marts 1874, Post C.II. Sundhedsvæsenet.

I Overensstemmelse med Indstillingen blev denne Tillægsbevilling allerhøjest stadfæstet.

Finantsministeren [Krieger] refererede dernæst en allerunderdanigst Forestilling, hvorved forelægges den af Colonialraadet for St. Thomas og St. Jan ved 2den Behandling den 11te December f.A. vedtagne Tillægsbevilling til Budgettet for Communen St. Thomas med St. Jan for Finantsaaret fra 1ste April 1873 til 31te Marts 1874, Post D.5. Havne og Lodsvæsenet.

Overensstemmende med Indstillingen blev denne Tillægsbevilling allerhøist stadfæstet.

Fremdeles refererede *Finantsministeren* [Krieger] en allerunderdanigst Forestilling, hvorved forelægges 2de af Colonialraadet for St. Thomas med St. Jan ved 2den Behandling henholdsvis den 9de September og den 10de November f.A. vedtagne Tillægsbevillinger til Budgettet for Communen St. Thomas med St. Jan for Finantsaaret fra 1ste April 1873 til 31te Marts 1874, Post D.9. Gader og offentlige Veie til Beløb henholdsvis \$ 200 og \$ 2128.

Begge disse Tillægsbevillinger blev overensstemmende med Indstillingen allerhøist stadfæstede.

Finantsministeren [Krieger] refererede derefter en allerunderdanigst Forestilling om Formildelse af den Straffangen James William eller James Ferdinand af Plantagen Petronella paa St. Croix ved Christiansteds Bythings Extraretsdom af 15de October f.A. for Indbrudstyveri idømte Straf af 2 Aars Forbedringshusarbeide.

I Overensstemmelse med Indstillingen blev den idømte Straf allernaadigst formildet til Forbedringshusarbeide i 1 Aar.

Videre refererede *Finantsministeren* [Krieger] en allerunderdanigst Forestilling om Strafformildelse for Arrestantinden Louisa Jacob født Benjamin og hendes Mand John Jacob, begge af St. Jan.

Overensstemmende med Indstillingen blev den de Paagjældende ved Høiesteretsdom af 19de f.M. for Indbrudstyveri og Meddelagtighed i samme ifølge Forordningen 11te April 1840 § 12 membr. 1 idømte Straf af Forbedringshusarbeide i 2 Aar for hver allernaadigst nedsat til lige Arbeide i 8 Maaneder for hver.

Finantsministeren [Krieger] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvorved forelægges den af Rigsdagen vedtagne Lov, hvorved Maribo Amtsraad bemyndiges til paa ustemplet Papir at udstede Partialobligationer, lydende paa Ihændehaveren, til et samlet Beløb af indtil 550.000 Rdl.

I Overensstemmelse med Indstillingen blev denne Lov forsynet med allerhøieste Stadfæstelse.

Sluttelig refererede *Finantsministeren* [Krieger] en allerunderdanigst Forestilling, hvorved forelægges Forslag til Lov om Tillæg til Lønningen for Embedsmænd og Bestillingsmænd i Finantsaaret 1874-75.

Hans Majestæt Kongen yttrede, at ligesom det i det Hele syntes

Allerhøistsamme at være et meget lille Tillæg, der tilstaaes ved det foreliggende Lovforslag, saaledes fandt han navnlig ogsaa, at det er en stor Mangel ved Forslaget, at ikke Pensionisterne ere betænkte ved dette. De ere allerede, ved deres Entledigelse, komne paa en forringet Indtægt, og Hans Majestæt ser ikke, hvorfor de, efterat have tjent Staten i deres bedste Aar, nu skulle lide Nød og ikke være berettigede til Forbedring i deres Kaar. Ogssa Enkepensionerne burde efter Hans Majestæts Formening medtages ved nærværende Lovforslag. Selv om det maa kunne ventes, at Rigsdagen vil være meget streng med Hensyn til at gaa ind paa Forhøielser, bør dog Regjeringen idetmindste forsøge paa, ved at stille Begjæring derom, at skaffe de pensionerede Embeds- og Bestillingsmænd og Enkerne et Tillæg til deres Pensioner.

Finantsministeren [Krieger] maatte, hvad angaar Størrelsen af det Lønningstillæg, der er bragt i Forslag, bemærke, at det samlede Beløb, hvorom der her bliver Spørgsmaal, dog vil udgjøre en Sum af ikke mindre end nærværende 400.000 Rdl. (hvortil desuden endnu kommer de forskjellige andre Forhøielser, som det foreliggende Lovforslag vil drage tilfølgel), og han maatte derhos tillige fremhæve, hvor vigtigt det er, at man nu ikke stiller Fordringerne høiere, end at enhver billigt Tænkende maa sige, at Regjeringen ikke har forlangt for meget. Forsaa vidt dernæst Hans Majestæt havde bragt under Omhandling et Tillæg for pensionerede Embeds- og Bestillingsmænd, da var dette et Punkt, der havde været Gjenstand for den nøieste Overveielse, og som det vilde erindres, var der allerede i et tidligere Statsraadsmøde blevet forelagt, og af Hans Majestæt approberet, et Lovforslag, der med Hensyn til een Klasse Pensionister: Invaliderne – og det er dem, der trænge mest – giver en Pensionsforhøielse af 15 Procent, netop ganske tilsvarende til det i det nu foreliggende Lovforslag foreslaaede Tillæg. Hvad derimod de almindelige Pensioner angaar, da vovede *Finantsministeren* ligesaa lidet nu at tilraade at forelægge Rigsdagen Forslag om nogen Forhøielse, som Regjeringen for 20 Aar siden, da man begyndte at bestemme sig til Forhøielse af Lønningerne eller senere, dristede sig dertil. Det er jo et af de Punkter, som fra Oppositionens Side lægges den nuværende Regjering mest til Last, at den modsætter sig en Formindskelse i Størrelsen af de Pensioner, som de nugældende Pensionslove hjemle, og det vilde efter hans Formening være uklogt nu at indbringe for Rigsdagen et Forslag om Pensionernes Forhøielse. Uden Hensyn hertil kan og vil

han heller ikke nægte, at selve Satserne i Pensionslovene maa i det Hele siges at være liberale, og hvad Danmark udreder i Pensioner, er, sammenlignet med andre Stater, saa stort (han siger ikke, at det er *for* stort), at ihvormeget han end kunde ønske at faa enkelte Pensioner forhøiede, saa tør han dog ikke paa nogen Maade tilraade at komme frem med et almindeligt Forslag om Pensionstillæg, og at gjøre Forskjel paa Pensionisterne gaar ikke an, – det maatte være en generel Forholdsregel. At faa Enkepensionerne forhøiede vilde være endnu vanskeligere, og det vilde i flere Henseender være yderst misligt at indbringe et Forslag derom for Rigsdagen.

Idet *Hans Majestæt Kongen* ikke kunde andet end finde det meget sørgeligt, at der ved denne Leilighed ikke kan gjøres noget for Pensionisterne, approberede Allerhøiøstsamme derefter det foreliggende Forslag til Forelæggelse for Rigsdagen.

Cultusministeren [Hall] bemærkede, at han, efterat det nu forhandlede Lovforslag havde erholdt Hans Majestæts allerhøieste Approbation, nærmere skulde andrage paa allerhøieste Bemyndigelse til at indbringe for Rigsdagen et tilsvarende Lovforslag for de under hans Ministerium sorterende Embeds- og Bestillingsmænd, som lønnes af de paa Finantsloven opførte særlige Fonds; og han udbad sig derfor allernaadigst Tilladelse til at maatte forelægge Hans Majestæt et saadant Lovforslag igjennem Cabinettet, forsaaavidt der ikke til den Tid maatte blive befalet afholdt noget Statsraadsmøde.

Hans Majestæt meddelte Cultusministeren den saaledes begjærte Tilladelse.

Justitsministeren [Klein] refererede tre allerunderdanigste Forestillinger, hvorved forelægges henholdsvis følgende tre af Rigsdagen vedtagne Love: Lov om Forbud imod visse Tændstikker m.m., Lov angaaende Bemyndigelse for Kjøbstædernes almindelige Brandforsikkring til at optage Bygningerne i Kjøbstaden Reykjavik og Lov om en Forandring i § 4 i Lov om Ophævelsen af den kongelige Enhandel paa Færøerne af 21de Marts 1855 samt i § 1 i Lov om Foranstaltninger til at forhindre den asiatiske Choleras Indbringelse til Færøerne m.m. af 8de Januar 1872 m.m.

I Overensstemmelse med Indstillingerne bleve disse tre Love forsynede med allerhøieste Stadfæstelse.

Justitsministeren [Klein] refererede dernæst en allerunderdanigst Forestilling om allerhøieste Stadfæstelse paa Udkast til Forordning om Kjøbstaden Reykjaviks Brandforsikkringsvæsen m.m.

Overensstemmende med Indstillingen blev der meddelt allerhøieste Stadfæstelse paa bemeldte Udkast.

Fremdeles refererede *Justitsministeren* [Klein] en allerunderdanigst Forestilling, hvorved forelægges Udkast til allerhøieste Kundgjørelse til Islænderne angaaende Udstedelsen af en Forfatningslov for Islands særlige Anliggender.

Overensstemmende med Indstillingen bifaldt *Hans Majestæt* aller-naadigst, at der udfærdiges en allerhøieste Kundgjørelse i Overensstemmelse med det forelagte Udkast.

Justitsministeren [Klein] refererede derefter en allerunderdanigst Forestilling om Ophævelse af Ægteskabet imellem forhenværende Kjøbmand i Vordingborg Mathias Fuglede og Vilhelmine Caroline Marie Fuglede født Petersen af Kjøge.

I Overensstemmelse med Indstillingen bifaldt *Hans Majestæt* alernaadigst, at Ægteskabet imellem de Paagjældende maa være fuldstændigt ophævet, og at Hustruen maa indgaa nyt Ægteskab.

Sluttelig refererede *Justitsministeren* [Klein] en allerunderdanigst Forestilling om, at der maa meddeles allerhøieste Bevilling til Løsningen af det paa Grevskabet Hardenberg-Reventlows faste Eiendomme hvilende Majoratsbaand med Substitution af en Fideicommiskapital samt nogle Forandringer i Erektionspatentet for Grevskabet, hvori indstilles:

at det matte behage Deres Majestæt allerunderdanigst at bifalde:

- 1) At der udfærdiges en allerhøieste Bevilling til Løsning af Majoratsbaandet paa de Grevskabet Hardenberg-Reventlow tilhørende faste Eiendomme, saaledes at disse Eiendomme ganske eller tildels, kunne overgaa i Grevskabets nuværende Besidders, Kammerherre, Hofjægermester Carl Ludvig August Rudolph Greve Holck-Hardenberg-Reventlows frie Eie, mod at der substitueres Fideicommiskapitalen, svarende til Værdien af de paagjældende Eiendomme, og at der i bemeldte allerhøieste Bevilling bliver at optage saavel de ovenfor allerunderdanigst angivne Vilkaar som de øvrige Betingelser, der af Justitsministeriet maatte findes fornødne til Forholdets Ordning, ligesom det i samme udtrykkeligt forbeholdes Justitsministeriet med endelig forbindende Virkning at afgjøre alle Spørgsmaal, der maatte blive reiste angaaende Bevillingens Forstaaelse.

- 2) At den i det under 13de December 1815 udfærdigede Erektionspatent Post 7 indeholdte Bestemmelse, at en Lehnsbesidders Enke, hvis Lehnet tilfalder hendes umyndige Søn eller ugifte Datter, skal have fri Bolig paa den grevelige Residens Hardenberg, indtil Sønnen bliver myndig eller Datteren gift, maa, under Forudsætning af, at Hardenberg Hovedgaard overgaaer i frie Eie, forandres derhen, at der istedetfor den frie Bolig tillægges Lehnsbesidderens Enke 800 Rdl. aarlig, indtil Sønnen bliver myndig eller Datteren gift.
- 3) At det istedetfor Forskriften i Erektionspatentets Post 2 om de Løvsøregjenstande, der skulde følge Lehnet, bestemmes: 1) at der til Hardenberg Hovedgaard hører Mobilier af Værdi 4776 Rdl., hvilken Værdi enhver Lehnsbesidders Arvinger ere pligtige at tilsvare enten i Mobilier in natura eller i Penge; 2) at de Besætnings- og Inventariegjenstande, der som Lehnets Eiendom følger Grevskabets Hovedgaarde, ere de, der findes angivne i en under 2den October 1872 til Justitsministeriet indsendt Specifikation, saaledes at de deri nævnte Kvægbesætninger – derunder ikke indbefattet Heste, Faar og Svin – in natura skulle følge Gaardene, hvorimod alle øvrige Besætnings- og Inventariegjenstande kunne tilsvares med den paa dem i Specifikationen satte Værdi; samt
- 4) At Justitsministeriet allernaadigst maa bemyndiges til at træffe alle nærmere fornødne Bestemmelser og Foranstaltninger saavel med Hensyn til Taxationen af Godserne som med Hensyn til Sikkringen af den Fideikommiskapital, der ved Overgangen til fri Eiendom bliver at substituere.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst samtlige disse Indstillinger.

Krigsministeren [Thomsen] refererede en allerunderdanigst Forrestilling om, at den Menig af 2den Klasse af 2det Dragonregiment Dines Larsen for Tyveri og Desertion m.m. ved Krigsretsdom tilfunde Straff af Forbedringshusarbejde i 5 Aar maa nedsættes til 4 Aar.

I Overensstemmelse med Indstillingen behagede *Hans Majestæt* allernaadigst at resolve, at der gives Krigsretsdommen følgende allerhøieste Paategning: »Den Dines Larsen idømte Straff formilde Vi allernaadigst til Forbedringshusarbejde i fire Aar. Forøvrigt stadfæstes Krigsretsdommen.«

Statsraadmødet blev derpaa hævet.

J. Liebe.

Møde i statsrådet lørdag d. 28. februar 1874.

Aar 1874, Løverdagen den 28de Februar, var Statsraadet forsamlet paa Amalienborg under Hans Majestæt Kongens allerhøieste Forsæde. Udenrigsministeren var fraværende.

Indenrigsministeren [Fonnesbech] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvorved forelægges den af Rigsdagen vedtagne Lov om Forandring af de gjældende Regler om lovbestemte Betalingsterminer.

I Overensstemmelse med Indstillingen blev denne Lov forsynet med allerhøieste Stadfæstelse.

Indenrigsministeren [Fonnesbech] refererede dernæst to allerunderdanigste Forestillinger, hvorved forelægges tvende Lovforslag henholdsvis om Tillæg til Lovene om Sønneringen af 19de Februar 1861 og 11te Februar 1863 og om Udfærdigelse af reglementariske Bestemmelser for Benyttelsen af Havne og Broer.

Overensstemmende med Indstillingerne bleve begge disse Lovforslag allerhøiest approberede til Forelæggelse for Rigsdagen.

Finantsministeren [Krieger] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Nedsættelse i den Menig af den dansk-vestindiske Hærsstyrke 1ste Compagni No 27 Christian Jensen ved Krigsretsdom tilfundne Straf af Tugthusarbeide paa Livstid.

I Overensstemmelse med Indstillingen resolverede *Hans Majestæt* allernaadigst, at der paa Krigsretsdommen tegnes saadan allerhøieste Resolution: Af kongelig Naade formilde Vi den Christian Jensen ved denne Krigsretsdom idømte Straf til Forbedringshusarbeide i tre Aar.

Finantsministeren [Krieger] refererede dernæst to allerunderdanigste Forestillinger, hvorved forelægges de af Rigsdagen vedtagne Love henholdsvis om Bemyndigelse til at udstede Statsobligationer med Renteterminer til 11te Marts og 11te September og om nogle Forholdsregler i Anledning af Ombytningen af Statsfonds- og Bankfondsbeviser.

I Overensstemmelse med Indstillingerne bleve begge disse Love forsynede med allerhøieste Stadfæstelse.

Fremdeles refererede *Finantsministeren* [Krieger] en allerunderdanigst Forestilling, hvorved forelægges Forslag til midlertidig Finantslov for Finantsaaret 1874–75.

Overensstemmende med Indstillingen blev dette Lovforslag allerhøist approberet til Forelæggelse for Rigsdagen.

Sluttelige refererede *Finantsministeren* [Krieger] en allerunderdanigst Forestilling angaaende de af Colonialraadet for St. Croix ved 2den Behandling den 22de December f.A. vedtagne Tillægsbevilling til Budgettet for Communen St. Croix for Finantsaaret fra 1ste April 1873 til den 31te Marts 1874.

I Overensstemmelse med Indstillingen blev denne Tillægsbevilling allernaadigst stadfæstet.

Justitsministeren [Klein] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvorved forelægges den af Rigsdagen vedtagne Lov om Pension for Sophie Magdalene Lytzen født Krieger, Enke efter constitueret Chef for den 3die Udskrivningskreds, Oberstlieutenant Kammerherre Frederik Emanuel Lytzen.

Overensstemmende med Indstillingen blev denne Lov forsynet med allerhøieste Stadfæstelse.

Justitsministeren [Klein] refererede dernæst en allerunderdanigst Forestilling om Udstedelsen af en allerhøieste Anordning om delvis Ophævelse af de midlertidige Bestemmelser i Almindelig Straffelov for Island af 25de Juni 1869 § 307, m.m., hvori indstilles, at det maatte behage Deres Majestæt allernaadigst at meddele allerhøieste Stadfæstelse paa de Forestillingen vedlagte Udkast til Anordning om delvis Ophævelse af de midlertidige Bestemmelser i Almindelig Straffelov for Island af 25de Juni 1869 § 307 og til Anordning angaaende Fuldbyrdsen af Strafarbejde i Strafanstalten i Reykjavik, samt at bifalde, at de af den paagjældende Strafanstalts Tagen i Brug den 1ste August d.A. flydende Udgifter af c: 3158 Rdl. 32 Sk. maa afholdes af den islandske Landskasse, og at de i det under 31te October f.A. allerhøist approberede Overslag over Islands Indtægter og Udgifter for indeværende Regnskabsaar § 6 opførte Summer maa ændres i Overensstemmelse hermed.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst det Indstillede saaledes, at den paagjældende Straffeanstalt først tages i Brug den 15de August d.A.

Krigsministeren [Thomsen] refererede to allerunderdanigste Forestillinger, hvorved forelægges tvende Lovforslag henholdsvis om Oprettelsen af Øvelsesleir i Finantsaaret 1874-75 og om extraordinair Pensionsforhøielse for afskediget Intendant i Hærens Forpleiningscorps, Krigsassessor G. M. C. Meilinger.

I Overensstemmelse med Indstillingerne blev begge disse Lovforslag allerhøist approberede til Forelæggelse for Rigsdagen.

Protokollerne for Statsraadets Møder den 24de Januar og 14de Februar blev oplæste og ratihaberede.

Statsraadsmødet blev derpaa hævet.

J. Liebe.

Møde i statsrådet lørdag d. 21. marts 1874.

Aar 1874, Løverdagen den 21de Marts, var Statsraadet forsamlet paa Amalienborg under Hans Majestæt Kongens allerhøieste Forsæde.

Indenrigsministeren [Fonnesbech] refererede to allerunderdanigste Forestillinger, hvorved forelægges de af Rigsdagen vedtagne tven-
de Love: Lov om Bestyrelsen af Færgævæsenet og Lov, hvorved Indfødsret meddeles forskellige Udlændinge.

I Overensstemmelse med Indstillingerne blev begge disse Love allerhøist stadfæstede.

Finantsministeren [Krieger] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende allerhøieste Corroboration i Statsraadet af en under 16de d.M. afgiven allerhøieste Resolution, ved hvilken den af Rigsdagen vedtagne Lov om Nedlæggelse af Falsters Amtstue stadfæstes.

Overensstemmende med Indstillingen blev bemeldte Resolution allerhøist corroboreret.

Finantsministeren [Krieger] refererede dernæst en allerunderdanigst Forestilling, hvorved forelægges den af Rigsdagen vedtagne Lov om Gjennemførelsen af det ved Lov af 23de Mai 1873 fastsatte Møntsystem for Stempelafgiftens Vedkommende.

I Overensstemmelse med Indstillingen blev denne Lov allerhøist stadfæstet.

Krigsministeren [Thomsen] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvorved forelægges den af Rigsdagen vedtagne Lov indeholdende nogle Bestemmelser om de militære Underklassers Formuesraadighed m.m.

I Overensstemmelse med Indstillingen blev denne Lov allerhøist stadfæstet.

Justitsministeren [Klein] refererede en allerunderdanigst Forestilling om Forandringer i Henseende til Controllen med de Statskassen tilfaldende Indtægter af Skiftevesenet i Kjøbenhavn, med Undtagelse af de til Behandling af Kjøbenhavns Sø- og Handelsret henlagte Handelsfallitboer m.v., hvori indstilles, at det maatte behage Deres Majestæt allernaadigst at bifalde:

- 1) At Forordning om Cancelliets Kasse- og Regnskabsvesen af 8de Juli 1840 § 9 forandres derhen, at Ansvaret for den rigtige Indgang af og Regnskabsaflæggelsen for de Statskassen tilfaldende Indtægter af Skiftevesenet i Kjøbenhavn, med Undtagelse af de til Behandling af Kjøbenhavns Sø- og Handelsret henlagte Handelsfallitboer, fra 1ste April 1874 overgaar til Skifteskriveren under den kongelige Landsover- samt Hof- og Stadsret,
- 2) At det allerhøieste Reskript til Kjøbenhavns Magistrat af 31te Mai 1814 fra samme Tidspunkt forandres derhen, at de Statskassen tilfaldende Indtægter og Arveafgifter, 6te og 10de Penge, arvingløse Capitaler og af Arvinger eller Creditorer uaffordrede Beløb indbetales til Skifteskriveren under den kongelige Landsover- samt Hof- og Stadsret, forsaavidt de ere faldne i Boer, der ere behandlede af bemeldte Rets Skiftecommission.
- 3) At den ved de allerhøieste Reskripter af 13de April 1764 og 6te Marts 1789 paabudne aarlige Indsendelse af Designationer over de i Aarets Løb sluttede og usluttede Boer fra 1ste April 1874 bortfalder for den kongelige Landsover- samt Hof- og Stadsrets Skiftecommissions Vedkommende, samt at Justitsministeriet allernaadigst maa blive bemyndiget til at træffe de til Ordningen af Controllen med den rigtige Indgang af og Regnskabsaflæggelsen for de her omhandlede Statskassen tilfaldende Indtægter fornødne nærmere reglementariske Bestemmelser.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst det Indstillede.

Fremdeles refererede *Justitsministeren* [Klein] en allernaadigst Forestilling om Confirmation paa en Fundats for Veile Hospital samt om Forhøielse af Lønnen for den nuværende Hospitalsforstander.

I Overensstemmelse med Indstillingen behagede det *Hans Majestæt* allernaadigst at approbere det den refererede Forestilling vedlagte Udkast til en Fundats for Veile Hospital samt at bifalde, at Lønnen for den nuværende Forstander for Hospitalet, Cancelliraad

Niels Gylding Borch fastsættes til 800 Kroner (400 Rdl.) i Penge og 3 Favne Brænde aarlig foruden Fribolig i Stiftelsen.

Statsraadmødet blev derpaa hævet.

J. Liebe.

Møde i statsrådet tirsdag d. 31. marts 1874.

Aar 1874, Tirsdagen den 31te Marts, var Statsraadet forsamlet paa Amalienborg under Hans Majestæt Kongens allerhøieste Forsæde.

Conseilspræsidenten [Holstein] yttrede, at han, samtidigt med, saaledes som i den af ham vedlagte, Hans Majestæt foreliggende allerunderdanigste Forestilling er indstillet at andrage paa, at Allerhøistsamme vil befale Rigsdagens nærværende Samling sluttet og forsyne de i saa Henseende allerunderdanigst forelagte, paa sædvanlig Maade udfærdigede Expeditioner med allerhøieste Underskrift, skulde paa Ministeriets Vegne udbede sig allerhøieste Bemyndigelse til alternativt at gjøre Brug enten af disse Expeditioner om Rigsdagens Slutning eller af en allerhøieste Expedition angaaende Udsættelse af Rigsdagens Møder, som han, da han endnu ikke i Øieblikket har den færdig til Forelæggelse for Hans Majestæt, vilde udbede sig Tilladelse til at maatte forelægge efter Statsraadmødets Slutning. Der er nemlig sat paa Dagsordenen for Folkethingets Møde idag et fra Thingets almindelige Udvalg angaaende Andragender indbragt Forslag til Beslutning om Nedsættelse af en parlamentarisk Commission om Arbejderforholdene; at ville fremtvinge denne Sags Afgjørelse i sidste Øieblik, uden at Ministeriet har havt Leilighed til forud at kunne overveie Sagen, er en utilbørlig Tilsidesættelse af alle Hensyn, og Ministeriet kan ikke acceptere nu i Øieblikket at gaa ind paa den Sags Forhandling, men det eneste Middel, som Regjeringen, hvis Folkethingets Formand ikke maatte ville tage Hensyn til Ministeriets Forlangende om at lade Sagen bero, har til at forhindre, at den nu kommer til Forhandling, er at benytte den Ret, som efter Grundloven tilkommer Regjeringen til at udsætte Rigsdagens Møder, og denne Ret er det derfor, som Ministeriet udbeder sig Hans Majestæts allerhøieste Samtykke til, at der i det nævnte Tilfælde maa gjøres Brug af. Paa hvor lang Tid en saadan Udsættelse af Rigsdagens Møder skulde finde Sted (den længste Tid er efter Grundloven 2 Maaneder) vilde han bede forbeholdt Ministeriets nærmere

Overveielse, da man endnu ikke har havt Leilighed til at conferere med hinanden i saa Henseende.

Hans Majestæt behagede derefter allernaadigst at forsyne de foreliggende Expeditioner angaaende Rigsdagens Slutning med sin allerhøieste Underskrift, idet Allerhøistsamme derhos allernaadigst bemyndigede Conseilspræsidenten til alternativt at gjøre Brug enten af disse eller, i det af Conseilspræsidenten nævnte Tilfælde, af den forommeldte Expedition om Udsættelse af Rigsdagens Møder, som Hans Majestæt, naar den efter Statsraadet forelagdes ham, vilde forsyne med allerhøieste Underskrift.

Indenrigsministeren [Fonnesbech] refererede to allerunderdanigste Forestillinger, hvorved de tvende af Rigsdagen vedtagne Love henholdsvis om Havneafgift i Kjøbenhavns Havn og om en Jernbane fra Vemb Station til Lemvig eller dens Havn forelægges til allerhøieste Stadfæstelse.

I Overensstemmelse med Indstillingerne bleve begge disse Love allerhøiest stadfæstede.

Finantsministeren [Krieger] udbad sig, i den Forudsætning, at Finantslovforslaget for 1874–75 vil blive idag vedtaget af Landstthinget i samme Skikkelse, som det er vedtaget af Folkethinget, allerhøieste Tilladelse til umiddelbart derefter igjennem Hans Majestæts Cabinet at forelægge denne Lov til allerhøieste Stadfæstelse samt til, uden at afvente Hans Majestæts skriftlige Resolution, at lade paa begynde Lovens Trykning, da kun paa denne Maade Loven vil kunne udkomme inden det indeværende Finantsaars Slutning, og saaledes en midlertidig Finantslov for næste Finantsaar vil kunne undværes, ligesom han ogsaa i samme Forudsætning endvidere androg paa allerhøieste Bemyndigelse til paa Regjeringens Vegne at tage tilbage det Rigsdagen foreliggende Forslag til en saadan midlertidig Finantslov. Endelig udbad han sig ogsaa Hans Majestæts Tilladelse til igjennem Cabinettet at maatte forelægge til allerhøieste Stadfæstelse Lov om Tillægsbevilling for Finantsaaret fra 1ste April 1873 til 31te Marts 1874, hvilken Lov ventes idag endelig vedtagen af Rigsdagen.

Hans Majestæt meddelte allernaadigst Finantsministeren den af ham i de fornævnte Henseender begjærte Bemyndigelse.

Krigsministeren [Thomsen] refererede to allerunderdanigste Forestillinger, hvorved forelægges de af Rigsdagen vedtagne Love hen-

holdsvis om Oprettelsen af en Øvelsesleir i Finantsaaret 1874–75 og om extraordinær Pensionsforhøielse for afskediget Intendant Krigsassessor Meilinger samt om en midlertidig Afvigelse fra Lov om Hærens Ordning af 6te Juli 1867 § 90.

Overensstemmende med Indstillingerne bleve alle disse tre Love allerhøist stadfæstede.

Justitsministeren [Klein] refererede en allerunderdanigst Forestilling om Benaadning for forskjellige i Straffeanstalterne hensiddende Fanger, hvori indstilles, at det maatte behage Deres Majestæt allernaadigst at bifalde, at efternævnte i Straffeanstalterne hensiddende Fanger løslades, nemlig:

i Straffeanstalten paa Christianshavn:

Tugthusfangerne 1) Christiane Pedersen eller Pedersdatter alias Christiane Møller, 2) Maren Kirstine Christensen eller Christensdatter, og 3) Maren Kirstine Jensen, samt

i Horsens Tugthus:

4) Peder Larsen Skjelby, 5) Christen Christensen med Tilnavn Overgaard, 6) Anders Nielsen og 7) Ulrik Nielsen, saaledes at det inden Løsladelsen tilkjendegives dem, at de, saafremt de paany maatte gjøre sig skyldige i nogen Forbrydelse, der ikke medfører høiere Straf – dog Bellerie og Løsgjængereri undtagne – eller oftere overtræde de Regler, som Politiet for at sikre sig deres ordentlige Forhold finder sig foranlediget til at foreskrive, uden videre Dom ville blive gjenindsatte til Tugthusarbejde paa Livstid, og

at følgende i Horsens Tugthus hensiddende Fanger, nemlig:

8) Anders Rasmussen, 9) Niels Peder Pedersen Færch, 10) Henrik Ottesen, 11) Rasmus Christian Christensen eller Rasmus Christensen Høit og 12) Bendt Niels Mortensen, samt den i Straffeanstalten i Viborg hensiddende Fange 13) Gudmund Jønsson eftergives den tilbagestaaende Del af deres Straffetid, dog for den under No 12 anførte Fange Bendt Niels Mortensens Vedkommende imod, at han forlader Landet og paa Vilkaar, at han vil være at gjenindsætte i Straffeanstalten til Udstaaelse af den tilbagestaaende Straffetid, saafremt han paany matte indfinde sig her i Landet.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst det Indstillede.

Statsraadmødet blev derpaa hævet.

J. Liebe.

Møde i statsrådet fredag d. 10. april 1874.

Aar 1874, Fredagen den 10de April, var Statsraadet forsamlet paa Amalienborg under Hans Majestæt Kongens allerhøieste Forsæde.

Indenrigsministeren [Fonnesbech] refererede fem allerunderdanigste Forestillinger, hvorved forelægges henholdsvis følgende af Rigsdagen vedtagne Love, nemlig: Lov om Vederlag for Contoirudgifter til Embederne som Borgmester og Auctionsdirecteur i Helsingør og i Aalborg, Lov om Vederlag for Contoirudgifter til Amtmands-embederne, Lov om Diger til Beskyttelse mod Oversvømmelser fra Havet, Lov om Forhøielse af Anlægssummen for Limfjordsbroen, og Lov indeholdende Tillæg til § 2 i Loven af 26de Marts 1852 angaaende Redningsvæsenet paa de danske Kyster.

I Overensstemmelse med Indstillingerne bleve alle disse Love forsynede med allerhøieste Stadfæstelse.

Fremdeles refererede *Indenrigsministeren* [Fonnesbech] en allerunderdanigst Forestilling angaaende Udstedelsen af en foreløbig Lov om Udfærdigelse af reglementariske Bestemmelser for Benyttelsen af Havne.

Overensstemmende med Indstillingen bifaldt Hans Majestæt allernaadigst, at der udstedes en saadan foreløbig Lov, og forsynede den i saa Henseende allerunderdanigst forelagte Udfærdigelse med sin allerhøieste Underskrift.

Finantsministeren [Krieger] refererede en allerunderdanigst Forestilling om allerhøieste Corroboration i Statsraadet af tvende af Hans Majestæt under 31te Marts d.A. afgivne Resolutioner, hvorved de af Rigsdagen vedtagne 2de Love: Lov om Tillægsbevilling for Finantsaaret fra 1ste April 1873 til 31te Marts 1874 og Finantslov for Finantsaaret fra 1ste April 1874 til 31te Marts 1875 allerhøiest stadfæstes.

Han tilføiede derhos, hvad Finantsloven angik, at han ved denne Leilighed, da Tidens Knaphed ikke havde tilladt det i forrige Statsraadsmøde, fandt at burde, med Hensyn til at Ministeriet i sin Tid var kommet til den Anskuelse, at man ikke skulde i Landstinget stille noget Ændringsforslag til Loven, saaledes som den forelaa fra Folkethinget, paa Grund af Sagens almindelige Betydning fremsætte for Hans Majestæt de Hovedbetragtninger, som efter hans personlige Opfattelse af hele den politiske Stilling, der i længere Tid har ligget

for, havde ledet ham til at tilraade, at intet Ændringsforslag blev stillet. Idet han altsaa nærmest skulde udtale sin Opfattelse – hos hans Colleger kan der i det enkelte have været en noget forskjellig Vurdering af Motiverne til det Resultat, som man blev enig om – maatte han først erindre om, at vigtigere Ændringsforslag til Finantsloven ikke med Nytte kunne af Ministeriet stilles i Landstinget, medmindre Regjeringen, naar Thinget slutter sig til dem, er bestemt paa at fastholde dem i en saadan Form i Folkethinget, at deres Forkastelse i dette Thing maatte føre til enten den vedkommende enkelte Ministers Afgang eller det hele Ministeriums Fratrædelse eller Thingets Opløsning. Under de foreliggende Forhold kunde han ikke betvivle, at hvis der af nogen af Ministeriets Medlemmer var blevet stillet Ændringsforslag, og da navnlig af Marineministeren, vilde de være blevne antagne af Landstinget, men han betvivlede ligesaa lidet, at saadanne Ændringer vilde kunne være blevne forkastede af Folkethinget, og saa maatte det da, efter alt hvad der var gaaet forud, anses for givet, at Spørgsmaalet maatte have været, paa den ene Side om det hele Ministeriums Fratræden, paa den anden Side om en Opløsning af Folkethinget. Spørgsmaalet blev da altsaa ved Finantslovens Overgang til Landstinget, om man kunde anse en Henvendelse til Kongen i den Retning for rigtig. Det kunde nu Finantsministeren ikke. Hans Opfattelse er nemlig den, at der i hele den Samling af meget uligeartede Elementer, som man pleier at betegne ved det forenede Venstre, ligger en stor Fare for Samfundets hele Udvikling, maaske endog for Statens Existens. Men han er ingenlunde sikker paa, at denne hans Opfattelse er almindelig erkjendt; der er i den store Befolkning vistnok adskillige, som dele den, men der er ogsaa mangfoldige, som ere i Tvivl, om den er virkelig begrundet i de nærværende Forhold, og som ikke tro, at der truer en saa alvorlig Fare fra det forenede Venstre, idet de mene, at under forandrede Forhold vilde de ledende give efter for Forestillinger, naar disse kom fra Mænd, til hvem de ikke vare stillede i et saadant personligt Modstandsforhold, som er opstaaet mellem dem og det nuværende Ministerium. Han tvivler derpaa; han frygter, at Lederne ikke selv ere raadige over at kunne træde tilbage fra den Vei, hvorpaa de ere, og at, om de ogsaa traadte tilbage, vilde de, naar nogen Tid var gaaet, føle sig tvungne til at slaa ind igjen paa den samme Vei for tilsyneladende at kunne vedblive at være de ledende. Om alt

dette kan selvfølgelig ingen udtale noget bestemt, men man maa i den Henseende lade sig lede af sin egen Opfattelse. Det maa da saaledes have en overordentlig stor Betydning, hvorledes den offentlige Mening i Landet er. Den offentlige Mening behøver imidlertid Tid til at danne sig, det er nødvendigt, at den forberedes, og den fordrer ubedragelige Kjendsgjæringer. Men hvis man nu havde vraget en saadan Finantslov, som var brugelig, og af den Grund havde villet ty til den offentlige Mening (som det jo ville have været, naar en Opløsning af Folkethinget var sket), da stod det for Finantsministeren klart, at man ikke kunde vente, at den var kommen til hans alvorligere Opfattelse af Stillingen, og i Erkjendelse af Nødvendigheden af en varsom Omgaaen med den offentlige Mening troede han derfor, at det under de foreliggende Forhold vilde have været uforvarsomt at tilraade Hans Majestæt en Appel til denne og saaledes udæske til en Kamp, inden en saadan med Bestemthed var paatvungen.

Hans Majestæt Kongen yttrede, at Allerhøistsamme vistnok er af den Anskuelse, at en Regjering just ikke altid skal afvente den offentlige Mening, men at Regjeringen derimod undertiden netop bør, ved selv at handle strax, foregribe den. Han kunde imidlertid ikke andet end tro, at det i det foreliggende Tilfælde, navnlig ogsaa saaledes som Stemningen syntes at være i Landstthinget, vist har været det forsigtigste at gaa frem paa den Maade, som fra Ministeriets Side sket er, og var saaledes enig i at man havde taget Finantsloven, som den var kommen fra Folkethinget.

Finantsministeren [Krieger] skulde, efter den af Hans Majestæt givne Anledning, til sit tidligere endnu føie, at Hensynet til den hele Stilling i Landstthinget ganske vist væsentlig havde gjort sig gjældende ved den Beslutning, hvortil Ministeriet var kommet. Sagen var nemlig den, at den almindelige Lyst til at vente, om ikke den skarpere Crisis kan undgaas, som er den raadende i hele Folket, afspeiler sig i høj Grad i Landstthinget, og alt, hvad der laa for, viste, hvorledes Landstthinget ikke ønskede eller ventede en den offentlige Mening foregribende Crisis. Saameget mindre havde Ministeriet dristet sig til at tilraade Hans Majestæt noget, der maatte siges paa sin Vis at have den Experimentets Charakter, som det Skridt havde, da det forenede Venstre i forrige Samling forkastede Finantslovens Overgang til 2den Behandling, og det staar for Finantsministeren, at et Sidesykke til den Feil, der dengang blev begaaet af det forenede

Venstre, vilde det have været, om Ministeriet, efter den Stemning, der er i Folket i Almindelighed og i Landstinget i Særdeleshed, nu vilde have forhastet sig med at begynde en farlig Kamp, som kunde have stillet Forholdene paa Spidsen, inden der havde været en saadan Forberedelse, som havde gjort den offentlige Mening fortrolig med dens Uundgaaelighed. Han tror, at det ikke ubetydelige Udbytte, som er vundet ved, at det forenede Venstre ikke har vovet at gjentage Experimentet med Finantslovens Nægtelse, vilde være blevet sat paa et farligt Spil, dersom man ikke, saaledes som sket er, havde taget en i sig brugelig Finantslov.

Hans Majestæt behagede derefter allerhøjest at corroborere de tvende forommeldte under 31te Marts d.A. afgivne Resolutioner.

Finantsministeren [Krieger] refererede dernæst to allerunderdanigste Forestillinger, hvorved henholdsvis forelægges de tvende af Rigsdagen vedtagne Love: Lov om Eftergivelse af det Colonialkassen for St. Thomas og St. Jan paahvilende Bidrag til de almindelige Statsfornødenheder for Finantsaarene 1873-74 og 1874-75, og Lov hvorved Aarhus Commune bemyndiges til paa ustemplet Papir at udstede Partialobligationer lydende paa Ihændehaveren eller paa Navn til et samlet Beløb af 300.000 Rdl.

I Overensstemmelse med Indstillingerne bleve begge disse Love allerhøjest stadfæstede.

Justitsministeren [Klein] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvorved forelægges Regnskabsoversigt over Islands Indtægter og Udgifter i Regnskabsaaret fra 1ste April 1872 til 31te Marts 1873.

Overensstemmende med Indstillingen behagede *Hans Majestæt* at meddele allerhøieste Approbation paa denne Regnskabsoversigt samt derhos allernaadigst at bemyndige Justitsministeren til at lade den offentliggjøre ved Trykken.

Fremdeles refererede *Justitsministeren* [Klein] to allerunderdanigste Forestillinger, hvorved henholdsvis forelægges de tvende af Rigsdagen vedtagne Love: Lov om Vederlag for Contoirudgifter til forskjellige Retsbetjentembeder og Lov om Foranstaltninger til at modarbejde den veneriske Smittes Udbredelse.

I Overensstemmelse med Indstillingerne bleve begge disse Love forsynede med allerhøieste Stadfæstelse.

Krigsministeren [Thomsen] refererede en allerunderdanigst Fo-

restilling angaaende Indstiftelsen af en Erindringsmedaille for dem, der enten i Hærens eller Flaadens Tjeneste have deltaget i Kampene for Fædrelandet 1848–50 og 1864.

I Overensstemmelse med Indstillingen behagede *Hans Majestæt* allernaadigst at bemyndige Krigsministeren til igjennem Finantslovforslaget for Finantsaaret 1875–76 at begjære de nødvendige Midler til Tilveiebringelsen af en Erindringmedaille som allerunderdanigst indstillet.

Marineministeren [Ravn] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvorved forelægges de tvende af Rigsdagen vedtagne Love om Forandringer i Styrmandsexamen m.m. og om Examen for Maskinister.

Overensstemmende med Indstillingen blev begge disse Love allerhøist stadfæstede.

Statsraadmødet blev derpaa hævet.

J. Liebe.

Møde i statsrådet fredag d. 8. maj 1874.

Aar 1874, Fredagen den 8de Mai, var Statsraadet forsamlet paa Amalienborg under *Hans Majestæt* Kongens allerhøieste Forsæde.

Finantsministeren [Krieger] refererede en allerunderdanigst Forestilling om Forandring i den allerhøieste Resolution af 9de Januar 1835 angaaende den almindelige Folketælling.

I Overensstemmelse med Indstillingen bifaldt *Hans Majestæt* allernaadigst, at bemeldte Resolutions Passus 3, hvorefter den almindelige Folketælling bliver at gjentage hvert femte Aar, forandres derhen, at Folketælling ikkun bliver at foretage hvert 10de Aar, saaledes at den første Folketælling bliver at afholde den 1ste Februar 1880.

Finantsministeren [Krieger] refererede dernæst en allerunderdanigst Forestilling angaaende allerhøieste Stadfæstelse af den af Colonialraadet for St. Croix ved 2den Behandling den 2den Marts d.A. vedtagne Tillægsbevilling til Budgettet for Communen St. Croix for Finantsaaret fra den 1ste April 1873 til den 31te Marts 1874, Budgetpost C 12. Fattigvæsenet, til Beløb \$ 486.

Overensstemmende med Indstillingen blev bemeldte Tillægsbevilling allerhøist stadfæstet.

Finantsministeren [Krieger] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende allerhøieste Approbation paa en ved St. Croix Colonialraads Samtykke sket Forlængelse af Tiden for Gyldigheden af en Tillægsbevilling til Budgettet for St. Croix for Finantsaaret fra 1ste April 1873 til 31te Marts 1874 med en Maaned, hvori indstilles:

At det allernaadigst maatte bifaldes, at den Præsidentskabet for St. Croix i den under 15de August f.A. allernaadigst stadfæstede Tillægsbevilling til Budgettet for Communen St. Croix for Finantsaaret fra 1ste April 1873 til 31te Marts 1874 givne Bemyndigelse til at anvende et Beløb af indtil \$ 50.000 af Kolonialkassens Midler til Forstrækninger til en Del af Øens Plantere til Maismel og Pengeløn for deres Arbeidere i Tiden fra den 1ste Juli 1873 til den 28de Februar 1874 med St. Croix Colonialraads den 2den f.M. givne Samtykke er bleven udstrakt til at gjælde ogsaa for Marts Maaned under Iagttagelsen af de samme Kontrolbestemmelser som vedtagne under ovennævnte Tillægsbevilling.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst det Indstillede.

Justitsministeren [Klein] refererede en allerunderdanigst Forestilling om Nedlæggelse af Viborg Straffeanstalt, hvori indstilles, at det maatte behage Deres Majestæt allernaadigst at bifalde, at Straffeanstalten i Viborg nedlægges fra det Tidspunkt, som nærmere fastsættes af Justitsministeriet under fornødent Hensyn til Tilendebringelsen af de Byggearbejder i Straffeanstalten ved Horsens, som Nedlæggelsen af Straffeanstalten i Viborg vil gjøre fornødne.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst det Indstillede.

Protokollerne for Statsraadets Møder fra den 28de Februar til den 10de April begge inclusive bleve oplæste og ratihaberede.

Statsraadmødet blev derpaa hævet.

J. Liebe.

Møde i statsrådet onsdag d. 20. maj 1874.

Aar 1874, Onsdagen den 20de Mai, var Statsraadet forsamlet paa Amalienborg under Hans Majestæt Kongens allerhøieste Forsæde.

Conseilspræsidenten [Holstein] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende nogle Forandringer i de hidtil gjældende Rangbestemmelser for Embeds- og Bestillingsmænd, hvori indstilles:

- 1) At det allernaadigst maatte behage Deres Majestæt at tillægge Indehaverne af de efternævnte Embeder og Bestillinger følgende Rang:

i 1ste Klasse No 10:

Flaadens Admiral;

i 2den Klasse No 5:

Biskoppen over Sjællands Stift; overordentlige Gesandter og befuldmægtigede Ministre ved fremmede Hoffer; Rector ved Kjøbenhavns Universitet;

i 2den Klasse No 12:

Biskopper; Generalauditøren; Generalintendanten for Hæren; Justitiarierne i Overretterne i Danmark og paa Island samt i Kjøbenhavns Criminal- og Politiret, Formanden i Kjøbenhavns Sø- og Handelsret og Overdommeren i Vestindien; Ministerresidenten ved fremmede Hoffer; Chefen for Orlogsværftet, Politidirektøren i Kjøbenhavn; Stabslægen.

i 3die Klasse No 3:

Chefen for det kongelige Theater og Kapel; de administrerende Direktører for den almindelige Enkekasse og i Bestyrelsen for de militære Underklassers Pensionering og Invalidforsørgelsen; Direktørerne for Døvtstummeinstitutet, for Kunstakademiet, for den kongelige grønlandske Handel, for den polytekniske Lærestanstalt, for de kongelige Kunstsamlinger, for Veterinær- og Landbohøiskolen, for Statsjernbanerne, for Skibsbyggeriet, Maskin- og Bygningsvæsenet, den kongelige Direktør i Nationalbanken, Formanden i Bestyrelsen for Livsforsikrings- og Forsørgelsesanstalten af 1871; Geheimearkivaren; Overformynderen; Overførstere ved Statens Skove; Overpostmesteren i Kjøbenhavn; Overtoldinspektører; Postinspektører; Professorer ved Kjøbenhavns Universitet som tillige ere Medlemmer af Konsistoriet; Præsidenten paa St. Croix; Telegrafdirektøren.

i 3die Klasse No 9:

Assessorer i Overretterne og i Kjøbenhavns Kriminal- og Politiret; Chargés d'affaires ved fremmede Hoffer; Domprovsten i Roskilde, Provsterne for Frue og Holmens Provstier samt Stiftsprovster, Finantshovedkassereren; Forretningsføreren for Livs-

forsikkrings- og Forsørgelsesanstalten af 1871; Høiesteretsadvokater, Kommitterede under Ministerierne; Navigationsdirektøren; Overlodser, Professorer i de ved Kjøbenhavns Universitet normerede Lærerpøster; Stabsintendanten; Toldintendanten paa St. Thomas; Udskrivningschefer.

i 4de Klasse No 1:

Borgmestere og Auktionsdirektører i Helsingør, Odense, Aalborg, Aarhus, Randers; Fysici; Landfysikus paa Island og Landfysici i Vestindien; Generalkonsuler i fremmede Lande; Klitinspektøren, Overlægerne ved Statens Sindssygeanstalter; Vicepolitidirektøren i Kjøbenhavn.

i 4de Klasse No 3:

Amtsforvaltere; Distriktsprovster; Herredsprovster paa Island og Provsten paa Færøerne; Forstanderne for de kongelige Skolelærerseminarier, for Blindeinstituttet og for Døvstummeinstituttet; Havnekapitainen i Kjøbenhavn; Herredsfogder, Byfogder, Birkedommere og Politimestre; Kontorchefer (Departementssekretærer) i Ministerierne og Bestyreren for Kontoret for Fængselsvæsenet under Justitsministeriet; Landfogden, Sysselmand og Byfogder paa Island, Landfogden og Sorenskriveren paa Færøerne, Landfogden paa St. Jan; normerede Lectorer og Docenter ved Kjøbenhavns Universitet; fastansatte Lærere ved den polytekniske Lærestanstalt og ved Veterinær- og Landbohøiskolen; Møntmesteren; Professorer ved Kunstakademiet; Rektorer ved de lærde Skoler og ved Rønne højere Realskole; Skovridere ved Statsskovene; Stabsdyrlægen; Chefen for Grændsetoldpolitikorpset; Toldforvalterne paa St. Croix, Told- og Postembedsmænd af 2den Lønningsklasse; Underdommere, Skifteforvaltere og Politimestre i Vestindien.

i 4de Klasse No 4:

Bibliothekarerne ved det store kongelige Bibliothek og ved Universitetsbibliotheket; Gouvernements- og Præsidentskabssekretærer i Vestindien; Inspektører i Grønland; Justitssekretæerne ved Høiesteret, Overretterne, Kjøbenhavns Kriminal- og Politiret samt Sø- og Handelsret; Kassekontrolløren ved Finantshovedkassen; Kongens Foged og Auktionsdirektøren i Kjøbenhavn

samt Brev- og Skifteskriverne i Landsover- samt Hof og Stadsretten og Notarius publicus i Kjøbenhavn; Konsuler i fremmede Lande, Kvæstor ved Kjøbenhavns Universitet.

i 5te Klasse No 3: :

Arbejdsinspektører; Bestyreren for det meteorologiske Institut og for Redningsvæsenet i Nørrejylland; kongelige Bogholdere og Kasserere i Vestindien; By- og Herredsskrivere; Bygningsinspektører ved Statens Slotte og Bygninger; Chefen for Bogholder- og Korrespondancekontoret ved den kongelige grønlandske Handel; Direktøren for den botaniske Have; Inspektøren ved de offentlige Lysthaver; Kapitainer og Ritmestere af Hærens Linie; Kapitainer i Søværnet samt ved den vestindiske Hærstyrke; Klasse- og Lotteriinspektøren; Overintendanten; Overlæger i det for Hæren og Søværnet fælles Lægekorps samt ved den vestindiske Hærstyrke; Overlærere ved de lærde Skoler; Rustmesteren; Stempelpapirforvalteren; Telegraphbestyreren i Kjøbenhavn; Underdirektørerne ved Orlogsværftet; Veterinærfysikus.

i 5te Klasse No 4:

Auditører, Borgmestere udenfor Kjøbenhavn, forsaavidt de ikke tillige ere Retsbetjente; Distriktslæger og Stadslæger, saa og de kongelige Læger paa Grønland; Docenter ved Veterinær- og Landbohøjskolen; Forvalteren ved Assistenthuset; Fyringeniøren; Inspektørerne ved Straffeanstalterne, ved Universitetets zoologiske Museum og ved Vaisenhuset; Kapitainer og Ritmestere af Forstærkningen; Legationssekretærer; Lægen, Kontorchefen, Bogholderen, Kassereren og Beregneren ved Livsforsikrings- og Forsørgelsesanstalten af 1871; Kontorchefen, Bogholderen og Kassereren i Overformynderiet; Kontorchefen ved Orlogsværftet og ved Theaterkontoret, saa og under Kjøbenhavns Politie; Overdyrlæger, Politieinspektører i Kjøbenhavn; Skovridere ved Sorø Akademis Skove; Told- og Postembedsmænd af 3die Lønningsklasse; Vicekonsuler i fremmede Lande;

- 2) At Deres Majestæts allerhøieste Resolution om de nævnte Embedsstillingeres Rang strax offentliggjøres og træder i Kraft;
- 3) At Deres Majestæt allernaadigst maatte behage at paalægge Deres Majestæts Conseilspræsident i Forening med Deres Majestæts Overhofmarskal, eller til hvem det ellers maatte behage Deres

Majestæt at overdrage et saadant Hverv, at tage under Overveielse, hvorvidt der maatte være Anledning til at fremkomme med Forslag til Bestemmelser om den Rang, der skal tillægges visse Hofcharger, Ordener, den høiere Adel og Titler, saaledes at alle Bestemmelserne angaaende Rang i de 5 første Rangklasser kunde samles i en almindelig revideret og simplificeret Tillægs-Ranganordning.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst det Indstillede.

Indenrigsministeren [Fonnesbech] refererede en allcrunderdanigst Forestilling angaaende allerhøieste Concession paa Anlæg og Drift af en Jernbane fra Nykjøbing paa Falster til et Punkt paa denne Øs Sydside m.V.

I Overensstemmelse med Indstillingen behagede *Hans Majestæt* allernaadigst at meddele Generalentreprenuerne Julius Stichel og Carl Riesebeck, begge af Berlin, Concession paa Anlæg og Drift af en Jernbane fra Nykjøbing paa Falster til et Punkt paa denne Øs Sydside i Forbindelse med et Havneanlæg ved Banens sydlige Endepunkt.

Indenrigsministeren [Fonnesbech] refererede dernæst en allerunderdanigst Forestilling angaaende allerhøieste Concession paa Anlæg og Drift af en Jernbane fra Odense over Qværndrup til Svendborg Havn.

Overensstemmende med Indstillingen behagede *Hans Majestæt* allernaadigst at meddele det til Tilveiebringelsen af en sydfynsk Jernbane dannede Udvalg bestaaende af Kammerherre, Hofjægermester, Baron Preben Frantz Bille Brahe til Stamhuset Egeskov, Appellationsraad Byfoged Politimester og Raadmand i Odense Johan George Christoffer Frederik Koch, Apotheker i Odense Ernst Gustav Lotze, Cancelliraad Prokurator i Odense Andreas Theodor Hee Borch og Overretssagfører i Kjøbenhavn Octavius Thomas Hansen, Concession paa Anlæg og Drift af en Jernbane fra Odense over Qværndrup til Svendborg Havn.

Finantsministeren [Krieger] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende allerhøieste Stadfæstelse af den af St. Croix Colonialraad ved 3die Behandling den 30te Marts 1874 vedtagne Anordning betræffende extraordinaire Foranstaltninger til Tilveiebringelse af Midler til Driften af Plantager paa Øen St. Croix.

I Overensstemmelse med Indstillingen blev denne Anordning alderhøist stadfæstet.

Finantsministeren [Krieger] refererede dernæst en allerunderdanigst Forestilling angaaende Fastsættelse af Tidspunktet for Indførelsen af den nye Regningsenhed efter Møntloven af 23de Mai 1873.

Overensstemmende med Indstillingen behagede *Hans Majestæt* allernaadigst at bestemme, at den ved Møntloven af 23de Mai 1873 fastsatte nye Regningsenhed med dens Inndeling i Henhold til samme Lovs No 17 indføres fra den 1ste Januar 1875, samt derhos at bemyndige *Finantsministeren* til allerede nu at bringe denne allerhøieste Beslutning til almindelig Kundskab.

Justitsministeren [Klein] refererede en allerunderdanigst Forestilling om Opførelsen af en ny Bygning til 20 Lemmer ved Nykjøbing Hospital paa Falster, hvori indstilles, at det maatte behage *Deres Majestæt* allernaadigst at bifalde, at der ved Nykjøbing Hospital paa Falster opføres en ny Bygning, indrettet til 20 Personer, hvoraf hver faar sit Værelse, og at Arbejdet udføres i Overensstemmelse med de allerunderdanigst vedlagte Tegninger og Overslag, hvorefter Bekostningen er beregnet til 27.718 Rdl. 31 Sk., dog at *Justitsministeriet* bemyndiges til at approbere mindre væsentlige Forandringer i Planen efter Indstilling fra Hospitalets Bestyrelse.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst det Indstillede.

Fremdeles refererede *Justitsministeren* [Klein] en allerunderdanigst Forestilling angaaende Udskrivning af et almindeligt Valg af Medlemmer til Althinget.

I Overensstemmelse med Indstillingen bifaldt *Hans Majestæt* allernaadigst, at der i indeværende Aars Efteraar foretages Valg af Medlemmer til Althinget overensstemmende med den 1ste midlertidige Bestemmelse i Forfatningsloven af 5te Januar d.A.

Justitsministeren [Klein] udbad sig *Hans Majestæts* allerhøieste Samtykke til, at de tvende igjennem Landshøvdingen over Island med den sidste Dampskibspost indsendte allerunderdanigste Adresser til Kongen, i Anledning af Forfatningsloven for Islands særlige Anliggender, maa tilligemed det Svar, som *Hans Majestæt*, da *Justitsministeren* overrakte disse Adresser og oplæste dem for Allerhøiestsamme, har paalagt ham igjennem Landshøvdingen at bringe til Adressernes Underskrivere, offentliggøres i Ministerialtidende. Svaret vilde *Justitsministeren*, saaledes som han havde opfattet *Hans Majestæts* mundtlig tilkjendegivne Ønske, formulere derhen, »at ligesom det havde været *Hans Majestæt* en Tilfredsstillelse og Glæde at modtage

Udtalelsen af de loyale Følelser, hvorom disse Adresser bare Vidnesbyrd, saaledes nærer Allershøiestsamme den sikre Fortrøstning, at den Forfatning, som han i fuld Tillid til sine kjære Islænderes trofaste Frihedssind har givet Island, netop i Kraft af disse Følelser, som han stoler paa ere almindelige i Landet, skal blive til Velsignelse og aabne en rig Fremtid for dette«; samt »at, som det særlig havde været Hans Majestæt kjært at kunne knytte den nye Forfatning til Islands Tusindaars Fest, saaledes var det Allershøiestsammes Ønske og Haab, forsaavidt ikke andre Regjeringspligter maatte lægge Hindringer iveien derfor, at gjæste Island i den forestaaende Sommer for personlig at dele dets Folks Glæder ved Fortidens Minder og Fremtidens Forhaabninger«.

Hans Majestæt gav allernaadigst sit Samtykke til, at de paagjældende Adresser tilligemed Svaret, hvis Affattelse saaledes, som Justitsministeren nu havde formuleret det, Allershøiestsamme bifaldt, offentliggjøres i Ministerialtidende.

Statsraadsmødet blev derpaa hævet.

J. Liebe.

Møde i statsrådet tirsdag d. 14. juli 1874.

Aar 1874, Tirsdagen den 14de Juli, var Statsraadet forsamlet paa Amalienborg under Hans Majestæt Kongens allerhøieste Forsæde. Hans Kongelige Højhed Kronprindsen var fraværende.

Det tilførtes Protokollen, at det under 10de Juni d.A. har behaget Hans Majestæt Kongen at bevilge Finantsminister Krieger den af ham ansøgte Afsked i Naade fra den ham hidtil allernaadigst betroede Ministerpost fra den 20de samme Maaned at regne, samt at overdrage Conseilspræsidenten fra den nævnte Dag indtil videre at varetage de under Finantsministeriet hørende Forretninger.

Conseilspræsidenten [Holstein] refererede en allerunderdanigst Forestilling om Oprettelsen af et Ministerium for Island, hvori indstilles:

At det allernaadigst maatte behage Deres Majestæt at befale:

- 1) At der i Overensstemmelse med Forfatningslov for Islands særlige Anliggender af 5te Januar 1874 §§ 2 og 62 fra den 1ste August d.A. oprettes et særligt Ministerium for Island.
- 2) At alle de Island vedkommende Sager, som hidtil ere blevne

behandlede af det under Justitsministeriet og, forsaavidt angaar Kirke- og Skolesager, under Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet henhørende islandske Departement, fra den 1ste August d.A. henlægges under Ministeriet for Island, saaledes at for Fremtiden alle særlige islandske Sager, med Undtagelse af Revisionen af de islandske Regnskaber, der foreløbig vedbliver at henhøre under Finantsministeriets 1ste Revisionsdepartement, behandles i dette Ministerium.

- 3) At de af det islandske Departement hidtil behandlede færøske Sager henlægges under Justitsministeriets 2det Departement, dog med Undtagelse af de færøske Kirke- og Skolesager, der henlægges under Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst det Indstillede.

Den fungerende Finantsminister [Holstein] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende allerhøieste Stadfæstelse af den af Colonialraadene for St. Thomas og St. Jan og for St. Croix ved 3die Behandling henholdsvis den 24de Marts og 27de April 1874 vedtagne Anordning, hvorved de i Anordning af 10de Juli 1855 § 2 og Anordning af 30te August 1861 § 1 givne Bestemmelser om Moderation i Betalingen af dansk-vestindiske 3 Cents Frimærker gjøres anvendelige også for andre dansk-vestindiske Frimærker.

I Overensstemmelse med Indstillingen blev bemeldte Anordning alderhøist stadfæstet.

Den fungerende Finantsminister [Holstein] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Stadfæstelse af den af Colonialraadet for St. Croix ved 3die Behandling den 7de April 1874 vedtagne Anordning om Pension for entlediget Postmester i Christiansted P. C. Testmann.

Overensstemmende med Indstillingen blev denne Anordning alderhøist stadfæstet.

Fremdeles refererede *den fungerende Finantsminister* [Holstein] en allerunderdanigst Forestilling om Stadfæstelse i den Menig af den dansk-vestindiske Hærstyrkes 1ste Compagni No. 22 Albert Christian Jensen ifundne Straf.

I Overensstemmelse med Indstillingen resolverede *Hans Majestæt* allernaadigst, at der paa Gjenparten af den under 12te Mai d.A. afsagte Krigsretsdom tegnes saadan allerhøieste Resolution:

Af kongelig Naade ville Vi have den Albert Christian Jensen

ved foranstaaende Krigsretsdømme idømte Straf saaledes formildet, at han for 2den Gang begaaet Desertion i Complot og for Brugstyveri hensættes til Forbedringshusarbeide i 3 Aar.

Justitsministeren [Klein] refererede en allerunderdanigst Forestilling om, at de i Assens Landsogn beliggende Grundstykker Matrikul No. 254 og 257 fra 1ste Januar 1875 i Henseende til Justits- og Politivæsenet henlægges under Assens Kjøbstads Jurisdiction.

Overensstemmende med Indstillingen bifaldt *Hans Majestæt* allernaadigst den nævnte Jurisdictionforandring.

Fremdeles refererede *Justitsministeren* [Klein] en allerunderdanigst Forestilling om Livsstrafs Eftergivelse for Christiane Jensdatter.

I Overensstemmelse med Indstillingen behagede *Hans Majestæt* allernaadigst at eftergive Christiane Jensdatter den hende ved Højesterets Dom af 8de f.M. for Drab i Medfør af Straffelovens § 190 idømte Livsstraf, imod at hun hensættes til Tugthusarbeide paa Livstid.

Indenrigsministeren [Fonnesbech] androg paa allerhøieste Corroboration i Statsraadet af følgende 3 af ham, paa hans derom allerunderdanigst vedlagte Forestillinger, gennem Hans Majestæts Cabinet refererede allerhøieste Resolutioner, nemlig:

- 1) Allerhøieste Resolution af 1ste Juni d.A. hvorefter Hans Majestæt, næst allernaadigst at bifalde, at den ved allerhøieste Anordning af 30te Juli 1873 givne Tilladelse til ved Siden af det i Henhold til Lov, indeholdende Bestemmelser om Vægten for ædle Metaller, af 16de April 1873 indførte franske Gramsystem fremdeles at benytte den hidtil gjældende Sølvvægt eller Kølnsk Vægt ved Handel med Guld, Sølv og andre ædle Metaller samt Ædelstene og ægte Perler skal bortfalde fra den 1ste Januar 1875 at regne, forsyner den af Indenrigsministeren i saa Henseende forelagte Expedition med sin allerhøieste Underskrift;
- 2) Allerhøieste Resolution af 5te Juni d.A., hvorved allernaadigst bifaldes, at der meddeles Randers-Grenaa Jernbaneselskab Concession paa Anlæg og Drift af en Jernbane fra Randers til Grenaa med et Spor til denne Bys Havn;
- 3) Allerhøieste Resolution af 29de Juni d.A., hvorved Indenrigsministeren allernaadigst bemyndiges til, naar Privatbanken som Concessionshaver paa det lolland-falsterske Jernbaneanlæg stiller

Indenrigsministeriet en Sikkerhed af 300.000 Rdl. i saadanne Pengeeffekter, som Ministeriet vil tage for gode, for Tilveiebringelsen af en Jernbanebro mellem Banen paa Falster og Jernbanerne paa Lolland, saaledes at dette Beløb skal være forbrudt til Statskassen, saafremt den paatænkte Jernbanebro ikke er tilveiebragt inden 1ste Januar 1876, da at tilsige ham:

- 1) At den i Concessionen af 29de Marts f.A. ommeldte Statsgaranti for det lolland-falsterske Jernbaneanlæg skal træde i Kraft fra den Dag, Banerne paa Lolland aabnes for Driften, forsaavidt en saadan Aabning finder Sted til den i Concessionen fastsatte Tid og Betingelserne i Concessionen iøvrigt opfyldes, saaledes at Garantien gives for Falsterbanens Vedkommende for hele den i Concessionen fastsatte Sum, for det øvrige Anlægs Vedkommende derimod ikkun for den Sum, der bevislig er medgaaet til den Del af Anlægget, der den 1ste Juli d.A. aabnes for Driften.
- 2) At den Sum, hvorfor Regjeringen i Henhold til Lov 25de Marts 1872 er bemyndiget til at give Rentegaranti, vil blive søgt forøget med et Beløb af indtil 120.000 Rdl. paa de i Lovens § 5 fastsatte Vilkaar og paa Betingelse af, at Forbindelsen over Guldborgsund ved en egen Jernbanebro er tilveiebragt senest d. 1. Januar 1876, dog at Garantien for det til Anlægget af Broen medgaaede Beløb ikke træder i Kraft, forinden denne er aabnet for Færdselen og den i Lov af af 23de Mai 1873 § 1 under No. 6 omhandlede Jernbane fra Nykjøbing paa Falster til et Punkt paa denne Øs Sydside med et Havneanlæg ved Banens sydlige Endepunkt er paabegyndt.

De saaledes afgivne 3 Resolutioner bleve af *Hans Majestæt* allerhøist corroborerede.

Protokollerne for Statsraadets Møder den 8de og 20de Mai bleve oplæste og ratihaberede.

Statsraadmødet blev derpaa hævet.

J. Liebe.

Statsrådets forhandlinger

7. august 1874–11. juni 1875

C. A. Fonnesbechs ministerium

Medlemmer af ministeriet Fønnesbech var følgende:

Konseilspræsident og finansminister: tidligere indenrigsminister Christen Andreas Fønnesbech – udenrigsminister: tidligere udenrigsminister, lensbaron Otto Ditlev Rosenørn-Lehn – minister for kirke- og undervisningsvæsenet: museumsdirektør Jens Jacob Asmussen Worsaae – justitsminister: tidligere justitsminister Christian Sophus Klein – indenrigsminister: generaldirektør Frederik Christian Heinrich Emil Tobiesen – minister for Island: justitsminister Christian Sophus Klein – krigsminister: tidligere marineminister Niels Frederik Ravn indtil 26. aug. 1874; derefter general Peter Frederik Steinmann – marineminister: tidligere marineminister Niels Frederik Ravn.

Forhandlingerne for perioden 7. aug. 1874–11. juni 1875 er indført i den s. 11 beskrevne protokol C, pag. 7–103.

Møde i statsrådet fredag d. 7. august 1874.

Aar 1874, Fredagen den 7de August, var Statsraadet forsamlet paa Amalienborg under Hans Kongelige Højhed Kronprindsens Forsæde.

Det tilførtes Protokollen, at det under 14de Juli havde behaget Hans Majestæt i Naade at entledige samtlige Ministre, efter deres derom allerunderdanigst indgivne Andragender, fra de dem allernaadigst betroede Ministerposter, samt at Hans Majestæt dernæst under samme Dato allernaadigst har udnævnt:

Kammerherre Christen Andreas Fønnesbech til Vesterbygaard og Saltoftegaard, Storkors af Dannebrogen og Dannebrogsmænd, til Conseilspræsident og Finantsminister;

Kammerherre Lehnsbaron Otto Ditlev Rosenørn Lehn til Baronierne Guldborgland og Lehn, Commandeur af Dannebrogen og Dannebrogsmænd, til Udenrigsminister;

Generaldirecteur for Post- og Telegraphvæsenet samt Statsjernbane-driften og Departementschef i Indenrigsministeriet Frederik Christian Heinrich Emil Tobiesen, Ridder af Dannebrogen og Dannebrogsmænd, til Indenrigsminister;

Extraordinær Assessor i Højesteret Christian Sophus Klein, Commandeur af Dannebrogen og Dannebrogsmænd, til Justitsminister;

Directeur for det kongelige Museum for de nordiske Oldsager, for det kongelige ethnographiske Museum, for de antiqvariske Mindesmærkers Bevaring og for de danske Kongers chronologiske Samling Jens Jacob Asmussen Worsaae, Commandeur af Dannebrogen og Dannebrogsmænd til Minister for Kirke- og Undervisningsvæsenet;

Commandeur udenfor Nummer i Flaaden Niels Frederik Ravn, Ridder af Dannebrogen og Dannebrogsmænd, til Marineminister, hvorhos der under samme Dato er udfærdiget en allerhøjeste Ordre til Marineminister Ravn om indtil videre at overtage Bestyrelsen af Krigsministeriet.

Fremdeles tilførtes Protokollen, at Justitsminister Klein under 16de Juli allernaadigst [er] udnævnt til tillige at være Minister for Island.

Endvidere tilførtes Protokollen, at der under 21de Juli er udfærdiget en allerhøjeste Kundgjørelse, hvorved Hans Majestæt Kongen, under Allerhøjstsammes Fraværelse paa en Reise til Island og Færøerne, fra samme Dag indtil sin Tilbagekomst overdrager Regjeringens Førelse udenfor de nævnte Dele af Riget til Hans Kongelige Højhed Kronprindsen.

Endelig tilførtes Protokollen, at det under 21de Juli allernaadigst er bifaldet, at Justitsministeriet under Justitsministerens Fraværelse i Hans Majestæt Kongens Følge paa Reisen til Island og Færøerne, midlertidig forestaas af Conseilspræsidenten.

Samtlige nyudnævnte Ministre vare, med Undtagelse af Justitsministeren og Ministeren for Kirke- og Undervisningsvæsenet, tilstede og toge Sæde i Statsraadet.

Finantsministeren [Fonnesbech] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende fuldstændig Ophævelse af Ægteskabet mel-

lem Contoirist hos Underdommeren paa St. Thomas Nielsen og Hustru Marian Booker.

I Overensstemmelse med Indstillingen bifaldtes det, at der meddeles allernaadigst Bevilling til fuldstændig Ophævelse af bemeldte i New York den 24de Marts 1868 indgaaede Ægteskab, saaledes at det tillades Manden at indgaa nyt Ægteskab.

Finantsministeren [Fonnesbech] refererede dernæst en allerunderdanigst Forestilling om Benaadning for tvende i Viborg Straffeanstalt hensiddende Straffanger.

Overensstemmende med Indstillingen bifaldtes det, at der allernaadigst eftergives 1) den tilbagestaaende Del af den Straffangen Elliot Smith af St. Thomas ved den kongelige vestindiske Landsoverretsdom af 24de Mai 1865 for gjentaget Tyveri idømte Straf af Tugthusarbeide i 10 Aar, hvis Afsoning er begyndt den 29de September 1871, og 2) den tilbagestaaende Del af den Straffangen Edward Thomas af St. Christopher ved Christiansteds Extrarets Dom af 13. Marts 1871 for Indbrudstyveri idømte Straf af 4 Aars Forbedringshusarbeide, hvis Udstaaelse er begyndt den 22de November 1873.

Indenrigsministeren [Tobiesen] refererede en allerunderdanigst Forestilling om Fordelingen af Valgmandsantallet imellem de enkelte Kjøbstæder i Anledning af det forestaaende nye almindelige Valg til Landstinget i 1ste, 2den, 4de, 7de og 9de Landsthingskreds.

I Overensstemmelse med Indstillingen bifaldtes det, at den Fordeling af Valgmændene imellem hver især af Kjøbstæderne og de med disse ved Danmarks Riges gennemsete Grundlovs § 37 ligestillede Communer, som i Henhold til Lov om Valgene til Rigsdagen af 12te Juli 1867 § 70 skal foretages i Anledning af det forestaaende almindelige Valg til Landstinget, fastsættes saaledes som i den refererede Forestilling anført.

Fremdeles refererede *Indenrigsministeren* [Tobiesen] en allerunderdanigst Forestilling om Udskrivning af et nyt almindeligt Valg til Landstingets 1ste, 2den, 4de, 7de og 9de Landsthingskreds.

Overensstemmende med Indstillingen bifaldtes Udskrivningen af et saadant Valg og forsynedes det i saa Henseende af Indenrigsministeren forelagte aabne Brev med allerhøieste Underskrift.

Videre refererede *Indenrigsministeren* [Tobiesen] en allerunderdanigst Forestilling om allerhøieste Stadfæstelse paa foreløbige Love for det sydfynske Jernbaneselskab.

I Overensstemmelse med Indstillingen meddeltes der Stadfæstelse paa bemeldte Love.

Sluttelig refererede *Indenrigsministeren* [Tobiesen] en allerunderdanigst Forestilling om allerhøieste Stadfæstelse paa en mellem det sydfynske Jernbaneselskab og Fyns Discontokasse indgaaet Overenskomst om et Laan paa 1.000.000 Kroner til Jernbaneselskabet.

I Overensstemmelse med Indstillingen blev der meddelt Stadfæstelse paa bemeldte Overenskomst.

Efterat saaledes de til Foretagelse ommeldte Sager vare tilendebragte, yttrede *Hans Kongelige Høihed Kronprindsen*, at han ikke kunde slutte nærværende Statsraadmøde uden først, i sin midlertidige Stilling som Regent, at spørge Ministeriet, om det ikke med Forundring har set de Udtalelser, som man i Bladene har læst, at der har fundet Sted ved et i Nakskov nylig afholdt Festmaaltid og i et senere af Folkethingsmand I. A. Hansen sammenkaldt Møde i Svendborg. Hans Kongelige Høihed fandt, at der ved disse Leiligheder var faldet Yttringer med Hensyn til hvilke det under alle Omstændigheder bør igjennem Domstolene konstateres, om det kan være tilladt at bruge saadanne Yttringer, uden at de falde ind under Straffelovens Bestemmelser. I Særdeleshed fandt Hans Kongelige Høihed, at ved Festmaaltidet i Nakskov en Skolelærer Andersen havde udtalt sig paa en majestætsforbryderisk Maade, idet han havde udbragt en Skaal for den »som kalder sig Konge«. Naar Kongen selv havde været hjemme, vilde Hans Kongelige Høihed aldrig have rørt ved disse Ting, men nu derimod, da Kongen var fraværende, følte Hans Kongelige Høihed sig i sin midlertidige Stilling moralsk forpligtet til at gjøre, hvad der stod i hans Magt. Han vilde derfor, idet han iøvrigt beklagede, at Statsraadet idag ikke er fuldtalligt, opfordre Conseilspræsidenten og de øvrige tilstedeværende Ministre til at yttre sig angaaende de Udtalelser, der vare brugte ved hine Leiligheder, og han vilde henstille, om ikke Ministeriet, som han finder at være Kongens fødte Forsvarer i alle den Slags Sager, hvorom her er Tale, og hvor Kongen – dertil kjendte man Kongen altfor vel – aldrig selv vilde tage Initiativet til, at der skulde gjøres noget, ikke tror, at der her kunde være Anledning til at værne om Kongedømmet ved at drage de paagjældende Personer til Ansvar. Hans Kongelige Høihed mente, at det netop vilde styrke Regjeringen, om dette skete, og han

vilde meget hellere se, om det skulde være, en Frifindelse af de Paagjældende ved Domstolene, for at det saaledes kunde komme til at foreligge constateret for Offentligheden, at der er Huller i Straffeloven, som bør udfyldes, end at der intet gjøres.

Conseilspræsidenten [Fonnesbech] bemærkede, at det allerede havde været Gjenstand for Overveielse i Justitsministeriet og senere for Forhandling i Ministerconference, hvad der kunde gjøres i Anledning af de Udtalelser i Nakskov og i Svendborg, som Hans Kongelige Høihed Kronprindsen havde havt for Øie. *Conseilspræsidenten* behøvede ikke at sige, at man misbilligede de paagjældende Yttringer og fandt dem uforsvarlige, men naar det desværre ikke var givet, at de vilde rammes af Straffeloven, var det altid et Moment af politisk Betydning, om det ikke, i Mangel af Sikkerhed paa at faa de Vedkommende dømt, var bedre at undlade at sætte dem under Tiltale. Det var væsentligt da navnlig to Ting, som der kunde være Tale om at forfølge ved Domstolene: det ene den af en Skolelærer Andersen ved Festen i Nakskov i en Skaaltale for Kongen brugte Udtalelse »den, der kalder sig Konge«, det andet Folkethingsmand Bergs ved samme Fest brugte og senere af I. A. Hansen ved Mødet i Svendborg gjentagne Udtalelse om, at det stod frit, naar det kun skete paa lovlig Maade, at discutere, om man vilde have Republik eller Kongedømme. Hvad nu denne sidste Udtalelse angik, da har man maattet erkjende, at der i Anledning af den intet er at gjøre, eftersom Grundlovens § 95 selv anviser Veien til, hvorledes der skal kunne tilveiebringes Forandring i Grundloven, og det jo saaledes ikke tør benægtes, at det er forudsat som en Mulighed, at enhver saadan Forandring kan ske; der kan derfor vistnok heller ikke nægtes en vis Ret til at discutere Spørgsmaalet om Republik eller Kongedømme, naar det kun sker paa lovlig Maade, og der skjønnes saaledes ikke i nærværende Tilfælde at foreligge noget, som kunde rammes af Straffeloven, hvis Sagen gjordes til Gjenstand for Forfølgning ved Domstolene.

Hvad dernæst angik den omhandlede af Skolelærer Andersen brugte Yttring, da nærede *Conseilspræsidenten* ingen Tvivl om, at denne Yttring er strafbar, og saafremt det er muligt at faa constateret, at de paagjældende Ord virkelig ere brugte (thi der foreligger i saa Henseende intet andet end et Referat i Bladene, og efter dette

findes end ikke Ordene i selve den refererede Skaaltale, men de ere først komne frem senere i Anledning af en Udtalelse fra anden Side), saa er det Regjeringens Tanke at forfølge den Paagjældende ad Retens Vei, for at det, som han haaber, skal blive constateret, at man ikke har Lov til at bruge saadanne Yttringer. Der er fra Regjeringens Side truffet Foranstaltning til at sikre sig Beviset for, at de Yttringer, hvorpaa det kommer an, ere brugte, og kan dette, som han haaber, lykkes, er det, som sagt, Hensigten at drage Manden til Ansvar, hvortil saaledes alt er indledet.

Udenrigsministeren [Rosenørn-Lehn] henholdt sig til Conseilspræsidenten og havde blot med Hensyn til Sags Anlæggelse imod den omhandlede Skolelærer havt den Betænkelighed, at Udfaldet skulde kunne blive, at han frifandtes; men hvis Følgen saa blev, at man deraf tog Anledning til at faa Straffeloven forandret i den paagjældende Henseende, faldt naturligvis hans Betænkelighed bort.

Marineministeren [Ravn] var ligeledes enig med Conseilspræsidenten; thi vel havde det forundret ham at høre, at Grundlovens § 95 kunde fortolkes derhen, at saadanne Yttringer som den, at det stod frit at discutere, om man vilde have Republik eller Kongedømme, maatte anses for straffri, men som Ikke-Jurist turde han dog ikke tage det Ansvar paa sig at tilraade Forfølgning ved Domstolene af de Personer, der havde brugt disse Yttringer.

Indenrigsministeren [Tobiesen] bemærkede, at ogsaa han kunde henholde sig til, hvad Conseilspræsidenten havde yttret. Med Hensyn til Udtalelserne om Republik, da var det jo egentlig ikke andet end hvad der staar i nær Analogi med, hvad der i sin Tid under den absolute Konge i Petitioner kom frem i Retning af en fri Forfatning. De Vedkommende bleve dengang dragne til Ansvar ved Domstolene, men som bekjendt frifandt Høiesteret dem af Hensyn til den Form, hvorunder de paagjældende Yttringer om Forandring i Forfatningen vare fremkomne. Den næste Fremtoning af en tilsvarende Slags var de Artikler, som i den nuværende Konges første Regjeringstid indeholdtes i Dagbladet med Hensyn til den eventuelle Fredsslutning, og for hvilke Redakteuren blev sat under Tiltale; men som det vil erindres førte ogsaa den Forfølgning til en Frifindelsesdom af Høiesteret. Nu kommer den tredie Fremtoning af lignende Art: Udtalelserne om Republik, og ligesaa beklageligt som det er, at saadanne Udtalelser kunne ustraffet bruges, ligesaa vist tror han, at

Høiesteret, hvis man satte Vedkommende under Tiltale, vilde, naar henses til Grundlovens § 95 og da Udtalelserne betinge Discussionsfriheden om Republik af at de lovlige Former skulle være fulgte, for 3die Gang afsige en Frifindelsesdom; men at dette skulde ske forekom Indenrigsministeren at ville være saa beklageligt, at man ikke bør udsætte sig derfor.

Hvad den anden Sag angik, Skolelærerens Udtalelse ved Festen i Nakskov, da var jo allerede fra Regjeringens Side alle de Skridt gjorte, som kunde gjøres, for at faa constateret, at han virkelig har sagt det, hvorpaa det kommer an, og for at faa det constateret saaledes, at Vedkommende ikke siden, naar det kommer til Sag, kan trække sig tilbage. Men iøvrigt var Indenrigsministeren ogsaa af den Mening, at man derefter bør gjøre Skridtet at sætte ham under Tiltale for de Ytringer, han har brugt, selv om det skulle lede til en Frifindelse, for at man nemlig saa bagefter kan gaa til Rigsdagen og sige, at der er de og de Mangler i Straffeloven, som maa afhjælpes.

Protokollen for Statsraadets Møde den 14de Juli blev derefter oplæst og ratihaberet.

Statsraadmødet blev derpaa hævet.

J. Liebe.

Møde i statsrådet onsdag d. 19. august 1874.

Aar 1874, Onsdagen den 19de August, var Statsraadet forsamlet paa Amalienborg under Hans Kongelige Høihed Kronprindsens Forsæde. Justitsministeren var fraværende.

Finantsministeren [Fonnesbech] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende allerhøieste Stadfæstelse af den af Colonialraadene for de dansk-vestindiske Øer henholdsvis den 24de Marts og den 7de April d.A. vedtagne Anordning om Udvidelse til bemeldte Øer af Lov af 13de April 1851 om Ægteskabs Indgaaelse udenfor de anerkjendte Trossamfund eller imellem Medlemmer af forskjellige Trossamfund m.v., samt Lov af 4de Marts 1857 om Forandring i Forordningen om Daaben af 30te Mai 1828.

I Overensstemmelse med Indstillingen blev der meddelt Stadfæstelse paa den nævnte Anordning.

Finantsministeren [Fonnesbech] refererede dernæst en allerunderdanigst Forestilling angaaende allerhøieste Stadfæstelse af den af Colonialraadene for de dansk-vestindiske Øer henholdsvis den 24de Marts og den 7de April d.A. vedtagne Anordning, hvorved Lov af 23. Januar 1862 om Benyttelse af Firmaer samt af Fuldmagter til at underskrive pr. procura m.m. udvides til bemeldte Øer.

Overensstemmende med Indstillingen blev der meddelt Stadfæstelse paa denne Anordning.

Protokollen for Statsraadets Møde den 7de August blev derefter oplæst og ratihaberet.

Statsraadmødet blev derpaa hævet.

J. Liebe.

Møde i statsrådet onsdag d. 2. september 1874.

Aar 1874, Onsdagen den 2den September, var Statsraadet forsamlet paa Amalienborg under Hans Majestæt Kongens allerhøieste Forsæde.

Det tilførtes Protokollen, at der under 23de August er udfærdiget en allerhøieste Kundgjørelse, ifølge hvilken Hans Majestæt Kongen, efter at være vendt tilbage fra sin Reise til Island og Færøerne, har samme Dag Selv overtaget Regjeringens Førelse udenfor de nævnte Dele af Riget.

Endvidere tilførtes Protokollen, at under 26de August commanderende General i 2den Generalcommando, Kammerherre General Peter Frederik Steinmann, Storkors af Dannebrogen og Dannebrogsmænd, allernaadigst er bleven udnævnt til Krigsminister, samt at der under samme Dato er allernaadigst bevilget ham en af ham ansøgt Orlov indtil den 20de September, saaledes at Krigsministeriet under hans Fraværelse midlertidig forestaas af Marineministeren.

Conseilspræsidenten [Fonnesbech] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Rigsdagens Sammenkaldelse.

I Overensstemmelse med Indstillingen bifaldt *Hans Majestæt* allernaadigst, at Rigsdagen sammenkaldes til en ordentlig Samling Mandagen den 5te October d.A., og forsynede det af Conseilspræsidenten i saa Henseende forelagte Aabne Brev med sin allerhøieste Underskrift.

Udenrigsministeren [Rosenørn-Lehn] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvori der, i Anledning af et fra det store nordiske Telegraphselskab indgivet Andragende, og efterat Indenrigsministeriet og Finantsministeriet, under hvis Ressort Sagen nærmest henhører, i de af disse Ministerier afgivne Betænkninger, varmt have anbefalet den, allerunderdanigst indstilles, at det maatte behage Hans Majestæt allernaadigst at bifalde, at der udsendes et kongeligt overordentligt Gesandtskab til China og Japan i det Øiemed: i China, næst at overbringe Keiseren en Lykønskning i Anledning af hans Thronbestigelse, at søge en Anerkjendelse hos den chinesiske Regjering af, at Anlæg af Telegraphlinier og Drift af disse i Almindelighed er et lovligt Foretagende selvfølgelig under den Begrænsning og under de Vilkaar, som vedkommende Regjering nærmere maatte fastsætte, og af at de i China allerede anlagte Linier have Ret til at bestaa, samt iøvrigt at stræbe for at befæste vore Handels- og Skibsfartsforhold med China og samtidig at underkaste vort Consulatvæsen en nærmere Prøvelse; – i Japan, næst at takke for den af den japanesiske Regjering viste Høflighed ved i sin Tid at sende et Gesandtskab hertil, at arbeide hen til at styrke det saa heldigt bestaaende gode Forhold imellem Danmark og Japan; – hvornæst der endvidere allerunderdanigst indstilles, at der paa forventet Tillægsbevilling for indeværende Finantsaar udredes af Statskassen et Beløb af 25.000 Rdl. som maximum til Afholdelse af de med Gesandtskabet forbundne Udgifter.

Hans Majestæt Kongen yttrede, at det naturligtvis er Allerhøistsammes Ønske, at det store nordiske Telegraphselskab maa nyde al Fremgang, og at Staten i den Henseende yder den Støtte, som den kan. Hans Majestæt vilde derfor ogsaa finde det ønskeligt, at der sendes et Gesandtskab til China og Japan i det omhandlede Øiemed, men Allerhøistsamme kan ikke tro, at det skulde være det rette Øieblik hertil nu samtidigt med, at Pantserfregatten Danmark er af den danske Regjering solgt til China. Hans Majestæt frygter for, at Betydningen af Gesandtskabets Sendelse vil for Japans Vedkommende svækkes ved Salget af dette Skib, netop i et Øieblik da Krig mellem China og Japan staar for Døren, og ligesom Allerhøistsamme har fundet det hele Salg til den ene eventuelle krigførende Magt noget farligt for os, saaledes kan han heller ikke skjønne, at det paa nogen Maade skulde kunne være heldbringende for Telegraphselskabet, at Sendel-

sen af Gesandtskabet sker i Forbindelse med dette Salg. Væsentligt vil det da i hvert Fald komme an paa, hvem Udenrigsministeren tænker paa, at der skulde sendes som Gesandt, og det maatte da under alle Omstændigheder være en meget besindig Mand, som ikke let lod sig henrive af sin Følelse, til hvem der betroedes en saa overordentlig vanskelig Mission, da han ellers let vilde kunne gjøre Skade. Da det forøvrigt hovedsagelig er for det store nordiske Telegraphselskabs Skyld og til dette private Selskabs Fordel, at Gesandtskabet skulde sendes, finder Hans Majestæt ogsaa, at Selskabet selv bør betale de Udgifter, der ere forbundne dermed, eller ialtfald dog bidrage en betydelig Del dertil, og Allerhøistsamme ser ikke, hvorfor der ei i saa Henseende skal forholdes paa samme Maade, som ved en tidligere Leilighed, da en Gesandt sendtes til China og Japan.

Marineministeren [Ravn] vilde blot tillade sig at fremføre, at da der i den Contract, som er afsluttet angaaende Salget af Pantserfregatten Danmark, er taget det Forbehold, at hvis China, naar Skibet kommer dertil, skulde til den Tid være i Krig med en mod Danmark venskabeligsindet Magt, skal det være overladt til den danske Regjerings Afgørelse, om og hvorledes Skibets Overlevering til de chinesiske Myndigheder kan finde Sted, saa maatte han netop med Hensyn til dette Forbehold, og da Omstændighederne kunde være saa tvivlsomme og vanskelige, at det dog vilde være et temmelig tungt Ansvar at lægge i Haanden paa en Skibschef, naar det kom til at være ham, der skulde træffe hin Afgørelse, anse det for særdeles ønskeligt og mere betryggende, at der paa Stedet var en dansk Gesandt, naar Skibet skulde overleveres. Marineministeren maatte derfor ogsaa saa meget mere slutte sig til, at det omhandlede Gesandtskab til China og Japan nu udsendes.

Udenrigsministeren [Rosenørn-Lehn] skulde, ligesom i det Hele med Hensyn til den foreliggende Sag, saaledes ogsaa specielt hvad det Spørgsmaal angik, om Udsendelsen af et Gesandtskab bør ske i den nærmeste Fremtid, henholde sig til de Grunde, som han udførligt har nærmere udviklet i den af ham nedlagte allerunderdanigste Forestilling, han idag har refereret; og Hans Majestæt vilde ikke tvivle om, at den hele Sag har været gjort til Gjenstand for en alvorlig Drøftelse i Udenrigsministeriet og senere i Conferencer imellem samtlige Ministre, hvor den baade med Hensyn til Sendelsens Nødvendighed, Betimelighed og Maal har opnaaet fuld Tilslutning,

saaledes som den nu foreligger i hans allerunderdanigste Indstilling. Forsaavidt Hans Majestæt havde berørt Salget af Pantserfregatten Danmark, da skulde Udenrigsministeren, med Hensyn til det betænkelige, der efter Allerhøistsammes Mening kunde være ved Salget netop i dette Øieblik, fremhæve, at der, som Marineministeren allerede har bemærket, er taget en udtrykkelig Reservation, hvorefter Skibet slet ikke vil blive overleveret til den chinesiske Regjering, hvis China til den Tid, naar Skibet kommer derover, skulde være i Krig med Japan; og han skulde dernæst endnu hertil føie, at der, som det berettes, er mellem China og Japan truffet en foreløbig Overenskomst om Opretholdelsen af den nuværende Tilstand mellem de to Lande i 90 Dage, inden hvilken Frists Udløb Skibet ikke vil kunne være i China.

Naar Hans Majestæt havde ment, at der ikke var tilstrækkelig Grund til, at Statskassen skulde afholde de med den omhandlede Sendelse forbundne Udgifter, men at det nordiske Telegraphselskab selv burde gjøre det, saa turde det dog, syntes Udenrigsministeren, være under Kongens og Landets Værdighed ved denne Leilighed at lade Selskabet betale, hvad Udsendelsen af et kongeligt Gesandtskab vilde koste, og med Hensyn til den Betydning Selskabet i det hele maa antages at have for Staten, forekom den Udenrigsministeren at være Føie til ogsaa i den her omhandlede Henseende at imødekomme det.

Forsaavidt Hans Majestæt endelig havde berørt Spørgsmaalet om, hvem man tænkte paa at sende ud som Gesandt ved denne Leilighed, da havde Udenrigsministeren troet at burde holde dette Spørgsmaal udenfor den nu foreliggende Forestilling, for senere, naar Hans Majestæt havde afgivet en bifaldende Resolution paa denne, at gjøre det til Gjenstand for en egen allerunderdanigst Forestilling. Det var imidlertid hans Tanke at bringe Hans Majestæt General Raasløff, en Mand, hvis Dygtighed vistnok ikke kan drages i Tvivl, i allerunderdanigst Forslag til den omhandlede Mission. Bestyrelsen for det store nordiske Telegraphselskab havde udtrykkeligt ønsket, at det maatte blive General Raasløff, der blev udsendt som Gesandt, og Udenrigsministeren fandt, at der vel nok burde tages noget Hensyn til dette Ønske, saameget mere, som der, hvis Regjeringen sendte en anden og Missionen faldt uheldigt ud, altid vilde kunde kastes noget Ansvar herfor paa Regjeringen.

Hans Majestæt Kongen yttrede, at Allerhøistsamme dog fremdeles ikke kan finde, at det just skulde være nødvendigt, at Staten betaler, hvad den omhandlede Mission kommer til at koste, lige saalidet som at det skulde i mindste Maade være under Kongens og Landets Værdighed, at Selskabet selv afholder Udgifterne, saaledes som det jo allerede een Gang før har gjort ved en lignende Leilighed. Hvad dernæst angik Valget af den Personlighed, der skulde sendes som Gesandt, da var det noget, som Selskabet ganske og aldeles maatte overlade til Regjeringen; denne maa have ubetinget Ret til selv alene at bestemme, hvem der skal sendes, det saa meget mere, naar Gesandtskabet skal have Navn af Kongeligt Gesandtskab, og da isærdeleshed, naar Selskabet ikke selv skal betale Udgifterne. General Raasløff havde, ved Hans Majestæt meget vel, under sin tidligere diplomatiske Ansættelse i Amerika en endogsaa exceptionel god Stilling derovre, men i hans senere Virksomhed, efter at han blev rappelleret fra Amerika, kan Allerhøistsamme ikke finde, at han har lagt diplomatiske Capaciteter for Dagen. Hans Majestæt har ikke glemt, hvorledes han i 1870, uden at have nogen Ordre eller Bemyndigelse, paatog sig i Paris at spille en Rolle som vor Gesandt, og hvorledes han, tagende fejl af hele Situationen, nær havde sat vort Land i største Fare. De Skridt, han dengang gjorde i Paris, vidnede ikke enten om megen Besindighed eller om nogen stor diplomatisk Dygtighed, Egenskaber, hvorpaa det væsentlig kommer an ved den vanskelige Mission, hvorom der i Øieblikket er Spørgsmaal, og som bliver dobbelt vanskelig, naar Gesandten tillige skal afgjøre, om det af os solgte Skib, naar det kommer over til China, kan efter de da foreliggende Omstændigheder overleveres eller ikke.

Idet Hans Majestæt forresten, som allerede tidligere bemærket, ikke havde noget imod, at et Gesandtskab sendes til China og Japan i det omhandlede Øiemed, ønskede Allerhøistsamme nu at høre Conseilspræsidentens og de øvrige Ministres Udtalelser om Sagen.

Conseilspræsidenten [Fonnesbech] maatte bemærke, at den første Spire til det store nordiske Telegraphselskab er fremkaldt af selve Regjeringen, og at denne i sin Tid har bidraget til at faa det igang, hvilket han nærmere oplyste, idet han tillige viste, hvorledes Selskabet har havt en saadan Betydning for den danske Stat og Statskasse, baade direkte og indirekte, at det, Sagen set selv fra Erkjendtlighedens Side, forekom ham at maatte siges, at der vel er Anledning for

Regjeringen til at imødekomme Selskabets Ønske ved den nu foreliggende Leilighed. Han tror det i det Hele baade forsvarligt og rigtigt, at der udsendes et Gesandtskab til China og Japan, og han tror tilige, at det maa erkjendes, at denne Sendelse har ikke blot for Staten, men ogsaa for dens enkelte Borgere en saa stor Interesse, at man bør af Statskassen udrede de 25.000 Rdl., som Sendelsen vil i det høieste koste, i hvilken Henseende det heller ikke maa overses, at det jo ikke er første Gang, at Staten har erkjendt, at det store nordiske Telegraphselskabs Interesser ikke ere at betragte som private allene. Ogsaa et andet Hensyn er der, som herved har endel at betyde, og det er, at det for Sagens egen Skyld ikke maa have Udseende af, at den diplomatiske Agent, som Hans Majestæt udsender, staar i noget Forhold til Selskabet, men naar dette selv betalte Udgifterne ved hans Sendelse, vilde saadant netop give ham Charakteren af Selskabets Agent. Forresten var Conseilspræsidenten den, der som Finantsminister paatog sig, naar Hans Majestæt samtykkede i, at de 25.000 Rdl. paa forventet Tillægsbevilling udredes af Statskassen, det største Ansvar i denne Henseende, men han nærede imidlertid ingen Tvivl om, at Rigsdagen vilde erkjende Rigtigheden af, at Statskassen har betalt dette Beløb og derfor bevilget det.

Endnu skulde Conseilspræsidenten tilføie, at Salget af Pantserfregatten er et yderligere Motiv til nu at udsende et Gesandtskab til China og Japan, for at man navnlig kan være sikker paa, at Afgjørelsen af Spørgsmaalet om Skibet, naar det kommer til China, skal overleveres eller ikke, kan blive truffen med tilbørligt Hensyn. Hvad iøvrigt selve bemeldte Salg angik, da troede han, at naar der ses hen til det Forbehold, som udtrykkeligt er taget ved Contracten om Salget, og da der derefter ikke kan være fjerneste Tvivl om, at Skibet ikke vil blive overleveret til den chinesiske Regjering i Tilfælde af, at der til den Tid er Krig mellem China og Japan, kan ikke siges andet end, at der saaledes ved Contracten er fra vor Side taget et meget velvilligt Hensyn til Japan, saa at den japanesiske Regjering ikke kan have nogen Grund til at besvære sig over Skibets Salg.

Hvad endelig angik Valget af den Personlighed, som skulde udsendes som Gesandt, da skulde Conseilspræsidenten ikke paatage sig at forsvare alle General Raasløffs Handlinger, men han maatte dog i Anledning af, hvad Hans Majestæt havde yttret med Hensyn til Generalens Optræden i Paris i 1870, tillade sig at bemærke, at en anden

Opfattelse i denne Henseende maa gjøre sig gjældende efter den Maade, hvorpaa Generalen selv har forklaret sin Færd ved den Leilighed, og hvorledes det Hele er gaaet til. At imidlertid General Raasløff er en sjældent snild og dygtig Mand, derom kan næppe være Tvivl, og Conseilspræsidenten kan ikke sige andet, end at, naar Generalen, hvis hele ydre Optræden jo ogsaa er sært anbefalende, tillige har det, som det forekommer Conseilspræsidenten, ikke uvæsentlige Fortrin, at han før har været i China og forhandlet med de keiserlige Autoriteter, saa synes General Raasløff Conseilspræsidenten at være frem for nogen anden den Personlighed, som bedst passer til den Mission, hvorom her er Spørgsmaal.

Hans Kongelige Højhed Kronprindsen yttrede, at Høistsamme finder Planen med at sende et Gesandtskab til China og Japan god, men at det paatænkte Valg af Personen er ham meget imod. I politisk Henseende nærer Hans Kongelige Højhed ikke stor Tillid til General Raasløff, og Høistsamme skulde ogsaa navnlig minde om hans hele Forhold i Amerika med Hensyn til Salget af vore vestindiske Øer. Bliver imidlertid det omhandlede Hverv betroet ham, saa vil Hans Kongelige Højhed dertil knytte det Haab, at man i China og Japan ikke kjender den nøie Forbindelse, hvori Generalen har staaet til hele det store nordiske Telegraphselskab og dets Bestyrelse, thi ellers vilde det se ud, som han var Agent for Selskabet; og tillige vilde Hans Kongelige Højhed haabe, at Generalen var bedre kjendt med Forhold og Personer i China og Japan, end det viste sig, at han var i Amerika, hvor det jo netop var for hans Bekendtskabs Skyld, at han blev sendt hen med Hensyn til Salget af de vestindiske Øer.

Hans Majestæt Kongen føjede yderligere til, at det var General Raasløff selv, der dengang vilde til Amerika, og at det hele Foretagende jo fuldkommen mislykkedes for ham.

Conseilspræsidenten [Fonnesbech] maatte dog som daværende Collega af General Raasløff bemærke, at ligesom det ikke var Generalen, der fra først af havde sat Sagen med Hensyn til de vestindiske Øers Salg igang, saaledes var det heller ikke ham, der senere forcerede Salget, og Conseilspræsidenten tror ikke, at man med Rette kan lægge paa General Raasløff allene, der ogsaa kun gik til Amerika for at redde, hvad der kunde reddes, Ansvar for, at det gik uheldigt med den Sag.

Ministeren for Kirke- og Undervisningsvæsenet [Worsaae] vilde,

til hvad der af Conseilspræsidenten allerede var udtalt til Fordel for de foreliggende Indstillinger, for sit Vedkommende kun føie, at han anser det hele store Foretagende, som det nordiske Telegraphselskab har taget i sin Haand, for at være til Ære for Landet, og at han derfor vilde finde det smukt, om Regjeringen viser, at den understøtter et saa stort Foretagende. Han slutter sig saaledes ganske til, at det er ønskeligt, at der sendes til China og Japan et Gesandtskab, saameget mere, som Salget af Pantserfregatten Danmark nu er sket og de Vanskeligheder, der maatte opstaa ved Spørgsmaalet om Fregattens Overlevering i China, muligt vilde kunne undgaas ved, at der til den Tid er en Gesandt paa Stedet. Angaaende den Personlighed, der skulde vælges, vilde han blot tillade sig at bemærke, at han i Udlandet ofte har hørt General Raasløff omtale med den største Anerkjendelse, og han tror, at Generalens Sendelse navnlig ogsaa forsaavidt vil være heldig, som han fra sin tidligere Stilling staar i nær Forbindelse med de amerikanske Diplomater, der i China have megen Indflydelse.

Marineministeren [Ravn] skulde blot henholde sig til, hvad han allerede tidligere har udtalt om, at han nu, da Salget af Pantserfregatten Danmark er foregaaet, maa lægge overmaade Vægt paa, at der, naar Skibet skal overleveres, er paa Stedet en Gesandt, som kan afgjøre de vanskelige Spørgsmaal, der kunde komme til at foreligge, saaledes at dette ikke bliver overladt til Skibschefen. Hvad Valget af Personligheden angaar, da har Marineministeren slet ikke personligt Kjendskab til General Raasløff, og hans Mening om denne kan derfor ikke have nogen Vægt.

Justitsministeren [Klein] bemærkede, at da Forhandlingerne om et Gesandtskabs Sendelse til China og Japan for den væsentligste Del vare blevne førte under hans Fraværelse, havde han, ved efter sin Hjemkomst at gjøre sig bekendt med Sagen, stærk Opfordring til nøie at overveie, hvorledes han skulde stille sig til den. Han matte tilstaa, at det Indtryk, han fra først af havde, ikke var gunstigt, fordi han ikke kunde værges imod, at det paagjældende Skridt kunde opfattes som et Skridt, der væsentlig gjordes i et privat Selskabs Interesse, og det saa meget mere, som han indsaa, at der ved Valget af Personen, som skulde sendes, tænktes paa General Raasløff, med Hensyn til hvem der navnlig kunde ventes gjort den Erindring, at han staar i en intim Forbindelse med Chefen for det store nordiske Tele-

graphselskab. Men under den nøie Overveielse, som der saaledes har været Anledning for Justitsministeren til at anstille, er han kommen til det Resultat, at Sendelsen af et saadant Gesandtskab, som omhandlet, dog maa siges at være af almindelig Interesse, i hvilken Henseende navnlig hvad der under Sagen er fremkommet fra Indenrigsministerens og Finantsministerens Side har været af afgjørende Betydning for ham; og om end det kan være vanskeligt at paavise den positive Fordel for den danske Handel, som en slig Sendelse kan have, tror han ikke, at man kan benægte, at denne vil i det Hele kunde være til Gavn for vor Handel, saa at han meget vel forstaar, at den danske Handelstand levende maa interessere sig for, at der ved denne Leilighed gjøres noget. Hvad det paatænkte Valg af General Raasløff angaar, da har Justitsministeren ikke været blind for hvad der kunde siges imod det, men ligesom der vistnok vanskeligt vilde findes nogen skarpsindigere og dueligere Mand til det paagjældende Hverv, saaledes mener han ogsaa, at de Indvendinger, som kunne hentes imod General Raasløff fra hans politiske Fortid have mindre at betyde ved en Mission som den, hvorom der her er Spørgsmaal; og medens det jo ganske vist er Hans Majestæts Ret at bestemme, hvem der skal sendes, tror Justitsministeren dog, at det, med Hensyn til Muligheden af at Sendelsen kan faa et mindre heldigt Udfald, ikke er uvigtigt, at Valget falder paa en Mand, som har Opinionen for sig, og den tør vistnok General Raasløff siges at ville have eenstemmig i Handelsstanden.

Endnu skulde Justitsministeren blot, i Anledning af at der, foruden de oprindelige Maal for Sendelsen af en Gesandt, nu frembyder sig en anden maaske noksaa vanskelig Opgave, nemlig Afgjørelsen af, om Pantserfregatten Danmark, naar den kommer til Stedet, skal overleveres til de chinesiske Myndigheder, bemærke, at det, hvad dette Skibs Salg angaar, forekommer ham heldigt, at Contrakten er affattet saaledes, at Regjeringen aabent vedkjender, at Skibet skal sælges til China, og derved viser, at dens Fremgangsmaade ikke behøver at skjules; ligesom han dernæst endvidere finder det heldigt, at Overleveringen af Skibet først skal ske ovre i China, thi det er aabenbart, at Skibet først kan komme dertil paa en Tid, da man, med Hensyn til den 90 Dages Frist, der er sat for Opretholdelsen af den nuværende Tilstand, maa have Grund til at antage, at det maa have vist sig, om det virkelig bliver til Krig mellem China og Japan eller ikke, saa at det fo-

rekommer Justitsministeren, at den danske Regjering har ved Skibets Salg stillet sig saaledes, at der ikke er Føie til at gjøre den nogen Bebreidelse.

Indenrigsministeren [Tobiesen] yttrede, at han kunde henholde sig til, hvad han havde udtalt i den af ham afgivne Betænkning, hvis væsentlige Indhold Udenrigsministeren allerede havde refereret som optaget i den foreliggende allerunderdanigste Forestilling, og saavel med Hensyn til Creditforholdene som i fiscal og politisk Henseende finder han, at Staten bør ligesaa godt nu, som den tidligere har gjort, støtte det hele store Foretagende, der er Gjenstand for det nordiske Telegraphselskabs Virksomhed og som han tror, her i Landet omfattes med levende Interesse. Han mener derfor ogsaa, at Regjeringen bør ved denne Leilighed imødekomme Selskabets Andragende om Udsendelse af et Gesandtskab til China og Japan, hvorved der da tillige vil virkes for den danske Handel og Skibsfart.

Hvad angaar den Personlighed, der maatte være at sende, da kunde han ganske slutte sig til sine Colleger. Han tror, at der maa lægges den største Vægt paa, at den, der sendes, ikke faar Udseende af at være en Agent for Telegraphselskabet; og den Mand, som der alle kunde være Tale om at vælge, naar man ikke tager General Raasløff, er, som bekjendt, Medlem af Bestyrelsen for Selskabet. At General Raasløff kan staa i et nært Forhold til Formanden for Telegraphselskabet, tør Indenrigsministeren ikke benægte, men fra den Tid da han, indtil han blev Minister, var Medlem af Selskabets Bestyrelse, er det ham bekjendt, at Generalen ikke staar i noget Forhold til denne eller Selskabet. De Indvendinger, som vare fremsatte imod at vælge General Raasløff, vilde jo vist kunne have stor Betydning, naar der ellers var Spørgsmaal om en diplomatisk Sendelse, men netop som Forholdene ere i China, tror Indenrigsministeren, at det overfor de særlige Vanskeligheder, som der i flere Henseender er, vil være af ganske sær Vigtighed og Interesse at have derude en Mand som General Raasløff med hans store Snildhed og med hans Masse af Bekjendtskaber.

Hans Majestæt Kongen behagede derefter, i Overensstemmelse med Udenrigsministerens foreliggende Indstilling, allernaadigst at bifalde, at der udsendes et kongeligt Gesandtskab til China og Japan i det i den refererede allerunderdanigste Forestilling nævnte Øiemed, samt at der, paa forventet Tillægsbevilling for indeværende Finants-

aar, udredes af Statskassen et Beløb af 25.000 Rdl. til Afholdelse af de med Gesandtskabet forbundne Udgifter; og forventede Hans Majestæt derhos nærmere at modtage Udenrigsministerens allerunderdanigste Forestilling om Valget af Gesandten.

Den fungerende Krigsminister [Ravn] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende en ved 1ste Artilleriregiment afsagt Krigsretsdom, hvorved Constabel af de Meniges 2den Klasse Jens Peter Kjeldstruk eller Jensen, der var tiltalt for 4de Gang begaaet Tyveri, Opsætsighed mod Politiet m.m., er tilfunden at hensættes til Forbedringshusarbeide i 3 Aar.

I Overensstemmelse med Indstillingen resolverede *Hans Majestæt* allernaadigst, at der gives Krigsretsdommen følgende allerhøieste Paategning: Krigsrettens Dom vorder hermed stadfæstet.

Statsraadsrådet blev derpaa hævet.

J. Liebe.

Møde i statsrådet lørdag d. 10. september 1874.

Aar 1874, Løverdagen den 10de September, var Statsraadet forsamlet paa Amalienborg under Hans Majestæt Kongens allerhøieste Forsæde. Krigsministeren var fraværende.

Finantsministeren [Fonnesbech] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende allerhøieste Stadfæstelse af det af Colonialraadet for St. Croix under 30te Juni d.A. udfærdigede Budget for St. Croix Commune for Finantsaaret fra 1ste April 1874 til 31te Marts 1875 tilligemed den særlig paa Udfærdigelsen opførte Bevilling af indtil \$ 20.000 til Forstrækninger til Plantere i April og Mai d.A., samt endvidere af den af Colonialraadet ved 2den Behandling den 1. Juni d.A. vedtagne Tillægsbevilling til bemeldte Budget for et Beløb af indtil \$ 32.000 til Forstrækninger til Planterne i Juni og Juli Maa-neder d.A.

Hans Majestæt meddelte allernaadigst den saaledes begjærte Stadfæstelse.

Finantsministeren [Fonnesbech] refererede derpaa en allerunderdanigst Forestilling angaaende allerhøieste Stadfæstelse af det af Colonialraadet for St. Thomas og St. Jan udfærdigede og af Gouverneuren foreløbig stadfæstede Budget for Communen St. Thomas med St. Jan for Finantsaaret fra 1ste April 1874 til 31te Marts 1875.

Hans Majestæt meddelte allernaadigst saadan Stadfæstelse.

Udenrigsministeren [Rosenørn-Lehn] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvori andrages paa allerhøieste Corroboration i Statsraadet af en igjennem Hans Majestæts Cabinet erhvervet allerhøieste Resolution af 14de d.M., hvorved han allernaadigst bemyndiges til confidentielt at tilkjendegive den spanske Regjerings Forretningsfører i Stockholm, Chevalier d'Anduago, at Hans Majestæts Regjering nu er villig til at anerkjende Mareshal Serranos Regjering ved at modtage en Creditivskrivelse fra den nuværende spanske Styrelse, hvormed dens diplomatiske Agent indtræder i officiel Forbindelse med Hans Majestæts Regjering.

Hans Majestæt corroborerede allerhøiest fornævnte udenfor Statsraadet afgivne Resolution.

Indenrigsministeren [Tobiesen] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende allerhøieste Concession paa Anlæg og Benyttelse af en Jernbane fra Silkeborg til Herning, hvori indstilles, at Deres Majestæt allernaadigst vil meddele Kammerraad, Prokurator Efraim Magdalus Møller i Ringkjøbing Concession paa Anlæg og Benyttelsen af en Jernbane fra Silkeborg til Herning, samt at der gives ham Tilsagn om, at det Depositum af 10.000 Rdl., der skal stilles af ham forinden Concessionens Udfærdigelse, uanset dennes Artikel 30, vil blive tilbagebetalt ham, saafremt Bevillingsmyndigheden ikke skulde meddele sit Samtykke til, at Statskassen til Banens Drift i de første 5 Aar yder et aarligt Tilskud af 2000 Kroner pr. Mil af den Del af Jernbanen, der kommer til at ligge i Ringkjøbing Amtsraadskreds, og 4000 Kroner pr. Mil af den øvrige Del af Banen, eller, at Staten, saafremt Regjeringen maatte foretrække dette, i de første 20 Aar overtager Banens Drift imod at erholde udbetalt et aarligt Beløb, der fastsættes til 9.000 Kroner pr. Mil af Bruttoindtægten af Banen under 20.000 Kroner aarlig pr. Mil, med et Tillæg af 25 % af Bruttoindtægten mellem 20.000 Kroner og 28.000 Kroner pr. Mil og af 50 % af Bruttoindtægten over 28.000 Kroner.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst det Indstillede.

Indenrigsministeren [Tobiesen] refererede dernæst 3 allerunderdanigste Forestillinger, hvorved forelægges henholdsvis følgende 3 Lovforslag: om Udfærdigelse af reglementariske Bestemmelser for Benyttelsen af Havne og Landingsbroer, om forskellige Jernbaneanlæg paa Sjælland, og om Benyttelse af Locomotiver paa Sporveie.

I Overensstemmelse med Indstillingerne bleve disse 3 Lovforslag allerhøiest approberede til Forelæggelse for Rigsdagen.

Justitsministeren [Klein] refererede en allerunderdanigst Forestilling om Benaadning for 3 i Horsens Tugthus hensiddende Fanger, hvori indstilles: at det maatte behage Deres Majestæt allernaadigst at bifalde: at efternævnte i Horsens Tugthus hensiddende Fanger, nemlig: 1) Morten Nielsen og 2) Erik Jensen Eriksen løslades af Straffeanstalten, saaledes at det inden Løsladelsen tilkjendegives dem, at de, saafremt de paany maatte gjøre sig skyldige i nogen Forbrydelse, der ikke medfører høiere Straf – dog Betleri og Løsgjængeri undtagne –, eller oftere overtræde de Regler, som Politiet for at sikre sig deres ordentlige Forhold finder sig foranlediget til at foreskrive, uden videre Dom ville blive gjenindsatte til Tugthusarbejde paa Livstid, og at den i bemeldte Tugthus hensiddende Fange 3) Peter Andersen Nygaard eller Peter Andreas Sørensen Nygaard maa løslades, dog imod at han forlader Landet, og paa Vilkaar, at han vil være at gjenindsætte i Straffeanstalten til Udstaaelse af den tilbagestaaende Straffetid, saafremt han paany maatte indfinde sig her i Landet.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst det Indstillede.

Justitsministeren [Klein] refererede derefter 4 allerunderdanigste Forestillinger, hvorved forelægges henholdsvis følgende 4 Lovforslag: om Skifte af Dødsbo og Fælledsbo m.v., om Tilsyn med Dampfartøier, om Tilsyn med Dampkjedler paa Landjorden, og om Vederlag for Contoirhold til forskjellige Retsbetjentembeder.

Overensstemmende med Indstillingerne bleve alle disse 4 Lovforslag allerhøiest approberede til Forelæggelse for Rigsdagen.

Statsraadmødet blev derpaa hævet.

J. Liebe.

Møde i statsrådet fredag d. 2. oktober 1874.

Aar 1874, Fredagen den 2den October, var Statsraadet forsamlet paa Amalienborg under Hans Majestæt Kongens allerhøieste Forsæde. Hans Kongelige Høihed Kronprindsen var fraværende.

Conseilspræsidenten [Fonnesbech] refererede en allerunderdanigst Beretning, hvorved han, da det har behaget Hans Majestæt Kongen allernaadigst at tilkendegive ham, at det er Allerhøistsam-

mes Agt, Selv at aabne den den 5te October d.A. sammentrædende Rigsdag, samt at befale ham at fremlægge Udkast til en Throntale, forelægger et af ham efter Overveielse med de øvrige Ministre udarbejdet saadant Udkast.

Efterat have oplæst dette Udkast tilføiede Conseilspræsidenten, at Hans Majestæts Regjering har været enig om at foreslaa Throntalen saaledes affattet, allene med Undtagelse af Udenrigsministeren, som har havt nogen Betænkelighed ved den Passus i Udkastet, der omdhandler det nordslesvigske Spørgsmaal. Man har imidlertid søgt, saavidt muligt, at forene sine Anskuelse med Udenrigsministerens og som denne Passus nu foreligger formuleret har Udenrigsministeren ogsaa troet at kunne gaa ind paa den, skjøndt han dog vilde foretrække, at hele den Passus saalydende: »Uagtet de politiske Forhold endnu ikke have tilladt en Afgjørelse af det nordslesvigske Spørgsmaal, fastholde Vi dog Haabet om, at det vil lykkes Os at opnaa en tilfredsstillende Overenskomst om denne Sag, der uforandret ligger Os og Vort Folk varmt paa Hjertet« udgik, og at saaledes af det hele næstsidste Stykke i Udkastet til Throntalen kun Begyndelsen »Vort Forhold til Udlandet er fremdeles venskabeligt« blive staaende.

Udenrigsministeren [Rosenørn-Lehn] yttrede, at han meget har beklaget, at han ikke i det af Conseilspræsidenten omhandlede Punkt har kunnet slutte sig til sine Colleger, og han maatte tilstaa, at han, selv som den paagjældende Passus nu er formuleret, endnu er af den Anskuelse, at det vilde være heldigere at udelade denne Passus af Throntalen. Først skulde han da i denne Henseende fremhæve, at det er ganske overflødig, at det nordslesvigske Spørgsmaal nævnes i Throntalen, thi han tror ikke, at Sagen, hverken i Udlandet eller i Indlandet, vil drage i Tvivl, at den Sag fremdeles ligger Os paa Hjertet, og at Vi fastholde Haabet om en tilfredsstillende Løsning af den. Den levende Discussion, der i den seneste Tid har været ført om det nordslesvigske Spørgsmaal i den hele europæiske Presse, gjør det ogsaa endmere overflødig at drage det frem i Throntalen. Dernæst kunde det, om han end ikke tør paastaa, at det vil være ligefrem skadeligt, at den omspurgte Passus bliver staaende, dog navnlig i det nordlige Slesvig virke irriterende paa Gemytterne. Det kunde nemlig se ud, som om der i de sidste Aar var indløbet noget, der kunde bringe til at tro, at en gunstig Løsning snart kunde ventes, og dette kunde da give Anledning til, at Nordslesvigerne i Fremtiden viste

mindre Forsigtighed i deres hele Optræden. Hvad endvidere den preussiske Regjering angaar, da kunde det dog ogsaa tænkes, at den kunde betragte det som en Slags Trods, naar den ser, at der kan bydes de Danske i det nordlige Slesvig, hvad der i den seneste Tid er budt dem, og at det dog alligevel udtales i Throntalen, at Haabet om en tilfredsstillende Løsning af det nordslesvigske Spørgsmaal fastholdes. Han fastholder for sit Vedkommende saa stærkt som nogen dette Haab, men naar det vil komme til at gaa i Opfyldelse, kan han ikke sige, og jo oftere Udtalelsen af det Haab gjentages i Throntalen og jo længere Tid, der gaar, desto vanskeligere bliver det siden at komme fra det; men en saadan Gjentagelse, som ikke har nogen virkelig Betydning og kun staar som en Floskel, forekommer ham at være under Kronens Værdighed. Man vil lettere kunde nu dennegang lade det nordslesvigske Spørgsmaal uomtalt i Throntalen, end man vil kunne senere, og naar man saaledes nu undgaar direkte at berøre det Spørgsmaal, bliver det Haab om dets Løsning, som sidst blev udtalt i Throntalen, lige fuldt staaende.

Idet han altsaa vedblivende tror, at det vil være heldigere, at den hele omhandlede Passus gaar ud, og at der af det næstsidste Stykke i det foreliggende Udkast kun bliver staaende »Vort Forhold til Udlandet er fremdeles venskabeligt«, vil han imidlertid ikke tillægge dette Spørgsmaal saa stor Betydning, at han lægger afgjørende Vægt paa, at hin Passus falder bort, ligesom han i den Henseende heller ikke er blind for de Grunde, som fra den modsatte Side kunne gjøres gjældende.

Conseilspræsidenten [Fonnesbech] bemærkede, at da det ganske vist ikke var ham og hans Colleger behageligt ikke at kunne samstemme med Udenrigsministeren i det omhandlede Punkt, havde de været meget villige til at lytte til de Grunde, som Udenrigsministeren havde anført for sin Mening, og som han nu atter idag havde fremhævet; men de havde dog ikke kunnet andet end vedblivende holde paa, at den omspurgte Passus bliver staaende i Throntalen. Naar Udenrigsministeren havde yttret, at det var overflødigt at berøre det nordslesvigske Spørgsmaal, saa maatte *Conseilspræsidenten* tillade sig at mene, at det netop ikke er overflødigt dennegang, da Kongen atter selv aabner Rigsdagen efter ikke at have gjort det siden 1872, og da Hans Majestæt siden Rigsdagen forrige Gang var sammen har skabt en ny Regjering, saa at det qvam maxime er nødvendigt, at denne nye Regjering vedkjender sig det tidligere Program

med Hensyn til den slesvigske Sag. Det vilde ganske vist dog se løierligt ud, om det Spørgsmaal lades aldeles ude af Omtale, og man vilde deraf faa ud, at Regjeringen ikke brød sig om den Sag men havde opgivet den. At denne Sag nu er Gjenstand for en levende Discussion i hele Udlandets Presse, det er netop en Grund mere til, at den danske Regjering, som har den største Interesse i det slesvigske Spørgsmaal, ikke kan lade være at omtale dette i Throntalen, og han tilstaar, at det for ham vilde være stødende, om Hans Majestæt ikke havde et Ord at sige, samtidigt med at hele Europa gjenlyder af den Sag. Dersom det kunde siges, at det vilde være til Skade, at Sagen blev bragt frem i Throntalen, saa maatte man jo finde sig i at lade den uomtalt; men heller ikke i den Henseende havde Udenrigsministeren nævnt noget, som forekom Conseilspræsidenten at være af saadan Betydning, at der kunde være nogen Anledning til derfor at lade den omhandlede Passus udgaa. Udenrigsministeren forudsatte, at denne Passus kunde virke irriterende i Nordslesvig og friste de Danske der til at gaa yderligere; det tror Conseilspræsidenten ikke, men hvad han i ethvert Fald ikke nærer den allerfjerneste Tvivl om, det er, at det vilde være at tilføie de danske Nordslesvigere, som saa trofast kjæmpe, et overordentligt dybt Saar, om man lod det slesvigske Spørgsmaal aldeles uomtalt. Heller ei forekommer det Conseilspræsidenten, at Udenrigsministeren har paavist, at der virkelig skulde være nogen Fare overfor den preussiske Regjering ved at lade den paagjældende Passus blive staaende. Conseilspræsidenten finder ogsaa, at denne Passus er affattet saa forsigtigt som vel muligt, og han ser ikke, at man, ved ligefrem at sige, hvad det er, som ligger Hans Majestæt, Hans Majestæts Regjering og Hans Majestæts Folk paa Hjerte, og ved at udtale, at man holder fast ved det Haab, som efter Conseilspræsidentens Formening ingen dansk Mand nogensinde kan opgive om, som det udtrykkeligt siges, ad Overenskomstens Vei at opnaa en tilfredsstillende Løsning, fornærmer noget Menneske.

Conseilspræsidenten skulde saaledes paa sine egne og sine Collegrers Vegne, idet de, som han allerede tidligere har bemærket, alle, med Undtagelse af Udenrigsministeren, ere enige, anbefale, at den omhandlede Passus i det foreliggende Udkast til Throntalen bliver staaende.

Hans Majestæt Kongen yttrede, at naar, som Conseilspræsidenten har udtalt, samtlige øvrige Ministre, med Undtagelse af Udenrigs-

ministeren, ere enige med ham, behøvede Allerhøiestsamme ikke at opfordre dem til at tage Ordet, og da han er overbevist om, at de alle omhyggeligt have overveiet det, som jo ved denne Leilighed maa være Hovedsagen, at man ikke udsætter Landet for nogen Forlegenhed eller skader den forventede Opfyldelse af vort kjæreste Haab, men erindrer, at vi ere en lille Magt overfor vor store Nabo, som vi maa være besindige nok til ikke at irritere, slutter Hans Majestæt sig til Ministeriets Majoritet i, at den omhandlede Passus i det foreliggende Udkast til Throntalen bliver staaende.

Justitsministeren [Klein] vilde blot fremhæve, at Tanken i den omhandlede Passus skulde væsentligt netop være forsonende. I det umiddelbart foregaaende Stykke i Throntalen udtales Hans Majestæts Forventning om, at Rigsdagen ikke vil nægte sit Samtykke til de Bevillinger, som anses fornødne for at styrke Landets Forsvar, og for nu end yderligere at fjerne enhver Mistydning deraf, har man troet det gavnligt at fremhæve, at naar man fra dansk Side, uagtet alt hvad der er passeret eller ikke passeret, fastholder Haabet om, at det vil lykkes at opnaa en tilfredsstillende Afgjørelse af det nordslesvigske Spørgsmaal, saa er det kun ad Overenskomstens Vei, at man tænker paa at naa en saadan Afgjørelse, og at det ligger fjernt fra Danmark at tænke paa en Afgjørelse ad nogen anden Vei.

Hans Majestæt bifaldt derefter allernaadigst det af Conseilspræsidenten fremlagte Udkast til Throntalen uforandret, saaledes som det foreligger.

Finantsministeren [Fonnesbech] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvorved forelægges Forslag til Lov angaaende Amtsforvalternes Contoirholdsgodtgjørelse.

Overensstemmende med Indstillingen blev dette Lovforslag allerhøist approberet til Forelæggelse for Rigsdagen.

Finantsministeren [Fonnesbech] refererede dernæst en allerunderdanigst Forestilling angaaende Offentliggjørelsen af Statsregnskabet for Finantsaaret 1873/74.

I Overensstemmelse med Indstillingen bifaldt *Hans Majestæt* allernaadigst, at bemeldte Statsregnskab foranstaltes bragt til almindelig Kundskab og forsynede den i saa Henseende af Finantsministeren forelagte Expedition med allerhøieste Underskrift.

Fremdeles refererede *Finantsministeren* [Fonnesbech] 8 allerunderdanigste Forestillinger, hvorved forelægges henholdsvis følgende

Lovforslag: 1) Forslag til Finantslov for Finantsaaret fra 1ste April 1875 til 31te Marts 1876; 2) Forslag til Lov om en forandret Bestemmelse angaaende de vestindiske Colonialkassers Bidrag til de almindelige Statsfornødenheder i Henhold til Colonialloven af 27de November 1863 § 56; 3) Forslag til Lov om Tillæg til Lønningen for Embedsmænd og Bestillingsmænd; 4) Forslag til Lov om Betalingen for de til Skiftevæsenet henhørende Forretninger m.m.; 5) Forslag til Lov, hvorved Aarhus Commune bemyndiges til paa ustemplet Papir at udstede Partialobligationer lydende paa Ihændeleveren eller paa Navn for et Laan, optaget for Havnekassens Regning til Beløb 200.000 Rdl.; 6) Forslag til Lov om Fritagelse for Brug af stemplet Papir til de Obligationer, som ustedes for Prioritetslaan, der optages i Anledning af forskellige Jernbaneanlæg m.m.; 7) Forslag til Lov angaaende Ophævelse af den kongelige Mønt i Kjøbenhavn tilkommende Eneret til at foretage Guld- og Sølvsmeltninger m.m.; 8) Forslag til Lov om Bevarelsen af Kronborg Amtstue.

Overensstemmende med Indstillingerne bleve samtlige disse Lovforslag allerhøist approberede til Forelæggelse for Rigsdagen.

Indenrigsministeren [Tobiesen] refererede tre allerunderdanigste Forestillinger, hvorved forelægges henholdsvis følgende trede Lovforslag: 1) Forslag til Lov om det offentlige Fattigvæsen; 2) Forslag til Lov om Patenter paa industrielle Opfindelser; og 3) Forslag til Lov, hvorved Indfødsret meddeles for forskellige Udlændinge.

I Overensstemmelse med Indstillingerne bleve alle disse tre Lovforslag allerhøist approberede til Forelæggelse for Rigsdagen.

Krigsministeren [Steinmann] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvorved forelægges Forslag til Lov om Gjennemførelsen af det ved Lov af 23de Mai 1873 fastsatte Møntsystem, forsaavidt angaar Lønninger, Godtgjørelser, Tillæg og Afdrag m.m. for Personer ved Hæren.

Overensstemmende med Indstillingen blev dette Lovforslag allerhøist approberet til Forelæggelse for Rigsdagen.

Justitsministeren [Klein] refererede tre allerunderdanigste Forestillinger, hvorved forelægges henholdsvis følgende tre Lovforslag, nemlig: Forslag til Lov om Forbud mod Efterligning af Mønt og Pengesedler m.m., Forslag til Lov om Salg af hemmelige Lægemidler m.m., og Forslag til Lov om Erstatning for den ved Brand-

væsenets Sluknings- og Redningsforanstaltninger bevirkede Skade, forsaavidt angaar Kjøbenhavn og Landet.

I Overensstemmelse med Indstillingerne bleve disse tre Lovforslag allerhøist approberede til Forelæggelse for Rigsdagen.

Fremdeles refererede *Justitsministeren* [Klein] en allerunderdanigste Forestilling om Eftergivelse af den tilbagestaaende Del af den forhenværende Silke- og Klædehandler Vilhelm Goldschmidt af Chicago i Nordamerica ved Høiesterets Dom af 9de April 1858 for Brandstiftelse i Medfør af Forordningen 26de Marts 1871 § 4 idømte Straf af Tugthusarbeide i 8 Aar.

Overensstemmende med Indstillingen behagede *Hans Majestæt* allernaadigst at eftergive den Paagjældende den tilbagestaaende Del af fornævnte Straf.

Sluttelig refererede *Justitsministeren* [Klein] en allerunderdanigst Forestilling om Henlæggelse af Venø Sogn fra Skodborg-Vandfuld Herreder til Hjerm-Ginding Herreders Jurisdiction m.m., hvori indstilles, at det maatte behage Deres Majestæt allernaadigst at bifalde:

- 1) At Venø Sogn fra den 1ste Januar 1875 henlægges fra Skodborg-Vandfuld Herreder til Hjerm-Ginding Herreders Jurisdiction og i Henseende til Medicinalvæsenet fra Lemvig til Holstebro Lægedistrikt, og
- 2) At det paalægges Retsbetjenten i Skodborg-Vandfuld Herreders Jurisdiction forinden det omhandlede Tidspunkt for det nævnte Sogns Vedkommende at udfærdige fuldstændige Afskrifter af Realregistret og tilhørende Dokumenter imod en Godtgjørelse, der vil være at udrede Halvdelen af Ringkjøbing Amtsrepartitionsfond og Halvdelen af vedkommende Sognekommunes Kasse.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst det Indstillede.

Marineministeren [Ravn] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvorved forelægges Forslag til Lov om Gjennemførelsen af det ved Lov af 23de Mai 1873 fastsatte Møntsystem, forsaavidt angaar Lønninger, Godtgjørelser, Tillæg og Afdrag m.m. for Personer ved Søværnet.

I Overensstemmelse med Indstillingen blev dette Lovforslag allerhøist approberet til Forelæggelse for Rigsdagen.

Protokollerne for Statsraadets Møder den 9de August samt 2den og 19 September blev derefter oplæste og ratihaberede.
Statsraadsmødet blev derpaa hævet.

J. Liebe.

Møde i statsrådet mandag d. 26. oktober 1874.

Aar 1874, Mandagen den 26de October, var Statsraadet forsamlet paa Amalienborg under Hans Majestæt Kongens allerhøieste Forsæde. Hans Kongelige Høihed Kronprindsen var fraværende.

Finantsministeren [Fonnesbech] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvorved forelægges Forslag til Lov om Skibsafgiften.

I Overensstemmelse med Indstillingen blev dette Lovforslag allerhøist approberet til Forelæggelse for Rigsdagen, saaledes, at, efter Finantsministerens derom yttrede Ønske, Forslagets § 10 udgaar.

Finantsministeren [Fonnesbech] refererede dernæst en allerunderdanigst Forestilling, hvorved forelægges Forslag til Lov om Contoirholdsgodtgjørelse ved Toldvæsenet.

Overensstemmende med Indstillingen blev dette Lovforslag allerhøist approberet til Forelæggelse for Rigsdagen.

Krigsministeren [Steinmann] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvorved forelægges Forslag til Lov om Pensionering af Underbefalingsmænd og Menige samt de med disse Klasser Ligestillede af Hæren og Søværnet og om Invalideforsørgelse m.m.

Overensstemmende med Indstillingen blev Krigsministeren allerhøist bemyndiget til paa Marineministerens og egne Vegne at indbringe dette Lovforslag i Rigsdagen.

Indenrigsministeren [Tobiesen] refererede to allerunderdanigste Forestillinger, hvorved forelægges henholdsvis Forslag til Lov om Lønninger ved Telegraphvæsenet og Forslag til Lov om Contoirholdsgodtgjørelse ved Postvæsenet.

I Overensstemmelse med Indstillingerne blev begge disse Lovforslag allerhøist approberede til Forelæggelse for Rigsdagen.

Ministeren for Kirke- og Undervisningsvæsenet [Worsaae] refererede to allerunderdanigste Forestillinger, hvorved forelægges henholdsvis Forslag til Lov om Afhændelse af nogle det kongelige Skolelærerseminarium i Lyngby tilhørende Eiendele og Forslag til Lov om Landsbypræsternes Lønning m.v.

Overensstemmende med Indstillingerne blev begge disse Lovforslag allerhøist approberede til Forelæggelse for Rigsdagen.

Statsraadsmødet blev derpaa hævet.

J. Liebe.

Møde i statsrådet fredag d. 6. november 1874.

Aar 1874, Fredagen den 6te November, var Statsraadet forsamlet paa Amalienborg under Hans Majestæt Kongens allerhøieste Forsæde. Hans Kongelige Høihed Kronprindsen var fraværende.

Finantsministeren [Fonnesbech] refererede tre allerunderdanigste Forestillinger, hvorved henholdsvis forelægges de 3 af Rigsdagen vedtagne Love: om Fritagelse for Brug af stemplet Papir til de Obligationer, som udstedes for Prioritetslån, der optages i Anledning af forskellige Jernbaneanlæg m.m., angaaende Amtsforvalternes Contoirholdsgodtgjørelse, samt angaaende Ophævelse af den Kongelige Mønt i Kjøbenhavn tilkommende Eneret til at foretage Guld- og Sølvsmeltninger m.m.

I Overensstemmelse med Indstillingerne blev disse 3 Love forsynede med allerhøieste Stadfæstelse.

Indenrigsministeren [Tobiesen] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvorved forelægges Forslag til Lov om Tillæg til Love om Sønæringen af 19de Februar 1861 og 11te Februar 1863.

Overensstemmende med Indstillingen blev dette Lovforslag allerhøist approberet til Forelæggelse for Rigsdagen.

Justitsministeren [Klein] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvorved forelægges Forslag til Lov om Tilsynet med Fremmede og Reisende m.m.

I Overensstemmelse med Indstillingen blev dette Lovforslag allerhøist approberet til Forelæggelse for Rigsdagen.

Ministeren for Island [Klein] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Approbation paa Regnskabsoversigt over Islands Indtægter og Udgifter i Regnskabsaaret fra 1. April til 31te December 1873.

Overensstemmende med Indstillingen behagede *Hans Majestæt* allerhøist at approbere bemeldte Regnskabsoversigt samt at bemyndige Ministeren for Island til at lade den offentliggjøre ved Trykken.

Fremdeles refererede *Ministeren for Island* [Klein] en allerunder-

danigst Forestilling angaaende Approbation paa Overslag over Islands Indtægter og Udgifter i Aaret 1875.

I Overensstemmelse med Indstillingen behagede *Hans Majestæt*, næst allernaadigst at bifalde, at Mandtalsbogsintraderne af Gullbrinnga Syssel og Reykjavik Kjøbstad erlægges efter Capitelstaxtens Middelalen, at meddele allerhøieste Approbation paa fornævnte Overslag samt at bemyndige Ministeren for Island til at lade det offentliggjøre ved Trykken.

Ministeren for Kirke- og Undervisningsvæsenet [Worsaae] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvorved forelægges Forslag til Lov om Tillæg til Lønninger for nogle Embedmænd og Bestillingsmænd under Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet.

Overensstemmende med Indstillingen blev dette Lovforslag allerhøist approberet til Forelæggelse for Rigsdagen.

Protokollerne for Statsraadets Møder den 2den og 26de October bleve oplæste og ratihaberede.

Stasraadmødet blev derpaa hævet.

J. Liebe.

Møde i statsrådet mandag d. 30. november 1874.

Aar 1874, Mandagen den 30te November, var Statsraadet forsamlet paa Amalienborg under Hans Majestæt Kongens allerhøieste Forsæde.

Finantsministeren [Fonnesbech] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende allerhøieste Bemyndigelse til at lade Lov af 19de Februar 1861 om Brugen af stemplet Papir optrykke og bekendtgjøre med de, efter Lov af 21de Marts 1874 om Gjennemførelsen af det ved Lov af 23de Mai 1873 fastsatte Møntsystem, for Stempelafgiftens Vedkommende gjældende Taxter, overensstemmende med den den refererede Forestilling vedlagte Udfærdigelse.

I Overensstemmelse med Indstillingen behagede *Hans Majestæt* allernaadigst at meddele Finantsministeren den nævnte Bemyndigelse.

Finantsministeren [Fonnesbech] refererede dernæst en allerunderdanigst Forestilling angaaende allerhøieste Stadfæstelse af en af Co-

lonialraadet for St. Thomas og St. Jan ved 2den Behandling den 9de September d.A. vedtagen Tillægsbevilling til Budgettet for Communen St. Thomas med St. Jan for Finantsaaret fra den 1ste April 1874 til 31te Marts 1875.

Overensstemmende med Indstillingen blev bemeldte Tillægsbevilling forsynet med allerhøieste Stadfæstelse.

Fremdeles refererede *Finantsministeren* [Fonnesbech] en allerunderdanigst Forestilling angaaende allerhøieste Stadfæstelse af den af Colonialraadene for St. Thomas og St. Jan og for St. Croix ved 3die Behandling henholdsvis den 9de Juni og den 20de Juli d.A. vedtagne Anordning om Ophævelsen af Anordning af 22de Februar 1855 angaaende fremmede Lykkespil.

I Overensstemmelse med Indstillingen blev den nævnte af Colonialraadene vedtagne Anordning forsynet med allerhøieste Stadfæstelse.

Finantsministeren [Fonnesbech] refererede dernæst to allerunderdanigste Forestillinger, hvorved forelægges de af Rigsdagen vedtagne tvende Love, henholdsvis om Betalingen for de til Skiftevesenet henhørende Forretninger m.m. og om en extraordinær Pension for Eleonore Christine Tscherning.

Overensstemmende med Indstillingerne bleve begge disse Love forsynede med allerhøieste Stadfæstelse.

Videre refererede *Finantsministeren* [Fonnesbech] to allerunderdanigste Forestillinger, hvorved forelægges henholdsvis Forslag til Lov om Forbud mod schleswig-holsteinsk Speciesmønts Benyttelse som Betalingsmiddel og Forslag til Lov om Tillægsbevilling for Finantsaaret fra 1ste April 1874 til 31te Marts 1875.

I Overensstemmelse med Indstillingerne bleve begge disse Lovforslag allerhøist approberede til Forelæggelse for Rigsdagen.

Krigsministeren [Steinmann] refererede to allerunderdanigste Forestillinger, hvorved forelægges henholdsvis Forslag til Lov om Hærens Ordning og tvende Lovforslag: det ene om Lønninger m.v. ved Hæren, det andet om en midlertidig Fastsættelse af forskellige Lønninger, Godtgjørelser m.m. til Hærens Undercorporaler og Menige samt de med disse Klasser Ligestillede.

Overensstemmende med Indstillingerne bleve disse tre Lovforslag allerhøist approberede til Forelæggelse for Rigsdagen, idet Krigsministeren derhos tillige, paa hans derom gjorte Andragende, blev al-

lernaadigst bemyndiget til, naar han har forelagt Rigsdagen det sidstnævnte af bemeldte Lovforslag, at tage tilbage det af ham tidligere, med Hans Majestæts Samtykke, i Rigsdagen indbragte Forslag til Lov om Gjennemførelsen af det ved Lov af 23de Mai 1873 fastsatte Møntsystem, forsaavidt angaar Lønninger m.m. ved Hæren.

Indenrigsministeren [Tobiesen] refererede to allerunderdanigste Forestillinger, hvorved forelægges tvende Lovforslag, henholdsvis om Anlæg af en Jernbane fra et Punkt paa den nordsjællandske Jernbane til Tuborg Havn samt af en Jernbane fra Kjøge til Faxe med en Sidebane over Storchedinge til Rødvig m.m., og om Anlæg af Jernbaner fra Struer til Thisted og fra Aarhus til Ryom.

I Overensstemmelse med Indstillingerne blev begge disse Lovforslag allerhøist approberede til Forelæggelse for Rigsdagen.

Justitsministeren [Klein] refererede tre allerunderdanigste Forestillinger, hvorved forelægges trede af Rigsdagen vedtagne Love, henholdsvis om Skifte af Dødsbo og Fællesbo m.m., om Forbud mod Efterligning af Mønt og Pengesedler m.m. og om Erstatning for den ved Brandvæsenets Sluknings- og Redningsforanstaltninger bevirkede Skade, forsaavidt angaar Kjøbenhavn og Landet.

Overensstemmende med Indstillingerne blev disse tre Love forsynede med allerhøieste Stadfæstelse.

Marineministeren [Ravn] refererede to allerunderdanigste Forestillinger, hvorved forelægges henholdsvis Forslag til Lov om Søværnets Ordning og tvende Lovforslag: det ene om Lønninger m.v. ved Søværnet, det andet om en midlertidig Fastsættelse af forskellige Lønninger, Godtgjørelser m.m. til Underofficerer og Menige af Lægds- og Sørullen ved Søværnet og de med dem Ligestillede.

Overensstemmende med Indstillingerne blev disse tre Lovforslag allerhøist approberede til Forelæggelse for Rigsdagen, idet Marineministeren derhos tillige, paa hans derom gjorte Andragende, blev alernaadigst bemyndiget til, naar han har forelagt Rigsdagen det sidstnævnte af bemeldte Lovforslag, at tage tilbage det af ham tidligere, med Hans Majestæts Samtykke, i Rigsdagen indbragte Lovforslag om Gjennemførelsen af det ved Lov af 23de Mai 1873 fastsatte Møntsystem, forsaavidt angaar Lønninger, Godtgjørelser, Tillæg og Afdrag m.m. for Personer ved Søværnet.

Statsraadmødet blev derpaa hævet.

Møde i statsrådet mandag d. 21. december 1874.

Aar 1874, Mandagen den 21de December, var Statsraadet forsamlet paa Amalienborg under Hans Majestæt Kongens allerhøieste Forsæde.

Finantsministeren [Fonnesbech] refererede to allerunderdanigste Forestillinger, hvorved forelægges tvende af Rigsdagen vedtagne Love, henholdsvis Lov om Forbud mod schleswig-holsteinsk Speciesmønts Benyttelse som Betalingsmiddel, og Lov, hvorved Aarhus Commune bemyndiges til paa ustemplet Papir at udstede Partialobligationer, lydende paa Ihændeleveren eller paa Navn, for et Laan, optaget for Havnekassens Regning, til Beløb 200.000 Rdl.

I Overensstemmelse med Indstillingerne blev begge disse Love forsynede med allerhøieste Stadfæstelse.

Finantsministeren [Fonnesbech] refererede dernæst en allerunderdanigst Forestilling, hvorved forelægges den af Rigsdagen vedtagne Lov om en forandret Bestemmelse angaaende de vestindiske Colonialkassers Bidrag til de almindelige Statsfornödenheder i Henhold til Colonialloven af 27de November 1863 § 56.

Overensstemmende med Indstillingen blev denne Lov forsynet med allerhøieste Stadfæstelse.

Fremdeles refererede *Finantsministeren* [Fonnesbech] en allerunderdanigst Forestilling, hvorved forelægges den af Colonialraadet for St. Croix ved 3die Behandling den 11te November d.A. vedtagne Anordning angaaende yderligere Bemyndigelse for Gouvernementet for de dansk-vestindiske Øer til Optagelse af Laan for St. Croix Colonialkasses Regning i Overensstemmelse med Anordning af 20de Mai 1874 betræffende ekstraordinære Foranstaltninger til Tilveiebringelse af Midler til Driften af Plantager paa Øen St. Croix.

Overensstemmende med Indstillingen blev den saaledes vedtagne Anordning allerhøiest stadfæstet.

Finantsministeren [Fonnesbech] refererede derefter en allerunderdanigst Forestilling, hvorved forelægges tvende af Colonialraadet for St. Croix ved 3die Behandling den 11te November d.A. vedtagne Anordninger, hvorved Gouvernementet for de dansk-vestindiske Øer bemyndiges til at meddele henholdsvis et Interessentskab for Oprettelsen af Centralfaktorier paa St. Croix til Tilvirkning af Rørsukker og en Creditforening for Sukkerplantager paa St. Croix forskjellige Begunstigelser.

I Overensstemmelse med Indstillingerne bleve begge disse Anordninger allerhøist stadfæstede.

Videre refererede *Finantsministeren* [Fonnesbech] en allerunderdanigst Forestilling, hvorved forelægges Forslag til Lov om Bemyndigelse for Finantsministeren til at understøtte Anlægget af Fællessukkerkogerier og Oprettelsen af en Creditforening for Sukkerplanterne paa St. Croix.

I Overensstemmelse med Indstillingen blev dette Lovforslag allerhøist approberet til Forelæggelse for Rigsdagen.

Sluttelig refererede *Finantsministeren* [Fonnesbech] en allerunderdanigst Forestilling angaaende Tilbagekaldelse af den ved allerhøieste Resolution af 15de August f.A. Etatsraad C. F. Tietgen og A. G. Erichsen af London meddelte og til »the Central American Telegraph Company Limited« i London overdragne Concession paa Anlægget og Driften af en Telegraphforbindelse mellem St. Thomas og St. Croix og mellem St. Thomas og Para i Sydamerika m.m.

Overensstemmende med Indstillingen bifaldt *Hans Majestæt* allernaadigst, at bemeldte Concession tilbagekaldes og at der i dens Sted, efter det derom indgivne Andragende, meddeles en ny, i Overensstemmelse med det i den refererede Forestilling ommeldte Udkast udfærdiget, Concession til at anlægge og drive en Telegraphforbindelse mellem St. Thomas og St. Croix samt over St. Croix mellem Portorico og Trinidad.

Justitsministeren [Klein] refererede en allerunderdanigst Forestilling om Tilladelse for Besidderen af det Arenstorffske Fideicommis til Optagelsen af et Laan m.m., hvori indstilles: at det maatte behage Deres Majestæt allernaadigst at tillade Besidderen af det Arenstorffske Fideicommis, Frederik Arenstorff, til Erhvervelse fra hans afdøde Faders Bo af den samme tilhørende Besætning og Inventarium paa Hovedgaardene Overgaard og Arensborg dels at anvende Fideicommissets Capitalformue, derunder dog ikke indbefattet de Majoratet tilhørende Nationalbankactier, dels paa Fideicommisset at optage et Laan af 20.000 Rdl. paa Vilkaar: at Besætningen og Inventariet blive Fideicommissets Eiendom, og at det ved en lovformelig Syns- og Skjønnsforretning godtgjøres, at de Fideicommisset overdragne Besætnings- og Inventariedele have en Værdi af mindst 38.500 Rdl.; at der angaaende Overdragelsen udstedes og thinglæses et lovformeligt Dokument, hvori Fideicommisbesidderen derhos forplig-

ter sig og efterfølgende Besiddere til stedse at vedligeholde i forsvarlig Stand paa de nævnte Hovedgaarde en Besætning og Inventarium, der i Størrelse og Værdi svarer til, hvad der er overdraget Fideicommisset overensstemmende med Syns- og Skjønnsforretningen, som bliver til Regel ved Forandring af Fideicommissbesidder, samt ligeledes forpligter sig og efterfølgende Besiddere til at holde Besætning og Inventarium forsikkrede for mindst 38.500 Rdl.; at der af fornævnte Overdragelsesdokument med vedhæftet Syns- og Skjønnsforretning indsendes en bekræftet Gjenpart til Opbevaring i Justitsministeriets Lehnsarchiv; at de 20.000 Rdl. afbetales i Løbet af 28 Aar ved Erlæggelsen af 6 % aarlig af det oprindelige Beløb i Rente og Afdrag, første Gang i Juni Termin 1875, saaledes at 4 % aarligt af den til enhver Tid skyldige Sum beregnes i Rente, medens Resten afdrages paa Laanet, samt at det ved Udgangen af hver Termin for Justitsministeriet godtgjøres, at det befalede Afdrag er erlagt.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst det Indstillede.

Justitsministeren [Klein] refererede dernæst en allerunderdanigst Forestilling om Benaadning for den i Horsens Tugthus hensiddende Fange Ole Mortensen.

I Overensstemmelse med Indstillingen behagede *Hans Majestæt* allernaadigst at bifalde, at bemeldte Fange løslades af Straffeanstalten, saaledes at det inden Løsladelsen tilkjendegives ham, at han, saafremt han paany maatte gjøre sig skyldig i nogen Forbrydelse, der ikke medfører høiere Straf – dog Betleri og Løsgjængeri undtagne – eller oftere overtræde de Regler, som Politiet for at sikre sig hans ordentlige Forhold finder sig foranlediget til at foreskrive, uden videre Dom vil blive gjenindsat til Tugthusarbejde paa Livstid.

Statsraadmødet blev derpaa hævet.

J. Liebe.

Møde i statsrådet lørdag d. 9. januar 1875.

Aar 1875, Løverdagen den 9de Januar, var Statsraadet forsamlet paa Amalienborg under *Hans Majestæt Kongens* allerhøieste Forsæde.

Finantsministeren [Fonnesbech] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvorved forelægges Forslag til Lov om Forlængelse af Gyldigheden af Lov af 28de Marts 1871 om en Forandring i Toldafgiften for Sukker.

I Overensstemmelse med Indstillingen blev dette Lovforslag allerhøist approberet til Forelæggelse for Rigsdagen.

Krigsministeren [Steinmann] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvorved forelægges Forslag til Lov om en overordentlig Bevilgning til Befæstninger.

Overensstemmende med Indstillingen blev dette Lovforslag allerhøist approberet til Forelæggelse for Rigsdagen.

Indenrigsministeren [Tobiesen] refererede to allerunderdanigste Forestillinger, hvorved forelægges tvende Lovforslag henholdsvis om forskellige Jernbaneanlæg paa Lolland og Falster m.v. og om Tilveiebringelsen af en Dampfærgeforbindelse over Store-Bælt.

I Overensstemmelse med Indstillingerne blev begge disse Lovforslag allerhøist approberede til Forelæggelse for Rigsdagen.

Fremdeles refererede *Indenrigsministeren* [Tobiesen] en allerunderdanigst Forestilling angaaende Forslag til Lov, hvorved Indenrigsministeren bemyndiges til at stadfæste visse Forandringer i det lovbestemte Indhold af Statutterne for Creditforeninger.

Overensstemmende med Indstillingen blev dette Lovforslag allerhøist approberet til Forelæggelse for Rigsdagen.

Justitsministeren [Klein] refererede en allerunderdanigst Forestilling om Bekræftelse af Forbedringshusfange Caroline Amalie Hess's Løsladelse.

Overensstemmende med Indstillingen behagede *Hans Majestæt* allernaadigst at bekræfte den stedfundne Løsladelse af bemeldte i Straffeanstalten paa Christianshavn hensiddende Fange.

Marineministeren [Ravn] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvorved forelægges Forslag til Lov om en overordentlig Bevilgning til Oprettelsen af en Flaadestation i Agersø Sund.

I Overensstemmelse med Indstillingen blev dette Lovforslag allerhøist approberet til Forelæggelse for Rigsdagen.

Statsraadsrådet blev derpaa hævet.

J. Liebe.

Møde i statsrådet lørdag d. 30. januar 1875.

Aar 1875, Løverdagen den 30te Januar, var Statsraadet forsamlet paa Amalienborg under Hans Majestæt Kongens allerhøieste Forsæde.

Finantsministeren [Fonnesbech] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende allerhøieste Stadfæstelse paa den af Colonialraadet for St. Thomas og St. Jan ved 2den Behandling den 9de November 1874 vedtagne Tillægsbevilling til Budgettet for Communen St. Thomas med St. Jan for Finantsaaret fra 1ste April 1874 til 31te Marts 1875 om et Tillæg til Udgifter under Post E Bygnings- og andre ubestemte Udgifter til en maanedlig Understøttelse af \$ 25 for Capitain Fr. I. C. Gomez fra den 1ste October 1874 at regne med et samlet Beløb af \$ 150.

I Overensstemmelse med Indstillingen blev denne Tillægsbevilling allerhøiest stadfæstet.

Fremdeles refererede *Finantsministeren* [Fonnesbech] en allerunderdanigst Forestilling, hvorved forelægges Forslag til Lov, hvorved Maribo Amtsraad bemyndiges til at udstede Partialobligationer, lydende paa Ihændehaveren, for Laan til Digearbeider efter Loven af 23de Mai 1873.

Overensstemmende med Indstillingen blev dette Lovforslag allerhøiest approberet til Forelæggelse for Rigsdagen.

Indenrigsministeren [Tobiesen] refererede to allerunderdanigste Forestillinger, hvorved forelægges tvende af Rigsdagen vedtagne Love, henholdsvis Lov, hvorved Indfødsret meddeles forskellige Udlændinge, og Lov om Udfærdigelse af reglementariske Bestemmelser for Benyttelsen af Havne m.m.

Overensstemmende med Indstillingerne blev begge disse Love forsynede med allerhøieste Stadfæstelse.

Fremdeles refererede *Indenrigsministeren* [Tobiesen] en allerunderdanigst Forestilling om allerhøieste Corroboration af en af ham udenfor Statsraadet erhvervet allerhøieste Resolution af 28de dennes, hvorved Forslag til Lov om Omskrivning fra Rigmønt til Kronemønt af Postvæsenet vedkommende Betalinger approberes til Forelæggelse for Rigsdagen.

I Overensstemmelse med Indstillingen blev den nævnte Resolution allerhøiest corroboreret.

Justitsministeren [Klein] refererede fire allerunderdanigste Forestillinger, hvorved forelægges henholdsvis følgende 4 Lovforslag: Forslag til Lov indeholdende nogle Bestemmelser om Lægevirksomheds Udøvelse m.m., Forslag til Lov om Jordemødreres Lønning, Forslag til Lov om Forandring i Lov om Ligsyn af 2den Januar 1871, og For-

slag til Lov om Indretningen af en Anstalt for uhelbredelige Sindssyge i Viborg.

Overensstemmende med Indstillingerne bleve samtlige disse Lovforslag allerhøist approberede til Forelæggelse for Rigsdagen.

Marineministeren [Ravn] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvorved forelægges Forslag til Lov om Fyrvæsenets Lønninger.

I Overensstemmelse med Indstillingen blev dette Lovforslag allerhøist approberet til Forelæggelse for Rigsdagen.

Statsraadmødet blev derpaa hævet.

J. Liebe.

Møde i statsrådet lørdag d. 20. februar 1875.

Aar 1875, Løverdagen den 20de Februar, var Statsraadet forsamlet paa Amalienborg under Hans Majestæt Kongens allerhøieste Forsæde.

Finantsministeren [Fonnesbech] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Eftergivelse af Resten af den Straffefangen Fritz Valdemar Møller af Christiansted paa St. Croix idømte Straf.

I Overensstemmelse med Indstillingen bifaldt *Hans Majestæt* aller-naadigst, at Resten af den Arrestanten Fritz Valdemar Møller af Christiansted paa St. Croix ved Christiansted Bythings Extraretsdom af 8de Mai f.A. for Indbrudstyveri idømte Straf af 2 Aars Forbedringshusarbeide eftergives ham.

Fremdeles refererede *Finantsministeren* [Fonnesbech] en allerunderdanigst Forestilling, hvorved forelægges Forslag til midlertidig Finantslov for Finantsaaret 1875–76.

Overensstemmende med Indstillingen blev dette Lovforslag allerhøist approberet til Forelæggelse for Rigsdagen.

Udenrigsministeren [Rosenørn-Lehn] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende allerhøieste Corroboration paa en af ham igjennem Hans Majestæts Cabinet erhvervet allerhøieste Resolution af 6te d.M., ifølge hvilken det har behaget Hans Majestæt at modtage Kong Alfonso den 12tes Notificationsskrivelse om hans Thronbestigelse, samt at besvare samme med en Anerkjendelses-skrivelse.

I Overensstemmelse med Indstillingen blev fornævnte allerhøieste Resolution allernaadigst corroboreret.

Indenrigsministeren [Tobiesen] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvorved til allerhøieste Stadfæstelse forelægges den af Rigsdagen vedtagne Lov om Benyttelse af Locomotiver paa Sporveie.

Overensstemmende med Indstillingen blev denne Lov allerhøiest stadfæstet.

Krigsministeren [Steinmann] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvorved forelægges Forslag til Lov om Oprettelsen af Øvelsesleir i Finantsaaret 1875-76.

I Overensstemmelse med Indstillingen blev dette Lovforslag allerhøiest approberet til Forelæggelse for Rigsdagen.

Ministeren for Island [Klein] refererede en allerunderdanigst Forestilling om Althingets Sammenkaldelse.

Overensstemmende med Indstillingen behagede *Hans Majestæt* alernaadigst at befale, at Althinget i Henhold til Forfatningslov for Islands særlige Anliggender af 5te Januar 1874 § 5 træder sammen til en ordentlig Samling Torsdag den 1ste Juli d.A. og forsynede Allerhøistsamme derhos den i saa Henseende af Ministeren for Island forelagte Udfærdigelse med sin allerhøieste Underskrift.

Fremdeles refererede *Ministeren for Island* [Klein] en allerunderdanigst Forestilling om Fastsættelsen af Forretningsomraadet for Landshøvdingen over Island.

I Overensstemmelse med Indstillingen bifaldt *Hans Majestæt* alernaadigst, at Forretningsomraadet for Landshøvdingen over Island maa fastsættes overensstemmende med det den refererede Forestilling vedlagte Udkast, og at der herom udfærdiges en Bekjendtgjørelse fra Ministeriet for Island.

Ministeren for Kirke- og Undervisningsvæsenet [Worsaae] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvorved forelægges Udkast til Lov om extraordinær Pension til forhenværende Biskop Hansen.

Overensstemmende med Indstillingen blev dette Lovforslag allerhøiest approberet til Forelæggelse for Rigsdagen.

Statsraadmødet blev derpaa hævet.

J. Liebe.

Møde i statsrådet onsdag d. 24. marts 1875.

Aar 1875, Onsdagen den 24de Marts, var Statsraadet forsamlet paa Amalienborg under Hans Majestæt Kongens allerhøieste Forsæde.

Finantsministeren [Fonnesbech] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Formildelse af den Arrestanten Frants Gustav Leopold Sundberg af St. Croix idømte Straf.

I Overensstemmelse med Indstillingen bifaldt *Hans Majestæt* alernaadigst, at den Arrestanten Frants Gustav Leopold Sundberg af St. Croix ved Høiesteretsdom af 29de f.M. i Henhold til Forordningen 11te April 1840 § 12 Membrum 2 samt §§ 13 og 14 for naturligt Indbrud i beboet Hus idømte Straf af 8 Aars Tugthusarbeide formildes til en Straf af Forbedringshusarbeide i 3 Aar.

Finantsministeren [Fonnesbech] refererede dernæst en allerunderdanigst Forestilling, hvorved til allerhøieste Stadfæstelse indstilles tvende af Colonialraadet for St. Croix ved 2den Behandling henholdsvis under 20de Juli og 28de September 1874 vedtagne Tillægsbevillinger til Budgettet for Communen St. Croix for Finantsaaret fra 1ste April 1874 til 31. Marts 1875, hvorved Præsidentskabet bemyndiges til at anvende et Beløb af henholdsvis indtil \$ 36.000 og af indtil \$ 47.000 af Colonialkassen til Forstrækninger til en Del af Øens Plantere til Maismel og Pengeløn for deres Arbeidere i Maanederne August og September f.A. samt i Maanederne October, November og December f.A.

Begge disse Tillægsbevillinger bleve af *Hans Majestæt* forsynede med allerhøieste Stadfæstelse.

Fremdeles refererede *Finantsministeren* [Fonnesbech] to allerunderdanigste Forestillinger, hvorved forelægges de af Rigsdagen vedtagne tvende Love, henholdsvis Lov, hvorved Maribo Amtsraad bemyndiges til at udstede Partialobligationer, lydende paa Ihændehave- ren, for Laan til Digearbeider efter Loven af 23de Mai 1873, og Midlertidig Finantslov for Finantsaaret 1875-76.

I Overensstemmelse med Indstillingerne bleve begge disse Love al- lerhøiest stadfæstede.

Sluttelig refererede *Finantsministeren* [Fonnesbech] en allerunderdanigst Forestilling angaaende Fastsættelsen af det Tidspunkt, for hvilket den hidtil gjældende Rigsskilleløst skal ophøre at være lovligt Betalingsmiddel, hvori indstilles: at det maatte behage Deres

Majestæt i Henhold til Møntloven af 23de Mai 1873 § 22 ved en allerhøieste Anordning allernaadigst at paabyde, at følgende i Henhold til Forordning af 31te Juli 1818, Bekjendtgjørelse af 9de September 1836, Plakat af 19de April 1838, Bekjendtgjørelse af 18de December 1841 og Lov af 4de Juli 1856 udprægede Mønter:

$\frac{1}{3}$ Rigsbankdalere eller Tomarkstykker, En Mark eller 16 Skillingsstykker, Otteskillingsstykker, Fireskillingsstykker, Treskillingsstykker,	} af Sølv
Toskillingsstykker, Enskillingsstykker, Halvskillingsstykker, Femtedelskillingsstykker	} af Kobber
Enskillingsstykker, Halvskillingsstykker,	} af Bronze

fra og med 1ste November 1875 skulle ophøre at være lovligt Betalingsmiddel saavel til Statskassen som mellem Mand og Mand, dog at disse Mønter paa Island og Færøerne skulle vedblive at være lovligt Betalingsmiddel indtil 6 Maaneders Dagen, efterat Anordningen der er bleven bragt til almindelig Kundskab paa sædvanlig Maade, samt til den Ende at forsyne det vedlagte i Overensstemmelse hermed affattede Udkast til en saadan Anordning med allerhøieste Underskrift.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst det saaledes Indstillede.

Krigsministeren [Steinmann] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvorved forelægges den af Rigsdagen vedtagne Lov om Oprettelsen af Øvelsesleir i Finantsaaret 1875–76.

I Overensstemmelse med Indstillingen blev denne Lov allerhøiest stadfæstet.

Indenrigsministeren [Tobiesen] refererede to allerunderdanigste Forestillinger, hvorved forelægges de af Rigsdagen vedtagne tvende Love, henholdsvis: Lov om Omskrivning fra Rigsmønt til Kronemønt af Postvæsenet vedkommende Betalinger og Lov, hvorved Indenrigsministeren bemyndiges til at stadfæste visse Forandringer i det lovbestemte Indhold af Statutterne for Creditforeninger.

Overensstemmende med Indstillingerne blev begge disse Love al-
lerhøist stadfæstede.

Justitsministeren [Klein] refererede to allerunderdanigste Fore-
stillinger, hvorved forelægges de tvende af Rigsdagen vedtagne Love
henholdsvis om Tilsyn med Dampkjedler paa Landjorden og om Til-
syn med Dampfartøier.

Overensstemmende med Indstillingerne blev begge disse Love al-
lerhøist stadfæstede.

Protokollerne for Statsraadets Møder fra den 6te November f.A.
til den 20de Februar d.A., begge inclusive, blev oplæste og ratiha-
berede.

Statsraadmødet blev derpaa hævet.

J. Liebe.

Møde i statsrådet lørdag d. 3. april 1875.

Aar 1875, Løverdagen den 3die April, var Statsraadet forsamlet
paa Amalienborg under Hans Majestæt Kongens allerhøieste For-
sæde.

Finantsministeren [Fonnesbech] refererede en allerunderdanigst
Forestilling angaaende allerhøieste Stadfæstelse af en af St. Croix
Colonialraad ved 2den Behandling den 1ste Februar d.A. vedtagen
Tillægsbevilling til Budgettet for Communen St. Croix i Finantsaaret
fra den 1ste April 1874 til den 31. Marts 1875, hvorved Præsidentska-
bet bemyndiges til at anvende et Beløb af indtil \$ 50.000 af Colo-
nialkassen til Forstrækninger til en Del af Øens Plantere til Maismel
og Pengeløn for deres Arbeidere i Maanederne Januar, Februar og
Marts 1875.

Overensstemmende med Indstillingen blev fornævnte Tillægsbe-
villing allerhøist stadfæstet.

Finantsministeren [Fonnesbech] refererede dernæst en allerun-
derdanigst Forestilling, hvorved til allerhøieste Stadfæstelse indstilles
den af Colonialraadet for St. Thomas og St. Jan og af Colonialraa-
det for St. Croix ved 3die Behandling henholdsvis d. 9de og 25de
Januar d.A. vedtagen Anordning, hvorved Lov af 14de Februar 1868
om en forandret Inddeling af Medicinalvægten udvides til at være
gjældende for de dansk-vestindiske Øer.

Den nævnte Anordning blev af *Hans Majestæt* forsynet med allerhøieste Stadfæstelse.

Sluttelig refererede *Finantsministeren* [Fonnesbech] en allerunderdanigst Forestilling angaaende allerhøieste Stadfæstelse paa den af Colonialraadet for St. Croix ved 3die Behandling den 1ste Februar d.A. vedtagne Anordning om Pension for tidligere Fuldmægtig ved Underdommer-Embedet i Christiansted E. Monefeldt.

I Overensstemmelse med Indstillingen behagede *Hans Majestæt* allerhøiest at stadfæste denne Anordning samt derhos allernaadigst at forunde den Paagjældende Tilladelse til at nyde Pensionen i Udlandet.

Justitsministeren [Klein] refererede en allerunderdanigst Forestilling om Benaadning for 3 i Vridsløselille Forbedringshus hensiddende Fanger, hvori indstilles: At det maatte behage Deres Majestæt i Anledning af Deres Majestæts Fødselsdag allernaadigst at bifalde, at de i Vridsløselille Forbedringshus hensiddende Fanger Louis Albert Francois Pio, Poul Johansen Geleff og Harald Frederik Valdemar Brix maa løslades af Straffeanstalten den nævnte eller en af de nærmest forudgaaende eller efterfølgende Dage efter Justitsministerens nærmere Bestemmelse.

Hans Majestæt Kongen gav sit allernaadigste Bifald til, at de tre paagjældende Fanger nu løslades, men idet Allerhøistsamme tilligemente, at man ikke i nogen Maade skal lade det se ud, som om man var ængstelig for, at der skulde ske noget i Anledning af deres Løsladelse, ønskede han, at der med Hensyn til denne ikke gjøres nogen Afgivelse fra, hvad der ellers er sædvanligt, og at man derfor, naturligvis forsaavidt det ikke paa Grund af Vedkommendes Helbreds Tilstand forbyder sig af sig selv, lader dem komme ud af Straffeanstalten paa selve Benaadningsdagen den 8de April. I Overensstemmelse hermed resolverede saaledes *Hans Majestæt* allerhøiest, at de omhandlede 3 Fanger blive at løslade af Forbedringshuset paa Allerhøistsammes forestaaende Fødselsdag.

Justitsministeren [Klein] refererede dernæst en allerunderdanigst Forestilling om Benaadning for forskellige i Straffeanstalterne hensiddende Fanger, hvori indstilles: at det maatte behage Deres Majestæt allernaadigst at bifalde: at efternævnte i Straffeanstalterne hensiddende Fanger løslades, nemlig: a) i Straffeanstalten paa Christianshavn Tugthusfangerne 1) Lorentze Christiane Hansen og 2) Ane Kirstine Christensen, samt b) i Horsens Tugthus 3) Peder Madsen, 4)

Hans Jacob Johansen, 5) Christen Johansen, 6) Søren Pedersen Riis og 7) Henrik Vilhelm Schrøder, saaledes at det inden Løsladelsen tilkjendegives dem, at de, saafremt de paany maatte gjøre sig skyldige i nogen Forbrydelse, der ikke medfører høiere Straf – dog Beteri og Løsgjængeri undtagne – eller oftere overtræde de Regler, som Politiet for at sikkre sig deres ordentlige Forhold finder sig foranlediget til at foreskrive, uden videre Dom ville blive gjenindsatte til Tugthusarbeide paa Livstid; og at der eftergives følgende i Horsens Tugthus hensiddende Fanger, nemlig: 8) Frederik Christian Barenholdt, og 9) Peder Christian Jensen, samt de i Straffeanstalten paa Christianshavn hensiddende Tugthusfanger 10) Petronelle Sophie Frederikke Frederiksen og 11) Ane Mette Jepsen den tilbagestaaende Del af deres Straffetid.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst det Indstillede.

Ministeren for Island [Klein] refererede en allerunderdanigst Forestilling om Gudun Johannes Kristjansson Skels Løsladelse.

I Overensstemmelse med Indstillingen behagede *Hans Majestæt* i Anledning af Allerhøistsammes forestaaende Fødselsdag allernaadigst at eftergive den i Vridsløselille Straffeanstalt hensiddende Fange Gudun Johannes Kristjansson Skel saa meget af den ham ved den islandske Landsoverrettsdom af 9de Mai 1870 for Tyveri ifundne Straf af Forbedringshusarbeide i 6 Aar, at han kan opsendes til sin Hjemstavn paa Island med det først afgaaende Skib.

Statsraadmødet blev derpaa hævet.

J. Liebe.

Møde i statsrådet lørdag d. 17. april 1875.

Aar 1875, Løverdagen den 17de April, var Statsraadet forsamlet paa Amalienborg under Hans Majestæt Kongens allerhøieste Forsæde.

Finantsministeren [Fonnesbech] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Formildelse af den Thomas Andrew eller Thomas Francis Augustus Andrew af Plantagen Bonne Esperance paa St. Croix ved Høiesterets Dom af 22de f.M. for Manddrab i Medfør af Forordningen 4de October 1833 § 10, 1ste Membrum, og Danske Lov 6-6-1 tilfaldne Livsstraf.

Overensstemmende med Indstillingen behagede *Hans Majestæt* allernaadigst at eftergive den idømte Livsstraf imod, at Paagjældende hensættes til Forbedringshusarbeide i 6 Aar.

Indenrigsministeren [Tobiesen] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvorved til allerhøieste Stadfæstelse forelægges den af Rigsdagen vedtagne Lov om Lønninger ved Telegraphvæsenet.

Hans Majestæt forsynede denne Lov med allerhøieste Stadfæstelse.

Justitsministeren [Klein] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvorved forelægges Forslag til Lov om Forandring i Bygningslov for Staden Kjøbenhavn af 21de November 1871.

Dette Lovforslag blev af *Hans Majestæt* allernaadigst approberet til Forelæggelse for Rigsdagen.

Ministeren for Island [Klein] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvorved forelægges forskellige Lovforslag, nemlig: 1) til Lov om Valgene til Althinget, 2) til en Strandingslov for Island, 3) til Lov angaaende Omordning af Lægedistrikterne i Island m.v., 4) til Lov om Jordmodervæsenet paa Island, 5) til Lov om Foranstaltninger til at forhindre Børnekoppers og den asiatiske Koleras Indbringelse til Island, 6) til Lov, indeholdende Forandringer i de i Forordningen angaaende Foranstaltninger til Vedligeholdelse af de geistlige Godser og Inventarier i Island af 24de Juli 1789 indeholdte Bestemmelser, 7) til Lov om Forandring i Bekjendtgjørelsesmaaden af Love og Anordninger for Island, samt 8) til Lov om Omskrivning fra Rigsmønt til Kronemønt af Postvæsenet vedkommende Betalinger.

Samtlige disse Lovforslag blev allerhøiest approberede til Forelæggelse for det iaar sammentrædende Althing.

Ministeren for Kirke- og Undervisningsvæsenet [Worsaae] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvorved til allerhøieste Stadfæstelse forelægges den af Rigsdagen vedtagne Lov om Afhændelse af nogle det nedlagte kongelige Skolelærerseminarium i Lyngby tilhørende Eiendele.

I Overensstemmelse med Indstillingen blev denne Lov allerhøiest stadfæstet.

Statsraadmødet blev derpaa hævet.

J. Liebe.

Møde i statsrådet tirsdag d. 4. maj 1875.

Aar 1875, Tirsdagen den 4de Mai, var Statsraadet forsamlet paa Amalienborg under Hans Majestæt Kongens allerhøieste Forsæde.

Finantsministeren [Fonnesbech] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvorved til allerhøieste Stadfæstelse forelægges den af Rigsdagen vedtagne Lov om Tillægsbevilling for Finantsaaret fra 1ste April 1874 til 31te Marts 1875.

Hans Majestæt behagede allerhøist at stadfæste denne Lov.

Justitsministeren [Klein] refererede 3 allerunderdanigste Forestillinger, hvorved til allerhøieste Stadfæstelse forelægges henholdsvis de 3 af Rigsdagen vedtagne Love: om Forandring i Lov om Ligsyn af 2den Januar 1871, om Indretningen af en Anstalt for uhelbredelige Sindssyge i Viborg, og om Vederlag for Contoirudgifter til forskjellige Retsbetjentembeder.

Alle disse 3 Love blev af *Hans Majestæt* allerhøist stadfæstede.

Justitsministeren [Klein] refererede dernæst en allerunderdanigst Forestilling angaaende Bemyndigelse for Directionen for Nationalbanken til at udstede nye Sedler, lydende paa 500, 100, 50 og 10 Kroner, hvori indstilles: at det maatte behage Deres Majestæt aller-naadigst at bifalde, at der udgaar en Kundgjørelse af følgende Indhold:

§ 1.

Nationalbanken i Kjøbenhavn skal være bemyndiget til at udstede nye Sedler, lydende paa 500, 100, 50 og 10 Kroner og indrettede overensstemmende med de af Bankens Direction til Vor Justitsminister indsendte Prøveaftryk, og skulle disse Sedler gaa og gjælde som lovligt Betalingsmiddel for deres paalydende Sum, saavel ved de offentlige Kasser, som mellem Mand og Mand.

§ 2.

De ommeldte Sedler trykkes paa et Papir, hvori er anbragt i Vandmærke Tallet paa de Kroner, Sedlen lyder paa, og i en Kreds derom Ordene: »Nationalbanken i Kjøbenhavn«. Paa 500, 100 og 50 Kronesedlerne er de to Sider af den mindste Udstrækning ubeskaarne, saa at Papiret paa disse Sider fremtræder med en ru Kant. Paa alle Sedlerne er paa Forsiden angivet Værdien med Tallet udtrykt i Bogstaver, og derunder findes Ordene: »Vexles paa Anfor-

dring med Guldmønt« — »Nationalbanken i Kjøbenhavn« med Tilføining af det Aar, i hvilket Sedlen er udgaaet af Trykkeriet. Denne Text er paa 500, 100 og 50 Kronesedlerne trykt med blaa Farve og forskjellige Forsiringer i samme Farve ere paa disse Sedler anbragte saavel paa For- som Bagsiden. Tikronesedlerne have Intet trykt paa Bagsiden; Texten paa Forsiden er tilligemed Forsiringer over og ved Siden af samme trykt i Sort paa en blaamønstret Undergrund. Enhver Seddel er endelig forsynet med et paa to Steder af Sedlen anbragt Løbenummer og eet trykt og eet skrevet Navn af tvende af Bankens Betjente.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst det Indstillede.

Ministeren for Island [Klein] refererede en allerunderdanigst Forestilling om Corroboration af den, paa hans derom allerunderdanigst nedlagte Forestilling, af Hans Majestæt under 24de f.M. udenfor Statsraadet afgivne allerhøieste Resolution angaaende 6 kongevalgte Medlemmer til Althinget.

Den nævnte Resolution blev af *Hans Majestæt* allerhøiest corroboreret.

Indenrigsministeren [Tobiesen] refererede 3 allerunderdanigste Forestillinger, hvorved til allerhøieste Stadfæstelse forelægges henholdsvis de tvende af Rigsdagen vedtagne Love: om Anlæg af Jernbaner til Tuborg Havn samt til Faxe og Rødvig, om Anlæg af Jernbaner fra Skive til Glyngøre og fra Aarhus til Ryomgaard samt om Contoirholdsgodtgjørelse ved Postvæsenet.

Samtlige disse 3 Love blev af *Hans Majestæt* allerhøiest stadfæstede.

Protokollerne for Statsraadets Møder den 24de Marts samt 3die og 17de April blev oplæste og ratihaberede.

Statsraadsmødet blev derpaa hævet.

J. Liebe.

Møde i statsrådet lørdag d. 15. maj 1875.

Aar 1875, Løverdagen den 15de Mai, var Statsraadet forsamlet paa Amalienborg under Hans Majestæt Kongens allerhøieste Forsæde.

Conseilspræsidenten [Fønnesbech] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Rigsdagens Slutning.

I Overensstemmelse med Indstillingen behagede *Hans Majestæt* allernaadigst at befale, at Rigsdagens nærværende Samling skal sluttes idag, samt at forsyne det den refererede Forestilling vedlagte Slutningsbudskab og det ligeledes vedlagte Reskript, der bemyndiger Conseilspræsidenten til at slutte Samlingen, med allerhøieste Underskrift.

Finantsministeren [Fonnesbech] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvorved til allerhøieste Stadfæstelse forelægges den af Rigsdagen vedtagne Lov om Contoirholdsgodtgjørelse ved Toldvæsenet.

Bemeldte Lov blev af *Hans Majestæt* allerhøiest stadfæstet.

Finantsministeren [Fonnesbech] refererede dernæst en allerunderdanigst Forestilling angaaende allerhøieste Stadfæstelse af den af Rigsdagen vedtagne Finantslov for Finantsaaret fra 1ste April 1875 til 31te Marts 1876.

Hans Majestæt behagede i Overensstemmelse med Indstillingen allerhøiest at stadfæste denne Lov, men maatte tillige udtale, at Allerhøiestsamme gjorde det med stor Beklagelse, da Ministeriet havde erklæret at ville fratræde, saasnart en af Rigsdagen vedtagen Finantslov forelaa med allerhøieste Stadfæstelse.

Conseilspræsidenten [Fonnesbech] kunne kun forsikre, at Ministeriet allene havde gjort det Skridt, fordi det, som Situationen var, havde været nødt til at gjøre det.

Sluttelig refererede *Finantsministeren* [Fonnesbech] en allerunderdanigst Forestilling, hvorved forelægges en af St. Croix Colonialraad ved 3die Behandling den 1ste Februar d.A. vedtagen Anordning angaaende Sjouervæsenet og Leie-Karrekjørsel i Byerne paa St. Croix.

Overensstemmende med Indstillingen blev denne Anordning forsynet med allerhøieste Stadfæstelse.

Justitsministeren [Klein] refererede en allerunderdanigst Forestilling om fuldstændig Ophævelse af Ægteskabet mellem Tømrer Carl Emil Larsen af Frederiksberg og hans, ifølge Bevilling af 11te Juli 1873 i Henseende til Bord og Seng fraseparerede Hustru Anna Charlotte født Kindberg.

I Overensstemmelse med Indstillingen bifaldt *Hans Majestæt* allernaadigst, at fornævnte Ægteskab maa være fuldstændig ophævet, samt at Manden maa indgaa nyt Ægteskab.

Justitsministeren [Klein] refererede dernæst to allerunderdanigste Forestillinger, hvorved til allerhøieste Stadfæstelse forelægges de tvende af Rigsdagen vedtagne Love henholdsvis om Jordemødrenes Lønning og Forhold, og om Tilsynet med Fremmede og Reisende m.m.

Begge disse Love blev af *Hans Majestæt* allerhøiest stadfæstede.

Justitsministeren [Klein] udbad sig derefter, med Hensyn til Ønskeligheden af, at den af Regjeringen Rigsdagen forelagte Lov om Forandring i Bygningslov for Staden Kjøbenhavn af 21de November 1871, som, efter uforandret at være vedtaget af Landstinget og ligeledes uden Forandring at være gaaet igjennem de to første Behandlinger i Folkethinget, idag kan ventes vedtaget ved 3die Behandling i sidstnævnte Thing og saaledes vil være færdig fra Rigsdagen, saa snart som muligt udkommer, Hans Majestæts allerhøieste Bemyndigelse til igjennem Cabinettet allerunderdanigst at forelægge denne Lov til allerhøieste Stadfæstelse.

Hans Majestæt meddelte Justitsministeren den begjærte Bemyndigelse.

Marineministeren [Ravn] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvorved til allerhøieste Stadfæstelse forelægges den af Rigsdagen vedtagne Lov om Lønninger ved Fyrvæsenet.

Hans Majestæt stadfæstede allerhøiest denne Lov.

Protokollen for Statsraadets Møde den 4de Mai blev oplæst og ratihaberet.

Statsraadsmødet blev derpaa hævet.

J. Liebe.

Møde i statsrådet mandag d. 24. maj 1875.

Aar 1875, Mandagen den 24de Mai, var Statsraadet forsamlet paa Amalienborg under Hans Majestæt Kongens allerhøieste Forsæde.

Indenrigsministeren [Tobiesen] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvorved til allerhøieste Stadfæstelse forelægges den af Rigsdagen vedtagne Lov om forskellige Jernbaneanlæg paa Sjælland.

Denne Lov blev af *Hans Majestæt* allerhøiest stadfæstet.

Indenrigsministeren [Tobiesen] refererede dernæst en allerunderdanigst Forestilling angaaende Concession for Justitsraad Christian Frederik Garde paa Anlæg og Benyttelse af en Bane fra Kjøge eller

et Punkt paa den sydsjællandske Jernbane i Nærheden af Kjøge til Faxe med en Sidebane over Storchedinge til Rødvig.

I Overensstemmelse med Indstillingen bifaldt *Hans Majestæt* allernaadigst, at der meddeles Justitsraad Garde en Concession saaledes som af Indenrigsministeren foreslaaet.

Ministeren for Island [Klein] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvorved forelægges Udkast til en foreløbig Forretningsorden for det islandske Althing.

Overensstemmende med Indstillingen bifaldt *Hans Majestæt* allernaadigst, at den foreløbige Forretningsorden for det islandske Althing fastsættes i Overensstemmelse med bemeldte Udkast, samt at det den refererede Forestilling vedlagte Forslag til Lov om Forretningsorden for det islandske Althing forelægges Althinget i dets nu forestaaende Samling.

Ministeren for Island [Klein] refererede dernæst en allerunderdanigst Forestilling, hvorved forelægges følgende Lovforslag, nemlig: Forslag 1) til Finantslov for Island for Aarene 1876 og 1877, 2) til Lov om Tilsyn med Udvandrerens Befordring, 3) til Lov om Erlæggelsen af ny Indførselsafgift af det med Postdampskibet til Island indførte Fragtgoods, 4) til Lov indeholdende Bestemmelser om islandske Embedsmænds Lønningsforhold m.m., 5) til Lov om Forandring i Forordning om Fremmedes Fiskeri under Island m.v. af 12te Februar 1872 § 3, 6) til Lov om Brandvæsenet i Reykjavik, samt 7) til Lov om Afhændelse af den islandske Landkasse tilhørende Fjerdedel af Dobbeltspatminen i Helgastadsfjeld m. m.

I Overensstemmelse med Indstillingen bleve samtlige disse Lovforslag allerhøist approberede til Forelæggelse for det nu forestaaende Althing.

Sluttelig refererede *Ministeren for Island* [Klein] en allerunderdanigst Forestilling, hvorved forelægges Udkast til tvende allerhøieste Reskripter til Landshøvdingen over Island: et hvorved denne bemyndiges til i Hans Majestæts Navn at aabne den forestaaende Samling af Althinget og at meddele Thinget et allerhøieste Budskab, til hvilket Ministeren ligeledes allerunderdanigst forelagde et Udkast, et andet, hvorved Landshøvdingen bemyndiges til at meddele Samtykke til, at Althinget, saafremt dertil maatte være Anledning, maa forblive sammen 14 Dage udover den lovbestemte ordinære Samlingstid af 6 Uger.

Idet *Hans Majestæt* allernaadigst bifaldt, at der til Landshøvdingen udfærdiges tvende allerhøieste Reskripter som af Ministeren for Island foreslaaet, fandt Allerhøistsamme, hvad det forelagte Udkast til et allerhøieste Budskab til Althinget angik, at den Passus i Udkastet, hvori udtales den Fortrøstning, at Hans Majestæt ingensinde skal faa Anledning til at fortryde, at Allerhøistsamme har indrømmet Islands Repræsentation en saa stor Frihed og Delagtighed i Landets Styrelse, helst maatte udgaa, da den dog maaske kunde sætte ondt Blod, uden at den paa den anden Side vilde som Advarsel have nogen videre Virkning.

Efterat *Ministeren for Island* [Klein] havde bemærket, at det dog syntes ham, at det er berettiget og naturligt at udtale, hvad der indeholdes i den paagjældende Passus, og at han heller ei skulde have foreslaaet en saadan Udtalelse, naar han ikke havde havt den Overbevisning, at man i den islandske Befolkning ikke vilde finde noget stødende deri eller tage nogen Forargelse deraf, samt efterat *de øvrige Ministre* – med Undtagelse af *Indenrigsministeren* [Tobiesen], der sluttede sig til *Hans Kongelige Høihed Kronprindsen* i, at den omhandlede Passus helst burde blive staaende – havde yttret, at det, naar den Passus i det allerhøieste Budskab stødte Hans Majestæt, var det bedre at udelade den, hvad der vistnok ogsaa kunde ske uden nogen Skade, resolverede *Hans Majestæt* allernaadigst, at den omhandlede Passus i det foreliggende Udkast vilde være at udelade, og bemyndigede Allerhøistsamme derhos Ministeren for Island til, med den derved nødvendiggjorte Ændring i Redactionen, at forelægge gennem Cabinettet den endelige Udfærdigelse af Budskabet til allerhøieste Underskrift.

Statsraadmødet blev derpaa hævet.

J. Liebe.

Protokollerne for Statsraadets Møder den 15de og 24de Mai er, da det hidtilværende Ministerium imidlertid var afgaaet, Løverdagen den 11te Juni paa Amalienborg blevne oplæste for Hans Majestæt Kongen og af Allerhøistsamme ratihaberede.

J. Liebe.

Statsrådet forhandlinger
25. juni 1875–7. aug. 1894
J. B. S. Estrups ministerium

Medlemmer af ministeriet J. B. S. Estrup var følgende:

Konseilspræsident og finansminister: tidligere indenrigsminister Jacob Brønnum Scavenius Estrup – udenrigsminister: lensgreve Frederik Georg Julius Moltke-Bregentved indtil 1. okt. 1875; derefter tidligere udenrigsminister, lensbaron Otto Ditlev Rosenørn-Lehn indtil 21. maj 1892; derefter lensbaron Kjeld Thor Tage Otto Reedtz-Thott – Minister for kirke- og undervisningsvæsen: statsrevisor Johan Christian Henrik Fischer indtil 24. aug. 1880; derefter gods-ejer Jacob Frederik Scavenius indtil 6. juli 1891; derefter professor August Herman Ferdinand Carl Goos – justitsminister: professor Johannes Magnus Valdemar Nellemann – indenrigsminister: gods-eier Erik Vilhelm Robert Skeel indtil 29. aug. 1884; derefter over-præsident Søren Hilmar Steindor Finsen indtil 8. aug. 1885; derefter godsejer Hans Peter Ingerslev – minister for Island: justitsminister Johannes Magnus Valdemar Nellemann – krigsminister: tidligere krigsminister Wolfgang Haffner indtil 28. juli 1877; derefter generalinspektør Johan Christopher Frederik Dreyer indtil 4. jan. 1879; derefter general Vilhelm Frederik Ludvig Kauffmann indtil 1. april 1881; derefter marineminister Niels Frederik Ravn indtil 12. sept. 1884; derefter direktør i krigsministeriet, oberst Jesper Jesper-sen Bahnsen – marineminister: tidligere krigsminister Wolfgang Haffner indtil 28. juli 1877; derefter generalinspektør Johan Christopher Frederik Dreyer indtil 4. jan. 1879; derefter tidligere mari-neminister Niels Frederik Ravn.

Forhandlingerne for perioden 25. juni 1875–6. februar 1880 er indført i den s. 11 beskrevne protokol C, pag. 103–452. Forhandlin-gerne for perioden 6. februar 1880–29. sept. 1886 er indført i en fo-lioprotokol, der er pagineret 1–452. Protokollen har følgende ryg-titel: Statsraadsprotokol D. Forrest i protokollen står følgende auto-ri-sation: Denne af 452 Pagina bestaaende, gjennemdragne og med Vort Allerhøieste Cabinetssegl forsynede Protokol ville Vi herved

allernaadigst have autoriseret til deri at indføre Forhandlingerne i Vort Statsraad. Amalienborg den 7de Mai 1880. Christian R.

Forhandlingerne for perioden 15. okt. 1886–20. juli 1894 er indført i en folioprotokol, der har følgende rygtitel: Statsraadsprotokol E. Referaterne findes på pag. 1–421. Forrest i protokollen står følgende autorisation: Denne af 474 Pagina bestaaende, gjennemdragne og med Vort Allerhøieste Cabinetssegl forsynede Protokol ville Vi herved allernaadigst have autoriseret til deri at indføre Forhandlingerne i Vort Statsraad. Amalienborg den 12te November 1886. Christian R.

Møde i statsrådet 25. juni 1875.

Under Kongens Forsæde. Samtlige Medlemmer var til stede. . . . Det tilførtes Protokollen, at det under 11te dennes har behaget *Hans Majestæt Kongen* i Naade at entledige samtlige Ministre, efter deres derom allerunderdanigst indgivne Ansøgning, fra de dem betroede Ministerposter, nemlig:

Conseilspræsident og Finantsminister, Kammerherre Fønnesbech,
Krigsminister, Kammerherre, General Steinmann,
Udenrigsminister, Kammerherre Baron Rosenørn-Lehn,
Indenrigsminister Tobiesen,
Justitsminister og Minister for Island Klein,
Minister for Kirke- og Undervisningsvæsenet Worsaae, og
Marineminister, Commandeur Ravn;

hvornæst *Hans Majestæt* under samme Dato allernaadigst har udnævnt:

Godseier Jacob Brønnum Scavenius Estrup til Kongsdal og Skafføregaard, Storkors af Dannebrog, til Conseilspræsident og tillige Finantsminister,
Kammerherre Lehns greve Frederik Georg Julius Moltke til Grevskabet Bregentved, Storkors af Dannebrog, Curator for Vallø Stift og Vemmetofte Kloster, til Udenrigsminister,

General à la suite, Kammerherre Wolfgang Haffner til Stamhuset Egholm, Commandeur af Dannebrog og Dannebrogsmænd, til Krigsminister og tillige Marineminister,
 Kammerherre Erik Vilhelm Robert Skeel til Dronninglund, Ridder af Dannebrog og Dannebrogsmænd, til Indenrigsminister,
 Professor i Lovkyndighed ved Københavns Universitet Johannes Mogens Valdemar Nellemann, Ridder af Dannebrog og Dannebrogsmænd, extraordinær Assessor i Højesteret, til Justitsminister og tillige Minister for Island,
 Statsrevisor Johan Christian Henrik Fischer, Ridder af Dannebrog, til Minister for Kirke- og Undervisningsvæsenet.

Samtlige nyudnævnte Ministre vare tilstede og toge Sæde i Statsraadet. . . .

Møde i statsrådet 6. august 1875.

Under Kongens Forsæde. Indenrigsministeren fraværende . . . *Justitsministeren* [Nellemann] refererede dernæst en allerunderdanigst Forestilling om Separationsbevilling for Louise Magdalene Gad, født Bisted, hvori instilles: at det maatte behage Deres Majestæt allernaadigst at bifalde, at der meddeles Louise Magdalene Gad, født Bisted, her af Staden, Bevilling til at leve separeret i Henseende til Bord og Seng fra sin Mand, Sognepræst til Frederiks Sogn og Karup i Aarhus Stift Rud Roar Gad, saaledes at Formuefællesskabet imellem Ægtefolkene hæves, at Boet i Mangel af mindelig Forening deles af Skifteretten, samt iøvrigt paa saadanne Vilkaar, som Overøvrigheden maatte finde det passende at bestemme.

Paa dertil af *Hans Majestæt Kongen*, med Hensyn til at det af den refererede Forestilling fremgik, at Pastor Gad var bleven ansat som Præst paa en Tid, da hans Sindssygdom allerede var konstateret, given Anledning, oplyste *Cultusministeren* [Fischer], at efter den Undersøgelse, han i saa Henseende havde, saasomt han var bleven bekendt med nærværende Sags Akter, ladet anstille, var, dengang Cultusministeriet i en tidligere Ministers Tid gjorde Indstilling om Pastor Gads Beskikkelse til Præst, Ministeriet fuldkommen uvidende om hans Sindssygdom, idet der for Ministeriet ikke havde foreligget

nogetsomhelst, der kunde lede paa Tanke om denne; hvornæst Cultusministeren tilføjede, at han uopholdeligen allerede havde tilskrevet Biskoppen over Aarhus Stift og ved at meddele ham, hvad der nu forelaa om Pastor Gads Sindstilstand, anmodet Biskoppen om at holde et vaagent Øie med ham samt, hvis dertil skulde vise sig Anledning, strax at gribe ind og fjerne ham fra hans geistlige Gjerning.

Hans Majestæt opfordrede derpaa Statsraadets Medlemmer til at yttre sig over den foreliggende Indstilling, og efterat saavel *Hans Kongelige Høihed Kronprindsen* som *samtlige Ministre* havde, i Henhold til de af Justitsministeren i den refererede Forestilling udviklede Grunde, sluttet sig til Indstillingen, behagede det *Hans Majestæt* at bifalde denne . . .

Møde i statsrådet 10. september 1875.

Under Kongens Forsæde. Krigsministeren fraværende . . . *Conseilspræsidenten* [Estrup] refererede en allerunderdanigst Forestilling om Rigsdagens Indkaldelse til en ordentlig Samling den 4de October, idet han i saa Henseende til allerhøieste Underskrift forelagde et paa sædvanlig Maade formuleret aabent Brev.

Hans Majestæt Kongen fandt, at der, da Rigsdagssamlingerne bestandig trække længere og længere ud, og da der er en Grundlovsbestemmelse for, at Rigsdagen ikke uden Kongens Samtykke kan forblive længere sammen end 2 Maaneder, kunde være god Anledning til at sige Rigsdagen, naar den nu igjen træder sammen, at den maatte gjøre sig færdig i de 2 Maaneder, og at Regjeringen med Udløbet af disse vilde gjøre Brug af sin grundlovmæssige Ret til at hjemsende den. I ethvert Fald forekom det *Hans Majestæt*, at om der end maaske kunde være Grund til ikke allerede nu dennegang at gaa saa vidt, saa burde dog Rigsdagen mindes om, at der existerer en Paragraf i Grundloven af det nævnte Indhold, og samtidigt med derfor at lægge Rigsdagen paa Sinde at fremme sine Arbejder saa meget som muligt skulde man da udtale, at det er Regjeringens Agt ialtfald successivt at bringe denne Grundlovsparagraf i Anvendelse. Som et Middel, der sikkert ogsaa ville virke til at forkorte de langvarige Rigsdagssamlinger vilde *Hans Majestæt* tillige nævne: at Rigsdagsmændene istedetfor, som nu, daglige Diæter, fik en fast Gage, og

Allerhøistsamme ville finde det meget ønskeligt, at der kunde gøres noget i denne Retning.

Conseilspræsidenten [Estrup] bemærkede, at ingen kunde mere end han beklage de lange Rigsdagssamlinger, og at han ansaa det for i allerhøieste Grad uheldigt og ødelæggende, at de efterhaanden bleve længere og længere. Det var derfor ogsaa hans levende Ønske, at det maatte lykkes at faa dem afkortede, og han var fuldstændigt overbevist om, at dersom der blev et fast Vederlag for Rigsdagsmændene istedetfor den daglige Godtgjørelse, som Valgloven har bestemt, vilde Resultatet blive kortere Samlinger; men for at en saadan Forandring i Valgloven kunde ske, maatte det bringes dertil, at Rigsdagen selv tog Initiativet, thi kom den fra Regjeringen, saa var det en Selvfølge, at den blev forkastet. Hvad Grundlovsbestemmelsen om de 2 Maaneder, udover hvilke Rigsdagen ikke uden Kongens Samtykke kan blive sammen, angik, da troede *Conseilspræsidenten*, at den vanskelig nu lader sig anvende for at frembringe en Afkortning af Rigsdagssamlingerne. Denne Bestemmelse i Grundloven er i Virkeligheden traadt ud af Virksomhed, den har aldrig været bragt i Anvendelse paa den Maade, at det er nægtet Rigsdagen at fortsætte sin Virksomhed udover 2 Maaneder, og ikke engang det rent formelle, Erhvervelsen af Samtykke til at forblive længere sammen end 2 Maaneder, er nu i en lang Aarrække blevet iagttaget, men Regjeringen har ladet som om den hele Grundlovsbestemmelse ikke existerede. Rigsdagen vilde derfor, hvis man nu sagde den, at den maatte være færdig i 2 Maaneder, ikke tro, at det var Regjeringens Alvor, og Resultatet vilde ganske vist blive, at Rigsdagen i den Tid hverken fuldførte Finantsloven eller i det Hele nogen af de større og vigtigere Sager, som Regjeringen havde bragt frem. Man kunde da saa hjemsende Rigsdagen og lade det komme til en provisorisk Finantslov; men *Conseilspræsidenten* tvivlede dog meget om, at Rigsretten vilde frikjende den Regjering, som gav en provisorisk Finantslov, blot fordi Rigsdagen ikke, som man havde villet, havde gjort sig færdig i 2 Maaneder, og skulde det blive Tilfældet, at Regjeringen blev dømt, er det klart nok, at det var Rigsdagen, som var gaaet af med Seiren. Skulde den paagjældende Grundlovsparagraf i Virkelighed bringes ud i Livet, saa maatte Regjeringen i ethvert Fald først minde Rigsdagen om samme, og det maatte da med Aabningen af den Samling, hvor man vilde gjøre Alvor af at lade Bestemmelsen træde i Kraft,

og hvor det saa maaske vilde være det rigtigste at man allene forelagde Finantslovsforslaget for Rigsdagen, siges, at den skulde være færdig i 2 Maaneder, og naar de 2 Maaneder vare forbi, maatte der da slaas til, thi kun at true gik naturligvis ikke an. I Almindelighed at opfordre og formane Rigsdagen til at fremskynde sine Arbejder var der vistnok al Grund til, men om det vilde frugte noget, vilde vistnok, efter hvad der hidtil ligger for, være saare tvivlsomt.

Hans Majestæt Kongen behagede derefter, idet Allerhøistsamme holdt sig overbevist om, at Ministeriet vilde med Kraft virke, hvad det kunne og maatte finde hensigtssvarende til at forkorte de langvarige Rigsdagssamlinger, allernaadigst at forsyne det foreliggende aabne Brev om Rigsdagens Sammenkaldelse med sin allerhøieste Underskrift. . . .

Møde i statsrådet 1. oktober 1875.

Under Kongens Forsæde. . . . Det tilførtes Protokollen, at Udenrigsminister Grev Moltke er idag afgaaet ved Døden . . .

Møde i statsrådet 15. oktober 1875.

Under Kongens Forsæde. Samtlige Medlemmer til stede. . . . Det tilførtes Protokollen, at, efterat det under 2den October var blevet allerhøist overdraget Conseilspræsidenten midlertidigt at overtage Udenrigsministeriets Forretninger, har det under 11te s.M. behaget *Hans Majestæt Kongen* allernaadigst at udnævne Kammerherre Lehnsbaron Otto Ditlev Rosenørn-Lehn til Baronierne Guldborgland og Lehn, Storkors af Dannebrog og Dannebrogsmænd, til Udenrigsminister.

Den nyudnævnte Udenrigsminister var tilstede og tog Plads i Statsrådet . . .

Møde i statsrådet 29. oktober 1875.

Under Kronprindsens Forsæde. Samtlige Medlemmer til stede . . . Det tilførtes Protokollen, at der under 20de October er igjennem Conseilspræsidiets udkommet en allerhøieste Kundgjørelse om, at

Hans Majestæt Kongen i Henhold til § 1 i Loven af 11te Februar 1871 har, under Allershøistsammes Fraværelse paa en Reise til Udlandet, fra samme Dato indtil Hans Majestæts Hjemkomst, overdraget Regjeringens Førelse i Allershøistsammes Navn til Hans Kongelige Høihed Kronprindsen . . .

Møde i statsrådet 12. november 1875.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 19. november 1875.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 26. november 1875.

Under Kongens Forsæde. Kronprinsen var fraværende. . . . Det tilførtes Protokollen, at der under Dags Dato er gennem Conseilspræsiediet udfærdiget en allershøieste Kundgjørelsen om, at Hans Majestæt Kongen, efterat være vendt tilbage fra sin Reise til Udlandet, idag Selv igjen har overtaget Regjeringens Førelse. . . .

Møde i statsrådet 3. december 1875.

Under Kongens Forsæde. Samtlige Medlemmer til stede. . . . Fremdeles refererede *Indenrigsministeren* [Skeel] en allerunderdanigst Forestilling, hvorved forelægges Forslag til Lov om Fiskeriet i Danmark.

Idet *Hans Majestæt Kongen* udtalte det Haab, at alle vedkommende Regjerings-Autoriteter ved forekommende Leilighed ville medde til deres Raadighed staaende Midler og, saavidt muligt, hellere førend der foreligger Klage over Indgreb end bagefter, gjensidigt understøtte hinanden i at beskytte vort Fiskeri imod, at Fremmede

uberettiget fiske paa dansk Søterritorium, i hvilken Henseende Hans Majestæt navnlig vilde finde det ønskeligt, om der engang imellem kunde i det nævnte Øiemed udsendes et af Marinens Dampskibe, for at de fremmede Fiskere kunde vide, at Regjeringen havde sin Opmærksomhed henvendt paa dem, behagede Allershøistsamme aller-naadigst at approbere det foreliggende Lovforslag til Forelæggelse for Rigsdagen. . . .

Møde i statsrådet 17. december 1875.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 14. januar 1876.

Under Kongens Forsæde. Samtlige Medlemmer til stede. . . . *Indenrigsministeren* [Skeel] meddelte derefter, at det af ham med Hans Majestæts allerhøieste Approbation Rigsdagen forelagte Lovforslag om en Udvidelse af Rentegarantien for den lolland-falsterske Jernbane havde, efter at være blevet vedtaget af Landstinget, igaar været til 1ste Behandling i Folkethinget, men at der, uagtet han havde gjort, hvad han kunde for at opretholde den paagjældende Udvidelse af Rentegarantien, som han ansaa for billig, var med 46 Stemmer mod 25 nægtet Lovforslaget Overgang til 2den Behandling. . . .

Møde i statsrådet 28. januar 1876

Under Kongens Forsæde. Samtlige Medlemmer til stede. . . . *Finantsministeren* [Estrup] nævnte dernæst, at der i Folkethinget var indbragt nogle private Lovforslag, som nærmest vedkom Finantsministeriet. Folkethingsmanden fra Aarhus Amts 1ste Valgkreds Dr. Winther havde saaledes indbragt et Lovforslag, der gik ud paa fuldstændigt at ophæve Indførselstolden paa Salt. Finantsministeren skulde vel indrømme, at hvis Regjeringen var paa det Punkt at ville slaa af paa Indtægterne af Tolden, saa var Salt en af de Artikler, som i saa Henseende laa nærmest; men da Salttoldens Ophævel-

se vilde have til Følge en Mindreindtægt for Statskassen af imellem 350.000 og 400.000 Kroner aarlig, ansaa han sig ikke istand til nu at tilraade en saadan Indtægts-Formindskelse, medmindre man skulde være villig til et Æquivalent derfor, som Regjeringen kunde gaa ind paa.

Et andet Lovforslag, som var indbragt af den samme Folkethingsmand, gik ud paa, at Krigsskats-Toldforhøielsen skulde for de aller-væsentligste Positioners Vedkommende ophæves. Vedtagelsen af dette Lovforslag, som ogsaa tidligere har været indbragt i Folkethinget, vilde kunne antages at medføre en Nedgang i Intraderne af 1.400.000 Kroner, og dette var en Formindskelse af Statsindtægten, som Finantsministeren heller ikke kunde tilraade.

Et tredie privat Lovforslag var det af Folkethingsmanden for Sorø Amts 3die Valgekreds, Redacteur Tauber i Forening med endel andre Medlemmer af det forenede Venstre indbragte Forslag til en fuldstændig ny Lov om Told- og Skibsafgifterne. Vedtagelsen af dette Forslag vilde, efter Forslagsstillernes egen Beregning, medføre en aarlig Nedgang i Statsindtægterne af 4.795.000 Kroner, og Finantsministeren kunde ikke se rettere, end at det vilde være for dyrt betalt at opnaa de enkelte hensigtsmæssige Forandringer, som Lovforslaget paa forskjellige Punkter kan indeholde, ved at gaa ind paa en saadan Indtægtsformindskelse som den nævnte, og det i et Øieblik, hvor Regjeringen har saa stærkt Brug for, eller da Haab om at faa Brug for Millioner.

Conseilspræsidenten [Estrup] meddelte derefter, at der i Folkethinget var af det forenede Venstres Bestyrelse indbragt et Lovforslag om Ministeransvarlighed, hvilket Forslag han i dets politiske Almindelighed skulde her nævne, medens Detaillerne i Forslaget var en Sag, der nærmest hørte under hans Collega Justitsministeren. Som bekjendt indeholdt Grundloven af 1849 i en af sine Paragraffer, at Ministeransvarligheden skulde nærmere bestemmes ved Lov, og dette samme er ogsaa gaaet over i den reviderede Grundlov. Der er imidlertid ingen Regjering, der, siden Grundloven blev given, har gjort Forsøg paa at bringe den paagjældende Grundlovparagraf til Udførelse; det eneste Forsøg, der i det Hele i den Retning er sket, blev gjort af Biskop Monrad, da han i Rigsdagssamlingen 1856-57 indbragte i Folkethinget et privat Lovforslag, foranlediget ved Rigsrettsdommen i 1856; men dette Forslag, som ret egentligt kan siges

at være en Leilighedslov, gik dog kun ud paa Regjeringens Ansvar for Overskridelser af Finantsloven, og det blev heller ikke bragt til Ende i Rigsdagen, da det, efterat være gaaet over fra Folkethinget til Landstthinget, her ikke kom videre end til 1ste Behandling. Der er saaledes hengaaet en meget lang Aarrække, hvor der aldeles intet Forsøg er gjort paa at bringe en Ministeransvarligheds-Lov frem, og Conseilspræsidenten troede derfor ogsaa, at det med al Grund kan gjøres gjældende, at der ikke kan erkjendes at være nogen væsentlig Trang til at faa en saadan Lov. Men selv om der kunde siges at være Trang til den, er dog i ethvert Fald Øieblikket til nu at føre den igjennem meget uheldigt valgt, thi det forekom ham dog klart, at for at det overhovedet skulde være muligt at gennemføre en Ministeransvarligheds-Lov, maa der en i politisk Henseende meget rolig Tid til. Det synes ogsaa, at det Lovforslag, der nu er bragt ind i Folkethinget, langt mindre er beregnet paa at faa et virkeligt Udbytte, end det er møntet paa igjennem det at discutere store almindelige politiske Spørgsmaal og faa Leilighed til om disse at afpresse Regjeringen Udtalelser, som senere kunne benyttes imod den. Det hele Forslag har snarest Charakteren af en Interpellation, og Conseilspræsidenten ser ikke, at Regjeringen med nogen Nytte kan deltage i Discussionen om de mange og rige Æmner til Strid, som Forslaget indeholder, men han tror meget mere, at det kunne medføre stor Skade, om man derved pustede Liv i det store Agitationsstof, som i en bevæget Tid her er kastet ud.

Alle de Betragtninger, som Conseilspræsidenten saaledes nu havde gjort gjældende, havde bragt ham til, i Overensstemmelse med sine Colleger, at anse det som det klogeste og correcteste for Regjeringen: paa den ene Side ikke at modsætte sig, at et saadant Lovforslag, som det her omspurgte, fremmes, da Grundloven jo indeholder, at Ministeransvarligheden skal nærmere bestemmes ved Lov, men paa den anden Side heller ikke at yde sit Bidrag til Sagens Forhandling og derved kun gyde Olie i Ilden.

Conseilspræsidenten [Estrup] refererede dernæst en allerunderdanigst Forestilling, hvori indstilles, at det allernaadigst maatte behage Deres Majestæt at meddele Samtykke til, at den nu forsamlede Rigsdag forbliver sammen 2 Maaneder udover den i Grundlovens § 19 fastsatte Tid, altsaa til den 29de Marts d.A.

Efter at have oplæst denne Forestilling i sin Helhed, tilføjede Con-

seilspræsidenten, at han, i Overensstemmelse med de øvrige Ministre, troede, at det, naar Hans Majestæt maatte bifalde den foreliggende Indstilling, og derefter den allerhøieste Resolution ved Skrivelser fra ham til Rigsdagens Formænd meddeltes disse for at bringes til Thingenes Kundskab, vilde være ganske rigtigt og gavnligt, at man tillige fik Leilighed til at kjende de Motiver, som havde ledet Regjeringen til det paagjældende Skridt, og det var derfor Mening at lade disse komme til det Offentliges Kundskab ved, at den nedlagte allerunderdanigste Forestilling optages i Ministerialtidenden.

Hans Majestæt Kongen fandt det meget heldigt, baade at der erhverves udtrykkeligt allerhøieste Samtykke til Rigsdagens Fortsættelse til en begrændset Frist udover den i Grundloven fastsatte Tid, og at Grundene, hvorpaa Ministeriets allerunderdanigste Indstilling herom er bygget, bringes til Offentlighedens Kundskab paa den af Conseilspræsidenten nævnte Maade, nemlig ved at den nedlagte Forestilling meddeles i Ministerialtidenden; men Hans Majestæt syntes kun, at naar Rigsdagens aarlige Virksomhed er i Grundloven bestemt til 2 Maaneder, vilde en Fortsættelse af den i 1 Maaned allerede være en smuk Forlængelse.

Conseilspræsidenten [Estrup] maatte i den Anledning tillade sig at henlede Hans Majestæts Opmærksomhed paa, hvad han i sin Forestilling havde fremhævet om, at om end Finantsloven, efter alt hvad der er kommet til hans Kundskab, er fremmet saaledes, at der til Tilendebrielsen af dens Behandling i Rigsdagen vel ikke vilde behøves mere end 1 Maanedes Forlængelse, saa gjælder det samme ikke om to andre Grupper af Lovforslag: de kirkelige og de militære Love, hvis Behandling staar saa langt tilbage, at der hverken i Landstinget eller i Folkethinget endnu er afgivet Betænkning over dem af de nedsatte Udvalg; og da man maa anse det nødvendigt, at disse Lovforslag tilendebriinges i indeværende Rigsdagssamling, hvor man da, navnlig hvad Forsvarsloven angaar, dennegang dog maa have, foruden Folkethingets Votum, ogsaa Landstingets, saa troede Conseilspræsidenten nok, at det er saagodtsom givet, at en mindre Forlængelse end 2 Maaneder paa ingen Maade vil strække til.

Hans Majestæt Kongen meddelte derefter sit allerhøieste Samtykke til Conseilspræsidentens foreliggende Indstilling. . . .

Justitsministeren [Nellemann] yttrede dernæst, at da Conseilspræ-

sidenten med Hensyn til Enkelthederne af det i Folkethinget indbragte private Lovforslag om Ministeransvarlighed havde henvist til ham som den Minister, under hvem Sagen i saa Henseende nærmest hørte, skulde han, idet han antog, at Hans Majestæt i Betragtning af Sagens Vigtighed kunde ønske at faa en Oversigt over Indholdet af Lovforslaget, nu tillade sig at meddele en saadan; og han gennemgik derefter de enkelte Paragraffer i dette Lovarbeide, som han i dets Helhed maatte betegne som et meget uheldigt Arbeide, indeholdende dels kun en ligefrem Afskrift af Grundloven, dels endel Bestemmelser, der i sig ere overflødige, dels endelig endel, der er ganske uantagelige, og som der vistnok under ingen Omstændigheder kunde være Tale om at gaa ind paa. . . .

Møde i statsrådet 11. februar 1876.

Under Kongens Forsæde. Samtlige Medlemmer til stede. . . *Finansministeren* [Estrup] meddelte dernæst, at de af ham med allerhøieste Approbation Rigsdagen forelagte tvende Lovforslag: det ene om Tillæg til Lov om Told- og Skibsafgifterne af 4de Juli 1863 § 18, det andet om Toldafgiften for Sukker og Afgiften af indenlandsk Raasukker, havde, efter at være vedtagne af Landstinget, været foretagne til 1ste Behandling i Folkethinget, men at der ved Afstemningen var nægtet dem Overgang til 2den Behandling, et Skridt, som han ansaa for en saa aabenbar Uretfærdighed fra det forenede Venstres Side, at det efter hans Overbevisning absolut maatte straffe sig selv. . . .

Justitsministeren [Nellemann] meddelte derefter, at der i Folkethinget var af Folkethingsmændene for Sorø Amts 2den og 5te Valgkreds, Alberti og H. Hansen, indbragt et privat Lovforslag om Brandforsikringsforeninger for Landbygninger. I forrige Rigsdagssamling var der af de samme Folkethingsmænd indbragt et Lovforslag om samme Gjenstand, og efterat det dengang i den Anledning nedsatte Udvalg var gaaet ind paa de Betingelser, uden hvilke den daværende Regjering havde igjennem Justitsministeren erklæret Udvalget, at man ikke kunde tage imod Lovforslaget, var dette blevet omændret i Overensstemmelse dermed, og ved Sagens 2den Behandling i Thinget var da det saaledes omændrede Lovforslag blevet ved-

taget. Videre kom imidlertid Sagen ikke i den Rigsdagssamling, og da det iaar indbragte Lovforslag er meget forskjelligt fra det ifjor vedtagne, fandt Justitsministeren efter Samraad med sine Colleger, at Regjeringen, efter alt hvad der ligger for, bør indtage den Stilling overfor det nu foreliggende Lovforslag, at man erklærer at være villig til at staa ved den Overenskomst, som blev indgaaet i forrige Rigsdagssamling, og at man saaledes, forsaavidt Lovforslaget bliver omændret derefter, men heller ikke uden at dette sker, kan modtage det. Paa denne Maade agtede altsaa Justitsministeren at stille sig, naar Sagen kommer for i Thinget. . . .

Møde i statsrådet 25. februar 1876.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 17. marts 1876.

Under Kongens Forsæde. Udenrigsministeren fraværende. . . . *Krigsministeren* [Haffner] foredrog derefter, at der i Folkethinget var af Folkethingsmanden for Præstø Amts 6te Valgkreds Boisen blevet indbragt et Forslag til Lov om en Forandring i den militære Strafferet, hvorved tilsigtes en fuldstændig Afskaffelse af alle de Straffe, der nærmest ere at betragte som legemlige Straffe. En saadan delvis Revision af de militære Straffelove ansaa Krigsministeren det – og deri var hans Colleger enige med ham – for rigtigst bestemt at modsætte sig, idet han mente, at, for at man skulde kunne inklade sig paa den foreslaaede Forandring, maatte den gjældende militære Straffelovgivning i sin Helhed tages under Bearbejdelse og igjennem et Lovforslag gjøres til Genstand for Forhandling med Rigsdagen, saaledes som dette ogsaa tidligere var forsøgt, uden at Forsøget dog havde ført til noget Resultat, idet Sagen var strandet paa Folkethingets Modstand. Men selv om ogsaa en delvis Revision skulde kunne findes tilstedelig, kunde den dog i hvert Fald paa ingen Maade ske saaledes som i det nu indbragte private Lovforslag foreslaaet, da der er mange Punkter i flere Henseender, som ved dette er oversete af Forslagsstilleren. Krigsministeren skulde derfor, forsaavidt Hans

Majestæt maatte dele den af ham udviklede Anskuelse, ved Sagens Foretagelse i Folkethinget stille sig saaledes, at han paa det bestemteste modsætter sig Forslaget. . . .

Møde i statsrådet 28. marts 1876

Under Kongens Forsæde. Kronprindsen fraværende . . . *Conseilspræsidenten* [Estrup] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende eventuel Forlængelse af den indeværende Rigsdagssamling udover den ved allerhøieste Resolution af 28de Januar d.A. til den 29de Marts fastsatte Tidsfrist, idet han androg paa Hans Majestæts allerhøieste Samtykke til, at Rigsdagens indeværende Samling maa fortsættes til den 12te April, forsaavidt det af Hensyn til Behandlingen af Lovforslaget om overordentlige Foranstaltninger til Forsvarsvæsenets Fremme eller til Finantslovforslagets endelige Vedtagelse maatte vise sig nødvendigt.

Efterat have oplæst Forestillingen i sin Helhed tilføjede *Conseilspræsidenten*, at det kun var under de af ham angivne Eventualiteter: at enten ikke Finantslovens Behandling i Rigsdagen tilendebringes inden Udløbet af den bestemte Tidsfrist for Samlingens Varighed, eller at Lovforslaget om overordentlige Forsvarsforanstaltninger ikke komme til eneste Behandling og endelig Afstemning i Folkethinget idag eller imorgen, eller ogsaa at dette Lovforslags Behandling i Thinget fører til saadanne Forandringer, som aabne en Mulighed for, at der ved fortsat Behandling i Landstthinget og eventuelt i Fælledsudvalg kunde opnaas en samstemmende Vedtagelse af begge Thing i en for Regjeringen antagelig Form, at det kun var under en af disse Eventualiteter, at *Conseilspræsidenten* kunde tilraade en yderligere Forlængelse af Rigsdagssamlingen udover den, som Hans Majestæt ved den allerhøieste Resolution af 28de Januar sidstleden har bevilget. Vel er der nu, som det forekommer *Conseilspræsidenten*, meget liden Sandsynlighed for, at nogen af de nævnte Eventualiteter vil indtræde, idet der nemlig er en overveiende Rimelighed for, at Finantsloven vil blive færdig fra Rigsdagen idag, og al Udsigt til at Forsvarsloven vil enten iaften eller imorgen Formiddag komme til Behandling og endelig Afgørelse i Folkethinget, ligesom der heller ingen Sandsynlighed er for, at denne Lovs Vedtagelse af Thinget

skulde blive en saadan, at der var nogen Grund for Regjeringen til at lade Loven gaa videre til Landstinget; men da der dog altid er en Mulighed for, at Loven ikke blev sat paa Dagsordenen for Folkethingets Møde idag eller imorgen, eller at den ikke blev bragt til Afstemning i Mødet, troede Conseilspræsidenten ikke destomindre, at det, da en i Udsigt stillet Forlængelse af Samlingen er det eneste Tryk, som Regjeringen i saa Henseende formaar fra sin Side at anvende overfor Folkethinget, er rigtigt og nødvendigt, at Hans Majestæt allernaadigst meddeler ham en saadan Bemyndigelse, som han i den refererede Forestilling har udbedet sig, for at han i det sidste Øieblik, om fornødent gjøres, kan gjøre Brug af den.

Hans Majestæt Kongen fandt det meget uheldigt at, naar Regjeringen havde sagt, at Rigsdagens Samling skulde være sluttet den 29 Marts, Majoriteten i Folkethinget derved, at Regjeringen ingen Indflydelse har paa Bestemmelsen af Dagsordenen, skal have det i sin Magt at vise, at den fastsatte Tidsfrist ikke kan overholdes, og at saaledes den paagjældende Grundlovsparagraf, i Kraft af hvilken Regjeringen har bestemt Tidsfristen, i Virkeligheden intet har at betyde.

Conseilspræsidenten [Estrup] maatte dog bemærke, at hvis Majoriteten i Folkethinget ikke vil gjøre den Sag, hvorom det her gjælder, færdig inden Udløbet af den bestemte Tidsfrist, saa tror han ikke, at det kan antages, at dette er for at tvinge Regjeringen til at overskride Fristen, men at Grunden er, at man vil undgaa en brat Opløsning af Thinget. Saavidt han kan skjønne, ønsker det forenede Venstre ikke nogen Opløsning, da denne vil have til Følge, dels at Partiet ikke faar den tilstrækkelige Tid til inden Valgene at gennemagitere Valgkredsene, som det vil have, naar de nye Valg først skulle foretages ved den nuværende Valgperiodes Slutning, og dels at Valgene og den Samling, til hvilken Rigsdagen derefter bliver at indkalde, ville falde paa en for Partiet i det Hele mindre bekvem Tid; og han tror derfor, som sagt, at hvis man ikke vil lade hin Sag komme til Afstemning i Folkethinget, saa er det ikke for at tvinge Regjeringen til at forlænge Fristen, men for at undgaa ved den Sags Afgjørelse at give Regjeringen en god og gyldig Opløsningsgrund.

Hans Majestæt Kongen behagede derefter allernaadigst at meddele Conseilspræsidenten det af ham allerunderdanigst begjærte Samtykke til, at Rigsdagens indeværende Samling maa fortsættes til den

12te April, forsaavidt det af Hensyn til Behandlingen af Lovforslaget om overordentlige Foranstaltninger til Forsvarsvæsenets Fremme eller til Finantslovforslagets endelige Vedtagelse maatte vise sig nødvendigt.

Conseilspræsidenten [Estrup] tilføiede derpaa, med Hensyn til hvorledes det efter hans Opfattelse vil komme til at staa i de allernærmeste Dage, at han, som af ham allerede tidligere idag antydet, antager, at Finantsloven vil blive færdig fra Rigsdagen i rette Tid, – at ogsaa Forsvarsloven vil senest imorgen komme i Folkethinget til afgjørende Afstemning, og at denne vil være en saadan, at den vil foranledige Ministeriet til at anmode Hans Majestæt om at opløse Thinget. Hvis Allerhøistsamme maatte billige Ministeriets Anskuelse i denne Henseende, da troede *Conseilspræsidenten*, efter Samraad med sine Colleger, i enhver Henseende at maatte tilraade, at Rigsdagen imorgen hjemsendes paa den sædvanlige regulære Maade, og at Opløsningen af Folkethinget altsaa ikke kommer, medens Rigsdagen endnu er samlet, men først senere; og da han, forsaavidt Hans Majestæt maatte give sit Bifald hertil, vilde sætte megen Pris paa, at Opløsningen maa komme saa umiddelbart efterat Rigsdagssamlingen er sluttet som muligt, skulde han allerunderdanigst andrage paa, at der til det Øiemed maatte berammes afholdt et Statsraadmøde paa Torsdag.

Hvad Rigsdagens Hjemsendelse angaar, skulde han slutteligen, da det endnu ikke er givet, at denne kan finde Sted imorgen, udbede sig Hans Majestæts Tilladelse til eventuelt at maatte udenfor Statsraadet forelægge Allerhøistsamme til Underskrift den, paa sædvanlig Maade formulerede, fornødne Expedition.

Idet *Hans Majestæt Kongen* gav *Conseilspræsidenten* den saaledes begjærte Tilladelse, yttrede Allerhøistsamme tillige, at han vilde have ønsket, at Folkethinget var blevet opløst paa Nægtelsen af den af Krigsministeren paa Finantsloven forlangte Bevilling af 1 Million Kroner til nye Kanoner.

Conseilspræsidenten [Estrup] maatte i denne Anledning bemærke, at hvis de nødvendige forudgaaende Undersøgelser havde været tilendebragte saa tidligt, at Krigsministeren ikke først til 3die Behandling af Finantsloven i Folkethinget havde kunnet fremkomme med sit Forlangende om Bevillingen til de nye Kanoner, troede *Conseilspræsidenten* at turde paa alle Ministres Vegne sige, at de vilde

have været enige i, at det var en Bevilling, som maatte være fordret med samme Styrke som til Exempel Bevillingen til det nye Pantser-skib; men han troede tillige, at det paa den anden Side dog vistnok ogsaa maatte erkjendes, at man ikke ganske havde Ret til at gjøre Nægtelsen af en saadan Begjæring, som fra Regjeringens Side først var fremkommen til 3die Behandling af Finantsloven, til en Opløsningsgrund. . . .

Møde i statsrådet 30. marts 1876.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 7. april 1876.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 28. april 1876.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 11. maj 1876.

Under Kongens Forsæde. Kronprindsen fraværende. . . .

Krigsministeren [Haffner] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende en ved Gardehusarregimentet den 27de f.M. afsagt Krigsretsdom, hvorved Recrut No. 20 P. A. E. Stuhr for grov Insubordination er dømt til at hensættes til Tugthusarbejde paa Livstid, idet det allerunderdanigst indstilles:

At der gives Dommen følgende allerhøieste Paategning: Vi ville allernaadigst, at Peter Anton Emil Stuhr skal hensættes til Tugthusarbejde paa Vor Naade.

Hans Majestæt Kongen yttrede, at Allerhøiestsamme ikke kunde nægte, at den foreliggende Indstilling paa ingen Maade tiltaler ham. Hans Majestæt vilde have fundet, at Livsstraf havde i et Tilfælde

som det nærværende været aldeles vel fortjent; nu, da Krigsrettsdommen er faldet ud til Tugthusarbejde paa Livstid, maa Hans Majestæt anse det for rettest, at det i ethvert Fald faar sit Forblivende ved Krigsrettens Dom. Skulde imidlertid Krigsministeren og Ministeriet i det Hele finde, at livsvarigt Tugthusarbejde var for haard en Straf, saa vilde Hans Majestæt dog ialfald hellere gaa ind paa at sætte Straffen til et vist bestemt Aaremaal, saasom Tugthusarbejde paa 8te Aar, der var en Straf, Auditeuren i Krigsretten havde gjort Indstilling om at bringe til Anvendelse, end han vilde slutte sig til Generalauditeurens Indstilling, som Krigsministeren havde gjort til sin, om Hensættelse paa Kongens Naade. Ved en saadan Afgjørelse af Sagen vilde navnlig Kongen blive stillet meget uheldigt, thi det vilde faa Udseende af, at det Hele [var] blevet kastet over paa ham alene, og Hans Majestæt maatte betragte det som en Ubehagelighed for Allershøistsamme, og eventuelt for hans Efterfølger, at man, saaledes som det kunde forudses at blive Tilfældet, vilde trænge paa med Andragender om den Paagjældendes Løsladelse som noget, der ene laa i Kongens Haand.

Krigsministeren [Haffner] maatte herved allerunderdanigst bemærke, at han tror, at hvorledes end Hans Majestæts allershøieste Resolution kommer til at lyde, vil Allershøistsamme ligemeget være udsat for Opfordringer til at gjøre Brug af sin Benaadningsret. Den Form at hensætte til Strafarbejde paa Kongens Naade er ikke sjældent blevet anvendt, hvor Dommen har lydt paa Livsstraf eller offentligt Arbejde paa Livstid, og der har, efter hvad Justitsministeren har meddelt ham, uddannet sig en fast Praxis, hvorefter i alle saadanne Tilfælde Indstilling til Benaadning saagodtsom aldrig sker efter kortere Tid end 6 til 8 Aars Straffetid og naturligvis kun naar den Paagjældendes Opførsel har været god. Det er saaledes ikke her i nærværende Sag første Gang, at en saadan Form som Hensættelse paa Kongens Naade anvendes, og Krigsministeren tror ikke, at Hans Majestæt ved den vil blive yderligere udsat for Paavirkning, end om Krigsrettsdommen bliver allershøist stadfæstet saaledes som den er afsagt. Hvad dernæst den idømte Straf i og for sig angaar, da maa Krigsministeren formene, at livsvarigt Tugthusarbejde i nærværende Tilfælde maa betragtes som en meget haard Straf. Naar man ser hen til de militære Straffelove i andre Lande, saa ville de findes at være i det Hele betydeligt mildere end vor militære Straffelov,

og navnlig vilde efter den gjældende tyske militære Straffelov en Forbrydelse som den, hvorom der her under denne Sag er Tale, ikke kunne være blevet belagt med større Straf end høist 5 Aars Fæstningsstraf, medens endogsaa Sandsynligheden er for, at den Paa-gjældende vilde i nærværende Tilfælde kun være bleven idømt nogle faa Aars Fæstningsstraf. Krigsministeren maatte dertil endnu henvende Hans Majestæts Opmærksomhed paa den særdeles haarde Straf, der blev tilfundet Domfældte første Gang, han havde forbrudt sig; og endelig maatte Krigsministeren specielt fremhæve, at efter det Forslag til en ny militær Straffelov, som med Hans Majestæts Sanction tidligere har været forelagt Rigsdagen, var den høieste Straf, hvortil man for en Forbrydelse som den her foreliggende kunde gaa, ikke sat høiere end til 8 Aars Strafarbeide, men bliver nu, hvad der er megen Sandsynlighed for, en saadan ny Lov gennemført i en nær Fremtid, vil den Paagjældende, hvis Krigsretsdommen bliver allerhøist stadfæstet, og han altsaa indsættes til Tugthusarbeide paa Livstid, efter Udløbet af den høieste Straffetid, som han efter den nye Lov kunde være bleven idømt, 8te Aar, ufeilbarlig blive indstillet til Benaadning.

Sluttelig skulde Krigsministeren kun endnu, forsaavidt Hans Majestæt havde udtalt, at Allerhøistsamme vilde foretrække, at den Paa-gjældendes Straf blev bestemt til 8 Aars Tugthusarbeide fremfor Hensættelse paa Kongens Naade, tillade sig at bemærke, at han maatte anse det Alternativ for mindre heldigt, dels fordi det vilde være at anse som en større Nedsættelse i den idømte Straf end Hensættelsen paa Kongens Naade vilde være, og dels fordi det let kunde blive mistydet i den Retning, at det, da man her saa, at det dog var Auditeurens Indstilling til Krigsretten, der endeligen fulgtes, naar Krigsretsdommen forelaa til Afgjørelse, kunde for Fremtiden være ligegyldigt, hvad de enkelte Klasser i Krigsretten stemte for, og at man gjorde bedst i altid at følge Auditeurens Indstilling.

Hans Majestæt Kongen vilde, til hvad han allerede tidligere havde yttret, endnu yderligere føie, at i et Tilfælde, som det her foreliggende, hvor der er begaaet en saadan Forbrydelse, som kan være af store og alvorlige Følger, og hvor tilmed Forbryderen ikke blot er en daarlig Person, der, uden at noget Menneske har gjort ham Fortræd, saa grovt har forset sig mod sine nærmeste Foresatte, men støttes af det hele socialistiske Parti, der er det, netop i disse Tider,

nødvendigt at vise, at man vil opretholde Disciplinen i Hæren og støtte dennes Befalingsmænd. Det synes derfor ogsaa Hans Majestæt, at man ikke bør tage denne Sag for lemfældigt, men det gjør man efter Allerhøistsammes Mening, naar den foreliggende Indstilling skal tages til Følge. Bliver der slet ingen bestemt Tidsfrist sat for, hvorlænge Tugthusstraffen skal vare, men Hensættelsen kommer til at ske paa Kongens Naade, vil dette let kunne blive benyttet til, at Domfældtes Partifæller, strax og senere, henvende sig til Hans Majestæt om at faa ham fri, idet Hensættelsen paa Kongens Naade vil blive udtydet som en Henstilling til Hans Majestæt, om Allerhøist-samme vil gjøre Straffetiden kortere eller længere. Hans Majestæt finder, at han paa den Maade drages personlig ind i Sagen, og det kan han ikke anse for heldigt.

Krigsministeren [Haffner] skulde, i Anledning af hvad Hans Majestæt havde udtalt, kun, idet han maatte henholde sig til, hvad han allerede før havde fremført, paany udhæve, at i det af ham tidligere nævnte Lovforslag, som Hans Majestæt havde bemyndiget Krigsministeren til at forelægge for en foregaaende Rigsdag, er 8te Aars Tugthusarbeide sat som den høieste Straf, der kan idømmes for en Forbrydelse som den foreliggende, og ikke en eneste af Hærens Jurisdictionschefer, hvem der i sin Tid var givet Leilighed til at udtale sig over Lovforslaget, havde reist Indvending mod hin Bestemmelse. Han skulde dernæst endvidere fremhæve, at, efter hvad Justitsministeren har oplyst for ham, opfattes i den almindelige Bevidsthed Hensættelse paa Kongens Naade saaledes, at Benaadning først efter et længere Aaremaal vil indtræde, og at saadan Hensættelse maa betragtes som en større Straf end Hensættelse paa et bestemt Aaremaal af 8 Aar. Endelig skulde Krigsministeren endnu blot bemærke, at der intet er fremkommet, som tyder paa, at Domfældte har handlet efter Aftale med Ligesindede eller faaet nogen Opmuntring af dem, men at tvertimod Socialisternes Leder, Louis Pio, har, paa hans Henvendelse til ham, bestemt erklæret ham, at der intet andet var for, end at han maatte opfylde sin Værnepligt; ligesom Krigsministeren, efter hvad der ligger for, har Grund til i det Hele at tro, at Socialisterne ikke ville tage sig just meget varmt af Paagjældende. Sluttelig skulde Krigsministeren, næst at bemærke, at han, forinden han har gjort sin allerunderdanigste Indstilling til Hans Majestæt, har gjort Sagen til Gjenstand for omhygge-

lig Overveielse med Generalauditeuren og talt med flere af Hærens høiere Befalingsmænd, gjentagende erindre om den tydske militære Straffelovs Bestemmelser for en Forbrydelse som den her foreliggende, idet han vilde meget beklage, om man ikke skulde tro sig istand til her at opretholde Disciplinen i Hæren med de samme Straffemidler som i Tydskland, hvor der dog vistnok lægges ikke liden Vægt paa en streng Disciplin.

Efterat *Hans Majestæt Kongen* derpaa havde opfordret de øvrige Ministre til at udtale sig om den foreliggende Indstilling, yttrede *Conseilspræsidenten* [Estrup], at Sagen havde været gjort til Gjenstand for Behandling i en Ministerconference, og at han for sit Vedkommende har troet at maatte slutte sig til den juridiske Ministers og den militære Ministers samstemmende Anskuelse om, hvad der med Hensyn til den foreliggende Forbrydelse maa anses for at være et passende Straffemaal, ligesom han derhos ogsaa, hvad det andet Moment angaar, der her maa komme i Betragtning, det Indtryk, som Straffen maa antages at ville gjøre paa Armeen i det Hele, ikke har kunnet andet end at slutte sig til den militære Minister, som staar Armeen nærmere. Og naar nu baade Krigsministeren og Justitsministeren ere komne til det Resultat, at Tugthusarbeide paa Kongens Naade, der er en Straf, som efter det Indtryk, *Conseilspræsidenten* har faaet, maa anses for at ligge imellem 8 Aar og livsvarigt Strafarbejde, og paa ingen Maade som noget, der er videre end 8 Aars Tugthusarbeide, vil være den i nærværende Tilfælde passende Straf, saa tiltræder *Conseilspræsidenten* den foreliggende Indstilling, idet han, i Anledning af hvad *Hans Majestæt* har udtalt, kun endnu skal tilføie, at efter hans Opfattelse vil Allerhøist-samme, enten saa Straffen bestemmes til Tugthusarbeide paa Livstid, eller paa 8 Aar eller paa Kongens Naade, absolut ikke kunne undgaa i noget af Tilfældene at blive bestormet med Andragender fra den Paagjældendes Venner om Benaadning.

Justitsministeren [Nellemann] bemærkede, at, idet han beklager, at Krigsretten ikke har fulgt Auditeurens Indstilling om 8 Aars Tugthusarbeide, forekommer det ham, at, som Sagen nu ligger for, vil Generalauditeurens Indstilling om Hensættelse paa Kongens Naade, som Justitsministeren antog er begrundet i, at han har villet gaa en Mellemvei mellem den idømte Tugthusstraf paa Livstid og de af Auditeuren foreslaaede 8 Aar, være den Udvei, som helst maa

følges. Ganske vist har den Form »Indsættelse paa Kongens Naade« sine Betænkeligheder, og der kunde fra et principielt Standpunkt indvendes adskilligt imod den; men denne Form er nu engang hertillands i gammel Brug, som stammer fra den ældre Tid, og den har en bestemt Betydning i den bestaaende Regjeringspraxis, den nemlig, at den Vedkommende først efter et vist Antal Aar, i Reglen 6 til 8 Aar, kan blive indstillet til Benaadning, naar hans Opførsel har været god, medens han derimod, naar hans Opførsel har været daarlig, vil forblive hensiddende i Straffeanstalten. Indsættelse paa Kongens Naade maa derfor ogsaa anses for at være en strengere Straf end den, der er idømt paa et bestemt Aaremaal af 8 Aar, thi i sidste Fald er man nødt til at løslade den Paagjældende efter de 8 Aar, uanset hvorledes hans Opførsel har været. Sluttelig skulde Justitsministeren blot bemærke, at han anser det ikke usandsynligt, at Hans Majestæt hurtigere og mere vil blive bestormet med Andragender om Benaadning, naar den Paagjældende indsættes paa Livstid eller paa 8 Aar, end naar han hensættes paa Kongens Naade, da man i dette sidste Tilfælde snarere vil slaa sig til Ro og se Tiden an.

Indenrigsministeren [Skeel] og *Udenrigsministeren* [Rosenørn-Lehn] udtalte, at deres Stilling til den foreliggende Sag var ganske den samme som Conseilspresidentens, og at de saaledes sluttede sig til, hvad han havde yttret.

Ministeren for Kirke- og Undervisningsvæsenet [Fischer] bemærkede, at ogsaa han troede at maatte underordne sig, hvad der af de specielt Sagkyndige var fremført i denne Sag, og om der end maatte have været Tvivl hos ham om eet og andet, har han dog ikke dristet sig til at bringe Hans Majestæt i Forslag, andet end hvad Krigsministerens Indstilling gaar ud paa.

Hans Majestæt Kongen yttrede derefter, at Allerhøjstsamme vedblivende maatte finde, at det er en altfor lemfældig Straf i Forhold til Forbrydelsen, at den Paagjældende slipper med efter Krigsministerens foreliggende Indstilling, og skjøndt Hans Majestæt, som Allerhøjstsamme tror, at alle, der kjende ham, ved, ikke er inhuman, forekommer det ham dog, at ved visse Leiligheder er for Exemplets Skyld streng Straf uundgaaelig. Heller ikke kan Hans Majestæt andet end fastholde den Anskuelse, at det maa svække Hærens Befalingsmænds Autoritet, naar det, ved Hensættelse af Forbryderen til Tugthusarbejde paa Kongens Naade, saa at sige henstilles til Aller-

høistsamme personlig at gjøre Straffetiden lang eller kort; ligesom Hans Majestæt ogsaa fremdeles maa finde, at Allerhøistsamme ved Hensættelsen paa Kongens Naade bliver sat i en meget ubehagelig Stilling, og at det kan se ud, som om det er paa ham, at det hele Ansvar skal væltes over. Da imidlertid Conseilspræsidenten og hele Ministeriet ere enige, skal Hans Majestæt dog nu ogsaa gaa ind paa Krigsministerens Indstilling, men Allerhøistsamme maa da tillige slutteligen endnu kun gjøre opmærksom paa, at han her har fremhævet de eventuelle Følger af en saadan Afgjørelse af Sagen som den i Forslag bragte, og det moralske Ansvar for disse Følger falder paa samtlige Ministre.

Hans Majestæt behagede dernæst at forsyne den paa Krigsrettsdommen tegnede Resolution saalydende: »Vi ville allernaadigst, at Peter Anton Emil Stuhr skal hensættes til Tugthusarbeide paa Vor Naade« med sin allerhøieste Underskrift. . . .

Møde i statsrådet 16. juni 1876.

Under Kongens Forsæde. Samtlige Medlemmer til stede. . . .

Conseilspræsidenten [Estrup] refererede en allerunderdanigst Forstilling angaaende Rigsdagens Slutning, idet han bemærkede, at da den Folkethinget af Regjeringen forelagte Befæstningssag vil, efterat have været sendt i Udvalg, være moden til Foretagelse i Thinget en af de allerførste Dage, og da der er Sandsynlighed for, at dens videre Behandling vil blive standset, saa vil der under denne Forudsætning, og da Lovforslaget om Bevilling til nye Kanoner vil kunne ventes forinden gjort færdigt fra Rigsdagen, medens derimod Behandlingen af Lovforslagene om Hærens og Søværnets Ordning endnu staar saa langt tilbage, at der ikke af Hensyn til dem er Anledning til at holde Rigsdagen længere sammen, være Grund til nu at slutte den nærværende Samling, hvilket vil kunne ske paa sædvanlig regulær Maade, idet det tør forudsættes, at Folkethingets Beslutning om Standsningen af Befæstningssagens videre Behandling vil blive givet i en saadan Form, at der fra Regjeringens Side ikke kan blive Spørgsmaal om nogen Opløsning af Thinget. Conseilspræsidenten havde derfor, da saaledes Rigsdagens Slutning kan antages at

være meget nær forestaaende, troet allerede i Statsraadet idag at burde udbede sig Hans Majestæts allerhøieste Samtykke i saa Henseende og allerunderdanigst forelægge til allerhøieste Underskrift de i den Anledning fornødne Expeditioner.

Hans Majestæt behagede, i Overensstemmelse med Conseilspræsidentens Indstilling, allernaadigst at befale, at Rigsdagens nærværende overordentlige Samling skal sluttes, naar den ovennævnte Forudsætning indtræder, og forsynede Allerhøistsamme derhos det af Conseilspræsidenten forelagte Budskab til Rigsdagen angaaende sammes Slutning, saavel som det ligeledes forelagte Rescript, hvorved Conseilspræsidenten bemyndiges til i Hans Majestæts Navn at slutte Samlingen, med allerhøieste Underskrift, saaledes, at Conseilspræsidenten skal være bemyndiget til at udfylde den i begge disse Expeditioner manglende Datum for Rigsdagssamlingens Slutning. . . .

Møde i statsrådet 24. juli 1876.

Under Kongens Forsæde. Krigs- og Marineministeren samt Indenrigsministeren fraværende . . . Det tilførtes Protokollen, at der under 27de f.M. er allernaadigst tilstaaet Krigs- og Marineministeren en Orlov paa c. 5 Uger, saaledes at Krigs- og Marineministerierne under hans Fraværelse midlertidig forestaaes af Udenrigsministeren. . . .

Conseilspræsidenten [Estrup] forelagde til Hans Majestæts Underskrift en allerhøieste Kundgjørelse angaaende Overdragelse af Regjeringens Førelse under Kongens Fraværelse til Thronfølgeren.

Hans Majestæt modtog denne Expedition saavel som en lignende for Islands Vedkommende af Conseilspræsidenten ligeledes forelagt Udfærdigelse, hvilke begge Aktstykker Allerhøistsamme da ved sin forestaaende Afreise til Udlandet vilde, med Tilføining af de in blanco staaende Datoer, allerhøist underskrive og derefter overgive til Hans Kongelige Høihed Kronprindsen.

Statsraadmødet blev derpaa hævet.

Møde i statsrådet 16. august 1876.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 15. september 1876.

Under Kongens Forsæde. Samtlige Medlemmer til stede. . . .

Conseilspræsidenten [Estrup] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Rigsdagens Sammenkaldelse.

Idet *Hans Majestæt* allernaadigst bifaldt, at Rigsdagen sammenkaldes til en ordentlig Samling den 2den October d.A., og forsynede det i saa Henseende forelagte aabne Brev med sin allerhøieste Underskrift, tog *Hans Majestæt* tillige, efterat *Conseilspræsidenten* [Estrup] havde yttret, at det forekom ham, at de samme Grunde, som forrige Gang, da Rigsdagen traadte sammen, gjorde sig gjældende imod, at der blev holdt nogen særlig Throntale, ogsaa gjøre det ønskeligt, at der heller ikke denne Gang holdes nogen saadan, hvoraf da igjen efter hans Formening vil følge, at Kongen ikke personlig aabner Rigsdagen, – den Bestemmelse, at Allerhøistsamme ikke Selv vil aabne den nu forestaaende Rigsdagssamling. . . .

Møde i statsrådet 29. september 1876.

Under Kongens Forsæde. Kronprinsen fraværende. . . .

Krigsministeren [Haffner] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvorved forelægges følgende 3 Lovforslag: Forslag til Lov om Hærens Ordning, Forslag til Lov om Lønninger m.m. ved Hæren og Forslag til Straffelov for Krigsmagten.

Efterat have approberet de to førstnævnte Lovforslag til Forelæggelse for Rigsdagen yttrede *Hans Majestæt Kongen*, hvad Forslaget til en Straffelov for Krigsmagten angik, at Allerhøistsamme egentlig ingen Grund fandt til under de nærværende Omstændigheder, navnlig ogsaa naar henses til den hele socialistiske Bevægelse, at formilde de bestaaende Straffelve. Der kunde dog være Leiligheder, hvor det kunde være godt at anvende saadanne strengere Straffe, som disse nu hjemle, og Allerhøistsamme var bange for, at hvis man ogsaa lemper de skarpere Straffelve, som man endnu har tilbage for det Militære, vil det have uheldige Følger og indvirke slappende paa Disciplinen. Man har jo ogsaa havt, og det hele i den senere Tid, Tilfælde, hvor man vilde have savnet de haardere Straffe, hvis disse ikke havde kunnet være anvendte; og om end *Hans Majestæt*, hvad

navnlig de legemlige Straffe angaar, er af den Anskuelse, at disse bør anvendes saa sjældent som muligt, tror Allerhøiøistsamme dog, at det er godt, at de staa der i Loven, for at de kunne tjene til Advarsel, og at enhver kan vide, at de ville kunne komme til Anvendelse. Hans Majestæt finder, at man ikke bør vanskeliggjøre og svække de militære Befalingsmænds Stilling, men det frygter Allerhøiøistsamme for at ville ske, naar man i det Hele saameget formilder Straffen og navnlig afskaffer al legemlig Straf. Hvad man i den Henseende først engang har givet bort, kan man ikke siden faa igjen, og Hans Majestæt ser helst, at de nuværende militære Straffelove bleve saavidt muligt fremdeles bestaaende.

Krigsministeren [Haffner] maatte bemærke, at Hans Majestæt tidligere, for 5 Aar siden, har sanctioneret til Forelæggelse for Rigsdagen et Forslag til en ny Straffelov for Krigsmagten, og at dette Forslag, ved hvilket det nu foreliggende i det Hele er i alt væsentligt overensstemmende, ogsaa dengang blev forelagt for Repræsentationen. Saameget vanskeligere stiller Sagen sig altsaa nu, og kommer den ikke frem fra Regjeringens Side, vil den ufeilbarlig igjennem det private Initiativ blive bragt ind for Rigsdagen, men af disse to Alternativer maa Krigsministeren dog anse det første for heldigere. Nu at forelægge et Forslag, hvori de legemlige Straffe, som allerede det tidligere Regjerings-Forslag gik ud paa fuldstændig at afskaffe for Hærens Vedkommende, bibeholdes, tror Krigsministeren at ville være et aldeles forgjæves Forsøg, og han tror ikke, at man vilde faa ret mange Stemmer i Repræsentationen for en saadan Bibeholdelse. Den almindelige Mening i Landet er ganske sikkert, tør han sige, for at alle legemlige Straffe ved Krigsmagten afskaffes, navnlig efterat almindelig Værnepligt er bleven indført, og Krigsministeren kan heller ikke andet end betragte saadan Straf som uforenelig med vor Tids Anskuelser. Det vilde jo tilmed ogsaa, naar man selv i den tyske Hær har ved den nye militære Straffelov afskaffet legemlig Tugt, staa som helt mærkværdigt, at Danmark skulde være det eneste Land, hvor det behøvedes at opretholde legemlige Straffe for Krigsmagten, og Krigsministeren kan ikke tilraade noget saadant.

Conseilspræsidenten [Estrup] kunde ikke andet end være enig med Krigsministeren og slutte sig til, at det er nødvendigt at forelægge for Repræsentationen Forslag til en Straffelov for Krigsmagten, og at det, saavidt han ser, heller ikke er muligt i et saadant

Forslag at bibeholde legemlige Straffe. Han tror, at den almindelige Mening har i den Grad vendt sig imod at bruge legemlig Straf imod Voxne, at det ikke vil lade sig gjøre at opretholde de nugjældende militære Straffeloves Bestemmelser derom. Al legemlig Straf, navnlig Stokkeslag, er i en saadan Modstrid med den almindelige Anskuelse og Følelse, at det bliver ligefrem betragtet som vanærende for en Mand at faa Stokkeprygl; og det er Conseilspræsidentens Overbevisning, at saadan Straf ikke længere kan bruges mod en Mand, som skal beholde Æren. Men afset derfra har der jo, saaledes som der allerede er gjort opmærksom paa, tidligere været forelagt Repræsentationen et Lovforslag, som afskaffede al legemlig Straf i Hæren, og han tror saaledes ikke, at man nu har noget Valg. Man kan ikke blive staaende ved det nuværende, og selv hvis Regjeringen ikke fremlagde noget Forslag, vilde Sagen alligevel komme frem fra Rigsdagen. Endnu skulde han kun fremhæve den Bestemmelse, som det foreliggende Forslag indeholder om, at naar nogen under sin Tjenestetid straffes med Fængsel i længere Tid end 5 Dage, skal han holdes inde til Tjeneste, efterat han skulde have været hjemsendt, i ligesaa mange Dage, som Fængselsstraffen har varet; han tror, at denne Bestemmelse er af megen Betydning overfor den Frygt, der maatte være for, at Straffebestemmelserne i Lovforslaget skulde være for milde, medens jo forøvrigt disse sikkert nok fra anden Side ville blive ansete for strenge.

Hans Majestæt Kongen yttrede, at naar Ministeriet anser de i det foreliggende Straffelovs-Forslag indeholdte Bestemmelser for tidsvarende og er enigt i, at Forslaget indbringes for Rigsdagen, skal Allerhøistsamme ikke sætte sig herimod, men Hans Majestæt havde dog ikke kunnet tilbageholde sin personlige, ogsaa paa den Erfaring, som Allerhøistsamme har havt Leilighed til tidligere Selv at gjøre, støttede Anskuelse; og i det Haab, at hverken Armeen eller det Hele engang skal komme til at fortryde de Forandringer i det Bestaaende, som gjøres, approberede Hans Majestæt saaledes nu Lovforslaget, som det foreligger, til Forelæggelse for Rigsdagen. . . .

Møde i statsrådet 20. oktober 1876.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 20. november 1876.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 30. november 1876.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 22. december 1876.

Under Kongens Forsæde. Samtlige Medlemmer til stede.

Conseilspræsidenten [Estrup] bemærkede, at efterat han, i Henhold til de Samtaler, som han havde havt den Ære at have med Hans Majestæt, angaaende hvem der helst kunde være at udnævne til at indtage den ledige Plads som kongevalgt Medlem af Rigsdagens Landsting, havde tilskrevet Stiftamtmand Nielsen i Ribe, havde denne nu underrettet ham om, at han vel havde store Betænkeligheder ved at modtage den paagjældende Udnævnelse, men at han imidlertid dog troede at burde overvinde disse; og da *Conseilspræsidenten* meget ønskede, at den allerhøieste Udnævnelse kunde ske snarest, tillod han sig derfor nu mundtlig allerunderdanigst at andrage paa denne, idet han udbad sig Hans Majestæts Tilladelse til senere at maatte gennem Cabinettet indsende den fornødne allerunderdanigste Forestilling.

Hans Majestæt tillod allernaadigst dette, idet Allerhøistsamme allerede nu bifaldt, at Stiftamtmand Nielsen udnævnes til at indtræde i den ved Kammerherre Wichfeldts Udtrædelse ledigblevne Plads som kongevalgt Medlem af Landstinget. . . .

Møde i Statsrådet 2. februar 1877.

Under Kongens Forsæde. Samtlige Medlemmer til stede.

Conseilspræsidenten [Estrup] bemærkede dernæst, at efter den Ordning af Forholdet med Hensyn til Herlufsholm, som i 1851 blev allerhøist fastsat, og ifølge hvilken de Forpligtelser, der ved Fundatsen vare paalagte Forstanderen ligeoverfor Rigsraadet, nu kom til at paahvile Forstanderen i Forhold til Statsraadet, blev der i de derpaa følgende Aar indsendt aarlig et med Godsforvalterens Regnskab

bilagt Generalregnskab for det sidst forløbne Aar tilligemed en Beretning om Stiftelsens Virksomhed i samme Aar og et Overslag over Indtægter og Udgifter for det kommende Aar; Beretningen blev derefter allerunderdanigst forelagt Kongen, og Regnskabet og Overslaget bleve tilbagesendte Forstanderen med Bemærkning, om hvorvidt Statsraadet havde fundet noget at erindre ved samme. Lidt efter lidt ophørte det imidlertid med den regelmæssige lagttagelse af denne Orden, i en Række af Aar har der ikke været indsendt nogen Beretning om Stiftelsens Virksomhed, og den nuværende Conseilspræsident har paa eengang modtaget indsendt Regnskaberne for Aarene 1873–74 og 1874–75, medens han endnu ikke er sat i Besiddelse af Regnskabet for 1875–76. Conseilspræsidenten maa derfor anse det nødvendigt, at det hele Forhold mellem Statsraadet og Forstanderen kommer paa en fastere Fod, og at navnlig Regnskabsafleggelsen undergives en fuldstændigere Behandling; men denne hele Sag, hvorom der først bliver nærmere at brevvexle med Forstanderen, som forresten ogsaa selv har erkjendt, at en Forandring bør finde Sted, er endnu ikke moden til af Conseilspræsidenten allerunderdanigst at forelægges Hans Majestæt til allerhøieste Resolution. Conseilspræsidenten har derfor idag kun foreløbig villet nævne Sagen, idet han kun særlig, hvad de ovennævnte hos ham beroende Regnskaber for 1873–74 og 1874–75 angaar, med Hensyn til hvilke han, efter hvad der nu i en længere Aarrække har fundet Sted, har troet det rigtigt denengang at begrændse Undersøgelsen, har villet udbede sig Hans Majestæts Tilladelse til, efterat disse Regnskaber nu ere blevne gennemgaaede af en regnskabskyndig Mand, at maatte meddele Forstanderen, at Statsraadet ikke har fundet noget særligt at erindre mod samme.

Idet *Hans Majestæt* med Conseilspræsidenten var enig i Nødvendigheden af, at det hele paagjældende Forhold mellem Statsraadet og Forstanderen for Herlufsholm faar en fastere Ordning, tillod Allerhøistsamme, at der med Hensyn til de omhandlede Regnskaber for 1873–74 og 1874–75 af Conseilspræsidenten gjøres Forstanderen en saadan Meddelelse som nævnt. . . .

Møde i statsrådet 21. februar 1877.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 24. marts 1877.

Under Kongens Forsæde. Samtlige Medlemmer til stede.

Conseilspræsidenten [Estrup] yttrede, at han ønskede i Statsrådet udtrykkeligt at meddele, at det havde været Ministeriets Ønske, allerede nu at kunne andrage om Hans Majestæts Tilladelse til at indbringe i Rigsdagen et Forslag til en til en kortere Tid indskrænket midlertidig Finantslov for Finantsåret 1877–78, idet det jo i hvert Fald kan staa noget tvivlsomt, om det vil lykkes det nedsatte Fælledsudvalg at tilveiebringe en saadan Overenskomst, at en regulær Finantslov vil kunne foreligge inden Udgangen af indeværende Finantsaar; men efter hvad der af Ministeriets Venner i Fælledsudvalget er meddelt ham om Forhandlingernes Standpunkt, vilde Forelæggelsen for Rigsdagen nu i dette Øieblik af et Forslag til en midlertidig Finantslov være ødelæggende for deres Bestræbelser og tilintetgjøre den mulige Udsigt til at opnaa en Overenskomst, da Udvalgets Medlemmer af Venstre kun vilde blive end mere bestemte paa at gaa i modsat Retning; og *Conseilspræsidenten* har derfor troet, af den saaledes nu anførte Grund, at maatte ialtfald endnu udsætte Indbringelsen af en midlertidig Finantslov. . . .

Møde i Statsrådet 31. marts 1877.

Under Kongens Forsæde. Samtlige Medlemmer til stede.

Conseilspræsidenten [Estrup] refererede dernæst en af ham som Finantsminister nedlagt allerunderdanigst Forestilling angaaende Hans Majestæts allerhøieste Tilladelse til eventuelt at forelægge Rigsdagen i dens nuværende Samling det Forestillingen vedføjede Forslag til Midlertidig Finantslov for Finantsaaret 1877–78, hvorved Regjeringen, indtil Finantsloven for dette Finantsaar er given, bemyndiges til ikke alene at afholde de nødvendige løbende Udgifter efter de hidtil gjældende Regler, dog at de enkelte Conti, der ere opførte i det Rigsdagen forelagte Forslag til Finantslov for bemeldte Finantsaar ikke overskrides, men ogsaa til at afholde saadanne andre Udgifter, som have været vedtagne af begge Thingene ved de i henhold til Fælledsudvalgets Indstillinger stedfundne Behandlinger af

det nævnte Finantslovsforslag, samt til at opkræve de bestaaende Skatter og Afgifter.

Efterat have oplæst Forestillingen tilføiede *Conseilspræsidenten* [Estrup], at han maatte lægge Vægt paa, at man, naar begge Rigsdagens Thing ikke kunne blive enige om en virkelig Finantslov, gjør Forsøg med at forelægge Rigsdagen et Forslag til en midlertidig Finantslov af det Indhold, som af ham nu allerunderdanigst foreslaaet. Det forekommer ham nemlig, at det vil have væsentlige Fordele, om man kunde opnaa at faa et saadant Forslag vedtaget, thi foruden at man da frit vil kunne tage det Beløb, som begge Rigsdagens Afdelinger have været enige om at bevilge, vil man have undgaaet at bruge Selvhjælp ved Udstedelsen af en provisorisk Finantslov, hvilket i flere Henseender vil have sin Betydning, og der vil ogsaa i næste Rigsdagssamling kunne forhandles roligt saavel om Finantsloven for 1877–78 som om den for det næste Finantsaar, medens en provisorisk Finantslov jo vil blive anfægtet af Folkethinget i dets første Samling og sikkert nok føre til en Rigsretsanklage. Men selv om ogsaa det nu foreliggende Forslag til en midlertidig Bevilling ikke skulde blive vedtaget, vil der dog ved dets Forelæggelse for Rigsdagen være bundet den store Fordel, at det med frelst Samvittighed kan siges, at Regjeringen har udtømt alle Midler, før den greb til Selvhjælp. Indbringelsen af et saadant Forslag i Rigsdagen – hvortil imidlertid den fornødne allerhøieste Bemyndigelse kun kan søges eventuelt, da man, afset fra at Muligheden af en overensstemmende Vedtagelse af Finantsloven af begge Thing dog endnu er der, jo ikke i Øieblikket kan vide, hvilke nye Momenter der maatte kunne komme frem, og hvilke Overraskelser Rigsdagen endnu kan berede Regjeringen – staar derfor for *Conseilspræsidenten* som et Forsøg, der bør gjøres; men det forekommer ham tillige nødvendigt, at det ved Forelæggelsen fremtræder, at dette er det sidste Forsøg, der gjøres, og at Forslagets Behandling i Rigsdagen maa være færdig inden den 15de April, som er den yderste Termin, til hvilken den af Hans Majestæt idag stadfæstede midlertidige Finantslov gjælder. *Conseilspræsidenten* ser nemlig ikke rettere, end at det med fuld Føie kan forlanges, at Rigsdagen hurtigt giver sit Svar, og at Tiden til 15de April maa være tilstrækkelig, da hele Sagen ligger klar; undlader Rigsdagen til den Tid at give et rent Svar, saa er man fuldt berettiget til at betragte det som et markeret Nei til Forslaget.

Endnu skulde *Conseilspræsidenten* sluttelig bemærke, at han, som i den refererede *Forestilling* allerede antydet, ikke vilde kunne tilraade en Opløsning af Folkethinget eller af begge Rigsdagens Afdelinger for i en derefter paany indkaldt Samling at søge en *Finantslov* vedtagen. Det, som Striden imellem Thingene dreier sig om, er nemlig, hvorvidt Folkethingets Magtfordring om at kunne tvinge ethvert Ministerium, som ikke er i Overensstemmelse med Folkethings-Majoriteten, til at fratræde, er berettiget; at det er dette, som Uoverensstemmelsen mellem de to Thing gjælder, er traadt aldeles klart frem under Fælledsudvalgets Forhandling. Naar Striden imidlertid saaledes er om, hvilken Competence den enkelte Afdeling af Rigsdagen har, kan Afgjørelsen ikke tilkomme Thinget selv og da heller ikke dets Vælgere; men ved at opløse og appellere til Vælgere vilde man jo netop godkjende, at disse i Virkeligheden skulde have nogen Indflydelse paa Afgjørelsen af Striden. Der kan derfor heller ikke være Tale om nogen Opløsning, selv om Sandsynligheden var for, at Udfaldet af de nye Valg vilde blive bedre, end der i Virkeligheden er skjellig Grund til at vente.

Hans Majestæt behagede derefter allernaadigst at bemyndige *Conseilspræsidenten* til eventuelt at indbringe i Rigsdagen det foreliggende Lovforslag. . . .

Møde i statsrådet 4. april 1877.

Under Kongens Forsæde. Samtlige Medlemmer til stede.

Conseilspræsidenten [Estrup] refererede en af ham som *Finantsminister* nedlagt allerunderdanigst *Forestilling*, hvori indstilles: At det maatte behage Deres Majestæt at befale, at indeværende Rigsdagssamling sluttes, uden at der forelægges Rigsdagen det under 31te f.M. eventuelt til Forelæggelse for Rigsdagen allerhøist approberede Forslag til midlertidig *Finantslov* for *Finantsaaret* 1877—78.

Efterat have oplæst denne *Forestilling* refererede *Conseilspræsidenten* [Estrup] i Forbindelse dermed en af ham allerunderdanigst vedlagt *Forestilling*, hvori indstilles:

At det allernaadigst maatte behage Deres Majestæt at bifalde, at Rigsdagens nærværende ordentlige Samling skal sluttes den 4de April d.A., og at det lige allernaadigst maatte behage Deres Majestæt

at forsyne det vedlagte Slutningsbudskab til Rigsdagen samt det ligeledes vedlagte Reskript, der bemyndiger mig til i Deres Majestæts Navn at slutte Samlingen, med allerhøieste Underskrift.

Hans Majestæt Kongen yttrede, at det ganske vist er et alvorligt Skridt, som Ministeriet har tilraadet, at der skal gøres, men Allerhøistsamme kan ikke andet end finde dette Skridt fuldkommen motiveret ved Folkethingets Optræden under den hele forløbne Rigsdagssession og navnlig ved, hvad der i sidste Folkethingsmøde i Løverdags foregik. Idet Hans Majestæt saaledes er af samme Mening som Conseilspræsidenten, nægter Allerhøistsamme imidlertid ikke, at det vilde have været ham kjærere, hvis den Begivenhed i Løverdags ikke var indtraadt og man da nu var gaaet frem paa den lempeligere Maade, som i det sidste Statsraadsmøde var blevet vedtaget.

Conseilspræsidenten [Estrup] bemærkede, at som han allerede i forrige Statsraadsmøde havde tilladt sig at gøre opmærksom paa den Eventualitet, at Rigsdagen kunde berede Regjeringen nye Overraskelser, der vilde gøre, at der ikke blev Anledning til at benytte den af Hans Majestæt givne allerhøieste Bemyndigelse til i Rigsdagen at indbringe det i samme Møde forelagte Forslag til en ny midlertidig Finantslov for Finantsaaret 1877-78, saaledes var en saadan Overraskelse nu virkelig indtraadt ved det fra Folkethings-Fler-tallets Side i Løverdags foretagne uventede Skridt: at man fandt det sømmeligt og rigtigt at afskjære al Forhandling angaaende det til eneste Behandling foreliggende Finantslovsforslag for 1877-78; og da dette Skridt synes ganske bestemt at tyde paa, at ikke nogen nyttebringende Forhandling fra Regjeringens Side med Folkethinget om de finansielle Bevillinger er mulig endnu i den indeværende Samling var det dette, der havde begrundet Conseilpræsidentens Indstilling til Hans Majestæt om, at Rigsdagssamlingen nu maa sluttes, uden at der forelægges den det i sidste Statsraadsmøde eventuelt til Forelæggelse allerhøiest approberede Forslag til Midlertidig Finantslov. Det var et Forsøg, som Ministeriet ved Indbringelsen af dette Forslag havde troet endnu at burde gøre paa at byde Haanden til Overenskomst om de finansielle Bevillinger; men nu, efter den brutale Afvisning i Folkethingets Møde i Løverdags, at gøre Forsøget, frygtede Conseilspræsidenten for let at ville baade af Venner og af Fjender blive opfattet som et Tegn paa Svaghed fra Regjeringens Side og, istedetfor at man skulde naa nærmere til en Overens-

komst, endog at ville kunne skade ved at give Leilighed til at gjøre Kløften mellem Folkethinget og Landstinget end større end den alt er, idet Folkethings-Flertallet vilde kunne tage tilbage de Indrømmelser, som det i Øieblikket har gjort med Hensyn til Finantsloven, hvorved han sigter ikke allene til den sidste Behandling af denne, men ogsaa til hvad der under den foregaaende Behandling er indrømmet. Der er i dette Øieblik, efter Conseilspræsidentens Overbevisning, for Hans Majestæt kun Valget mellem to Ting: det ene er at hjemsende Rigsdagen og saa træffe de fornødne Foranstaltninger til, at Statshusholdningen kan føres, indtil en regulær Finantslov for dette Finantsaar bliver vedtaget; det andet er, at Hans Majestæt søger andre Raadgivere end sine nuværende Ministre. Conseilspræsidenten tror, at Valget for Hans Majestæt maa ligge derimellem, og han ser ikke, at der er nogen tredje Vei. Fælledsudvalgets Mindretal, der fuldt repræsenterede Folkethingets Flertal, har, ved uforbeholdent at komme frem med den Paastand, at for at bane Vei for en Overenskomst skulde Ministeriet fjernes, da Overenskomst mellem Thingene om Finantsloven »var umulig under det nuværende Ministerium«, stillet det saa rent som muligt, at hvad Striden imellem Thingene virkelig dreier sig om, er Retten til at styrte ethvert Ministerium, som ikke er i Overensstemmelse med Folkethings-Flertallet. Conseilspræsidenten har for sit Vedkommende ikke nogensomhelst Tvivl om, at Fordringen om denne Ret for Folkethinget ligger udenfor Grundloven, og at Thinget ikke har noget forfatningsmæssigt Middel til at sætte den igjennem. Han har ogsaa oftere havt Leilighed til at udtale for Hans Majestæt, at Godkjendelsen af den Ret er i Virkeligheden en Til sidesættelse af Landets Ret og af Kronens Ret, eller med andre Ord: naar den Ret er godkjendt, saa ere Forudsætningerne i Forfatningen fuldstændig brudte. Han kan derfor ogsaa kun, hvor alvorligt det af ham foreslaaede Skridt end er, tilraade Hans Majestæt dette som det eneste, der er at gjøre. Om en Opløsning af Folkethinget eller af begge Thing kan der, som han allerede i forrige Statsraadmøde har udtalt, under de nuværende Forhold ikke være Tale, thi da Striden dreier sig om Thingenes indbyrdes Competence, ser han ikke rettere, end at en Appel til Vælgerne, der vilde være det samme som at godkjende en Ret for disse, som de ikke have, til at afgjøre Competence-Spørgsmaalet, vilde være meningsløs.

Sluttelig skulde Conseilspræsidenten endnu kun bemærke, at naar han, forsaavidt Hans Majestæt maatte bifalde, at den nærværende Rigsdagssamling nu sluttes, har allerunderdanigst indstillet, at der maatte gives ham allerhøieste Bemyndigelse til at slutte Samlingen, saa er han gaaet ud fra, at der – som det forekommer ham – maa, naar Kongen selv aabner eller slutter en Rigsdagssamling, nødvendigvis være en særlig Udtalelse af Kongen. En saadan særlig Udtalelse, som han heller ikke ser rettere end dennegang at maatte blive mindre naadig, vilde han imidlertid ikke kunne tilraade i det foreliggende Tilfælde, medens han derimod vel tror, at den Tid kan komme, da det kan faa stor Betydning, at Kongens personlige Mening træder klart frem for Rigsdagen og Befolkningen, men rigtignok ogsaa tillige tror, at dette er et Middel, som ikke maa bruges for tidt, og ikke før Nødvendigheden er tilstede.

Efter at dernæst, paa dertil af *Hans Majestæt* given Anledning, *samtliges Ministre*, og ligeledes *Hans Kongelige Højhed Kronprindsen*, havde erklæret sig enige med Conseilspræsidenten i hans foreliggende Indstillinger, behagede *Hans Majestæt* allernaadigst at bifalde disse og saaledes allerhøiest at befale, at indeværende Rigsdagssamling sluttes, uden at der forelægges Rigsdagen det under 31te f.M. eventuelt til Forelæggelse for Rigsdagen allerhøiest approberede Forslag til midlertidig Finantslov for Finantsaaret 1877–78, samt at bemeldte Rigsdagssamling skal sluttes den 4de April d.A., hvornæst Hans Majestæt allernaadigst forsynede de af Conseilspræsidenten forelagte, paa sædvanlig Maade formulerede, Udfærdigelser, nemlig Budskab til Rigsdagen angaaende sammes Slutning og Reskript til Conseilspræsidenten, ved hvilket han bemyndiges til i Hans Majestæts Navn at slutte Samlingen, med allerhøieste Underskrift. . . .

Møde i statsrådet 12. april 1877.

Under Kongens Forsæde. Samtlige Medlemmer til stede.

Conseilspræsidenten [Estrup] refererede en igjennem Finantsministeriet af det samlede Ministerium nedlagt allerunderdanigst Forestilling angaaende Udstedelsen af en foreløbig Lov om Indtægts- og Udgiftsbevilling, indtil Finantslov for Finantsaaret fra 1ste April 1877 til 31te Marts 1878 er given.

Efterat have oplæst Forestillingen i sin Helhed og ligeledes det ved samme forelagte Lovforslag, yttrede Conseilspræsidenten, at han, forsaavidt det maatte behage Hans Majestæt allernaadigst at bifalde, at der udgaar en saadan foreløbig Lov som allerunderdanigst indstillet, tror, at der i dette Tilfælde er en ganske særlig Grund til at ønske, at samtidigt med Lovens Offentliggjørelse ogsaa Motiveringens kommer frem, og han vilde derfor under den nævnte Forudsætning udbede sig Hans Majestæts Tilladelse til, at Ministeriets Forestilling offentliggjøres i Ministerialtidenden samtidig med selve den foreløbige Lov. Forestillingen gjør nemlig ikke alene fuld Rede for Ministeriets Motiver til at tilraade Udstedelsen af en foreløbig Finantslov, men indeholder tillige nærmere Oplysning om Grunden, hvorfor Ministeriet har tilraadet Loven med netop det Omfang, som er givet den; og da, hvad dette sidste angaar, nogle vistnok ville finde, at man er gaaet for vidt, og at man skulde have indskrænket sig til Afholdelsen af kun de løbende Udgifter, medens derimod Flertallet af Ministeriets Venner vel snarere vil finde, at man ikke er gaaet vidt nok, saa forekommer det Conseilspræsidenten meget ønskeligt, at der bliver givet fuld Forklaring om ikke alene, hvorfor man har tilraadet Selvhjælp, men ogsaa hvorfor man har tilraadet den med det Indhold, som den har faaet. Det vil i denne Henseende findes i Slutningen af Ministeriets Forestilling stærkt betonet, at man, ved at vælge den Fremgangsmaade, som Ministeriet har fulgt, holder Døren aaben for en Overenskomst om den endelige Vedtagelse af Finantsloven for 1877-78 og baner Vei for, at der hurtigere vil kunne kommes tilbage til den regelmæssige Tingenes Tilstand, medens man derimod, hvis man nu, og da navnlig hvad Forsvarsvæsenet vedkommer, gik videre end til at afholde de Udgifter, som stemme med, hvad Folkethinget selv har vedtaget, utvivlsomt vilde gjøre det sandsynligt, at den provisoriske Lov, naar den i næste Session skal forelægges Folkethinget, vilde i høieste Grad blive anfægtet. Conseilspræsidenten tror derfor ogsaa, efter hvad Hans Majestæt tidligere har meddelt ham, at Ministeriet er i fuld Overensstemmelse med Allerhøiestsammes Ønske og Anskuelse, naar det har valgt at gaa den maadeholdende Vei. At Retten for Hans Majestæt til at gaa videre end til Afholdelsen af de Udgifter, hvorom begge Rigsdagens Thing have været enige, er tilstede, betvivler Conseilspræsidenten for sit Vedkommende ikke, og der kan i den Henseende ikke træffes an-

den Grændse end den, som Statsvellet fordrer; men Udtrykket for Statsvellets Krav er, hvad der i det Rigsdagen af Regjeringen forelagte Forslag til Finantsloven er forlangt bevilget. Udover dette vilde Hans Majestæts Raadgivere meget vanskeligt kunne tilraade at gaa ved en provisorisk Finantslov, medmindre der i Mellemtiden fra Finantslovforslagets Forelæggelse indtil den provisoriske Lovs Udstedelse skulde være kommet nye Momenter til. Den nævnte absolute Grændse er imidlertid langtfra naaet igjennem det foreliggende Forslag, idet der er bortfaldet meget betydelige Bevillinger, som Regjeringen havde forlangt, og det Beløb, som er kommet til ved begge Things samstemmende Vedtagelse, kun er forholdsvis lidet, saa at Conseilspræsidenten tror at kunne sige med Bestemthed, at i Virkeligheden rækker det, som Ministeriet nu raader til at tage igjennem den provisoriske Selvhjælpslov, ikke nær saa langt, som hvad man i Efteraaret tilraadede forlangt i Finantslovforslaget.

Hans Majestæt Kongen yttrede, at Allerhøistsamme ikke kunde andet end tiltræde det af Conseilspræsidenten allerunderdanigst forelagte, i den refererede Forestilling saa udmærket vel motiverede, Forslag til en foreløbig Finantslov, og da alle Ministrenes Navne stode under Forestillingen, behøvede Hans Majestæt ikke at spørge, om de var enige i det foreslaaede Skridt.

Conseilspræsidenten [Estrup] skulde i den Anledning bemærke, at ikke alene Hovedtanken i Forestillingen var Ministeriet enig om, men at ogsaa selve Affattelsen af Forestillingen i dens Enkeltheder havde været Gjenstand for en nøie og omhyggelig Overveielse af samtlige Ministeriets Medlemmer.

Paa *Hans Majestæts* Opfordring udtalte *Hans Kongelige Høihed Kronprindsen*, at Høistsamme sluttede sig til Ministeriets Indstilling.

Hans Majestæt Kongen behagede derefter at give sit allerhøieste Bifald til, at der i Overensstemmelse med det af Ministeriet forelagte Forslag udgaar Foreløbig Lov om Indtægts- og Udgiftsbevilling indtil Finantslov for Finantsaaret fra 1ste April 1877 til 31te Marts 1878 er given, samt at samtidigt med selve den foreløbige Lov den af Ministeriet nedlagte Forestilling offentliggjøres i Ministerialtiden; og efterat Conseilspræsidenten og samtlige øvrige Ministre derpaa havde contrasigneret Loven, forsynede Hans Majestæt den med sin allerhøieste Underskrift, og toges den saaledes allerhøiest underskrevne Lov til Indlemmelse i Protokollen saalydende:

Vi Christian den Niende, af Guds Naade Konge til Danmark, de Venders og Gothers, Hertug til Slesvig, Holsten, Stormarn, Ditmarsken, Lauenborg og Oldenburg,

Gjøre vitterligt: At da der i den under 4de denne Maaned sluttede ordentlige Rigsdagssamling ikke er opnaaet Enighed mellem Folkethinget og Landstinget om Forslaget til Finantsloven for Finantsaaret 1877–78, have Vi fundet det nødvendigt i Henhold til Grundlovens § 25 ved foreløbig Lov at træffe de Foranstaltninger, som det almindelige Vel kræver, for at Statsstyrelsen kan fortsættes uforstyrret.

Thi byde og befale Vi som følger:

§ 1.

Indtil Finantsloven for Finantsaaret fra 1ste April 1877 til 31te Marts 1878 er given, bemyndiges Regjeringen til at afholde de nødvendige løbende Udgifter efter de hidtil gjældende Regler, dog saaledes at de Hovedsummer og særskilte Poster, som ere opførte i det Rigsdagen forelagte Forslag til Finantslov for bemeldte Finantsaar ikke overskrides, og til at afholde de Udgifter, som ere vedtagne baade af Folkethinget og Landstinget ved den den 31te Marts dette Aar stedfundne eneste Behandling af Forslag til Finantslov for Finantsaaret 1877–78, samt til at opkræve de bestaaende Skatter og Afgifter.

§ 2.

Denne Lov træder i Kraft den 16de April 1877, hvorefter alle Vedkommende sig have at rette.

...

Møde i statsrådet 11. maj 1877.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 15. juni 1877.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 24. august 1877.

Under Kronprinsens Forsæde. Samtlige Medlemmer til stede.

Det tilførtes Protokollen, at der under 4de August er gennem Conseilspresidiet udfærdiget en allerhøieste Kundgjørelse om, at Hans Majestæt Kongen, da Allerhøistsamme staar i Begreb med at foretage en Reise til Udlandet, har overdraget Regjeringens Førelse, fra den 4de dennes indtil Hans Hjemkomst, til Hans Kongelige Højhed Kronprindsen.

Endvidere tilførtes Protokollen, at det under 28de Juli har allernaadigst behaget Hans Majestæt Kongen i Naade at bevilge Krigs- og Marineminister General Haffner den af ham ansøgte Afsked fra de ham betroede Ministerposter, samt derhos at udnævne Generalinspecteur for Ingenieurtropperne og Chef for Ingenieurcorpsets øvrige Afdelinger General Johan Christofher Frederik Dreyer, Storkors af Dannebrog og Dannebrogsmænd, til Krigsminister og tillige Marineminister.

Den nyudnævnte Krigs- og Marineminister var tilstede og tog Sæde i Statsraadet. . . .

Møde i statsrådet 14. september 1877.

Under Kongens Forsæde. Kronprinsen fraværende.

Det tilførtes Protokollen, at der under 28de f.M. er igjennem Conseilspresidiet udfærdiget en allerhøieste Kundgjørelse om, at Hans Majestæt Kongen, efterat være vendt tilbage fra sin Reise til Udlandet, samme Dag Selv har overtaget Regjeringens Førelse. . . .

Møde i statsrådet 28. september 1877.

Under Kongens Forsæde. Kronprinsen fraværende. . . .

Finantsministeren [Estrup] bemærkede dernæst, at, til Fyldestgjørelse af Grundlovsbudet om foreløbige Loves Forelæggelse for den følgende Rigsdag, den foreløbige Lov af 12te April d.A. om Indtægts- og Udgiftsbevilling indtil Finantslov for Finantsaaret fra 1ste April 1877 til 31te Marts 1878 er given vil, med de, i Henhold til den, for de enkelte Ministerier udfærdigede Budgetter, i Aftryk følge med

det i forrige Statsraadsmøde til Forelæggelse for Rigsdagen allerhøist approberede Forslag til Finantslov for bemeldte Finantsaar, hvilket Forslag i alt væsentligt stemmer overens med disse Budgetter, og at det er i fuld Overensstemmelse med, hvad der hidtil igjennem en lang og fyldig Praxis har været iagttaget med Hensyn til foreløbige Loves Forelæggelse for Rigsdagen, naar nu fornævnte foreløbige Lov af 12te April betragtes som forelagt ved at følge med det nævnte Finantslovforslag. . . .

Møde i statsrådet 19. oktober 1877.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 2. november 1877.

Under Kongens Forsæde. Indenrigsministeren fraværende.

Conseilspræsidenten [Estrup] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvori han for det Tilfælde, at den af Flertallet i det af Folkethinget under 1ste Behandling af Forslaget til Finantsloven for 1877-78 nedsatte Udvalg gjorde Indstilling, forsaavidt den gaar ud paa at forkaste den foreløbige Bevillingslov af 12te April d.A., skulde blive vedtagen af Thinget, og da Hans Majestæts ansvarlige Raadgivere, dersom denne beklagelige Eventualitet skulde indtræde, maa allerunderdanigst tilraade, at den forkastede foreløbige Bevillingslov strax erstattes med en ny af lignende Indhold, indstillede: At det allernaadigst maatte behage Deres Majestæt at bestemme, at Rigsdagens Møder udsættes i en Uge, naar den foreløbige Lov af 12. April d.A. er forkastet af Folkethinget; idet *Conseilspræsidenten* derhos tillige til allerhøieste Underskrift forelagde et aabent Brev om Udsættelsen, i hvilket, da det er umuligt forud at bestemme, hvilken Dag den eventuelle Afstemning i Folkethinget vil finde Sted, Udsættelsens Begyndelsesdatum er, til nærmere Udfyldelse af *Conseilspræsidenten*, ladt in blanco.

Efterat have oplæst Forestillingen i sin Helhed og ligeledes det aabne Brev, tilføiede *Conseilspræsidenten* [Estrup], at naar Ministeriet har troet det rigtigst og heldigt, at Udsættelsen af Rigsdagens For-

handlinger kun bliver kort, saa er Grunden den, at en længere Udsættelse let vil føre til, at de, der have stemt for den foreløbige Bevillingslovs Forkastelse, ville søge hjem til deres Valgkredse, og at de og deres Vælgere da gjensidig ville opildne hinanden, saaledes at de, naar de igjen komme tilbage til Rigsdagen, ville stille sig paa et videre gaaende Standpunkt, end det maaske ellers vilde have være Tilfældet. Men foruden at Conseilspræsidenten saaledes ikke lover sig noget godt Resultat af en længere Betænkningstid, kommer hertil endnu, at, efter hans Mening, Regjeringen ikke maa paadrage sig noget Skin af fra sin Side at have i nogen Maade medvirket til at forsinke Finantslovens Behandling i Rigsdagen ved at have udsat Rigsdagen i længere Tid, og en Uges Udsættelse forekommer ham derfor i enhver Henseende at være passende.

Hans Majestæt Kongen fandt, at den refererede Forestilling gjør det indlysende, at der for Regjeringen er under den forudsatte Eventualitet ikke andet tilovers end at gjøre det Skridt, som Ministeriet tilraader: Udstedelse af en ny foreløbig Bevillingslov, for at ikke Statsudgifterne skulle ophøre at kunne afholdes; men det er ganske sikkert et meget alvorfuldt Skridt, og *Hans Majestæt* maatte derfor ogsaa, inden Allerhøistsamme resolverer paa den foreliggende Indstilling, ønske at høre samtlige Statsraadsmedlemmers Mening.

Hans Kongelige Højhed Kronprindsen yttrede, at efter at have hørt den interessante, klare og skarpsindige Forestilling, er der, finder Høistsamme, ikke andet at gjøre end at foretage de deri tilraadede Foranstaltninger, og han anser disse som en ligefrem Følge af det Skridt, der i Foraaret skete ved den provisoriske Finantslovs Udstedelse.

Justitsministeren [Nellemann], *Ministeren for Kirke- og Undervisningsvæsenet* [Fischer], *Udenrigsministeren* [Rosenørn-Lehn] samt *Krigs- og Marineministeren* [Dreyer] sluttede sig hver for sig fuldstændigt til den foreliggende Indstilling.

Paa dertil af *Hans Majestæt* given Anledning bemærkede *Conseilspræsidenten* [Estrup], at *Indenrigsministeren* [Skeel], som ved Sygdom var forhindret fra at være tilstede idag, er fuldkommen enig med de øvrige Ministre, og at der fra hans Side ikke er gjort nogen somhelst Indvending imod, hvad den refererede Forestilling gaar ud paa.

Hans Majestæt Kongen yttrede derefter, at Allerhøistsamme ikke

kunde undlade at gjøre en Bemærkning. Conseilspræsidenten havde engang i en Samtale antydet, at der kunde blive at foreslaa Allerhøistsamme, at, dersom Folkethinget ikke vilde billige den provisoriske Finantslov og heller ikke vilde sætte Ministeriet under Rigsrets-Tiltale, Kongen selv lod Ministeriet tiltale ved Rigsretten. Det syntes nu Hans Majestæt at maatte være en Sag af stor Vigtighed ikke allene for de nuværende Ministre, men ogsaa for alle tilkommende Ministre, at en endelig Afgjørelse, en Rigsretsdom kom til at foreligge for Offentligheden med Hensyn til Spørgsmaalet om Lovligheden af den provisoriske Finantslov, og at Ministeriet paa den Maade kom til at staa fuldkommen skyldfrit, thi Allerhøistsamme tvivler jo ikke et Øieblik om, hvorledes Rigsrettens Dom vilde falde ud, et Udfald, som vilde være den største Triumpf for Ministeriet.

Conseilspræsidenten [Estrup] skulde i den Anledning bemærke, at det jo ganske vist kun kunde være behageligt for Hans Majestæts Raadgivere at faa ved en Rigsretsdom Absolution givet i den rette Form (og at Rigsretten maatte komme til det Resultat at frifinde Ministeriet ansaa Conseilspræsidenten for utvivlsomt); der var imidlertid ogsaa andre Hensyn at tage, og der kunde vel reises Tvivl, om det i det Hele vilde være i enhver Henseende det heldigste, at den foreløbige Lov af 12te April blev undergivet en Rigsrets-Behandling. Men i hvert Tilfælde tror han ialtfald ikke, at der i Øieblikket kan komme til at foreligge Spørgsmaal om at benytte Kongens Anklagemagt, thi for at kunne skride dertil maatte det under alle Omstændigheder først være en Kjendsgjerning, at Folkethinget ikke havde benyttet sin Anklageret; og det stiller sig nu fortiden ikke paa nogen Maade saaledes, at Folkethinget for sit Vedkommende har opgivet at tilveiebringe en Rigsretsanklage; Thinget vil jo meget vel efterat have forkastet Provisoriet kunne sætte Ministrene under Rigsrets-Tiltale. Saalænge der endnu er nogen Mulighed for, at Folkethinget vil bruge sin grundlovsmæssige Ret til at sætte under Rigsrets-Anklage, og den alleryderste Tid i den Henseende maa anses at være, naar Statsregnskabet for 1877-78 kommer til at foreligge for Thinget til Beslutning, saalænge kan, tror Conseilspræsidenten, at det i ethvert Fald maa fastholdes, Kongens Anklagemagt ikke rettelig benyttes.

Efterat *Hans Majestæt Kongen* derpaa, i Overensstemmelse med den foreliggende Indstilling, havde allerhøist bestemt, at Rigsdagens

Møder udsættes i en Uge, naar den foreløbige Lov af 12te April d.A. er forkastet af Folkethinget, og tillige havde forsynet det af Conseilspræsidenten forelagte aabne Brev om Udsættelsen med sin allerhøieste Underskrift, yttrede *Conseilspræsidenten* [Estrup], at han endnu, i Anledning af den saaledes allerhøiest bifaldte Udsættelse af Rigsdagens Møder, skulde udbede sig Hans Majestæts Samtykke med Hensyn til tvende Punkter. Det ene er, at naar, saaledes som nu alt kan forudsættes at ville gaa, en af de første Dage i næste Uge Afstemningen i Folkethinget har faaet det Udfald, at den provisoriske Lov af 12te April er forkastet, og naar saa, som Gangen vil være, det aabne Brev om Udsættelsen er umiddelbart derefter blevet meddelt Rigsdagen, da vil det, for at der ikke skal være nogen Mellemtid, i hvilken Regjeringen er uden Finantsbevilling, være nødvendigt, at der senest Dagen efter udfærdiges i Statsraadet en ny provisorisk Finantslov, hvis Virksomhed, efter det juridiske Begreb, begynder fra den Dag af, paa hvilken den er udstedet, medens den ophævede Lov først er, juridisk betragtet, ophørt at virke fra Slutningen af den Dag, paa hvilken Ophævelsen er sket; og Conseilspræsidenten vilde derfor allerede nu andrage paa Hans Majestæts Samtykke til det i saa Henseende fornødne Statsraadsmødes Afholdelse. Det andet Punkt, som Conseilspræsidenten skulde nævne, var, at det, for det mulige Tilfælde, at der i Folkethinget, umiddelbart efterat den provisoriske Lov af 12te April er forkastet, skulde ved privat Initiativ forekomme Forslag om en midlertidig Bevillingslov, maatte være ham tilladt at holde det aabne Brev tilbage. Naar et saadant Forslag, hvis quantitative Indhold, for at Regjeringen skulde kunne gaa ind derpaa, jo maatte være det samme, som den forkastede foreløbige Lovs, og for hvis Gjennemførelse i Rigsdagen inden Udløbet af den korte Tidsfrist, som haves, der, med god Villie fra alle Sider, er Mulighed, kommer frem, maa Conseilspræsidenten være ganske bestemt af den Mening, at det ikke vilde være rigtigt at afskjære Leiligheden til, at Forslaget muligt kunde blive vedtaget, og han tror, at man vilde paadrage sig et stort Ansvar ved at afvise det Forsøg, der saaledes gjordes paa at naa til en Overenskomst. Han udbad sig derfor Hans Majestæts udtrykkelige Tilladelse til under den nævnte Eventualitet at maatte foreløbigen holde det aabne Brev om Rigsdagsmødernes Udsættelse tilbage.

Hans Majestæt Kongen behagede allernaadigst med Hensyn til beg-

ge de af Conseilspræsidenten nævnte Punkter at give sit allerhøieste Samtykke. . . .

Møde i statsrådet 8. november 1877.

Under Kongens Forsæde. Samtlige Medlemmer var til stede.

Conseilspræsidenten [Estrup] meddelte, at efterat Folkethinget i dets Møde den 7de dennes havde forkastet den foreløbige Lov af 12te April, var der umiddelbart derefter ved privat Initiativ af Folkethingsmanden for Viborg Amts 2den Valgkreds blevet indbragt i Thinget et Forslag til Lov om midlertidig Indtægts- og Udgiftsbevilgning, indtil Finantsloven for Finantsaaret 1877–78 er udkommen, og at Conseilspræsidenten som Følge heraf havde, i Henhold til den ham for dette Tilfælde i forrige Statsraadsmøde givne allerhøieste Bemyndigelse, holdt det i samme Møde allerhøiest bifaldte aabne Brev om Rigsdagsmødernes Udsættelse tilbage. Bemeldte Forslag havde derefter være undergivet den grundlovmæssige Behandling i begge Rigsdagens Thing, og som Resultat foreligger nu en af Rigsdagen idag i dens sidste Aftenmøder vedtagen Midlertidig Finantslov for Finantsaaret 1877–78, der, trædende i Kraft den Dag, den har erholdt kongelig Stadfæstelse, gaar ud paa, indtil Finantsloven for Finantsaaret fra 1ste April 1877 til 31te Marts 1878 er given, dog ikke udover 31te December 1877, at bemyndige Regjeringen til foreløbig at afholde de nødvendige løbende Udgifter efter de hidtil gjældende Regler, dog at de Hovedsummer og særskilte Poster, som ere opførte i det Forslag til Finantslov for bemeldte Finantsaar, der er forelagt Rigsdagen, ikke overskrides, samt til at opkræve de bestaaende Skatter og Afgifter, og ligeledes til i samme Tidsrum at afholde saadanne overordentlige Udgifter, som fandtes optagne paa det af Folkethinget den 31. Marts d.A. vedtagne Forslag til Finantslov for Finantsaaret 1877–78, forsaavidt angaar Arbejder og Foranstaltninger, der allerede ere paabegyndte.

Efterat have gjort kort Rede for det væsentlige af, hvad der i Rigsdagen var gaaet forud for Opnaelsen af dette Resultat, bemærkede Conseilspræsidenten videre, at, med det Indhold og i den Form, hvori den af Rigsdagen saaledes vedtagne midlertidige Finantslov foreligger, har Ministeriet ingen Betænkelighed ved at tilraade Hans Maje-

stæt at stadfæste denne Lov, hvorved der gives Regjeringen en, dog kun, som han for Følgernes Skyld udtrykkeligt skal gjøre opmærksom paa, til 31te December gjældende Bemyndigelse, der ikke kan antages at være mere indskrænket end den ved den foreløbige Lov af 12te April d.A. hjemlede; og han oplæste derefter en af ham som Finantsminister nedlagt allerunderdanigst Forestilling, hvorved bemeldte af Rigsdagen vedtagne Lov forelægges til allerhøieste Stadfæstelse.

Hans Majestæt behagede, i Overensstemmelse med Indstillingen, allerhøiest at stadfæste denne Lov og forsynede den med sin allerhøieste Underskrift. . . .

Møde i statsrådet 14. december 1877.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 18. januar 1878.

Under Kongens Forsæde. Samtlige Medlemmer til stede. . . .

Finantsministeren [Estrup] yttrede derefter, at han ønskede i Statsraadet af gjøre den Meddelelse, at efterat Hans Majestæts Regjering var kommen til Kundskab om, at den tyske Regjering agtede at udlægge et Fyrskib ved Gjedsør Rev, havde man, da det, efter hvad der forelaa, virkelig maatte erkjendes, at et Fyrskib behøvedes paa det paagjældende Sted, anset det for rigtigst, selv at lægge et Fyrskib ud der, og man havde derfor henvendt sig til Folkethingets Finantsudvalg for at sikkre sig med Hensyn til den i saa Henseende fornødne Pengebevilling. I Finantsudvalget havde Sagen fundet fuld Tilslutning, og da der saaledes ikke vilde være nogen finantsiel Vanskelighed, agtede man nu at træffe Foranstaltning til Udlæggelsen af et Fyrskib i det nævnte Farvand saasomt som muligt, men da et saadant Skib med Blinkfyr, som maa ønskes, ikke i Øieblikket staar til Raadighed, medens det imidlertid dog stiller sig saa heldigt, at der haves et Reserveskib med fast Fyr, som man saa at sige strax, forsaavidt nemlig Isforholdene tilstede det, og efterat den nødvendige

forudgaaende Bekjendtgjørelse om Fyrskibets Udlæggelse først er sket, ser sig istand til at udlægge, vilde nu derfor foreløbigen dette Reserveskib blive udlagt, indtil det nye Fyrskib kan blive færdigt.

Hans Majestæt Kongen bemærkede, at Allerhøistsamme ikke ret ved, hvorledes man, uden at give Anledning til Forviklinger med vor Nabostat, kan uden videre udlægge et Fyrskib paa det omhandlede Sted; Tydskland har jo allerede udlagt et Fyrskib der. Saavidt Hans Majestæt bekjendt har Danmark heller ikke en ubetinget fuldkommen klar juridisk Ret til at lægge et Fyrskib i det Farvand, da Stedet, om end selve Gjedsør Rev vel strækker sig ud fra vor Kyst, er udenfor vort Søterritorium; og det forekommer derfor Hans Majestæt, ihvor kjært det end naturligt vilde være ham, om vi ved nu strax at udlægge et Fyrskib kunde hævde vor formentlige Ret, saameget mere nødvendigt, i hvert Fald først at lade forudgaa Forhandlinger med Tydskland, for at undgaa det ydmygende, der vilde ligge i, at vi dog alligevel tilsidst kunde komme til at trække det korteste Straa. Det vilde ogsaa altid, synes Hans Majestæt, være den mest aabne Fremgangsmaade fra vor Side ikke at udlægge Fyrskibet, førend vi have underrettet vor Nabo om, at vi ville gjøre det og forhandlet med ham derom, den modsatte Fremgangsmaade kunde maaske let, er Hans Majestæt bange for, være farlig og føre til Ubehageligheder.

Finantsministeren [Estrup] bemærkede, at han fuldkomment var af samme Mening som Hans Majestæt, at den bedste Vei at følge er at vise Aabenhed, men i dette Tilfælde har Tyskland ikke vist Aabenhed imod os, idet det kun er igjennem Bladene kommet til vor Kundskab, at den tydske Regjering agtede at udlægge et Fyrskib i det paagjældende Farvand, og da vi derefter igjennem den danske Gesandt i Berlin søgte at forvise os om, hvorledes det forholdt sig med, hvad man i den Henseende vilde gjøre, kom det først tilsidst ud, at man hos den først sammentrædende tydske Rigsdag vilde søge at faa en Bevilling til Udlæggelse af et saadant Fyrskib. Det forekommer saaledes Finantsministeren ikke, at vi ved denne Leilighed skylde den tydske Regjering nogen særdeles Courtoisi eller, at det kan siges, at den i dette Tilfælde har iagttaget den rigtige Fremgangsmaade overfor os, og ligesaa lidet finder han, at der kan være nogen Grund til at nære Frygt for, at det skulde fremkalde diplomatiske Vanskeligheder, at vi nu selv udlægge et Fyrskib. Det Punkt, hvor

Fyrskibet vil blive lagt ud, ligger ganske vist utvivlsomt udover det danske Søterritorium med ubetinget dansk Høihedsret, og han mener derfor heller ingenlunde, at vi i Kraft af en saadan Høihedsret vilde kunne forbyde nogen anden Magt at lægge Fyrskib ud der, men heller ingen anden Magt kan forbyde Danmark at gjøre det; hertil have vi en utvivlsom Ret, og ligesaa utvivlsomt forekommer det ham, at det, da Talen her er om et Gebet, hvor det hidtil ubestrideligt har været Danmark, som har sørget for at afmærke Farvandet og i det Hele faktisk varetaget Søfartens Interesser, vilde være en Impertinence imod den danske Regjering, naar i den Henseende nogen anden, uden først at spørge den, vilde træffe Foranstaltninger paa det Territorium. Det staar for ham som et ligefrem Overgreb, om Tydskland vilde byde Danmark den Tort, uden at meddele det mindste derom, uden videre at udlægge et Fyrskib i et Farvand, der hidtil har været betragtet som et saadant, hvor det var Danmark selv, der havde at bringe i Udøvelse, hvad Søfartens Interesser udfordrede. Hvad specielt angik den Afstand fra Kysten, hvori vort Fyrskib vilde komme til at ligge, da troede Finantsministeren at turde sige, at vi i dette Øieblik alt have Fyrskibe liggende udenfor dansk Søterritorium.

Næst endnu kun udtrykkeligt at fremhæve, at det paatænkte tyske Fyrskib ikke allerede er udlagt, skulde han, forsaavidt Spørgsmaal er om, hvorvidt vi, inden vi selv lægge Fyrskib ud, først skulde forhandle med den tyske Regjering, bemærke, at der ved en saadan Forhandling var den Fare at befrygte, at dens Resultat let vilde kunne fra tysk Side blive betragtet som bindende for Danmark, saaledes, at Tydskland, naar det siden af en eller anden Grund maatte finde, at man ikke tilstrækkeligt varetog dets Interesser, kunde tage Anledning til at blande sig ind i Forholdet og controllere, hvad der var gjort. Den naturligste og simpleste Fremgangsmaade fra dansk Side ved den nærværende Leilighed forekommer det ham at være, at man meddeler den tyske Regjering, at Foranstaltninger fra vor Side med Hensyn til Udlæggelsen af et Fyrskib paa det paagjældende Sted er truffen, og en saadan Meddelelse antager han, at der af Udenrigsministeren vil blive gjort igjennem den danske Gesandt i Berlin samtidigt med, at der fra Marineministeriet udgaar en almindelig Bekjendtgjørelse om Udlæggelsen af Fyrskibet.

Marineministeren [Dreyer] skulde til hvad Finantsministeren

havde udtalt blot føie, at blandt andet det Fyrskib, som i Mai Maaned skal udlægges ved Horns Rev, vil komme til at ligge i en Afstand af 5 à 6 danske Mile fra Kysten, og at Fyrskibet ved Læsø ligger i en Afstand af 2 à 3 danske Mile ude, saa at der ikke kan siges at være med Hensyn til den Afstand, hvori Fyrskibe kunne lægges ud fra Kysten, statueret noget, som fra den Side kunde være til Hinder for, at den danske Regjering i Skibsfartens Interesse lægger et Fyrskib ud ved Gjedsør Rev, hvor Farvandet hidtil har fra dansk Side været afmærket. Iøvrigt kunde han ikke undlade at gjøre den Bemærkning, at hvis Tydskland vil noget for Danmark ubehageligt i denne hele Sag, saa vilde det sikkert nok ikke være vanskeligt at finde en Hank i den Henseende, hvad vi saa end fra vor Side gjøre. Endelig skulde Marineministeren endnu med Hensyn til den Tid, der kan antages at ville medgaa, inden Fyrskibet med Blinkfyr kan blive udlagt, bemærke, at 3 Maaneder vist ville gaa hen.

Udenrigsministeren [Rosenørn-Lehn] vilde blot bemærke, at der, samtidigt med Bekjendtgjørelsen fra Marineministeriet om Fyrskibets Udlæggelse, vil igjennem vor Gesandt i Berlin blive gjort en directe Henvendelse til den tyske Regjering om, at man, i fuld Erkjendelse af, at det er rigtigt, at der udlægges et Fyrskib ved det paagjældende Rev, strax vil udlægge et interimistisk Fyrskib der, og at dette i Mai Maaned vil blive ombyttet med et Skib med Blinkfyr. Udenrigsministeren havde saameget mindre Grund til at tro, at denne Foranstaltning vil give Anledning til nogen Vanskelighed fra tysk Side, som den herværende tyske Gesandt forleden Dag i en, rigtignok privat, Samtale med ham yttrede, at han ikke ansaa den hele Sag for at have videre Betydenhed, og ligefrem tilraadede os at lægge et Fyrskib ud.

Hans Majestæt Kongen yttrede, at der, efter hvad der navnlig nu var meddelt af Udenrigsministeren, jo ikke kunde være Grund til at frygte for, at det skulde kunne foranledige nogen Forvikling, at man træffer den omhandlede Foranstaltning uden først at forhandle derom med Tydskland, for hvilken Magt Allerhøiøistsamme rigtignok mener, at man bør gjøre alt for ikke at faa den til Uven. Imidlertid kunde Hans Majestæt dog ikke andet end finde det uheldigt, at der ikke strax kan blive udlagt et Skib med Blinkfyr, men Allerhøiøistsamme haabede da i ethvert Fald, at det interimistiske Fyrskib, der skal udlægges, vil saasart, som det paa nogen Maade kan ske, blive erstattet med det nye. . . .

Møde i statsrådet 16. februar 1878.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 15. marts 1878.

Under Kongens Forsæde. Samtlige Medlemmer til stede. . . .

Conseilspræsidenten [Estrup] gav en Udsigt over Hovedresultaterne af den Afstemning, som havde fundet Sted i Folkethinget ved 3die Behandling af Finantslovsforslaget for 1878–79, og gjorde navnlig Rede for, hvorledes den nu saaledes af Thinget vedtagne Finantslov kommer til at stille sig med Hensyn til dels de ekstraordinære Bevillinger til Forsvarsvæsenet og dels de constitutionelle Stridspunkter, der ved Finantslovbehandlingen i Rigsdagens forrige Samling vare imellem Folkethinget og Landstinget. Næst derhos at bemærke, at Finantsloven, som den foreligger fra Folkethingets Side, maa betragtes som et Resultat af de Forhandlinger, der imellem den 2den og 3die Behandling havde fundet Sted imellem Medlemmer fra begge Rigsdagens Thing, tilføiede *Conseilspræsidenten*, at skjøndt nu vel ikke de ved den Leilighed forhandlende Medlemmer af Landstinget paa nogen Maade have kunnet binde selve Thinget, ligesaa lidet som Regjeringen, der heller ikke direkte har forhandlet med noget af Thingene, staar bundet, saa stiller det sig dog saaledes, at der igjennem de stedfundne Forhandlinger har været nogenlunde Anledning til at kunne vente fra Landstingets Side en Tilslutning til de nu foreliggende Resultater. Under Forudsætning altsaa af at Landstinget, der, som sagt, jo har sin Stilling forbeholdt, acqviesserer ved Finantsloven, saaledes som Folkethinget har vedtaget den, vilde *Conseilspræsidenten*, i Samklang med sine Colleger, heller ikke, hvad enten han, ligeoverfor hvad Statens Tarv kræver med Hensyn til overordentlige Udgifter til Forsvarsvæsenet, ser hen til selve de skete Pengebevillingers Realitet, eller han tager Hensyn til de tidligere constitutionelle Stridspunkter, kunne tilraade, at Regjeringen skulde i Landstinget tage Initiativet til at søge den nu foreliggende Finantslov forandret, og ei heller tror han, at dette vilde kunne nytte noget. Naar man ser hen til Situationen i sin Helhed, kan han ikke andet end finde Finantsloven, som den foreligger vedtagen af Folkethinget, ret tilfredsstillende, om han end navn-

lig havde paa mange Punkter kunnet ønske større Bevillinger; og idet han derfor, med Hensyn til sin Redegjørelse for den nuværende Stilling, ikke finder, at der er tilstrækkelig Grund for Regjeringen til at benytte sit eget Initiativ til i Landstinget at søge Forandring i Loven (en anden Sag vilde det selvfølgelig være, naar Landstinget selv stillede Forslag til Forandringer), vilde det være ham meget om at gjøre, om Hans Majestæt allerede paa det nævnte Stadium maatte ville udtale sig om, hvorvidt Allerhøistsamme i saa Henseende er af samme Mening som Hans Majestæts Raadgivere.

Hans Majestæt Kongen yttrede, at naar Conseilspræsidenten og de øvrige Ministre fandt at kunne være tilfredse med, at Finantsloven bliver, saaledes som den nu foreligger vedtagen af Folkethinget, skulde Allerhøistsamme ogsaa slutte sig til, at Regjeringen ikke søger den forandret i Landstinget, uagtet Hans Majestæt ikke kan nægte, at der er adskilligt paa det af Regjeringen Rigsdagen forelagte Finantslovsforslag, som Allerhøistsamme ønskede var blevet bevilget, navnlig hvad Krigs- og Marineministeriet angaar; men ellers kunde Hans Majestæt kun lykønske Ministeriet til, at der nu er al Udsigt til at faa en nogenlunde tilfredsstillende Finantslov. . . .

Møde i statsrådet 29. marts 1878.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 12. april 1878.

Under Kongens Forsæde. Kronprinsen fraværende. . . .

Hans Majestæt Kongen yttrede, at Allerhøistsamme forinden Statsraads mødet idag sluttes, ønskede at nævne en Meddelelse, som Udenrigsministeren igaar havde gjort Hans Majestæt angaaende en Underretning, som han havde faaet fra vor Gesandt i Stockholm om, at Kongen af Sverrig paa sin forestaaende Gjennemreise over Kjøbenhavn vilde benytte sit Besøg imorgen til at sondere Hans Majestæt med Hensyn til den i Øieblikket forhaanden værende europæiske Situation og navnlig, om hvorvidt man under visse Eventualiteter kunde fra dansk Side være tilbøielig til at slutte sig til Sverrig og

optræde i Fælledsskab med det. Hans Majestæt kunde nu ikke andet end være af den Formening, at naar Kong Oscar kommer hertil paa et ganske kort Besøg, og, uden at have sin Udenrigsminister med sig, personlig vil indlade sig paa at forhandle med Hans Majestæt om en saa vigtig Sag, som den, hvorom der er Spørgsmaal, da er det ikke ganske den rette constitutionelle Maade at gaa frem paa. Hans Majestæt finder derfor heller ikke, at Allerhøistsamme kan gjøre andet end med venlige Ord at besvare Kong Oscars Udtalelser, uden at binde sig i nogen Henseende, thi til at kunne gaa videre og afgjøre noget, dertil synes Hans Majestæt dog, at faa Timers Besøg, som tilmed ogsaa vil blive optaget paa anden Maade, for kort, foruden at Kong Oscar jo, som sagt, heller ikke har sin ansvarlige Udenrigsminister med sig. Hans Majestæt ønskede imidlertid nu, at Udenrigsministeren nærmere vilde udtale sig om den Meddelelse, som han angaaende denne Sag havde faaet fra Gesandten i Stockholm.

Udenrigsministeren [Rosenørn-Lehn] bemærkede, at den Henvendelse, som var sket til ham fra vor Gesandt i Stockholm, bestod i, at denne i en Rapport havde skrevet, at han af en Samtale med den svenske Udenrigsminister vidste, at Kong Oscar paa sin Reise over Kjøbenhavn vilde benytte Leiligheden til at tale med Hans Majestæt om Situationen og mulig gjøre Proposition til en fælleds Optræden med Sverrig; noget nærmere i denne Henseende kjendte Gesandten ikke, – kun troede han, at Propositionen vilde gaa i samme Retning som Sverrigs Henvendelse i 1854, saaledes at begge Magter skulde stille sig til hinanden ligesom dengang. Udenrigsministeren havde senere faaet en yderligere Bekræftelse paa, hvad Gesandten havde meddelt, idet den herværende svenske Gesandt igaar havde udtalt for ham, at det var ham bekjendt, at Kong Oscar vilde benytte sit Besøg imorgen til at tale med Hans Majestæt om den nærværende Situation. Dersom man nu vilde spørge, hvorledes Kong Oscars Opfattelse af Situationen er, kunde man i saa Henseende maake finde en Veiledning i tvende ældre Rapporter fra vor Gesandt i Stockholm, den ene fra December 1876, den anden fra Februar d. A. Begge disse Rapporter, hvilke Udenrigsministeren i sin Tid har vist Hans Majestæt, vare begrundede i Samtaler, som Gesandten havde havt med Kong Oscar, og begge vise de, at Kongen af Sverrigs Tendenser gaa i Retning af Rusland og Tydskland, og dernæst, at han ønsker en Tilnærmelse til os og en fælleds Optræden med Dan-

mark. En saadan Slutning forekommer det Udenrigsministeren nok, at man kan være berettiget til at drage af de to Rapporter, men det er ogsaa alt, hvad han kan sige derom. Han vil blot endnu tilføje dette, at da den svenske Konges Udtalelser falde sammen med den danske Regjerings Anskuelse, forsaavidt som disse fremfor alt gaa ud paa at bevare vor Neutralitet, vil det maaske ikke være saa vanskeligt at besvare, hvad Kong Oscar imorgen maatte fremkomme med, i hvilken Henseende det jo kun gjælder om at træffe den rette Grændse; og ligesaa vist Udenrigsministeren finder, at man maa vise en vis Grad af Forsigtighed overfor Kongen af Sverrig, ligesaa vist vilde det paa den anden Side, efter Udenrigsministerens Overbevisning, være overordentlig heldigt, om man søgte at stille sig saa amikabelt overfor ham som muligt, idet Udenrigsministeren mener, at det vil kunne være os til Nytte, at Danmark saavidt muligt træder op i Forening med Sverrig til Bevarelse af vor fælleds Neutralitet, og han har ogsaa Grund til at tro, at hans Anskuelse i den Henseende falder sammen med hans Collegers. Skulde derimod Kong Oscar imorgen ville have nærmere Oplysninger om, hvad Danmark vilde gjøre for at forsvare sin Neutralitet, eller komme med ganske nye Propositioner om en Alliance, da vilde man ganske vist ikke kunne videre indlade sig paa saadanne Spørgsmaal, men maatte indskrænke sig til at tage dem ad referendum og forbeholde dem nærmere Overveelse.

Conseilspræsidenten [Estrup] yttrede, at han, efter hvad han tidligere har havt Leilighed til at erfare af Hans Majestæt, ikke tvivler om, at det er Allerhøistsammes Mening, som det ogsaa er Ministeriets, at det under en forestaaende Conflict mellem Stormagterne er det absolut ønskeligste for Danmark, at det bliver udenfor den og holder sig neutralt. Heller ikke nærer han den fjerneste Tvivl om, at Sverrigs Stilling maa blive nøiagtigt den samme. Men idet han alt-saa gaar ud fra, at begge de to nordiske Rigers Stilling vil i Virkeligheden være den samme, kan der saaledes kun blive Tale om, hvorvidt det er ønskeligt, at Neutralitets-Tanken fremkommer i et conformt Udtryk, saaledes at en Neutralitets-Erklæring kommer frem paa samme Tid og paa samme Maade, og at begge Magter ogsaa i Gjen-nemførelsen forstaa Neutraliteten paa samme Maade. Han ser da nu ikke rettere end, at begge Lande maatte være tjente med det; men videre gaar han heller ikke nu, og han kan paa ingen Maade

tro, at det kan være Kong Oscars Mening under det flygtige Besøg imorgen at foreslaa, at man skulde gjøre Aftale om, hvad der skulde ske, naar det ene Lands Neutralitet blev truet, og hvilke Foranstaltninger man her vilde tage for at forsvare Neutraliteten, eller at komme med Propositioner om en Alliance; derom er han ganske enig i, at der intet kan afgjøres nu. Han antager i Virkeligheden ikke, at Kong [Oscar] skulde kunne have til Hensigt ved et saa kort Besøg noget mere end at forvisse sig om, hvorvidt Hans Majestæt nærer Tilbøielighed til at ville gaa ind paa den Tanke, at dersom det skulde komme til en europæisk Conflict, er det ønskeligt, at de nordiske Riger kunde komme til at staa ved Siden af hinanden neutrale; og i saa Tilfælde forekommer det Conseilspræsidenten, at der kun kan være tale om i de flygtige Samtaler, som der imorgen bliver Leilighed til, overfor Kongen af Sverrig overhovedet i Almindelighed at udtrykke sin Sympathi for, at de nordiske Riger samtidigt komme frem med en conform Neutralitets-Erklæring, og at ogsaa Gjennemførelsen af denne bliver conform. At dette sker, forekommer ham, som allerede udtalt, at ville være til Fordel for begge Regjeringer, og vi kunne kun vinde ved i et saa kritisk Øieblik som dette at staa ved Siden af Sverrig.

Justitsministeren [Nellemann] skulde kun bemærke, at han var ganske enig med Conseilspræsidenten og ikke kunde tro, at der under Kong Oscars Besøg imorgen kan være Spørgsmaal om andet end almindelige Udtalelser om at gaa samme Vei med Hensyn til Neutralitet under en forestaaende Conflict, og det kun ganske almindelige Udtalelser, thi det speciellere i Henseende til, hvorledes man skal gaa frem i at gennemføre Neutraliteten, er noget, som man for en stor Del Detaillers Vedkommende meget vanskelig kan svare paa strax, og som heller ikke behøver strax at afgjøres, men maa forbeholdes nærmere Forhandling mellem begge Rigers Udenrigsministre. At Kong Oscar skulde imorgen gaa videre i sine Udtalelser og navnlig foreslaa noget om en Alliance kan Justitsministeren umuligt tro, og ialtfald er det da klart, at hvis det skulde blive Tilfældet, maatte man foreløbig afvise Fordringer om, at man øieblikkeligen skulde bestemme sig med Hensyn til saadanne Propositioner.

Efterat de *øvrige Ministre* havde henholdt sig til, hvad deres Colleger allerede havde udtalt, hævdede *Hans Majestæt* derpaa Statsraadsmødet.

Møde i statsrådet 2. maj 1878.

Under Kongens Forsæde. Kronprindsen fraværende.

Conseilspræsidenten [Estrup] refererede en af det samlede Ministerium nedlagt allerunderdanigst Forestilling angaaende den aarlige Leirsamlings Afholdelse, hvori indstilles: At det allernaadigst maatte behage Deres Majestæt at bifalde: at den sædvanlige Leirøvelse i Jylland opgives; at de Afdelinger, der skulle ligge i Leir iaar, samles til Øvelser paa Sjælland; at de derved foraarsagede Merudgifter udover de til Aarets Leirsamling bevilgede Beløb afholdes.

Efterat have oplæst denne Forestilling i sin Helhed, bemærkede *Conseilspræsidenten* [Estrup], at, da den Overskridelse af hvad der ved Finantsloven er bevilget, som der her er Spørgsmaal om, sandsynligvis vil blive saa lille, at den ikke vil staa i Forhold til Bekostningen ved en extraordinær Indkaldelse af Rigsdagen, og da dertil kommer, at denne Overskridelse vil i sig kun være ringe i Sammenligning med de samlede Merudgifter, som der, hvis Krig virkelig bryder ud, efterhaanden bliver Tale om at gjøre, saa forekom det *Conseilspræsidenten* absolut utilraadeligt at indkalde Rigsdagen allene i det Øiemed at faa bevilget det fornødne til den nu foreslaaede Foranstaltning, om hvis Udførelse iøvrigt, forsaavidt den maatte vinde Hans Majestæts Bifald, Krigsministeren nærmere vilde indkomme med allerunderdanigst Forestilling.

Hans Majestæt Kongen bifaldt allernaadigst samtlige foreliggende Indstillinger.

Krigsministeren [Dreyer] yttrede derefter, at han, hvad angik Gjennemførelsen af den af Hans Majestæt nu allerhøist bifaldte Forholdsregel med Hensyn til Leirsamlingen, foreløbig havde tænkt sig, at det vilde være heldigst, at Leirtiden iaar kommer til at begynde noget tidligere end sædvanligt, fra 1ste Juni af, og at det tilige vilde være hensigtsmæssigst, at Leirstyrken deles i to Brigader (hvorved, foruden Fodfolks-Afdelingerne, 1 Rytterregiment (dette dog først fra Rekrutskolens Slutning i Midten af Juni), 1 Batteri og 1 Ingenieurcompagni), som komme til at ligge i Leir den ene efter den anden, hver omtrent i 1 Maaned og de jydske-fynske Afdelinger først. Paa den Maade vilde opnaas, dels at man saameget tidligere havde en større Troppstyrke tilstede paa Sjælland, og dels ogsaa at den hele Foranstaltnings Gjennemførelse vilde i flere Henseender

blive mere økonomisk. Med Hensyn til Stedet for Afholdelsen af Leiren, der vilde komme til at staa under Befaling af en Brigadegeneral, men forøvrigt blive underlagt den 1ste Generalcommando, havde Krigsministeren foreløbigen ladet de Egne undersøge, hvorom der kunde være Spørgsmaal, saaledes Frederiksborg-Eggen, Eggen om Tidsvilde og Eggen ved Nykjøbing i Odsherred, men Resultatet var blevet, at der af forskjellige Grunde ikke kunde blive Tale om at vælge noget af disse Steder, og det eneste Sted, som han da nu vidste at bringe i Forslag som i alle væsentlige Henseender egnet til Leirplads, var i Jægersborg Dyrehave ved Hjortekjærshuset.

Idet Krigsministeren herefter haabede at kunne om faa Dage indkomme med allerunderdanigst Forestilling om den nærmere Ordning af det hele Leirforhold, vilde det, tilføiede han, være ham vigtigt allerede nu at erfare, om han foreløbigt turde gaa ud fra, at de Hovedtræk, som han havde tilladt sig at nævne for Hans Majestæt med Hensyn til Gjennemførelsen af den omhandlede Foranstaltning, maatte vinde Allerhøistsammes Bifald.

Hans Majestæt Kongen yttrede, at Allerhøistsamme kunde slutte sig til de af Krigsministeren fremsatte Hovedtræk. . . .

Møde i statsrådet 31. maj 1878.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 12. juli 1878.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 6. september 1878.

Under Hans Kongelige Høihed Kronprindsens Forsæde. Samtlige Medlemmer til stede.

Det tilførtes Protokollen, at der under 13de f.M. er igjennem Conseilspræsidiets udfærdiget en allerhøieste Kundgjørelse om at, under Hans Majestæt Kongens Fraværelse paa en Reise til Udlandet, Hans Kongelige Høihed Kronprindsen fra samme Dag indtil Hans Ma-

jestæts Hjemkomst overtager Regjeringens Førelse i Allerhøistsammes Navn. . . .

Møde i statsrådet 20. september 1878.

Under Kongens Forsæde. Samtlige Medlemmer til stede. . . .

Det tilførtes Protokollen, at der under Gaars Dato er igjennem Conseilspræsidiets udfærdiget en allerhøieste Kundgjørelse om, at Hans Majestæt Kongen samme Dag, efterat være vendt tilbage fra sin Reise til Udlandet, har Selv overtaget Regjeringens Førelse. . . .

Krigsministeren [Dreyer] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvorved forelægges tvende Lovforslag henholdsvis om Hærens Ordning og om Lønninger m.v. ved Hæren.

Efterat *Krigsministeren* [Dreyer] ved at referere denne Forestilling havde fremhævet, at han, da den Fortrinsret, som Underofficersklassen hidtil har havt til forskellige communale Bestillinger i Kjøbstæderne, blev ved Kjøbstad-Communallovene af 1868 indskrænket til at gjælde for et Tidsrum af 10 Aar fra 1ste Januar 1869 at regne og saaledes nu falder bort med indeværende Aars Udgang, havde overfor Hæren, for hvilken bemeldte Fortrinsret er af ikke ringe Betydning, troet at maatte gjøre Forsøg paa at opnaa en Forlængelse af denne Ret og derfor henvendt sig til Indenrigsministeren med Henstilling om at gjøre Skridt i den Retning hos Rigsdagen, blev det af *Indenrigsministeren* [Skeel] og *Conseilspræsidenten* [Estrup] gjort gjældende, at det var at betragte som et Compromis mellem Regjeringen og Rigsdagen, at Bestemmelserne om den paa-gjældende Fortrinsret skulde vedblive at staa ved Magt endnu i 10 Aar, noget, hvorpaa Rigsdagen, hvor Stemningen var for, at Fortrinsretten for Underofficersklassen strax skulde bortfalde, endda kun under et stærkt Tryk fra Regjeringens Side gik ind, og at der slet ingen Chance er for nu at faa denne Fortrinsret forlænget, saa at et Forsøg paa ved Indbringelsen af et Lovforslag at opnaa en saadan Forlængelse ikke vilde være til nogen Nytte, men blive betragtet som en Slags Brud fra Regjeringens Side paa et tidligere Compromis; hvorhos det af *Conseilspræsidenten* [Estrup] yderligere blev bemærket, at da han var ganske enig med Krigsministeren i den Betydning, som den omhandlede Fortrinsret har for Hæren, vilde der, naar det foreliggende Lønningslovforslag kom for paa Rigsdagen,

være god Grund for Krigsministeren til særligt at gjøre gjældende, at der, naar Underofficererne nu skulde miste deres fortrinsvise Adgang til communale Bestillinger, var saameget mere Anledning for Rigsdagen til at gaa ind paa de Forbedringer i Underofficerernes Kaar, som Lovforslaget indeholder.

Idet *Hans Majestæt Kongen* maatte finde det meget haardt for Hærens Underofficersklasse nu at skulle tabe den Fortrinsret, som den i lange Tider har havt til en hel Del Bestillinger og som den virkelig har trængt til, stode *Hans Majestæt* imidlertid paa, at Krigsministeren vilde overfor Rigsdagen gjøre sit for, at de Forbedringer, som Underofficererne ville ifølge det nye Lønningslovforslag faa i deres økonomiske Stilling, kunne blive gennemførte; og Allerhøistsamme behagede derefter allerhøist at approbere begge de af Krigsministeren forelagte Lovforslag til Forelæggelse for Rigsdagen.

Marineministeren [Dreyer] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvorved forelægges tvende Lovforslag til Love om Søværnets Ordning og om Lønninger m.v. ved Søværnet.

Ved at referere denne Forestilling yttrede *Marineministeren* [Dreyer], at naar man vil trække en Parallel mellem Hæren og Marinen med Hensyn til Lønningsvilkaarene i det Hele, stiller Forholdet sig vel i flere Henseender gunstigere for Marinen, noget, som ligger i hvad denne fra Fortiden har havt forud; men hvormeget han end derfor kunde have ønsket at optage paa Lønningslovforslaget for Hæren adskillige Lønningstillæg i Lighed med, hvad der finder Sted for Marinen, har han dog troet, at det ikke vilde være muligt at kunne opnaa at sætte dem igjennem, og at det maatte anses rigtigere, fremfor at optage noget nyt, som ikke før har været foreslaaet (med en ganske enkelt Undtagelse), hellere at afvente den Leilighed, der, naar Sagen bliver forhandlet i Rigsdagen, maatte kunne tilbyde sig til at bringe saadanne Punkter frem for Hærens Vedkommende, idet det er en Selvfølge, at han ganske saaledes vil bidrage sit til, at der kan ske Hær og Flaade lige Ret.

Hans Majestæt Kongen kunde ikke andet end meget ønske, at Hærens Lønningsvilkaar i det Hele søges forbedrede i Lighed med Marinens, og Allerhøistsamme vilde derfor ogsaa, ved nu at approbere de foreliggende tvende Lovforslag til Forelæggelse for Rigsdagen, indtrængende lægge Ministeren paa Sinde saavidt muligt at virke derfor. . . .

Møde i statsrådet 4. oktober 1878.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 8. november 1878.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 29. november 1878.

Under Kongens Forsæde. Samtlige Medlemmer til stede . . .

Conseilspræsidenten [Estrup] yttrede derefter, at han ønskede at gjøre Hans Majestæt en Meddelelse om hvorledes det, efter det Indtryk, som de Forhandlinger, der hidtil have fundet Sted i Folkethinget angaaende det Thinget af Regjeringen forelagte Lovforslag om et midlertidigt Laan til St. Croix Commune samt om Forandring i Lov af 25de Februar 1876 om Bemyndigelse for Finantsministeren til at understøtte Anlægget af Fælleddssukkerkogerier m.m. paa St. Croix, have maattet gjøre paa ham, stiller sig med Hensyn til denne Sag. Efter derfor i saa Henseende at have givet en kort Udsigt over Sagens Gang i Thinget, bemærkede han, at han ikke skjønner rettere, end at, naar man ser hen saavel til den i Udvalgs-Betænkningen givne Motivering af Venstre-Mindretallenes Indstillinger om at nægte Lovforslaget videre Fremme, som til den Stemning, der er her i Landet hos alle dem, hvis Mening man kan og bør lægge Vægt paa, saa er der ingen Tvivl om, at Regjeringen ikke kan rolig finde sig i, at Folkethinget, ved Nægtelse af Sagens Overgang til 3die Behandling, nægter St. Croix enhver Hjælp. *Conseilspræsidenten* tror, at det vilde blive en alvorlig Svækkelse for Regjeringen, hvis den fandt sig heri, og han tror ogsaa, at det vilde vanskeliggjøre for Regjeringen paa anden Maade at yde St. Croix den Hjælp, som Øen saa haardt trænger til. Dertil kommer, at Udsigterne for Regjeringen til med Nytte at kunne fortsætte Forhandlingen med det nuværende Folkething ere blevne overordentlig svage. Han tror i denne Henseende ikke at tage fejl, naar han daterer den Omvexling i Stemningen, der er indtraadt fra den Tid, da Valget i Ribe Amt foregik, hvorved det moderate Venstre tabte en Repræsentant i Thinget. Fra den Tid tror

han, at Hensynet til det kommende Folkethingsvalg har faaet en særdeles Indflydelse paa Venstrepartiernes Optræden i Thinget, og han frygter for, at en fortsat Forhandling med det nuværende Folkething kun vilde blive en Fortsættelse af, hvad man har set i den Sag, hvorom Talen nu her er. Han kan altsaa ikke skjønne rettere, end at, naar det nu, saaledes som det staar til at vente, ender med en Nægtelse af Sagens Overgang til 3die Behandling i Folkethinget, saa maa derved nødvendigvis gøres for Ministeriet at forelægge Hans Majestæt det Spørgsmaal, om Allerhøistsamme vil tillade Ministeriet at trække sig tilbage eller vil bifalde en Opløsning af Folkethinget, idet det er Conseilspræsidentens fulde Overbevisning, at en Fortsættelse af den nuværende Regjeringens Samarbejde med det nuværende Folkething ikke vil kunne føre til noget nyttigt Resultat. Vel kan man ikke gjøre sig nogen Illusion med Hensyn til Udfaldet af et nyt almindeligt Folkethingsvalg, men selv om ogsaa Venstre kommer ind i Thinget med samme Styrke som nu, er der dog i hvert Tilfælde vundet, at Venstre saa ved sig sikkert i 3 Aar, og at derfor den Tilbagevirkning af Blikket paa det kommende Valg, som nu øver sin Indflydelse, vil falde bort. I den Kamp, som Folkethinget har tvunget Regjeringen ind i med det, er – han ser ikke rettere – ethvert Skridt fra Regjeringens Side tilbage det samme som et afgjørende Nederlag, og fra det Øieblik det lykkes Thinget at bringe Regjeringen til at gjøre et Tilbagetog paa noget Punkt, anser han en fortsat Kamp af den nuværende Regjering for unyttig. Naar han har troet det nødvendigt allerede idag at bringe det Spørgsmaal frem, om Hans Majestæt, i Tilfælde af at Folkethinget ved sin Afstemning nægter Lovforslaget om St. Croix Overgang til 3die Behandling, vil bifalde Thingets Opløsning, eller Hans Majestæt vil foretrække at søge andre Raadgivere, som maaske vilde være mere behagelige Personer for Venstre (Høire, tror Conseilspræsidenten ganske vist, ønsker i dette Øieblik ikke andre Førere i Kampen), saa er det ikke blot for, at ikke et saadant Spørgsmaal skulde komme overraskende for Hans Majestæt, men ogsaa fordi Forhandlingen idag i Folkethinget kan blive paavirket af Hans Majestæts Anskuelse om dette Spørgsmaal, forsaavidt det vil kunne have Indflydelse paa Conseilspræsidentens Optræden, hvorvidt han ved sig i Overensstemmelse med Hans Majestæt.

Hans Majestæt Kongen yttrede, at Allerhøistsamme foretrækker

at slutte sig ganske til, hvad Ministeriet raader ham til, og at han er fuldkommen overbevist om, at ogsaa det danske Folk i sin Helhed ubetinget er for, at Ministeriet Estrup vedbliver at staa ved Roret.

Efterat, paa dertil af *Hans Majestæt* given Anledning, *samtlige Ministre* havde udtalt deres Samstemning med Conseilspræsidenten, og efterat ligeledes *Hans Kongelige Høihed Kronprindsen*, paa Hans Majestæts Opfordring, havde erklæret, at Høistsamme sluttede sig til Conseilspræsidenten, bemærkede *denne* [Estrup], at da det, naar Udfaldet af Folkethingets Afstemning førte til, at Thinget, efter den af hans Majestæt bifaldte Anskuelse, vilde være at opløse, meget var at ønske, at Opløsningsdecretet saa hurtigt som muligt kunde blive i Statsraadet forelagt Allerhøistsamme til Underskrift, baade af Hensyn til, at Slaget helst maatte ramme Thinget strax i dets nærmest forestaaende Møde og ogsaa, fordi det ikke er til at vide, paa hvilken Maade Tiden i andet Fald kunde blive misbrugt, saa vilde han udbede sig, at det maatte behage Hans Majestæt, naar han telegrapherede Allerhøistsamme Afstemningens Udfald, at beramme Afholdelsen af et Statsraadsmøde saaledes, at Opløsningsdecretet kunde meddeles Folkethinget strax ved Begyndelsen af dets næste Møde, i hvilken Henseende *Hans Majestæt* derefter gav sit allerhøieste Tilsagn. . . .

Møde i statsrådet 10. december 1878.

Under Kongens Forsæde. Samtlige Medlemmer til stede.

Conseilspræsidenten [Estrup] oplæste en af ham paa Ministeriets Vegne nedlagt allerunderdanigst Forestilling angaaende Opløsning af det nærværende Folkething, hvori indstilles: at det maatte behage Deres Majestæt allernaadigst at meddele Samtykke til, at det nuværende Folkething i Henhold til Grundlovens § 22 opløses, samt i Overensstemmelse hermed at forsyne det vedlagte Aabne Brev med allerhøieste Underskrift.

Efterat *samtlige Ministre* og ligeledes *Hans Kongelige Høihed Kronprindsen* havde erklæret sig enige med Conseilspræsidenten, udtalte *Hans Majestæt*, at Allerhøistsamme, idet han finder den i Forslag bragte Opløsning af Folkethinget beklagelig, men uundgaaelig, ganske følger den foreliggende Indstilling; og *Hans Majestæt* for-

synede derefter det af Conseilspræsidenten forelagte Aabne Brev angaaende Opløsning af det nærværende Folkething, hvilket i sin Helhed blev oplæst, med sin allerhøieste Underskrift. . . .

Finantsministeren [Estrup] refererede dernæst en allerunderdanigst Forestilling angaaende Strafformildelse for John Edmund Pnecop, hvori indstilles: at den John Edmund eller Edmund John Pnecop (Pnecup) ogsaa kaldet Delan af St. Thomas ved Høiesterets Dom af 5te f.M. for Manddrab i Medfør af Forordningen af 4de October 1833 § 10, 1ste Membrum, og Danske Lov 6-6-1 tilfundne Livsstraf ved Deres Majestæts Naade maa eftergives ham mod, at han hensættes i simpelt Fængsel i 1 Aar.

Idet *Hans Majestæt Kongen* allerhøist bifaldt det Indstillede, udtalte Allerhøistsamme tillige, at han til Sin forestaaende Fødselsdag ønskede, saafremt den Paagjældendes Opførsel under Afsoningen af Fængselsstraffen den Tid har været fuldkommen tilfredsstillende, at modtage allerunderdanigst Indstilling fra Finantsministeren om Eftergivelse af den tilbagestaaende Del af Straffen. . . .

Møde i statsrådet 17. januar 1879.

Under Kongens Forsæde. Udenrigsministeren fraværende.

Det tilførtes Protokollen, at det under 4de d.M. har behaget Hans Majestæt Kongen i Naade at bevilge Krigs- og Marineminister General Dreyer den af ham ansøgte Afsked fra de ham hidtil allernaadigst betroede Ministerposter, samt allernaadigst at udnævne Directeur for Marineministeriet, Commandeur udenfor Nummer i Flaaden Niels Frederik Ravn, Commandeur af Dannebrog og Dannebrogsmænd, til Marineminister, og General Vilhelm Frederik Ludvig Kaufmann, Commandeur af Dannebrog og Dannebrogsmænd, til Krigsminister.

Begge de nyudnævnte Ministre vare tilstede og toge Sæde i Statsraadet. . . .

Møde i statsrådet 29. januar 1879.

Under Kongens Forsæde. Samtlige Medlemmer til stede.

Finantsministeren [Estrup] refererede en allerunderdanigst Fore-

stilling angaaende allerhøieste Bemyndigelse til at forelægge Rigsdagen det i Aftryk vedlagte Forslag til Lov om Medgift og Brudeudstyr til Hendes Kongelige Høihed Prindsesse Thyra Amalie Caroline Charlotte Anna.

Efterat *Finantsministeren* [Estrup], paa dertil af *Hans Majestæt* given Anledning, havde bemærket, at der med Hensyn til det foreliggende Lovforslag ganske er fulgt den samme Form, som i sin Tid blev fulgt ved det lignende Lovforslag for Prindsesse Dagsmars Vedkommende (ligesom ogsaa tidligere Prindsesse Alexandras Ægteskabscontract var in extenso bleven meddelt til Rigsraadet og findes trykt i Bilagene til Rigsraadstidenden), idet han dog har troet det forsvarligt at udelade hele Indledningen til Ægteskabscontracten, medens i de tidligere Tilfælde ogsaa den blev meddelt, og at ganske vist ikke alle Bestemmelserne i Ægteskabscontracten behøvede at meddeles Rigsdagen, men at det imidlertid havde forekommet ham noget betænkeligt at udrydde de Bestemmelser, om hvilke dette gjaldt, da man saa maaske kunde tro, at der var noget i Contracten, som ønskedes holdt skjult; og efterat *Udenrigsministeren* [Rosenørn-Lehn], ligeledes paa Foranledning af *Hans Majestæt*, havde yttret, at han troede at kunne sige, at Hertugen af Cumberland selv har forudsat, at Ægteskabscontracten i sin Helhed vilde blive offentliggjort her i Landet, behagede *Hans Majestæt* allernaadigst at bemyndige *Finantsministeren* til at forelægge for Rigsdagen det foreliggende Lovforslag . . .

Møde i statsrådet 11. februar 1879.

Under Kongens Forsæde. Samtlige Medlemmer til stede. . . .

Udenrigsministeren [Rosenørn-Lehn] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvori han, i Anledning af den under 11te October f.A. imellem Tydskland og Østerrig afsluttede Tractat, hvorved den i Prager-Fredens Artikel V indeholdte Bestemmelse om Nord-slesvigs Tilbagegivelse til Danmark sættes ud af Kraft, andrager paa allerhøieste Bemyndigelse til at bringe til Udførelse forskellige Skridt, som han, paa Basis af alt, hvad der foreligger og i fuld Overensstemmelse med samtlige Ministeriets øvrige Medlemmer, er kom-

men til det Resultat, at der bør gjøres, og saaledes allerunderdanigst indstiller, at han allernaadigst bemyndiges til at lade afgaa til den Kongelige Gesandt i Berlin en Depeche, hvori Hans Majestæts Regjering gjør gjældende, at ogsaa efter Afslutningen af Tractaten af 11te October bestaa formentlig de samme Motiver, som have ledet Preussen til at antage Artikel V i Prager-Freden, idet disse Motiver, langt fra at tabe i Styrke ved den nye Tractat, tværtimod ved den have faaet større Frihed til at kunne udfolde sig, af hvilken Betragtning den Kongelige Regjering er bleven ledet til at antage, at den ikke i October-Tractaten maatte se en Antydning af, at Preussen overhovedet ikke længer betragtede Spørgsmaalet som eksisterende eller var villig til at arbeide paa dets billige og retfærdige Løsning, en Opfattelse, med Hensyn til hvilken, da det ganske vist ikke var den almindelige, Regjeringen imidlertid ønskede at erfare, hvorvidt den preussiske Regjering billiger den; en saadan Depeche vilde da den Kongelige Gesandt i Berlin have at forelæse og eventuelt at give i Afskrift, og om denne Henvendelse vilde saa, i den mest confidentialle Form, en Meddelelse være at gjøre de andre Cabinetter.

Hans Majestæt Kongen yttrede, at Allerhøistsamme finder det nødvendigt, at vi erfare, hvorledes vi med Hensyn til det nordslesvigske Spørgsmaal nu egentlig staa overfor Tydskland, og det syntes ham derfor at være et meget naturligt Ønske, som den af Udenrigsministeren foreslaaede Depeche skulde gaa ud paa at udtale; men idet Hans Majestæt ikke kunde andet end i det Hele billige, at de af Udenrigsministeren angivne Skridt foretages, var Allerhøistsamme dog tilbøielig til at tro, at det maaske kunde være bedre først at afvente, om der ikke fra den preussiske Regjering skulde komme nogen Meddelelse om October-Tractaten.

Udenrigsministeren [Rosenørn-Lehn] maatte i den Anledning bemærke, at et saadant Skridt som det af ham foreslaaede vilde ganske vist falde meget naturligere, dersom vi havde modtaget nogen Communication fra den preussiske Regjering; men der er aldeles ingen Sandsynlighed for, at vi ville faa en saadan, tværtimod tyder alt paa, at det er Preussens Hensigt ikke at gjøre os nogen Meddelelse.

Conseilspræsidenten [Estrup] yttrede, at det heller ikke forekom ham, at man kan vente at faa nogen Meddelelse fra den preussiske Regjering, efterat en saadan ikke er kommet endnu; og skjøndt en Henvendelse til Preussen som foreslaaet vistnok vilde falde natur-

ligere, naar den skete som Svar paa en Meddelelse, tror han derfor ikke, at man kan vente paa at skulle faa en saadan til Udgangspunkt, medens det paa den anden Side forekom ham farligt at udsætte det foreslaaede Skridt, da dette vilde blive vanskeligere, hvis Fyrst Bismarck allerede havde fundet Leilighed til forinden at udtale sin Anskuelse om den paagjældende Sag, og en saadan Leilighed vil om ikke lang Tid blive given, naar den tydske Rigsdag kommer sammen. Han kan saaledes ikke andet end tilraade, at, naar Hans Majestæt maatte billige en saadan Henvendelse til Preussen, som bragt i Forslag, man da ikke opsætter at gjøre dette Skridt. Han er med Udenrigsministeren fuldstændigt enig i, at det paa ingen Maade gaar an, at Regjeringen tier stille efter den af Østerrig og Tydskland i Forening indgaaede Overenskomst, da det saa med Føie vilde kunne siges, at Danmark i Virkeligheden havde acquiesceret ved hvad der var sket; han tror ogsaa, at det fra alle Sider i Landet, uden Hensyn til Partistilling, ventes, at Regjeringen gjør noget, og han er i saa Henseende ligeledes fuldstændigt enig med Udenrigsministeren i, at en directe Henvendelse til Preussen i den foreslaaede Form vil være det Skridt, som mest effectivt og med mindst Anstød kan gjøres, – det kan i værste Tilfælde ikke medføre andet end Afvisning, og noget yderligere kan ikke risikeres.

Efterat dernæst *Hans Kongelige Højhed Kronprindsen* paa dertil af *Hans Majestæt* given Anledning, havde udtalt, at Høistsamme ganske slutter sig til Udenrigsministerens Forslag, behagede *Hans Majestæt*, i Overensstemmelse med den foreliggende, af det samlede Ministerium tiltraadte Indstilling, allernaadigst at bemyndige Udenrigsministeren til at foretage de ovenfor ommeldte, i den refererede Forestilling angivne Skridt; hvornæst *Udenrigsministeren* [Rosenørn-Lehn] forelæste et Udkast til den Depeche, som han, i Henhold til den nu allerhøist tagne Beslutning, paatænkte at lade afgaa til den Kongelige Gesandt i Berlin, hvilket Udkast fandt Hans Majestæts allernaadigste Billigelse. . . .

Møde i statsrådet 21. februar 1879.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 21. marts 1879.

Under Kongens Forsæde. Samtlige Medlemmer til stede. . . .

Udenrigsministeren [Rosenørn-Lehn] refererede en af ham nedlagt allerunderdanigst Forestilling, idet han bemærkede, at han, i Overensstemmelse med hvad der i Statsraadmødet den 11te f.M. var blevet allernaadigst billiget af Hans Majestæt, havde under 12te næstefter tilstillet den Kongelige Gesandt i Berlin en Depeche, som denne derpaa den 15de f.M. meddelte til Statssekretæren for det tyske Udenrigsdepartement, til hvem han under den ved denne Leilighed havde Samtale rettede Anmodning om at give ham den af den Kongelige Regjering attraaede Forklaring af Betydningen af Tractaten af 11te October f.A. Som det vilde være i Hans Majestæts allernaadigste Erindring gik Hr. v. Bülow's Svar ud paa, at efter Afsluttelsen og Offentliggjørelsen af denne Tractat var ethvert Spørgsmaal om Tilbagegivelsen til Danmark af nogen Del af Slesvig fuldstændigt bortfaldet, hvorhos han stillede i Udsigt et formellere skriftligt Svar, naar Depechen af 12te Februar, af hvilken han efter sit Ønske erholdt en Copi, havde været forelagt den tyske Keiser og Beretning været afgivet til Rigskantsleren. Samtidigt med det i Berlin foretagne Skridt havde de øvrige Kongelige Gesandter erholdt Gjenpart af fornævnte Depeche til deres egen Efterretning, og tillige bleve Regjeringerne i Rusland, England, Frankrig, Italien og Sverrig-Norge i den confidentielleste Form gjorde bekjendte med bemeldte Skridt, hvilket de derefter samtlige have billiget, idet de tillige have udtalt, at det, saaledes som Situationen er, var det eneste, der fra vor Side var at gjøre. Den i saa Henseende fra russisk Side fremkomne, særligt anerkjendende og betydningsfulde Udtalelse, der forelaa i en Depeche af 22de Februar fra Fyrst Gorthchakow til Baron Mohrenheim, som denne i privat Form og aldeles fortroligt havde gjort Udenrigsministeren bekjendt med, blev af Udenrigsministeren oplæst i Statsraadet.

Først den 12te d.M. blev det fra Tydskland ventede Svar meddelt Udenrigsministeren af den herværende tyske Chargé d'affaires ved en Depeche til denne fra Hr. v. Bülow af 5te Marts, hvilket Svar, som Udenrigsministeren nu oplæste i Statsraadet, med Hensyn til Realiteten indeholder en ligesaa udtrykkelig Udtalelse, som Hr. v. Bülow's mundtlige Svar, af at ethvert Spørgsmaal om Tilbagegivelse

til Danmark af en Del af Slesvig nu er bortfaldet; medens der imellem begge Svar er, hvad især Motiveringen angaar, en ikke uvæsentlig Forskjel, idet navnlig den i Depechen indeholdte Motivering gaar ud paa, at den tydske Regjering forgjæves har ventet at se Tegn paa, at Danmark ikke vægrede sig ved at tage Hensyn til den nye Stilling, som Begivenhederne have skabt for det tydske Rige.

Det Spørgsmaal, der altsaa nu foreligger, er, hvad der fra den Kongelige Regjerings Side vil være at gjøre ligeoverfor det fra den tydske Regjering saaledes fremkomne skriftlige Svar. Udenrigsministeren tror i saa Henseende, at der i Hovedsagen intet er fra vor Side at udrette ligeoverfor Tydskland, og at det ganske vist kan siges at ville være ørkesløst at tænke paa at kunne gjøre det, men paa den anden Side gaar det dog ikke an at tie ganske stille til, hvad der er fremkommet, da man derved vilde faa Udseende af, at man godkjendte den fremsatte Paastand om den danske Regjerings Mis-kjendelse af Tydsklands Magtstilling i Europa. Under disse Omstændigheder mener han derfor, at man skulde indskrænke sig til en Udtalelse af, at man ikke kan være enig med den tydske Regjering i dens Opfattelse og Motivering, idet vi navnlig have staaet i den Formening at have i den hele Række af Aar gjort alt muligt for at bestræbe os at staa i et godt Forhold til Tydskland. Han skulde derfor, efter Overveielse med sine Colleger og i Overensstemmelse med dem, allerunderdanigst foreslaa, at Hans Majestæt allernaadigst bemyndiger ham til i en Depeche til den Kongelige Gesandt i Berlin at paalægge denne i en Samtale med Statssekretæren for det tydske Udenrigsdepartement, uden at afgive noget skriftligt, at udtale, at den Kongelige Regjering er sig bevidst fuldstændigt at have erkjendt den store Stilling, som Tydskland har erholdt ved Begivenhederne i 1866 og 1870, og at den havde haabet, at det var lykkedes den at overbevise den tydske Regjering herom; hvorhos det tillige skulde paalægges Gesandten ved den Leilighed at undgaa at indlade sig i nogen Forhandling om Realiteten, idet det nemlig efter Udenrigsministerens Overbevisning vilde være farligt at komme ind paa en saadan Forhandling og let kunde føre til, at man blev nødt til at binde sig paa flere Maader, som det ikke vilde være heldigt paa Forhaand allerede nu at slaa fast. Medens man altsaa indtil videre skulde indskrænke sig til, hvad Udenrigsministeren saaledes allerunderdanigst foreslog, vilde han dernæst tillige andrage paa allerhøieste Bemyn-

digelse til at lade de øvrige Kongelige Gesandter erholde Afskrift af Svaret fra den tyske Regjering, dels til egen Efterretning og dels til aldeles fortrolig Meddelelse til de Regjeringer, som alt ere gjorte bekendte med det af Hans Majestæts Regjering foretagne Skridt i Berlin.

Hans Majestæt Kongen maatte billige, hvad Udenrigsministeren nu havde bragt i Forslag, idet Allerhøistsamme dog fandt, at det udtrykkeligt skulde siges, at ligesom vi hidtil havde bestræbt os for at vedligeholde et godt Forhold til Tydskland, saaledes vilde ogsaa vor fremtidige Bestræbelse gaa ud herpaa. Ved Siden heraf kunde man da maaske tillige spørge, hvorledes da den tyske Regjering mente, at vi i Fremtiden skulde stille os; det kunde jo muligt være til vor Fordel forud at vide det.

Udenrigsministeren [Rosenørn-Lehn] kunde dog ikke andet end vedblivende fastholde, at det vilde være betænkeligt, paa nogen Maade at foranledige, at det kom til en Realitets-Discussion med den tyske Regjering, og idet han derfor i saa Henseende maatte henholde sig til, hvad han allerede forhen havde udtalt, og hvad der yderligere var udviklet i den af ham refererede Forestilling, skulde han endnu kun bemærke, at den Kongelige Gesandt i Berlin jo sikkert nok vilde finde Leilighed til at udtale sig, saaledes som af Hans Majestæt antydet, derhen at vore Bestræbelser ogsaa fremdeles i Fremtiden ville være rettede paa Vedligeholdelse af et godt Forhold til Tydskland.

Conseilspræsidenten [Estrup] bemærkede, at han ganske delte Udenrigsministerens Frygt for enhver yderligere Realitetsforhandling i Berlin i et Øieblik som dette, hvor Tydskland staar saa overmægtigt i Europa og hvor ingen Magt enten vil eller tør træde op for os. Det forekommer ham, at der vanskeligt kan tænkes noget uheldigere Øieblik til at forhandle med Tydskland, og han frygter derfor saameget mere for enhver Henvendelse, som æskede Forklaringer i Berlin og derved kunde foranledige, at det kom ind paa Spørgsmaal om en nærmere Tilslutning mellem de to Lande og om Betingelserne for en saadan, med Hensyn til hvis nærmere Modaliteter man saa – han ser ikke rettere – havde gjort sig det vanskeligt at undgaa at komme ind paa. Et nærmere Forhold til en saa mægtig Stat som Tydskland udover, hvad der kan fordres af en na-bovenlig Magt – og i den Henseende have vi fra vor Side gjort alt

– vilde, tror han, bringe en svag Stat som Danmark i et Afhængighedsforhold, og Selvstændigheden vilde være opgivet. Og han vil dertil endnu bemærke, at det forekommer ham givet, at hvert Skridt, som Danmark maatte gjøre til en nærmere Tilslutning til Tydskland, gaaende henimod en Gaaen op i Tydskland, absolut vilde fjerne os fra de Magter, som Danmark hidtil har regnet til sine Venner, og vilde med eet Slag berøve os Sympathierne hos disse; han tror ikke, at der herom kan være nogen Tvivl, men det kan dog paa ingen Maade være os ligegyldigt, at vi stille os saaledes, at det sker.

Af de saaledes anførte Grunde skulde Conseilspræsidenten, idet han tiltraadte det af Udenrigsministeren foreslaaede Skridt, kun kunne slutte sig til dette, naar det ved Henvendelsen i Berlin søges undgaaet at æske enhver nærmere Forklaring i Realiteten.

Hans Majestæt Kongen behagede derefter allernaadigst at bemyndige Udenrigsministeren til at foretage det af ham foreslaaede Skridt i Overensstemmelse med, hvad han allerunderdanigst havde yttret. . . .

Møde i statsrådet 4. april 1879.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 22. april 1879.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 6. maj 1879.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 24. maj 1879.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 13. juni 1879.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 25. juli 1879.

Under Kongens Forsæde. Indenrigsministeren fraværende. . . .

Finantsministeren [Estrup] refererede dernæst en allerunderdignigst Forestilling angaaende Strafformildelse for William Ryon (Røyon) af Plantagen Gronard paa St. Croix, hvori indstilles: at den den Paagjældende ved Høiesterets Dom af 27de Mai d.A. for Manddrab i Medfør af Forordningen 4de October 1833 § 10, 1 Membr, jfr. § 6 og Danske Lov 6-6-1 tilfundne Livsstraf allernaadigst maa eftergives ham, mod at han hensættes til Tugthusarbeide i 8 Aar.

Ministeren for Kirke- og Undervisningsvæsenet [Fischer] bemærkede, at han ikke saa ganske kunde anerkjende det rigtige i, naar der bestaar en Straffelovgivning for Vestindien, saa uden videre, saaledes som Høiesteret har gjort, netop at gjøre en anden og mildere Lovgivning, den nye danske Straffelov, gjældende til Fordel for den idømte Strafs Formildelse; dertil vilde, efter hans Formening, i hvert Fald være krævet en foregaaende almindelig Overveielse af, om Forholdene i Vestindien kunne taale en saadan Mildhed, men den Overveielse vides ikke at have fundet Sted. Endmere tvivlsomt forekommer Spørgsmaalet ham med Hensyn til en saadan Sag som den nærværende, hvor, efter alt hvad der ligger for, Grændsen mellem et simpelt Drab og et Mord er overmaade svag; og i ethvert Tilfælde finder han det meget tvivlsomt, om det, selv naar der menes at være formildende Omstændigheder tilstede (han ser forresten egentlig ikke hvilke) dog ikke er at gaa altfor vidt med Benaadning naar denne strækkes længere end til Tugthusarbeide paa Livstid. Skjøndt han saaledes ganske vist har havt nogen Betænkelighed ved at tiltræde den foreliggende Indstilling, skulde han imidlertid, efter den Praxis, der hidtil har gjort sig gjældende i de herhenhørende Forhold, ikke driste sig til at fraraade Indstillingen, idet ogsaa det, at der sættes en Straffetid af 8 Aar, medens Høiesteret, kun med Undtagelse af 1 Medlem, har anbefalet en endnu yderligere gaaende Formildelse til 6 Aar, forekommer ham at maatte indeholde et Fingerpeg i den Retning, at der fra Regjeringens Side haves Betænkelighed ved den overhaandtagende Mildhed i den Slags Sager.

Finantsministeren [Estrup] mente ogsaa, som han allerede ved at referere den nedlagte Forestilling havde bemærket, at man, ved i det foreliggende Tilfælde at gaa til det strengeste af, hvad der var indstil-

let sat istedet for Dødsstraffen, overfor Høiesteret viser, at man finder, at de særlige Forhold i de dansk-vestindiske Colonier gjøre det betænkeligt, især i saadanne Sager, at anvende en saa vidtgaende Mildhed, som herhjemme maaske kunde være uden Fare.

Justitsministeren [Nellemann] skulde, i Anledning af hvad Cultusministeren havde yttret, blot bemærke, at allerede længe før den nye danske Straffelov havde det været en almindelig Praxis, at en Dødsdom for simpelt forsætligt Drab (og et saadant er det, der foreligger i nærværende Sag) aldrig blev bragt til Udførelse; og ganske afset fra at den nye Straffelov ikke gjælder for Vestindien maatte derfor Resultatet dog nu være blevet, at Dødsstraffen i det foreliggende Tilfælde var bleven eftergivet, idet han forresten vel kan være enig i, at Forholdene i Vestindien maaske kunne kræve en noget større Straf i den Slags Sager end her.

Hans Majestæt Kongen behagede derefter, idet Allerhøiestsamme iøvrigt vel fandt, at der i den paagjældende Sags samtlige Omstændigheder just ikke er noget, der videre taler for den Domfældte, alernaadigst at bifalde Finantsministerens foreliggende Indstilling. . . .

Møde i statsrådet 19. september 1879.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 3. oktober 1879.

Under Kongens Forsæde. Samtlige Medlemmer til stede. . . .

Sluttelig yttrede *Finantsministeren* [Estrup], at han i Overensstemmelse med *Hans Majestæts* Udtalelser til ham, agtede at indbringe for den nu sammentrædende Rigsdag et Forslag til Lov om Apanage for Hans Kongelige Høihed Prinds Valdemar, og udbad sig Tilladelse til at maatte igjennem Cabinettet indsende allerunderdanigst Forestilling om allerhøieste Approbation paa, at dette Lovforslag, hvori Apanagens Størrelse er, i Henhold til hvad Hans Majestæt havde meddelt ham om, hvad Allerhøiestsamme i saa Henseende ansaa passende, sat til 24.000 Kroner, forelægges Rigsdagen.

Hans Majestæt tillod allernaadigst dette. . . .

Møde i statsrådet 10. oktober 1879.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 24. oktober 1879.

Under Kronprindsens Forsæde. Samtlige Medlemmer til stede.

Det tilførtes Protokollen, at der under 15de d.M. er igjennem Con-seilspræsidiets udfærdiget en allerhøieste Kundgjørelse om at, under Hans Majestæt Kongens Fraværelse paa en Reise til Udlandet, Hans Kongelige Høihed Kronprindsen fra den 15de dennes indtil Hans Majestæts Hjemkomst overtager Regjeringens Førelse i Allerhøiest-sammes Navn. . . .

Møde i statsrådet 7. november 1879.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 21. november 1879.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 12. december 1879.

Under Kongens Forsæde. Samtlige Medlemmer til stede.

Det tilførtes Protokollen, at der under 30te f.M. er igjennem Con-seilspræsidiets udfærdiget en allerhøieste Kundgjørelse om, at Hans Majestæt Kongen, efterat være vendt tilbage fra sin Reise til Udlan-det, samme Dag Selv har overtaget Regjeringens Førelse. . . .

Møde i statsrådet 9. januar 1880.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 16. januar 1880.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 6. februar 1880.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 27. februar 1880.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 15. marts 1880.

Under Kongens Forsæde. Samtlige Medlemmer til stede. . . .

Finantsministeren [Estrup] refererede derefter en allerunderdanigst Forestilling angaaende Fremlæggelse for Rigsdagen af Forslag til midlertidig Finantslov for Finantsaaret 1880–81.

Efter at have refereret denne Forestilling, yttrede *Finantsministeren* [Estrup], at han troede, at det vilde være rigtigt dertil at knytte nogle Bemærkninger om Hans Majestæts Raadgiveres Stilling til de Spørgsmaal, som synes nærmest at have foranlediget Landstinget til at underkaste Finantslovforslaget, saaledes som det var blevet oversendt fra Folkethinget, Behandling i et Udvalg.

Det ene, og vistnok det væsentligste, af disse Spørgsmaal var Til læget til Embedsmændenes Lønning, det andet Statens Tilskud til Universitetet. Hvad det første Punkt angik, da var der i de sidste 4 Aar paa Finantsloven blevet bevilget et saakaldet Dyrtidstillæg, hvilket forøvrigt kun var kommet de lavestlønnede blandt Embedsmændene tilgode. Dengang der ifjor forhandlede i Folkethinget om Dyrtidstillæget, blev imidlertid den Betragtning gjort gjældende, at der egentlig ikke længere kunde være Tale om Dyrtidstillæg, men ikke destomindre gik dog Thinget ind paa et saadant Tillæg med et noget formindsket Beløb og i en noget forandret Skikkelse imod de foregaaende Aars. Da nu Finantslovforslaget for næste Finantsaar skulde gjøres færdigt til Indbringelse for Rigsdagen, paatrængte sig derfor Spørgsmaalet om, hvorledes der denne Gang maatte være at forholde i den foromhandlede Henseende, og forekom det da Ministeriet klart, at der, efter hvad man forrige Gang havde erkjendt og var gaaet ind paa, ikke kunde være Tale om nu paa Finantslovforslaget at optage noget som Dyrtidstillæg for Embedsmændene;

skulde der optages noget, maatte det være et midlertidigt Lønnings-tillæg, men et saadant fandt man ikke, at der ret vel kunde være Plads for samtidigt med, at der for Rigsdagen fremlagdes Forslag til nye Lønningslove indeholdende permanente Lønningsforbedringer, thi det Krav, man maatte ønske for at faa disse Love vedtagne, syntes at maatte falde bort ved Optagelsen paa Finantsloven af en midlertidig Lønningsforbedring. Efter at de nye Lønningslove vare blevne forelagte Folkethinget og henviste til et Udvalg, gik Tiden imidlertid hen, og jo længere det trak ud uden at føre til noget, desto sandsynligere maatte det stille sig, at disse Love ikke vilde blive vedtagne i den indeværende Samling af Rigsdagen. Ministeriet kom da, ved sine Overveielser i den Anledning, til det Resultat, at der skulde søges bevirket Embedsmændene et midlertidigt Lønnings-tillæg for næste Finantsaar, og tillige at det vilde være rigtigere, at dette skete igjennem en særlig Lov – hvad der ogsaa havde Fortiden for sig – end ved en Bestemmelse paa Finantsloven. Grunden her-til var ikke blot, at man kunde udsætte sig for, at et Forslag bragt saa sent ind paa Finantsloven ikke kunde faa den fuldstændige Be-handling i Folkethinget, der maatte ønskes, medens Thinget deri-mod vilde kunne lade den særlige Lov med Ro gjennemløbe alle Stadier; men endmere, at naar Forslaget var kommet ind paa Fi-nantslovudkastet, vilde det i Virkeligheden være overladt til Folke-thinget saagodtsom udelukkende at tage Bestemmelse om, hvor meget der skulde ydes i midlertidigt Lønningstillæg, idet det, som det fore-kom Ministeriet, dog vilde være aldeles utilraadeligt, naar Folkethin-get bevilgede noget, som ikke tilfredsstillede Landstthinget eller Re-gjeringen, at lade Finantsloven gaa i Fælledsudvalg paa det Spørgs-maal. Dertil kom, at naar Talen var om at skaffe Embedsmændene et midlertidigt Tillæg som Erstatning for deres skuffede Forventnin-ger om, at de nye Lønningslove skulde blive vedtagne, blev det lige-frem uretfærdigt imod dem, om de skulde nøies med at tage mod et Tillæg i Stil med de gamle Dyrtidstillæg, hvorfra tilmed de bedre lønnede Embedsmænd vare udelukkede. Men endelig var der endnu en væsentligt Betragtning, den nemlig: at man vistnok kunde holde sig overbevist om, at naar der først var blevet bevilget paa Finants-loven et midlertidigt Lønningstillæg, saa vilde Sandsynligheden være for, at det derigjennem vilde i det Hele i Fremtiden vanskeliggjøres, om ikke umuliggjøres, for nogen Regjering at faa fyldestgjørende

nye Lønningslove vedtagne. Selve Embedsstanden vilde saaledes, forekom det Ministeriet, være bedst tjent med, at Spørgsmålet om Tillæg blev holdt udenfor Finantsloven, og det vilde, mente man, være et mindre Onde at maatte undvære et tarveligt Tillæg for et Aar (og man kunde sikkert nok ikke gjøre Regning paa, at Folkethinget vilde gaa ind paa at give paa Finantsloven mere end det allertarveligste, som man dog tilsidst, saaledes som Stillingen var, vilde blive nødt til at tage imod) og saa have den Chance igjennem nye Lønningslove at opnaa en permanent Lønningsforbedring.

Hvad nu angik det særlige Forslag til Lov om midlertidig Lønningsforbedring, som Finantsministeren, med Hans Majestæts ved den allerhøieste Resolution, hvorpaa han idag havde erhvervet Corroboration i Statsraadet, givne Approbation, havde bragt frem i Folkethinget for en halv Snes Dage siden, da maatte man beklage, at nogle Udtalelser i Landstinget ved Finantslovens første Behandling, som vel ikke vare skete paa Thingets Vegne, men som dog kunde misforstaas, havde foranlediget Folkethinget til strax at stille sig paa en anden Maade overfor dette Forslag, end man ellers havde havt Grund til at vente. Men han nærede imidlertid dog fremdeles det Haab, at, trods den Misstemning, som saaledes var kommen tilstede, Ende-Resultatet ikke desto mindre skulde blive, at Folkethinget vilde give Embedsmændene noget Tillæg, men hans Forventninger om hvor meget de ville faa vare rigtignok blevne forringede. Han troede endnu at maatte tilføie, at han nærede den Forventning, at der ikke paa Grund af det her foreliggende Spørgsmaal vilde opstaa nogen alvorligere Uenighed imellem Rigsdagens to Thing, og at den Slutning, at Forhandlingerne i Landstinget ved Finantslovens første Behandling vare Indledningen til en Conflict med Folkethinget, var forhastet; der vilde vel nok, mente han, findes Udveie til at undgaa en saadan Conflict.

Det andet Punkt paa Finantslovforslaget, som man ved, at Landstinget væsentligt har havt Tvivl om, hvorvidt det var ordnet paa en tilfredsstillende Maade, var Tilskuddet til Universitetet. Som Hans Majestæt vilde allernaadigst erindre, var der af Regjeringen i denne Rigsdags-Session blevet forelagt Landstinget et Lovforslag angaaende Universitetets økonomiske Forhold. Efterat dette Lovforslag var blevet vedtaget af Landstinget, gik det over til Folkethinget, hvor det endnu henligger i Finantslov-Udvalget, medens man forøv-

rigt ikke har havt Grund til at antage, at Thinget vilde aldeles afvise Forslaget. Da imidlertid Afslutningen af Folkethingets Forhandlinger om Finantsloven nærmede sig, maatte Hans Majestæts Raadgivere tage under Overveielse, om der ikke var Anledning til paa denne Lov at optage et Forslag om Tilskud til Universitetet, idet der nemlig i de sidste 3 Aar havde paa Finantsloven været bevilget et Tilskud af 50.000 Kroner, men et saadant, paa Grund af det i Rigsdagen indbragte særlige Lovforslag om Universitetets Stilling, ikke var blevet opført af Regjeringen paa Finantslovsforslaget for næste Finantsaar. Ministeriet var da nu af den Mening, at det sædvansmæssige Tilskud skulde søges indbragt paa Finantsloven, og dette Tilskud blev derefter ogsaa vedtaget af Folkethinget, men ved den 1ste Behandling af Finantssagen i Landstinget fremkom der Ytringer om det ufyldstgjørende i, at der ikke skulde ydes Universitetet et større Bidrag end 50.000 Kroner. Ministeriets Grund til ikke paa Finantslovsforslaget at forlange mere end det sædvansmæssige Bidrag var den, at hvis man havde forlangt mere, vilde det i Folkethinget sikkert nok være blevet gjort gjældende, at man nu havde opgivet at gennemføre det særlige Lovforslag om Universitetet; og havde man paa den anden Side slet intet søgt opført paa Finantsloven til Universitetet, vilde, troede man, Landstinget vistnok have fundet dette at være en saadan Mangel, at Thinget vilde have sendt Loven tilbage til Folkethinget. Det forekom imidlertid Ministeriet utilraadeligt for Landstinget at gjøre dette Punkt om Tilskuddets Størrelse paa Finantsloven til Gjenstand for en Conflict med Folkethinget, fordi man derved vilde skyde det særlige Forslag om Universitetet tilside, og Landstinget jo maa vide, at hvis det tilsidst skulde ende med, at det kom til en provisorisk Finantslov, vilde det være umuligt for nogen Regjering paa en saadan at optage noget Beløb, som var større, end hvad Folkethinget havde vedtaget.

Efterat Finantsministeren saaledes, med Hensyn til de tvende foromhandlede Punkter paa Finantsloven, som utvivlsomt vilde blive de, hvorpaa det væsentligst kom an ved Spørgsmaalet om en mulig Conflict mellem begge Rigsdagens Thing, havde, da der dog altid er en Mulighed for, at der kunde komme en saadan Conflict, om den Mulighed end, som han ganske vist tror, er fjernt liggende, troet det rettest at gjøre nærmere Rede for Ministeriets Stilling til disse Punkter, — stod nu kun tilbage for ham at udbede sig Hans Majestæts allerhøieste

Bemyndigelse til at indbringe for Rigsdagen det med den af ham refererede Forestilling forelagte Forslag til midlertidig Finantslov for Finantsaaret 1880–81, hvis Forelæggelse nødvendiggjordes af den allerede saa langt fremrykkede Tid.

Hans Majestæt Kongen behagede derefter allernaadigst at approbere det foreliggende Lovforslag til Forelæggelse for Rigsdagen. . . .

Møde i statsrådet 2. april 1880.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 16. april 1880.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 7. maj 1880.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 28. maj 1880.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 18. juni 1880.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 2. juli 1880.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 24. juli 1880.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 24. september 1880.

Under Kronprindsens Forsæde. Samtlige Medlemmer til stede.

Det tilførtes Protokollen, at der under 10de September er igjennem Conseilspræsidiets udfærdiget en Allerhøieste Kundgjørelse, ifølge hvilken Regjeringens Førelse under Hans Majestæt Kongens Fraværelse paa en Reise til Udlandet overdrages til Hans Kongelige Høihed Kronprindsen, der fra den 10de d.M. indtil Hans Majestæts Hjemkomst overtager den i Allerhøistsammes Navn.

Endvidere tilførtes Protokollen, at det under 24de August d.A. har allernaadigst behaget Hans Majestæt Kongen i Naade og med Pension at entledige Minister for Kirke- og Undervisningsvæsenet J. C. H. Fischer Storkors af Dannebrogen, fra det ham hidtil allernaadigst betroede Embede, samt at udnævne Kammerherre Jacob Frederik Scavenius til Gjorslev, Dannebrogsmænd og Ridder af Dannebrogen til Minister for Kirke- og Undervisningsvæsenet.

Den nyudnævnte Minister var tilstede og tog Sæde i Statsraadet.

...

Møde i statsrådet 5. november 1880.

Under Kongens Forsæde. Kronprindsen fraværende.

Det tilførtes Protokollen, at der under 16. October er igjennem Conseilspræsidiets udfærdiget en allerhøieste Kundgjørelse, ifølge hvilken Hans Majestæt Kongen, efterat være vendt tilbage fra sin Reise til Udlandet, Selv har bemeldte Dag overtaget Regjeringens Førelse, som Allerhøiestamme ved den allerhøieste Kundgjørelse af 10de September sidstleden havde under sin Fraværelse overdraget til Hans Kongelige Høihed Kronprindsen. . . .

Møde i statsrådet 19. november 1880.

Intet medtaget fra dette Møde.

Møde i statsrådet 3. december 1880.

Intet medtaget fra dette Møde.

Møde i statsrådet 15. december 1880.

Under Kongens Forsæde. Samtlige Medlemmer til stede.

Justitsministeren [Nellemann] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvori indstilles til Forelæggelse for Rigsdagen følgende 6 Lovforslag, nemlig: om Domsmagtens, den offentlige Anklagemyndigheds, Politimyndighedens samt Sagførervæsenets Ordning, om den borgerlige Retspleie, om Strafferetspleien, om Retsafgifter, om Udgifterne i Strafferetspleien, samt om Lønninger m.m. for de i Lov om Domsmagtens Ordning omhandlende Embeds- og Bestillingsmænd.

Hans Majestæt Kongen yttrede, at Allerhøiøstsamme ikke endnu anser Tidspunktet modent til her i Landet at indføre Nævningevæsenet, og navnlig med de Erfaringer for Øie, som haves fra de Lande, hvor Nævninger ere indførte og hvor overalt man synes at have i høieste Grad fortrudt at have faaet dem, kunde vel, mente Hans Majestæt, denne Institutions Indførelse hos os være at udsætte.

Justitsministeren [Nellemann] maatte bemærke, at i England, hvor Nævningeinstitutionen længst har været i Kraft, kan der dog vistnok kun siges at være i det Hele faa Stemmer imod den, og i Tydskland har Systemet først været indført for saa kort Tid siden, at endnu ingen ret synderlig Erfaring med Hensyn til Stemningen for eller imod det kan haves. Overfor Grundlovens Bestemmelse om at Nævninger skulle indføres her i Landet, og efter den Hovedrolle, som det maa erkjendes, at Spørgsmaalet om denne Institutions Indførelse har spillet, vilde det være umuligt at fremkomme med en Retsreform uden Nævninger, og *Justitsministeren* tror, at det i ethvert Fald vilde være unyttigt at gjøre det, thi den hele Reform vilde blive vist tilbage af Rigsdagen. Man kan jo nok ogsaa gennemføre Nævningesystemet saaledes, at man saavidt muligt kan værges sig mod Manglerne og Farerne ved det; derfor ere i de her foreliggende Lovforslag nogle af de Feil, som Nævningesystemet lider af andre Steder, undgaaet, og navnlig er det franske System, fra hvilket det er mest, at Ankerne imod Nævningeinstitutionen stammer, ikke her optaget. Isærdeleshed har man, som af *Justitsministeren* under hans Referat nærmere udviklet, mod Feil fra Nævningernes Side søgt Cauteler ved Valget af Nævningerne, og han ser ikke, at der, saaledes som Institutionen her tænkes gennemført, kan være nogen egentlig Fare

for, at Retspleien skulde forvanskes, og uheldige Resultater fremkal-des.

Efterat *Hans Majestæt Kongen* derpaa havde, forinden Allerhøist-samme ønskede at give sit Samtykke til de paagjældende Lovforslags Forelæggelse for Rigsdagen, opfordret Statsraadets Medlemmer til at udtale sig, bemærkede *Conseilspræsidenten* [Estrup], at hans Til-lid til Nævningssystemet ganske vist er meget ringe, men at det rig-tignok forekommer ham, at dette System, saaledes som det ifølge Justitsministerens foreliggende Forslag skulde indføres her i Landet, vil faa en helt anden Charakter, end Nævningevæsenet andetsteds har; thi navnlig bliver det jo et Udvalg af Kredsens bedste Mænd, hvoriblandt Nævningerne skulde udtages, og Valget af disse skal fore-tages af et Udvalg, som kommer til at bestaa af en af Kongen be-skikket Formand, to af vedkommende Landrets Formænd og to hen-holdsvis af vedkommende Amdsraad og Kjøbstadcommunalbestyrelser valgte Mænd. Valget af Nævningerne vil altsaa helt igjennem være udgaaet fra conservative Institutioner, og af alle de egentlig Beret-tigede til at være Nævninger vil kun en forholdsvis lille Del, for Kjø-benhavn saaledes et Antal af 600, blive udplukket, men paa denne Maade vil der, tror *Conseilspræsidenten*, gives temmelig Tryghed for, at man ikke her vil kunne komme til at beklage sig over de Ud-skeielser af Nævningeinstitutionen, som have vist sig andre Steder, maaske ogsaa i England. Overfor Grundlovens Bestemmelse om Indførelsen af Nævninger finder han det nødvendigt at bringe Sagen frem, og ligesom Justitsministeren ser han ikke, at der er nogen Mu-lighed for, at det vil kunne undgaas, naar Regjeringen kommer frem med en for nødvendig erkjendt Reform i hele vort Retsvæsen, at indbringe et Forslag om Nævninger; og idet han med Hensyn til det her foreliggende Forslag, som, sikkert noksaa lidet vil svare til Demo-kratiets Ønsker, at han er fuldstændig overbevist om, at Forslaget ikke bliver vedtaget, henholder sig til, hvad han allerede har bemær-ket, kan han saaledes ikke andet end tilraade, at samtlige paagjæl-dende Lovforslag forelægges Rigsdagen.

Efterat derpaa *Hans Kongelige Høihed Kronprindsen* og *samtlige Ministre* ligeledes havde sluttet sig til den foreliggende Indstilling, be-hagede *Hans Majestæt* allernaadigst at bifalde denne og saaledes al-lerhøist at approbere de af Justitsministeren forelagte Lovforslag til Forelæggelse for Rigsdagen. . . .

Møde i statsrådet 14. januar 1881.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 29. januar 1881.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 18. februar 1881.

Under Kongens Forsæde. Samtlige Medlemmer til stede. . . .

Conseilspræsidenten [Estrup] udbad sig derefter Hans Majestæts Tilladelse til i Statsraadet at gjøre en Meddelelse angaaende det af Regjeringen strax i Begyndelsen af den indeværende Rigsdagssamling forelagte Lovforslag om midlertidig Lønningsforbedring for Embedsmændene. Efterat dette Lovforslag havde gjenngaaet alle Stadier i hvert af Rigsdagens Thing, var der blevet nedsat et Fælledsudvalg, og efter alt hvad der nu foreligger, er det det sandsynligste, at der fra Fælledsudvalget vil fremkomme to forskjellige Indstillinger, og at det endelige Resultat bliver, at Lovforslaget bortfalder, og at der saaledes intet opnaas for Embedsmændene. Under disse Omstændigheder vil det derfor efter Hans Majestæts Regjerings Formening være nødvendigt paa anden Maade at skaffe Embedsmændene Hjælp, og det forekommer da Regjeringen, saaledes som Forholdene ere i væsentlige Henseender forandrede fra dengang Sagen i forrige Rigsdagssession blev bragt frem i Form af et Lovforslag om midlertidigt Lønningstillæg, at være ganske naturligt, at man nu vender tilbage til, ligesom tidligere, at søge givet et Dyrtdstillæg til Embedsmændene. Der kunde da i den Henseende være to Maader, hvorpaa det kunde gjøres: den ene at indbringe et eget Lovforslag, den anden at stille et Ændringsforslag til Finantsloven. Bestemmer man sig til at gaa den første Vei, vil jo Sagen komme nærmere for i Statsraadet, men skulde man anse det for rigtigere at bringe den frem i Form af et Ændringsforslag til Finantsloven, saa kommer den, efter de vedtagne Regler, ikke for i Statsraadet, og det er netop af Hensyn hertil, at *Conseilspræsidenten* har troet at burde her allerede nu nævne denne hele Sag for at forvise sig om, at Hans Majestæt ikke vil-

de misbillige Ministeriets eventuelle Skridt. At stille et saadant Ændringsforslag til Finantsloven vil nemlig være det samme som at indbringe et Punkt af stor Betydning, der maaske kan føre videre. Conseilspræsidenten vilde derfor ogsaa tage alvorligt i Betænkning at bringe Sagen frem som et Ændringsforslag til Finantsloven, hvis det blev det eneste store Dissentspunkt, men det synes allerede nu, at der kan gøres sikker Regning paa, at der vil blive adskillige andre større Dissentspunkter, og han ser saa ikke rettere end, at det da vil have sine Fordele at faa alle Slagpunkter sammen paa eengang, og i alt Fald vil det være til ingen Skade, at Summen forøges med hint nye Dissentspunkt. Imidlertid kan jo om Dissentspunkterne intet med Bestemthed vides før, som med det første vil ske, Finantsudvalgets Betænkning kommer til at foreligge, og Hans Majestæts Regjering vil derfor ogsaa først da kunne tage sin endelige Bestemmelse med Hensyn til den Form, hvorunder den her omhandlede Sag bliver at bringe frem; det er altsaa ogsaa, som allerede bemærket, kun for den Eventualitet, at man, naar det viser sig, at der bliver flere større Dissentspunkter paa Finantsloven, beslutter sig til at gaa den Vei at stille det paagjældende Ændringsforslag til denne, at Conseilspræsidenten, for forud at forvise sig om, at Hans Majestæt ikke vilde misbillige et saadant Skridt, har troet det rigtigst allerede nu idag at nævne Sagen i Statsraadet.

Hans Majestæt udtalte derefter, at Allerhøjstssamme ganske sluttede sig den af Conseilspræsidenten fremsatte Anskuelse. . . .

Møde i statsrådet 18. marts 1881.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 1. april 1881.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 23. april 1881.

Under Kongens Forsæde. Samtlige Medlemmer til stede.

Det tilførtes Protokollen, at det under 1ste April har allernaadigst

behaget Hans Majestæt Kongen i Naade at entledige General udenfor Nummer W. F. L. Kauffmann, Commandeur af Dannebrog og Dannebrogsmænd, fra det ham hidtil betroede Embede som Krigsminister, samt midlertidigt at overdrage de under Krigsministeriet hørende Forretninger til Marineministeren. . . .

Møde i statsrådet 7. maj 1881.

Under Kongens Forsæde. Samtlige Medlemmer til stede. . . .

Den fungerende Krigsminister [Ravn] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvori til allerhøieste Stadfæstelse indstilles den af Rigsdagen vedtagne Straffelov for Krigsmagten.

Hans Majestæt Kongen yttrede, at Allerhøistsamme, der i det Hele var en Modstander af, at en Lov som den her foreliggende blev bragt frem igjennem det private Initiativ, ikke kunde nægte, at han var en Ven af at bibeholde corporlig Straf i den militære Straffelov, og at han overhovedet ikke troede, at det var heldigt altfor meget at formilde de bestaaende Straffe, idet han navnlig fandt, at Bøiestrafpen kun var en ringe Erstatning for Afskaffelsen af al legemlig Straf.

Den fungerende Krigsminister [Ravn] maatte bemærke, at allerede de tidligere i sin Tid med Hans Majestæts Bemyndigelse Rigsdagen forelagte Regjerings-Forslag til en ny Straffelov for Krigsmagten gik ud paa i det væsentlige at afskaffe de legemlige Straffe, og det stod for ham klart, at det, efter at disse i saagodtsom i alle andre Lande ere blevne ophævede, ikke vil være muligt her at faa nogen Straffelov med Opretholdelse af legemlig Straf. Han skulde hertil endnu føje, at heller ikke en eneste af de militære Befalingsmænd i Hæren og Flaaden, som have Sæde i Rigsdagens Thing, har udtalt sig for Bibeholdelse af corporlig Straf, og det samme er Tilfældet med de militære Jurisdictionschefer, som have været Medlemmer af den Commission, der af Krigsministeriet har været nedsat med Hensyn til den paagjældende Sag. Hvad specielt Bøiestrafpen angaar, da var man ogsaa under de Overveielser, som havde fundet Sted i Krigs- og Marineministeriet, blevet enige om, til den kortvarige intensive Straf, som maatte ønskes optagen i Straffeloven, at foretrække denne Straf. Ministeren kunde derfor, hvad den foreliggende Lov i sin Helhed angik, ikke andet end udtale, at, ihvorvel han indrømmede, at

denne Lov kan have sine Mangler, tvivler han ikke om, at den vil være en god og brugbar Straffelov for Krigsmagten.

Justitsministeren [Nellemann] vilde for sit Vedkommende kun gjøre den Bemærkning, at hans Tvivl med Hensyn til den foreliggende Straffelov ikke vilde gaa i den Retning, at han ikke fandt den streng nok, men at han mere vilde anse det for et Spørgsmaal, om en saadan Straf som Bøiestrafen kan hos os, hvor alle Landets Børn ere værnepligtige, passende anvendes, og det endogsaa arbitrært, paa Personer, som ikke før ere straffede, medens han ikke vilde have Betænkelighed ved at anvende Straffen paa dem, der allerede er stempede som slette Subjecter. Han tror derfor ogsaa, at han, hvis han blot havde været Landstingsmand og ikke Medlem af Hans Majestæts Regjering, neppe vilde have stemt for Bøiestrafen, saaledes som den foreligger.

Efterat derpaa *Conseilspræsidenten* [Estrup] og ligeledes *Hans Kongelige Høihed Kronprindsen* havde sluttet sig til Krigsministeriets foreliggende Indstilling, behagede *Hans Majestæt Kongen*, i Overensstemmelse med denne, allernaadigst at forsyne den af Rigsdagen vedtagne Straffelov for Krigsmagten med Sin allerhøieste Stadfæstelse. . . .

Møde i Statsrådet 25. maj 1881.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 20. juni 1881.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i Statsrådet 27. juni 1881.

Under Kongens Forsæde. Samtlige Medlemmer til stede.

Finantsministeren [Estrup] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende allerhøieste Bemyndigelse til for Rigsdagen at forelægge det Forestillingen vedsluttede Forslag til Lov om Forlængelse af den ved Lov af 31te Mai d.A. givne Bevilling.

Efterat have refereret Forestillingen tilføjede Finantsministeren,

at naar det er fundet hensigtsmæssigt, i det foreliggende Lovforslag ikke, saaledes som Tilfældet har været med de tidligere midlertidige Finantslove, at sætte nogen Tidsgrændse, saa er Grunden den, at det ikke er muligt for Regjeringen at overse, hvorlænge det vil vare, inden vi faar en definitiv Finantslov for 1881–82, og at man ikke skal blive nødt til idelig at gjentage Forlængelser af den midlertidige Bevilling; men dette har dog ikke været den eneste Grund.

Det, at Tidsgrændsen er borte, har nemlig den store Betydning, at deri ligger en utvetydig Tilkjendegivelse af, at Regjeringen er beredt paa, tagende Situationen med Ro, at regjere med en midlertidig Finantslov og ikke pønser paa at fremkalde en Conflict med Rigsdagen for derved at faa Anledning til at give en provisorisk Finantslov. At Regjeringen agter ved en saadan at gjøre Spændingen endnu større, er noget, som bestandig udsprede fra Venstremændenes Side, men den stærkeste Modsigelse af at Regjeringen skulde tænke derpaa maa dog aldeles tydelig ligge i, at nærværende Lovforslag forelægges uden Tidsgrændse.

Hans Majestæt Kongen bifaldt allernaadigst Lovforslaget, saaledes som det foreligger, og meddelte Finantsministeren allerhøieste Bemyndigelse til at forelægge det for Rigsdagen. . . .

Conseilspræsidenten [Estrup] gav med Hensyn til det Rigsdagen foreliggende Forslag til Finantsloven for 1881–1882 en Meddelelse om Sagens hidtidige Gang og specielt om de Indrømmelser, som nu senest samtlige Høire-Medlemmer i det nedsatte Fælledsudvalg havde gjort for at tilveiebringe Enighed om Finantsloven. De af Høire saaledes, med Tilslutning af Hans Majestæts Regjering, stillede Forslag havde imidlertid ikke bragt Fælledsudvalgets Venstre til at fravige sit tidligere Standpunkt, og Sagen staar nu i Øieblikket saaledes, at man maa være beredt paa en Betænkning, hvori Flertallet vedtager Høires Forslag medens Mindretallet vedtager Finantslovforslaget i den Skikkelse, hvori det foreligger fra Folkethingets Side, og Sandsynligheden er da for, at ved Sagens endelige Foretagelse i begge Thing disse vedtage Loven i forskjellig Form. En Mulighed er der vel endnu for, at det kunne tilsidst komme til en Overenskomst mellem Thingene, men Sandsynligheden er for, at det modsatte sker, og naar den Situation da kommer, ser *Conseilspræsidenten*, og med ham samtlige øvrige Ministre, ikke andet end, at der maa følge derpaa en Opløsning af Folkethinget. Man kan imidlertid ikke være blind for, at Udgan-

gen af hele den forhaandenværende Crisis kan blive skjæbnesvanger, og at man maa være beredt paa, at Kampen fra tidligere Aar om Folke-thingets Enevælde kommer igjen. For Conseilspræsidenten er der da ingen Tvivl om, at man saa bør optage Kampen med alle de constitutionelle Midler, man har til Raadighed, og bruge disse Midler med Kraft. Kun dette kan være hans Raad, og han har, med Hensyn til den skjæbnesvangre Udgang, som den nuværende Crisis kan faa, troet allerede nu i dette Statsraadsmøde at burde gjøre Hans Majestæt bekendt med Situationen, medens det iøvrigt er en Selvfølge, at det er umuligt fortiden at tage nogen nærmere Bestemmelse om den Slagplan, som eventuelt skal følges af Regjeringen.

Hans Majestæt Kongen behagede allernaadigst at udtale, at Allerhøistsamme ganske sluttede sig til Conseilspræsidentens Anskuelser. . . .

Møde i statsrådet 6. juli 1881.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 28. juli 1881.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 30. august 1881.

Under Kronprindsens Forsæde. Samtlige Medlemmer til stede.

Det tilførtes Protokollen, at der under 28de Juli sidstleden er igjennem Conseilspræsidiets udfærdiget en allerhøieste Kundgjørelse om, at Hans Majestæt Kongen i Henhold til § 1 i Loven af 11te Februar 1871 har overdraget Regjeringens Førelse under Allerhøistsammes Fraværelse paa en Reise til Udlandet til Tronfølgeren, og at saaledes Hans Kongelige Høihed Kronprindsen fra den 28de Juli indtil Hans Majestæts Hjemkomst overtager Regjeringens Førelse i Allerhøistsammes Navn. . . .

Møde i statsrådet 21. september 1881.

Under Kongens Forsæde. Kronprindsen fraværende.

Det tilførtes Protokollen, at der under 14de September er igjen-

nem Conseilspræsidiets udfærdiget en allerhøieste Kundgjørelse om, at Hans Majestæt Kongen, efter at være vendt tilbage fra Sin Reise til Udlandet, samme Dag Selv har overtaget Regjeringens Førelse.

...

Udenrigsministeren [Rosenørn-Lehn] yttrede, at naar han idag, efter Samraad med Hans Majestæts øvrige Raadgivere, skal i Statsraadet henlede Allerhøistsammes Opmærksomhed paa det ønskelige i, at de Decreter af 1852, hvorved den hertugelig augustenburgske Familie udelukkes fra den af Kong Frederik den Syvende udstedte Amnesti for Deltagerne i det slesvig-holstenske Oprør, bringes ud af Verden, saa er det ikke noget nyt Spørgsmaal, der herved bringes paa Bane. Allerede tidligere har man nemlig erkjendt, at hint Forhold kunde benyttes til at hindre Udviklingen af en god nabovenlig Stilling til Tydskland, og at det indeholdt i sig Spirer til Strid, der under givne Omstændigheder kunde blive farlig nok. Det har derfor ogsaa alt flere Gange været drøftet, om det ikke maatte anses for hensigtsmæssigt at hæve de paagjældende Decreter, men paa Grund af de Hindringer, der unægtelig have været tilstede, har man fundet saa store Betæneligheder ved at bringe Tanken til Udførelse, at de endnu bestandig bestaa. Efterhaanden som Tiden er gaaet, ere imidlertid Hindringerne dels faldne bort og dels have de tabt i Betydning, medens paa den anden Side de Grunde, der talte for at se Spørgsmaalet bragt ud af Verden, ere voxede, hvorved Udenrigsministeren nærmest sigter til den Omstændighed, at det augustenburgske Hus er indtraadt i et meget nært Familieforhold til de regjerende Fyrstehuse i nogle af de mægtigste Naboriger, og at det maa anses for betænkeligt, dersom de bittre Følelser, for ikke at sige den Uvillie, der maaske endnu maatte være tilstede i den augustenburgske Slægt, skulde forplantes til hine Fyrstehuse og derigjennem til Folkene. Det paagjældende Spørgsmaal har derfor været gjort til Gjenstand for fornyet Forhandling af Hans Majestæts Ministre, som derefter ere komne til det Resultat at burde tilraade Allerhøistsamme nu at foretage de i den omhandlede Henseende fornødne Skridt. Hvad der navnlig ogsaa har i den seneste Tid ledet Tanken tilbage paa Sagen, er, at den Keiserlig tydske Gesandt er i Samtaler med Udenrigsministeren endog tvende Gange kommen ind paa denne, og uagtet Gesandten begge Gange har forsikkret om, at han ingen Instructioner havde modtaget om at bringe Sagen paa Bane, fik

Udenrigsministeren dog Indtrykket af, at det var med hans Regjerings Samtykke, at han rørte ved den, og at en Imødekommen fra vor Side vilde blive meget godt optaget. Dertil kom nu, at der just ved Hans Kongelige Høihed Kronprindsens Ophold i Carlsruhe tilbød sig en gunstig Leilighed til at bringe Sagen frem, idet det, forsaavidt Hans Kongelige Høihed maatte ville paatage sig et saadant Hverv, turde være at forudsætte, at han, der jo vilde samles med hele den tyske Keiserfamilie, i sine Samtaler vilde kunne tilveiebringe saadanne Udtalelser, som sikrede Sagen en god Optagelse, om det end ikke var at vente, at det skulde kunne lykkes Hans Kongelige Høihed at mage det saa, at der fra tysk Side fremkom en ligefrem Opfordring eller Anmodning i den paagjældende Retning. Hans Kongelige Høihed, til hvem derfor Udenrigsministeren, med Hans Majestæts Samtykke, derom henvendte sig, var ogsaa saa naadig at gaa ind paa at overtage hint Hverv, og Resultatet er blevet, at Udenrigsministeren igjennem et fra Kronprindsen modtaget Telegram – om hvis Indhold han igaar havde tilladt sig at underrette Hans Majestæt, der ogsaa selv havde faaet et lignende Telegram – har erfaret, at det er lykkedes Hans Kongelige Høihed i sine Samtaler i Carlsruhe at opnaa, hvad der tilsigtedes.

Udenrigsministeren maa saaledes anse Sagen for nu saavidt fremmet, at han i sine Collegers og eget Navn tør anbefale den til allerhøieste Afgjørelse, og naar han ikke selv har nedlagt allerunderdanigst Forestilling herom, men en saadan foreligger fra Justitsministerens Side, saa ligger det kun i, hvad der ved tidligere Leiligheder har været fulgt.

Justitsministeren [Nellemann] refererede derefter den nævnte af ham nedlagte allerunderdanigste Forestilling, hvori der, efter en nærmere Udvikling af hvorledes han maa holde for, at intet Hensyn, der har Krav paa nogen særlig Vægt, stiller sig iveien for Ophævelsen af de Hindringer, som hidtil ere antagne at have været tilstede for, at den Augustenborgske Familie havde Adgang til Riget, indstilles: At det maatte behage Deres Majestæt at bestemme, at alle tidligere Bestemmelser, som maatte indeholde Forbud imod, at Hertug Christian Carl Friederich August af Slesvig-Holsten-Sønderborg-Augustenborgs Familie og Prinds Frederik Emil August af Slesvig-Holsten-Sønderborg-Augustenborgs Familie indkomne her i Riget, ophæves.

Hans Majestæt Kongen kunde ikke andet end af de af Udenrigsministeren berørte Grunde finde det meget ønskeligt, at det bestaaende Forbud imod, at Medlemmer af den Augustenborgske Familie indfinde sig heri Riget, nu hæves, og at der, efter hvad Justitsministeren har udviklet i den refererede Forestilling, heller ikke synes at kunne være nogen Betænkelighed ved et saadant Skridt, bifaldt *Hans Majestæt* saaledes allernaadigst den foreliggende Indstilling, idet Allerhøistsamme derhos maatte ønske, at den trufne Foranstaltning bliver meddelt paa en saa simpel og lidet opsigtvækkende Maade som muligt.

Efterat derpaa i denne sidstnævnte Henseende saavel *Conseilspræsident* [Estrup] som *Justitsministeren* [Nellemann] og *Udenrigsministeren* [Rosenørn-Lehn] nærmere havde udtalt sig, blev man, under *Hans Majestæts* allerhøieste Tilslutning, enig om, at den Kongelige Resolution, hvorved de omhandlede Bestemmelser ophæves, simpelthen offentliggjøres i Ministerialtidenden, medens Udenrigsministeren vil sætte vore Gesandter i Udlandet i Kundskab om Resolutionen og tillige selv personlig gjøre den herværende engelske og den herværende tyske Gesandt bekendte med den. . . .

Møde i statsrådet 4. november 1881.

Under Kongens Forsæde. Kronprindsen fraværende.

Det tilførtes Protokollen, at under 20de October har det allernaadigst behaget *Hans Majestæt Kongen* at udnævne Marineminister E. F. Ravn, Storkors af Dannebrog og Dannebrogsmænd, til tillige at være Krigsminister. . . .

Møde i statsrådet 25. november 1881.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 16. december 1881.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 13. januar 1882.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 20. januar 1882.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 16. februar 1882.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 17. marts 1882.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 31. marts 1882.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 12. maj 1882.

Under Kongens Forsæde. Kronprinsen og Udenrigsministeren fraværende.

Finantsministeren [Estrup] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvori den af Rigsdagen vedtagne Finantslov for Finantsaaret fra 1ste April 1882 til 31te Marts 1883 indstilles til allerhøieste Stadfæstelse.

Det var, yttrede Finantsministeren, selvfølgelig med stor Beklagelse, at han maatte indstille en Finantslov som den foreliggende til Hans Majestæts Sanction, – en Finantslov, som ikke bestemmer noget Dyrtdidstillæg til Embedsmændene med en Lønning udover 2500 Kroner, – en Finantslov, som ikke giver Marinen det Skib den mest trænger til, – og endelig en Finantslov, som lader Universitetets Formue staa ligesaa ubeskyttet som tidligere. Hans Majestæts Ministerium havde imidlertid ikke formaaet at bringe noget bedre Resultat ud, og Ministeriet havde ikke anset det forsvarligt at forhindre, at det kom til en Overenskomst mellem begge Rigsdagens Thing, hvad en Erklæring overfor Landstinget vel havde kunnet have til Føl-

ge. Men det var iøvrigt ikke den største Mangel ved den af Rigsdagen vedtagne Finantslov, at den ikke tilfredsstillede paa hine tre Punkter; en endnu større Sorg for Ministeriet har det været, at det ikke er lykkedes at naa frem mod det Maal, som ligefra Begyndelsen har været Ministeriets Hovedformaal: at hævde Landstingets Ligeberettigelse med Folkethinget, ogsaa paa det finansielle Omraade, og derigjennem sikre en rolig Indvirkning paa den hele Udvikling, — at man, istedet for at komme noget Skridt nærmere til Maalet, snarere har fjernet sig fra dette. Saameget beklageligere maa det stille sig, som det forekommer Finantsministeren overveiende sandsynligt, at dersom man paa hine tre Punkter havde faaet en tilfredsstillende formel og reel Afgjørelse, saa vilde man derigjennem have naaet betydeligt frem til Maalet, og Sorgen over, at det ikke er sket, maa i samme Forhold nu være saameget dybere. Han skulde her ikke gaa nærmere ind paa de forskjellige Aarsager, som have medført det Resultat, der foreligger, men kun indskrænke sig til at fremhæve, at, saavidt han skjønner, skyldes den lidet tilfredsstillende Udgang af Finants-Fælledsudvalget, hvor der ved dets Nedsættelse var traadt 16 Høire-Medlemmer ind mod 14 Venstre-Medlemmer, den uheldige Spaltning, at 6 af Høire-Medlemmerne (2 af Folkethingets og 4 af Landstingets) fandt det rigtigt og forsvarligt at slutte paa egen Haand en Overenskomst med Venstre, hvoraf da igjen fulgte, at for de andre Høire-Medlemmer stillede Valget sig imellem to Onder, det ene: ialtfald ikke at modsætte sig en Overenskomst, som fandtes i Virkeligheden ydmygende, det andet: ved at hindre Overenskomsten at fremkalde en Conflict, hvor de vilde staa betydeligt svækkede, og af en Rækkevidde baade i Tid og Omfang, som det ikke var muligt at overse; af disse to Onder valgte da de 7 af Høire-Repræsentanterne for Landstinget at finde sig i Overenskomsten, medens den 8de stillede et selvstændigt Forslag.

Det var en Selvfølge, bemærkede Finantsministeren derefter, at det har maattet være Gjenstand for alvorlig Overveielse mellem Hans Majestæts Raadgivere, om den foreliggende Situation ikke burde medføre, at man søgte Hans Majestæt om Tilladelse til at trække sig tilbage, thi naar ikke en eneste af de saakaldte Indrømmelser fra Venstres Side kan stemples som en Tilbagegang fra dets Fordringer, og det ikke er lykkedes Ministeriet at komme noget Skridt nærmere frem mod Opnaaelsen af det Maal, som fra første Færd har

været dets Hovedopgave, saa ligger det meget nær, at hvad der nu er sket kunde og maaske burde være Anledning for Ministeriet til al-lerunderdanigst at anmode Hans Majestæt om at søge andre Raad-givere. Der var imidlertid i denne Henseende andre Hensyn, som Ministeriet derved maatte have at tage, og navnlig maatte det være et Hoved-Hensyn, hvorvidt Ministeriets Afgang vilde kunne antages at svække Høire-Partiets fremtidige Forsøg paa at holde Stand mod Venstres overgribende Fordringer, thi ganske vist er det en Deroute, og det en meget beklagelig Deroute, der nu er sket, men ved Siden deraf maa dog ogsaa den Betragtning gjøre sig gjældende, at Høire kan endnu fremdeles modsætte sig Overgrebene fra Venstre og under heldigere Forhold maaske gjenvinde, hvad man i Øieblikket har tabt. Han vilde da med Hensyn hertil kun skyde den Bemærkning frem, at han ikke anser det for sandsynligt, at der, naar det nuværende Ministerium fratraadte, vilde kunne dannes et Høire-Ministerium, ialtfald ikke et med Udsigt til bedre at kunne fortsætte Kampen mod Venstre, thi der er jo just ingen Overflødighed paa Kræfter. Nærmest ligger vel den Tanke, at Hans Majestæt, naar Ministeriet trak sig tilbage, vilde, som Situationen ligger for, søge et Ministerium af det gamle national-liberale Parti; men Finantsministeren anser det for umuligt for dette Parti at danne et Ministerium uden at slutte en Alliance med Venstre og medoptage Medlemmer af dette. Hvad imidlertid et saadant Coalitions-Ministerium angaar, da tror Finantsministeren, at Hans Majestæt kjender hans Mening om, at intet vilde være skadeligere end dette, og at da et Venstre-Ministerium, som jo sikkert vilde bidrage mægtigt til at drive Høire sammen, og overfor hvilket Landstingets Taalmodighed hurtigere vilde udtømmes end overfor et Coalitions-Ministerium, vilde være at foretrække.

En Betragtning endnu skulde Finantsministeren med Hensyn til Spørgsmaalet om det nuværende Ministeriums Afgang ikke undlade at fremhæve, og det var, at, naar Hans Majestæts Raadgivere vilde trække sig tilbage paa Grund af Overenskomsten mellem begge Rigsdagens Thing, vilde dette af Venstre blive betragtet som det, der satte Kronen paa Seiren.

Det er imidlertid ikke blot den Betragtning, at Høires Sag vilde tabe, dersom det skulde kjæmpe videre uden Ministeriets Støtte, der har været afgjørende, men Finantsministeren ser heller ikke, hvorledes Ministeriet vilde kunne trække sig tilbage uden forud at have

ladet dets Venner fornemme, at Overenskomsten paa Finantsloven vilde drage et saadant Skridt til Følge. Et Blik paa de Udtalelser, der foreligge fra Regjeringens Venners Side i Rigsdagen, viser, med hvilken Modbydelighed de, kun tvungne, ere gaaede ind paa Overenskomsten, og disse Mænd vilde, naar Ministeriet af denne tog Anledning til at gaa af, have Grund til at beklage sig over, at man havde ladet dem være uvidende om, at dette vilde blive Følgen af Overenskomsten.

Ministeriet har saaledes, efter alt hvad Finantsministeren har udtalt, troet, at det hverken af Hensynet til selve Hovedsagen: Modstanden imod Venstres overgribende Fordringer, eller af Hensyn til de Mænd, der have støttet Regjeringen, vilde være rigtigt, at Ministeriet nu tog Anledning af Overenskomsten til at bede Hans Majestæt om Afsked. Det maa jo vise sig i en nær Fremtid, om de have Ret, der nærmest betragte Overenskomsten som et definitivt Nederlag, eller de, som i den kun se en midlertidig Vaabenstilstand; Finantsministeren haaber det sidste, og det er selvfølgelig kun i den Forventning, at Ministeriet har troet det forsvarligt at undlade at bede om Hans Majestæts Tilladelse til at fratræde. Dertil kommer ogsaa, at der netop nu forestaar en Fornyelse af Landstinget, og det var jo dog muligt, at denne Fornyelse, ved at fjerne nogle Elementer og ved at bringe nye dygtige Kræfter ind, kunde bidrage til, at der maatte frembyde sig Chancer for at oprette det, der nu er tabt for Høire-Sagen, saa at der altsaa ogsaa forsaavidt kunde være Grund for Ministeriet til ikke altfor hurtigt at opgive Haabet paa Fremtiden.

Idet da Ministeriet nu androg paa Finantslovens Sanction, skulde han ikke gaa ind paa de øvrige enkelte Punkter i Loven, men kun sluttelig udtale, at han tror ikke, at den, ialtfald bortset fra nogle Smaapletter, som ere komne ind, og som man har troet at kunne lade passere, er i det Hele paa nogen Maade ringere end de senere Aars Finantslove.

Det behagede derefter *Hans Majestæt* allernaadigst at forsyne den foreliggende Finantslov med sin allerhøieste Stadfæstelse. . . .

Møde i statsrådet 20. maj 1882.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 16. juni 1882.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 28. juli 1882.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 15. september 1882.

Under Kronprindsens Forsæde. Samtlige Medlemmer til stede.

Det tilførtes Protokollen, at der under 9de August er igjennem Conseilspræsidiets udfærdiget en allerhøieste Kundgjørelse om, at Hans Majestæt Kongen har overdraget Regjeringens Førelse under Allerhøistsammes Fraværelse paa en Reise til Udlandet til Hans Kongelige Høihed Kronprindsen, der saaledes fra den 9de August indtil Hans Majestæts Hjemkomst overtager Regjeringens Førelse i Allerhøistsammes Navn. . . .

Møde i statsrådet 28. september 1882.

Under Kongens Forsæde. Samtlige Medlemmer til stede.

Det tilførtes Protokollen, at der under 25de September er igjennem Conseilspræsidiets udfærdiget en allerhøieste Kundgjørelse om, at Hans Majestæt Kongen, efter at være vendt tilbage fra Sin Reise til Udlandet, samme Dag Selv har overtaget Regjeringens Førelse, som Allerhøistsamme ved den allerhøieste Kundgjørelse af 9de f.M. havde under Sin Fraværelse overdraget til Hans Kongelige Høihed Kronprindsen. . . .

Møde i statsrådet 13. oktober 1882.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 3. november 1882.

Under Kongens Forsæde. Samtlige Medlemmer til stede. . . .

Justitsministeren [Nellemann] refererede en allerunderdanigst Fo-

restilling angaaende Livsstrafs Fuldbyrkelse paa Arrestanten Anders Nielsen kaldet Sjællænder, hvori indstilles: At den Arrestanten Anders Nielsen kaldet Sjællænder ved Høiesterets Dom af 11te f.M. for Mord i Medfør af Straffelovens § 190 idømte Livsstraf maa fuldbyrdes.

Hans Majestæt Kongen yttrede, at det forekom Allerhøiostsamme, at der tidligere havde været Tilfælde, hvor den begaaede Forbrydelse var af en i det Hele grusommere og afskyeligere Natur end den her foreliggende og hvor Høiesteret dog havde indstillet til Livsstraffens Eftergivelse; og ihvormeget Domfældte end kan have fortjent at lide den idømte Straf, maatte Hans Majestæt, for hvem det altid var et tungt Skridt at skulle underskrive en Dødsdom, helst ønske her at gjøre Brug af sin Benaadningsret, idet Allerhøiostsamme i saa Henseende fandt, at det dog talte noget til Fordel for Domfældte, at han havde havt en ringe Opdragelse, var i en tidlig Alder kommen ud fra sit Hjem, og aldrig havde været criminel talt.

Justitsministeren [Nellemann] turde vel ikke med Bestemthed benægte, at Høiesteret kan ved tidligere Leiligheder, hvor Omstændighederne syntes at maatte i det Hele stille sig mere ugunstigt for Forbryderen, end Tilfældet ved den her foreliggende Sag maatte være, have indstillet til Benaadning; men han troede imidlertid at turde hævde, at der endnu ikke er forekommet noget Tilfælde, hvor Livsstraffen er bleven eftergivet, naar, som ved nærværende Leilighed, kun een af Høiesterets Tilforordnede har stemt for Benaadning og alle de øvrige Tilforordnede for Straffens Fuldbyrkelse; og med Henhold til hvad der i den refererede Forestilling var udtalt, kunde Justitsministeren ikke andet end vedblivende formene, at ingen Benaadning bør finde Sted.

Conseilspræsidenten [Estrup] maatte bemærke, at selv om der har været Tilfælde, hvor en grusommere Forbrydelse har foreligget og dog den Domfældte er efter Høiesterets Indstilling bleven benaadet for Livsstraffen, vilde dette ikke for ham være Grund til nu at stemme for Benaadning, thi det er hans fulde Overbevisning, at man tidligere er gaaet for vidt med at benaade, og i de fleste Tilfælde, hvor Benaadning har fundet Sted, har han personlig været stemt derimod. Han tror, at Livsstraffen er den eneste Straf, som den Slags Forbrydere, der her haves for Øie, respecterer, og at den Skaansel, som igjennem Benaadning vises imod Forbryderen, maa de uskyldige

bagefter bøde for, saa at det derved, som det forekommer ham, bliver en Uret, der gjøres mod Samfundet. Det forekommer ham dernæst ogsaa, at netop det Slags Mord, der, saaledes som i det nu foreliggende Tilfælde, hvor desuden intetsomhelst andet end Lysten til at tage en Penge-Portemonnæ har drevet Forbryderen, begaas med fuldstændigt koldt Blod og Overlæg, er langt strafskyldigere end atrocere Mord, der begaas i en ophidset og exalteret Tilstand, og han kan ikke andet end tilraade, at den idømte Livsstraf fuldbyrdes.

Indenrigsministeren [Skeel] frygtede for, at hvis Domfældte be-naades, vil der ikke let herefter træffe noget Tilfælde, hvor Fuldbyr-delse af Dødsstraf vil blive anvendt, og han troede, at uskyldige Mennesker og Samfundet i det Hele ville komme til at lide derunder. Han saa heller ikke, at den Paagjældendes Opdragelse kan i Virke-ligheden gjøres gjældende til Fordel for ham; navnlig skulde Inden-riksministeren i saa Henseende fremhæve, at det paa Landet jo er det almindelige, at Husmænds-Børn i en tidlig Alder komme ud fra Hjemmet, og idet han specielt skulde udhæve, at Domfældtes Op-dragelse ikke har været anderledes, end at han er bleven confirmeret med god Charakter for Kundskab, sluttede han sig til dem, som mene, at Høiesteretsdommen bør exeqveres.

Udenrigsministeren [Rosenørn-Lehn] sluttede sig ligeledes til den Mening, at Dødsstraffen for det i nærværende Sag foreliggende over-lagte Rovmord bør fuldbyrdes.

Krigsministeren [Ravn] troede ogsaa, at her er et Tilfælde, hvor Hensynet til Samfundet absolut maa staa over Hensynet til Forbry-deren, og han maatte stemme for, at ingen Benaadning gives.

Ministeren for Kirke- og Undervisningsvæsenet [Scavenius] men-te, at saalænge vi har Livsstraf, bør den ikke, saa at sige, under-haanden og ad en Omvei afskaffes, og efter hans Overbevisning var da her, hvor der ikke har været anden Grund for Forbryderen til at dræbe den Paagjældende end Lyst til Penge, og hvor han ikke er ble-vet drevet af Sult og Nød, et Tilfælde, hvor Dødsstraffen bør exe-qveres.

Hans Kongelige Høihed Kronprinsen sluttede sig til, at den idømte Dødsstraf bliver at fuldbyrde.

Hans Majestæt Kongen behagede derefter allerhøist at resolvare, at den Arrestanten Anders Nielsen kaldet Sjællænder ved Høiesterets Dom af 11te f.M. idømte Livsstraf skal fuldbyrdes. . . .

17. NOVEMBER 1882–26. MAJ 1883

Møde i statsrådet 17. november 1882.

Intet medtaget fra dette Møde.

Møde i statsrådet 15. december 1882.

Intet medtaget fra dette Møde.

Møde i statsrådet 12. januar 1883.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 9. februar 1883.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 30. marts 1883.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 14. april 1883.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 18. april 1883.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 27. april 1883.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 26. maj 1883.

Under Kongens Forsæde. Ministeren for Kirke- og Undervisningsvæsenet, hvem der under 30te April allernaadigst er meddelt Reisetilladelse til Udlandet for et Tidsrum af 7 Uger fra den 6te Mai at regne, saaledes at for dette Tidsrum den midlertidige Bestyrelse af

Ministeriet for Kirke og Undervisningsvæsenet overdrages til Justitsministeren, var fraværende. . . .

Møde i statsrådet 11. juli 1883.

Under Kongens Forsæde. Samtlige Medlemmer til stede.

Det tilførtes Protokollen, at der under 28de Mai sidstleden er igjennem Conseilspræsidiets udfærdiget en allerhøieste Kundgjørelse, ifølge hvilken, da Hans Majestæt Kongen staar i Begreb med at foretage en Reise til Udlandet, Regjeringens Førelse under Kongens Fraværelse overdrages til Thronfølgeren, der saaledes fra den 29de Mai indtil Hans Majestæts Hjemkomst overtager Regjeringens Førelse i Allerhøistsammes Navn, samt at der fremdeles under 24de f.M. er igjennem Conseilspræsidiets udfærdiget en allerhøieste Kundgjørelse, om at Hans Majestæt, efterat være vendt tilbage fra Sin Reise til Udlandet, samme Dag Selv har overtaget Regjeringens Førelse. . . .

Møde i statsrådet 21. september 1883.

Under Kongens Forsæde. Samtlige Medlemmer til stede.

Det tilførtes Protokollen, at Hans Majestæt Kongen under 5te d. M. i Stedet for den den 22de August ved Døden afgaaede Statssecretair C. F. J. H. Liebe allernaadigst har udnævnt Cancellist i Udenrigsministeriet og fungerende Secretair hos Conseilspræsidenten, Legationssecretær J. L. R. Koefoed, Ridder af Dannebrog, til Statsraadssecretær, med hvilken Benævnelse Embedet fremtidig betegnes. . . .

Konseilspræsidenten [Estrup] udbad sig derefter Hans Majestæts Tilladelse til i Statsraadet at udtale sig om den almindelige politiske Situation, saaledes som denne har udviklet sig i Sommerens Løb.

Sidste Rigsdagssamling sluttedes, som Deres Majestæt allernaadigst vil erindre, med, at Folkethingets Flertal vedtog en Adresse til Kongen, der blandt andet udtalte den dybe Misstemning, som skulle findes i Folket, imod Ministeriet, og at dette fremkaldte en Adresse fra Landstinget i modsat Retning.

Da Folkethingets Adresse ikke bevirkede Ministeriets Afgang, for-

anstaltedes en Række af Venstremøder, paa hvilke der vedtoges »Resolutioner« i samme Aand og Retning som den af Folkethingets Flertal vedtagne Adresse, bestemte til at overbringes Deres Majestæt som Udtryk for det danske Folks Ønsker og Villie; og disse Venstremøder fremkaldte som Modsætning et stort Tal af Høiremøder i alle Landets Egne, ved hvilke dygtige og nidkjære Mænd af Høire med paaskjønnessværdig Opoffrelse af Tid og Kræfter havde bidraget til at oplyse Befolkningen om de sande statsretlige Forhold. Den stærke Tilslutning til disse Møder har vist, at Høire langtfra er nogen forsvindende Minoritet, og de have utvivlsomt styrket Høires Sammenhold og Selvtillid, ligesom den Maade, hvorpaa Venstre gjentagne Gange har søgt, at forstyrre Møderne, ikke lader nogen Tvivl tilbage om, hvor hensynsløs Venstre er i Valget af sine Midler. Spørges der om, hvorledes Folkethingets Flertal vil stille sig i den forestaaende Samling, maa Svaret vistnok blive, at det vil fastholde »Visnepolitiken« som det desuden vanskeligt kunde opgive, førend efter et nyt Valg til Folkethinget, men at det heller næppe vil gaa videre end til denne passive Modstand og navnlig næppe tør nægte Finantslovens Fremme. Denne vil sandsynligvis blive behandlet, men med sædvanlig Langsomhed, og vedtaget af Folkethinget med et saa tarveligt Indhold, som det paa nogen Maade kan antages, at Landstinget vil nøies med. Under disse Omstændigheder finder Ministeriet ingen Anledning til at følge en anden Vei end den hidtil fulgte. Som hidtil vil det ikke indskrænke sig til at forelægge Rigsdagen blot de absolut nødvendige Love, men man vil ved at forelægge andre nyttige Love tilbyde Rigsdagen Leilighed til Forhandling om disse. Naar da denne Leilighed ikke benyttes, bliver det klart, paa hvem Ansvar for Standsningen af Lovgivningsarbeidet hviler.

Konseilspræsidenten [Estrup] bemærkede sluttelig, at det ikke forekom ham, at der var Grund til at aabne Rigsdagen paa en anden Maade end den rent formelle, som har været anvendt i de sidste Aar. Et Kongeligt Budskab maatte i det væsentlige blive en Gjentagelse af Kongens Svar paa Adresserne i Foraaret, som næppe for Øieblikket vilde faa nogen virkelig Indflydelse paa Folkethingets Flertal.

Kongen bifaldt derefter, at Rigsdagen aabnes paa sædvanlig Maade, hvorom de fornødne Expeditioner ville være at forelægge i næste Statsraadmøde. . . .

Møde i statsraadet 27. september 1883.

Under Kongens Forsæde. Samtlige Medlemmer til stede. . . .

Krigsministeren [Ravn] refererede en allerunderdanigst Forestilling om Løsladelse af Horsens Straffeanstalt af Tugthusfange paa Kongelig Naade forhenværende Rekrut af Gardehusarregimentet Peter Anton Emil Stuhr, som i de sidste 3 Aar har været indlagt paa en Sindssygeanstalt, og som af Lægerne er erklæret uhelbredelig sindssyg.

Hans Majestæt Kongen yttrede, at Allerhøistsamme ikke i, hvad der var oplyst, fandt tilstrækkelig Grund til allerede nu at samtykke i, at en for Samfundet saa farlig Person løslades af Straffeanstalten, medmindre der havdes Garanti for, at han, saalænge han var farlig for Samfundet, kunde forblive i en Sindssygeanstalt.

Da *Hans Kongelige Høihed Kronprindsen* og *Ministrene* ligeledes ansaa det ønskeligst, at Løsladelsen udsattes, idet navnlig *Justitsministeren* [Nellemann] bemærkede, at den Paagjældende, engang løsladt af Straffeanstalten, ikkun vilde kunne holdes indespærret i en Sindssygeanstalt, saalænge han af dennes Læge ansaas farlig for den offentlige Sikkerhed, og da tillige *Krigsministeren* [Ravn] erkjendte, at meget kunde tale for at opsætte Løsladelsen, idet han allerunderdanigst bemærkede, at der muligen kunde være Grund til at komme tilbage paa Sagen, naar Stuhr havde siddet 8 Aar i Straffeanstalten, eftersom 8 Aars Tugthusarbejde var Maximum af den Straf, hvortil han kunde være bleven dømt efter den nye Straffelov for Krigsmagten, hvis denne havde været given, da han for 7 Aar siden dømtes, behagede det *Hans Majestæt* allernaadigst at give Forestillingen Paategning om, at denne Sag beror indtil videre. . . .

Møde i statsrådet 8. oktober 1883.

Under Kongens Forsæde. Kronprinsen fraværende.

Finantsministeren [Estrup] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvorved forelægges følgende tre Lovforslag, nemlig: Om Told- og Skibsafgifter, om Beskatning af Brændevinsbrænding og om en Ølskat.

Finantsministeren bemærkede, at disse Lovforslag i det væsentlige ere affattede i den Skikkelse, som de med Regjeringens Billigelse

efter en indtrængende Behandling i Landstinget modtog i dette Thing. I Lovforslaget om Told- og Skibsafgifter er der dog foretaget den Ændring, at, medens efter den nugældende Lov om Told- og Skibsafgifter upriviligerede Staters Skibe og Varer, som indføres i saadanne Skibe, skulle erlægge et Tillæg til den tariffmæssige Told af dennes halve Beløb, er der efter Forslaget givet Regjeringen en Bemyndigelse, hvorefter den kan belægge saadanne Skibe og Varer med den nævnte Tillægsafgift. Øiemedet med denne Forandring er at undgaa de Forviklinger, som muligen kunde opstaa med fremmede Regjeringer, hvis man her ubetinget skulde paalægge upriviligerede Skibe og Varer den her omhandlede Tillægsafgift, og denne Betragtning faar i Øjeblikket en særlig Betydning ved den nærliggende Mulighed, at Forhandlingerne med Spanien om en ny Handels- og Skibsfartstraktat maatte strandre. Forinden Finantsministeren iøvrigt vilde udtale sin Mening om, hvilken Indflydelse de nævnte Forhandlinger burde tillægges med Hensyn til Spørgsmaalet om det foreliggende Lovforslags Fremme, maatte han anse det ønskeligt, at Hans Majestæt allernaadigst vilde tillade Udenrigsministeren at give en Fremstilling af Gangen af disse Forhandlinger.

Udenrigsministeren [Rosenørn-Lehn], opfordret af *Hans Majestæt* til at udtale sig, mindede da om, at Spanien den 18de October 1881 opsagde Traktaten med Danmark af 1872 fra 18de October 1882 at regne og samtidig foreslog den danske Regjering at forhandle om en ny Handels- og Skibsfartstraktat, som skulde baseres paa Nedsættelse af gjeldende Toldsatser. Danmark erklærede sig rede til at forhandle med Spanien og udbad sig meddelt Udkastet til en ny Traktat. Der hengik imidlertid Maaneder, under hvilke den danske Regjering ad anden Vei erfarede, at den spanske Regjering ikke kunde paabegynde Forhandlingerne, forinden Cortes havde vedtaget de af Regjeringen forelagte nye finantsielle Lovforslag. I December 1881 meldte vel den her ved Hoffet accrediterede spanske Gesandt, som boede i Stockholm, at han var bemyndiget til at forhandle med den danske Regjering, men paa dennes Forlangende om i den Anledning at kjende den spanske Toldtarif, svarede Spanien med at sende den gamle Tarif, som dengang endnu var i Kraft. Først den 23de Juli 1882 modtoges her Underretning om, at den nye spanske Toldtarif var vedtagen og vilde træde i Kraft den 1ste August s.a. Udenrigsministeriet henvendte sig derpaa til Mr. Castellanos om en Forlæn-

gelse af Traktaten af 1872 til 18de April 1883, og samtidig fremkom denne Minister med en nærmere Opgivelse af Spaniens Fordringer og Tilbud. Den spanske Regjering afslog vort Forlangende om den gamle Traktats Forlængelse til Foraaret 1883. Derimod modtog Udenrigsministeriet den 13de October 1882 en Note fra Mr. Castellanos, hvorved Spanien erklærede at ville gaa ind paa en Forlængelse af Traktaten af 1872 dog ikke udover den 18de December 1882 og under Betingelse af, at Danmark strax i Principet vilde antage det fra spansk Side forelagte Grundlag og de dermed i Forbindelse staaende Tarifnedsættelser, samt at den nye Traktat undertegnedes inden fornævnte Datum 18/12 1882. Da den spanske Regjering derpaa i December forkastede de af Danmark stillede Forslag og som Forudsætning for fortsatte Forhandlinger fordrede, at Danmark skulle binde sin Tarif paa de nærmere angivne Punkter, samt da det nu var blevet sandsynligt, at Sverrig-Norge vilde komme til en Overenskomst med Spanien, gik den danske Regjering ind paa at forhandle paa den af Spanien opstillede Basis, og man anmodede derfor i Januar dette Aar Mr. Castellanos om at komme til København. De mundtlige Forhandlinger toge nu deres Begyndelse, men da den spanske Gesandt ikke turde antage noget Forslag uden særligt Samtykke hver Gang fra Madrid, trak Forhandlingerne i Langdrag. Og kom saa endelig Svaret, var det et Afslag. I Mai Maaned accepterede Danmark de af Sverrig antagne Tarifbestemmelser, dog med den Modification, at Tolden af Vin paa Fad sattes til fr. 22.50 pr. Hektoliter uden Alkoholgrændse. Men Spanien var heller ikke tilfreds med dette vidtgaaende Forslag. Den danske Regjering gjorde da den 3die August d.A. en sidste Indrømmelse, hvorved man gik saavidt, som det paa nogen Maade var muligt. Med Hensyn til Vin paa Fad gik man ned til fr. 21 pr. Hektoliter (7,5 øre pr. d. Ⓐ), ved Frugter til fr. 10 pr. 100 Kilo (3,5 pr. d. Ⓐ) og ved forarbejdet Kork til fr. 11,11 pr. 100 Kilos (4 øre pr. d. Ⓐ). Desuden havde man tidligere erklæret Salt toldfrit, og nedsat Tolden for Olivenolie til fr. 3 pr. 100 Kilos (2,08 øre pr. d. Ⓐ). Det nu modtagne spanske Svar, hvilket Udenrigsministeren oplæste, afslaar alle disse Tilbud og fordrer Vintolden nedsat til fr. 16, Tolden for tørrede Frugter til fr. 4.60 og Korktolden til fr. 10. Desuden opstilles der nye Fordringer om Told paa forskellige Gjenstande som Zink og Blyør. Der er saaledes meget lidet Haab om at komme til en Overenskomst med Spanien, og Udenrigsministeren maa

overlade til Finantsministeren at afgjøre, om Forhandlingerne med denne Magt skulle tillægges nogen Betydning med Hensyn til Toldlovens Fremme.

Finantsministeren [Estrup] udtalte derefter, at han vel meget beklagede saavel de Tab, som Islands Handel vilde lide, naar der ikke blev afsluttet en ny Handelstraktat med Spanien, som den Skade, der for Kjøbenhavns Handelsstands Vedkommende vilde følge af denne Tilstand, men paa den anden Side kunde han ikke skjønne rettere, end at de Offre, der forlangtes af Danmark, baade i og for sig vare altfor store og derhos i høi Grad ubillige, naar Hensyn toges til de Indrømmelser, som Spanien havde ladet sig nøie med for Sverrigs og Norges Vedkommende.

Det behagede herefter *Hans Majestæt Kongen* allernaadigst at approbere de ovennævnte 3 Lovforslag til Forelæggelse for Rigsdagen. . . .

Møde i statsrådet 25. oktober 1883.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 13. november 1883.

Under Kongens Forsæde. Samtlige Medlemmer til stede. . . .

Indenrigsministeren [Skeel] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Forslag til Lov om Meddelelse af Koncession til Anlæg og Benyttelse af en Jernbane fra Klampenborg Station til et Punkt i Nærheden af Rungsted eller Hørsholm.

Hans Majestæt Kongen fandt det i flere Henseender uheldigt at føre en Jernbane gennem Jægersborg Dyrehave og skjønnede ikke, at der var nogen egentlig Trang til en saadan Bane.

Da imidlertid saavel *Konseilspræsidenten* [Estrup] som *Indenrigsministeren* [Skeel] gjorde opmærksom paa, at de paagjeldende Autoriteter ikke havde næret nogen Betænkelighed ved Anlægget af denne Bane, til hvilken der kun vilde kræves Afstaaelse af en Jordstrimmel af Jægersborg Dyrehaves og Jægersborg Hegns Grund af ca. 14 Alens Bredde langs sammes østlige Side, hvorhos Forbindelsen imellem denne Jordstrimmel og Klampenborg Station skulde ske ved en

Tunnel, og da *Indenrigsministeren* [Skeel] derfor i den Overbevisning, at en Jernbane som den omhandlede i Tidens Løb ikke vilde kunne undgaas, ansaa det ønskeligt at gaa ind paa det nu gjorte Forslag, der tilføjede Dyrehaven saa liden Skade som vel muligt, behagede det *Hans Majestæt Kongen* allerhøist at approbere bemeldte Lovforslag til Forelæggelse for Rigsdagen. . . .

Møde i statsrådet 13. december 1883.

Under Kongens Forsæde. Samtlige Medlemmer til stede. . . .

Indenrigsministeren [Skeel] udbad sig Hans Majestæts Tilladelse til at gjøre Statsraadet en Meddelelse om en af ham paatænkt Forandring med Hensyn til Postvæsenets Overbestyrelse.

Ved allerhøieste Resolution af 15de November 1873 blev fra 1ste Januar 1874 at regne Post- og Telegrafvæsenet samt Statsjernbanedriften henlagt directe under Indenrigsministeriets 2det Departement, saaledes at Chefen for dette Departement fra den nævnte Tid fungerede som Generaldirecteur for disse Anliggender. I de siden forløbne Aar har det vist sig, at denne Ordning ikke har været hensigtssvarende, idet Omfanget af de Forretninger, som saaledes blev henlagte under Chefen for Indenrigsministeriets 2det Departement, tiltog i en saadan Grad, at de langt overgik, hvad en enkelt Mand kunde overkomme, selv om han maatte besidde den fornødne særlige Sagkundskab, der udfordredes i de forskjellige Grene af hans udstrakte Embedsvirksomhed. Der er ogsaa fra mange Sider fremkommet Udtalelser om det uheldige i den ved den ovenomtalte Kongelige Resolution skabte Ordning, og Ønsket om en Forandring i samme er ofte kommet til Orde ei blot i Publikum og i Pressen, men ogsaa i Rigsdagen. Ved Generaldirecteur Schous Død frembyder der sig nu en Leilighed til strax at bøde paa de paapegede Mangler, saavidt dette kan ske indenfor den ved Lønningslovene afstukne Ramme.

Indenrigsministeren [Skeel] udbad sig derfor Hans Majestæts Tilladelse til at fremkomme med en allerunderdanigst Forestilling om, at de Chefen for Indenrigsministeriets 2det Departement som Generaldirecteur for Postvæsenet paahvilende Forretninger udsondres fra bemeldte Departement og henlægges under den fungerende Com-

mitterede for Postvæsenet. Denne vil saaledes indtil videre ikkun blive lønnet med den Gage og øvrige Emolumenter, som han i sin nuværende Stilling oppebærer, men Indenrigsministeren betragter denne Ordning som kun midlertidig og forbeholder sig, naar Omstændighederne maatte vise sig gunstige at fremkomme med Forslag om, at Postvæsenets Overbestyrelse atter lægges i Hænderne paa en Embedsmand med en Generaldirecteurs Gage og Rang.

Efterat *Konseilspræsidenten* [Estrup] havde udtalt, at han fandt den foreslaaede Ordning meget heldig, behagede det *Hans Majestæt* at bifalde, at Indenrigsministeren nedlægger en allerunderdanigst Forestilling i Overensstemmelse med det ovenfor anførte. . . .

Møde i statsrådet 1. februar 1884.

Under Kongens Forsæde. Samtlige Medlemmer til stede . . .

Justitsministeren [Nellemann] udbad sig til Slutning Hans Majestæts Tilladelse til i Statsraadet at maatte referere en Sag, uagtet den paa Grund af en manglende Oplysning ikke var moden til at gjøres til Gjenstand for en allerunderdanigst Forestilling. Ministeren sigtede herved til et paatænkt Lovforslag om Opførelsen af en ny Sindssygeanstalt. I Rigsdagens afvigte Samling blev der forelagt et Lovforslag om Oprettelsen af en ny Sindssygeanstalt ved Lille Belt, idet man allerede dengang nærmest havde Opmærksomheden henvendt paa et umiddelbart Syd for Middelfart beliggende Areal. Men dette Sted blev dog ikke da endelig fastslaaet, fordi man befrygtede, at der ikke vilde kunde tilveiebringes tilstrækkeligt og godt Vand, noget, som maatte anses som en ufravigelig Betingelse for Arealets Benyttelse i det nævnte Øiemed, idet Sindssygeanstalten vilde behøve mindst 800 Td. Vand – efter senere Beregninger endnu mere – i Døgnet. Det tør nu vel anses for sandsynligt efter de stedfundne Boringer, at det fornødne Kvantum Vand vil kunne skaffes tilveie, men den chemiske Analyse af Vandet er ikke endnu tilendebragt, hvorfor Stedet for Anstaltens Opførelse ikke idag kan indsættes i det ommeldte Lovforslag. Ved dette vil der iøvrigt ikke alene blive foreslaaet Opførelsen af en ny Sindssygeanstalt for hele Landet, med Undtagelse af Kjøbenhavn, hvortil der i høi Grad er Trang, da Antallet af de Personer, der paa Grund af Mangel paa Plads ikke kunne modtages paa de be-

staaende Anstalter paa Oringe, ved Aarhus og i Viborg, er i stadig Stigen, – men der vil tillige blive bragt i Forslag en gennemgribende Forandring i den Maade, hvorpaa Udgifterne afholdes ved Sindssyges Behandling i Sindssygeanstalterne, og i Forbindelse hermed en anden Ordning med Hensyn til Maaden, hvorpaa de til Opførelsen af en saadan Anstalt fornødne Midler skulle tilveiebringes. Hidtil ere disse Udgifter blevne dækkede ved Ligninger paa Amts- og By-Kommunerne, for de førstnævntes Vedkommende efter Hartkornet, for de sidstes Vedkommende med Undtagelse af Kjøbenhavn, men det naturlige er upaatvivlelig, at Staten overtager disse Udgifter. Den eneste Hindring for Statens Overtagelse af alle Udgifter ved Sindssygevæsenet ligger i Hensynet til Kjøbenhavn, som har sin egen Sindssygeanstalt, der helt og udelukkende styres og drives af Kommunen selv og paa dennes egen Bekostning, medens de ikke-kjøbenhavnske Sindssygeanstalter stedse ere blevne bestyrede som Statsanstalter, og de dertil medgaaede Udgifter, skjøndt de reparerer paa Kommunerne, ere blevne bevilgede gennem Finantsloven. Der har derfor været ført Forhandlinger med Kjøbenhavns Magistrat om det Vederlag, som af Statskassen maatte ydes Kjøbenhavns Kommune til Gjengjæld for, at Staten overtager betydelige Udgifter, der alene komme den øvrige Del af Landet og ikke Kjøbenhavn til Gode. Efter Justitsministeriets, af Finantsministeriet tiltraadte Mening, vil dette Vederlag være at bestemme med Folketallet som Maalestok. Bortset fra hvad der tilkommer Kjøbenhavn som Godtgjørelse for den eventuelle Eftergivelse af det Viborg Sindssygeanstalt ydede Laan og foruden $\frac{1}{7}$ af Renten af det til den nye Anstalt medgaaende Beløb, vil der herefter være at udbetale Kjøbenhavn aarlig ca. 52.000 Kroner, og naar den nye Anstalt tænkes fuldt belagt, ca. 71.400 Kroner.

Idet *Justitsministeren* [Nellemann] med disse Bemærkninger overleverede Hans Majestæt et foreløbig Aftryk af det paatænkte Lovforslag, i hvilket Ordet »Middelfart« og det kalkulerede Beløb til Anstaltens Opførelse og Indretning var sat i Parenthes, udbad han sig Hans Majestæts allerhøieste Tilladelse til, naar den savnede Erklæring om, at Vandet paa det angivne Terrain ved Middelfart er brugeligt, var indkommen til Justitsministeriet, gennem Cabinettet at maatte forelægge Hans Majestæt bemeldte Forslag til Lov om Udgifter ved Sindssygevæsenet og om Oprettelsen af en Anstalt for Sindssyge i Fyn, med allerunderdanigst Indstilling om sammes Forelæggelse for Rigsdagen i indeværende Samling.

Hans Majestæt behagede derefter allernaadigst at meddele Justitsministeren den begjærte Bemyndigelse. . . .

Møde i statsrådet 29. februar 1884.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 14. marts 1884.

Under Kongens Forsæde. Kronprinsen fraværende. . . .

Finantsministeren [Estrup] refererede endelig en allerunderdanigst Forestilling angaaende Fremlæggelse for Rigsdagen af Forslag til midlertidig Finantslov for Finantsaaret 1884—85.

Finantsministeren bemærkede, at, da Folkethinget har beholdt Forslaget til Finantsloven for 1884—85 til Behandling i over 5 Maaneder, og 1ste Behandling af dette Forslag i Landstinget saaledes først kan finde Sted ca. 14 Dage før Udløbet af indeværende Finantsaar, vil det, forsaavidt Landstinget maatte bestemme sig til at ned sætte Udvalg i Anledning af bemeldte Finantslovforslag, være nødvendigt at fremlægge et Forslag til en midlertidig Finantslov, for at Landstinget kan faa den fornødne Tid til at fuldende sit Arbeide. Dette gjelder i og for sig og uden Hensyn til, at den Mening muligen maatte blive den seirende i Landstinget, at dette Thing af Hensyn til den nærværende Situation, om hvilken Finantsministeren med Hans Majestæts allernaadigste Tilladelse strax skulde have den Ære at udtale sig, vil akceptere Finantsloven i den af Folkethinget vedtagne Skikkelse, men desuden kan der inden Maanedens Udgang komme Omstændigheder frem, som kunne forandre Situationen og nødvendiggjøre en længere Forhandling. Det foreliggende Forslag er affattet ganske i Overensstemmelse med den lange Række af lignende midlertidige Finantslove, som tidligere ere blevne vedtagne, og Lovens Varighed er sat til en Maaned. Hvad dernæst angaar den Situation, under hvilken Finantslovforslaget for Øieblikket foreligger, Landstinget, fremhævede Finantsministeren, at bemeldte Forslag, saaledes som det er vedtaget af Folkethinget ved 3die Behandling, af Ordføreren for Majoriteten i dette Thing er betegnet som en »brugelig« men »ikke rundelig« Finantslov. At denne sidste

Betegnelsen er correct, viser tilstrækkelig den Omstændighed, at Kassebeholdningen efter den vil blive forøget med ca. $6\frac{3}{4}$ Millioner! Derimod er det meget tvivlsomt, om Finantsloven i sin nærværende Skikkelse i Sandhed kan siges at være »brugelig«. Vistnok findes der i den de Bevillinger, som ere absolut fornødne, aldeles uundværlige for at føre Administrationen i det kommende Finantsaar. Men af en Finantslov, der med Rette skal kunne kaldes brugelig, maa det tillige forlanges, at der i samme findes tilstrækkelige Bevillinger til at bevare i god og brugbar Stand det bestaaende. I saa Henseende lader det af Folkethinget vedtagne Finantslovsforslag meget tilbage at ønske, navnlig paa Forsvarsvæsenets Område, hvorpaa flere Exempler fremdroges. Desuagtet tror Finantsministeren ikke, at det vil være heldigt i det nærværende Øieblik at fremkalde en Konflikt paa Finantsloven ved at paakalde Landstingets Hjælp til Tilveiebringelsen af en bedre Finantslov. Finantsministeren fremhævede i saa Henseende først, at Finantsloven kun er et Overslag over Statens Indtægter og Udgifter, og at de Udgifter, som i det kommende Aars Løb vise sig at være uundgaaelig nødvendige, derfor, som sædvanlig, maa afholdes paa forventet Tillægsbevilling, naar de ikke findes opførte paa Finantsloven. Dernæst udtalte Finantsministeren som sin bestemte Mening, at det vil vise sig umuligt at opnaa en bedre Finantslov iaar ved Landstingets Hjælp, da Folkethingets Flertal, med de forestaaende Valg for Øie, kun kan ønske en Konflikt, hvis Udgang – hvad enten den blev en Ydmygelse for Landstinget eller en ny provisorisk Finantslov – vilde være vel skikket til ved Valgene at bringe dets uheldige Visnepolitik i Forglemmelse. Efter hvad der er Finantsministeren bekendt, ønsker den langt overveiende Del af Landstingets Høire ogsaa, at der iaar undgaas Konflikt paa Finantsloven, netop af Hensyn til de forestaaende Valg, som en stor Del af Høire haaber vil give et bedre Udfald, naar Venstre, uden at have faaet nye Agitationsmidler, nødes til at gaa til Valgene udsat for Høires Angreb paa dets hidtidige uheldige Politik. Det er ikke Landstingets Mening at ville opgive sin Ret til Medbestemmelse af Finantslovens Bevillinger, men kun at udsætte Kampen derom, til den kan optages under de gunstigere Forhold, som antages at ville komme til stede efter Valgene.

Det er saaledes Finantsministerens Mening, at det ikke vil kunne lykkes ved Landstingets Hjælp at faa en rigeligere Finantslov, og at

det ikke vil være rigtigt ved at kræve Landstingets Hjælp at fremtvinge en Konflikt nu, som Thingets Flertal ønsker udsat.

Kongen udtalte, at Hans Majestæt gjerne vil følge Konseilspræsidentens Anskuelse, at det er rigtigt saa at søge at undgaa Konflikten for ikke at give Venstre et kostbart Vaaben ihænde ved de kommende Valg, men det forekommer dog Hans Majestæt, at Landstingets Anseelse derved vil svækkes i Vælgernes Øine, især naar man ser den Ringeagt, Folkethinget viser det andet Thing ved Aar for Aar at beholde Finantslovsforslaget langt udover den Tid, Grundloven hjemler Rigsdagen Ret til at være samlet. Landstinget burde derfor dog i det mindste lade Folkethinget mærke, at det ei vedvarende vil lade sig behandle paa denne Maade, men at det vil fordre sin Stilling hævdet som ligeberettiget Faktor med Folkethinget paa Lovgivningsmagtens Omraade, ogsaa for Finantslovens Vedkommende.

Konseilspræsidenten [Estrup] bemærkede hertil, at han ingenlunde er blind for det betænkelige ved at tage Finantsloven, som den er. Men paa den anden Side maa det erindres, at Landstinget event. selvfølgelig ikke blot vil stemme for Finantsloven, som den foreligger fra Folkethingets Haand, men vil ledsage sin Afstemning med Motiver, i hvilke udtales, hvorfor Landstinget finder sig i Finantsloven. Landstingets Afstemning maa fremkomme som noget, hvorom Høires Repræsentation i sin Helhed og i fuld Forstaaelse med Regjeringen er enig, saa at Tilliden til Landstinget ikke svækkes i Hørebeholdningen. Landstingets berettigede Indflydelse paa Finantsloven vil ikke kunne hævdes uden gennem en alvorlig Kamp i Folket, men ved denne Gang at gaa udenom en saadan Kamp opgives denne ikke, – den udsættes ikkun, til den kan optages under heldigere Vilkaar. Det gjelder i Politikken som i Krigen, at en klog General ikke undser sig ved at trække sig tilbage, naar han tror, at han ved at tøve kan faa bedre Udsigt til at seire.

Det behagede derefter *Hans Majestæt* allernaadigst at approbere ovennævnte Lovforslag til Forelæggelse for Rigsdagen. . . .

Møde i statsrådet 29. marts 1884.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 7. maj 1884.

Under Kongens Forsæde. Indenrigsministeren fraværende. . . .

Det tilførtes Protokollen, at *Hans Majestæt* ved allerhøieste Resolution af Dags Dato havde overdraget den midlertidige Bestyrelse af Indenrigsministeriet under Kammerherre Skeels Sygdom til Justitsminister Nellemann. . . .

Møde i statsrådet 30. maj 1884.

Under Kongens Forsæde. Indenrigsministeren fraværende. . . .

Konseilspræsidenten [Estrup] udbad sig dernæst Hans Majestæts allernaadigste Tilladelse til at give en Fremstilling af Gangen i Forhandlingerne om den spanske Handelstraktat og om det Rigsdagen i Anledning af samme forelagte Forslag til Beslutning.

Som det vil være i Deres Majestæts allernaadigste Erindring, er det over 2 Aar siden – den 18de October 1881 – at den spanske Regjering opsagde den dansk-spanske Tractat af 1872, saaledes at dens Gyldighed skulde udløbe samme Dag i det paafølgende Aar; men det var dog først i Juli 1882, at Spanien endelig formulerede sine Fordringer og Tilbud med Hensyn til den Tractat, der skulde afløse den opsagte. Paa det i Forslag bragte Grundlag fandt den danske Regjering sig ikke foranlediget til at forhandle, da det gik ud paa en meget betydelig Nedsættelse af Tolden navnlig paa Vin og saaledes vilde nøde os til at binde vor Tarif, noget, vi ikke mente at burde inklade os paa, saalænge der ikke var nogen uundgaaelig Nødvendighed tilstede derfor. En saadan indtraadte først, da det i Vinteren 1883 viste sig, at vor nærmeste Nabo og Concurrent paa det spanske Fiskemarked Sverrig-Norge vilde afslutte en Tractat med Spanien paa det af denne Magt opstillede Grundlag, og vi erklærede os da ogsaa villige til at tage dette til Basis for Forhandlingerne, da Danmark vilde lide Tab ved at staa uden Tractat, naar Sverrig-Norges Handel og Skibsfart nøde godt af en saadans Bestemmelser. Forhandlingerne tilendebragtes først i Marts dette Aar, dels fordi Spaniens Fordringer i sig selv vare urimelige, dels fordi den spanske Regjerings Svar paa vore Noter lode vente paa sig 8 á 9 Uger. Med Hensyn til Indholdet af de tvende den 29de Marts d.a. afsluttede Traktater, en Handels- og en Søfartstraktat, tillader jeg mig at hen-

holde mig til, hvad jeg tidligere allerunderdanigst har haft den Ære at foredrage Deres Majestæt.

Der stod nu tilbage at erhverve Rigsdagens Samtykke for Handelstraktatens Vedkommende. Imod det i denne Anledning med Deres Majestæts allerhøieste Samtykke forelagte Forslag til Beslutning, blev der i Folkethinget strax gjort gjeldende, at vi havde betalt Traktaten meget for dyrt, og at det var Regjeringens egen Skyld, at den var bleven saa kostbar for Landet. Hvad det første Punkt angaar, maa det imidlertid for det første bemærkes, at det Offer af Statskassen, Vedtagelsen af den spanske Handelstraktat vil medføre, vil beløbe sig til omtrent $\frac{1}{2}$ Million Kroner om Aaret, men heraf kommer ikkun henved 40.000 Kroner Spanien tilgode, medens Resten af Tabet i Statsindtægter skyldes den Omstændighed, at der maa gjøres andre Stater de samme Indrømmelser, som ere blevne gjorte Spanien, der selv taber ca. 160.000 Kroner ved Traktaten. Forsaavidt man dernæst i Betragtningen over dennes Kostbarhed har anket over, at Tolden af Salt er hævet, staar dette i bestemt Strid med, hvad Folkethinget tidligere har ønsket, idet man netop har fremhævet, at Ophævelsen af denne Afgift vilde komme Befolkningen i det Hele til gode. Og endelig er det kun absolut taget, at Danmark i Sammenligning med Sverrig og med Norge kan siges at have betalt uforholdsmæssigt mere for Traktaten end hvert af disse Lande; thi vel kunne Offrene for den danske Statskasse siges at beløbe sig til ca. 516.000 Kr., medens de for Sveriges Vedkommende ere angivne til Kr. 320.000 og for Norges til kr. 286.000, altsaa tilsammen dog mere end Danmarks Tab, men Danmarks væsentligste Offer er Ophævelsen af Salttolden, der som nys bemærket, snarere er at betragte som en Fordel, medens derimod det Offer, Danmark bringer paa Afgiften af de saakaldte Luxusvarer er langt mindre end det, som Naborigerne have bragt, nemlig Kr. 140.000 imod Kr. 314.000 for Sverrig og Kr. 186.000 for Norge. Naar man fremdeles har bebreidet Regjeringen, at den har forspildt det rette Øieblik til Traktatens Afslutning, nemlig Marts 1883, da Sverrigs og Norges Traktater bleve undertegnede, og at derfor vort Offer er blevet saa stort, er hertil at svare, at der er ringe Sandsynlighed for, at vi dengang vilde have faaet Traktaten billigere, da det ikke var at vente, at en lille Stat som Danmark skulde kunne knække Spaniens Overmod; det var meget snarere en Fordel for os, at andre mægtigere

Stater havde tvunget Spanien ud af den oprindelige Stilling. Folkethingets Flertal betingede Vedtagelsen af Beslutningen om Traktaten af Vedtagelsen af et af det indbragt Forslag om en ny Toldlov. Dette vilde medføre en øieblikkelig Nedgang i Statsindtægterne af over 4 Millioner Kroner og en derpaa følgende Nedgang af $2\frac{3}{4}$ Million, altsaa tilsammen et Tab i Statsindtægten af circa 7 Millioner aarlig, uden at der gaves nogensomhelst Kompensation for dette Tab.

Da Landstinget derfor fik denne Toldlov til Behandling, hævdede dette Thing meget bestemt, dels at der ingen Forbindelse er imellem den spanske Handelstraktat og en almindelig Toldreform, dels at Folkethingets Toldforslag i sig selv er aldeles uantageligt endog som Grundlag for Forhandling om en Toldreform. Det henlagde det derfor med en Dagsorden, hvori det tillige udtaltes, at Landstinget vilde vedtage den spanske Traktat, om det maatte ønskes i Lovsform, hvortil ogsaa Regjeringen havde erklæret sig villig.

Folkethinget fremmede derefter Beslutningen om Traktaten, skjøndt det tidligere havde udtalt, at det kun vilde fremme den, under Forudsætning af en almindelig Toldlovs Vedtagelse, men det betingede sit Samtykke af, at der samtidig eller forinden udkom en Lov, hvorved Loven angaaende en Krigsskat paa Brænderidriften og Vareindførselen af 5te August 1864 ophæves fra 1ste April 1885. Dersom dette Forslag var blevet Lov, vilde ei blot Statsindtægterne blive formindskede med ca. $3\frac{1}{4}$ Million om Aaret, men der vilde tillige fremkomme høist mærkelige Resultater. Saaledes vilde Vintolden blive yderligere nedsat, end det er sket ved den spanske Traktat; Statsindtægten af Sukker, paa hvilken Vare man ellers har været enig om, at der ikke skulde finde en Nedsættelse Sted, vilde lide en betydelig Nedgang; det samme gjelder om Tobak, The, Spiritus og endelig Brændevin, for hvis Vedkommende Nedsættelsen vilde gaa op til over 1 Million Kroner om Aaret, — altsammen Varer, som man ved en eventuel Toldreform havde tænkt at belægge med en højere Told. Man indrømmede vel, at dette i sig selv var meningsløst, men man trøstede sig med, at selve denne Ophævelse af Krigsskatten aldrig vilde komme til at træde i Kraft, da man ventede at ville kunne blive enig om en ny Toldlov inden 1ste April 1885 — og det uagtet man i 13 Aar forgjæves har søgt en Løsning af denne Sag. En saadan Nedgang i de faste Statsindtægter, som den, der vilde følge

af Krigsskattens Ophævelse, vilde ikke kunne ske, uden at det maatte blive nødvendigt at paalægge nye Skatter. Men det er ogsaa sandsynligvis det Maal, som Venstre stræber hen til, at faa gennemført en saa betydelig Nedgang i Statsindtægterne, at de forhaandenværende Midler ikke ere tilstrækkelige til Statsfornødenhederne; thi naar det først er kommet dertil, at Regjeringen maa søge Rigsdagens Samtykke til nye Skatter, vil dens Stilling være yderligere vanskeliggjort, ja vel endog uholdbar. Krigsskatteoven af 5/8 1864 har dernæst i Virkeligheden ikke den midlertidige Character, som tilsyneladende ligger i Navnet. Den stadfæstede den foreløbige Lov af 19de Februar s.a. uden at der blev sat nogen Grændse for dens Varighed, saaledes som Tilfældet var med en anden Krigsskatlov af 21de Marts s.A., der udtrykkelig begrænsedes til kun at gjelde for eet Aar. Mange af de Skatter, der ere blevne paalagte i Anledning af Krigene i Begyndelsen af dette Aarhundrede, bestaar ogsaa endnu. Og naar Udbyttet af Krigsskatten af 5te August 1864 staa opført for sig paa Finantsloven ved Siden af de andre Toldindtægter og den øvrige Brænderiafgift, da maa det bemærkes, at denne Adskillelse ikke fandt Sted i de 5 første Aar, efterat Loven var traadt i Kraft, men at denne særskilte Postering indførtes ved Finantsloven af 1872, samtidig med, at den Ide fik Indgang, at Krigsskatten var en midlertidig Skat, som man havde en moralsk Berettigelse til at faa hævet.

Dette Folkethingets andet Forsøg paa at betinge den spanske Traktats Vedtagelse af en betydelig Nedgang i Statens Indtægter brast igaar i Landstinget, som gav et ubetinget Samtykke til den spanske Traktat. I Løbet af Dagen vil der blive afholdt Møde saavel i Folkethinget som i Landstinget. Det er at forudse, at intet af Thingene vil vige ud af sin engang indtagne Stilling, og der er meget liden Sandsynlighed for, at der vil blive forlangt Nedsættelse af et Fælledsudvalg. Skulde et saadant blive bragt i Forslag fra Folkethingets Side, kan Landstinget, da der her ikke er Tale om et Lovforslag, vel modsætte sig et saadant Udvalgs Dannelse, men det er dog rimeligt, at det vil gaa ind derpaa for ei at faa Skyld for at være Aarsag i den spanske Traktats Ikke-Vedtagelse, skjøndt det ikke er let at se, hvorom Forhandlingerne i et saadant skulde dreie sig, eftersom der ikke igjennem de foregaaende Forhandlinger var blevet tilveiebragt noget Fælledsgrundlag. . . .

Møde i statsrådet 9. juni 1884.

Under Kronprinsens Forsæde. Indenrigsministeren fraværende.

Det tilførtes Protokollen, at de i forrige Statsraadsmøde Hans Majestæt Kongen af Konseilspræsidenten forelagte Kundgjørelser om Regjeringens Overdragelse til Hans Kongelige Høihed Kronprindsen under Kongens Fraværelse i Udlandet paa Afreisens Dag den 31te Mai vare blevne af Hans Majestæt overleverede til Kronprindsen.

...

Møde i statsrådet 12. august 1884.

Under Kongens Forsæde. Indenrigsministeren fraværende.

Det tilførtes Protokollen, at der under 16de Juli er gennem Konseilspræsidiets udfærdiget en Allerhøieste Kundgjørelse om, at Hans Majestæt Kongen, efterat være vendt tilbage fra Sin Reise til Udlandet, samme Dag Selv har overtaget Regjeringens Førelse. . . .

Møde i statsrådet 12. september 1884.

Under Kongens Forsæde. Samtlige Medlemmer til stede.

Det tilførtes Protokollen, at det under 29de August d.A. har allernaadigst behaget Hans Majestæt Kongen at entledige efter Ansøgning i Naade Kammerherre Erik Vilhelm Robert Skeel til Dronninglund, Storkors af Dannebrog og Dannebrogsmænd, fra det ham hidtil betroede Embede som Indenrigsminister, samt at udnævne Overpræsident i Kjøbenhavn Søren Hilmar Steinder Finsen, Commandeur af Dannebrog og Dannebrogsmænd, til Indenrigsminister.

Den nyudnævnte Minister var tilstede og tog Sæde i Statsraadet.

...

Møde i statsrådet 3. oktober 1884.

Under Kongens Forsæde. Samtlige Medlemmer til stede.

Det tilførtes Protokollen, at det under 12te September allernaadigst har behaget Hans Majestæt Kongen at entledige efter Ansøgning i Naade Marine- og Krigsminister, Commandeur udenfor Nummer i Flaaden Niels Frederik Ravn, Storkors af Dannebrog og

Dannebrogsmand, fra det ham hidtil betroede Embede som Krigsminister, samt lige allernaadigst at udnævne Directeur for Krigsministeriet Oberst udenfor Nummer i Artilleriet Jesper Jespersen Bahnson, Commandeur af Dannebrog og Dannebrogsmænd til Krigsminister. Den nyudnævnte Minister var tilstede og tog Sæde i Statsraadet. . . .

Møde i statsrådet 5. oktober 1884.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 1. november 1884.

Under Kongens Forsæde. Samtlige Medlemmer til stede.

Det tilførtes Protokollen, at der under 19de f.M. er gennem Konseilspræsidiets udfærdiget en allerhøieste Kundgjørelse om, at Hans Majestæt har overdraget Regjeringens Førelse under Allerhøistsammes Fraværelse paa en Reise til Udlandet til Hans Kongelige Høihed Kronprindsen, samt at der fremdeles under 26de s.M. gennem Konseilspræsidiets er udfærdiget en allerhøieste Kundgjørelse om, at Hans Majestæt efter at være vendt tilbage fra Sin Reise til Udlandet samme Dag Selv har overtaget Regjeringens Førelse.

. . .

Møde i statsrådet 29. november 1884.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 6. januar 1885.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 23. januar 1885.

Under Kongens Forsæde. Samtlige Medlemmer til stede.

Indenrigsministeren [Finsen] refererede en allerunderdanigst Forstilling angaaende Forslag til Lov om Gjenopførelse af Christiansborg Slot, samt om Opførelse af en Rigsdagsbygning.

Indenrigsministeren beklagede, at det som Følge af Tidens Knap-
hed ikke havde været muligt at udføre nøiagtige og fuldstændigt de-
taillerede Overslag over Bygningsudgifterne, men ikkun et approxi-
mativt Overslag over disse. Men en Borgen for, at dette med Tiden
vilde vise sig ikke at fjerne sig meget fra det rigtige, fandt han i
Friherre Th. Hansens store Erfaring og almindelig anerkjendte Dyg-
tighed. I det Ministeren derhos fremhævede, at de 3 Millioner, som
begjæres ved Lovforslaget, ikkun ere beregnede til Slottets Opførel-
se, ikke tillige til dets indre Dekoration, og at i de til Rigsdagsbyg-
ningens Opførelse anslaaede 3 Millioner ikke ere indbefattede Ud-
gifterne til Byggegrundens Erhvervelse, tilføjede han sluttelig, at
det var hans Hensigt at forelægge Lovforslaget i Landstinget.

Det behagede derefter *Hans Majestæt* at approbere dette Lovfor-
slag til Fremsættelse for Rigsdagen. . . .

Møde i statsrådet 6. februar 1885.

Under Kongens Forsæde. Samtlige Medlemmer til stede. . . .

Finansministeren [Estrup] refererede fremdeles tvende allerun-
derdanigste Forestillinger, hvorved forelægges henholdsvis følgende
tvende Lovforslag, nemlig: Forslag til Lov om Forandring i Koloni-
aloven for de dansk-vestindiske Øer af 27de November 1863 og
om Hærstyrken paa de dansk-vestindiske Øer og Forslag til Lov om
midlertidig Toldbegunstigelse for Sukker og Mallas tilvirket paa St.
Croix.

Idet Finansministeren bemærkede, at det turde være ønskeligt,
at Rigsdagen, som siden 1880 ikke alvorlig har beskjæftiget sig med
Vest-Indien, fik Leilighed til at udtale sig om Statens Forhold til
Kolonierne paa det finansielle Omraade, tilføjede han, at det var
hans Hensigt at forelægge Landstinget disse Lovforslag, af hvilke
det første tilsigter at aabne en Mulighed for at tilveiebringe en Ba-
lance i Øernes Budget og derved en Basis for Øernes fremtidige Ud-
vikling, medens det andet søger at hjælpe St. Croix udover de øde-
læggende Følger af den nuværende Sukkerkrise.

Ovennævnte Lovforslag bleve af *Hans Majestæt* allerhøiest appro-
berede til Fremsættelse for Rigsdagen. . . .

Ministeren for Kirke- og Undervisningsvæsenet [Scavenius] referede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Forslag til Lov om Opførelse af en Bygning for Museet for de nordiske Oldsager og for det ethnografiske Museum m.m.

Hans Majestæt Kongen udtalte, at det var lidet tiltalende for Hans Majestæts Følelse, at Rosenborgs skjønnede Have, der er en yndet Spadsereplads for Kjøbenhavns Indvaanere, skulde indskrænkes ved en saadan Museumsbygning, og det forekom Hans Majestæt, at der paa Voldterrainet eller andensteds maatte kunne skaffes den fornødne Plads tilveie, forsaavidt de paagjeldende Museer ikke vedblivende kunde benytte »Prindsens Palais«, selvfølgelig efterat dette var blevet underkastet den tilbørlige Omdannelse.

Ministeren gjorde imidlertid for det første opmærksom paa, at Slotshaven formentlig ikke vilde lide ved den paatænkte Bygning, da de store Alleer vilde blive bevarede, og da det var Hensigten, at Haven skulde have Erstatning for det afgivne Grundstykke ved Inddragelsen af Exercerpladsen under Parkanlægget, ligesom ogsaa Terrainet vilde blive smukt beplantet saavel om denne Bygning som om den projecterede Bygning for den Kongelige Maleri- og Sculptursamling, hvis eventuelle Opførelse i den Kongelige Frugthave vilde aabne denne hidtil lukkede Have for Publikum. Dernæst fremhævede Ministeren, at saavel Opførelsen af Museumsbygningen andensteds, navnlig paa Voldterrainet, der tilhører Kjøbenhavns Kommune, som Ombygningen af Palaiset i Kalleboderne, der helt maatte nedrives, foruden at de op til samme stødende Eiendomme maatte erhverves ved Expropriation, vilde forøge Udgifterne til Museumsbygningen meget betydelig.

Efterat derpaa *Hans Kongelige Høihed Kronprindsen og Konseilspræsidenten* [Estrup] havde sluttet sig til Kultusministerens Indstilling, behagede det *Hans Majestæt Kongen* at approbere bemeldte Lovforslag, idet Hans Majestæt tillige særlig tog i Betragtning, at det var ønskeligt at imødekomme det af Landstinget udtalte Ønske, om at saavidt muligt samtlige Forslag til nye Museumsbygninger samtidig kunde foreligge Rigsdagen. . . .

Møde i statsrådet 16. februar 1885.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 7. marts 1885.

Under Kongens Forsæde. Samtlige Medlemmer til stede. . . .

Konseilspræsidenten [Estrup] udtalte sig sluttelig, paa dertil af *Hans Majestæt Kongen* given Foranledning, i Korthed om den nuværende politiske Situation. Han bemærkede i saa Henseende først, at »Forslaget til Lov om Bemyndigelse til midlertidig at opkræve Skatter og afholde Statsudgifter« var blevet modtaget med stor Uvillie af Folketinget, som har ombyttet det med en »midlertidig Finanslov« ganske med den Affattelse, som Landstinget ifjor erklærede for aldeles ubrugelig. Der er nu af Høires Bestyrelsesudvalg stillet Forslag til 2den Behandling i Landstinget om at vende tilbage til Lovforslagets oprindelige Affattelse, hvilket Forslag utvivlsomt vil blive vedtaget idag. Det er herefter kun lidet sandsynligt, at der kan opnaas Enighed om Vedtagelse iaar af en midlertidig Bevillingslov, og en Konflikt om Finantsloven til 1ste April vil saaledes næppe kunne undgaas. Ved den i disse Dage stedfindende 3die Behandling af Finantsloven i Folkethinget blive Beslutningerne fra 2den Behandling i alt væsentligt fastholdte, og Finantslovforslaget vil altsaa forlade Folkethinget saa beklippet, at det af Ministeriet maa anses for ubrugeligt og vistnok ogsaa af Landstinget vil blive betragtet som aldeles uantageligt. Folkethingets gennem mange Aar fortsatte Bestræbelse for at gjøre sig til Eneherre over Finantsloven vil sikkert iaar blive mødt med bestemt Modstand fra Landstinget, og det synes nu at maatte komme til en Afgjørelse, om Landstinget vil hævde sin forfatningsmæssige Indflydelse paa det finansielle Omraade, eller om det vil opgive sin i Grundloven hjemlede Ret hertil.

Kongen beklagede, at Spørgsmaalet om, hvorvidt hvert Things Kompetence strakte sig, ikke kunde faas afgjort af Domstolene, – Rigsretten-, og udtalte derhos, at »Visnepolitiken« syntes *Hans Majestæt* utilstedelig efter Grundloven.

Justitsministeren [Nellemann] bemærkede i Anledning af det her ved fremdragne Spørgsmaal om Rigsretsanklage, at selv om en saadan blev reist og førte til Ministeriets Frifindelse, vilde Striden med Folkethinget ikke derved være endt, idet Folkethinget ikke vilde betragte en saadan Dom som indeholdende en almindelig Afgjørelse, for hvilken Folkethinget fremtidig maatte bøjje sig. Iøvrigt mente

han ogsaa, at den af Folkethinget den 19de November f.A. vedtagne Dagsorden, hvorved Thinget erklærede »enhver Forhandling med dette Ministerium om Reformer som ørkesløs«, var i Strid med Grundloven, idet Folkethinget i sine følgende Beslutninger har fortolket dette Ord »Reformer« saaledes, at saa godt som alle, selv de ubetydeligste Lovforslag, henregnes dertil. Denne Optræden af Folkethinget er derfor enstydig med en Nægtelse af overhovedet at ville forhandle med den af Kongen udnævnte Regjering.

Kongen udtalte til Slutning, at Hans Majestæt endnu vilde haabe paa en lykkelig Overenskomst mellem Thingene, men selvfølgelig ikkun, forsaavidt en saadan kunde opnaas, uden at Landstinget opgav noget af den dette Thing ved Grundloven hjemlede Ret. . . .

Møde i statsrådet 20. marts 1885.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 30. marts 1885.

Intet medtaget fra dette møde

Møde i statsrådet 1. april 1885.

Under Kongens Forsæde. Samtlige Medlemmer til stede.

Konseilspræsidenten [Estrup] oplæste en gennem Finantsministeriet udfærdiget, af samtlige Ministre underskreven allerunderdanigst Forestilling angaaende Udstedelsen af en »foreløbig Lov om Indtægts- og Udgiftsbevilling, indtil Finantsloven for Finantsaaret fra 1ste April 1885 til 31te Marts 1886 er given«, hvilken Forestilling i det væsentlige er overensstemmende med det i forrige Statsraadmøde oplæste og af Hans Majestæt billigede Udkast, dog selvfølgelig med de Ændringer, som ere foranledigede ved, hvad der siden iforgaars er foregaaet paa Rigsdagen og i Fælledsudvalget, idet Forhandlingerne i dette ere hendøde, uden at det er lykkedes at opnaa et Grundlag for en Overenskomst, og idet et Forsøg paa ved Initiativ fra Folkethingetsmanden for Aalborg Amts 1ste Valgkreds at tilveiebringe en midlertidig Bevillingslov er strandet paa Landstingets Vægning ved at

acceptere en saadan, da den ved Ændringsforslag i Folkethinget var bleven affattet i den saavel i denne som i forrige Samling af Landstthinget forkastede Skikkelse. Idet Konseilspræsidenten sluttede Oplæsningen af denne Forestilling, der dels paaviste Nødvendigheden af nu at udstede en foreløbig Bevillingslov, dels hvad dennes Indhold angaar, hævdede, at den eneste legale Begrændsning, naar en saadan Nødvendighed foreligger, er Hensynet til, hvad Statens Tarv fordrer, udbad han sig Tilladelse til at lade denne Forestilling offentliggjøre i Ministerialtidenden.

Efterat *Hans Kongelige Høihed Kronprindsen* paa *Hans Majestæts* Opfordring havde udtalt, at Høisamme sluttede sig til Ministeriets Indstilling, behagede det *Hans Majestæt* at give Sit allernaadigste Bifald til den ovennævnte foreløbige Lov, samt lige allernaadigst at tillade, at den af Ministeriet underskrevne Forestilling offentliggøres i Ministerialtidenden, hvorefter *Hans Majestæt* forsynede med Sin allerhøieste Underskrift den af Konseilspræsidenten og samtlige øvrige Ministre kontrasignerede, saaledes lydende

foreløbige Lov

om Indtægts- og Udgiftsbevilling, indtil Finantsloven for Finantsaaret fra 1ste April [1885] til 31 Marts 1886 er given.

Vi Christian den Niende, af Guds Naade Konge til Danmark, de Venders og Gothers, Hertug til Slesvig, Holsten, Stormarn, Ditmarsken, Lauenborg og Oldenburg Gjøre vitterligt: At da der ikke inden det nye Finantsaars Begyndelse er tilveiebragt nogen samstemmende Vedtagelse af begge Rigsdagens Afdelinger af et Forslag til Finantslov for Finantsaaret 1885–86, have Vi fundet det nødvendigt i Henhold til Grundlovens § 25 ved foreløbig Lov at træffe de Foranstaltninger, som det almindelige Vel kræver, for at Statsstyrelsen kan fortsættes uforstyrret. Thi byde og befale Vi, som følger: § 1, Regjeringen bemyndiges til at opkræve de bestaaende Skatter og Afgifter, samt til foreløbig at afholde de til Statsstyrelsens forsvarlige Førelse nødvendige Udgifter – deriblandt de Udgifter, som ere vedtagne af begge Rigsdagens Afdelinger ved Finantslovforslagets sidste Behandling – dog saaledes, at de Hovedsummer og særskilte Poster, der ere opførte paa de af Regjeringen fremsatte Forslag til Finantslov for Finantsaaret fra 1ste April 1885 til 31te Marts

1886, ikke overskrides. § 2, Denne Lov træder i Kraft den 1ste April d.A.

Hvorefter alle Vedkommende sig have at rette. . . .

Møde i statsrådet 17. april 1885.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 24. april 1885.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 5. maj 1885.

Under Kongens Forsæde. Indenrigsministeren fraværende. . . .

Justitsministeren [Nellemann] oplæste endelig en allerunderdanigst Forestilling om Udstedelse af en foreløbig Lov angaaende Forholdsregler for at hindre Misbrug af den uindskrænkede Adgang til at anskaffe Vaaben og øve sig i sammes Brug.

Foruden det i Forestillingen Indeholdte bemærkede Justitsministeren, at det for at sætte en Dæmning for den Oprørsaad, som de over hele Landet opvoxende Riffeforeninger søge at fremkalde og nære, var nødvendigt at udstede en foreløbig Lov med et saa vidtrækkende Indhold som den her omhandlede, da Riffeforeningerne vel vogtede sig for aabent at vedkjende sig Formaal, som vilde bringe dem ind under den almindelige borgerlige Straffelov. At indskrænke sig til et Forbud imod Riffeforeningers Dannelse vilde nemlig, selv om et saadant ikke vilde komme i Strid med Grundloven, ikke føre til Maalet, da det vilde kunne omgaas. Den her forelagte Lov var derfor rettet imod selve den Virksomhed, som Riffeforeningerne beredte sig til rundt om i Landet ved at opfordre til Anskaffelse af Rifler og Øvelse i Vaabenbrug uden at have Tanken om at værne Landet, imod ydre Fjender for Øie, men om ikke for at gjøre Oprør, saa dog for at lægge et Tryk paa politiske Modstandere. Loven foreslaar det lempeligste Middel mod dette Onde ved at forbyde Indførsel af Vaaben eller færdige Dele til disse, som ikke ere bestemte til at transitere til andre Lande, medmindre foregaaende Tilladelse af Politiet dertil gives. Det er tillige en Foranstaltning, som

uden Vanskelighed og Bekostning lader sig gennemføre ved Toldvæsenet. Men herved kan man dog ikke blive staaende, selv om Forbudet mod Indførsel af Vaaben vil blive det i praktisk Henseende virksomste Middel; man maa tillige forbyde Anskaffelse af Krigsvaaben og Indøvelse i sammes Brug uden foregaaende Tilladelse. Det strenge i dette Forbud formindskes ved den Adgang, der er given til at faa Øvrighedens Tilladelse til en saadan Vaabenøvelse i lovlige Øiemed, en Tilladelse, som det er Meningens ikke at knytte til andre Betingelser end saadanne, som det ikke vil være vanskeligt at opfylde.

Hans Majestæt behagede derefter allernaadigst at forsyne den ommeldte foreløbige Lov med Sin Allerhøieste Underskrift.

Marineministeren [Ravn] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Udrustning af et tilstærkkeligt Antal af vore Krigsskibe, i Forbindelse med den fornødne extraordinære Indkaldelse af Mandskab, for at vaage over, at de Forpligtelser, som den danske Stats Neutralitet i en eventuel Krig mellem England og Rusland paa lægger os, overholdes paa det danske Søterritorium. Det var herefter Planen, at Korvetten Fyn udsendes til de vestindiske Øer omtrent den 15de Mai og forbliver der til Finantsaarets Udgang, istedenfor at den efter den tidligere Bestemmelse kun skulde have været udrustet i alt i 8 Maaneder, og at Pantserbatteriet Helgoland, Torpedoskibet Tordenskjold og Skonnerterne St. Thomas, Ingolf og Fylla udsendes ligeledes omtrent den 15de Mai, hvorefter de to førstnævnte oplægges omtrent den 15de August efterat være afløste af Øvelsesescadrens Skibe, hvilke oplægges tilligemed de nævnte Skonnerter ved Udgangen af October Maaned, til hvilken Tid det maa antages, at intet Skib af de krigførende Magters Flaader befinder sig i vore Farvande. Men efterat have foredraget denne Forestilling, bemærkede Marineministeren, at han efter sammes Affattelse er bleven underrettet om, at der fra England og Ruslands Side paa tænkes at overlade det stridige Spørgsmaal eller en Del af dette til Afgjørelse ved Voldgift, og han udbad sig derfor Hans Majestæts Bemyndigelse til at undlade Iværksættelsen af de i Forestillingen omhandlede Foranstaltninger, indtil det maatte vise sig, om den tilsigtede Voldgiftsavgjørelse bliver til Alvor, da det isaafald næppe vilde være fornødent at foretage nogen extraordinær Indkaldelse af Mandskab m.m.

I Henhold hertil blev Indstillingen saaledes lydende: »at det maatte behage Hans Majestæt allernaadigst at bemyndige Marineministeren til at forlange hos Justitsministeriet en extraordinær Indkaldelse af Flaadens Mandskab af Lægdsrullen af Aargangen 1884, samt 300 Mand af Sørullen, bestaaende af 175 Helbefarne og 125 Halvbefarne, at de i Forestillingen nævnte Skibe udrustes og anvendes paa den foreslaaede Maade, og at anvende paa forventet Tillægsbevilling et Beløb af indtil 850.000 Kroner til ovennævnte Foranstaltningers Udførelse« af *Hans Majestæt* allerhøjest bifalden, dog saaledes at dens Udførelse sættes i Bero, indtil Hans Majestæts nærmere Ordre til Marineministeren.

Krigsministeren [Bahnsen] refererede en allerunderdanigst Forestilling om allernaadigst Bemyndigelse til, forsaavidt de politiske Forhold skjønnes at gjøre det nødvendigt at beholde det indkaldte Mandskab af Aargangen 1883 ved 1ste Artilleribataillon til Tjeneste udover den 14de d.M. og at indkalde det hjemsendte Mandskab af Aargangen 1884 ved samme Bataillon til Møde den nævnte Dag samt til at afholde de med denne Foranstaltning forbundne Udgifter, 12.500 Kr. maanedlig, paa forventet Tillægsbevilling.

Hans Majestæt behagede allernaadigst at bifalde denne Indstilling, idet Hans Majestæt dog i Betragtning af den ved den af Marineministeren foredragne Sag fremhævede Udsigt, til den engelsk-russiske Strids fredelige Løsning paabød, at Indstillingens Udførelse stilles i Bero indtil Hans Majestæts nærmere Ordre til Krigsministeren.

...

Møde i statsrådet 22. maj 1885.

Under Kongens Forsæde. Kronprinsen og Indenrigsministeren fraværende. . . .

Efterat disse Sager vare foredragne udtalte *Hans Majestæt*, at Allerhøistsamme ønskede at høre Statsraadets Mening i Anledning af nogle Betænkeligheder, som Kongen havde ved at bifalde en Indstilling fra Ministeren for Kirke- og Undervisningsvæsenet om at fastsætte Pensionen til den afskedigede Pastor Henning Jensen til Kr. 2100. Det forekom nemlig Hans Majestæt, at en Præst, der afskediges paa Grund af en Forseelse, der kommer Gudsbespottelse saa nær som muligt, ikke bør pensioneres paa sædvanlig Vis, og idet

Hans Majestæt derefter gennemgik Pensionslovens Forskrifter, kom Hans Majestæt til det Resultat, at Pastor H. Jensen maatte be-
tragtes som den, der var afskediget paa Grund af Misligheder, og
hvis Pension derfor burde bestemmes ved Lov.

Ministeren for Kirke- og Undervisningsvæsenet [Scavenius] be-
mærkede hertil allerunderdanigst, at Reglerne for Præsternes Pen-
sionering ikke findes i den for Embedsmændene i Almindelighed giv-
ne Pensionslov, idet Pensionen i Hovedsagen ikke udredes af Stats-
kassen, men af Embedet, men at Præsten, efterat det siden 1856 blev
Skik at afskedige dem paa Grund af Alder og Svagelighed, ere blev-
ne pensionerede i Analogi med Pensionslovens Forskrifter. Naar
man derfor i nærværende Tilfælde istedenfor at anlægge Sag mod
Pastor H. Jensen for hans ophidsende, ja oprørske Bladartikler – en
Sag som ialfald først efter Aars Forløb vilde kunne føres til Ende,
og under hvilken Pastoren vilde beholde mere end de 2100 Kr. i aar-
lig Indtægt – (istedenfor at anlægge Sag) havde foretrukket at ent-
ledige ham for øieblikkelig at stemple hans Optræden, maatte man
formentlig ogsaa give ham den Pension, der efter de hidtil fulgte
Regler tilkom ham, idet Præsterne i hele Landet ellers vilde faa det
Indtryk, at det Palladium, der findes i, at Skik og Brug hjemle
dem den samme Ret til Pension ved Afskedigelse, som ifølge Pen-
sionsloven, tilkommer andre Embedsmænd, var dem berøvet. Efter-
at derhos *Justitsministeren* [Nellemann] havde oplyst, at Pensions-
lovens Bestemmelser om Pensionens Fastsættelse ved Lov paa
Grund af »Misligheder« aldrig ere blevne anvendte uden i Tilfælde,
hvor det gennem en retslig Undersøgelse er blevet konstateret, at
der var begaaet Misligheder, og da saavel *Konseilspræsidenten* [Estrup]
og samtlige *øvrige Ministre* havde erklæret sig enige med Ministeren
for Kirke- og Undervisningsvæsenet, behagede *Hans Majestæt* al-
lernaadigst at tilkendegive, at Allerhøistsamme vilde give sit Bifald
til Ministerens Indstilling.

Møde i statsrådet 24. juli 1885.

Under Kongens Forsæde. Indenrigsministeren fraværende. . . .

Ministeren for Kirke- og Undervisningsvæsenet [Scavenius] refe-
rede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Afholdelse af en
Konkurrence om Opførelsen af en ny Kunstmuseumsbygning.

Ministeren bemærkede, at Landstinget i forrige Rigsdagssamling istedenfor de tvende forelagte Lovforslag om Opførelsen af to Museumsbygninger havde vedtaget et Forslag til Lov om Tilveiebringelse af Tegninger og Overslag til tvende Museer – et Forslag, som Folkethinget ikke lod komme til Behandling – , og Regjeringen nedsatte da en Komité til at udarbejde et Program til en Konkurrence. Denne Sag har Ministeren ikke helt turde lade hvile til den næste Rigsdagssamling, ialfald ikke for Kunstmuseets Vedkommende, da Malerisamlingen lider ved at henligge magasineret i længere Tid. Men forinden videre foretoges, indledte Ministeren af Hensyn til den stærke Opposition, der i Hovedstaden havde reist sig imod Museernes Placering i Rosenborg Haves Terrain, Forhandlinger med Kjøbenhavns Kommune for at faa overdraget Plads paa det tidligere Voldterrain til ialfald et Museums Anbringelse. Under Forhandlingerne fremkom imidlertid et Tilbud fra Magistraten om at overlade Staten paa visse nærmere Betingelser fornøden Byggeplads for begge Museumsbygningerne i Voldterrainet imellem botanisk Have og en Linie dragen i Forlængelse af Stokhusgade til Stockholmsgade, saaledes at dette Terrain fremtidig udlagdes som Park. Da dette Terrain frembød særdeles gunstige Betingelser for en smuk Placering af begge Museumsbygninger, Kunstmuseet paa Qvistzous Bastion, som strax kunde overlades Staten, og det andet Museum paa en Plads nordligere i Parkterrainet, og da man derhos vilde opnaa, baade at Rosenborg Have blev ganske ubeskaaren, og at Universitetets botaniske Have vilde blive sikkert imod at faa uskjønne Bagbygninger fra den event. forlængede Sølvgade, gik Ministeren, efterat have forhandlet om Sagen med Finantsministeren og Krigsministeren, ind paa Tilbudet, uagtet Kommunens Betingelser ikke vare ganske smaa. Kjøbenhavns Kommune vil navnlig ved Overenskomsten med Staten erholde Tilsagn om Arealer til ønskelige Gadeudvidelser, opnaa Frihed til Fæstningsterrainets Benyttelse og faa Afløsning af Demarkationsservituten paa de Arealer, hvor saadan Afløsning ikke allerede har fundet Sted, mod en Betaling af 100.000 Kr., hvorved det dog maa bemærkes, at en meget stor Del af de Arealer, som nu saaledes frigjøres, først i en meget fjærn Fremtid ville kunne benyttes til Bebyggelse, da de grændse op til de østre Kirkegaard. For nu snarest muligt at kunne skride til Opførelsen af Kunstmuseet, i hvilket Mønt- og Medaille-Kabinettet samt

Antiksamlingen ikke agtes optagne, foreslaar Ministeren allerunderdanigst, at der indbydes til en Konkurrence, i hvilken alle danske Kunstnere kunne deltage, og som er indrettet efter de af Landstinget vedtagne Regler.

Konseilspræsidenten [Estrup] bemærkede, at man af Hensyn til Museumsbygningernes og det nye Parkterrains særdeles heldige Beliggenhed ikke burde afslaa Kommunens Tilbud, skjøndt dens Forordringer efter hans Mening vare meget store. Da de Grunde, som skulde benyttes til Museumsbygningerne, vare Dele af et Parkterrain, som Kommunen ikke kunde sælge til andre og heller ikke selv kunde bebygge uden særlig Tilladelse af Kongen, var den anslaaede Pris for Grundafgivelsen til Kunstmuseet 150.000 Kr., i og for sig meget høi, men Prisen maatte efter Konseilspræsidentens Formening sættes betydeligt høiere, idet Værdien af Afløsningen af Demarkations-Servituten for Kommunens Grundstykker langt vilde overstige denne Sum. Kommunen havde desforuden stillet som Betingelse for Afgivelse af Byggegrundene, at de Indskrænkninger i Benyttelsen af Fæstningsterrainet, som den paatog sig ved Kjøbet af dette, meget væsentligt formindskedes, saaledes at disse for Fremtiden i det væsentlige indskrænkedes til en Forpligtelse til at bevare Boulevarderne uforandrede og til, til enhver Tid, at holde mindst 600.000 Kvadratalen som aabent Parkterrain.

Til Fuldbyrdelsen af Erhvervelsen af Byggegrundene for Museerne vil saaledes udfordres, at Hans Majestæt efter Indstilling af Finantsministeren vil bifalde disse væsentlige Forandringer i Kommunens nuværende Forpligtelse med Hensyn til Fæstningsterrainets Benyttelse.

Efterat *Kongen* derpaa havde udtalt, at det glædede Allerhøist-samme, at Hans Majestæts Ønske i denne Sag var aldeles fælleds med den almindelige Mening, behagede det *Hans Majestæt* allernaadigst at bifalde, at der afholdes en Konkurrence paa den nærmere angivne Maade om Opførelsen af et Kunstmuseum paa Qvitzous Bastion, og at der paa forventet Tillægsbevilling for indeværende Finantsaar dertil anvendes et Beløb af indtil 22.500 Kr., hvoraf 19.000 Kr. ere bestemte til Præmier ved Skitzekonkurrencen og den endelige Konkurrence, og 3.500 Kr. til Udarbejdelsen af Terrainkort, Undersøgelse af Grunden m.m. . . .

Møde i statsrådet 18. september 1885.

Under Kongens Forsæde. Udenrigsministeren fraværende.

Det tilførtes Protokollen, at der under 8de August d.A. er gennem Konseilspræsidiets udfærdiget en allerhøieste Kundgjørelse om, at Hans Majestæt Kongen i Henhold til § 1 i Loven af 11te Februar 1871 har overdraget Regjeringens Førelse under Allerhøiestsammes Fraværelse paa en Reise til Udlandet til Hans Kongelige Høihed Kronprindsen, samt at der fremdeles under 31te s.M. er gennem Konseilspræsidiets udfærdiget en allerhøieste Kundgjørelse om, at Hans Majestæt efterat være vendt tilbage fra Udlandet samme Dag Selv har overtaget Regjeringens Førelse.

Det tilførtes fremdeles Protokollen, at det under 8de August d.A. allernaadigst har behaget Hans Majestæt Kongen at entledige efter Ansøgning og i Naade Indenrigsminister Søren Hilmar Steindur Finsen, Storkors af Dannebrog og Dannebrogsmænd, fra den ham hidtil betroede Ministerpost, samt lige allernaadigst at udnævne Gods-ejer Hans Peter Ingerslev til Marselisborg, Ridder af Dannebrog, til Indenrigsminister.

Den ny udnævnte Minister var tilstede og tog Sæde i Statsraadet. . . .

Møde i statsrådet 1. oktober 1885.

Under Kongens Forsæde. Udenrigsministeren fraværende.

Finantsministeren [Estrup] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Forslag til Finantslov for Finantsaaret fra 1ste April 1886 til 31te Marts 1887.

Finantsministeren bemærkede, at vel udviser dette Budget en Underbalance af 9.400.000 Kr., men at der ingen Vanskelighed er ved at dække denne, da der, som det fremgaar af Statsregnskabet for Finantsaaret 1884–85, er ca. 58.860.000 Kr. i Kasse, hvoraf ca. 9.078.000 Kr udgjør den større Indtægt for det sidstforløbne Finantsaar. At der iaar stilles Krav til større Udgifter, er en naturlig Følge af, at under de nuværende politiske Forhold mange nyttige, ja nødvendige Foranstaltninger udsættes Aar efter Aar. Disse større Udgifter falde navnlig paa §§ 26 og 27, idet det ved en Sammen-

ligning mellem det her omhandlede Finantslovsforslag og Finantslovsforslaget for indeværende Finantsaar, saaledes som dette agtes paany forelagt for Rigsdagen, vil ses, at der paa disse tvende Paragrafer er foreslaaet Udgifter til et Beløb af over 14½ Million mere i hint Budget end i dette (§ 26 1885–1886: ca. 5.583.000 Kr. 1886–1887: ca. 16.231.000 Kr. og § 27 1885–1886: ca. 4.327.000 Kr. 1886–1887: ca. 8.575.000 Kr.). Særlig tillader imidlertid Finantsministeren sig at henlede Hans Majestæts Opmærksomhed paa, at der denne Gang til Fuldstændiggjørelse af Overslaget over Aarets Udgifter paa Finantslovsforslagets § 26 er opført Udgifter, som samtidig begjæres ved selvstændige, Rigsdagen forelagte Lovforslag, medens den hidtil fulgte Regel har været, at de ved specielle Love vedtagne Udgifter først henimod Rigsdagens Slutning ere blevne indførte paa § 28, der ved Finanslovsforslagets Forelæggelse stod tom.

Efterat saavel Finantsministeren som *de øvrige Ministre* havde udtalt sig om enkelte andre Poster paa bemeldte Finantslovsforslag, bemyndigede *Hans Majestæt* allerhøist Finantsministeren til paa Rigsdagen at fremlægge dette Forslag til Finantslov for Finantsaaret fra 1ste April 1886 til 31. Marts 1887 med tilhørende Anmærkninger.

Finansministeren [Estrup] refererede dernæst en allerunderdanigst Forestilling angaaende Forslag til Finantslov for Finantsaaret fra 1ste April 1885 til 31te Marts 1886 med Anmærkninger indeholdende blandt andet den foreløbige Lov af 1ste April d.A. om Indtægts- og Udgiftsbevilling, indtil Finantsloven for Finantsaaret fra 1ste April 1885 til 31te Marts 1886 er given, samt angaaende bemeldte foreløbige Lovs Forelæggelse for Rigsdagen i Henhold til Grundlovens § 25.

Det foreliggende Finantslovsforslag, bemærkede Finansministeren, slutter sig nærmest til det af Landstinget ved den regelmæssige 3die Behandling vedtagne Finantslovsforslag, altsaa det af Regjeringen forelagte Finantslovsforslag med de Nedsættelser, som Landstinget ansaa det i og for sig rigtigt at vedtage, dog, foruden nogle mindre Rettelser og Tilføjelser, med nogle Afvigelser, der ere begrundede dels i, at nogle Udgifter have maattet afholdes uden Hjemmel i den foreløbige Finantslov og derfor ville blive opførte paa Til lægsbevillingslovsforslaget, dels i at nogle Udgifter paa Grund af den fremrykkede Tid ikke længer have kunnet benyttes. I Forbindelse hermed er det Hensigten at forelægge i Henhold til Grundlovens §

25 den ovenomtalte foreløbige Lov af 1ste April d.A. Men herved opstaar Spørgsmaal om, til hvilken Tid denne Forelæggelse helst skal finde Sted. Grundloven paabyder ikkun, at foreløbige Love skulle forelægges den følgende Rigsdag, men indeholder ingen nærmere Bestemmelse om, naar Forelæggelsen skal iværksættes. Forskriften i § 48, hvorefter Forelæggelse af Finantsloven for det følgende Finantsaar skal ske strax, naar Rigsdagen er sat, gjelder ikkun for dette ene bestemte Tilfælde. Under andre Omstændigheder end de nærværende, vilde det være naturligt at forelægge dette Finantslovforslag i Forbindelse med den foreløbige Finantslov samtidig med Finantslovforslaget for 1886–87, men da en samtidig Forelæggelse af begge Finantslovforslag kunde foranledige en Udsættelse af det vigtigste af Rigsdagens Arbejder, Behandlingen af Finantslovforslaget for næste Finantsaar, turde det være rettest, at det her omhandlede Forslag ikke forelægges for Folkethinget, forinden dette Thing har tilendebragt 1ste Behandling af Finantslovforslaget for 1886–87, og at denne Regjeringens Hensigt udtrykkelig udtales ved Forelæggelsen af dette Finantslovforslag.

Det behagede derefter *Hans Majestæt* allerhøist at bemyndige Finantsministeren til at fremlægge for Rigsdagen i dens forestaaende Samling det her omhandlede Forslag til Finantslov for Finantsaaret fra 1ste April 1885 til 31te Marts 1886 med Anmærkninger, samt at bifalde, at den i Henhold til Grundlovens § 25 nødvendige Forelæggelse for Rigsdagen af den i Anmærkningerne til nævnte Finantslovforslag optagne foreløbige Lov af 1ste April d.A. om Indtægts- og Udgiftsbevilling, indtil Finantsloven for Finantsaaret fra 1ste April 1885 til 31te Marts 1886 er given, sker ved Fremlæggelsen af nærværende Finantslovforslag. . . .

Konseilspræsidenten [Estrup] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Rigsdagens Aabning, hvori han i den Forudsætning, at det ikke er Hans Majestæts Agt Selv at aabne den Mandagen den 5te October d.A. sammentrædende Rigsdags Møder, andrager om allerhøieste Bemyndigelse til i Hans Majestæts Navn at foretage denne Handling.

Hans Majestæt Kongen udtalte, at Allerhøistsamme vilde forelægge Statsraadet det Spørgsmaal, om der ikke var Anledning for Hans Majestæt til personlig at aabne Rigsdagen, idet der i saa Fald vilde blive givet Hans Majestæt Leilighed til i Throntalen at henvende i et

mandigt Sprog nogle baade formanende og forsonende Ord til Rigsdagens Medlemmer.

Efterat imidlertid saavel *Konseilspræsidenten* [Estrup] som *Ju- stitsministeren* [Nellemann] havde bemærket, at det vilde være vanskeligt ved Throntalen at undgaa enten at gjentage, hvad Hans Majestæt havde udtalt til begge Thing i Svaret paa de ved Rigsdagens Slutning i Marts Maaned d.A. af Thingene indgivne Adresser, eller at give Throntalen en alvorligere og skarpere Character, end det turde være ønskeligt af Hensyn til Samarbeidet med Rigsdagen og det stedse levende Haab om en endelig fredelig Udgang af den nærværende Konflikt, og efterat derhos *Konseilspræsidenten* [Estrup] under Henvisning til den meget forskellige Maade, paa hvilken glædelige og sørgelige Begivenheder i Kongehuset vare blevne bragte til Rigsdagens Kundskab, havde henstillet, at Hans Majestæt ved et allerhøieste Rescript paalagde ham at meddele Rigsdagen Hans Kongelige Højhed Prinds Valdemars Forlovelse, hvilket Forslag vandt Hans Majestæts allerhøieste Bifald, behagede det *Hans Maje- stæt* allernaadigst at meddele *Konseilspræsidenten* den begjærte Be- myndigelse til at aabne Rigsdagen i Kongens Navn og at forsyne med allerhøieste Underskrift det i saa Henseende forelagte Re- script. . . .

Konseilspræsidenten [Estrup] udtalte til Slutning paa samtlige Ministres Vegne, at, forsaavidt de i dette og det foregaaende Stats- raadsmøde til Fremsættelse for Rigsdagen allerhøist approberede Lovforslag agtes indbragte i Folkethinget, er det Hensigten først at forelægge dem i dette Thing, efterat samme har tilendebragt 1ste Behandling af Forslag til Finantslov for Finantsaaret 1886–1887. . . .

Møde i statsrådet 9. oktober 1885.

Under Kongens Forsæde. Udenrigsministeren fraværende.

Konseilspræsidenten [Estrup] erindrede om, at han i forrige Statsraadsmøde havde udtalt for Hans Majestæt, at han agtede at forelægge Finantsloven for det løbende Finantsaar tilligemed den foreløbige Lov af 1ste April d.A. for Folkethinget, naar dette Thing havde tilendebragt 1ste Behandling af det samme forelagte Forslag til Finantslov for det næste Finantsaar. Denne Regjeringens Hensigt blev, som ligeledes bebudet i sidste Statsraadsmøde, meddelt Fol-

kethinget ved det sidstnævnte Finantslovforslags Fremlæggelse i Tirsdags. Oppositionen har imidlertid nu ved Folkethingetsmanden for Sorø Amts 2den Valgkreds (Alberti) indbragt 2 Lovforslag, af hvilke det ene har optaget hele Indholdet af den foreløbige Lov af 1ste April d.A., medens det andet er ligelydende med den under 5te Mai d.A. udstedte foreløbige »Riffellov« hvorhos det i Anmærkningerne til begge disse Lovforslag hedder: »Ved ovenstaaende Lovforslag forelægges til Thingets Beslutning, henholdsvis den foreløbige Lov af 1ste April d.A. o.s.v. og den foreløbige Lov af 5te Mai d.A. o.s.v.« I denne Anledning tillader Konseilspræsidenten sig at bemærke, at, naar Grundlovens § 25, der giver Kongen Ret til at udstede foreløbige Love, derefter bestemmer, at saadanne Love skulle forelægges den følgende Rigsdag, saa er det aabenbart, at dette Paabud ikkun kan iagttages af den foreløbige Lovs Udsteder, Kongen, hvortil ogsaa Ordet »forelægge« som i Grundloven alene bruges om Regjeringens Lovforslag, henviser. Det private Initiativ kan ikke benyttes til i Medfør af § 25 at bringe en foreløbig Lov ud af Verden, men ikkun saaledes at et i den Anledning indbragt Lovforslag om den foreløbige Lovs Ophævelse eller Forandring bliver vedtaget paa almindelig grundlovsmæssig Maade af begge Thing og derefter stadfæstet af Kongen som Lov. Derfor kan en Forkastelse af det i Folkethinget indbragte Lovforslag ikke tillægges Virkning efter Grundlovens § 25, saa at en saadan Forkastelse skulde kunne sættes lig med selve den foreløbige Lovs Forkastelse. Konseilspræsidenten agtede derfor paa hele Ministeriets Vegne at afgive, ved Begyndelsen af Forhandlingerne om Albertis Lovforslag følgende Erklæring, efter hvis Afgivelse Ministrene ikke vilde deltage yderligere i Forhandlingen af denne Sag.

Det af Konseilspræsidenten oplæste Udkast til den paatænkte Erklæring om Regjeringens Opfattelse af og Stilling til de tvende ovennævnte Lovforslag lød saaledes:

»Paabudet i Grundlovens § 25 om, at en foreløbig Lov altid bør forelægges den følgende Rigsdag, kan kun forstaas saaledes, at Kongen, der har udstedt den foreløbige Lov, bør lade den forelægge for den følgende Rigsdag. Forelæggelsen af en foreløbig Lov i Medfør af Grundlovens § 25 kan derfor ikke ske ved nogen anden end ved Regjeringen efter Kongens Bemyndigelse. Angaaende Tidspunktet, inden hvilket Regjeringen har at forelægge en foreløbig Lov, gjælder ingen anden Regel end Grundlovens Ord, at den skal

forelægges for den følgende Rigsdag. Regjeringen bestrider ikke, at det private Initiativ kan benyttes til at indbringe Lovforslag i ethvert af Thingene om en foreløbig Lovs Ophævelse eller Forandring, men et saadant Lovforslag kan kun faa Indflydelse paa den foreløbige Lov, dersom det ved at vedtages af begge Thingene og stadfæstes af Kongen ophøies til Lov. I anden Betydning kan det private Initiativ ikke benyttes til at bringe Spørgsmaal om en foreløbig Lovs fortsatte Virksomhed til Afgjørelse. Da Regjeringen ifølge det anførte ikke anser Folkethingsmanden for Sorø Amts 2den Valgkreds (Alberti) for kompetent til at forelægge de foreløbige Love af 1ste April d.A. og 5te Mai d.A. for Rigsdagen i Medfør af Grundlovens § 25, agter den ikke at deltage yderligere i en Forhandling, som efter dens Opfattelse savner retsligt Grundlag.«

Justitsministeren [Nellemann] udtalte, at han ikke nærrede ringeste Tvivl om, at § 25 ikke kan forstaas anderledes, end at det kun er Kongen, altsaa Regjeringen efter Kongens Bemyndigelse, som i Medfør af § 25 kan forelægge den foreløbige Lov for Rigsdagen. Derom har der hidtil været Enighed fra alle Sider. Men naar saa er, kan den Forelæggelse af de foreløbige Love, som nu er sket af en Folkethingsmand, og som angiver sig at skulle være en Forelæggelse af selve den foreløbige Lov, ikke anses som retsgyldig. Derimod have Meningerne været noget delte om, hvorvidt Rigsdagsmænd ved en almindelig Benyttelse af det private Initiativ kunne bringe en foreløbig Lov til Ophør, nemlig ved som privat Lovforslag at indbringe et Forslag til den foreløbige Lovs Ophævelse eller Stadfæstelse. Denne Opfattelse har imidlertid ingen Hjemmel i Grundloven, forsaavidt den vil tillægge den blotte, henholdsvis Vedtagelse eller Forkastelse i det enkelte Thing af et saadant Lovforslag den Virkning at bringe den foreløbige Lov til at ophøre. For en saadan Anskuelse er der intet Støttepunkt i Grundloven selv, men naar den er bleven opstillet, er det kun, fordi man har anset sig for berettiget til at fortolke Forfatningslove ikke efter de samme Fortolkningsregler, som gjelde for andre Love, men efter politiske Yndlingstheorier, som til en vis Tid ere i Mode. Man indlægger da i Forfatningslove, hvad der stemmer med den politiske Doktrin, man hyl-der. Man har da med Hensyn til foreløbige Love lagt den Betragtning til Grund, at Regjeringen maa støtte sin Ret til at udstede foreløbige Love paa Forventningen om Rigsdagens Samtykke, og at

altsaa den foreløbige Lov maa bortfalde, naar det paa en eller anden Maade lægges for Dagen, at et af Thingene ikke vil samtykke i den. Denne selvlavede Doktrin er aldeles uhjemlet. § 25 indeholder en Ret for Kongen til at sørge for Statens Tarv, naar Nødvendigheden kræver det; er Tilfældet særdeles paatrængende, har han at træffe de Foranstaltninger, som Fornødenheden kræver, men det er ikke med et Ord antydet i Grundloven, at hans Ret til at give den foreløbige Lov og bestemme dens Indhold er begrændset ved Hensyn til, om der er Grund til at vente Rigsdagens Billigelse. I dette Øieblik kunde man saameget mindre lade et saadant Hensyn være afgjørende, som det er givet, at de to Thing ikke ville kunne enes; det vilde saaledes blive umuligt at handle, skjøndt den mest afgjørende Nødvendighed kræver, at der maa handles. Det nu af Folkethinget foretagne Skridt maa derfor betragtes som fuldstændig ulovligt, og Folkethinget kan ikke ved at forkaste de indbragte Lovforslag influere paa de foreløbige Loves Skjæbne. Forsaavidt Professor Matzen har hævdet en herfra afvigende Mening, da tillægger han ialfald kun da Rigsdagen en Ret til ved det private Initiativ at bringe Spørgsmaalet om den provisoriske Lovs Ophør til Afgjørelse, naar der er Grund til at frygte, at Regjeringen vil unddrage sig sin Pligt at forelægge den foreløbige Lov. Kongen udtalte derefter, at *Hans Majestæt* fandt det af Folkethinget foretagne Skridt ganske vilkaarligt, og at Allerhøistsamme i et og alt deler Ministeriets Opfattelse, hvorfor Hans Majestæt billiger den af Ministeriet foreslaede Fremgangsmaade. . . .

Møde i statsrådet 23. oktober 1885.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 27. oktober 1885.

Under Kongens Forsæde. Kronprinsen og Udenrigsministeren fraværende.

Justitsministeren [Nellemann] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Forslag til foreløbig Lov om overordentlige Politiudgifter.

Justitsministeren bemærkede, at det maa anses paatrængende nødvendigt under de stedfindende Forhold, at Regjeringen ikke savner Bemyndigelse til af Statskassen at komme Landets Kommuner til Hjælp ved Afholdelsen af de Udgifter, som Forøgelse af Politiets Kræfter og andre Politiforanstaltninger til den offentlige Ordens Opretholdelse, maatte gjøre fornødne. Ministeren er nærmest bleven foranlediget til denne Foranstaltning ved en Skrivelse fra Kjøbenhavns Politidirecteur, som anser det absolut nødvendigt under de nærværende Forhold at forøge Politistyrken i Kjøbenhavn, ikke saameget for at kunne møde med den fornødne Kraft enkelte Opløb eller Tumulter, hvortil i ethvert Fald militær Hjælp maatte kunne faas, men mere fordi den Politistyrke, der haves til Raadighed, hvis de nærværende urolige Forhold trække ud i Længden, og en stadig Uro saaledes vedligeholdes, ikke kan andet end trættes og sløves. At lade disse forøgede Udgifter paahvile Kjøbenhavns Kommune, som kun har et forholdsvis ringe aarligt Bidrag af Staten til Polititudgifters Bestridelse, vilde efter Politidirecteurens og Justitsministerens Mening være ubilligt. Men dernæst vil der ogsaa kunne blive Anledning til at yde extraordinær Politihjælp til Kommuner udenfor Kjøbenhavn, idet det, hvis Skattenægtelser skulde blive mere almindelige, turde være rigtigt ikke at lade Udpantningerne foretage ved Sognefogderne, der selv om de gaa til denne Forretning med god Villie og uden Frygt, som oftest ville mangle den behørig Kundskab som og den fornødne Konduite til at afvise de Indsigelser, der maatte fremkomme fra Skyldneren, men ved Retsbetjentenes Kontorpersonale med tiltagen extraordinær Politiassistance. Men ogsaa de herved foranledigede extraordinære Udgifter synes der at være Anledning til ikke at lade Kommunerne betale.

Hans Majestæt gav Sit allernaadigste Bifald til bemeldte foreløbige Lovs Indhold og forsynede derefter Loven med Sin allerhøieste Underskrift.

Krigsministeren [Bahnsen] refererede en allerunderdanigst Forrestilling angaaende Forslag til foreløbig Lov om Oprettelsen af et militært Gendarmericorps.

Efterat Krigsministeren havde udtalt, at det under de stedfindende Forhold kan ventes, at der af de civile Myndigheder vil blive stillet Fordringer om militær Bistand i større Omfang, end Hærens Tarv og Hensynet til de Værnepligtiges Uddannelse taaler, og at det

derfor maa anses paatrængende nødvendigt at oprette en til at yde saadan Bistand særlig bestemt Afdeling af Hæren, behagede det *Hans Majestæt* at give Sit allerhøieste Bifald til den ovennævnte foreløbige Lovs Indhold og at forsyne Loven med Sin allerhøieste Underskrift.

I Forbindelse hermed refererede *Krigsministeren* [Bahnsen] en allerunderdanigst Forestilling angaaende de nærmere Bestemmelser om Gendarmerikorpsets Ordning, som ifølge den nu allerhøiest underskrevne foreløbige Lovs § 4 skulle fastsættes ved Kongelig Resolution.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst disse nærmere Bestemmelser og forsynede den Allerhøiestsamme i den Anledning forelagte Expedition med Sin allerhøieste Underskrift. . . .

Møde i statsrådet 2. november 1885.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 16. december 1885.

Under Kongens Forsæde. Samtlige Medlemmer til stede.

Konseilspræsidenten [Estrup] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Forslag til Lov om Tillæg til Danmarks Riges gennemsete Grundlov af 5te Juni 1849.

Allerede da man i 1865–66 forhandlede om en Revision af Grundloven, bemærkede Konseilspræsidenten, kom den Tanke frem, at der burde træffes Bestemmelser for det Tilfælde, at de to Thing ikke kunde enes om Finantslovsforslaget, men man blev dengang staaende ved Bestemmelserne i § 53, idet man gik ud fra, at det altid vilde være i begge Things Interesse, at der opnaaedes Enighed imellem dem, og at de derfor gjensidig vilde bøie sig for hinanden for at naa til Overenskomst. Da denne Forudsætning har vist sig urigtig, idet de tvende Afdelinger af Rigsdagen gjentagne Gange ikke have kunnet eller villet enes om Finantslovens Indhold, maa det antages, at man fra begge Sider maa ønske at se Mangelen af Bestemmelser om, hvorledes der skal forholdes i Tilfælde af Uenighed mellem Thingene om Finantslovens Indhold, udfyldt, og Ministeriet anser det i et-

hvert Tilfælde for nødvendigt nu at gjøre Forsøg paa ved Forslag om et dertil sigtende Tillæg til Grundloven at bane Veien for Overenskomst og forhindre fremtidig Conflict mellem Rigsdagens Afdelinger om Finantsloven. Det her omhandlede Punkt er vel ikke det eneste, hvori det i Tidens Løb har vist sig, at en Forandring i Grundloven vilde være ønskelig, men det er uden Sammenligning det mest paatrængende og derhos det, hvorom snarest Enighed tør ventes tilveiebragt. Hvad Maaden til Uenighedens Løsning angaar, da forandrer Forslaget intet i Grundlovens Forskrifter i § 53. Først naar disse ere udtømte, idet Fælledsudvalgets Indstillinger om Finantslovsforslaget ikke ere blevne vedtagne enslydende i begge Thing, skal ifølge dette Forslag et ved simpel Stemme flerhed valgt, af ligemange Medlemmer fra hvert Thing sammensat Afgjørelsesudvalg træde sammen og i Løbet af en meget kort Tid afgjøre alle Uoverensstemmelserne mellem det af Landstinget og det af Folkethinget vedtagne Finantslovsforslag. Føre Forhandlingerne i dette Udvalg ikke til Overenskomst og Stemmerne ved Afstemningen om de enkelte Uoverensstemmelsespunkter staa lige, maa Tilfældet, ifølge Forslaget, i Form af en lukket, før Stemmernes Optælling tilsidelagt Stemmeseddel blive det afgjørende. Skyggesiderne ved Lodtrækning ere iøinefaldende, men det maa antages, at Udsigten til Lodtrækningen, som lader begge Parter ligemeget i Tvivl om det af Skjæbnen bestemte Resultat, vil opfordre til Enighed, saaledes at Lodtrækning sjeldnere vil blive benyttet, og det er desuden foreslaet forbeholdt Regjeringen at udelukke fra Afstemning og Lodtrækning saadanne af Fælledsudvalgets Indstillinger, som vilde ophæve eller forandre bestaaende Love og Statsinstitutioner, saavelsom nye Bevillinger, ligesom der er givet Flertallet af hvert Things Delegerede Magt til at holde ude fra Afstemningen Bevillinger til nye Foretagender, som strække sig udover mere end to Finantsaar. Ved andre Løsningsmaader, der tidligere have været foreslaede eller andendets ere i Brug f. ex. ved Fælledsafstemning af den forenede Rigsdag eller afgjørende Afstemning i det efter Forholdstalsvalgmaaden valgte Fælledsudvalg, vil det ikke kunne undgaas, at et af Partierne i Rigsdagen vil have en forud beregnet Overvægt og altsaa vil kunne diktere Finantsloven uden nogetsomhelst Hensyn til de modstaaende Anskuelser.

Konseilspræsidenten bemærkede dernæst, at, naar Hans Majestæt

billigede, at dette Forslag blev fremsat for Rigsdagen, vil det være nødvendigt at opsætte at forelægge den foreløbige Bevillingslov og Finantslovforslaget for indeværende Finantsaar, da disse Sagers Fremkomst kun vilde vanskeliggjøre en rolig Forhandling om Grundlovsforslaget.

Efterat *Hans Kongelige Høihed Kronprindsen* og *samtlige Ministre* havde erklæret sig enige med Konseilspræsidenten, blev ovennævnte Forslag til Lov om Tillæg til Danmarks Riges Grundlov af 5te Juni 1849 af *Hans Majestæt* allerhøist approberet til Fremsættelse for Rigsdagen.

Møde i statsrådet 8. januar 1886.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 23. januar 1886.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 26. januar 1886.

Under Kongens Forsæde. Kronprinsen fraværende.

Finantsministeren [Estrup] refererede i samtlige Ministres Navn en allerunderdanigst Forestilling angaaende allerhøieste Bemyndigelse for Regjeringen til foreløbig indtil videre at afholde de løbende Statsudgifter.

Efterat have oplæst Forestillingen, bemærkede *Finantsministeren*, at den begjærte Bemyndigelse formentlig vil være fuldkommen tilstrækkelig, idet, hvad Indtægterne angaa, de directe Skatters Forfaldstid falder udenfor det korte Tidsrum, for hvilket Bemyndigelsen er paaregnet at skulle gjelde, og idet for Udgifternes Vedkommende Udtrykket »løbende Statsudgifter« paa det nærværende fremrykkede Stadium af Finantsaaret ogsaa omfatter Fortsættelsen af de i Aarets Løb paabegyndte ekstraordinære Foranstaltninger.

Justitsministeren [Nellemann] bemærkede, at, naar Regjeringen ikke foreslog en Opløsning af Folkethinget, var Grunden hertil den samme som i 1877, nemlig at en Appel til Folkethingsvælgerne ikke

er paa sin Plads, naar man, som i nærværende Tilfælde, ikke kan anerkjende, at disse ere mere berettigede end Folkethinget selv til at afgjøre Stridsspørgsmaalet, som er: om Folkethinget er berettiget til at tvinge Kongen til at afskedige et Ministerium ved at gjøre dets Afgang til Betingelse for at give de til Statens Existens fornødne Bevillinger. Endvidere bemærkede han, at der under Debatten igaar i Folkethinget fra Oppositionens Ordfører faldt en Yttring om, at en midlertidig Bevillingslov ligesom i 1877 kunde tilveiebringes i 24 Timer. I denne Anledning havde Justitsministeren spurgt bemeldte Ordfører, om der herved sigtedes til en Bevillingslov af det gamle, tidligere af Folkethinget vedtagne Indhold, thi i saa Fald maatte Regjeringen, efter hvad der passerede i forrige Samling, anse det for givet, at Landstinget ikke vilde gaa ind herpaa. Menttes der derimod en saadan midlertidig Bevillingslov, som Landstinget kunde antages ogsaa at ville acceptere, vilde han, Justitsministeren strax sætte sig i Forbindelse med Konseilspræsidenten for at gjøre Skridt til at bringe en saadan frem. Herpaa svaredes der imidlertid fra Oppositionens Ordfører, at Ministeren ikke skulde gjøre sig nogen Uleilighed hermed.

Det behagede derefter *Hans Majestæt* allernaadigst at bemyndige Regjeringen til foreløbig indtil videre at afholde de løbende Statsudgifter. . . .

Møde i statsrådet 8. februar 1886.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 10. februar 1886.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 19. februar 1886.

Under Kongens Forsæde. Samtlige Medlemmer til stede.

Finantsministeren [Estrup] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende allerhøieste Approbation paa Optagelsen af nogle Poster paa Finantsministeriets Budget.

Finantsministeren bemærkede, at det nye Budget, som vil være at

udarbejde paa Grundlag af den ved den foreløbige Lov af 10de Februar d.A. givne Bemyndigelse, og som vil omfatte hele Finantsaaret 1885–86 vil komme til at indeholde foruden de paa Budgettet af 17de April f.A. optagne Poster endvidere forskellige Poster, som dels ved det Rigsdagen med allerhøieste Bemyndigelse forelagte Tillægsbevillingslovforslag for 1885–86 dels ved Ændringsforslag til 2den Behandling i Folkethinget af Finantslovforslaget for det samme Finantsaar have været fremsatte for Rigsdagen. Af samtlige disse Poster, der allerede ere afholdte eller stillede til Disposition, ville saavel de, der angaa Restbeløb af Summer bevilgede ved tidligere finantsielle Love, som de, der ere optagne paa det ovenfor nævnte Tillægsbevillingslovforslag, allerede være Deres Majestæt bekendte. Dette er derimod ikke Tilfældet med nogle Poster, som, efterat Tillægsbevillingslovforslaget var udarbejdet, ere blevne anviste paa forventet Tillægsbevilling, og som, da et saadant 2det Tillægsbevillingslovforslag ikke blev fremlagt, derefter søgtes bevilgede ved Ændringsforslag til Finantslovforslagets ovennævnte 2den Behandling. Finantsministeren begrundede derpaa nærmere for Hans Majestæt disse Posters Nødvendighed, og det behagede derefter *Hans Majestæt* allerhøiest at bemyndige Finantsministeren til i Henhold til § 1 i den foreløbige Lov af 10de d.M. om Indtægts- og Udgiftsbevilling for Finantsaaret fra 1ste April 1885 til 31te Marts 1886 paa det Budget, som vil være at udarbejde for Finantsministeriet, at optage foruden de paa det tidligere i Henhold til foreløbig Lov af 1ste April f.A. og allerhøieste Resolution af 17de s.M. opførte Poster endvidere en Række i Forestillingen nævnte Poster, samt til i Henhold til de ved Forelæggelsen af Tillægsbevillingslovforslaget for 1885–86 anførte Grunde at eftergive de det spanske Dampskib »Lequeitio« paa hvilende Tillæg til den ordinære Skibsafgang og den ordinære Told.

Finantsministeren [Estrup] henstillede derpaa allerunderdanigst til Hans Majestæt, at der, forinden andre Sager foretages i Statsraadet, gives de øvrige Ministre Ordet, for at referere hver for det den vedkommende Minister underlagte Ministerium, den allerunderdanigste Forestilling angaaende de Administrationsbudgetter, der ville være at udarbejde for disse, idet alle disse Budgetter agtes affattede efter de samme Principper, som ville være de ledende ved Udarbejdelsen af Budgettet for Finantsministeriet, og som Hans Majestæt nu har givet Sit allerhøieste Bifald.

Da *Hans Majestæt* allernaadigst bifaldt denne Henstilling, refererede *Justitsministeren* [Nellemann], *Ministeren for Island* [Nellemann], *Udenrigsministeren* [Rosenørn-Lehn], *Marineministeren* [Ravn], *Ministeren for Kirke- og Undervisningsvæsenet* [Scavenius], *Krigsministeren* [Bahnsen] og *Indenrigsministeren* [Ingerslev] de af dem nedlagte allerunderdanigste Forestillinger angaaende Approbation paa Optagelsen af nogle Poster paa de paagjeldende Ministeriers Budgetter.

Hans Majestæt behagede derefter allerhøiest at bemyndige samtlige nævnte Ministre til i Henhold til § 1 i den foreløbige Lov af 10de d.M. paa det Budget, som vil være at udarbejde for det den paagjeldende Minister underlagte Ministerium at optage foruden de paa det tidligere i Henhold til foreløbig Lov af 1ste April f.A. og de allerhøieste Resolutioner af 17de og 24de April s.A. udarbejdede Budget opførte Poster endvidere samtlige de i de respektive Forestillinger omhandlede Poster, hvorhos *Hans Majestæt* tillige for Marineministeriets Vedkommende bemyndigede Marineministeren til af den til Bygning af nye Skibe med fast Inventarium bestemte Sum at anvende de fornødne Beløb til Fuldendelsen af Bygningen af Korvetten Fyn og Kanonbaaden Guldborgsund, samt bifaldt, at de for indkjøbte Partier Kabler og Ledningstraade til Brug for Søminecorpset i Finantsaaret 1885–86 beregnede Toldafgifter eftergives, og for Indenrigsministeriets Vedkommende tillod, at den budgetterede Indtægt for Finantsaaret 1885–86 af Statsactiverne nedsættes med det som Overskud af den grønlandske Handel for Finantsaaret 1883–84 opførte Beløb af 201.865 kr. 40 øre. . . .

Justitsministeren [Nellemann] refererede sluttelig en allerunderdanigst Forestilling angaaende Livsstrafs Fuldbyrkelse paa Arrestanten Christen Ole eller Olufsen Jochumsen, hvori indstilles, at den, ovennævnte ved Høiesteretsdom af 15de December f.A. for Mord og Røveri i Medfør af Straffelovens §§ 190 og 243 idømte Livsstraf, maa fuldbyrdes. Efterat *Justitsministeren* havde fremhævet, at ikkun tvende af de i Sagen voterende 11 Høiesterets Tilforordnede have stemt for Forbryderens Benaadning, medens de øvrige Tilforordnede have udtalt sig for Straffens Fuldbyrkelse, og at han ogsaa, efter hvad der var oplyst i den refererede Forestilling, fandt, at der ikke var tilstrækkelig Grund til at benaade i dette Tilfælde, gjorde han imidlertid opmærksom paa, at efterat Sagen er behandlet i Høie-

steret, er der i Januar Maaned d.A. indkommet et allerunderdanigst Andragende om Arrestantens Benaadning fra Præsterne i Fredericia og Bredstrup, Gøttsche og Schack, idet disse Mænd ved Siden af Arrestantens øieblikkelige og aabenhjertige Tilstaaelse ved Paagribelsen have fremhævet, at der i Arresten er foregaaet en total Forandring med Forbryderen, som er blevet en i Sandhed dybt angrende Kristen. Dette Andragende, der er indgivet af Præsterne uden Foranledning af Arrestanten, er varmt og indtrængende blevet støttet af Herredsfogden Overauditeur Becher, hvorimod Amtmanden kun har ment at maatte henstille Sagen til Ministeriet.

Justitsministeren udtalte endelig, at han ikke i disse Ansøgninger og Erklæringer over dem havde fundet tilstrækkelig Grund fra et retligt Standpunkt til at andrage paa Straffens Forandring.

Efterat *Statsraadets øvrige Medlemmer* havde yttret sig angaaende Spørgsmaalet, og det herved havde vist sig, at ikke alle vare enige i, at Straffen burde fuldbyrdes, udtalte *Hans Majestæt*, at, da det ikke kan vides, hvilken Betydning Høiesteret vilde tillægge de ovennævnte Ansøgninger og de over dem afgivne Erklæringer, dersom disse Actstykker havde foreligget Retten ved Voteringen over Benaadningsspørgsmaalet, maatte Allerhøistsamme ønske, forinden endelig Beslutning tages, at der indhentedes en yderligere Erklæring fra Høiesteret om, hvorvidt denne i det saaledes Fremkomne maatte finde Grund til at gjøre nogen Forandring i eller Tillæg til sin Indstilling angaaende Benaadningsspørgsmaalet.

Hans Majestæt udsatte derfor Sagen. . . .

Møde i statsrådet 12. marts 1886.

Under Kongens Forsæde. Samtlige Medlemmer til stede. . . .

Derefter blev den i sidste Statsraadsmøde forhandlede Sag angaaende Livsstrafs Fuldbyrdelse paa Arrestanten Christen Ole eller Olufsen Jochumsen paany foretagen.

Justitsministeren [Nellemann] oplæste den Betænkning, der i Overensstemmelse med den af *Hans Majestæt* i forrige Statsraadsmøde tagne Beslutning er bleven afæsket Høiesteret i Anledning af det i Sagen efter Voteringen Fremkomne. Herefter have ikke alene de tvende i Sagens Paakjendelse deltagende Tilforordnede, som allerede

tidligere havde ment at burde anbefale en Benaadning, i det senere Fremkomne fundet forøget Grund til at fastholde denne Mening, men tvende andre Voterende finde ogsaa, at det nu, efter de yderligere Vidnesbyrd, der ere fremkomne om Domfældtes oprigtige Anger og paa Grund af den Medfølelse, han har vakt hos dem, der ere komne i Berøring med ham, ikke vilde være heldigt at lade Dødsstraffen fuldbyrde, hvorhos endelig 5 andre af de i Sagen Voterende have indskrænket sig til at henstille, om der i det efter Dødsdommens Afsigelse Fremkomne maatte indeholdes tilstrækkelig Grund til at forskaane Domfældte for Livsstraffen. Da saaledes ikkun tvende af Høiesterets i Sagen voterende Tilforordnede bestemt have fastholdt, at Dødsstraffen i dette Tilfælde bør fuldbyrdes, finder Justitsministeren, der, hvis en saadan Erklæring havde foreligget tidligere, strax vilde have indstillet Domfældte til Benaadning, at han ikke kan andet end tilraade Hans Majestæt at eftergive Livsstraffen.

Hans Kongelige Høihed Kronprindsen, der allerede i forrige Statsraadsmøde havde udtalt sig for Domfældtes Benaadning, fandt efter den af Høiesteret nu afgivne Betænkning forøget Grund til at fastholde denne Mening. Derimod udtalte *Konseilspræsidenten* [Estrup], at Høiesterets sidste Erklæring ikke havde rokket hans i forrige Møde udtalte Mening, at Livsstraffen i nærværende Tilfælde bør fuldbyrdes, idet han finder det meget betænkeligt at lade en saakaldt oprigtig Anger faa en afgjørende Indflydelse paa Spørgsmaalet om Benaadning. Vel er denne Mand maaske ikke længere i og for sig farlig for Samfundet, men naar et saa afskyeligt Rovmord som dette ikke medfører Livsstraffens Fuldbyrdelse, vil der næppe nogensinde kunne fuldbyrdes en Dødsdom. Og det er efter Konseilspræsidentens Mening Uret mod de Uskyldige, at man saaledes er for overbærende mod de Skyldige.

Til Konseilspræsidenten sluttede sig *Ministeren for Kirke- og Undervisningsvæsenet* [Scavenius], og *Krigsministeren* [Bahnsen], medens de *øvrige Ministre*, af hvilke Marineministeren allerede i forrige Statsraadsmøde havde tilraadet Benaadning, mente, at Livsstraffen burde, efter det nu Fremkomne, eftergives Domfældte.

Da saaledes de fleste af Statsraadets Medlemmer nu tilraadede Benaadning, behagede *Hans Majestæt* allernaadigst at resolve, at den Arrestanten Christen Ole eller Olufsen Jochumsen ved Høiesteredom af 15de December f.A. i Medfør af Straffelovens §§ 190

og 243 idømte Livsstraf eftergives ham, imod at han hensættes til Tugthusarbejde paa Livstid.

Justitsministeren [Nellemann] refererede sluttelig en allerunderdanigst Forestilling om Livsstrafs Eftergivelse for Tugthusfange Jens Nielsen.

Justitsministeren bemærkede, at 6 af de 10 i Sagen voterende Tilforordnede af Høiesteret have troet at burde indstille denne Forbryder, uagtet han allerede engang tidligere ved Hans Majestæts Naade har faaet den ham for Overfald paa en Opsynsmand i Straffeanstalten idømte Livsstraf eftergiven, til ogsaa denne Gang ved Hans Majestæts Naade at forskaanes for Livsstraffen, imod at han efter at være tildelt en alvorlig korporlig Revselse atter hensættes til Tugthusarbejde paa Livstid under streng Bevogtning, idet de i saa Henseende særlig have fremhævet Hensynet dels til Forbryderens unge Alder, dels til den ringe Skade, der er tilføjet den overfaldne Betjent ved Voldsgjerningen. Da saaledes Flertallet af de i Sagen voterende Tilforordnede af Høiesteret have anbefalet Benaadning, maa Justitsministeren ogsaa være af den Formening, at der er Føie for Hans Majestæt til ikke at lade Livsstraffen fuldbyrde.

Konseilspræsidenten [Estrup] bemærkede, at den Forbrydelse, for hvilken denne Forbryder er dømt fra Livet, i ingen Henseende er saa atroce som den i den nys refererede Sag omhandlede. Kun fordi han er Tugthusfange, har han kunnet dømmes fra Livet for sin Gjerning, og Straffens Fuldbrydelse skulde nærmest være til Beskyttelse for Personalet i Straffeanstalten, for at dette med Ro kan færdes mellem Fangerne. Et undskyldende Moment ligger derhos i Domfældtes Motiv, idet han har begaaet Forbrydelsen for at miste Livet, hvilket han ikke havde Mod til selv at berøve sig, og saaledes blive befriet for Livet i Cellen, som han anser for en levende Begravelse. Saavel i Betragtning heraf som særlig da den foregaaende Domfældte var bleven benaadet, vilde Konseilspræsidenten ikke indvende noget imod, at denne Forbryder i Henhold til Høiesterets Flertals Indstilling blev benaadet.

Efterat Statsraadets *øvrige Medlemmer* havde udtalt sig, og ingen Indvending var fremkommen imod, at Livsstraffen eftergives Domfældte, behagede det *Hans Majestæt* allernaadigst at eftergive Tugthusfange Jens Nielsen den ham ved Høiesteretsdom af 18de f.M. i Medfør af Straffelovens § 65 og § 111 efter Plakat af 31te August

1813 § 10 idømte Livsstraf, imod at han efterat være tildelt 27 Slag Kat paany hensættes til livsvarigt Tugthusarbejde under streng Bevogtning. . . .

Indenrigsministeren [Ingerslev] refererede en allerunderdanigst Forestilling om allernaadigst Bemyndigelse for ham til at indlede Forhandlinger om Meddelelse af allerhøieste Koncession paa Anlægget af en Jernbane fra Ribe til Landgrændsen.

Efter kortelig at have fremhævet, at Indenrigsministeren i 3 efter hinanden følgende Rigsdagssamlinger og nu atter senest i den sidste Rigsdagssamling har fremsat Forslag til Lov om en Forlængelse af Bramminge Ribe Banen til Landgrændsen, og at dette Lovforslag den 12te Januar d.A. var blevet vedtaget af Landstinget, men ikke behandlet af Folkethinget, samt at det under de med Preussen om Tilslutningen til den vestslesvigske Marskbane førte Forhandlinger har været Forudsætningen fra de tyske Delegeredes Side, at den korte Jernbanestrækning paa $\frac{4}{5}$ Mil fra Ribe til Landgrændsen kunde være anlagt samtidig med den vestslesvigske Banes Fuldførelse, hvilket antages at ville ske i Foraaret 1887, oplæste Indenrigsministeren den følgende Del af Forestillingen, hvori nærmere godtgjortes, navnlig i Overensstemmelse med en af den constituerede Kammeradvokat afgiven Betænkning, at særlig Lovhjemmel formentlig ikke kunde anses fornøden for Anlægets Iværksættelse, idet Jernbaneanlæg i og for sig er en administrativ Handling, fra hvilken Forudsætning ogsaa Frd. 5te Marts 1845 synes at gaa ud, hvorhos denne Forordning har stemplet Anlægget af Jernbaner som en almennyttig Foranstaltning, der berettiger til Expropriation. Indenrigsministeren udviklede derefter nærmere, hvorledes han har tænkt sig Sagen ordnet.

Efterat derpaa *Konseilspræsidenten* [Estrup] havde udtalt, at han fandt den paatænkte Foranstaltning baade uangribelig og aldeles uundgaaelig, behagede det *Hans Majestæt* allernaadigst at bemyndige Indenrigsministeren til at indlede Forhandlinger med en dansk Undersaat om Meddelelse af allerhøieste Concession paa Anlægget af en Jernbane fra Ribe til Landgrændsen, saaledes at Koncessionen indskrænkes til Banens Anlæg, og at den event. Concessionshavende indgaar paa, at Statsbanerne, saasnt Banen er fuldført, overtager dens Drift, mod at svare Baneejeren et vist, forud aftalt, aarligt Vederlag, og saaledes at der i Concessionen forbeholdes Staten Adgang til at kjøbe Banen til enhver Tid for en Pris, som fastslaas i Concessionen.

Møde i statsrådet 26. marts 1886.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 2. april 1886.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 4. maj 1886.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 20. maj 1886.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 9. juli 1886.

Under Kongens Forsæde. Samtlige Medlemmer til stede.

Det tilførtes Protokollen, at der under 6te Juni sidstleden er gennem Conseilpræsidiets udfærdiget en Allerhøieste Kundgjørelse, ifølge hvilken, da Hans Majestæt Kongen staar i Begreb med at foretage en Reise til Udlandet, Regjeringens Førelse under Kongens Fraværelse overdrages til Thronfølgeren, der saaledes fra den 7de s.M. til Hans Majestæts Hjemkomst overtager Regjeringens Førelse i Allerhøistsammes Navn, samt at der fremdeles under 3die Juli er gennem Conseilpræsidiets udfærdiget en Allerhøieste Kundgjørelse, hvorefter Hans Majestæt efter at være vendt tilbage fra Sin Reise til Udlandet samme Dag Selv har overtaget Regjeringens Førelse. . . .

Møde i statsrådet 13. august 1886.

Under Kongens Forsæde. Samtlige Medlemmer til stede.

Justitsministeren [Nellemann] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Udstedelsen af en foreløbig Lov, hvorved de

i Lov om Pressens Brug af 3die Januar 1851 indeholdte Forskrifter, forsaavidt angaaer Dagblade og Ugeblade, undergives forskjellige Ændringer.

Justitsministeren bemærkede, at Ministeriet maa anse det som Regjeringens Pligt snarest muligt at skride ind mod det farlige og forargelige Misbrug, at der paa Blade angives som Ansvarshavende en dertil leiet Person, hvilket har til Følge, at alle Lovbestemmelser, som sigte til at hæmme Presseforseelser, blive unyttige og uvirksomme, og de værste Ophidselser og Retskrænkelser mod det Offentlige og mod Private daglig finde Sted, uden at effectivt Ansvar i den Anledning kan gjøres gjeldende, men at Ministeriet dog foreløbig har fundet, at man burde indskrænke sig til de lempeligste Forandringer i Presseloven, der ikke i Principet bryde med Tanken i denne Lov, men kun sigte til at forhindre, at Ansvaret for Bladets Indhold gjøres illusorisk.

Efterat Justitsministeren derpaa nærmere havde udviklet Grunden til den foreslaaede foreløbige Lov om Ansvaret for Indholdet af Dagblade og Ugeblade m.m. og gennemgaaet de enkelte Bestemmelser i det Forestillingen vedlagte Udkast, behagede det *Hans Majestæt* allernaadigst at bifalde dettes Indhold og at forsyne Loven med Sin allerhøieste Underskrift.

Møde i statsrådet 29. september 1886.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 15. oktober 1886.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 12. november 1886.

Under Kongens Forsæde. Samtlige Medlemmer til stede. Det tilførtes Protokollen, at der under 27de October d.a. er gennem Konseilspræsidiets udfærdiget en allerhøieste Kundgjørelse, ifølge hvilken Hans Majestæt Kongen har overdraget Regjeringens Førelse under Allerhøistsammes Fraværelse paa en Reise til Udlandet til Hans Kongelige Høihed Kronprindsen, der saaledes fra den nævnte

Dag til Hans Majestæts Hjemkomst overtager Regjeringens Førelse i Allerhøistsamme Navn, samt at der fremdeles under 11te November er gennem Konseilspræsidiets udfærdiget en allerhøieste Kundgjørelse om, at Hans Majestæt efter at være vendt tilbage fra Sin Reise til Udlandet samme Dag Selv har overtaget Regjeringens Førelse.

Hans Majestæt Kongen meddelte allernaadigst Statsraadet samtlige de Telegrammer, som Hans Majestæt havde modtaget angaaende Valget af Hs. Kgl. Højhed Prinds Valdemar til Fyrste af Bulgarien. Prindsen havde underrettet Hans Majestæt Kongen om den til ham skete Meddelelse om Valget og om en Deputations Afsendelse fra Tirnova, samt om at han i sit Svar havde henvist Afgjørelsen til Kongen, idet han derhos tilføiede, at Kongen vidste, at han foretrak at blive i Danmark. Keiseren af Rusland havde telegraferet til Kongen, at Hans Majestæt Keiseren haabede, at Hans Majestæt Kongen afslog Valget, og at Prinds Valdemar ikke modtog Deputationen. Endelig har Hans Majestæt saavel fra Regentskabet som fra Sobranjens Formand modtaget Telegrammer, hvori Kongen indstændig bønfales om at give Sit Samtykke til, at Prinds Valdemar modtager Valget.

Hans Majestæt Kongen behagede derefter at oplæse et af Allerhøistsamme affattet Udkast til Svaret til Regentskabet for Bulgarien, i hvilket Hans Majestæt i Overensstemmelse med Sin Søn takker for den Tillid, der er vist Hans Kongelige Hus, men beklager paa Grund af Omstændighederne – par la force des circonstances – at maatte paa Sin Søns Vegne give Afkald paa Modtagelsen af Valget.

Conseilspræsidenten [Estrup] bemærkede, at, da Valget maa anses som et i hele Europas Øine ulovligt Forsøg af en Regjering, som ikke er anerkjendt af nogen europæisk Regjering – undtagen Serbiens – paa at tiltage sig den indgribende Myndighed at vælge en Fyrste, maa man i Afslaget, efter Conseilspræsidentens allerunderdanigste Formening, vel vogte sig for ethvert Udtryk, som kunde synes at indeholde en Anerkjendelse af Sobranjens Competence til at foretage Valget, – en Competence, som udtrykkelig er benægtet af Rusland og af Tyrkiet, der er Bulgariens Overherre, og Svaret maatte derfor ikke indeholde noget, som kunde synes at antyde, at man kunde have svaret med et Samtykke.

Udenrigsministeren [Rosenørn-Lehn] bemærkede, at han var ganske enig med Hans Majestæt i, at der ikke kunde være nogen Tvivl

om, at Valget ikke kunde modtages, og at der kun kunde være Spørgsmaal om at give Svaret i en skarpere eller mildere Form. Man maatte i saa Henseende ikke lade ude af Erindring, at Regentskabet maa betragtes som en factisk bestaaende Regjering, og ikke glemme, at den forrige Fyrste har overdraget sin Myndighed til det nærværende Regentskab, der som Følge heraf kan anses som lovligt.

Conseilspræsidenten [Estrup] bemærkede hertil, at Fyrst Alexander først indsatte den nye Regjering, efterat han havde fraskrevet sig sig Thronen, saa at Continuiteten var brudt.

Marineministeren [Ravn] fandt, at Regjeringens Lovlighed eller Ikke-Lovlighed ikke vedkommer os. Hovedsagen for os er ikke at støde Rusland, hvis Vrede Ministeren i høi Grad frygter, hvis denne Magt faar den Opfattelse af Svaret, at der skjuler sig en Anerkjendelse af Regjeringens og Sobranjens Competence under Afslaget.

Hans Majestæt Kongen udtalte, at det for Allerhøiøstamme er Hovedsagen, at Valget afslaaes. Regentskabet er en Overgangsregjering, der bør respekteres som en lovlig Regjering. Der er givet Hans Majestæts Kongelige Hus et Bevis paa Tillid ved Valget, og Afslaget maa derfor ikke være holdt i en stødende Form. Hvad Rusland angaar, da er det aabenbart, at Sobranjen ved at vælge Keiserindens Broder har villet tilfredsstille Rusland.

Justitsministeren [Nellemann] vilde ikke nærmere komme ind paa Spørgsmaalet om Omfanget af en provisorisk Regjeringens Myndighed. Men saameget er vist, at efter Berliner-Traktaten udkræves de den undertegnende Magters Bistand til Valget af en Fyrste. Han foreslog i Svaret bestemt at udtale, at Kongen »dans les circonstances actuelles« ikke kunde bemyndige Sin Søn til at modtage et fra Sobranjen udgaet Valg.

Indenrigsministeren [Ingerslev] lægger Vægt paa Anmodningen i Keiserens Telegram om, at Prinds Valdemar ikke modtager Deputationen fra Tirnova. Ogsaa han maa derfor fastholde, at Muligheden under forandrede Forhold at kunne svare anderledes ikke udelukkes.

Hans Majestæt Kongen overdrog derefter allernaadigst Udenrigsministeren at affatte Svaret paa Grundlag af Hans Majestæts Udcast med de foreslaaede navnlig af Justitsministeren nærmere præciserede Modificationer. . . .

Sluttelig udbad *Indenrigsministeren* [Ingerslev] sig Hans Majestæts allernaadigste Tilladelse til at maatte foredrage for Allerhøiøst-

samme Hovedtrækkene af den i Landstinget stedfundne 1ste Behandling af Lovforslaget om Gjenopførelse af Christiansborg Slot og Opførelse af en Rigsdagsbygning, idet det turde blive nødvendigt, forsaavidt man ikke atter iaar vil lade denne Sag hvile, at gjøre Forandringer i Planen for at komme i Overensstemmelse ialfald med Landstinget. (Folkethingets Standpunkt til Lovforslaget kendes jo endnu ikke). Det er nemlig i Landstinget fra flere Sider blevet forlangt, at der skulde gjøres Forsøg paa ligesom tidligere at anbringe Rigsdagen i Christiansborg Slot. I samme Retning gik ogsaa det af Landstinget i Rigsdagssamlingen 1884—85 vedtagne Forslag, idet det heri udtaltes, at der med Friherre Th. Hansens Tegninger som Grundlag burde gjøres Forarbejder til Gjenopførelsen af Christiansborg Slot, saaledes at dette foruden at give Plads til Kongehuset, tillige skulde rumme Rigsdagen. Friherre Th. Hansen blev ogsaa anmodet om at forandre sine Forslag, i Overensstemmelse hermed, men han godtgjorte for Ministeren, at det, naar man vilde lægge hans Plan til Grund for Gjenopførelsen af Slottet, ikke vilde være muligt at skaffe hensigtsmæssig Plads i dette til Brug baade for Kongen og Rigsdagen. Der maatte ialfald tilbygges en Fløi, hvor Kolonaden nu er, men da det vilde blive i økonomisk Henseende fordelagtigere at opføre en særskilt Rigsdagsbygning, idet der til en saadan vilde kunne benyttes mindre kostbart Materiale o.s.v. end til Slottet, maatte Opførelsen af en saadan Bygning foretrækkes fremfor en Tilbygning til Slottet. Derfor udbad Indenrigsministeren sig i sin Tid Hans Majestæts Samtykke til at fremsætte for Rigsdagen det Lovforslag om Slottets Gjenopførelse og Opførelse af en Rigsdagsbygning, der nylig havde været til 1ste Behandling i Landstinget. Spørgsmaalet om under Christiansborg Slots Tag at tilveiebringe Lokaler til Repræsentation for Kongehuset og til Benyttelse for Rigsdagen var imidlertid, som ovenfor bemærket, paany kommet stærkt frem under denne Behandling. Ministeren maatte derfor meget ønske at vide, om Hans Majestæts allerhøieste Samstemning turde paaregnes for Indrømmelser i den angivne Retning.

Hans Majestæt Kongen udtalte, at, ligesom Hans Majestæt fra Begyndelsen af havde ment, at Rigsdagen var forpligtet til at samtykke i Christiansborg Slots Gjenopførelse, som det var før Branden, saaledes forlangte Hans Majestæt paa den anden Side heller ikke mere end dette. Det ældre Slot havde afgivet Bolig og Repræsenta-

tionslokale for flere regjerende Konger og efter 1848 ved Siden deraf tillige Lokaler for Rigsdagen. Der var intet til Hinder for, at det samme kunde blive Tilfældet i Fremtiden. Naar det nye Slot blev indrettet i det Ydre og Indre væsentligt som det ældre, baade for Kongen og Rigsdagen, fandt Hans Majestæt dette tilfredsstillende.

Hans Kongelige Høihed Kronprindsen delte Hans Majestæts Anskuelse og mente, at det maaske var heldigst, om det fremsatte Lovforslag blev taget tilbage, og der fremkom et nyt, hvorefter Slottet skulde gjenopføres, som det var før Branden og til de samme Øie-med.

Indenrigsministeren [Ingerslev] takkede Hans Majestæt og Hans Kongelige Høihed for disse Udtalelser, efter hvilke han turde føle sig noget friere stillet med Hensyn til de Indrømmelser, der kunde gjøres ved Lovforslagets videre Behandling. Han maatte dog tillade sig at udtale, at en Tilbagevenden til det ældre næppe vilde tilfredsstille efter de Krav, Nutiden stillede til Bygningers Opførelse og Værelsens Indretning, og at Bestræbelserne derfor vistnok burde gaa ud paa at søge at opnaa noget mere ved en Ombygning og mulig ved en Tilbygning til Slottet. . . .

Møde i statsrådet 4. december 1886.

Under Kongens Forsæde. Kronprindsen fraværende. . . .

Finantsministeren [Estrup] refererede endelig en allerunderdanigst Forestilling angaaende Forslag til Lov om Tillægsbevilling for Finantsaaret fra 1ste April 1886 til 31te Marts 1887.

Finantsministeren bemærkede, at der, naar dette Lovforslag var blevet fremlagt paa Rigsdagen, vilde foreligge denne 3 betydelige finansielle Lovforslag, nemlig Forslag til Finantslov for næste Finantsaar, Forslag til Lov om Iværksættelse af forskellige Arbeider og dette Tillægsbevillingslovforslag. Den samlede Udgift paa disse 3 Lovforslag er ca. 65.868.000 Kr. og den samlede Indtægt ca. 55.738.000 Kr., saa at Udgiften overstiger Indtægten med ca. 10 Millioner. Men herved maa det erindres, at af Udgiften hidrører 4½ Million fra Converteringen af Statsgjælden og er saaledes at betragte som en Afbetaling paa denne, og 2½ Million er anteciperet Udgift for næste Finantsaar, saa at Underbalancen indskrænker sig

til ca. 3 Millioner. Efter Finantsministerens allerunderdanigste For-
mening vil der ingen Betænkelighed være ved at afholde disse Ud-
gifter af Kassebeholdningen, hvis Størrelse, som bekendt paa Grund
af de senere Aars indskrænkede Bevillinger, er meget betydelig.

Finantsministeren tilføjede endvidere den Bemærkning, med Hen-
syn til Fremlæggelsen paa Rigsdagen af dette Tillægsbevillingslov-
forslag, at den vilde ske samtidig med Fremlæggelsen af Lovforsla-
get om Indtægts- og Udgiftsbevilling for Finantsaaret fra 1ste April
1886 til 31te Marts 1887, der er ligelydende med den tilsvarende
foreløbige Lov af 26de Marts d.A., og med Finantslovforslaget for
indeværende Finantsaar, til hvis Fremlæggelse Hans Majestæt i tid-
ligere Statsraad har givet Sit allerhøieste Samtykke. Grunden til at
disse ikke tidligere have været forelagte, er, at Regjeringen, først nu
da Rigsdagen har været samlet i de 2 Maaneder, som den ifølge
Grundloven har Ret til at forblive sammen uden Kongens Samtyk-
ke, har frit Valg mellem enten at slutte Rigsdagen eller at udsætte
dens Møder eller at opløse Folkethinget i det Tilfælde, at Folkethin-
get forkaster den foreløbige Lov, hvilket Finantsministeren dog for
Øieblikket anser for mindre sandsynligt.

Det behagede derefter *Hans Majestæt* allerhøiest at approbere be-
meldte Tillægsbevillingslovforslag til Fremsættelse for Rigsdagen.

...

Møde i statsrådet 8. januar 1887.

Under Kongens Forsæde. Samtlige Medlemmer til stede. . . .

Konseilspræsidenten [Estrup] refererede en allerunderdanigst Fo-
restilling angaaende Opløsning af det nuværende Folkething. Efterat
have oplæst Forestillingen in extenso tilføjede Konseilspræsidenten,
at han vilde anse det som heldigt, at denne allerunderdanigste Fore-
stilling, som indeholder en autentisk Meddelelse om Motiverne til
Opløsningen, i Lighed med hvad der tidligere er sket i lignende
Tilfælde, bliver bragt til offentlig Kundskab saavel gennem Mini-
sterialtidende som strax gennem Bladene, og han udbad sig derfor
Hans Majestæts Tilladelse til, at dette sker. Konseilspræsidenten op-
læste derefter Udkastet til det Aabne Brev, som kortelig motiverer
Opløsningen som en Nødvendighed for at give Rigsdagen Leilighed

til, efter Foretagelsen af nye Valg til Folkethinget, inden Finantsaarets Udløb, at vedtage en regelmæssig Finantslov.

Efterat *Hans Kongelige Høihed Kronprinsen* og *Statsraadets øvrige Medlemmer* havde erklæret sig enige med Konseilspræsidenten, bifaldt *Hans Majestæt* allernaadigst Indstillingen om det nuværende Folkethings Opløsning og forsynede det desangaaende udfærdigede Aabne Brev med Sin allerhøieste Underskrift, idet Allerhøist-samme derhos meddelte Sit Samtykke til, at den refererede allerunderdanigste Forestilling offentliggjøres. . . .

Møde i statsrådet 26. januar 1887.

Under Kongens Forsæde. Samtlige Medlemmer til stede. . . .

Finantsministeren [Estrup] refererede endvidere en allerunderdanigst Forestilling angaaende Fremlæggelse for Rigsdagen af Forslag til Finantslov for Finantsaaret fra 1ste April 1887 til 31te Marts 1888.

Finansministeren bemærkede, at der i dette Forslag var foretaget adskillige Forandringer fra det i Statsraadmødet den 29de September f.A. allerhøist approberede tilsvarende Finantslovforslag, idet dels de Ændringer, som af Regjeringen vare fremsatte i Løbet af Rigsdagssamlingen vare blevne indflyttede i Forslaget, dels den stadfæstede Lov om Converteringen af en Del af Statsgjelden havde faaet sit nødvendige Udtryk paa Forslaget, ligesom Regjeringen har accepteret nogle af de Nedsættelser, som ere blevne tilraadede af hele Folkethingets Finantsudvalg.

Hver *enkelt Minister* udtalte sig derefter særlig om de Nedsættelser, som han for det ham underlagte Ministeriums Vedkommende er gaaet ind paa, hvorhos *Ministeren for Kirke- og Undervisningsvæsenet* [Scavenius] henledede Hans Majestæts allerhøieste Opmærksomhed paa, at han havde fundet sig foranlediget til at opgive Fortsættelsen af en gammel Strid om Dækningen af Universitetets Underskud ved at indrømme, at dette afholdes af Universitetets Kapitalformue, eventuelt ved et rentebærende opsigeligt Laan.

Ligesom derhos *Indenrigsministeren* [Ingerslev] havde gjort opmærksom paa, at det var urigtigt, naar Folkethingets Finantsudvalg havde strøget den paaregnede Indtægt af Statsbanerne, ca.

2.700.000 Kr., saaledes fremhævede sluttelig *Finantsministeren* [Estrup], at det var uberettiget at gaa ud fra en Nedgang i Toldindtægterne af ca. 1¼ Million, idet han med Hensyn til Beregningen af disse oplyste, at de hidtil stedse vare beregnede efter den virkelige Indtægt i de 12 Maaneder – fra August til August –, som gik forud for Finantslovforslagets Affattelse, og at man ingensinde hverken under Løbet af Finantslovforhandlingerne, skjøndt disse i Regelen først endte henimod Udgangen af Marts, eller efter en Opløsning havde foretaget nogen Forandring i den engang calculerede Indtægt.

Hans Majestæt meddelte derefter Finantsministeren allerhøieste Bemyndigelse til at fremlægge det ovennævnte Finantslovforslag for Rigsdagen. . . .

Møde i statsrådet 18. februar 1887.

Under Kongens Forsæde. Samtlige Medlemmer til stede. . . .

Ministeren for Kirke- og Undervisningsvæsenet [Scavenius] forelagde allerunderdanigst Hans Majestæt en skizzeret Plan til det nye Hospital, som skal afløse det Kgl. Frederiks Hospital, samt den Kgl. Fødsels- og Pleiestiftelse i Kjøbenhavn. Det nye Hospital tænkes opført paa en imellem Lyngbyvej og Blegdamsvej beliggende ca. 35 Td. Ld. stor Grund, hvis Afstaaelse til dette Øiemed af Kjøbenhavns Kommune danner et Led i en Overenskomst, om hvilken der er bleven ført Forhandlinger i længere Tid med Kommunalbestyrelsen, som nu formentlig ere deres Afslutning nær, og om hvis øvrige Indhold Krigsministeren vil gjøre Hans Majestæt en allerunderdanigst Meddelelse. Paa dette Terrain vil der ogsaa blive Plads til de lægevidenskabelige Anstalter, som Universitetet i høi Grad savner.

Krigsministeren [Bahnsen] udtalte sig derefter med allerhøieste Tilladelse ligeledes om de Forhandlinger, der for Tiden føres med Kjøbenhavns Kommune om forskellige Magelæg. Som bekjendt har Krigsbestyrelsen til forskellige Tider maattet gjøre Indrømmelser med Hensyn til Benyttelsen af Dele af Fælledeerne, saasom til Opførelse af Blegdamshospitalet, Lægeforeningens Boliger, St. Jacobs Kirken m.m., og naar nu Fælleden formindskes med 35 Td. Ld. til

det nye Hospitals Anlæggelse, vil Pladsen blive altfor indskrænket til Garnisonens Exercits m.m. De Forhandlinger, der ere blevne førte med Kommunen for at komme til en Overenskomst, som kunde være til gjensidig Fordel, tør antages at ville i en nær Fremtid komme i Stand paa følgende Vilkaar for Krigsministeriets Vedkommende: 1) Krigsbestyrelsen opgiver efterhaanden sin Brugsret til Nørre- og Blegdamsfælledeerne, mod at erholde til Ejendom en Øvelsesplads paa ca. 300 Td. Ld. ved Kallebo Strand mellem Frederiksholms Teglværk og Flaskekroen, der tilveiebringes ved Foranstaltning af Frederiks Hospitals Bestyrelse. 2) Kommunen opfører – mod til Eiendom at erholde Sølvgadens Kaserne – i Nærheden af den under 1 opførte Plads omtrent ved Enden af Istedgade paa et Grundareal af ca. 120.000 Kv. Al. en ny Kaserne, der fyldestgjør Nutidens Fordringer. 3) Endvidere overlader Kommunen Dele af Fælledeerne ca. 12 Td. Land til Krigsbestyrelsen til Opførelse af det nye Kaserneetablisement for Gardehusarregimentet og for Ingenieurregimentet. 4) Vognmandsmarken overlades dette Regiment til Øvelsesplads og 5) Christianshavns Fællede – ca. 110 Td. Ld. – afgives til Krigsbestyrelsen til Øvelsesplads for de Fodfolkafdelinger, som forlægges til den sydlige Del af Byen. . . .

Møde i statsrådet 29. marts 1887.

Under Kongens Forsæde. Samtlige Medlemmer til stede. . . .

Konseilspræsidenten [Estrup] refererede sluttelig en allerunderdanigst Forestilling angaaende Rigsdagens Slutning.

Konseilspræsidenten bemærkede, at det, naar der ikke indtræder uventede Begivenheder, ikke er nogensomhelst Grund til at antage, at en længere Forhandling om Uoverensstemmelserne mellem de to Thing om Indholdet af Finantslovforslaget for næste Finantsaar, der i den Skikkelse, i hvilken det nylig er kommet til Landstinget, er uantageligt for dette saavel som for Regjeringen, vil kunne i denne Samling føre til en regelmæssig Finantslov. Der er derfor ikke fra nogen Side gjort Skridt til Tilveiebringelsen af en midlertidig Finantslov, og der er derfor ligesaa lidt nogen Anledning for Regjeringen til gennem en Udsættelse af Rigsdagens Møder at skaffe de fornødne Betingelser tilstede for Udstedelsen af den under disse For-

hold efter Grundloven nødvendige foreløbige Lov om Bemyndigelse til efter den 1ste April at opkræve Skatter og afholde nødvendige Statsudgifter. Konseilspræsidenten maa derfor allerunderdanigst tilraade Hans Majestæt at slutte Rigsdagens nærværende Samling.

Konseilspræsidenten oplæste derpaa den allerunderdanigste Forestilling, og efterat saavel *Hans Kongelige Høihed Kronprindsen* som *samtligte Ministre* havde erklæret sig enige med Konseilspræsidenten, behagede det *Hans Majestæt* allernaadigst at beslutte, at Rigsdagens nærværende ordentlige Samling skal sluttet, naar der ikke ved Finantsaarets Slutning er tilvejebragt en samstemmende Vedtagelse af begge Rigsdagens Afdelinger af et Forslag til Finantslov for næste Finantsaar, hvorhos *Hans Majestæt* forsynede det Forestillingen vedlagte Aabne Brev med sin allerhøieste Underskrift, idet Hans Majestæt tillige bemyndigede Konseilspræsidenten til at udfylde Datoen for det Aabne Brev med den Dag, paa hvilken det vil være at benytte. . . .

Sluttelig udbad *Indenrigsministeren* [Ingerslev] sig Hans Majestæts Tilladelse til at foredrage for Allerhøistsamme, paa hvilket Standpunkt Lovforslaget om Gjenopførelse af Christiansborg Slot og Opførelse af en Rigsdagsbygning for Tiden befinder sig. Efter mange besværlige Forhandlinger er der nu Udsigt til, at det af Folkethinget nedsatte Udvalg vil afgive en Betænkning, hvorved det med 6 Stemmer imod 3 vil foreslaa, at der skal indbydes til og bevilges de fornødne Midler til en Skizzeconcurrance til en Plan for Gjenopførelse af Slottet indrettet saavel til Kongebolig og Repræsentationslokale for Kongen som til Rigsdagen. Hvis dette Maal naas, anser Ministeren det for en stor Vinding, da en saadan Vedtagelse af Folkethinget indeholder en Erkjendelse af, at Slottet skal gjenopføres. Efter den Plan, som Udvalget lægger til Grund for sin Indstilling, tænkes Slottet ligesom det ældre af Christian VI byggede Slot, opført med sin Hovedfacade mod Marmorbroen, hvorfra Adgangen, naar Ridehuset i Filosofgangen nedbrydes, vil blive en Kongeborg værdig. Det er da Tanken, at Hovedfacaden med Tilføjelse af Sidefløien imod Syd og øvrig fornøden Plads forbeholdes Kongen, medens Rigsdagen væsentlig faar sine Lokaler ud imod Slotspladsen. De tvende Afdelinger af Slottet ville fuldstændig kunne adskilles ved Mure, og fra Kongeborgen vil der være den bequemteste Adgang til Tilbygningerne mellem Slottet og Marmorbroen, som er

overdragne Kongen. Fundamenterne til den paatænkte nye Hovedfacade ere endnu tilstede fra det gamle Slots Tid, og denne gamle Fløj – altsaa paa den nuværende Kolonnades Plads – var den betydeligste og dybeste af alle Slottets Fløje. Et Taarn opført paa denne nye Hovedfacade i Lighed med det gamle Slots, vil kunne give Slottet den monumentale Character, som passer for en Kongebolig. Naar Rigsdagen skal ind paa Slottet, synes denne Plan Indenrigsministeren tilfredsstillende, og han har troet ved foreløbig at slutte sig til den at være i Overensstemmelse med Hans Majestæts Ønske.

Hans Majestæt Kongen: Denne Plan tiltaler ikke Hans Majestæt, der staa bestemt paa det af Allerhøistsamme fra først af indtagne Standpunkt, at Kongeborg og Rigsdagslocale forenes i samme Bygning, og at alt, hvad der var overdraget Hans Majestæt ved Civilisteloven, tilbagegives til Kongen.

Hans Majestæt forlanger ikkun Opførelsen af et Slot paa de gamle Ruiner og uforandret med de samme Leiligheder, som det var før Branden – om end en Etage lavere – og det forekommer ogsaa Hans Majestæt, at Rigsdagen ikke kan forlange at faa mere, end den har haft tidligere.

Konseilspræsidenten [Estrup] bemærkede, at han principielt er imod, at Rigsdagen skal ind paa Slottet, men naar den skal have Lokale i dette, maa der efter hans allerunderdanigste Forening gives den mere Plads end i det gamle Slot.

Hans Kongelige Høihed Kronprindsen mente, at det er bedst at opsætte ethvert Forarbejde til Slottets Gjenopførelse, indtil Rigsdagen erkjender, at den er forpligtet til ved at bevilge de fornødne Midler til Gjenopførelsen at gjengive Kongen, hvad denne tabte ved Branden.

Justitsministeren [Nellemann] gjorde gjeldende, at den nuværende Tilstand med Rigsdagen i en saa fjærn Afstand fra Ministerialbygningen var uudholdelig, og at man derfor ikke burde afvise et Forslag, som gav Haab om Slottets Gjenopførelse i en nær Fremtid.

Hans Majestæt udtalte derefter, at naar Allerhøistsamme nu efter Ministeriets Tilskyndelse ikke modsatte sig en saadan Skizzeconurrence, som den omtalte, maatte dette dog paa ingen Maade forstaa som et Samtykke til Opførelsen af et Slot efter den af Indenrigsministeren angivne Plan, til hvilken Hans Majestæt derfor vilde staa frit.

Konseilspræsidenten [Estrup] erkjendte dette og udtalte, at lige-saalidt som Rigsdagen eventualiter er forpligtet til at bevilge Penge til den Bygning, som vinder Prisen i Concurrencen, saaledes er heller ikke Kongen og Regjeringen bunden til at acceptere den af Concurrencen fremgaaede Plan. . . .

Møde i statsrådet 1. april 1887.

Under Kongens Forsæde. Samtlige Medlemmer til stede. . . .

Finantsministeren [Estrup] refererede fremdeles en allerunderdanigst Forestilling angaaende Stadfæstelse af det af Rigsdagen vedtagne Forslag til Lov sigtende til at lette Konverteringen af Prioritetslaan i faste Ejendomme.

Finantsministeren bemærkede, at, uagtet han tvivler om, at de Forhaabninger, som knytte sig til dette Lovforslag, der er fremkommet ved privat Initiativ i Folkethinget og da med et langt videre Omfang, ville realiseres, tror han dog, ligeoverfor begge Rigsdagens Afdelingers samstemmende Udtalelser om Lovforslagets Nytte og Hensigtsmæssighed, ikke at burde modsætte sig, at det bliver Lov, saameget mindre som den er begrændset til kun at gjælde i et kortere Tidsrum fra 1/4 1887 til 1/7 1888.

Hans Majestæt forsynede derefter Lovforslaget med Sin allerhøieste Stadfæstelse. . . .

Krigsministeren [Bahnson] refererede endvidere en allerunderdanigst Forestilling om Stadfæstelse af et af Rigsdagen vedtaget Lovforslag om Opførelse af en ny Geværfabrik.

Krigsministeren bemærkede, at Folkethinget med Hensyn til det af ham med allerhøieste Bemyndigelse i Rigsdagen fremsatte Lovforslag om »Fodfolkets Liniebatailloners Forsyning med Geværer af ny Model og med Ammunition til disse« havde gjort den Betragtning gjeldende, at det vel var ønskeligt, at Hæren forsynedes med Geværer med Repetermekanisme, men at det ikke var tilraadeligt at binde sig i Valget af Model, før de praktiske Prøver vare tilendbragte. Derimod var det Folkethinget magtpaaliggende, at Fabrikationen af det nye Gevær, naar endelig Beslutning om Geværmodellen foreligger, kunde ske saa hurtigt som muligt, og foruden at ved-

tage forskjellige Poster paa Finantslovforslaget sigtende til Fremme af nogle Bygningsforanstaltninger, der staa i Forbindelse med Geværfabrikationen, har Folkethinget og derefter ligeledes Landstinget vedtaget det her foreliggende Lovforslag om Opførelse af en ny Geværfabrik, som Krigsministeren finder ganske gunstig og derfor allerunderdanigst indstiller til Stadfæstelse.

Det ovennævnte Lovforslag blev derefter af *Hans Majestæt* allerhøist stadfæstet. . . .

Sluttelig meddelte *Justitsministeren* [Nellemann], at efter hans allerunderdanigste Formening vilde det nu være rettest at ophæve den foreløbige Lov angaaende Forholdsregler for at hindre Misbrug af den uindskrænkede Adgang til at anskaffe Vaaben og øve sig i disses Brug, da denne Lov nu formentlig havde opfyldt sin Hensigt, og det derfor neppe vilde være rigtigt at opretholde den længere. Dog stillede han ikke herom noget Forslag idag, men forbeholdt sig i næste Statsraadmøde at bringe Sagen frem. Det var hans Mening, at samtidig med Lovens Ophævelse burde det paalægges Toldembedsmændene hele Landet over at indberette, naar Vaaben indførtes til Toldstederne. Skulde det da mod Forventning vise sig, at der var en farlig Tendens hertil, kunde Loven paany sættes i Kraft. . . .

Møde i statsrådet 15. april 1887.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 8. juni 1887.

Under Kronprinsens Forsæde. Ministeren for Kirke- og Undervisningsvæsenet og Indenrigsministeren fraværende.

Det tilførtes Protokollen, at der under 28de f.M. er gennem Konseilspræsidiets udfærdiget en Allerhøieste Kundgjørelse, ifølge hvilken Hans Majestæt Kongen har overdraget Regjeringens Førelse under Allerhøistsammes Fraværelse paa en Reise til Udlandet til Hans Kongelige Højhed Kronprindsen, der saaledes fra den nævnte Dag til Hans Majestæts Hjemkomst overtager Regjeringens Førelse i Allerhøistsammes Navn. . . .

Møde i statsrådet 9. september 1887.

Under Kongens Forsæde. Samtlige Medlemmer til stede.

Det tilførtes Protokollen, at der under 10de Juni d.A. er gennem Konseilspræsidiets udfærdiget en Allerhøieste Kundgjørelse, ifølge hvilken Hans Majestæt Kongen efter at være vendt tilbage fra Allerhøistsammes Reise til Udlandet bemeldte Dag Selv har overtaget Regjeringens Førelse, at der under 15de Juni d.A. ligeledes gennem Konseilspræsidiets er udfærdiget en Allerhøieste Kundgjørelse ifølge hvilken Hans Majestæt Kongen har overdraget Regjeringens Førelse under allerhøistsammes Fraværelse paa en Reise til Udlandet til Hans Kongelige Høihed Kronprindsen, der saaledes fra den nævnte Dag til Hans Majestæts Hjemkomst overtager Regjeringens Førelse i Allerhøistsammes Navn, og endelig at der under 6te Juli d.A. ligeledes gennem Konseilspræsidiets er udfærdiget en Allerhøieste Kundgjørelse, ifølge hvilken Hans Majestæt Kongen efter Allerhøistsammes Hjemkomst samme Dag Selv atter har overtaget Regjeringens Førelse. . . .

Møde i statsrådet 1. oktober 1887.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 20. oktober 1887.

Intet medtaget fra dette møde.

Samme Dag var Statsraadet atter forsamlet paa Amalienborg kl. 2 $\frac{1}{4}$ under Hans Majestæts allerhøieste Forsæde.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 4. november 1887.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 2. december 1887.

Under Kronprinsens Forsæde. Samtlige Medlemmer til stede.

Det tilførtes Protokollen, at der under 18de November d.A. er gennem Konseilspræsidiets udfærdiget en Allerhøieste Kundgjørelse, ifølge hvilken Hans Majestæt Kongen har overdraget Regjeringens Førelse under Allerhøistsammes Fraværelse paa en Reise til Udlandet til Hans Kongelige Høihed Kronprindsen, der saaledes fra den nævnte Dag til Hans Majestæts Hjemkomst overtager Regjeringens Førelse i Allerhøistsammes Navn. . . .

Møde i statsrådet 16. december 1887.

Under Kongens Forsæde. Samtlige Medlemmer til stede.

Det tilførtes Protokollen, at der under Dags Dato er gennem Konseilspræsidiets udfærdiget en Allerhøieste Kundgjørelse, ifølge hvilken Hans Majestæt Kongen efterat være vendt tilbage fra Allerhøistsammes Reise til Udlandet idag Selv har overtaget Regjeringens Førelse. . . .

Møde i statsrådet 12. januar 1888.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 10. februar 1888.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 1. marts 1888.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 23. marts 1888.

Under Kongens Forsæde. Kronprinsen fraværende . . .

Konseilspræsidenten [Estrup] udtalte sig sluttelig med Hans Majestæts allernaadigste Tilladelse om den nærværende politiske Stilling i det Hele.

Finantslovsforslaget – det betydeligste Lovforslag, der forelægges enhver Rigsdag – var, saaledes som det med Hans Majestæts allerhøieste Samtykke forelagdes af Regjeringen, et meget moderat Forslag, hvad de for næste Finansaar paaregnede Udgifter angaa, idet det vel viste en Underbalance af ca. 2 Millioner, men denne langt opveiedes ved de i Forslag bragte Afbetalinger paa Statsgjelden, og idet der derhos ikke paa samme var opført Udgifterne til Fuldførelsen af de paabegyndte Befæstningsarbejder, og der om Udgifterne til de overordentlige Forsvarsforanstaltninger forelagdes Folkethinget særlige Lovforslag. Regjeringen haabede herved at have bannet Vejen for en saglig Behandling og gennem denne for en Overenskomst. Men ved Behandlingen i Folkethinget sløifedes 5.000.000 Kr. af Finantslovsforslagets Udgiftssider, af hvilke $3\frac{1}{2}$ Million var Nægtelse af Bevillinger til Forsvarsministrene og noget over 1 Million hidrørte fra Nægtelser til Gendarmeriet og ekstraordinære Politiforanstaltninger, overhovedet hvad der hidrørte fra de provisoriske Love. Disse 5 Millioner gjenoptoges paa Finantslovsforslaget i Landstinget med nogle mindre Modifikationer. Ved Folkethingets eneste Behandling igaar førtes Lovforslaget tilbage til det Indhold, det havde efter 3die Behandling i dette Thing, men ved den idag i Landstinget stedfindende eneste Behandling vil dette Thing utvivlsomt føre Lovforslaget tilbage til den Skikkelse, i hvilken det vedtog det ved sin 3die Behandling. Venstre finder ialfald paa dette Tidspunkt ingen Anledning til at gaa med til nogen Ændring. Der vil altsaa blive nedsat et Fælledsudvalg, men der er kun ringe Sandsynlighed for, at dets Forhandlinger ville hidføre en Løsning. Thi for det første er den ovenfor nævnte kvantitative Difference af 5 Millioner saa stor, at den vanskelig kan ventes udjævnet. Og dernæst vil den principielle Uoverensstemmelse om de provisoriske Loves berettigede Indflydelse paa Finantsloven lægge Hindring ivejen for et Forlig. Landstingets Standpunkt, der er det samme som Regjeringens, er, at alle de Bevillinger, som sigte til Fuldbyrnelsen af bestaaende Love, ikke kunne nægtes, og at de i Henhold til Grundlovens § 25 givne Love, indtil de paa lovlig Maade forandres eller ophæves, henhøre til den bestaaende Lovgivning, ligesaavel som de af Rigsdagen vedtagne og af Kongen sanktionerede Love, en Opfattelse, som deles af Landets Høiesteret, men som Folkethinget ikke vil anerkjende. Et Forlig mellem disse modstaaende Anskuelser kunde opnaas ved at

sætte passende Afløsningslove istedenfor de provisoriske Love og da navnlig istedenfor den vigtigste af disse Gendarmeriloven, og et Forsøg i denne Retning er ogsaa gjort af Landstinget ved den igaar afgivne Betænkning, hvori Gendarmeriet foreslaas afløst udenfor Kjøbenhavn af et Politikorps, der lønnes af Staten.

Men hertil kommer endelig, at det fra begge Sider erkjendes, at det kun vilde være til liden Nytte, om man iaar kom udover de bestaaende provisoriske Love, naar man ikke tillige enes om et fælleds Standpunkt med Hensyn til Foranstaltninger paa Forsvars-væsenets Omraade. Som overfor berørt bleve de yderligere nødvendige Forsvarsarbejder forelagte Folkethinget ved særlige Lovforslag, men disse har dette Thing ikke fremmet. For at kunne gaa ind paa et Forlig maatte man komme til en Overenskomst om en passende nødtørftig Afslutning af de paabegyndte Forsvarsværker, idet man i det kommende Foraar med den nærværende politiske Situation i Europa for Øie, der, hvad Øieblik det skal være, kan antage en truende Character, maa arbeide videre paa Kjøbenhavns Sikkring, navnlig paa Vestfronten, da det vilde være aldeles meningsløst at have anvendt saameget som sket paa Nord- og Nordvestfrontens Dækning, naar man lod hele Vestfronten henligge ubeskyttet. Hertil maa paaregnes at ville medgaa ca. 8 Millioner Kroner, hvortil endvidere maa komme Tillæg til de bestaaende militære Organisationslove, som ere nødvendige for at kunne skaffe Personellet tilstede til at benytte de nye Befæstninger.

Betingelserne for et Forlig ere saaledes: Gjenoptagelsen af de 5 Millioner eller af en væsentlig Del af samme paa Budgettet, passende Afløsningslove for de provisoriske Love og ca. 8 Millioner til nødtørftige nye Befæstningsanlæg. Uden disse Betingelsers Opfyldelse vil et Forlig om Finantsloven iaar være uden Nytte, thi det vilde saa ikke kunne undgaas at optage Befæstningsarbejderne paa næste Aars Finantslovsforslag, og Striden vilde da blusse op med fornyet Heftighed og ligesom begynde helt forfra.

Konseilspræsidenten forberedte derfor allerunderdanigst Hans Majestæt paa, at der desværre var Sandsynlighed for, at der ogsaa iaar til den 1ste April maatte udstedes en foreløbig Bevillingslov, der vilde være at udfærdige ganske i Lighed med de i de 3 sidste Aar udstedte tilsvarende Love, og at der derhos omtrent samtidig maatte tages Beslutning om Afholdelsen af de fornødne Udgifter til Fuld-

førelsen af den paabegyndte Befæstning om Kjøbenhavn. Efterat *Marineministeren* [Ravn] havde bemærket, at der til Marinen ikke vilde behøves noget Tilskud udover, hvad der findes opført paa Finantslovforslaget, idet den fornødne Forøgelse af det faste Personel, som maa gives ved en ny Organisationslov, og Opførelsen af en ny Dok vil kunne opsættes til næste Aar, gav *Krigsministeren* [Bahnsen] en Oversigt over de Arbejder, der maa foretages til Afslutning af de i de sidste Aar om Kjøbenhavn foretagne Befæstningsarbejder, navnlig paa Vestfronten, og som antages at ville under nogenlunde gunstige Vejrforhold kunne udføres i Løbet af fem Fjerdingaar. . . .

Møde i statsrådet 31. marts 1888.

Under Kongens Forsæde. Kronprinsen fraværende.

Konseilspræsidenten [Estrup] bemærkede, at han i det sidste Statsraadmøde udtalte som det sandsynligste, der vilde ske, at det om Uoverensstemmelserne mellem de af de tvende Thing vedtagne Forslag til næste Aars Finantslov nedsatte Fælledsudvalgs Forhandlinger ikke vilde føre til Enighed, og at der derfor efter Rigsdagens Slutning den 31te Marts ikke vilde foreligge anden Udvej end, som tidligere, at foreslaa Hans Majestæt Udstedelsen af en foreløbig Bevillingslov. Men hvad *Konseilspræsidenten* da nævnte som det vidunderlige, at der i den 12te Time kunde blive gjort et alvorligt Forligstilbud, er indtruffet, idet nogle af Venstres ikke ledende Medlemmer idag – altsaa efter Offentliggjørelsen af den sent iaftes afgivne Fælledsudvalgs Betænkning, hvori Venstres og Højres Medlemmer gaar hver til sin Side – have henvendt sig til ham med Forligstilbud og med Tilføjelse af, at de, naar Regjeringen kunde tilsikre dem Højres Stemmer, vilde være tilstrækkelig mandstærke til at sætte dette Forlig igjennem. Forligstilbudet gik navnlig ud paa, at der skulde bevilges $\frac{2}{3}$ af de hidtil nægtede Bevillinger til Krigs- og Marineministeren, at der skulde gives en mindre Bevilling paa Til lægsbevillingslov til Dækning af Udgifterne hidrørende fra de provisoriske Love, navnlig Gendarmeriloven, under Forudsætning af, at disse Love afløstes af endelige Love i den tilbagestaaende Del af Samlingen, og at der skulde gives Regjeringen en vis Bemyndigelse til at fuldføre de paabegyndte provisoriske Forsvarsforanstaltninger.

De paagjeldende Mænd havde fremhævet, at det formentlig vilde være lettere at føre et Forlig igjennem iaar end ad Aare, da man vil staa nærmere ved nye Valg, ligesom det ogsaa vilde være glædeligt, om Fred og Forsoning kunde være tilvejebragt i dette Jubilæumsaar. Det gjelder nu om at vinde den fornødne Tid til at faa dette Forligstilbud, som indeholder gode Spirer, videre udarbeidet i det enkelte og derefter vedtaget i begge Thing. Forsaavidt det ikke maatte lykkes idag og imorgen at føre en normal Finantslov igjennem og derved bane Vejen for Muligheden af, at Rigsdagen kan forblive samlet, kan der gaas flere Veje, for at skaffe Tid til Fortsættelse af Rigsdagsarbeidet. Enten kan Regjeringen slutte Rigsdagen, udstede en foreløbig Bevillingslov og efter en ny Udarbejdelse af Forslagene til Finantsloven og Tillægsbevillingsloven atter indkalde Rigsdagen, – eller Regjeringen kan standse Rigsdagens Arbejde ved med Rigsdagens Samtykke at udsætte den en kort Tid, udstede en foreløbig Bevillingslov og om nogle Dage indkalde Rigsdagen til fortsat Virksomhed, – eller Regjeringen kunde ved Allerhøieste Resolution bemyndiges til i en ganske kort Tid at afholde de nødvendige Statsudgifter, medens der arbeides paa normale finansielle Loves Gjen-nemførelse. Om hvilken af disse Veje, der helst bør betrædes, kan Konseilspræsidenten intet bestemt udtale i dette Øieblik, men da det efter Fælledsudvalgets Indstillinger nærmest ligger for, at Finantslovforslaget vedtages i en forskjellig Affattelse af de to Thing, tør Konseilspræsidenten dog ikke undlade at referere for Hans Majestæt den medbragte allerunderdanigste Forestilling om Rigsdagens Slutning.

Hans Majestæt udtalte, at det vilde være Allerhøistsamme en stor Glæde, om et varigt Forlig kunde opnaas paa Vilkaar, som ogsaa Højre vilde anse for tilfredsstillende.

Efterat *Konseilspræsidenten* [Estrup] havde oplæst den ovennævnte Forestilling, behagede det *Hans Majestæt* allernaadigst at bifalde, at forsaavidt ingen Finantslov kommer i Stand for det følgende Finantsaar, Rigsdagens nærværende ordentlige Samling sluttes idag til det Tidspunkt, som Konseilspræsidenten maatte anse passende, samt til dette Øiemed lige allernaadigst at forsyne det Allerhøistsamme forelagte Aabne Brev med Sin allerhøieste Underskrift, hvorhos Hans Majestæt dog allernaadigst bemyndigede Konseilspræsidenten til eventualiter ikke at gjøre Brug af dette Aabne Brev. . . .

Møde i statsrådet 1. april 1888.

Under Kongens Forsæde. Kronprinsen fraværende.

Konseilspræsidenten [Estrup] meddelte allerunderdanigst Hans Majestæt, at de af Venstre indledede Forhandlinger, der skulde bane Vejen for en regelmæssig Finantslov, ikke havde ført til det forønskede Resultat, idet den Del af Venstre, der ønskede en Overenskomst paa Vilkaar, der vare antagelige for Højre og Regjeringen, ikke efter de igaar og idag afholdte Partimøder følte sig stærk nok til at give sin Villighed til Overenskomst Udtryk ved at foreslaa Finantslovforslaget vist tilbage til Fælledsudvalget, hvilket var den af Konseilspræsidenten satte Betingelse, for at der kunde gives Tid til yderligere Forhandling, og Finantslovforslaget er nu vedtaget i forskjellig Skikkelse i de to Thing, idet de af Flertallet af det i Anledning af dette Finantslovforslag nedsatte Fælledsudvalg gjorde Indstillinger ere blevne forkastede af Folkethinget, medens de ere blevne vedtagne af Landstinget.

Konseilspræsidenten androg derpaa først om Corroboration af en af ham i Formiddag ved Cabinets Referat erhvervet allerhøieste Resolution, hvorved Hans Majestæt, da den Forudsætning, hvorunder Allerhøistsamme i Statsraadmødet igaar havde fastsat Rigsdagens Slutning til den 31te Marts, ikke var gaaet i Opfyldelse, idet den eneste Behandling af Fælledsudvalgets Indstillinger om Finantslovforslaget for 1888 til 1889 var bleven udsat til Møder i begge Thing idag, – havde bifaldet, at, saafremt Finantslovforslaget idag blev vedtaget i en forskjellig Affattelse i de to Thing, og saaledes ingen regelmæssig Finantslov kunde komme istand, Rigsdagens ordentlige Samling, skulde sluttes idag, saaledes at Konseilspræsidenten bemyndigedes til nærmere at bestemme Tidspunktet i Løbet af Dagen, hvorhos Hans Majestæt havde forsynet det til dette Øiemed udfærdigede Aabne Brev med Sin allerhøieste Underskrift.

Denne allerhøieste Resolution blev af *Hans Majestæt* corroboreret.

Derefter oplæste *Konseilspræsidenten* [Estrup] en af samtlige Ministre underskreven allerunderdanigst Forestilling angaaende en foreløbig Bevillingslov, som er bleven nødvendig, da de i Grundloven hjemlede Midler til at tilvejebringe en regelmæssig Finantslov, som ovenfor omtalt, ere udtømte, uden at dette Maal er naaet.

Efterat Konseilspræsidenten endvidere havde oplæst den ligeledes af samtlige Ministre undertegnede foreløbige Bevillingslov, der er affattet ganske i Overenstemmelse med den foreløbige Bevillingslov af 1ste April 1887, bifaldt *Hans Majestæt* allernaadigst, at der udgaar en foreløbig Lov om Indtægts- og Udgiftsbevilling, indtil Finantsloven for Finantsaaret fra den 1ste April 1888 til den 31te Marts 1889 er given, hvorhos *Hans Majestæt* forsynede den forelagte Udfærdigelse af Loven med Sin allerhøieste Underskrift. . . .

Møde i statsrådet 5. april 1888.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 20. april 1888.

Under Kongens Forsæde. Samtlige Medlemmer til stede. . . .

Krigsministeren [Bahnsen] refererede endvidere en allerunderdanigst af samtlige Ministre underskreven Forestilling, hvorved Ministeriet udbeder sig allerhøieste Bemyndigelse til at disponere over et Beløb til Fuldførelse af de paabegyndte Befæstningsanlæg om Kjøbenhavn. Krigsministeren oplæste Forestillingen. Ved Beskrivelsen af Anlægget af den paatænkte sammenhængende Befæstningslinie paa Vestfronten, der foreslaas konstrueret af mindre Dimensioner end antaget for det foreslaaede tilsvarende permanente Anlæg, afbrød *Hans Majestæt* Oplæsningen med Bemærkning om, hvorvidt et saadant lettere Anlæg kunde antages at frembyde tilstrækkelig Garanti for Forsvarets Sikkerhed og ikke indeholdt Skuffelser af lignende Art, som de forud i Slesvig prøvede, – og med Spørgsmaal om, hvorvidt Ingenieurcorpset og Artilleriet havde sluttet sig til Krigsministerens Plan.

I den Anledning bemærkede *Krigsministeren* [Bahnsen], at Æren for Planen ikke tilkom ham, men Ingenieurcorpset og Artilleriet, og at dette Anlæg selvfølgelig ikke havde den samme Modstandsevne som den foreslaaede permanente Befæstning, og ikke i Længden vilde kunne yde den samme Modstand som denne, men at den dog utvivlsomt vilde være en væsentlig Støtte for Forsvaret, at den i Løbet af forholdsvis kort Tid vilde kunne gøres færdig, og at den kunde indgaa som Led i den fuldstændige permanente Befæstning,

som har vundet Tilslutning i Landstinget. Krigsministeren bemærkede endvidere, at, selv om den foreslaaede permanente Befæstning var bleven vedtaget af Rigsdagen, vilde man dog sandsynligvis af Hensyn til de truende politiske Forhold have iværksat Udførelsen paa en saadan Maade, at man vilde have tilstræbt hurtigst muligt at faa netop det udført, som nu indstilledes, som en Begyndelse, der da efterhaanden kunde fuldstændiggjøres, indtil den fuldstændige Plan var gjennemført.

Konseilspræsidenten [Estrup] udtalte efter den fuldendte Oplæsning af Forestillingen, at det vilde være uforsvarligt, efterat der i de foregaaende Aar er anvendt saa betydelige Omkostninger paa Dele af Kjøbenhavns Befæstning, at undlade at dække Vestfronten, uden hvis Beskyttelse det hidtil Anlagte vil være af illusorisk Betydning, og at det derfor er en Nødvendighed, at denne Afslutning gives de paabegyndte Befæstningsforanstaltninger. Ansvarer ved at undlade at foretage disse Arbejder er langt større end ved at foretage dem. Desuden foregribes herved intet med Hensyn til den permanente Befæstning, der tværtimod vil kunne udføres paa den lagte Grundvold.

Udenrigsministeren [Rosenørn-Lehn] bemærkede, at han ved at sætte sit Navn under Forestillingen allerede havde vist, at han var enig med sine Colleger i alle dens Punkter, navnlig ogsaa i hvad der udtales i den angaaende de europæiske Forhold, og om Nødvendigheden af ikke at opsætte at forberede Rigets Forsvar, men han troede dog at burde nærmere begrunde sin Opfattelse. Han ansaa den europæiske Situation for at være truende, idet han som brændende Spørgsmaal, der vente deres Løsning, eksempelvis nævnte Forholdet imellem Frankrig og Tydskland, der synes ham at frembyde Farer for den europæiske Freds Bevarelse, ligesom ogsaa det bulgariske Spørgsmaal henstaar saa ulmende, at det hvert Øieblik kan tænde Krigsfaklen. Hertil er i de sidste Dage kommet dels den alvorlige Bekymring, som den indre Tilstand i Frankrig fremkalder, idet den viser, at Revanche-Tanken atter er levende hos det franske Folk, dels den tyske Keisers alvorlige Sygdom, hvis Udgang og Følger ingen formaar at beregne. Gesandternes Indberetninger, som Udenrigsministeren i Vinterens Løb har haft den Ære at forelægge for Hans Majestæt, betegne ogsaa Situationen som alvorlig, de vise, at der er Fare paafærde, og at Frygten for en Krig indtager den

første Plads i alle Regjeringers Raadslagninger. Med disse Udtalelser vil Udenrigsministeren ikke have sagt, at han anser Faren for saa overhængende, at en Krig skulde staa lige for Døren. Fyrsterne og Regjeringerne ville sikkert gjøre, hvad der staar i deres Magt, for at holde Krigen tilbage, og Ministeren tror, at det for en Tid vil kunne lykkes dem. Men Udbruddet vil upaatvivlelig komme, og det beror alene paa uforudseelige Omstændigheder, om det vil komme paa et fjærnere eller nærmere Tidspunkt. Men i denne Mellemtilstand er det hver Stats Pligt at berede sig paa at bevare sin Selvstændighed og at sætte sig istand til at modstaa en Overrumpling. Danmark navnlig bør staa saa velrustet, at det kan forsvare den Neutralitet, som det, naar en Krig bryder løs mellem Europas Stormagter, tør antages, at Hans Majestæt i Overensstemmelse med Ministeriets Raad da vil proklamere.

Det behagede derefter *Hans Majestæt* allernaadigst at bifalde, at Krigsministeriet bemyndiges til paa en Konto for forventet Tillægsbevilling for 1888–89 at disponere over et Beløb af 8 Millioner Kroner til Fuldstændiggjørelse af de i de 2 sidst forløbne Finantsaar ved Kjøbenhavn udførte Befæstningsanlæg, samt til Anskaffelse af nogle Munderings- og Udrustningsgjenstande m. m., som udkræves for at muliggjøre en hurtig Mobilisering af Hæren. . . .

Møde i statsrådet 19. juni 1888.

Under Kongens Forsæde. Samtlige Medlemmer til stede.

Justitsministeren [Nellemann] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Udstedelse af en foreløbig Lov, hvorved den foreløbige Lov af 2den November 1885 angaaende Tillæg til den almindelige borgerlige Straffelov sættes ud af Kraft.

Efterat have oplæst Forestillingen, bemærkede Ministeren, at Loven, som ikke er bleven bragt til Anvendelse i det sidste Aar ved nye Sagers Anlæg, vistnok indeholder Bestemmelser, der burde optages som faste Bestanddele af Straffeloven, men denne Betragtning berettiger ikke til at opretholde Loven som foreløbig Lov. Da den blev udstedt, ansaa Regjeringen det for nødvendigt at sætte en Dæmper paa det Sprog, der førtes i Pressen og i offentlige Forsamlinger, og som under den daværende Ophidselse i Gemytterne maatte antages

at kunne forlede Læserne og Tilhørerne til Ulovligheder, og Loven har sikkert gjort god Fyldest i saa Henseende. I roligere Tider som de nærværende vil den tilstedeværende Mangel i Straffeloven næppe mærkes synderlig, da det er lidet sandsynligt, at det nu vil lykkes enkeltes ophidsende Tale at føre nogen til at begaa Ulovligheder, og det maa da være forbeholdt Fremtiden ved en almindelig Revision af Straffeloven, som i andre Retninger i langt højere Grad trænger til Ændring, – saasom med Hensyn til de altfor lemfældige Straffe for Voldshandlinger, – Savnet af Straf for visse bedrageriske Handlinger, som Loven ikke har tænkt paa m.m. – at faa de i den her omhandlede Lov indeholdte Bestemmelser optagne i Straffeloven. En Antydning til, at denne foreløbige Lov i en nær Fremtid vilde blive ophævet, laa ogsaa i den Amnesti, som det i Anledning af Hans Majestæt Kongens Fødselsdag behagede Allerhøiøstsamme at udstede med Hensyn til Overtrædelser af den her omhandlede foreløbige Lov. Justitsministeren bemærkede sluttelig, at der formentlig ikke er den samme Anledning til at ophæve den anden foreløbige Lov, af 13de August 1886, om Ansvar for Indholdet af Dagblade og Ugeblade m.m., hvorefter den virkelige Forfatter til en strafbar Artikel skal findes for at drages til Ansvar, idet denne Lovbestemmelse ogsaa under almindelige daglige Forhold og uden Hensyn til de politiske Tilstande afhjælper et virkeligt Savn.

Det behagede derefter *Hans Majestæt* at bifalde Udstedelsen af den ovenfor omtalte foreløbige Lov og at forsyne den Hans Majestæt forelagte Udfærdigelse af Loven med Sin allerhøieste Underskrift. . . .

Møde i statsrådet 17. august 1888.

Under Kronprinsens Forsæde. Ministeren for Kirke- og Undervisningsvæsenet fraværende.

Statsraadssecretæren var ligeledes fraværende med Orlov paa en Reise i Udlandet. Efter Allerhøieste Befaling førtes Protokollen af Hans Majestæt Kongens Cabinetssecretær.

Det tilførtes Protokollen, at der under 6te August er gennem Konseilspræsidiets udfærdiget en Allerhøieste Kundgjørelse, ifølge hvilken Hans Majestæt Kongen har overdraget Regjeringens Førelse under Allerhøiøstsammes Fraværelse paa en Reise til Udlandet til

Hans Kgl. Højhed Kronprindsen, der saaledes fra den nævnte Dag til Hans Majestæts Hjemkomst overtager Regjeringens Førelse i Allerhøistsammes Navn.

Finantsministeren [Estrup] refererede en allerunderdanigst Forstilling angaaende Stadfæstelse af den af Kolonialraadet for St. Croix den 30te April d.A. vedtagne Udfærdigelse af Budgettet for St. Croix Kommune for Finantsaaret fra 1ste April 1888 til 31te Marts 1889.

Finantsministeren bemærkede, at, skjøndt der ikke var opført nogen Udgift, som ikke var uundgaaelig nødvendig, udviste Budgettet dog atter denne Gang et Deficit, der iaar endog var \$ 7000 større end forrige Aar. Aarsagen til denne Underbalance var som sædvanlig Udgifterne til Militærvæsenet og Rentetilsvaret til Sukkerfabrikkerne. Ministeren tilføiede, at det var hans Agt, atter iaar at forsøge at opnaa Rigsdagens Medvirkning til Statskassens definitive Overtagelse af Fællessukkerkogerierne.

Finantsministeren vilde derhos tillade sig at benytte denne Anledning til at udtale, at det var hans Overbevisning, at det vilde vise sig aldeles umuligt i Længden at opretholde den koloniale Styrelse paa Basis af Kolonialloven af 1863, og fremhævede han til Støtte for denne Opfattelse dels Øernes økonomiske Tilstand, idet det ved Koloniallovens Givelse var Forudsætningen, at Øerne pekuniært vilde kunne i alt Fald for den væsentligste Del bære sig selv, hvilket imidlertid i Tidens Løb havde vist sig aldeles umuligt, dels Karakteren af Øernes Representation, idet denne for St. Croix Vedkommende havde en vis aristokratisk Karakter – Kongevalgte og Plantere – medens den for St. Thomas, afset fra de Kongevalgte, bestod af rent demokratiske Elementer, idet der næsten kun valgtes Negre eller dog Farvede. Ministeren maatte derfor anse det nødvendigt at søge at vende tilbage til den tidligere Ordning, og det var derfor hans Hensigt senere at fremkomme med et dertil sigtende Lovforslag.

Bemeldte Budget blev derefter forsynet med Allerhøieste Stadfæstelse. . . .

Sluttelig gav *Indenrigsministeren* [Ingerslev] med allerhøieste Tilladelse nogle Oplysninger om Arbejderne ved den dansk-svenske Kommission, til hvilken der ved allerhøieste Resolution af 15de Mai d.A. var beskikket for Danmarks Vedkommende Professor Deuntzer, hvem Ministeriet havde tilforordnet Expeditionssecretair Ahnfeldt.

Kommissionens Opgave var en dobbelt dels Ordningen af de mellemrigske Fattigvæsensforhold dels Spørgsmaalet om Tilveiebringelsen af en saavidt muligt ensartet Lovgivning angaaende Erhvervelse og Fortabelse af Medborgerret. Hvad den første Del af Opgaven angaar, har Kommissionen allerede endt sin Virksomhed, idet der er afsluttet en Overenskomst, med hvilken Ministeren mener, at man fra dansk Side i Realiteten kan være vel tjent, om han end ikke føler sig fuldt tilfredsstillet ved Formen. Den fremtræder som en Overenskomst af en foreløbig Karakter, ingenlunde som en Traktat. Ministeren havde haft nogen Tvivl, om ikke Lovgivningsmagtens Samtykke til denne Overenskomst var nødvendig, men var kommen til den Mening, at dette Samtykke ikke krævedes, da der ikke stiftedes nogen ny Ret ved Overenskomsten, og særlig da der forelaa et Præcedens for denne Anskuelse fra 1865 (Forholdet til Hertugdømmerne). Hvad den anden mere omfattende Opgave angaar, som var stillet Kommissionen, da vil denne Sag i hvert Fald ikke saa snart finde sin Løsning, men iøvrigt syntes det, som man ogsaa fra svensk Side havde lagt mest Vægt paa Ordningen af det ovennævnte praktiske Spørgsmaal om Fattigforsørgelse og den dermed i Forbindelse staaende Hjemsendelse. . . .

Møde i statsrådet 22. september 1888.

Under Kongens Forsæde. Samtlige Medlemmer til stede.

Det tilførtes Protokollen, at der under 4de September er gennem Konseilspræsidiets udfærdiget en allerhøieste Kundgjørelse, ifølge hvilken Hans Majestæt Kongen efterat være vendt tilbage fra Allerhøist-sammes Reise til Udlandet, den nævnte Dag Selv har overtaget Regjeringens Førelse.

Møde i statsrådet 28. september 1888.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 12. oktober 1888.

Under Kongens Forsæde. Udenrigsministeren fraværende. . . .

Justitsministeren [Nellemann] udbad sig endelig Hans Majestæts

allerhøieste Samtykke til, naar det Øieblik er kommet, som synes Regjeringen hensigtsmæssigt, at maatte fremsætte for Folkethinget det Lovforslag til Gendarmerilovens Afløsning, som blev vedtaget af Landstthinget i forrige Samling. Idet Ministeren overleverede Hans Majestæt et Aftryk af dette Lovforslag om Oprettelse af et Statspoliti, bemærkede han, at Folkethinget ved Behandlingen af dette Lovforslag vil kunne vise, om det vil en Overenskomst om denne Sag, i hvilket Tilfælde det maa lade Sagen gaa til 2den Behandling og til Udvalg. Hvis derimod Folkethinget forkaster dette Lovforslag, og Gendarmeriloven derefter oversendes til Folkethinget, vil dennes Forkastelse sandsynligvis finde Sted, hvilket med Nødvendighed vil medføre en Afbrydelse af Rigsdagsforhandlingerne, da det selvfølgelig vil være umuligt fra den ene Dag til den anden at inddrage Gendarmeriet.

Hans Majestæt behagede derefter allerhøiest at approbere Forslag til Lov om Oprettelse af et Statspoliti til Fremsættelse for Rigsdagen, saasart Regjeringen fandt Øieblikket dertil hensigtsmæssigt.

Hans Majestæt Kongen tog Ordet for at henlede Opmærksomheden paa, at der efter »Avisen« paatænkes afholdt et almindeligt Studentermøde angaaende det slesvigske Spørgsmaal. Hans Majestæt finder det uheldigt, at Studenterne ville røre ved denne Sag, da der for Tiden er indtraadt et bedre Forhold til Tydskland, navnlig efter den tydske Keisers Besøg her i Kjøbenhavn. De Udtalelser, som let kunne fremkomme paa et saadant Møde, kunne skade det gode Forhold til Tydskland, som er i Begreb med at udvikle sig, og Hans Majestæt vilde derfor anse det for rigtigt, at et saadant Studentermøde hindredes.

Efterat saavel *Justitsministeren* [Nellemann] som *Ministeren for Kirke- og Undervisningsvæsenet* [Scavenius] havde bemærket, at der ikke kunde nedlægges noget egentligt Forbud mod et sligt Mødes Afholdelse, eftersom Regjeringen ikke havde Ret hertil, og en saadan Forholdsregel desuden, selv om den havde været lovmedholdelig, frembød stor Betænkelighed af Hensyn til det danske Folks og de danske Slesvigeres Følelser, blev det af *Konseilspræsidenten* [Estrup] med Tilslutning af de andre Ministre bemærket, at der kun kunde være Spørgsmaal om at gjøre indflydelsesrige Medlemmer af Studenterverdenen opmærksom paa, at det paatænkte Mødes Afholdelse nu let kunde have uheldige Følger navnlig for de danske

Slesvigere selv, og paa den Maade forsøge at opnaa, at Studenterne selv opgav Tanken om Afholdelsen af dette Møde ialfald for Tiden.

Hans Majestæt Kongen udtalte, at Slesvigernes Sag ikke kunde ligge nogen varmere paa Hjertet end ham, hvis Vugge havde staaet i Slesvig, og at Hans Majestæt heller ikke troede, at nogen kunde tvivle om Hans Majestæts Sindelag i denne Sag, men at Hans Majestæt dog vilde ønske, at den paatænkte Demonstration kunde hindres paa en eller anden Maade, da der efter Hans Majestæts Overbevisning kun kunde gjøres Skade ved den, og dette maatte Hans Majestæt ønske ogsaa for de danske Slesvigeres Skyld. . . .

Møde i statsrådet 9. november 1888.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 30. november 1888.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 5. januar 1889.

Under Kongens Forsæde. Samtlige Medlemmer til stede. . . .

Finantsministeren [Estrup] refererede endvidere en allerunderdanigst Forestilling angaaende Forslag til Lov om Tillægsbevilling for Finantsaaret fra 1ste April 1888 til 31te Marts 1889.

Finantsministeren bemærkede, at af det forholdsviis betydelige Beløb af henved 13 Millioner Udgifter, som vare opførte paa dette Lovforslag, vare ca. 4.400.000 Gjenbevillinger eller Bevillinger paa Udgifter, der ere bestemte ved tidligere Finantslove, og af de øvrige ca. 8.600.000 ere 8 Millioner opførte i Henhold til den Kongelige, i Statsraadsmødet den 20de April d.A. givne Resolution, hvorved Hans Majestæt i Henhold til en af samtlige Ministre underskreven allerunderdanigst Forestilling bemyndigede Krigsministeren til at disponere over et Beløb af 8 Millioner til Fuldstændiggjørelse af de i de to sidstforløbne Finantsaar ved Kjøbenhavn udførte Befæstningsanlæg, samt til Anskaffelse af nogle Munderings- og Udrustningsgjen-

stande m.m. som udkrævedes til en hurtig Mobilisering af Hæren. Ikkun ca. 600.000 Kr. vare saaledes Nybevillinger af sædvanlig Beskaffenhed.

Efterat *samtligte Ministre* paa dertil af *Hans Majestæt* given Foranledning havde udtalt sig om de for hvert enkelt Ministeriums Vedkommende paa Tillægsbevillingslovforslaget opførte Beløb, blev dette Lovforslag af *Hans Majestæt* approberet til Fremsættelse for Rigsdagen. . . .

Møde i statsrådet 8. februar 1889.

Under Kongens Forsæde. Samtlige Medlemmer til stede. . . .

Hans Majestæt Kongen tog Ordet for at udtale, at Hans Majestæt inderligt ønskede, at der maatte være Enighed mellem Hær og Flaade, og at de to Værn gik Haand i Haand, hvorfor Allerhøistsamme meget beklagede den Misstemning mod Hæren, der i den senere Tid kom til Udbrud fra Flaadens Officerer.

Marineministeren [Ravn] bemærkede, at han var overbevist om, at en saadan Misstemning ikke næredes af Flaadens Officerer i Almindelighed, men at den nok fandtes hos en Del navnlig af de yngre iblandt dem. Dette hidrører vistnok dels fra, at Flaaden aldrig nævnes paa Forsvarsmøderne, saa at Forsvarssagen paa disse Møder er gaaet over til at blive en udelukkende Befæstningssag, dels fra en mindre venlig Stemning mod den fuldstændige Landbefæstning, idet de paagjeldende Officerer frygte for, at denne skal opluge saa store Summer, at der ikke bliver nok tilbage til Flaadens Udvikling. Dette sidste gjelder da navnlig for dem blandt disse Officerer, som ønske, at Flaaden skal udvikles betydeligt ud over Regjeringens Plan. Disse glemme imidlertid, at det er en mislig Sag at oplægge en stor, men ikke krigsberedt Flaade i en svagt befæstet Havn, hvorved man let skaber et Arsenal, hvor en eventuel Fjende kan forsyne sig. Og i tilstrækkelig krigsberedt Stand kunne vi ikke holde en stor Flaade. Dertil fordres et saa stort og veløvet fast Personnel, at Udgifterne hertil i Forbindelse med de nødvendige Omkostninger til Materiellets Vedligeholdelse og Fornyelse langt vilde overskride vore finansielle Kræfter. Skulde vi saaledes holde en fuldt krigsberedt Flaade af den Størrelse, som foresloges i den »Bog« der er bleven saameget omtalt i Folkethinget og Pressen, vilde det vedvarende aarlige Mari-

nebudget snarere blive over end under 20 Millioner Kroner. Men at der er et meget langt Skridt fra at bygge et vist Antal Krigsskibe og altid at holde disse fuldt krigsberedte, baade hvad Materiel og Personal angaar, er netop det, som glemmes af dem, der holde paa en overdreven stor Flaade. Regjeringens Plan for Flaadens Udvidelse vil, fuldt udført, allerede fordre Udgifter, der nærme sig den yderste Grændse, hvortil Statens Finantser tillade at gaa. Hvad Marinen imidlertid maa ønske foruden en passende Udvikling af dens faste Personnel og af Flaademateriellet er en snarlig Opførelse af Middelgrundsfortet. Saalænge dette savnes, vil Flaaden i altfor høi Grad være bunden til Kjøbenhavn, og det kan blive dens Lod at maatte offres til sidste Stump i et forgjæves Forsøg paa at holde en overmægtig fjendtlig Flaade udenfor Bombardementsgrænsen.

Konseilspræsidenten [Estrup] udtalte sig i samme Retning. Marinen har fra gammel Tid været anset og yndet som vort Hovedværn, og den har derfor med Sorg set, at dette Værn er sunket ned til anden Rang, da Tydskland efter 1864 voxede op til en stor Sømagt. Et saadant Omslag avler let Bitterhed, og saa opkommer hos de unge Søofficerer Ønsket om at se Flaaden indtage dens gamle Plads som Landets Hovedværn. Men de se ikke, at, selv om de dertil fornødne Pengebevillinger bleve givne, vilde vi dog ikke kunne holde Skridt med Udviklingen af Stormagternes Flaader. Det maa ikke glemmes, at det ikke er nok at skabe en Flaade, men at denne tillige idelig maa fornyes, idet Udviklingen i Bygningen af Krigsskibe gaar i en saa rivende Fart, at Skibene forældes, længe før de ere utjenstdygtige. Og hertil kommer, at vi ikke have Mandskab til en saadan hurtig Udrustning, som er nødvendig efter Nutidens Krigsførelse, idet vore Matroser ere spredte over alle Jordens Have. Og naar der saa spørges, hvorfor der er gjort mere for Landforsvaret end for Søforsvaret, saa ligger det i Sagens Natur, at den Opgave, der først maatte løses, var at skaffe Kjøbenhavn, vort mest saarlige Punkt, Dækning mod Landsiden, hvor Byen hidtil laa aaben for hvert Angreb. Hvor Faren er størst, maa det første Værn ordnes. Marinens Klage over Tilside-sættelse er saaledes – og tillige naar der ses hen til, hvad der i de senere Aar er anvendt paa Flaadens Udvikling – ganske ubeføiet. Konseilspræsidenten beklagede den Stemning, der har gjort sig gjeldende hos nogle af Marinens Officerer, men paastaar bestemt, at der i Realiteten intet er, hvorpaa den med Rette kan støttes. Der er ingen al-

vorlig Grund til Misfornøielse. Ingen har haft til Hensigt at fornærme eller trykke Marinen. . . .

Møde i statsrådet 1. marts 1889.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 15. marts 1889.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 30. marts 1889.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 1. april 1889.

Under Kongens Forsæde. Samtlige Medlemmer til stede.

Konseilspræsidenten [Estrup] oplæste en af samtlige Ministre unskreven allerunderdanigst Forestilling, hvorved indstilles, at der, da der ikke inden det nye Finantsaars Begyndelse er tilvejebragt nogen samstemmende Vedtagelse af begge Rigsdagens Afdelinger af et Forslag til Finantslov for Finantsaaret 1889–1890, i Henhold til Grundlovens § 25 udstedes en foreløbig Lov om Indtægts- og Udgiftsbevilling, indtil Finantsloven for Finantsaaret fra 1ste April 1889 til 31te Marts 1890 er given.

Efterat Konseilspræsidenten derhos havde oplæst den ligeledes af samtlige Ministre underskrevne foreløbige Lov, der er affattet ganske i Overensstemmelse med de i de sidste to Aar udstedte foreløbige Bevillingslove, bifaldt *Hans Majestæt* allernaadigst Udstedelsen af denne Lov og forsynede den forelagte Udfærdigelse af samme med Sin allerhøieste Underskrift.. . .

Møde i statsrådet 12. april 1889.

Under Kongens Forsæde. Kronprinsen fraværende. . . .

Ministeren for Kirke- og Undervisningsvæsenet [Scavenius] refererede endvidere en allerunderdanigst Forestilling angaaende Stadfæ-

stelse af det af Rigsdagen vedtagne Forslag til Lov om Theaterdrift i Kjøbenhavn. Ministeren bemærkede, at dette Lovforslag var kommet istand gennem de Forhandlinger, som et ved privat Initiativ i Folkethinget indbragt Lovforslag havde fremkaldt, og i hvilke Ministeren efter mundtlig udenfor Statsraadet at have foredraget Hans Majestæt sin Anskuelse havde taget en ledende Del. Medens Lovforslaget i sin oprindelige Skikkelse var aldeles uantageligt, forsaavidt det tilsigtede Indførelsen af ubetinget og ubegrændset Frihed paa Theaterdriftens Omraade, foreligger det nu i en saadan Form, at Ministeren ikke skjønner rettere, end at det baade indeholder forsvarelige Garantier for det Kongelige Theaters økonomiske Stilling og for de litterære og kunstneriske Interesser, som det er dette Theaters Opgave at varetage, samtidig med at det tager et retfærdigt Hensyn til Forfatternes personlige Interesser og er egnet til at tilfredsstille den offentlige Mening og de private Theatres Fordring om større Frihed. I denne Form er det derhos vedtaget med Tilslutning fra alle Sider i begge Rigsdagens Afdelinger, ligesom Justitsministeren for sit Vedkommende har erklæret at kunne tiltræde det.

Hans Majestæt forsynede derefter bemeldte Lovforslag med Sin allerhøieste Stadfæstelse. . . .

Møde i statsrådet 3. maj 1889.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 24. maj 1889.

Under Kronprinsens Forsæde. Krigsministeren fraværende.

Det tilførtes Protokollen, at der under 13de d.M. er gennem Konseilspræsidiets udfærdiget en allerhøieste Kundgjørelse, ifølge hvilken Hans Majestæt Kongen har overdraget Regjeringens Førelse under Allerhøistsammes Fraværelse paa en Reise til Udlandet til Hans Kongelige Høihed Kronprindsen, der saaledes fra den nævnte Dag til Hans Majestæts Hjemkomst overtager Regjeringens Førelse i Allerhøistsammes Navn. . . .

Indenrigsministeren [Ingerslev] henlede alle underdanigst Opmærksomheden paa, at der ved Lov om Fabrikation og Forhandling

af Margarine m.m. af 5te April f.A. § 6 er givet Ministeren Bemyndigelse til, saafremt han finder det nødvendigt, at forbyde al Udførsel af Margarine herfra Landet. Hidtil havde han ingen Anledning haft til at benytte denne Bestemmelse, da Indberetningerne fra de 3 til at føre Kontrol med de Forhold, der falde ind under den ommeldte Lov, ansatte Tilsynshavende havde oplyst, at Udførselen af Margarine, i den Tid der er hengaaet, siden Loven traadte i Kraft, er forsvindende, idet ikkun ca. 1460 Q ere blevne udførte til fremmede Lande, af hvilke atter en Del er returneret hertil, navnlig forsaavidt det var ført til England, saa at selve denne Udførsel hidtil ikke havde kunnet øve nogen skadelig Indflydelse paa Afsætningen af dansk Smør navnlig i England. Men efterat den svenske Rigsdag har vedtaget et Forslag om Forbud mod Fabrikation og Indførsel af Margarine, stiller Sagen sig noget anderledes, og hvis dette Forslag vinder den svenske Regjerings Sanction, vil der muligen være Grund til at forbyde Udførsel af Margarine herfra Landet dels for i Tide at hindre den indirecte Skade, vor Smørhandel kunde lide, naar vort Naboland har forbudt al Fabrikation af Margarine dels for at constatere, at Blandingsprodukter, af hvilke der sælges en Del i England f. eks. under Benævnelsen "danish mixed", ikke kan være udført herfra. . . .

Møde i statsrådet 26. juli 1889.

Under Kongens Forsæde. Kronprinsen fraværende.

Det tilførtes Protokollen, at der under 8de d.M. er gennem Konseilspræsidiets udfærdiget en allerhøieste Kundgjørelse, ifølge hvilken Hans Majestæt Kongen, efter at være vendt tilbage fra Allerhøistsammes Reise til Udlandet, den nævnte Dag Selv har overtaget Regjeringens Førelse.

Finantsministeren [Estrup] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Forelæggelse for Kolonialraadene for St. Thomas med St. Jan og for St. Croix til Betænkning af et Udkast til Forslag til Lov om Forandring i Kolloniallov for de dansk-vestindiske Øer af 27de November 1863.

Finantsministeren fremhævede, at Forudsætningen for den de vestindiske Øer ved Kolonialloven af 1863 indrømmede finansielle Selvstændighed havde været, at Øerne ved egne Kræfter vilde kunne ikke

blot afholde alle de til Øernes Administration og øvrige Fornødenheder nødvendige Udgifter, men ogsaa bidrage til Moderlandets almindelige Statsfornødenheder. Men denne Forudsætning har forlængst vist sig uholdbar. Uagtet Udgifterne til Overbestyrelsen og Kasserevisionen ved Lov af 25de Marts 1871 ere overtagne af Statskassen, – uagtet Bidragene til de almindelige Statsfornødenheder for lang Tid siden ere ophørte, – uagtet der er foretaget Besparelser i Administrationen i et saa vidt Omfang som forsvarligt, – have Øerne i mange Aar ikke kunnet undvære betydelige »Forskud« af Statskassen, hvorved de ere komne i en ikke ringe Gjæld til denne – ca. 4 Millioner – som der ikke er nogen rimelig Udsigt til, at de i nogen nær Fremtid ville kunne tilbagebetale. Det har været forsøgt at forskaaffe Øerne Hjælp fra Moderlandets Side, ved at dette overtog en Del af Udgifterne, navnlig ved Militærvæsenet. Forslag derom ere gjentagne Gange fremsatte for Rigsdagen – i 1879, 1881 og 1885 – men disse Forslag som, om end med Ændringer ere blevne vedtagne af Landstinget, ere blevne afviste af Folkethinget. Og selv om en saadan Formindskelse af Øernes Udgifter var bleven til Lov, vilde derved ikke endnu Balance være opnaaet i Øernes Regnskab. Da det nu ikke kan antages, at der vil ske nogen væsentlig Fremgang i Øernes Indtægter, og Øerne saaledes vedblivende ville mangle finansiell Selvstændighed, er det efter Ministerens Mening naturligt at vende tilbage til den før 1863 gjeldende Ordning, hvorefter der paa Øerne sondredes mellem Stats-Indtægter og -Udgifter, der vare Bestanddele af Statens almindelige Indtægter og Udgifter, og som derfor udelukkende fastsættes af Moderlandets lovgivende Magt, og de kommunale Indtægter og Udgifter. I Overensstemmelse hermed indeholder det fremlagte Udkast en Deling mellem Øernes almindelige og kommunale Indtægter og Udgifter, hvorved Grændserne dog ere dragne med Øernes særegne Forhold for Øie, samt den Bestemmelse, at den Kolonialraadene tilkommende Beføielse til at deltage i den lovgivende Myndighed indskrænkes til fremtidig kun at gjelde Øernes kommunale Anliggender. I Henhold til Koloniallovens § 85 har Ministeren tænkt at forelægge dette Udkast for hvert af Kolonialraadene til Betænkning, uagtet dette efter Loven ikke er absolut nødvendigt. Men da Hovedformaalet i Enkelthederne vil kunne gennemføres ad forskellige Veje, og det derfor er sandsynligt, at de eventuelle Betænkninger ville foreslaa Forandringer i Lovforslagets Indhold, som

der kan være Tale om at gaa ind paa, ligesom en nærmere Overveielse muligen kan føre til at anse saadanne som hensigtsmæssige, har Ministeren ønsket det udarbejdede Grundlag betragtet som et foreløbigt Udkast, der i sin Tid vil være at omarbejde og at forelægge Hans Majestæt til allerhøieste Prøvelse, forinden det endelige approberes til Forelæggelse for Rigsdagen.

Det behagede derefter *Hans Majestæt* at meddele Allerhøieste Billigelse af, at der indhentes Betænkninger fra Kolonialraadene for St. Thomas med St. Jan og for St. Croix om eventuel Forandring ved Lov af 27de November 1863 i den ovenfor betegnede Retning. . . .

Møde i statsrådet 9. august 1889.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 23. september 1889.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 5. oktober 1889.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 15. oktober 1889.

Under Kongens Forsæde. Samtlige Medlemmer til stede. . . .

Konseilspræsidenten [Estrup] vilde i Anledning af Hans Majestæts forestaaende Afreise tillade sig at henlede Hans Majestæts Opmærksomhed paa, at, medens Forkastelsen i Lørdags af den ved privat Initiativ i Folkethinget indbragte midlertidige Bevillingslov bestemt tydede paa, at Folkethingets Flertal nu vilde skride til rolig Forhandling – hvilket selvfølgelig ikke udelukkede, at det senere kunde vise sig nødvendigt eller dog hensigtsmæssigt ved Opløsning at hidføre tidligere Nyvalg til Folkethinget end den 28de Januar 1890 ved Valgperiodens Udløb – var der i de sidste Dage fremkommet Rygter om, at et Flertal i Folkethinget agtede at forkaste den foreløbige mid-

lertidige Bevillingslov af 1ste April d.A., saasart den af Regjeringen blev forelagt Thinget, for derved at fremkalde en Afslutning af en for det saakaldte »forhandlende Venstre« utaaelig Situation. Skjøndt et saadant Skridt vilde være i høi Grad ulogisk, og Konseilspræsidenten ansaa det for lidet sandsynligt, at det vilde blive gjort, laa det dog indenfor Mulighedernes Grændse, og dersom en saadan Forkastelse af den foreløbige midlertidige Bevillingslov virkelig fandt Sted, vilde det efter Konseilspræsidentens Mening være rigtigst strax at opløse Thinget, udskrive Valg og indkalde Rigsdagen paany saa tidligt, at der gives det nye Folkething og Landstinget tilstrækkelig Tid til Forhandling af Finantslovforslaget for 1890–1891, ligesom det selvfølgelig da bliver nødvendigt, at en ny foreløbig Bevillingslov udstedes inden 24 Timer.

Flere af de *andre Ministre* navnlig *Ministeren for Kirke- og Undervisningsvæsenet* [Scavenius], *Indenrigsministeren* [Ingerslev] og *Justitsministeren* [Nellemann], ansaa det dog ikke for saa usandsynligt, om end i høi Grad insequent, at Folkethinget kunde finde paa at forkaste den foreløbige Bevillingslov, naar den indbragtes af Regjeringen, da Lederne have Følelsen af, at Partiet vil sprænges yderligere, naar Samlingen fortsættes under de givne Forhold, og navnlig at Spliden mellem det saakaldte danske og det europæiske Venstre ikke vil kunne holdes nede.

Hans Majestæt Kongen udtalte, at, hvis en ny foreløbig Bevilingslov og en hurtig Opløsning, som Hans Majestæt under den nævnte Situation billigede, blev nødvendig, vilde Hans Kongelige Høi-hed Kronprindsen i den Ham under Hans Majestæts Fraværelse overdragne Regjeringsmagt have Myndighed til at foretage det Fornødne, medens Hans Majestæt, hvis der ikke foreligger nogen Nødvendighed for en saadan hurtig Afgjørelse, vilde være rede til at fremskynde Sin Hjemreise. . . .

Møde i statsrådet 28. oktober 1889.

Under Kronprinsens Forsæde. Samtlige Medlemmer til stede.

Det tilførtes Protokollen, at der under 15de d.M. er gjennem Konseilspræsidiets udfærdiget en Allerhøieste Kundgjørelse, ifølge hvilken Hans Majestæt Kongen har overdraget Regjeringens Førelse under Allerhøistsammes Fraværelse paa en Reise til Udlandet til Hans

Kongelige Høihed Kronprindsen, der saaledes fra den nævnte Dag til Hans Majestæts Hjemkomst overtager Regjeringens Førelse i Allerhøistsammes Navn. . . .

Møde i statsrådet 22. november 1889.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 9. december 1889.

Under Kongens Forsæde. Samtlige Medlemmer til stede.

Det tilførtes Protokollen, at der under 7de d.M. er gennem Konseilspræsidiets udfærdiget en allerhøieste Kundgjørelse, ifølge hvilken Hans Majestæt Kongen, efterat være vendt tilbage fra Allerhøistsammes Reise til Udlandet, samme Dag Selv har overtaget Regjeringens Førelse. . . .

Ministeren for Island [Nellemann] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Stadfæstelse af det af Althinget vedtagne Forslag til Lov om Forandring i Lov af 15de October 1875 om islandske Embedsmænds Lønningsforhold. Ministeren bemærkede, at han havde næret en Del Betænkeligheder ved at indstille til Stadfæstelse dette ved privat Initiativ fremsatte Lovforslag, der gaar ud paa at nedsætte en stor Del af de islandske Embedsmænds Gager – dog selvfølgelig uden Følge for de allerede ansatte – og kun paa at forhøje Gagen for nogle faa af dem – Lærerne ved Latinskolen og Pastorseminariet, men da Landshøvdingen har anbefalet, at Lovforslaget modtager Stadfæstelse, da den øverste Afdeling af Althinget, hvori Embedsmændene have Sæde, har stemt for Forslaget, og da det ikke kan nægtes, at Islands finansielle Tilstand opfordrer til Beparelser, mener Ministeren dog at burde tilraade Hans Majestæt at stadfæste Forslaget. Det behagede derefter *Hans Majestæt* at forsyne bemeldte Lovforslag med allerhøieste Stadfæstelse. . . .

Indenrigsministeren [Ingerslev] udbad sig sluttelig allernaadigst Tilladelse til kortelig at maatte omtale for hans Majestæt Spørgsmaalet om Anlægget af en Frihavn ved Kjøbenhavn.

Fra Ministerens Side foreligger et foreløbigt Udkast til et Lovfor-

slag om Oprettelse af en saadan Frihavn, hvilket Udkast er sendt Havneraadet for Kjøbenhavns Havn til Betænkning. Det Standpunkt, som Ministeriet foreløbig har indtaget i denne Sag, er følgende. Af de ved Havnevæsenets Foranstaltning i de sidste Aar tilvejebragte Landanlæg ved Kalkbrænderiet er det Hensigten at danne en dobbelt Havn. en Handelshavn og en Havn for Fabrik anlæg navnlig til Forfærdigelse af saadanne Produkter, af hvilke der kan ventes en betydelig Udførsel. Indenfor en saadan Frihavns Territorium vil Toldvæsenet intet have at gjøre, og paa dens Grund kan en hvilken som helst Fabrication drives frit. Mellem Handels- og Fabrikhavnen er der reserveret Plads til tvende Dampfærgelejer. Efterat der tidligere har været forskjellige Anskuelser fremme om, hvorledes disse nye Anlæg paa bedste Maade kunne drives, er man nu kommen til den Overbevisning, at det vil være hensigtsmæssigst, at Havnevæsenet selv indtager den ledende Stilling. Staten bliver da ganske fri for at have noget hermed at gjøre, dens Opgave bliver at garantere indtil videre Rentebetalingen af Afdragene af de Laan, Havnevæsenet maa optage til Anlæggets Fuldførelse og Drift, samt at sørge for Jernbaneforbindelsen med Toldboden og det sjællandske Banenet. Paa dette Grundlag er det, at et Lovforslag er udarbejdet, som Indenrigsministeren i et senere Statsraadmøde allerunderdanigst vil tillade sig at forelægge Hans Majestæt, naar dets Indhold er blevet endelig fastslaaet.

Ministeren forelagde et Oversigtskort over Frihavsanlægget og de tilhørende Jernbaneforbindelser og bemærkede yderligere, at Forslaget let kunde blive offentlig omtalt, navnlig fordi baade Havneraadet og Kommunalbestyrelsens Medlemmer maatte gjøres bekendte med det allerede paa det forberedende Stadium, ligesom det kunde tænkes, at Ministeren af særlige Grunde kunde ønske Forslaget gjort til Gjenstand for offentlig Omtale. . . .

Møde i statsrådet 3. januar 1890.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 17. januar 1890.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 24. januar 1890.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 7. februar 1890.

Under Kongens Forsæde. Samtlige Medlemmer til stede. . . .

Indenrigsministeren [Ingerslev] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Forslag til Lov om Anlæg af en Jernbane fra Klampenborg til Helsingør.

Hans Majestæt ansaa denne Bane som mindre nødvendig og frygtede for, at den i høj Grad vilde ødelægge Dyrehaven.

Ministeren for Kirke- og Undervisningsvæsenet [Scavenius] nærede megen Betænkelighed ved Anlægget af denne Bane, saaledes som den her foresloges, fordi den vilde skade Dyrehaven, hvorfor han vilde have foretrukket, at Lyngby Station var bleven taget som Udgangspunkt, hvorved man ganske undgik at berøre Dyrehaven og førte Banen gennem de smukke Egne ved Søllerød og Nærum, hvor den snart vilde fremkalde et nyt Villakvarter. Den eneste Indvending af Betydning mod denne Bane var Stigningsforholdene mellem Hellerup og Lyngby, som i Forbindelse med at Banen i sig selv var noget længere vilde medføre en noget længere Fart og udelukke meget lange Tog.

Konseilspræsidenten [Estrup] har ogsaa været en Modstander af den projekterede Bane, men da Regjeringen dog i Længden ikke vilde kunne modsætte sig Anlægget af en saadan Bane, og da der i Lovforslaget er taget alle de Hensyn, som Skovbestyrelsen har fordret til Dyrehavens Bevarelse, havde han sluttet sig til Indenrigsministerens Forslag.

Efterat *Indenrigsministeren* [Ingerslev] paany nærmere havde udtalt sig om de overvejende Fordele ved at vælge den af ham foreslaaede Bane, som han paaviste paa et *Hans Majestæt* forelagt Kort, behagede det *Hans Majestæt* allerhøist at approbere bemeldte Lovforslag til Fremsættelse for Rigsdagen. . . .

Møde i statsrådet 22. marts 1890.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 31. marts 1890.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 1. april 1890.

Under Kongens Forsæde. Samtlige Medlemmer til stede. . . .

Finantsministeren [Estrup] oplæste dernæst en af samtlige Ministre underskreven allerunderdanigst Forestilling, hvorved indstilles, at der – da der ikke inden det nye Finantsaars Begyndelse er tilvejebragt nogen samstemmende Vedtagelse af begge Rigsdagens Afdelinger af et Forslag til Finantslov for Finantsaaret 1890–1891, idet Folkethinget har oversendt Finantslovforslaget til Landstinget saa kort Tid førend det foregaaende Finantsaars Udløb, at det derved har forhindret Landstinget i at forhandle om og afstemme over Finantslovforslagets enkelte Poster, – i Henhold til Grundlovens § 25 udstedes en foreløbig Lov om Indtægts- og Udgiftsbevilling, indtil Finantsloven for Finantsaaret fra 1ste April 1890 til 31te Marts 1891 er given.

Efterat Finantsministeren derhos havde oplæst den ligeledes af alle Ministre kontrasignede foreløbige Lov, der er affattet som den tilsvarende foreløbige Lov af 26de Marts 1886, og hvorved Regjeringen bemyndiges til at opkræve de bestaaende Skatter og Afgifter, samt til foreløbig at afholde de til Statsstyrelsens forsvarlige Førelse nødvendige Udgifter, dog saaledes at de Hovedsummer og særskilte Poster, der ere opførte paa de af Regjeringen fremsatte Forslag til Finantslov for Finantsaaret fra 1ste April 1890 til 31te Marts 1891, ikke overskrides, behagede det *Hans Majestæt* allernaadigst at bifalde Udstedelsen af denne foreløbige Lov og at forsyne den forelagte Udfærdigelse af samme med Sin allerhøieste Underskrift. . . .

Møde i statsrådet 11. april 1890.

Under Kongens Forsæde. Samtlige Medlemmer til stede. . . .

Krigsministeren [Bahnsen] oplæste en allerunderdanigst Forestilling angaaende Paabegyndelsen af Anlæg af et Fort paa Middelgrun-

den. Krigsministeren udtalte i denne Forestilling, at han maatte finde det uforsvarligt at udskyde denne Rigsdagen saa ofte forelagte Foranstaltning, hvis Udførelse er billiget af Landstinget, dels ved gjengtagen Vedtagelse af de derom forelagte Lovforslag – senest den 22de Marts 1887 – dels ved den af Thinget paa den nylig sluttede Rigsdagssamlings sidste Dag vedtagne Beslutning om Finantslovforslaget for indeværende Finantsaar. Til Støtte for sin Anskuelse fremhævede Krigsministeren navnlig, at den nuværende Søbefæstning, trods de Suppleringer og Forbedringer, der i Tidens Løb ere foretagne og endnu foretages ved den, som Følge af den i de seneste Aar foregaaede Udvikling i Krigsskibenes Bygning og Armering ikke længere formaar at sikkre Hovedstaden mod et Bombardement fra Søsiden. Et saadant Angreb maa betegnes som den letteste og naturligste Vej til at fremtvinge Stadens Overgivelse, og det bliver dobbelt uforsvarligt at lade denne Vej aaben for en eventuel Modstander, efterat Kjøbenhavn ved de i de sidste Aar foretagne Befæstningsanlæg er bleven betrygget mod et Bombardement fra Landsiden. Om end Forholdene i Europa i Øieblikket ikke synes særlig faretruende, findes der dog, som udtalt i Regjeringens Forestilling af 19de April 1888 om Fuldstændiggjørelse af Landbefæstningsanlægene, mange svævende Stridsspørgsmaal, der ved den mindste Anledning kunne fremkalde uberegnelige Conflicter. Naar dertil kommer, at Bygningen af Middelgrundsfortet selv i den nu foreslaaede indskrænkede Skikkelse vil medtage et Tidsrum af mindst 3 Aar, maa Krigsministeren anse det paatrængende nødvendigt, at der nu endelig engang skrides til Anlæget af dette Fort, der i Forening med den eksisterende Søbefæstning vil kunne hindre et virksomt Bombardement fra Søsiden. Naar Ministeren allerede i dette Statsraadsmøde har ment at burde forelægge denne Sag til Hans Majestæts Billigelse, er Grunden dertil den, at det Budget, der for Krigsministeriets Vedkommende vil være at udarbejde i Henhold til den foreløbige Lov af 1ste April d.A., i sin Helhed først vil kunne komme til foreligge paa et noget senere Tidspunkt, medens det er yderst magtpaaliggende, at Arbeidet ved Bygningen af Fortet snaest muligt kan blive paabegyndt, for at det i den gode Aarstid kan blive fremmet saaledes, at det i Løbet af Sommeren udførte Arbeide kan faa tilstrækkelig Modstandskraft mod de Paavirkninger, for hvilke det maa ventes at ville blive udsat til Vinter.

Marineministeren [Ravn] udtalte, at han ganske kan slutte sig til de Grunde, som Krigsministeren har fremsat om Nødvendigheden af snarest muligt at tage fat paa Bygningen af Fortet paa Middelgrunden, hvilket Fort Marinemisteren stedse har anset som et af de vigtigste Led i vort Forsvar, ja maaske det allervigtigste. Marineministeren tilføjede derhos til det af Krigsministeren anførte, at Bygningen af dette Fort ogsaa vil være af den største Betydning for Flaadens Anvendelse i Krigstid. Da den nu eksisterende Søbefæstning nemlig ligger saa nær ved Byen, at den ikke, selv naar den har faaet sin nye Bestykning, vil være istand til at holde en angribende Flaade udenfor virksom Bombardementsgrændse, vil det, naar der kan være fare for et Angreb paa Kjøbenhavn fra Søsiden, være nødvendigt at holde hele Flaaden tilbage i Kjøbenhavns umiddelbare Nærhed, for at man kan være sikker paa, at den kan være tilstede og deltage i Kampen her og gjøre sit til at holde den fjendtlige Flaade i tilbørlig Afstand. Middelgrundsfortets Bygning vil derfor være en nødvendig Betingelse for, at den søgaaende Del af Flaaden i Krigstid ogsaa kan blive anvendt udenfor Sundet.

Konseilspræsidenten [Estrup] afgav derpaa følgende Erklæring: »Jeg anser det for en Selvfølge, at Landet bør forsvares, saavidt dets personlige og materielle Kræfter tillade det, og der foreligger heller ikke nogen Grund til at antage, at Rigsdagen eller nogen af dens Afdelinger skulde have opgivet denne naturlige Forudsætning for Statsstyrelsen, da de aarlig givne Bevillinger til Forsvarsvæsenet ellers vilde være meningsløse; og det maa være de militære Ministres Sag at bedømme, hvilke Foranstaltninger der ere hensigtsmæssige i saa Henseende, samt i hvilket Omfang og i hvilken Rækkefølge de ere paatrængende.

Naar det nu af de militære Ministre fastholdes, at vort Forsvar først og især maa bestaa i Hovedstadens bedst mulige Sikkring, og at det under Skydevaabnernes nuværende Udvikling er paatrængende nødvendigt at skaffe en bedre Beskyttelse mod Søsiden end den nuværende, som er aldeles utilstrækkelig – hvilket iøvrigt ogsaa fra et Lægmandsstandpunkt synes indlysende – og at denne Dækning mod Søsiden bør bestaa i Anlæget af et Fort paa Middelgrunden, saa tør jeg, der ikke kan anse Anlæget af et saadant Fort for uoverkommeligt for Staten i finantsiel Henseende, ikke paatage mig Ansvar ved at undlade denne Foranstaltnings ufortøvede Iværksættelse under

de nuværende uregelmæssige Tilstande, hvor den hele Administration, baade den finantsielle og den militære, forsaavidt den ikke hviler paa Love, paa Grund af Ikke-Tilvejebringelse af regelmæssige Finantslove nu paa 5te Aar hviler paa Regjeringen alene, og hvor altsaa Regjeringen bærer det hele, ikke med Rigsdagen delte Ansvar ikke blot for, hvad der gjøres, men ogsaa for hvad der undlades.

Forsaavidt man navnlig fra et politisk Standpunkt vilde opkaste det Spørgsmaal, om det ikke vilde være rigtigere under de nuværende Forhold endnu iaar at udsætte Paabegyndelsen af det her omhandlede Anlæg, der vil strække sig over en Tid af 3 Aar, maa her til svares, at dette under Hensyn til de usikre politiske Forhold i Europa næppe vilde være forsvarligt, og i ethvert Tilfælde kun burde nærmere overvejes under den Forudsætning, at der forelaa rimelig Grund til at vente, at der i Rigsdagens næste Samling vilde opnaas Enighed om en regelmæssig Finantslov og dermed tillige Løsning af dette som ogsaa af andre Stridsspørgsmaal; men jeg ser ikke, hvorpaa en saadan Forventning skulde kunne baseres, hverken naar jeg tager Hensyn til de offentlige fremkomne Udtalelser fra Folkethingets Flertal, eller naar jeg ser hen til de confidentielle Forhandlinger med ledende Mænd af Folkethingsflertallet, som jeg har omtalt i min allerunderdanigste Forestilling af 31te Marts d.A., idet man under disse ikke afgav noget Løfte, endsige tilbød nogen virkelig Garanti herfor.

Ligesom jeg derfor maa anse det for uforsvarligt at udskyde Iværksættelsen af denne paatrængende nødvendige Foranstaltning af Hensyn til løse og ethvert factisk Grundlag manglende Forventninger, saaledes kan jeg heller ikke skjønne, at der fra et politisk Standpunkt vil vindes noget ved at udsætte Sagen og saaledes lade den henstaa som en vedvarende Vanskelighed for Tilvejebringelsen af Enighed, fremfor at søge den løst snarest muligt, og derved dog muligvis borttrydde denne Anstødssten for Tilbagevenden til regelmæssige Tilstande. *Justitsministeren* [Nellemann] *Udenrigsministeren* [Rosenørn-Lehn], *Ministeren for Kirke- og Undervisningsvæsenet* [Scavenius] og *Indenrigsministeren* [Ingerslev] tiltraadte ganske Konseilspræsidentens Erklæring.

Det behagede derefter *Hans Majestæt* allernaadigst at bemyndige Krigsministeren til at paabegynde Anlægget af et aabent Fort paa Middelgrunden til en samlet Bekostning af 9 Millioner Kroner, og

hertil at anvende et Beløb af 3.500.000 Kroner i indeværende Finantsaar. . . .

Møde i statsrådet 18. april 1890.

Under Kongens Forsæde. Samtlige Medlemmer til stede. . . .

Krigsministeren [Bahnsen] meddelte allerunderdanigst Hans Majestæt, at Bestyrelsen for de samvirkende Fagforeninger, i Overensstemmelse med den fra det internationale socialistiske Hovedkvarter udgaaede Parole, agter at afholde et Møde den 1ste Mai for at vedtage en Adresse til Regjeringen og Rigsdagen om, at der maa blive indført en normal Arbejdsdag paa 8 Timer, og at den har ansøgt om til dette Møde at faa Tilladelse til at benytte Nørrefælled. Efter Samraad med sine Colleger saavel som efter Ytringer af Politidirecteuren anser Krigsministeren det rigtigt at give den ansøgte Tilladelse med Paalæg til Indbyderne til Mødet om at holde sig det meddelte Program efterretteligt, idet Nægtelsen af Tilladelsen sandsynligvis vilde medføre, at Møder af heromhandlede Art vilde blive afholdte paa forskjellige Punkter, hvorved Vanskelighederne ved at vedligeholde den tilbørlige Orden ikkun vilde forøges. Det er imidlertid Krigsministerens Hensigt at holde de i Kjøbenhavn garniserende Tropper af alle Vaabenarter consignerede i Kasernerne og parate til Udrykning, samt at indkalde saamange Gendarmere fra de nærmere Dele af Sjælland, som kunne undværes fra Tjenesten derved, ligesom selvfølgelig Politiet vil være rede til at modstaa mulige Uordener; dog antages det ikke, at saadanne ville finde Sted i noget større Omfang, og navnlig er der vistnok Grund til at antage, at Fagforeningernes Bestyrelser ville gjøre deres til at undgaa saadanne, men selvfølgelig kunne uventede Smaaomstændigheder fremkalde Uordener, selv om disse ikke ere tilsigtede, hvorfor det er nødvendigt, at alt er forberedt, paa at dæmpe disse med Energi, da det ikke kan gaa an, at det noget Øieblik er tvivlsomt, om den lovlige Øvrighed har Magten overfor Tumultuanter. . . .

Møde i statsrådet 22. maj 1890.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 11. juli 1890.

Under Kongens Forsæde. Ministeren for Kirke- og Undervisningsvæsenet fraværende.

Det tilførtes Protokollen, at der under 22de Mai er gennem Konseilspræsidiets udfærdiget en allerhøieste Kundgjørelse, ifølge hvilken Hans Majestæt Kongen har overdraget Regjeringens Førelse under Allerhøistsammes Fraværelse paa en Reise til Udlandet til Hans Kongelige Høihed Kronprindsen, der saaledes fra den nævnte Dag til Hans Majestæts Hjemkomst overtager Regjeringens Førelse i Allerhøistsammes Navn, samt at der under 19de Juni d.A. ligeledes gennem Konseilspræsidiets er udfærdiget en allerhøieste Kundgjørelse, ifølge hvilken Hans Majestæt Kongen efterat være vendt tilbage fra Allerhøistsammes Reise bemeldte Dag Selv har overtaget Regjeringens Førelse. . . .

Møde i statsrådet 26. september 1890.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 4. oktober 1890.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 17. oktober 1890.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 7. november 1890.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 5. december 1890.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 9. januar 1891.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 6. februar 1891.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 13. marts 1891.

Under Kongens Forsæde. Samtlige Medlemmer til stede.

Finansministeren [Estrup] refererede en allerunderdanigst Forstilling angaaende Forslag til Lov om Forøgelse af Klasselotteriets Lodder.

Finantsministeren bemærkede, at, naar dette Lovforslag, der er af samme Indhold som det i forrige Rigsdagssamling fremsatte tilsvarende Lovforslag, henimod Rigsdagens Slutning ønskes indbragt, er Grunden den, at det er blevet medtaget som et næsten tilfældigt indkommet Led, der finantsielt ikke har stort at betyde, i den foreløbige Overenskomst, som i disse Dage er kommen istand mellem Regjeringen, Rigsdagens Højre og det forhandlende – »det danske« – Venstre.

Med Hensyn til denne gjensidige Forstaaelse bemærkede *Konseilspræsidenten* [Estrup] dernæst, at der siden Sessionens Begyndelse havde været en indgribende Spaltning tilstede mellem de to Grupper af Venstre, og at det forhandlende Venstre har følt Nødvendigheden af at drage et eller andet Lovemne frem, hvorved Adskillelsen mellem de to Grupper kunde blive klart konstateret, og at kunne paavise betydelige Resultater som Frugt af den nye Forhandlingspolitik. Der har i den Anledning været ført fortrolige Forhandlinger mellem Regjeringen og Lederne af Højres og det forhandlende Venstres Grupper i begge Thing om Gjennemførelsen af betydelige Lovarbejder. I denne Forhandling inddroges Lovforslagene om Tolden paa Sukker i Forbindelse med en Ølskat, om en Toldrevision, om Frihavnen i Forbindelse med Ophævelse af Skibsafgiften og om det offentlige Fattigvæsen med den dertil hørende Bestemmelse om en Alderdomsforsørgelse. Forhandlingerne kom først til at gjælde Toldrevisionen, men her viste det sig snart, at der ingen Mulighed var for en Forstaaelse paa Grund af den store principielle Uoverensstemmelse mellem Landstingets og Folkethingets Standpunkter, idet det ene Thing vil tage Hensyn til de indenlandske Produktions-

virksomheders nuværende Vilkaar og Krav paa Beskyttelse, medens det andet fordrer Nedgang i den nuværende Beskyttelse. Og heri vil der efter Ministerens Overbevisning næppe indtræde Forandring i nogen nær Fremtid. Han har derfor opgivet Forventningen om, at fortsatte Forhandlinger om en Toldrevision kunne føre til noget Resultat, og formener, at vor Industri vil være bedre tjent med at arbejde i Ro under den nuværende Toldlovs Beskyttelse end ideligt at forstyrres ved Udsigter til Forandring i denne. Om de øvrige Lovgivningsemner kom man derimod – om end ikke uden Besvær – til en Forstaaelse, idet man enedes om at gennemføre: Lovforslaget om Frihavnen og i Forbindelse hermed Ophævelsen af Skibsafgiften, om det offentlige Fattigvæsen med Forslag om Alderdomsunderstøttelse udenfor Fattigvæsenet til værdige Trængende, hvortil Spiren allerede laa i det af Indenrigsministeren indbragte Lovforslag om Fattigvæsenets §§ 64 og 65, der nu ere udtagne af dette Lovforslag og udarbejdede som et selvstændigt Forslag, om Nedsættelse af Tolden paa Sukker og paa Petroleum, og om en Ølskat, begyndende med 7 kr. pr. Tønne og stigende til 10 Kr.

Efterat Ministeren nærmere havde meddelt Indholdet af disse Lovforslag, forsaavidt de henhøre under Finantsministeriet, bemærkede han sluttelig, at denne Forstaaelse paa flere Punkter lader meget tilbage at ønske, men det var efter hans Mening forsvarligt at bringe Offre for Tilvejebringelse af en Overenskomst, som man ogsaa fra Højres Side lagde stor Vægt paa at faa fuldbyrdet. Denne Overenskomst vil utvivlsomt styrke det forhandlende Venstres Stilling, men hvorvidt den vil faa blivende Virkninger og endog danne Indledningen til Tilbagevenden til regelmæssige Tilstande, derom drister Konseilspræsidenten sig ikke til for Tiden at udtale nogen sikker Forventning. Paa Foranledning af *Hans Majestæt* meddelte dernæst *Indenrigsministeren* [Ingerslev] de vigtigste Forandringer, Regeringen var gaaet ind paa, i Lovforslagene om Frihavnen og det offentlige Fattigvæsen. Med Hensyn til det førstnævnte kunde Indenrigsministeren give Ændringerne sin Tilslutning og erkjendte, at Forslaget, som det nu forelaa, paa nogle Punkter var blevet forbedret. Ved Alderdomsunderstøttelseslovforslaget, hvortil Spiren, som af Konseilspræsidenten bemærket, laa i Fattigvæseneslovforslaget, var det fordret, at den Paagjældende ikke i de sidste 10 Aar havde modtaget Fattighjælp; det maatte betragtes som en passende Garanti, at

en fattig Mand i Alderen mellem 50 og 60 Aar kunde holde sig fri af Fattigvæsenet, idet der hertil ofte krævedes en ikke ringe Ansændelse af Vedkommendes Kræfter og Selvstændighedsfølelse. Ministeren fremhævede dernæst Lovforslagets øvrige Bestemmelser, navnlig dvælende ved det heldige i, at Understøttelsen skal ydes gennem Kommunerne med Statstilskud, men tilføiede, at det ikke var muligt forud at sige, hvorledes denne Lov vilde komme til at virke. Hvad endelig Lovforslaget om det offentlige Fattigvæsen angaar, da vil ved dets Vedtagelse Fattigvæsenet modtage en langt bedre tidssvarende Ordning end hidtil, men Indenrigsministeren maa beklage, at der er kommet enkelte uheldige Bestemmelser ind i Lovforslaget, navnlig forsaavidt Eftergivelse af Fattighjælp kan finde Sted, naar den Paagjældende i et Aar ikke har modtaget saadan Hjælp. Ovennævnte Lovforslag om Forøgelse af Klasselotteriets Lodder blev derefter af *Hans Majestæt* approberet til Fremsættelse for Rigsdagen. . . .

Møde i statsrådet 31. marts 1891.

Under Kongens Forsæde. Samtlige Medlemmer til stede. . . .

Indenrigsministeren [Ingerslev] refererede en allerunderdanigst Forstilling angaaende Stadfæstelse af den af Rigsdagen vedtagne Lov om Anlæg af en Frihavn ved Kjøbenhavn samt om Nedsættelse af Havneafgiften til Kjøbenhavns Havn m.v.

Indenrigsministeren henholdt sig til sine Ytringer i forrige Statsraadsmøde og bemærkede, at Lovforslaget var blevet endelig vedtaget af Rigsdagen i den Skikkelse, som Ministeren da antydede.

Konseilspræsidenten [Estrup] bemærkede, at han i den lange Aarække Frihavnsanlægget har været paa Tale, altid har hævdet Nødvendigheden af at gennemføre dette Anlæg, da den nærværende Slægt ikke kan paatage sig det Ansvar, som kommende Tider kunde lægge paa dens Skuldre ved at have undladt at gjøre, hvad der var muligt for at forebygge en Tilbagegang for Kjøbenhavns Handel, naar den holstenske Kanal aabnes for Skibsfarten. Konseilspræsidenten maa derfor, uden Hensyn til om Kjøbenhavn i Virkeligheden vil vinde store Fordele ved Frihavnen, og uden Hensyn til om den indu-

strielle Virksomhed, som tænkes udfoldet paa Frihavnsterritoriet, vil bære de gyldne Frugter, som nogle haabe, være enig i, at Frihavs-anlægget bør udføres overensstemmende med dette Lovforslag, der for Statskassen endogsaa er billigere end tidligere fremkomne Forslag, idet Byrderne for Statskassen indskrænke sig til Udgifterne til Anlæg af Jernbaneforbindelser og Dampfærgelejer, som dog snart maatte udføres, og til Garanti for et af Kjøbenhavns Havnekasse optaget Laan af 8 Millioner Kroner, en Garanti, som paa Grund af Havnevæsenets forventede Indtægter næppe nogensinde vil blive effectiv.

Hans Majestæt forsynede derefter det ovennævnte Lovforslag med Sin allerhøjeste Stadfæstelse. . . .

Møde i statsrådet 1. april 1891.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 9. april 1891.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 15. maj 1891.

Under Kronprinsens Forsæde. Samtlige Medlemmer til stede.

Det tilførtes Protokollen, at der under 4de d.M. er gennem Konseilspræsidiets udfærdiget en allerhøieste Kundgjørelse, ifølge hvilken Hans Majestæt Kongen har overdraget Regjeringens Førelse under Allerhøistsammes Fraværelse paa en Reise til Udlandet til Hans Kongelige Høihed Kronprindsen, der saaledes fra den nævnte Dag til Hans Majestæts Hjemkomst overtager Regjeringens Førelse i Allerhøistsammes Navn. . . .

Møde i statsrådet 26. juni 1891.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 10. juli 1891.

Under Kongens Forsæde. Samtlige Medlemmer til stede.

Det tilførtes Protokollen, at der under 4de Juli er gennem Konseilspræsidiets udfærdiget en allerhøieste Kundgjørelse, ifølge hvilken Hans Majestæt Kongen, efter at være vendt tilbage fra Allerhøiestsammes Reise til Udlandet, den nævnte Dag Selv har overtaget Regjeringens Førelse.

Det tilførtes fremdeles Protokollen, at det under 6te Juli d.A. har behaget Hans Majestæt Kongen at entledige efter Ansøgning i Naade Kammerherre I. F. Scavenius til Gjorslev, Dannebrogsmænd og Storkors af Dannebrog, fra det ham hidtil betroede Embede som Minister for Kirke- og Undervisningsvæsenet, samt allernaadigst at bifalde, at Bestyrelsen af Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet midlertidig varetages af Justitsminister Dr. jur. I. M. V. Nellemann, Storkors af Dannebrog og Dannebrogsmænd.

Justitsministeren [Nellemann] refererede en allerunderdanigst Forestilling om Eftergivelse af den Adolph Philipsen ved Høiesteretsdom af 29de f.M. i Medfør af Straffelovens § 190 idømte Livsstraf.

Efterat Justitsministeren havde givet en paa Høiesterets Relation om Sagen støttet Fremstilling af de nærmere Omstændigheder ved Mordet paa Contorbudet Meyer og refereret de med Hensyn til Philipsens Tilregnelighed afgivne Lægeerklæringer, bemærkede han, at Relationen oplyser, at af de 11 af Høiesterets Tilforordnede, som havde deltaget i Sagens Paakjendelse, havde de 4 dømt Philipsen i Henhold til Straffelovens § 186 til livsvarigt Tugthusarbeide, idet de mente ikke at kunne statuere, at han havde handlet med Overlæg, medens de øvrige 7 Assessorer havde antaget, at han havde handlet med Overlæg, og at derfor Straffelovens § 190 maatte komme til Anvendelse paa ham, idet disse vel med de 4 andre vare enige i, at han ikke havde handlet ifølge en forud fattet Beslutning, men ifølge et pludseligt opstaaet Forsæt, der dog maatte henføres under det juridiske Begreb om Overlæg, da det ifølge disse Assessorers Formening var fattet og udført med koldt Blod og uden særlig Affect af nogen Art. Medens disse 7 Assessorer altsaa ifølge Straffelovens § 190 maatte dømme Philipsen fra Livet, havde dog tvende af dem anbefalet den Domfældte til Benaadning, saa at en Majoritet af

Høiesteretsdommerne saaledes anbefale Benaadning, idet de 4 førstnævnte, som efter Bestemmelsen i § 186 kunde have idømt Livsstraf, ved at fastsætte Straffen til livsvarigt Tugthusarbeide maa siges at slutte sig til Anbefalingen om Benaadning.

Efter den Praxis, der i al Fald i over 30 Aar og navnlig i hele Hans Majestæts Regjeringstid har været fulgt, er ingen Livsstraf bleven fuldbyrdet, naar en Majoritet af Høiesterets Tilforordnede i den Relation til Kongen, som de ifølge Høiesterets Instrux skulle afgive i Livssager, og i hvilken de skulle udtale sig om Benaadningsspørgsmaalet, har anbefalet Benaadning, medens tværtimod Hans Majestæt i flere Tilfælde har gjort Brug af den Allerhøiøstsamme tilkommende Benaadningsret, uagtet kun en Minoritet af Høiesteretsdommere har stemt for at indstille til Benaadning. Efter Justitsministerens Mening vilde det derfor være et usædvanligt Skridt, om Livsstraffen ikke blev eftergivet i nærværende Tilfælde, og han tror saaledes at burde tilraade Hans Majestæt at blive i det i saa lang Tid fulgte Spor og eftergive A. Philipsen den idømte Livsstraf.

Hans Majestæt vil slutte sig til den af en Majoritet af Høiesteretsdommere fremsatte Anbefaling, skjøndt Allerhøiøstsamme finder, at der vel kunde være god Grund til i dette Tilfælde at anvende Dødsstraffen, naar den overhovedet opretholdes ved Straffelovbogen, ligesom Hans Majestæt mener, at Spørgsmaalet vilde have stillet sig anderledes ogsaa for Høiesteret, hvis Dommen over Forbryderen var falden hurtigere efter Gjerningens Udøvelse, idet der da ikke vilde have dannet sig en vis Sympathi for Morderen. Hans Majestæt frygter, at denne Benaadning vil medføre Fare for de mange, der som Bankbude og Mænd i lignende Stillinger ofte gaar fra Hus til Hus med større Summer paa sig.

Hans Kongelige Høihed Kronprindsen henholdt sig til Justitsministerens Indstilling.

Konseilspræsidenten [Estrup] mener ogsaa, at Hans Majestæt ikke bør nægte en Benaadning, som Høiesteret anbefaler, men han finder det beklageligt, at Dødsstraffen ikke bringes til Anvendelse i et Tilfælde som dette, hvor en Mand af den bedre stillede Samfundsclassen, der har faaet en ret omhyggelig Opdragelse, begaar et oprørende Mord for at tilvende sig en ringe Pengesfordel.

Samtlige Ministre sluttede sig til den Anskuelse, at det vilde være betænkeligt at fravige Høiesterets Anbefaling, og ingen af Ministrene

turde paatage sig at tilraade Hans Majestæt at underskrive Dødsdommen, idet *Indenrigsministeren* [Ingerslev] dog bemærkede, at han bestemt maatte benægte, at der udenfor Philipsens nærmere Kreds var nogen Sympathi i Landet for denne Mand, og idet han forudsagde, at Livsstraffens Eftergivelse vilde gjøre et uheldigt Indtryk.

Det behagede derefter *Hans Majestæt* allernaadigst at eftergive Adolph Philipsen den idømte Livsstraf, idet han hensættes til Tugthusarbejde paa Livstid. . . .

Møde i statsrådet 18. september 1891.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 2. oktober 1891.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 16. oktober 1891.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 6. november 1891.

Under Kronprinsens Forsæde. Samtlige Medlemmer til stede.

Det tilførtes Protokollen, at der under 29de f.M. er gennem Konseilspræsidiets udfærdiget en allerhøjeste Kundgjørelse, ifølge hvilken Hans Majestæt Kongen har overdraget Regjeringens Førelse under Allerhøjstsammes Fraværelse paa en Reise til Udlandet til Hans Kongelige Højhed Kronprindsen, der saaledes fra den nævnte Dag til Hans Majestæts Hjemkomst overtager Regjeringens Førelse i Allerhøjstsammes Navn. . . .

Ministeren for Island [Nellemann] refererede en allerunderdanigst Forestilling om Stadfæstelse af det af Althinget vedtagne Forslag til Finantslov for Aarene 1892 og 1893.

Ministeren bemærkede, at dette Lovforslag er blevet vedtaget med

en Del Ændringer i det af Regjeringen forelagte Forslag, saaledes at Indtægtssiden er anslaaet til 10,000 kr. mere end i Regjeringsforslaget, og Udgiftssiden er forhøjet med 108,500 kr. En Udgiftspost fremkaldte i nogen Tid Spænding mellem Althingets øverste og nederste Afdeling, men i den 11te Time vedtog den øverste Afdeling den paagjældende Post, saaledes som den var vedtagen af den nederste Afdeling. Striden drejede sig om Udgiften til Dampskibsfart, hvilken Conto paa det her foreliggende Forslag er forhøjet med 30,000 kr. (fra 42.000 kr. til 72.000 kr.) der dels skulle anvendes til nye projekterede Kystdampbaadsfarter dels til den almindelige Dampbaadsfart, som hidtil er bleven besørget af det forenede Dampskibsselskab i Forbindelse med den direkte Postfart fra Kjøbenhavn til Reykjavik, men saaledes at denne Kystfart er gjort afhængig af en Del i Finantslovsforslagets Text optagne Betingelser, Ministeren bemærkede herved, at det forenede Dampskibsselskab har erklæret sig ude af Stand til at gaa ind paa nogen af de alternativt opstillede Fartplaner, og den paagjældende forhøjede Bevilling vil saaledes næppe kunne benyttes. Det forenede Dampskibsselskab vil uden Tilskud fra Landskassen besørge Besejlingen af Kysterne i samme Omfang som i 1888–89, det vil sige i et ikke ubetydeligt mindre Omfang end i de senere Aar. Men uagtet Althingets Opmærksomhed henleledes paa, at dets Vedtagelse af § 12, C. til Dampskibsfart i den her foreliggende Skikkelse istedenfor en Forøgelse sandsynligvis vilde medføre en Formindskelse af Kystfarten, vilde Althinget dog hellere, at dette skete, ja at den hidtidige Dampskibsfart omkring Landet helt bortfaldt, end opgive de opstillede Betingelser for en saadan Fart.

Ministeren maa iøvrigt erkende, at Størstedelen af de Udgifter, der ere bevilgede til Udvidelse af allerede bestaaende Institutioner og til nye Foretagender, maa anses hensigtsmæssige og nyttige, og han finder derfor ingen væsentlig Betænkelighed ved den af Althingets Vedtagelse resulterende Status for Landskassen, saameget mindre som flere af de anførte Bevillinger, f. Eks. til de ovenfor omtalte nye Kystdampbaadsfarter, næppe i Virkeligheden ville komme til Udbetaling. Ovennævnte Finantslovsforslag blev derefter allerhøjest stadfæstet, hvorhos *Hans Kongelige Højhed* forsynede de saavel i dansk som i islandsk Text udfærdigede Expeditioner med allerhøjeste Underskrift. . . .

Møde i statsrådet 27. november 1891.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 11. december 1891.

Under Kongens Forsæde. Samtlige Medlemmer til stede.

Det tilførtes Protokollen, at der under 1ste d.M. er gennem Konseilspræsidiets udfærdiget en allerhøjeste Kundgjørelse, ifølge hvilken Hans Majestæt Kongen efterat være vendt tilbage fra Allerhøjstsammes Reise til Udlandet, den nævnte Dag Selv har overtaget Regjeringens Førelse. . . .

Møde i statsrådet 15. januar 1892.

Under Kongens Forsæde. Samtlige Medlemmer til stede. . . .

Konseilspræsidenten [Estrup] oplæste en allerunderdanigst Forestilling angaaende Udnævnelse af et kongevalgt Medlem til Landstinget istedenfor den ved Døden afgaaede Directeur for Skibsbygning og Maskinvæsen ved Orlogsværftet Tuxen, hvortil indstilledes tidligere Medlem af Landstinget Kommandør Carstensen.

Hans Majestæt vilde, inden Allerhøjstsamme underskrev denne Udnævnelse, bemærke, at Hans Majestæt, trods Kommandør Carstensens frivillige Afgang fra Søofficersskolen, ikke kunde finde ham skyldfri, i hvad der var foregaaet paa denne Skole. Om han end har store Fortjenester baade som tidligere Landstingsmand og som Forstander for Skolen, har han dog ikke taget sig nok af de Unge, og der er sket Misbrug paa Skolen, som han har lukket Øjnene for, uagtet hans Opmærksomhed var bleven henledet paa dem. Vel har Kommandør Carstensen nu ønsket at fratræde sin Stilling ved Skolen, men Hans Majestæt antager, at Marineministeren ogsaa uden dette Ønske havde villet lade ham fratræde. Da det manglende Tilsyn ved Skolen væsentligt falder Chefen til Last, synes Hans Majestæt, at hans Udnævnelse til kongevalgt Medlem af Landstinget godt kan lade vente noget paa sig, idet det ellers vil faa Udseende af, at man vil cajolere ham efter hans Fratræden fra Skolen. Sluttelig udtalte Hans Majestæt, at det havde frapperet Hans Majestæt, at Skrivelsen fra Marineministeriet til den afdøde Cadets Fader med alle de i samme

optagne, Offentligheden uvedkommende Details, strax var bleven meddelt alle Blade.

Marineministeren [Ravn] bemærkede, at Kommandør Carstensen's »frivillige« Fratræden fra Skolen ikke var sket uden Impuls fra hans Side. Meddelelsen til Bladene af Skrivelsen til Kammersanger Simonson er sket efter dennes Anmodning.

Konseilspræsidenten [Estrup] bemærkede, at Kommandør Carstensen's Afskedigelse fra Skolen strax efter Overkrigsforhørets Afslutning viste tilstrækkeligt, at Marineministeriet misbilligede hans Styrelse af Skolen. Men hvis han nu blev forbigaaet ved Valget af den ved en Søofficers Død ledig blevene Plads i Landstinget, vilde der sættes en Plet paa ham, som han ikke fortjente. Kommandør Carstensen har i sin tidligere Stilling som Medlem af Landstinget været et meget nyttigt Medlem af dette, og han vilde ogsaa uden Tvivl være bleven gjenvalgt ved det sidst afholdte Valg til Landstinget, hvis han ikke frivillig havde trukket sig tilbage for efter Ønske at give Plads for en næringsdrivende Borger. Konseilspræsidenten har afventet Udfaldet af det nedsatte Overkrigsforhør, forinden han indstillede Kommandør Carstensen til den ledige Plads i Landstinget, men nu da han er fjærnet fra Skolen, og da det ved Kommissionsundersøgelsen oplyste om hans Forhold som Administrator ved Skolen ikke kan forringe hans Adkomst som Politiker, har han ment ikke længere at burde udsætte denne Indstilling.

Justitsministeren [Nellemann] sluttede sig hertil, idet han ogsaa fremhævede, at Kommandør Carstensen vel kunde have ventet, hvis en anden Plads i Landstinget var bleven ledig, men da det netop var en Søofficers Plads, som skulde besættes, havde Carstensen et naturligt Krav paa at blive dennes Efterfølger.

Det behagede derefter *Hans Majestæt* allernaadigst at udnævne Kommandør i Flaaden William August Carstensen, Kommandør af Dannebrog og Dannebrogsmænd, til kongevalgt Medlem af Landstinget, hvorhos Hans Majestæt forsynede den til dette Øjemed udfærdigede Ekspedition med Sin allerhøjeste Underskrift. . . .

Møde i statsrådet 19. februar 1892.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 11. marts 1892.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 30. marts 1892.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 1. april 1892.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 12. april 1892.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 27. april 1892.

Under Kongens Forsæde. Udenrigsministeren fraværende.

Konseilspræsidenten [Estrup] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Rigsdagens Sammenkaldelse og angaaende dennes Aabning. *Hans Majestæt* rettede allernaadigst det Spørgsmaal, til Konseilspræsidenten, om Ministeriet ikke ansaa det ønskeligt, at Allerhøjstsamme personlig aabnede Rigsdagens Møder efter de nye Valg til Folkethinget.

Konseilspræsidenten [Estrup], til hvem *de øvrige Ministre* sluttede sig, udtalte, at der efter hans allerunderdanigste Formening, selv om Rigsdagens højtidelige Aabning kunde ske under Former, der stemmede med Tronens Værdighed, og under Forvisningen om, at Rigsdagsmændene uden Hensyn til Partiforskjel vilde give talrigt Møde, ikke var tilstrækkelig Anledning til at bede Hans Majestæt foretage Aabningen af den forestaaende overordentlige Rigsdagssamling, som ikkun indkaldes til Fyldestgjørelse af Grundlovens Bud i § 22, og paa hvilken det tør antages, at der ikke fra nogen af Siderne ønskes en virkelig Forhandling.

Efterat Konseilspræsidenten derpaa havde oplæst den allerunderdanigste Forestilling, behagede det *Hans Majestæt* allernaadigst at bestemme, at Rigsdagen sammenkaldes til en overordentlig Samling

Fredagen den 6te Mai d.A., og at bemyndige Konseilspræsidenten til i Hans Majestæts Navn at erklære den saaledes sammentrædende Rigsdag for aabnet og til at foranledige det i saa Henseende videre Fornødne, hvorhos Hans Majestæt forsynede saavel det Aabne Brev angaaende Rigsdagens Sammenkaldelse som Rescriptet til Konseilspræsidenten angaaende Rigsdagens Aabning med Sin allerhøjeste Underskrift. . . .

Møde i statsrådet 23. maj 1892.

Under Kongens Forsæde. Samtlige Medlemmer til stede. . . .

Justitsministeren [Nellemann] refererede en allerunderdanigst Forstilling om, at det maatte behage Hans Majestæt i Anledning af Deres Majestæter Kongens og Dronningens forestaaende Guldbryllup allernaadigst at bifalde, at efternævnte i Straffeanstalterne hensiddende Fanger løslades, nemlig: 1) Niels Christian Jensen, 2) Mads Jensen, 3) Jørgen Larsen kaldet Vestergaard, 4) Anton Christian Jensen, 5) Christian Ludvig Madsen, 6) Vilhelm Thielsen og 7) Hans Moritz Edvard Fridriksson.

Hans Majestæt udtalte, efterat Justitsministeren nærmere havde begrundet sin Indstilling for hver enkelt Fanges Vedkommende, at Allerhøistsamme nærede nogen Tvivl om, hvorvidt det var forsvarligt at benaade den førstnævnte, N. C. Jensen, der for Brandstiftelse, som havde haft et Menneskes Død til Følge, er dømt til 10 Aars Tugthusarbejde, men efterat paa dertil af Hans Majestæt given Foranledning saavel *Hans Kongelige Højhed Kronprindsen* som *samtligte Ministre* havde tilraadet at følge Justitsministerens Indstilling i dens Helhed, frafaldt Hans Majestæt Sine Betæneligheder, og det behagede saaledes *Hans Majestæt* allernaadigst at eftergive samtlige ovennævnte Fanger den tilbagestaaende Del af den hver enkelt idømte Straf, dog for Jørgen Larsen kaldet Vestergaards Vedkommende paa Vilkaar, at han forlader Landet, og for Hans Moritz Edvard Fridrikssons Vedkommende paa Vilkaar, at han for stedse forlader Danmark og ingensinde paany betræder noget til Kongeriget Danmark henhørende Landomraade, hvorhos han i Overtrædelsestilfælde vil være at indsætte i Strafanstalten til Afsoning af den resterende Del af Straffen. . . .

Konseilspræsidenten [Estrup] udbad sig, idet han bemærkede, at

der ved Kongelig Resolution af 18de d.M. var givet Justitsminister Nellesmann Bemyndigelse til i Udenrigsministeren Baron Rosenørn-Lehns Sygdomsforfald at afgjøre og underskrive saadanne under Udenrigsministeriet henhørende Sager, som ikke maatte kunne opsættes, i Anledning af Baron Rosenørn-Lehns under 21 d.M. indtrufne Død Bemyndigelse til at fremkomme med en allerunderdanigst Forestilling om, at Bestyrelsen af Udenrigsministeriet midlertidig, indtil en ny Minister er udnævnt, overdrages til Justitsministeren.

Hans Majestæt udtalte, at Allerhøjstsamme meget vilde savne den nu afdøde fortræffelige Mand, hvis Tjeneste som Udenrigsminister i henved 22 Aar Hans Majestæt altid vilde mindes med Taknemmelighed.

Hans Majestæt meddelte derpaa Konseilspræsidenten den begjærte Bemyndigelse. . . .

Møde i statsrådet 8. august 1892.

Under Kongens Forsæde. Samtlige Medlemmer til stede.

Det tilførtes Protokollen, at der under 13de Juli d.A. er gennem Konseilspræsidiets udfærdiget en allerhøjeste Kundgjørelse, ifølge hvilken Hans Majestæt Kongen har overdraget Regjeringens Førelse under Allerhøjstsammes Fraværelse paa en Reise til Udlandet til Hans Kongelige Høihed Kronprindsen, der saaledes fra den nævnte Dag til Hans Majestæts Hjemkomst overtager Regjeringens Førelse i Allerhøjstsammes Navn.

Det tilførtes fremdeles Protokollen, at det under 3die Juni d.A. allernaadigst har behaget Hans Majestæt at udnævne Kammerherre Hofjægermester Kjeld Thor Tage Otto Baron Reedtz-Thott til Baroniet Gaunø, Commandeur af Dannebrog og Dannebrogsmænd, til Udenrigsminister. . . .

Indenrigsministeren [Ingerslev] vilde i Anledning af nogle i de sidste Dage udstedte Bekjendtgjørelse om Forbud mod Indførsel af Husdyr fra Sverrig allerunderdanigst tillade sig at fremsætte nogle orienterende Bemærkninger. Indenrigsministeren er ved Lovgivningen udrustet med en meget betydelig extraordinær Myndighed med Hensyn til saavel Indførselen som Udførselen af Husdyr, idet Ministeren,

naar der i et fremmed Land er udbrudt smitsom Sygdom blandt Husdyrene, kan udstede Forbud mod disses Indførsel, Lov 29 December 1857 § 9, og paa den anden Side er bemyndiget til at træffe de fornødne Foranstaltninger for at forebygge, at der herfra Landet udføres Husdyr, som mistænkes for at være befængte med en smitsom Syge, Lov 25 Febr. 1876. Ved en udvidet Fortolkning er den førstnævnte Lovparagraph bleven anvendt saaledes, at Forbud mod Indførsel har kunnet udstedes, naar der blot forelaa mistænkelige Omstændigheder, saa at det kunde befrygtes, at der skjulte sig en smitsom Sygdom under Dyrets Tilstand, og dernæst har Ministeren istedenfor Forbud mod Indførsel anset sig for berettiget til at foreskrive Karantæneopsyn med de fra Udlandet ankommende mistænkelige Husdyr. Begge Lovbestemmelser have i høi Grad virket til Gavn for Landets Kvægomsætning med fremmede Lande. Hidtil var kun Udførselen til England bleven særligt kontrolleret, men ligesom der nylig var udstedt en Bekjendtgjørelse om Forholdsregler ved Udførsel af Husdyr til Belgien, saaledes var det under Overveielse, hvorledes Regjeringen kunde treffe tilsvarende Foranstaltninger med Hensyn til vor Udførsel til Tydskland. Her var der imidlertid særegne Vanskeligheder at overvinde, idet Udførselen fortrinsvis gik landværts, hvorfor Eftersynet maatte etableres paa de fleste Jernbanestationer, og ikke som ved den søværts Udførsel kunde indskrænkes til enkelte Havnestæder, hvor Ministeren er sikker paa at kunne have dygtig veterinær Indsigt.

Idet *Krigsministeren* [Bahnsen] sluttelig tog Ordet for at gjøre en allerunderdanigst Meddelelse om Branden i Geværfabriken paa Amager, henstillede *Hans Kongelige Høihed*, om der ikke turde være Anledning til at vise Paaskjønnelse mod Arbejderne, der havde vist sig særdeles flinke ved Slukningen. *Krigsministeren* [Bahnsen] sluttede sig hertil og bemærkede iøvrigt, at de afholdte Forhør ikke havde kunnet oplyse noget bestemt om Aarsagen til Branden, dog ligger det nærmest at antage, at Ilden er opstaaet ved Selvantændelse. For saavidt der har været anket over, at Vandforsyningen ved Fabriken var mangelfuld, da er dette ikke Tilfældet, og ialfald er Mangelen paa Vand fra Vandværket begrundet i, at Christianshavn overhovedet er slet forsynet med Vand. Den samlede Skade kan anslaaes til 280.000 kr. Arbejdet paa Fabriken er allerede delvis gjenoptaget, og der er ikke afskediget flere Arbejdere, end der efter Fabrikationens

nærværende Standpunkt vilde have været at afskedige. Om 3 Maaneder tør det ventes, at Fabriken er bragt i den gamle Stand, saa at Arbejdet kan optages i den fulde Udstrækning. . . .

Møde i statsrådet 1. september 1892.

Under Kronprinsens Forsæde. Samtlige Medlemmer til stede. . . .

Justitsministeren [Nellemann] bemærkede, at Ministeriet dels af Hensyn til den offentlige Mening dels i Forventning om at faa tilvejebragt en Gjenaabning af Forbindelsen med Sverrig havde troet at burde bringe i Forslag forskjellige skærpede Bestemmelser om Adgangen til Riget under den nuværende Koleræpidemi i Hamborg – Bestemmelser der i enkelte Retninger gik videre, end det Kongelige Sundhedskollegium havde foreslaaet eller ment at kunne tilraade. Ministeren oplæste derefter »Forslag til Lov om foreløbig Lov angaaende yderligere Foranstaltninger mod Indførelse af asiatisk Koleræ«, idet han med Hensyn til sammes § 1 bemærkede, at denne gik udover, hvad Sundhedskollegiet havde tilraadet, og med Hensyn til § 2, at denne Paragraph derimod var optagen efter særligt Forslag af Sundhedskollegiet. Til denne sidste Paragraphs Bestemmelser vilde der slutte sig en Bekjendtgjørelse fra Justitsministeriet, der vilde udkomme imorgen tidlig, medens selve den foreløbige Lov tænkes publiceret gennem »Berlingske Tidende« endnu i Aften.

Hans Kongelige Høihed Kronprindsen bifaldt det forelagte Lovforslag, som efter Høisammes Mening i høi Grad vilde bidrage til at berolige den ængstede offentlige Mening, og forsynede den forelagte Lov med allerhøjeste Underskrift. . . .

Udenrigsministeren [Reedtz-Thott] oplyste sluttelig, at der fra Sverrig var fremkommet forskjellige Besværinger over manglende Tilsyn fra dansk Side med Reisende fra kolerasmittede Steder, og navnlig havde man fremhævet, at to Skibe, der vare afviste det ene i Malmø, det andet i Helsingborg, havde henholdsvis i Kjøbenhavn og i Helsingør landsat Passagerer, som derefter uhindrede vare reiste til Sverrig.

Udenrigsministeren havde erklæret sig villig til Konference, men havde særlig fremhævet, at Havnene Stralsund og Stettin ikke af Sverrig vare erklærede smittede, saa at Reisende fra Tydskland

(Hamborg) ad denne Vej uden nogen Undersøgelse kunde komme til Sverrig. Underhandlinger førtes vedblivende, og man havde fra dansk Side tilbudt 48 Timers Observation. Det udstedte Forbud fra Sverrig maatte ingenlunde opfattes som en Afbrydelse af Forhandlingerne, men maatte forventes nu igjen at ville blive hævet, medmindre de nu konstaterede Koleratilfælde i Aarhus skulde forandre Situationen. . . .

Møde i statsrådet 21. september 1892.

Under Kongens Forsæde. Samtlige Medlemmer til stede.

Det tilførtes Protokollen, at der under 4de d.M. er gennem Konseilspræsidiets udfærdiget en allerhøjeste Kundgjørelse, ifølge hvilken Hans Majestæt Kongen, efter at være vendt tilbage fra Allerhøjst-sammes Reise til Udlandet, samme Dag Selv har overtaget Regjerin-gens Førelse. . . .

Foranlediget ved et Spørgsmaal af *Konseilspræsidenten* [Estrup] angaaende Aabningen af den den 3die Oct. sammentrædende Rigsdag behagede det *Hans Majestæt* allernaadigst at udtale, at Allerhøjst-samme, dersom Ministeriet tilraadede det, vilde aabne Rigsdagen personligt, hvorved Hans Majestæt ogsaa vilde faa Lejlighed til at udtale Sin Paaskjønnelse af den fra Rigsdagens Side viste Deltagelse ved Guld-bryllupsfesten.

Konseilspræsidenten [Estrup] kunde ikke tilraade, at Hans Maje-stæt denne Gang aabnede Rigsdagen personligt, da det nødvendig-vis maatte tillægges en særlig Betydning, naar Kongen efter saa mange Aars Forløb Selv aabnede Rigsdagen, og der ikke syntes ham nu at være tilstrækkelig Anledning til nogen umiddelbar Udtalelse af Kongen i en Throntale.

Efterat *de øvrige Ministre* havde sluttet sig til Konseilspræsiden-tens Anskuelse, behagede det *Hans Majestæt* at tilkjendegive, at Hans Majestæt ikke Selv vilde aabne Rigsdagen denne Gang. . . .

Møde i statsrådet 29. september 1892.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 21. oktober 1892.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 4. november 1892.

Under Kongens Forsæde. Kronprinsen fraværende. . . .

Justitsministeren [Nellemann] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvorved indstilles, at den, Tugthusfange i Horsens Straffeanstalt Jens Nielsen ved Højesteretsdom af 6te f.M. for Mordforsøg paa en ved bemeldte Straffeanstalt ansat Betjent efter Plakat af 31te Aug. 1813 § 10 i Medfør af Straffelovens §§ 65 og 111 idømte Livsstraf fuldbyrdes.

Justitsministeren bemærkede, at af de 10 af Højesterets Tilforordnede, som havde deltaget i Sagens Paadømmelse, havde kun 2 indstillet denne Tugthusfange, der for 3die Gang er dømt fra Livet for Mordattentat paa en Betjent i Straffeanstalten, til Benaadning dels i Betragtning af, at der ved den af Fangen øvede Voldshandling ikke tilføjedes den angrebne en livsfarlig Beskadigelse, dels under Paaberaabelse af Analogien af den iøvrigt ikke længer gjeldende Fr. af 18de December 1767, hvorefter Delinquenter, der for at miste Livet myrde andre, ikke straffes paa Livet, medens de 8 andre Assessorer i Højesteret have ment, at Dødsstraffen bør fuldbyrdes. Justitsministeren fremhævede, at dette krævedes af Hensyn til den Disciplin, der bør være i en Straffeanstalt, og den Beskyttelse, der bør ydes dennes Functionærer, ligesom der ejheller kan sættes nogen anden væsentlig Straf istedenfor Dødsstraffen, da Fangen ved den tidligere Dom og Benaadning er hensat til Tugthusarbejde under streng Bevogtning. Justitsministeren havde efter Modtagelsen af Højesterets Relation for yderligere at oplyse Sagen foranlediget en Udtalelse fra Inspecteuren for Straffeanstalten, der har erklæret, at han maatte anse det som farligt for Straffeanstaltens Personale og Disciplinen i Straffeanstalten, om den for 3die Gang over Fangen fældede Dødsdom for morderisk Overfald paa Personer i Straffeanstalten ikke blev fuldbyrdet, da Fangen aabent har erklæret, at han vil gjentage Forsøget, naar han maatte være istand dertil. Justitsministeren tilføjede, at der ikke er nogen Tvivl om Fangens mentale Tilregnelighed; han er en klog Person, der vel beregner alt, hvad

han foresætter sig, og i hvis Handlinger der er mere System og Sammenhæng end hos de fleste Mennesker. Paa given Foranledning af *Hans Majestæt* udtalte Justitsministeren endelig, at det ikke vilde være muligt at sysselsætte Fangen uden at sætte ham i Besiddelse af noget, hvormed han kan gjøre Skade, og at det paa den anden Side vil være ugjærligt selv med den største Agtpaagivenhed at forhindre saadant, da en saadan daglig Agtpaagivenhed i Aarenes Løb altid svækkes. Justitsministeren maatte saaledes indstille, at Dødsstraffen fuldbyrdes.

Konseilspræsidenten [Estrup] tilraadede ligeledes, at Benaadning ikke finder Sted. Fangen har 3 Gange forsøgt at dræbe en sagesløs Mand, hvis han blev benaadet, og han senere foretog et nyt Mordforsøg, som lykkedes, vilde et vist Ansvar hvile paa Statsraadet. Forbryderen har endelig ikke vist Spor af Anger.

Ogsaa *de øvrige Ministre* sluttede sig til Justitsministeren, idet *Ministeren for Kirke- og Undervisningsvæsenet* [Goos] i Henhold til sine Erfaringer som tidligere Overinspecteur ved Fængselsvæsenet særligt bemærkede, at det vilde være umuligt at træffe saadanne Foranstaltninger, at Fangen absolut forhindredes i at gjøre Skade, da man jo ikke som i fordums Tider kunde eller vilde indespærre en Fange som et vildt Dyr i et Bur.

Efterat *Justitsministeren* [Nellemann] paa *Hans Majestæts* Begjæring om, at Straffen blev fuldbyrdet paa en sømmeligere Maade end ved den sidste Henrettelse, havde bemærket, at hverken han eller nogen anden kunde sikkre mod Feilhug og dsl. fra Skarpretterens Side, men at der iøvrigt vilde blive draget Omsorg for, at alt gik ordentligt til, og at Offentligheden denne Gang kunde holdes borte fra Executionen, der i Henhold til Frd. 31. August 1813 § 6 vilde foregaa indenfor Fængselets Mure, bifaldt *Hans Majestæt* Justitsministerens ovennævnte Indstilling, at den Tugthusfange Jens Nielsen idømte Livsstraf fuldbyrdes. . . .

Justitsministeren [Nellemann] udbad sig endelig allerhøjeste Til ladelse til, uagtet dette ikke krævedes paa Grund af den idømte Strafs Størrelse, i Statsraadet at maatte referere en allerunderdanigst Forestilling, hvorved indstilles: at den, forhenværende Konsul for de Forenede Stater af Amerika Heinrich Beyreuter, kaldet Henry Bernhard Ryder, ved Kjøbenhavns Kriminal- og Politiretsdom af 29de f.M. for Tyveri, Bedrageri og Falsk idømte Straf af Forbed-

ringshusarbejde i 18 Maaneder allernaadigst eftergives ham, mod at han for bestandig forlader Landet.

Efterat Justitsministeren havde fremstillet Sagen og anbefalet den nysnævnte Indstilling, udtalte *Udenrigsministeren* [Reedtz-Thott], at han ganske maatte slutte sig til Justitsministerens Indstilling, idet han af Hensyn til de Forenede Staters Regjering maatte anse det for i høj Grad ønskeligt, at den, bemeldte Ryder idømte Straf, eftergaves ham. Sagen var i Begyndelsen paa Grund af Ryders Stilling som Consul missus for en fremmed Stat af en noget precær Beskaffenhed, – forsaavidt det nemlig ikke maatte lykkes at overbevise ham – men efterat den Tiltalte havde tilstaaet sin Brøde, havde Udenrigsministeren paavist for den amerikanske Gesandt, med hvem han oftere havde confereret om Sagen, det rigtige i at lade gaa Dom i denne og ikke ved Henvendelse til Hans Majestæt at søge den standset ved Tiltales Frafaldelse, for at der ingen Tvivl skulde blive tilbage om Berettigelsen af Ryders Arrestation m.m. Men nu da Dommen var fældet, matte det fra alle Sider ønskes, at Ryder snarest muligt udsendtes af Landet.

Justitsministeren [Nellemann], som ogsaa mente, at det væsentligt af Hensyn til de Forenede Staters Regjering var at tilraade, at den idømte Straf eftergaves Ryder, bemærkede sluttelig, at denne havde erstattet de Paagjeldende alle de besvegne Beløb og de øvrige ved hans Handlemaade disse paaførte Tab.

Hans Majestæt behagede derefter allernaadigst at bifalde Justitsministerens ovennævnte Indstilling. . . .

Møde i statsrådet 2. december 1892.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 17. december 1892.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 13. januar 1893.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 3. februar 1893.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 9. marts 1893.

Under Kongens Forsæde. Samtlige Medlemmer til stede. . . .

Samme Minister [Goos] refererede endvidere tvende allerunderdanigste Forestillinger angaaende Forslag til Lov om Ordningen af de kirkelige Forhold paa Frederiksberg.

Efterat Ministeren havde fremstillet Lovforslagenes Tilblivelses-Historie og deres Hovedindhold, gjorde *Indenrigsministeren* [Ingerslev] opmærksom paa, at den Stilling, Kommunalbestyrelsen særlig efter det ene Lovforslag kom til at indtage overfor Kirken og de til den knyttede Interesser, vilde kunne vække Betænkelighed ogsaa hos Folk, som ønskede de kirkelige Formaal fremmede, idet man ikke kunde være sikker paa, at Kommunalbestyrelsens Medlemmer altid vilde være Mænd, der vare besjælede af virkelig Interesse for de kirkelige Formaal. *Ministeren for Kirke- og Undervisningsvæsenet* [Goos] kunde imidlertid ikke tillægge denne Indvending nogen afgjørende Betydning, da en eventuel Kirken fjendtlig Kommunalbestyrelse ikke vilde kunne unddrage sig Opfyldelsen af de ved Lovene paalagte Pligter, som vil kunne fremtvinges af Rettens Vej, og som saaledes ikke er afhængig af vaxlende Stemninger i Kommunalbestyrelserne. Hvad Frederiksberg angik, beroede Kommunalbestyrelsens særlige Forhold til de kirkelige Anliggender der for en stor Del paa, at Kommunen ifølge privatretlig Adkomst ejer Kirken og Kirkegaardene. Et saadant Forhold er sjældent, men hvor det undtagelsesvis finder Sted, er man nødt til at tage Hensyn dertil.

Begge de ovennævnte Lovforslag bleve derefter af *Hans Majestæt* approberede til Fremsættelse for Rigsdagen.

Indenrigsministeren [Ingerslev] vilde tillade sig allerunderdanigst at omtale den i disse sidste Dage modtagne Meddelelse om, at den preussiske Regjering har paabudt Regjeringspræsidenterne at lukke hele den preussiske Nordgrændse for dansk Kvægindførsel. Det er ikke endnu klart, hvorledes de andre tyske Regjeringer ville stille sig til dette Forbud, men ialfald maa man gaa ud fra, at danske Kreaturer, der føres til Hamborg og Warnemünde, ikke kunne føres vi-

dere fra disse Steder til det øvrige Tydskland. De ville kun kunne indføres til Slagtning paa Indførselsstedet. Vor eneste Vej til Hamborg er nu fra Esbjerg.

Udenrigsministeren [Reedtz-Thott] bemærkede hertil, at efter hans Opfattelse er det udstedte Indførselsforbud udgaaet fra Rigscantsleren, altsaa for det tydske Rige, og det vil derfor næppe vare længe, før ogsaa de øvrige nordtydske Stater lukke for Indførsel af levende Kreaturer fra Danmark. Det er vistnok nærmest en lille Indrømmelse, der er gjort til Agrarerne, som nylig have reist et Stormløb mod den preussiske Regjering, der fornemmelig er rettet mod den befrygtede tydsk-russiske Handelstractat. Regjeringen synes imidlertid ikke tilbøjelig til at standse Forhandlingerne om denne, og for dog at vise Agrarerne, hvis Stemme der trænges til for at gennemføre Militærloven, nogen Imødekommen, har Regjeringen formentlig udstedt dette, os rammende Forbud, der næppe bliver af kort Varighed. Under disse Omstændigheder vilde det være ønskeligt, om der kunde findes en Plads i Østtydskland, hvor dansk Kvæg kunde indføres til Slagtning, og Udenrigsministeren har allerede forberedt denne Sag saavel gennem det danske Gesandtskab i Berlin som ved Samtale med den herværende tydske Gesandt. Udenrigsministeren vilde derimod anse det som meget uheldigt, om man vilde forhindre den frie Samfærsel mellem de forskjellige Dele af Landet. I og for sig er Mund- og Klovsygen ikke nogen farlig Sygdom, den maa, efter Ministerens Mening, anses som en Forkjølelssesygdom, som Englands opskræmmede økonomiske Mistænksomhed har pustet op til noget farligere. . . .

Møde i statsrådet 29. marts 1893.

Under Kongens Forsæde. Samtlige Medlemmer til stede.

Hans Majestæt rettede allernaadigst det Spørgsmaal til Konseilspræsidenten, hvorledes den politiske Situation er, og om et Forlig kan ventes.

Konseilspræsidenten [Estrup] svarede, at det er meget vanskeligt at sige noget bestemt herom, da Situationen vexler fra den ene Time til den anden. Kun dette kan med Sikkerhed siges, at jo længere det nedsatte Fælledsudvalg om Finantslovforslaget kommer frem i sine Forhandlinger, desto mere føles Trangen til at komme til en Over-

enskomst, og at Vanskeligheden kommer ikke saameget fra dennes Indhold, som fra hvorledes den vil tage sig ud for Vælgerne og vil kunne forsvares ligeoverfor Angreb fra de Radikale. For Øjeblikket arbejdes der nærmere paa at komme overens om en Fælledsudtalelse eller Beslutning, om hvad man vilde anse som det rigtige ved fremtidige Forhandlinger dels med Hensyn til Finantslovsforslagets betimelige Oversendelse til Landstinget og, forsaavidt Forhandlingerne under sædvanlige Forhold ikke maatte være endte inden den 1ste April, om Indholdet af en midlertidig Finantslov som en Sikkerhedsventil mod fremtidige provisoriske Finantslove, dels om Behandlingsmaaden af provisoriske Love, saa at disse ikke holdes tilbage af det ene Thing. Men foruden disse Formler for fremtidig Behandling af Finantslovsforslaget og af provisoriske Love har der været andre Spørgsmaal under Overvejelse. Selve de provisoriske Love, som jo maa behandles til Ende eller forsvinde, frembyde ingen særdeles Vanskeligheder; den vigtigste af dem, Gendarmeriloven, kan Højre roligt se forsvinde i den faste Overbevisning, at Trangen til Gendarmerne er saa stor i Befolkningen, at det ikke vil vare længe efter deres Forsvinden, før der bliver kaldt paa dem igjen. Men der er et andet Spørgsmaal, der frembyder langt større Vanskeligheder, nemlig at finde en Afslutning af Forsvarsprovisoriet paa en saadan Maade, at Betingelserne ere tilstede for, at man kan komme videre ad den regulære Vej uden ad Aare at maatte tye til nye Provisorier. Der mangler de fornødne Cadrer for en Udvidelse af Artilleriet og Ingeniørcorpset. Ved at vedtage den af Krigsministeren med Deres Majestæts allerhøjeste Samtykke i October fremsatte nye Hærlov, hvori den omhandlede Udvidelse af Hæren var optagen, uden at dette fremtraadte som en Følge af de gennemførte Befæstningsanlæg, vilde denne Sag have været ordnet paa den simpleste Maade, uden at denne Vedtagelse havde kunnet siges at indeholde en Godkjendelse af de ekstraordinære Forsvarsforanstaltninger. Men dette Lovforslag har Folkethinget ikke fremmet. Der er nu af Høire stillet Forslag om, at der ved en Anmærkning paa Finantsloven gives Krigsministeren Bemyndigelse til ved Kongelig Resolution at disponere over Hærbudgettets forhaandenværende Midler uden at være bunden ved den bestemte Anvendelse, som ifølge §'s Ord er given de enkelte Bevillinger. Vil det forhandlende Venstre modtage dette Forslag? Det er i Øjeblikket Spørgsmaalet. . . .

Møde i statsrådet 1. april 1893.

Under Kongens Forsæde. Ministeren for Kirke- og Undervisningvæsenet fraværende. . . .

Konseilspræsidenten [Estrup] oplæste en af de i Statsraadet tilstedeværende Ministre underskreven allerunderdanigst Forestilling angaaende Udstedelse af en foreløbig Lov om Indtægts- og Udgiftsbevilling, indtil Finantsloven for Finantsaaret fra 1ste April 1893 til 31te Marts 1894 er given.

Konseilspræsidenten bemærkede, at Forsøget paa at komme til en Overenskomst mellem Landstinget og Folkething om Finantslovforslaget er strandet, væsentlig fordi man ikke kunde blive enig om Betingelserne for en fremtidig Hærlov. Der er ved Forhandling mellem Højres og det forhandlende Venstres Representanter gjort imødekommende Skridt fra begge Sider, og man er navnlig ogsaa bleven enig om at bevilge Udgifter, som hidrøre fra Fæstningen og andre efter foreløbige Udgiftsbevillinger trufne Foranstaltninger. Men Spørgsmaalet om den nødvendige Afslutning af de ad provisorisk Vej udførte Forsvarsforanstaltninger ved Fæstningens Forsyning med det fornødne Mandskab af Artilleriet og Ingenieurkorpset magtede Fælledsudvalget ikke at løse i Enighed paa en tilfredsstillende Maade. Som allerede bemærket i sidste Statsraadsmøde havde Spørgsmaalet lettest kunnet finde sin Afgjørelse ved Vedtagelsen af det fremsatte Forslag om en ny Hærlov, der ikke direkte fremtraadte som nødvendiggjort ved de udførte Befæstningsanlæg, men dette Lovforslag har ikke engang været Gjenstand for en alvorlig Behandling i de 5 à 6 Maaneder, i hvilke det har foreligget Folkethinget. Højre i Fælledsudvalget søgte forgjæves at udfylde den tilstedeværende Mangel ved i Form af en Anmærkning paa Finantsloven at tillade Krigsministeren at anvende de paa visse Conti paa § 22 besparede Beløb til Udgift paa andre Conti, medens der fra det forhandlende Venstres Side fremsattes Fordring om, at begge Thing ved »Beslutning« skulde forpligte sig til kun at gaa ind paa en ny Hærlov, naar ved den Udgifterne ved den nuværende Hærorfning reduceredes med 500.000 Kr. eller ialfald med 300.000 Kr. Forhandlingen om en ny Hærlov vilde derefter ikke blive fri, idet Landstinget og derved Regjeringen vilde være bunden ved denne Venstres ensidige Forskrift. Herpaa har Regjeringen ikke kun-

net gaa ind, uagtet den havde en Fornemmelse af, at en Del af Højre for at komme ind i regulære Finantsforhold gjerne vilde have bragt ogsaa dette Offer. Men efter Konseilspræsidentens Formening vilde den øjeblikkelige Tilfredsstillelse ved at faa en regulær Finantslov ikke kunne veje op mod den sikre Udsigt til ikke at kunne blive i det regulære Spor, naar Finantsloven nu kom istand under saadanne Vilkaar. Efterat Konseilspræsidenten havde oplæst den af de tilstedeværende Ministre underskrevne foreløbige Lov, bifaldt *Hans Majestæt* allernaadigst, at en saadan Lov udgaar, og forsynede den forelagte Udfærdigelse af samme med Sin allerhøjeste Underskrift. . . .

Møde i statsrådet 14. april 1893.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 26. maj 1893.

Under Kronprinsens Forsæde. Samtlige Medlemmer til stede.

Det tilførtes Protokollen, at der under 15de d.M. er gennem Konseilspræsidiets udfærdiget en allerhøjeste Kundgjørelse, ifølge hvilken Hans Majestæt Kongen har overdraget Regjeringens Førelse under Allerhøistsammes Fraværelse paa en Reise til Udlandet til Hans Kongelige Højhed Kronprindsen, der saaledes fra den nævnte Dag til Hans Majestæts Hjemkomst overtager Regjeringens Førelse i Allerhøistsammes Navn. . . .

Møde i statsrådet 21. juli 1893.

Under Kronprinsens Forsæde. Samtlige Medlemmer til stede.

Det tilførtes Protokollen, at der under 12te Juni er gennem Konseilspræsidiets udfærdiget en allerhøjeste Kundgjørelse, ifølge hvilken Hans Majestæt Kongen, efterat være vendt tilbage fra Allerhøistsammes Reise til Udlandet, samme Dag Selv har overtaget Regjeringens Førelse, samt at der under 28de Juni er ligeledes gennem Konseilspræsidiets udfærdiget en af Hans Majestæt Kongen i Esbjerg underskrevne allerhøjeste Kundgjørelse, ifølge hvilken Hans Ma-

jestæt har overdraget Regjeringens Førelse under Allerhøistsammes Fraværelse paa en Reise til Udlandet til Hans Kongelige Høihed Kronprindsen, der saaledes fra den nævnte Dag til Hans Majestæts Hjemkomst overtager Regjeringen i Allerhøistsammes Navn. . . .

Indenrigsministeren [Ingerslev] anmodede allerunderdanigst om at maatte omtale de med Sverrig førte Forhandlinger om en Dampfærgesart mellem Kjøbenhavn og Malmø.

I Lov om Anlæg af en Frihavn ved Kjøbenhavn af 31te Marts 1891 § 7 er der for Staten forbeholdt Plads i Frihavnen til et Færgeleje, imod at Udgifterne til denne Plads i Tilvejebringelse refunderes Havnen. Det var meget ønskeligt, at Arbejderne til Fundering af Færgelejet og Opførelsen af dets Kaimure foretages nu, medens Frihavnsbassinerne ere tørlagte, fordi disse Arbejder senere, naar Vandet er indladt i Bassinerne, vilde blive meget fordyrede, foruden at deres Udførelse kunde komme til at medføre væsentlige Ulemper for Trafiken i Frihavnen. Derfor er der bleven ført Forhandlinger med Sverrig om Dampfærgeforbindelsen imellem Kjøbenhavn og Malmø. Under Henvisning til Forhandlingerne med Rigsdagen er det fra vor Side bleven antydnet, at man strax paa forventet Tillægsbevilling vilde skride til Arbejdets Udførelse, naar man fra svensk Side modtog Tilsagn om, at de tilsvarende Arbejder kunde ventes fremmede. Den svenske Regjering har imidlertid ikke set sig i Stand til at give noget Tilsagn i den Retning, men en senere Gjennemførelse af Sagen er dog stillet i Udsigt. Under disse Omstændigheder kunde Tanken om Arbejdets Udførelse ved Statsforanstaltning paa forventet Tillægsbevilling ikke godt fastholdes. Derimod havde Ministeren anset det for rigtigt at forhandle Spørgsmaalet om Dampfærgelejets Tilvejebringelse – hvilket i høj Grad berørte ogsaa Kjøbenhavns Havns Interesser – med Havneraadet for Kjøbenhavns Havn. I Overensstemmelse med en fra denne Autoritet modtagen Erklæring har Ministeren bemyndiget Havneforvaltningen til at udføre Arbejderne til Fundering og Opførelse af Rammen til det omtalte Dampfærgeleje og til at afholde Udgifterne dertil af Kjøbenhavns Havns Midler imod Udgiftens senere forventede Refusion af Staten i Overensstemmelse med den nævnte § 7 i Loven af 31. Marts 1891.

Udenrigsministeren [Reedtz-Thott] vilde tillade sig at gjøre en allerunderdanigst Meddelelse om den mellem Kongen af Danmark og

Dronning Regentinden af Spanien under 4de d.M. afsluttede Handels- og Skibsfartsconvention. Danmark har ved denne i alt væsentligt opnaaet Opfyldelsen af sine Ønsker uden at bringe noget stort Offer. Et Ønske, som maatte opgives, var at inddrage de dansk-vestindiske Øer under Conventionens Bestemmelser, heri kunde Spanien ikke indvilge af Hensyn til de Nord Amerika givne Tilsagn; Spørgsmaalet om danske Skibes og Varers Behandling i Cuba og paa Puertorico maa saaledes forbeholdes en paa gjensidige Indrømmelser bygget særlig Convention. Ligeledes mødte vi et bestemt Afslag med Hensyn til Cabotage eller Kystskibsfart fra den ene spanske Havn til den anden. Kammerherre Hegermann Lindenchrone, som efter de forberedende Forhandlingers Afslutning blev sendt til Madrid i særlig Mission, fik Paalæg om at afslutte Conventionen med et saadant Indhold, at dens Forelæggelse for Rigsdagen blev uforholden, altsaa uden at der i selve Conventionen blev optaget nogen Bestemmelse, som krævede Nedsættelse i vor Toldtarif. Da det derfor under Forhandlingerne viste sig, at der maatte gjøres Spanien nogen Indrømmelse med Hensyn til vore Toldsatser, og at Conventionen uden en saadan Indrømmelse vilde strande, blev Gesandten instrueret om at gaa ind paa en Nedsættelse af Tolden for tildannede Korkpropper; men saaledes at denne eneste Indrømmelse fra vor Side ikke optoges i selve Conventionen, men i den Protokol, der førtes over den spanske Tractatcommissions Forhandling. I denne findes under 30te Juni følgende Erklæring: »Monsieur de Hegermann Lindenchrone dit, qu'il a reçu des instructions concernant la reduction des droit sur »le liége ouvré en bouchons« demandéé par l'Espagne et qu'il est autorisé à déclarer, que le Gouvernement Danois, dans la premiere session ordinaire du Rigsdag, présentera un projet de loi fixant les droits d'entree de cet article à 7 couronnes 20 Øres équivalant à 10 pesetas par 100 kilogrammes«. Dette tilsagn fremtræder saaledes som en indre og af Conventionen uafhængig Bestemmelse. Med det vare de spanske Underhandlere tilfredse, og Conventionen undertegnedes.

Udenrigsministeren meddelte dernæst allerunderdanigst, at den franske Gesandt havde gjort ham en Meddelelse om en Depeche, som han havde modtaget fra sin Regjering om, at der ved Siams Kyster havde fundet en Træfning Sted, at et privat fransk Skib var blevet taget og udplyndret af Siameserne, og at disse ved denne

Lejlighed anførtes af en dansk Officer. Ministeren havde svaret Gesandten, at man ikke her havde modtaget nogen Meddelelse herom, og at de danske Officerer, der midlertidig staa i Siams Tjeneste, vilde faa Ordre til at vende hjem ved Fjendtlighedernes Udbrud. . . .

Møde i statsrådet 16. september 1893.

Under Kongens Forsæde. Samtlige Medlemmer til stede.

Det tilførtes Protokollen, at der under 29de Juli d.A. er gennem Conseilspræsidiets udfærdiget en allershøjeste Kundgjørelse, ifølge hvilken Hans Majestæt Kongen, efter at være vendt tilbage fra Allerhøjstsammes Reise til Udlandet, samme Dag Selv har overtaget Regjeringens Førelse. . . .

Møde i statsrådet 29. september 1893.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 26. oktober 1893.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 24. november 1893.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 15. december 1893.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 12. januar 1894.

Under Kongens Forsæde. Samtlige Medlemmer til stede.

Finansministeren [Estrup] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Forslag til Lov om en Forhøjelse af den ved Lov

af 1ste April 1887 paabudne Skat af Brændevinsbrænding samt om Forandringer i Loven af 4de Juli 1863 § 1 om Toldafgifter m.m. Finantsministeren mindede om, at der paa Højres Delegeretmøde i December 1893 blev vedtaget en Resolution, hvorved Forsamlingen udtalte Ønsket om, at det maa lykkes Regjeringen og Rigsdagen at gennemføre saadanne Foranstaltninger, som kunne lette de økonomiske Vanskeligheder, der for Tiden tyngte baade paa Land og By, uden at derved nogen enkelt Samfundsklasses Interesser trædes for nær, og uden at Statens Evne til at fyldestgjøre sine øvrige Formaal svækkes. Det her forelagte Lovforslag er i Forbindelse med et Lovforslag, som Indenrigsministeren vil allerunderdanigst forelægge, hvad der i Overensstemmelse med førnævnte Beslutning paa Delegeretmødet, som af Konseilspræsidenten blev tiltraadt med Tilsagn om Ministeriets virksomme Bistand til dens Gennemførelse – efter Regjeringens Anskuelse kan gjøres for at lette det Tryk, der nu hviler paa Landbruget og flere andre Erhvervsvirksomheder. I Rigsdagssessionen 1889–90 forelagdes et Lovforslag om en Ølskat og en forhøjet Brændevinsbrændingsafgift, men dette Lovforslag, som vedtoges af Landstinget, blev ikke gunstigt optaget i Folkethinget. I den næste Session gennemførtes Lovforslaget om en Ølskat, men ved Brændevinen – »den fattige Mands Snaps« – vilde det forhandlende Venstre endnu ikke røre. En forhøjet Skat paa Brændevin er imidlertid nu bleven en Nødvendighed. Den almindelige Grund til at fremsætte Lovforslaget er nu som tidligere at formindske den overdrevne Brug af spirituøse Drikke ved at fordyre Brændevinen. Men en Nødvendighed er Lovforslaget blevet, efterat det har vist sig, at Ølskatten har fremkaldt meget forøget Forbrug af Brændevin, og naar Ølskatten fra 1/10 1895 yderligere bliver forhøjet, vil dette efter al Sandsynlighed bevirke, at Brændevinsforbruget atter stiger. Kun en betydelig Forhøjelse af Brændevinsbrændingsafgiften kan standse dette stigende Forbrug af Alkohol. Men dertil kommer, at det ligeoverfor den Bevægelse, der har reist sig rundt i hele Landet for at afhjælpe det paa Landbruget hvilende Tryk, er umuligt for Regjeringen at forholde sig uvirksom, den maa tværtimod tage Initiativet til at søge Trykket saavidt muligt lettet. Et Lovforslag som dette vil ogsaa nøde Agrarerne til at udtale deres Mening om Brændevinens Beskatning, et Punkt, som de ere gaaede udenom i deres Program.

Hans Majestæt anser en Skat paa Luxusartikler, som Vin, Tobak m.m. for heldigere. Det er haardt at fordyre for den fattige Mand det eneste Opmuntringsmiddel, som han kan tye til, og som brugt med Maade ikke kan skade.

Finantsministeren [Estrup] vilde i den Anledning tillade sig at bemærke, at Danmark har den laveste Brændevinsafgift og det største Brændevinsforbrug, der er Kilden til store Samfundsonder, og at den her foreslaaede Forhøjelse omtrent vil bringe Skatten til at svare til den gjældende Skat i Tydskland og i Sverrig. Desuden vilde Ministeren gjøre opmærksom paa, at det ved den forhøjede Skat ikke tilsigtedes at skaffe Statskassen en væsentlig forøget Indtægt, idet der kun forbeholdtes den et Beløb, der svarer til den nuværende Afgift, 3 Millioner, med en halv Millions Tillæg, medens Resten, formentlig 4.300.000 Kr. skulde fordeles mellem alle Landets Kommuner. Hvad den foreslaaede Told paa Mais og formalede Kornvarer angaar, da er Tanken nærmest at ophjælpe den indenlandske Mølleindustri, som kjæmper en haard Kamp mod den udenlandske Concurrence og er udsat for Tilintetgjørelse ved vore Nabostaters Beskyttelsestoldlovgivning. Det tør maaske ogsaa haabes, at de indenlandske Brænderier atter ville benytte de indenlandske Kornsorter, navnlig de ringere Kvaliteter, og at saaledes disse Toldbestemmelser kunne ophjælpe det indenlandske Kornmarked. Ministeren var selv villig til yderligere at styrke dette ved en Korntold, men hidtil havde Stemningen i Folkethinget været imod en saadan, og dens Betydning var endnu ikke bleven anerkjendt af Landbrugets Repræsentanter. Den finansielle Virkning af denne Lov i Forbindelse med de i 1891 og 1892 vedtagne Love vilde, naar disse Love i 1895 ere traadte i fuld Virksomhed, være, at den er anvendt til Bedste for den menige Mand ved Nedsættelse i Forbrugsafgift, Alderdomsforsørgelse m.m. 10.400.000 aarlig, medens Ølafgiften og Forøgelsen af Brændevinsafgiften kun kunne regnes til 9.800.000 aarlig. Sluttelig tilføjede Ministeren, at han var villig til at gjentage det i Mai 1886 gjorte Tilbud om Laan af Statskassen paa indtil 5 Millioner til Landmandsbanken til dermed at gjøre Udlaan som Driftslaan for Landbrugere, dog at Rigsdagens Billigelse af Foranstaltningen først sikkredes.

Udenrigsministeren [Reedtz-Thott] gjorde med Hensyn til den sidste Passus i Bemærkningerne til Lovforslaget: »den foreslaaede

Told paa Mais og Mel maa antages ikke at give noget Udbytte, da Tolden formentlig vil virke som et Forbud« opmærksom paa, at disse sidste Ord: »da o.s.v.« helst maatte udgaa, da man i Udlandet utvivlsomt vilde tage Forargelse af dem. *Finantsministeren* [Estrup] var villig til at lade hele den paagjeldende Bemærkning udgaa, da han ikke tillægger den nogen Betydning for Lovforslaget.

Det behagede derefter *Hans Majestæt* allernaadigst at approbere ovennævnte Lovforslag til Fremsættelse for Rigsdagen.

Konseilspræsidenten [Estrup] vilde tillade sig i Statsraadet at foredrage Hans Majestæt en allerunderdanigst Forestilling om en midlertidig Deling af Indenrigsministeriet og om Udnævnelse af en Indenrigsminister ad interim.

En Deling af Indenrigsministeriet, om hvilket Ministerium i de senere Aar den største Del af Lovgivningsarbejdet concentrerer sig, har længe været anset som nødvendig, men midt under Rigsdagssessionen vil Konseilspræsidenten ikke foreslaa Hans Majestæt en definitiv Omordning, hvorimod en midlertidig Deling er bleven en Nødvendighed for at skaffe Indenrigsministeren den øjeblikkelige Lettelse i hans Arbejder, som hans Helbred absolut kræver. Konseilspræsidenten vil derfor allerunderdanigst indstille til Hans Majestæt, at Indenrigsministeriet midlertidig deles, saaledes at der til Indenrigsministeriet henlægges de for Tiden under Indenrigsministeriets 1ste Departement hørende Sager, medens der til et Ministerium for offentlige Arbejder henlægges alle andre til Indenrigsministeriet hidtil hørende Forretninger, samt at det nye Ministerium for offentlige Arbejder, som Indenrigsminister Ingerslev har erklæret sig villig til at antage Ledelsen af, overdrages denne, medens der til at beklæde Indenrigsministeriet i dets paatænkte nye Skikkelse udnævnes den hidtidige Departementschef for Indenrigsministeriets 1ste Departement H. E. Hørring, som bedre end nogen anden vil kunne fortsætte navnlig Arbejderne paa Rigsdagen. Denne har erklæret sig villig til midlertidig at overtage Indenrigsministeriet, dog med Forbehold af Ret til Tilbagetræden i sit nuværende Embede.

Hans Majestæt udtalte, at Allerhøjstsamme vilde finde det rigtigere, at man strax gennemførte denne Deling som permanent, da Overbebyrdelsen af den hidtidige Indenrigsminister længst var anerkendt af alle, men hertil bemærkede *Konseilspræsidenten* [Estrup], dels at Departementschef Hørring kun var villig til at over-

tage Ministerstillingen som midlertidig, dels at man, naar den midlertidige Ordning havde været prøvet i Løbet af et halvt Aar, bedre var istand til at afgjøre, om den foretagne Deling var den mest formaalstjenlige. Konseilspræsidenten vilde ikke idag udbede sig Hans Majestæts Underskrift paa Indstillingen og de ved dens Billigelse nødvendiggjorte Expeditioner, da det var ønskeligt af Hensyn til Forhandlingerne paa Rigsdagen imorgen, at Delingen af Indenrigsministeriet først gennemførtes fra den 15de d.M., men han vilde udbede sig Bemyndigelse til imorgen at maatte fremsende den allerunderdanigste Forestilling m.m. til allerhøjeste Underskrift.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst den foreslaaede midlertidige Deling af Indenrigsministeriet og den i Forslag bragte Besættelse af de tvende Ministerposter, hvorhos Hans Majestæt gav den begjærte Bemyndigelse til den allerunderdanigste Forestillings Fremsendelse gennem Cabinettet. . . .

Møde i statsrådet 2. februar 1894.

Under Kongens Forsæde. Samtlige Medlemmer til stede.

Det tilførtes Protokollen, at Hans Majestæt under 13de f.M. allernaadigst har behaget at bestemme, at Indenrigsministeriet fra den 15de s.M. indtil videre deles, saaledes som af Hans Majestæt bifaldet i det foregaaende Statsraadsmøde, og at Indenrigsminister Hans Peter Ingerslev, Storkors af Dannebrog og Dannebrogsmænd, fortsætter Ledelsen af de under det nye Ministerium for offentlige Arbejder hørende Forretninger, samt at udnævne Departementschef i Indenrigsministeriet Hugo Egmont Hørring, Commandeur af Dannebrog og Dannebrogsmænd, til Indenrigsminister ad interim fra den 15de Januar d.A. at regne. . . .

Møde i statsrådet 23. februar 1894.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 30. marts 1894.

Under Kongens Forsæde. Samtlige Medlemmer til stede.

Hans Majestæt Kongen aabnede Statsraadsmødet med det Spørgs-

maal til Konseilspræsidenten, om denne troede paa, at der iaar kom et Forlig istand.

Konseilspræsidenten [Estrup] udtalte i den Anledning, at den første Sag han allerunderdanigst vilde foredrage Hans Majestæt, angik Rigsdagens Slutning, paa hvilken Regjeringen ligesom i de foregaaende Aar maa være forberedt for det Tilfælde, at der ikke bliver tilvejebragt en samstemmende Vedtagelse af begge Rigsdagens Afdelinger af Forslaget til en Finantslov for det næste Finansaar. Efterat Konseilspræsidenten havde oplæst denne Forestilling, bemærkede han, at, da han sidst havde den Ære at give Hans Majestæt Beretning om Situationen, havde han meddelt, at der fra Føreren for det forhandlende Venstre var sket en skriftlig Henvendelse til ham, ved hvilken Ministeriets Afgang i en nær Fremtid var opstillet som Vilkaar for, at Venstre vilde gaa ind paa et Forlig, og at han herpaa havde givet et afvisende Svar, da en saadan Løsning vilde være en Opgivelse af, hvad der havde været Kjærnen i de mange Aars Kamp. Derefter ansaas Forliget som opgivet. Senere fremkom imidlertid Tilbud om, at man vilde nøjes med en personlig Udtalelse af Konseilspræsidenten under Finanslovsforslagets endelige Behandling lydende paa: at det ogsaa for hans personlige Vedkommende i høj Grad vilde glæde ham, om et Forlig kom istand, da det vilde give ham en grundet Forventning om, at en Samvirken mellem Rigsdagens Afdelinger, der sikrede en rolig Samfundsudvikling, vilde bringe ham Udsigt til at befries for sin Stillings Besvær. Efter en saadan Erklæring vil det ikke kunne siges, at Konseilspræsidentens Tilbagetræden vilde markere en Sejr for Parlamentarismen, idet den kun indeholder en personlig Udtalelse fra ham, at han, naar hans Gjærning er fuldbragt ved det opnaaede Forlig og ved Tilvejebringelsen af en regelmæssig Samvirken mellem de to Thing, rolig kunde følge sit personlige Ønske og trække sig tilbage. En saadan Udtalelse er heller ikke bindende for de øvrige Ministre. Der er vistnok hos en stor Del af det forhandlende Venstres Mænd en stærk Tilbøjelighed til at afslutte den lange Strid, men det er endnu tvivlsomt, om der er et tilstrækkeligt Antal, som har Mod til ligeoverfor Vælgerne at tage denne Beslutning og navnlig at afslutte Forliget med det nuværende »provisoriske« Ministerium uden at have sikkert sig et Ministerskifte som umiddelbar Følge af Forliget. Der er ingen Tvivl om, at Størstedelen af Højre vil være tilfreds med denne Ud-

gang, idet Beseglingen af hvad der for Højre allerede længe har været en fuldbragt Kjendsgjerning, vil virke frigjørende. Højre betragter den storpolitiske Kamp som i Realiteten afgjort ved, at Venstre har været ude af Stand til at hindre Bevillingerne til Fæstningerne og andre provisoriske Foranstaltninger; men Højre er kjed af Opretholdelsen af de provisoriske Love og længes efter den formelle Afslutning af Kampen og en Tilbagevenden til regelmæssige Tilstande.

De *øvrige Ministre* sluttede sig alle til Konseilspræsidentens Udtalelse, idet dog *Ministeren for offentlige Arbejder* [Ingerslev] tog det Forbehold, at Konseilspræsidentens Fratræden med Nødvendighed vilde medføre hele Ministeriets Begjæring om Demission, hvortil *Konseilspræsidenten* [Estrup] bemærkede, at dette faktisk vel vilde blive Tilfældet, men at den paatænkte Udtalelse kun angaar ham for hans egen Person, saa at den kun vil være bindende for ham. *Krigsministeren* [Bahnsen] vilde særlig med Hensyn til det af Landsthingets Højre indbragte Lovforslag om Tillæg til den gjældende Hæror-
dning bemærke, at han kunde gaa ind paa dette, da det ikke rokker ved Hærens Rammer, men kun indskrænker Tjenstedagenes Antal. *Udenrigsministeren* [Reedtz-Thott] bemærkede endvidere, at han mente, at Venstre ikke vilde stemme for Forliget, medmindre der blev øvet et stærkt Tryk paa det, et Tryk, der ikke saameget maatte komme fra Højre som fra Agrarerne. *Ministeren for offentlige Arbejder* [Ingerslev] udtalte, at der var en langt større Længsel efter Forlig hele Landet over, end man maaske forestillede sig, og at Forliget derfor vilde blive modtaget med oprigtig Glæde.

Hans Majestæt udtalte til Konseilspræsidenten, at Hans Majestæt haabede, at Konseilspræsidenten vilde blive paa den Post, paa hvilken han har gjort Landet saa udmærkede Tjenester.

Konseilspræsidenten [Estrup] takkede Hans Majestæt for denne naadige Udtalelse, men han haabede dog, at Hans Majestæt, naar han havde løst den Opgave, som han havde stillet sig fra Kampens Begyndelse, vilde i Betragtning af de mange – 19 – Aar, i hvilke han havde staaet i Spidsen for Regjeringen, og under Hensyn til, at han snart traadte ind i sit 70de Aar, fritage ham for Forretningerne.

Det behagede derefter *Hans Majestæt* allernaadigst at bestemme, at Rigsdagens nærværende ordentlige Samling skal sluttes, hvis der ikke bliver tilvejebragt en samstemmende Vedtagelse af begge Rigsdagens Afdelinger af et Forslag til Finanslov for næste Finansaar,

som Hans Majestæts Regjering kan indstille til allerhøjeste Stadfæstelse, samt til det Øjemed at forsyne det forelagte Aabne Brev med allerhøjeste Underskrift, saaledes at Hans Majestæt tillige bemyndigede Konseilspræsidenten til at udfylde Datoen for det Aabne Brev med den Dag, paa hvilken det vil være at benytte. . . .

Møde i statsrådet 1. april 1894.

Under Kongens Forsæde. Samtlige Medlemmer til stede.

Finansministeren [Estrup] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Stadfæstelse af det af Rigsdagen vedtagne Forslag til Finanslov for Finansaaret fra 1ste April 1894 til 31te Marts 1895.

Finansministeren bemærkede, at ved Finanslovforslaget, saaledes som det nu foreligger, som vedtaget af begge Rigsdagens Afdelinger, vare Bevillingerne ganske vist baade til Krigsministeriet og til Marineministeriet blevne mere beklippede, end det var at ønske, men disse Mangler opvejedes, efter Ministerens Mening, ved det betydningsfulde, at en regelmæssig Finanslov tilvejebringes, hvorved der bevilges Penge til Befæstningen, Frilageret og andre provisoriske Foranstaltninger. Han kan saaledes med Tilfredshed indstille Forslaget til Hans Majestæts allerhøjeste Stadfæstelse, vis paa at denne Afslutning af den lange parlamentariske Strid vil blive hilset med Glæde hele Landet over. Han havde dog maattet tage tvende Forbehold ved under Forhandlingerne idag at anbefale Thingene Forslaget til Vedtagelse, dels at han gik ud fra den sikre Forudsætning, at Hærloven blev gennemført, dels at det nødvendige til Afviklingen af Gendarmerikorpsset m.m. maatte søges paa forventet Tillægsbevilling, da der savnedes enhver Bevilling hertil paa Finanslovforslaget.

Hans Majestæt ønskede at kjende Betydningen af det i begge Rigsdagens Afdelinger indbragte »Forslag til Beslutning«.

Konseilspræsidenten [Estrup] bemærkede i den Anledning, at denne Beslutning, naar den vedtages, kun har Betydning for hvert enkelt Thing og kun er bindende for de Medlemmer, der stemme for den. Det forhandlende Venstre, som har vovet sig til at give Regjeringen en regelmæssig Finanslov, har trængt til at have noget at støtte sig til, naar det nu skal tage Kampen op med Modstanderne,

men Beslutningerne ere i Virkeligheden uden al Betydning for denne og kommende Regjeringer. At der er taget en Reservation med Hensyn til Anklage for Rigsretten, betyder intet for Konseilspræsidenten, som altid med fuld Tillid har set en saadan Anklage imøde, og som ved at forlange en Absolution vilde erkjende, at det dog var tvivlsomt, om han altid havde handlet paa Rettens Grundlag. Hverken denne eller nogen fremtidig Regjering bliver ved disse Beslutninger indskrænket i den samme Brug af de samme Magtmidler, som have været benyttede under den forfatningsmæssige Strid. Der kan ikke ske Forandring i Retten til at benytte Grundlovens § 25, som sket er, uden ved en Grundlovsforandring, og kun ved en Grundlovsforandring, hvorved der fastsættes, hvorledes Enighed om en Finanslov kan fremtvinges, kan Adgangen til ved § 25 at tilvejebringe foreløbige Finanslove undværes.

Justitsministeren [Nellemann] fremhævede med Hensyn til det første Punkt i den eventuelle »Beslutning«, at den ikke engang binder dem, som nu stemme for den, udover de 2 Maaneder, der ere satte for en midlertidig Finanslovs Gyldighed; er der ikke da tilvejebragt en regelmæssig Finanslov, udelukker Beslutningen ikke, at en provisorisk maa udstedes. Beslutningen er, som Konseilspræsidenten har fremhævet, en Vedtagelse som hvert Thing for sit Vedkommende kan forandre, og som altsaa kun staar, saalænge det nuværende Flertal i hvert af Thingene holder fast ved den. Den har ingen juridisk bindende Betydning for Regjeringen, men nok forsaavidt en politisk Betydning, som en Regjering ikke kunde sætte sig ud over Beslutningen, naar den ikke har Landstingets Flertal med sig, men herved er der ingen særlig Betænkelighed; thi uden det vilde ingen Regjering dog alligevel kunne gribe til at benytte provisoriske Love som Magtmidler.

Konseilspræsidenten [Estrup] ansaa det ikke for klogt af Venstre at bringe de i Beslutningen omtalte Punkter frem i Thingene, hvor deres Intethed – som allerede antydet ved Forhandlingerne i Rigsdagen idag – vilde blive pillet op af Modstanderne. En simpel Udtalelse fra Fælledsudvalgets Medlemmer, saaledes som ifjor paa-tænkt, vilde have været fornuftigere.

Hans Majestæt fandt, at Regjeringen vilde have staaet endnu mere med Palmer i Hænderne, hvis Gendarmerne vare blevne staaende, i al Fald indtil de vare blevne afløste af et andet Politikorp.

Justitsministeren [Nellemann] erindrede i denne Anledning allerunderdanigst om, at Gendarmerne vare blevne nødvendige, fordi der, da Korpset oprettedes, herskede en Ophidselse i en stor Del af Befolkningen, foraarsaget derved, at Venstre prædikede den Lære, at vi levede under ulovlige Tilstande, at der var gjort Statscoup o.s.v. fordi en provisorisk Finanslov var bleven nødvendig. Derfor maatte Regjeringen have Midler til at overholde Ordenen og modstaa eventuelle oprørske Bevægelser. Naar nu Tilstande, som fra alle Sider erkjendes for lovlige, ere indtraadte, kunne de med den forrige Tilstand sammenhængende provisoriske Love ikke mere opretholdes som saadanne, det maa nu bero paa Forhandlinger med Rigsdagen, om dette Korps skal vedblive. Foreløbig vil dets Forsvinden betyde en mindre god Retstilstand, i al Fald i enkelte Dele af Landet, og en ikke ringe Udgift for Amtskommunerne, der nu atter selv maa sørge for det fornødne Politi, men disse Omstændigheder ville snart fremkalde Ønsket om Erstatning for Gendarmerne.

Hans Majestæt fremsatte det Spørgsmaal, om ikke Hæren nu kunde erstatte Gendarmerne og optage deres Virksomhed.

Krigsministeren [Bahnsen] bemærkede hertil, at dette maatte anses for umuligt; Hærens Afdelinger vilde paa Grund af den korte Tjenestetid kun ganske undtagelsesvis kunne gjøre Polititjeneste, uden at det greb forstyrrende ind i deres Uddannelse. Det var netop de Erfaringer, der vare gjorte i denne Retning i Aarene 1884 og 1885, som havde gjort det indlysende for Regjeringen, at det i hin Tid var nødvendigt at oprette et militært Gendarmerikorps.

Det behagede derefter *Hans Majestæt* allerhøjst at stadfæste det af Rigsdagen vedtagne Forslag til Finanslov for Finansaaret fra den 1ste April 1894 til den 31te Marts 1895 og til den Ende at forsyne den forelagte Udfærdigelse af bemeldte Finanslov med Sin allerhøjeste Underskrift. . . .

Møde i statsrådet 13. april 1894.

Under Kongens Forsæde. Kronprinsen fraværende. . . .

Krigsministeren [Bahnsen] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Stadfæstelse af den af Rigsdagen vedtagne Lov om Tillæg til Loven af 6te Juli 1867 om Hærens Ordning og Tillægslov af 25de Juli 1880 m.m.

Krigsministeren bemærkede, at han i Begyndelsen af Rigsdagssamlingen med Hans Majestæts allerhøjeste Billigelse, ligesom i det foregaaende Aar, fremsatte et Hærlovsforslag, som i finansiel Henseende vilde have medført en aarlig Merudgift af 600.000 Kr., men dette Forslag var i Folkethinget blevet henvist til et Udvalg, hvorfra det ikke atter var kommet frem til Behandling i Thinget. Det her forelagte Lovforslag, der fremtraadte som et Tillæg til den gjældende Hærlov, var fremkommet i Landstinget ved privat Initiativ af Finansudvalgets Flertal i den Hensigt at bane Vejen for en Afslutning af den politiske Strid. Skjøndt Ministeren fra et rent militært Standpunkt maatte have mange Anker mod dets Indhold, kunde han dog modtage det, dels fordi det staar i Forbindelse med det politiske Forlig, dels fordi han maatte erkjende, at det i det Hele taget vil medføre en virkelig Forbedring af den nuværende Hærordning. Som Forbedringer skulde han navnlig fremhæve, at der var givet Artilleriet, særlig Fæstningsartilleriet, og Ingenieurkorpset en saadan Omdannelse, at det blev en meget stor Fremgang for disse Vaaben, og at de ved Fæstningsværkernes Anlæggelse nødvendiggjorte Krav i væsentlig Grad bleve afhjulpne, ligesom ogsaa Forplejningskorpset og Lægekorpset havde modtaget nogen Udvidelse. Paa den anden Side var der sket en betydelig Indskrænkning i Rekruttallet, idet af den til Fodfolket udskrevne Styrke ikke hele det vaabendygtige værnepligtige Mandskab uddannes, men ikkun 480 Mand pr. Regiment, medens af Resten 500 kun indkaldes til 2 Maaneders Tjeneste og ca. 1300 Mand slet ikke indkaldes. Ved Rytteriet er Tjenestetiden nedsat med en Maaned og Hestebestanden noget formindsket, Indskrænkninger, som dog næppe kunne vække nogen Betænkelse, naar Uddannelsen foregaar ved Esqvadroner, og naar Hensyn tages til den tiltagende Produktion af brugbare Heste her i Landet. Følgen af disse Bestemmelser vil blive, at Krigsbestyrelsen, naar i Krigstid Hæren skal mobiliseres til en bestemt Styrke, maa medtage flere ældre Aargange af Mandskab, end man ellers vilde gjøre, altsaa i Modstrid med hvad der sker i alle andre Lande, hvor Tendensen gaar ud paa at »forynge« Hæren. Men Beparelserne ved disse Bestemmelser ere meget betydelige, idet Krigsministeriets aarlige Budget vil blive 300.000 Kr. mindre, altsaa sammenlignet med det af Krigsministeren fremsatte Hærlovsforslag, der udviste en aarlig Merudgift af 600.000 Kr., en aarlig Beparelse af 900.000 Kr. Og den

værnepligtige Befolknings Tjenestebyrde vil blive lettet med ca. 400.000 Tjenestedage. Men da Uddannelsen med det mindre Mandskab tør antages at blive bedre, vil Hæren næppe blive mindre kampdygtig, og i Betragtning heraf og de ovenfor fremhævede virkelige Forbedringer ved Hærordningen, tror Krigsministeren at kunne indstille Forslaget til Hans Majestæts Stadfæstelse.

Det ovennævnte Lovforslag blev derefter forsynet med *Hans Majestæts* allerhøjeste Stadfæstelse. . . .

Møde i statsrådet 27. april 1894.

Under Kongens Forsæde. Samtlige Medlemmer til stede. . . .

Konseilspræsidenten [Estrup] vilde sluttelig tillade sig at gjøre Hans Majestæt en Meddelelse om de Lovforslag, som kunne antages endnu at blive endeligt vedtagne af Rigsdagen inden dens Slutning, og det saameget mere som flere af disse Lovforslag ere fremsatte ved privat Initiativ og derfor ikke tidligere have været omtalte i Statsraadet. For Finansministeriets Vedkommende ventede han saaledes, at følgende Lovforslag vilde blive færdige fra Rigsdagen, nemlig Lovforslagene om Lønninger ved Toldvæsenet, om Kontorholdsgodtgjørelse ved Toldvæsenet og om Omberegning af nogle i Henhold til Lov af 9de April 1851 fastsatte Pensioner.

De *øvrige Ministre* nævnte derefter hver for sit Ministeriums Vedkommende de under Arbejde værende Lovforslag, som ligeledes kunne antages at blive vedtagne i begge Thing, nemlig *Ministeren for offentlige Arbejder* [Ingerslev]: Lovforslagene om forskellige nye Statsbaneanlæg i og ved Kjøbenhavn, – om Anlæg af en Statsbane fra Ringe til Nyborg – om Anlæg af en Statsbane fra Slagelse til Værslev, – om Anlæg af en Statsbane fra Klampenborg til Helsingør m.m., – om Flytning af Statsbanestationen ved Viborg, samt det ved privat Initiativ fremsatte Lovforslag om Anlæg og Drift af private Jernbaner (29).

Ministeren for Kirke- og Undervisningsvæsenet [Goos] ansaa Lovforslaget om de den polytekniske Lærestalt vedkommende Lønningsforhold som sikkert, hvorimod det var mere tvivlsomt, om Lovforslagene om Ordningen af Aandssvageanstalterne som en selvejende Institution og om Bonus til Skolelærere vilde blive gennemførte.

Indenrigsministeren [Hørring] endelig nævnte som Lovforslag, der kunde ventes gennemførte, Lovforslagene om ekstraordinær Pension af Statskassen til Enken efter Oberstlieutenant Dalgas, om Oprettelse af et nyt Departement under Indenrigsministeriet og om Jagten, samt de ved privat Initiativ fremsatte Lovforslag om Adgang til at afløse Tiender og om ekstraordinært Bidrag af Statskassen til Kommunerne. De to sidstnævnte Lovforslag hørte til de saakaldte Agrarlovforslag, der vare forelagte af det forhandlende Venstres Bestyrelse for at imødekomme de af Agrarforeningen fremsatte Ønsker. Forslaget om Tiendeafløsning forudsætter frivillig Overenskomst mellem Tiendeejeren og Tiendeyderne og kræver vel Hjælp fra Statens Side til Overenskomstens Gennemførelse, men derimod ikke at Staten skal udrede nogen Del af Afløsningssummen. Det andet af de nysnævnte Forslag angik oprindelig kun Statstilskud til Landkommunerne og var i det Hele ganske uantageligt, men Forslaget er nu i Landstinget blevet fuldstændigt omændret. . . .

Møde i statsrådet 8. maj 1894.

Under Kongens Forsæde. Udenrigsministeren fraværende. . . .

Indenrigsministeren [Hørring] refererede allerunderdanigste Forestillinger angaaende Stadfæstelse af følgende af Rigsdagen vedtagne Love, nemlig: Lov om ekstraordinær Pension af Statskassen til Enken efter Overvejsinspektør og Medlem af Bestyrelsen for det danske Hedeselskab, Oberstløjtnant Enrico Mylius Dalgas, Marie Christiane Magdalene Købke, Lov om Jagten, og Lov om Oprettelse af et nyt Departement under Indenrigsministeriet, samt Lov om Adgang til at afløse Tiender og Lov om ekstraordinært Bidrag af Statskassen til Kommunerne.

Da de tvende sidstnævnte Lovforslag have en stor finansiel Betydning, vilde *Finantsministeren* [Estrup] allerunderdanigst tillade sig at knytte nogle Bemærkninger til dem. Lovforslaget om Adgang til Tiendens Afløsning har utvivlsomt saa stor Interesse, at det vel er forsvareligt at bringe Offre for dets Gennemførelse, da derved den gjennem Aarhundreder bestaaende Misfornøjelse over Forskjellen mellem tiendepligtig og tiendefri Jord vil kunne fjærnes. Der er oftere fremkommet Forslag om Tvangsafløsning af Tienden ved større Tilskud

af Statskassen, der saaledes i Virkeligheden kom til at overtage en betydelig Del af Tiendebyrden. Disse Forslag vare alle uantagelige. Det her foreliggende Forslag gaar derimod ud paa en Afløsning gennem frivillig Overenskomst, saaledes at Staten vel paa flere Maader træder hjælpende til, men uden at give Tilskud til Afholdelsen af selve Afløsningssummen. Statskassen skal efter Forslaget navnlig yde $3\frac{1}{2}\%$ Rente bærende amortizable Laan til de Tiendeydere som begjære det, og da Beløbet, der dog ikke maa overstige 4 Millioner aarligt, skal tilvejebringes ved Udstedelse af $3\frac{1}{2}\%$ Rente bærende Statsobligationer, vil Statskassen komme til at bære et Courstab, naar de $3\frac{1}{2}\%$ Statsobligationer staa under pari, men dette Tab er ikke større, end at det af Hensyn til Lovens store Betydning maa findes forsvarligt.

Det andet Lovforslag var i sin oprindelige Skikkelse ganske uantageligt. Det er imidlertid nu ikke alene i kvalitativ Henseende meget ændret og kvantitativt meget reduceret, men ogsaa Begrundelsen af Udgiften er bleven en anden. Det oprindelige Lovforslag tog til Udgangspunkt, at, da der var et betydeligt Overskud af Statsindtægt over Statsudgift sikkert for dette Finantsaar, kunde man tillade sig at disponere over det til Formaal, som man ellers ikke vilde offere noget paa, men Finantsministeren har allerede i en anden Sammenhæng oplyst, at dette forventede Overskud næppe vil komme tilstede. Det nærværende Forslag er begrundet ved, at Kommunerne særlig i Aar virke under vanskelige Forhold, og at der derfor kan være Anledning til i Aar at komme dem alle – ikke blot, som oprindeligt foreslaaet, kun Landkommunerne – til Hjælp. Foruden Alderdomsunderstøttelsen hvile ogsaa andre Byrder i Aar tungt paa Kommunerne, saaledes medfører Gendarmeriets Afskaffelse ikke ubetydelige Udgifter for Amts- og Kjøbstadskommunerne. Da Lovforslaget saaledes kun gjælder for indeværende Finantsaar, vil Finantsministeren ikke modsætte sig dets Stadfæstelse.

Det behagede derefter *Hans Majestæt* at stadfæste samtlige ovennævnte Love. . . .

Møde i statsrådet 15. juni 1894.

Under Kronprinsens Forsæde. Krigsministeren og Ministeren for offentlige Arbejder fraværende.

Det tilførtes Protokollen, at der under 14de Mai d.A. er udfærdiget gjennem Konseilspræsidiets en allerhøjeste Kundgjørelse, ifølge hvilken Hans Majestæt Kongen har overdraget Regjeringens Førelse under Allerhøjstsammes Fraværelse paa en Reise til Udlandet til Hans Kongelige Højhed Kronprindsen, der saaledes fra den nævnte Dag til Hans Majestæts Hjemkomst overtager Regjeringens Førelse i Allerhøjstsammes Navn. . . .

Møde i statsrådet 20. juli 1894.

Under Kongens Forsæde. Samtlige Medlemmer til stede.

Det tilførtes Protokollen, at der under 25de Juni d.A. er gjennem Konseilspræsidiets udfærdiget en allerhøjeste Kundgjørelse, ifølge hvilken Hans Majestæt Kongen, efter at være vendt tilbage fra Allerhøjstsamme Reise til Udlandet, samme Dag Selv har overtaget Regjeringens Førelse. . . .

Statsrådets forhandlinger

24. aug. 1894—23. maj 1897

K. T. T. O. Reedtz-Thotts ministerium

Medlemmer af ministeriet Reedtz-Thott var følgende:

Konseilspræsident og udenrigsminister: tidligere udenrigsminister Kjeld Thor Tage Otto Reedtz-Thott – finansminister: stamhusbesidder Christian Ditlev Lüttichau – minister for kirke- og undervisningsvæsen: stiftamtmand Vilhelm Bardenfleth – justitsminister: tidligere justitsminister Johannes Magnus Valdemar Nellemann indtil 13. juni 1896; derefter amtmand Nicolai Reimer Rump – indenrigsminister: tidligere indenrigsminister Hugo Egmont Hørring – minister for offentlige arbejder: tidligere minister for offentlige arbejder Hans Peter Ingerslev indtil 20. april 1896; derefter indenrigsminister Hugo Egmont Hørring indtil ministeriets ophævelse 22. maj 1896 – landbrugsminister: departementschef Knud Sehested fra ministeriets oprettelse 22. maj 1896 – Minister for Island: tidligere minister for Island Johannes Magnus Valdemar Nellemann indtil 13. juni 1896; derefter amtmand Nicolai Reimer Rump – krigsminister: general-løjtnant Christian Albert Frederik Thomsen indtil 25. april 1896; derefter departementschef Johan Gustav Frederik Schnack – marine-minister: tidligere marineminister Niels Frederik Ravn.

Forhandlingerne for perioden 24. aug.–25. okt. 1895 er indført i den s. 194 beskrevne Protokol E pag. 421–74.

Forhandlingerne for perioden 25. okt. 1895–21. maj 1897 er indført i en folioprotokol, der har følgende rygtitel: Statsraadsprotokol F. Referaterne findes pag. 1–73. Forrest i protokollen står følgende autorisation: Denne af 490 Pagina bestaaende, gennemdragne og med Vort Statsraads Segl forsynede Protokol ville Vi herved allernaadigst have autoriseret til deri at indføre Forhandlingerne i Vort Statsraad. Amalienborg den 25de October 1895. Christian R.

Møde i statsrådet 24. august 1894.

Under Kongens Forsæde. Samtlige Medlemmer til stede.

Det tilførtes Protokollen, at det under 7de August d.A. allernaadigst har behaget Hans Majestæt Kongen, efter at have modtaget den af Konseilspræsidenten indgivne Demission, i Naade at entledige samtlige Ministre fra de dem allernaadigst betroede Ministerposter, nemlig:

Konseilspræsident og Finantsminister Jacob Brønnum Scavenius Estrup, til Kongsdal og Skaføgaard, Ridder af Elefanten, Storkors af Dannebrog og Dannebrogsmænd.

Justitsminister og Minister for Island, Dr. juris, extraordinær Assessor i Højesteret Johannes Magnus Valdemar Nellesmann, Ridder af Elefanten, Storkors af Dannebrog og Dannebrogsmænd.

Marineminister Viceadmiral Niels Frederik Ravn, Storkors af Dannebrog og Dannebrogsmænd,

Krigsminister Generalmajor udf. nr. Jesper Jespersen v. Bahnson, Storkors af Dannebrog og Dannebrogsmænd,

Minister for offentlige Arbejder Hans Peter Ingerslev til Marselisborg, Storkors af Dannebrog og Dannebrogsmænd,

Minister for Kirke- og Undervisningsvæsenet, Dr. juris, extraordinær Assessor i Højesteret August Herman Ferdinand Carl Goos, Commandør af Dannebrog og Dannebrogsmænd,

Udenrigsminister Kammerherre Hofjægermester Kjeld Thor Tage Otto Baron Reedtz-Thott til Baroniet Gaunø, Commandør af Dannebrog og Dannebrogsmænd, og

Indenrigsminister ad interim Hugo Egmont Hørring, Commandør af Dannebrog og Dannebrogsmænd, samt under samme Dato lige allernaadigst at udnævne

Kammerherre Hofjægermester Kjeld Thor Tage Otto Baron Reedtz-Thott til Baroniet Gaunø, Commandør af Dannebrog og Dannebrogsmænd, til Konseilspræsident og tillige til Udenrigsminister,

Dr. juris, extraordinær Assessor i Højesteret Johannes Magnus Val-

demar Nellesmann, Ridder af Elefanten, Storkors af Dannebrog og Dannebrogsmænd til Justitsminister og tillige til Minister for Island.

Generallieutenant udf. Nr. Christian Albert Frederik Thomsen, Storkors af Dannebrog og Dannebrogsmænd til Krigsminister.

Viceadmiral Niels Frederik Ravn, Storkors af Dannebrog og Dannebrogsmænd til Marineminister,

Godsejer Hans Peter Ingerslev til Marselisborg, Storkors af Dannebrog og Dannebrogsmænd til Minister for offentlige Arbejder,

Kammerherre Hofjægermester Christian Ditlev Lüttichau til Stamhuset Tjele, Commandør af Dannebrog og Dannebrogsmænd til Finansminister,

Stiftamtmand over Aarhus Stift og Amtmand over Aarhus Amt Vilhelm Bardenfleth til Minister for Kirke- og Undervisningsvæsenet og

Departementschef i Indenrigsministeriet Hugo Egmont Hørring, Commandør af Dannebrog og Dannebrogsmænd til Indenrigsminister.

Det tilførtes endvidere Protokollen, at Protokollen for Statsraads-møderne den 15de Juni og 20de Juli d.A., da det daværende Ministerium imidlertid var blevet entlediget, er – efterat saavel Hans Kongelige Højhed Kronprindsen som de paagjældende forhenværende Ministre vare gjorte bekendte med sammes Indhold – forinden nærværende Statsraads-mødes Begyndelse bleven oplæst for Hans Majestæt Kongen og af Allerhøistsamme ratihaberet.

Samtlige ovennævnte Ministre, med Undtagelse af Krigsministeren, vare tilstede og toge Sæde i Statsraadet. . . .

Møde i statsrådet 21. september 1894.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 28. september 1894.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 10. november 1894.

Under Kongens Forsæde. Samtlige Medlemmer til stede. . . .

Ministeren for Island [Nellemann] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Stadfæstelse af det af Althinget vedtagne Forslag til Lov indeholdende Forbud mod Fiskeri med Bundslæbevaad.

Ministeren bemærkede, at Althingets nederste Afdeling i Forbindelse med denne Lov havde vedtaget en Beslutning, hvorved Ministeriet for Island anmodes om at træffe Foranstaltning til, at der foretages fornødne Skridt til Forsvar mod det nævnte Fiskeri paa Søterritoriet ved Island, saaledes at der i Begyndelsen af April Maaned næste Aar, og fremdeles saalænge det behøves, opsendes til Island i Henseende til Udrustning og Hurtighed dertil skikkede Inspectionsskibe. Ministeren tilføjede, at han maatte erkjende Nødvendigheden af en saadan Foranstaltning, uden hvilken Lovens Forbud vilde blive et dødt Bogstav, og at han vilde henvende sig til Marineministeren om Iværksættelsen af denne Inspection, der som et Fælledsanliggende for hele Staten maatte paahvile Marinen ligesaavel paa Islands som paa en enhver anden Del af det danske Monarkis Søterritorium.

Marineministeren [Ravn. udtalte, at det vilde være ham kjært, om han kunde opfylde denne Anmodning, men han maatte dog bemærke, at Omkostningerne ved Udsendelsen af endnu en Krydser foruden det Krigsskib, der aarlig sendes til Islands Farvande, ikke vilde kunne tages af den almindelige Udrustningsconto, som væsentlig maa anvendes til at uddanne Marinen til at naa den nødvendige Kampdygtighed, og at han derfor ekstraordinært maatte begjære de fornødne Midler ved Tillæggsforslag paa Finantslovforslaget, saa at det vil bero paa, om Rigsdagen vedtager denne Bevilling, hvorvidt han kan opfylde den stillede Begjæring.

Det behagede derefter *Hans Majestæt* at meddele allerhøjeste Stadfæstelse paa ovennævnte Lovforslag. . . .

Møde i statsrådet 21. november 1894.

Under Kronprindsens Forsæde. Samtlige Medlemmer til stede.

Det tilførtes Protokollen, at der under 13de d.M. er gennem Konseilspræsidiets udfærdiget en allerhøjeste Kundgjørelse, ifølge hvilken *Hans Majestæt* Kongen har overdraget Regjeringens Førelse under

Allerhøjstsammes Fraværelse paa en Reise til Udlandet til Hans Kongelige Højhed Kronprindsen, der saaledes fra den nævnte Dag til Hans Majestæts Hjemkomst overtager Regjeringens Førelse i Allerhøjstsammes Navn. . . .

Møde i statsrådet 4. december 1894.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 21. december 1894.

Under Kongens Forsæde. Kronprindsen fraværende.

Det tilførtes Protokollen, at der under 6te d.M. er gennem Konseilspræsidiets udfærdiget en allerhøjeste Kundgjørelse, ifølge hvilken Hans Majestæt Kongen efter at være vendt tilbage fra Allerhøjstsammes Reise til Udlandet samme Dag Selv har overtaget Regjeringens Førelse. . . .

Ministeren for Kirke- og Undervisningsvæsenet [Bardenfleth] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvorved indstilledes: 1. at det maatte behage Hans Majestæt allernaadigst at autorisere de Forestillingen vedheftede, af det kirkelige Raad udarbejdede Forslag til Forandring i de forordnede Kollektter paa Søn- og Helligdage, og i Bønnerne i Psalmebogen, samt til Forandring af Ritualet for Daab og Nadver til Brug i den danske Folkekirke, dog saaledes at det ikke skal være de Præster og Menigheder, som ønske det, forment at benytte disse liturgiske Formularer i deres gamle Skikkelse, samt 2. at Hans Majestæt allernaadigst vil bemyndige Ministeriet for Kirke og Undervisningsvæsenet til at foretage de fornødne Skridt til Indførelsen i Menighederne af de reviderede Kollektter og Bønner og af den reviderede Liturgi for Daab og Nadver.

Ministeren omtalte nærmere de i Forslag bragte Ændringer, om hvilke han bemærkede, at det kirkelige Raad eenstemmigt havde vedtaget dem. Det behagede derefter *Hans Majestæt* allernaadigst at udtale, at Allerhøjstsamme maatte ønske denne Sags Afgjørelse udsat til det næste Statsraadsmøde, for at Hans Majestæt kunde gjøre sig nærmere bekendt med Forslagets Indhold. . . .

Møde i statsrådet 15. februar 1895.

Under Kongens Forsæde. Samtlige Medlemmer til stede. . . .

Ministeren for Kirke- og Undervisningsvæsenet [Bardenfleth] androg om allerhøjeste Corroboration af en af ham udenfor Statsraadet under 10de Januar d.A. erhvervet allerhøjeste Resolution, hvorved det har behaget Hans Majestæt allernaadigst at autorisere de forelagte af det kirkelige Raad udarbejdede Forslag til Forandring i de forordnede Kollekter paa Søn- og Helligdage og i Bønnerne i Psalmebogen, samt til Forandring af Ritualet for Daab og Nadver til Brug i den danske Folkekirke, dog saaledes at Autorisationen ikke omfatter den af Raadet foreslaaede Ændring i den nu brugelige Uddelingsformel ved Nadveren, samt endvidere saaledes at det ikke skal være de Præster og Menigheder, som ønske det, forment at benytte disse liturgiske Formularer i deres gamle Skikkelse, samt allernaadigst at bemyndige Ministeren for Kirke- og Undervisningsvæsenet til at foretage de fornødne Skridt til Indførelsen i Menighederne af de saaledes autoriserede Kollekter og Bønner, samt Liturgi for Daab og Nadver.

Bemeldte Resolution blev af *Hans Majestæt* corroboreret. . . .

Møde i statsrådet 1. marts 1895.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 15. marts 1895.

Under Kongens Forsæde. Samtlige Medlemmer til stede. . . .

Udenrigsministeren [Reedtz-Thott] bemærkede allerunderdanigst, at Danmark ligesom alle andre Magter havde modtaget Indbydelse fra den tyske Regjering til at deltage i Festlighederne ved den forestaaende Indvielse af Nord-Østersø Kanalen i Kiel, og at han havde modtaget Hans Majestæts allernaadigste Bemyndigelse til, i Erkjendelse af, at Danmark maatte være anderledes stillet til denne Indbydelse end andre Magter, at paalægge den danske Gesandt i Berlin at udtale for den tyske Regjering, at, ihvorvel den danske Regjering i Indbydelsen ser et Udtryk af Følelser, som den paaskjønner, haaber den dog, at den tyske Regjering vil erkjende, at ved Del-

tagelse i denne Indvielsesfest fra Danmarks Side vilde pinlige Erindringer, som Tiden har lagt et Slør over, blive vakte tillive, og at det derfor vil være det naturlige, at Danmark ikke giver Møde ved dette Stevne. Den danske Gesandt har imidlertid strax efter Modtagelsen af den i Overensstemmelse hermed udfærdigede Depeche i et Brev, som Ministeren oplæste, anset det som sin Pligt, forinden han bragte den tydske Regjering Danmarks Afslag, at gjøre opmærksom paa, hvilket overordentligt uheldigt Indtryk dette Svar vilde gjøre i Berlin, idet den tydske Regjering vil føle sig saaret ved et saadant Afslag, og ikke vil kunne forstaa de Grunde, som holde Danmark borte, saa at Afslaget vil have den uheldigste Indflydelse paa vort Forhold til Tydskland. Kammerherre Vind beder derfor Regjeringen om at ville tage Sagen under fornyet Overvejelse, og i et idag modtaget privat Brev til Udenrigsministeren beder Kammerherre Vind indtrængende den danske Regjering om at modtage Indbydelsen. Efter en saa bestemt Udtalelse af Kammerherre Vind, om hvis rigtige Opfattelse af Situationen vi ingen Tvivl kunne nære, mener Udenrigsministeren allerunderdanigst at maatte tilraade Hans Majestæt, at den tidligere Beslutning forlades, hvorhos han udbad sig alderhøjeste Bemyndigelse til at modtage Indbydelsen.

Hans Majestæt udtalte, at, hvor tungt det end er for os, at vise os i Kiel, finder Allerhøjstsamme, at det vil være rettest at modtage Indbydelsen, men Hans Majestæt ønskede dog, at alle Statsraadets Medlemmer udtalte sig om Spørgsmaalet.

Hans Kongelige Høihed Kronprindsen sluttede sig til Konseilspræsidenten, idet Hans Kongelige Høihed forudsætter, at Danmark bliver repræsenteret paa en for den danske Marine værdig Maade.

Justitsministeren [Nellemann] tør ei heller udtale nogen afvigende Mening, navnlig fordi det kan befrygtes, at et Afslag vil kunne paaføre os en Mængde Chicanerier i det dagligdags Samqvem med den tydske Regjering.

Krigsministeren [Thomsen] beklager, at vi ikke kunne følge vore Følelser, men mener, at det ogsaa fra Forsvarsvæsenets Side maa efter Kammerherre Vinds Udtalelser anses for klogest at modtage Indbydelsen.

Marineministeren [Ravn] stemmer ogsaa for at give Møde. Han har tænkt, at Marinen kunde repræsenteres af Hekla og Geysen og nogle Torpedobaade. At tage et af de store Krigsskibe vilde dels paa

en saare uheldig Maade bryde den til Uddannelse med en eventuel Krig for Øje indførte treaarige Turnus dels medføre saa betydeligt forøgede Udgifter, at der maatte søges hos Rigsdagen om Bevilgning til disses Afholdelse, noget, hvorom der formentlig ikke kunne eller burde være Tale.

Ministeren for offentlige Arbejder [Ingerslev] mener ligeledes, at vort daglige Samqvem ved Grændsen vilde lide en stor Skade ved ikke at modtage Indbydelsen. Naar desuden Kammerherre Vind, som er en meget forsigtig Mand og ikke nogen Beundrer af tyske Forhold, saa indtrængende, som sket, opfordrer til at følge Indbydelsen, bør denne utvivlsomt modtages.

Hans Majestæt udtalte, at Hans Majestæt sætter megen Pris paa, at Kammerherre Vind saa uforbeholdent har udtalt sig, og bemyndiger Udenrigsministeren til at meddele dette til Gesandten.

Finansministeren [Lüttichau] mener som sine Colleger, at Indbydelsen bør modtages.

Ministeren for Kirke- og Undervisningsvæsenet [Bardenfleth] har ej heller en afvigende Mening, da det er ønskeligt at bevare et godt Forhold til Tydskland, men man maa søge at undgaa, at Regjeringens Beslutning bliver misforstaaet herhjemme.

Indenrigsministeren [Hørring] slutter sig til den almindelige Mening; de danske Nord-Slesvigere vilde sikkert først og fremmest komme til at lide under de Chicanerier, som et Afslag vilde have til Følge.

Hans Majestæt bemyndigede derefter Udenrigsministeren til at modtage Indbydelsen, efterat denne Minister sluttelig allerunderdanigst havde bemærket, at Svaret bør gives ganske kort som paa et løbende Forretningsanliggende, saaledes at der ikke lægges anden Betydning deri, end at Indbydelsen modtages som en ved slige Lejligheder sædvanlig international Høflighed. . . .

Møde i statsrådet 25. marts 1895.

Intet modtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 30. marts 1895.

Intet modtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 10. april 1895.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 24. maj 1895.

Under Kronprindsens Forsæde. Samtlige Medlemmer til stede.

Det tilførtes Protokollen, at der under 14de d.M. er gennem Konseilspræsidiets udfærdiget en allerhøjeste Kundgjørelse, ifølge hvilken Hans Majestæt Kongen har overdraget Regjeringens Førelse under Allerhøjstsammes Fraværelse paa en Reise til Udlandet til Hans Kongelige Højhed Kronprindsen, der saaledes fra den nævnte Dag til Hans Majestæts Hjemkomst overtager Regjeringens Førelse i Allerhøjstsammes Navn. . . .

Finansministeren [Lüttichau] refererede dernæst en allerunderdanigst Forestilling angaaende Fastsættelse af et Budget for St. Croix Kommune for Finantsaaret fra 1ste April 1895 til 31. Marts 1896. I Henhold til Koloniallovens § 62 behagede det *Hans Kongelige Højhed* allernaadigst at bestemme, at det St. Croix Kommune for Finantsaaret fra 1ste April 1895 til 31te Marts 1896 fastsættes som Budget for den nævnte Kommune for bemeldte Finantsaar.

Finansministeren bemærkede derefter, at det vel var glædeligt, at det nylig af et engelsk Blad bragte Rygte om Oprør paa St. Croix var ugrundet, men paa den anden Side har Gouverneuren i et Brev af 13de April gjort Opmærksom paa, at Forholdene paa St. Croix iaar ere endnu sørgeligere end tidligere, idet Sukkerpriserne ere saa lave, at de ikke kunne dække Driftsudgifterne ved Sukkerproduktionen, medens der ikke blandt Planterne er tilstrækkelig Energi til at optage en anden Drift, saasom Tobaksdyrkning, hvortil ogsaa vilde udkræves større Driftskapital, end der er i Planternes Besiddelse.

Konseilspræsidenten [Reedtz-Thott] tilføjede, at Forholdene paa St. Croix formentlig ere saa precære, at man maa imødesee Efterretninger om Uroligheder paa Øen som ikke usandsynlige, navnlig dersom Plantageejerne efter en mislykket Høst afskedige deres Arbejdere en masse, og indtil 16.000 Negere saaledes kunne komme til at gaa ledige. Regjeringen bør derfor forberede sig paa denne Eventualitet enten ved at forøge Militærstyrken eller forsyne den med bedre Vaaben, navnlig hurtigt skydende Skyts (Gatlingskanoner el-

ler lignende) som og ved at lade undersøge, om Negerne selv ere forsynede med Vaaben, og eventuelt fratage dem disse.

Krigsministeren og Marineministeren [Thomsen og Ravn] gjorde nogle Bemærkninger om den hensigtsmæssigste Maade at forberede Øens Beskyttelse og vilde tage Sagen under nærmere Overvejelse, medens *Justitsministeren* [Nellemann] sluttelig bemærkede, at det fornemmelig var vigtigt, dels at Brændevinshopperne bleve lukkede, saavidt saadant lader sig gjøre, dels at der sørgedes for, at Negerne, naar de bleve afskedigede, ikke kom til at lide Sult. . . .

Møde i statsrådet 26. juli 1895.

Under Kongens Forsæde. Kronprinsen, Krigsministeren, Ministeren for offentlige Arbejder og Indenrigsministeren fraværende.

Det tilførtes Protokollen, at der under 15de Juni er gjennem Konseilspræsidiets udfærdiget en allerhøjeste Kundgjørelse, ifølge hvilken Hans Majestæt Kongen, efterat være vendt tilbage fra Allerhøjstsammes Reise til Udlandet, samme Dag selv har overtaget Regjeringens Førelse. . . .

Udenrigsministeren [Reedtz-Thott] gjorde en allerunderdanigst Meddelelse om den Situation, som er indtraadt ved den ifølge det tyske Forbundsraads Beslutning fra den 1ste October d.A. etablerede Karantæne for de ad Søvejen til Tydskland indførte Kreaturer. Varigheden af denne Karantæne kan for hele Danmarks Vedkommende ventes fastsat til 10 Dage for alt Slags Kvæg, men de nærmere Regler om denne Sags Ordning ere endnu ikke givne. Indførslen af dansk Kvæg efter Karantæneforordningens Ikrafttræden til visse tyske Pladser under Slagetvang vil, som det fremgaar af de nye Bestemmelser, sikkert ikke kunne finde Sted, ligesom den Forventning, man i Sverrig nærer om at kunne bevare denne Indførsel, vil vise sig fejlagtig. Med Hensyn til Udførselen fra Jylland over Landgrænsen, da vil Karantæneanstalten i Hvidding blive lukket den 1ste August, men den kan vistnok forventes gjenåbnet, naar Marskboerne til Efteraaret atter have Brug for magert Kvæg. Capitain la Cour, Indenrigsministeriets Tilsynshavende, er reist til Slesvig for at undersøge Forholdene ved Grænsen.

Finansministeren [Lüttichau] bemærkede allerunderdanigst, at

det vel ikke ser lyst ud i Vestindien, men intet tyder dog paa en nærførestaaende Catastrophe. Høsten er tilendebragt, og da Sukkerpriserne ere stegne noget og Forholdene paa Cuba lade vente en mindre Sukkerudførsel fra denne Ø, er ogsaa Modet voxet hos Plantageejerne. En god Regn giver Haab om en tilfredsstillende Høst næste Aar. Kun 2 Plantager ere afhændede, af hvilke den ene tilhørte et Dødsbo. Gouverneuren, som er Situationen fuldkomment voxen, og som har faaet tilsendt 2 Mitraileuser til den væbnede Magts Styrkelse, frygter ikke Uroligheder. I Tilfælde af større Arbejdsstandsninger, ville mange Arbejdere, som ikke ere forsørgelsesberettigede paa Øerne, kunne fjærnes. Planterne have været samlede til et Møde hos Gouverneuren, paa hvilket man enedes om eventuelt at ville andrage om de fornødne kontante Forstrækninger ved de saakaldte Bureau-laan, og Finantsministeriet har samtykket i, at der af Immigrationsfonden udlaanes \$ 28.000, saafremt Kolonialraadet bifalder dette.

Møde i statsrådet 20. september 1895.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 2. oktober 1895.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 25. oktober 1895.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 8. november 1895.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 13. december 1895.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 31. januar 1896.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 6. marts 1896.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 26. marts 1896.

Under Kongens Forsæde. Krigsministeren fraværende. . . .

Finansministeren [Lüttichau] refererede dernæst en allerunderdanigst Forestilling angaaende Forslag til midlertidig Finanslov for Finantsaaret 1896–97, idet han bemærkede, at dette Lovforslags Fremsættelse for Rigsdagen ikkun vilde blive nødvendig for det Tilfælde, at Rigsdagens tvende Thing mod Forventning ikke skulde blive enige om Finantsloven for det nævnte Finantsaar inden den 1ste April, og at Indholdet af denne eventuelle midlertidige Finantslov stemmede med de under Forligs Forhandlingerne i Marts 1894 tagne Beslutninger.

Konseilspræsidenten [Reedtz-Thott] pointerede, at Lovforslaget er affattet overensstemmende med den Form for en midlertidig Finantslov, som de to Thing havde udtalt sig for burde forelægges i det Tilfælde, at Behandlingen af Finantslovforslaget ikke var bragt til Ende inden Finantsaarets Udløb. . . .

Møde i statsrådet 1. april 1896.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 24. april 1896.

Under Kongens Forsæde. Krigsministeren var fraværende.

Det tilførtes Protokollen, at efterat Minister for offentlige Arbejder Hans Peter Ingerslev til Marselisborg, Storkors af Dannebrog og Dannebrogsmænd, den 20de d.M. er afgaaet ved Døden, har det under 21de s.M. allernaadigst behaget Hans Majestæt at bifalde, at Ledelsen af Ministeriet for offentlige Arbejder, indtil en ny Minister bliver udnævnt, midlertidig varetages af Indenrigsminister Hugo Egmont Hørring, Kommandør af Dannebrog og Dannebrogsmænd.

Konseilspræsidenten [Reedtz-Thott] androg om allerhøjeste Korroboration af en af ham, i Henhold til Hans Majestæts i sidste Stats-

raadsmøde allernaadigst given Tilladelse, udenfor Statsraadet under 1ste d.M. erhvervet allerhøjeste Resolution om Rigsdagens Slutning, i Forbindelse med hvilken Hans Majestæt havde forsynet det derom udfærdigede aabne Brev med allerhøjeste Uderskrift og derhos bemyndiget Konseilspræsidenten til at udfylde Datoen paa dette aabne Brev med den Dag, paa hvilken det vil være at benytte. Efterat Konseilspræsidenten havde bemærket, at Datoen paa det aabne Brev om Rigsdagens Slutning var bleven udfyldt med den 20de April, blev ovennævnte Resolution af *Hans Majestæt* korroboreret.

Konseilspræsidenten [Reedtz-Thott] bemærkede med Hensyn til Arbejdet i den nu sluttede Rigdagssamling, at Regjeringen havde forelagt Rigsdagen Materiale stort nok til Behandling i dette første Aar efter Valg til Folkethinget, i hvilket endnu ikke et tilstrækkeligt Samarbejde til at udføre større Arbejder kan antages at være tilstede. Men det har desværre vist sig, at Folkethinget ikke engang kunde overkomme denne forholdsvis magre Kost. Af de større Lovforslag, Næringslovforslaget, Skolelovforslaget, Lovforslaget om Afdragshandler og Lovforslaget om Statsbanernes Taxter lykkedes det ikkun – og endda først i den 11te Time – at gennemføre det sidst nævnte. Skolelovforslaget blev behandlet gennem alle Rigsdagsstadier, og det strandede ikke paa et enkelt Punkt, men paa flere og hovedsagelig paa virkeligt Ønske om at gennemføre det. Næringslovforslaget er aldeles ikke kommet til Behandling i Thingene. . . .

Ministeren for offentlige Arbejder [Hørring] refererede dernæst en allerunderdanigst Forestilling om Stadfæstelse af den af Rigsdagen vedtagne Lov om Statsbanernes Takster m.m.

Efterat Ministeren havde bemærket, at det var ham bekjent, at afdøde Minister Ingerslev ikke havde næret nogen Betænkelighed ved at indstille denne Lov, saaledes som den er bleven ændret i Rigsdagen, til allerhøjeste Stadfæstelse, behagede det *Hans Majestæt* at forsyne denne Lov med Stadfæstelse. . . .

Møde i statsrådet 22. mai 1896.

Under Kongens Forsæde. Kronprinsen fraværende.

Det tilførtes Protokollen, at det under 25de April d.A. har behaget Hans Majestæt Kongen efter Ansøgning at entledige i Naade

og med Pension Generallieutenant udenfor nr. Christian Albert Frederik Thomsen, Storkors af Dannebrog og Dannebrogsmænd, fra det ham hidtil betroede Embede som Krigsminister, samt allernaadigst at udnævne Departementschef i Krigsministeriet Oberst udenfor nr. i Artilleriet Johan Gustav Frederik Schnack, Commandør af Dannebrog og Dannebrogsmænd til Krigsminister. Denne tog idag Sæde i Statsraadet.

Konseilspræsidenten [Reedtz-Thott] refererede en allerunderdanigst Forestilling om Ophævelse af Ministeriet for offentlige Arbejder og Oprettelse af et Landbrugsministerium.

Overensstemmende med Indstillingen behagede det *Hans Majestæt* allernaadigst at bestemme: at den ved allerhøjeste Resolution af 13de Januar og 28de September 1894 fastsatte Deling af det daværende Indenrigsministerium, saaledes at en Del af de under Ministeriet hørende Sager henlagdes under et nyt Ministerium under Navn af Ministeriet for offentlige Arbejder, ophæves, og at som Følge deraf det sidstnævnte Ministerium ophører at bestaa og de under samme hørende Sager paany henlægges under Indenrigsministeriet, at samtidig hermed de ifølge allerhøjeste Resolution af 12te Mai 1894 under Indenrigsministeriets 2det Departement for Landvæsenssager hørende Sager henlægges under et nyt Ministerium under Navn af Landbrugsministeriet, og at der under dette Ministerium endvidere henlægges de hidtil under Finantsministeriet hørende Domænesager, derunder Skov- og Jagtsager, men dog saaledes at Oppebørselen af de faste Domæneindtægter, hvormed ikke er forbundet Administration af nogen fast Ejendom eller Regale, fremdeles forbliver under Finantsministeriet, hvorhos Hans Majestæt lige allernaadigst bifaldt, at Ophævelsen af Ministeriet for offentlige Arbejder og Oprettelsen af et Landbrugsministerium strax træder i Kraft, og at det overdrages til Konseilspræsidenten at bestemme Tidspunktet for og at træffe de nærmere Foranstaltninger til Gennemførelsen af Henlæggelsen af Domænesagerne til Landbrugsministeriet. . . .

Hans Majestæt meddelte, at Justitsminister Nellemann havde forebragt Allerhøistsamme sit Ønske om af Helbreds Hensyn at fra-træde Posten som Justitsminister. Hans Majestæt udtalte sin dybe Beklagelse over saaledes i en nær Fremtid at skulle miste en saa trofast og dygtig Raadgiver og takkede Justitsministeren saavel for den

udmærkede, almindelig anerkendte Dygtighed, hvormed han i 21 Aar, ofte under vanskelige Forhold, havde varetaget den vigtige ham betroede Gren af Administrationen, som for den Indsigt og Energi, hvormed han havde deltaget i Regjeringens almindelige Anliggender.

Hans Majestæt tilføjede, at Allershøistsamme vilde savne ham paa den vante Plads i Statsraadet. *Konseilspræsidenten* [Reedtz-Thott] udbad sig Tilladelse til i Tilslutning til Hans Majestæts naadige Udtalelse at maatte her i Statsraadet bringe Justitsminister Nellemann hans og hele Ministeriets Tak, baade fordi han i sin Tid samtykkede i at indtræde i det nuværende Ministerium, og for den uvurderlige Støtte, som han i den forløbne Tid har ydet Ministeriet. . . .

Møde i statsrådet 14. august 1896.

Under Kongens Forsæde. Samtlige Medlemmer til stede.

Det tilførtes Protokollen, at der under 16de Juni er gennem Konseilspræsidiets udfærdiget en Allershøjeste Kundgjørelse, ifølge hvilken Hans Majestæt i Anledning af Sin forestaaende Reise til Udlandet har overdraget Regjeringens Førelse fra nysnævnte Dato til Hans Majestæts Hjemkomst til Hans Kongelige Højhed Kronprindsen, samt at der under 11te Juli ligeledes gennem Konseilspræsidiets er udfærdiget en allershøjeste Kundgjørelse, ifølge hvilken Hans Majestæt, efter at være vendt tilbage fra Sin Reise til Udlandet, atter har overtaget Regjeringens Førelse.

Det tilførtes fremdeles Protokollen, at det under 2de Mai har behaget Hans Majestæt allernaadigst at udnævne Departementschef i Indenrigsministeriet Knud Sehested, Ridder af Dannebrog, til Landbrugsminister, og at det under 13de Juni har behaget Hans Majestæt at entledige efter Ansøgning i Naade og med Pension Dr. Juris extraordinær Assessor i Højesteret Johannes Magnus Valdemar Nellemann, Ridder af Elefanten, Storkors af Dannebrog og Dannebrogsmænd, fra de ham allernaadigst betroede Embeder som Justitsminister og Minister for Island, samt allernaadigst at udnævne Amtmand over Hjørring Amt Nicolaj Reimer Rump, Ridder af Dannebrog og Dannebrogsmænd, til Justitsminister og Minister for Island. Begge de nævnte Ministre toge idag Sæde i Statsraadet. . . .

Indenrigsministeren [Hørring] refererede en allerunderdanigst Forestilling om Bemyndigelse for ham til af de af »Komiteen for Nationalbidrag til Kongeborgen«, indsamlede Midler at afholde Udgifterne ved Arkitekterne Martin Borchs og Albert Jensens Udarbejdelse af Tegninger m.v. til Gjenopførelse af Christiansborg Slot.

Ministeren gav en Oversigt over de Planer, som siden Slottets Brand for snart 12 Aar siden have været fremsatte for dets Gjenopbyggelse og omtalte særlig Etatsraad Herholdts Plan, der gik ud paa at gjenopføre Slottet til Kongebolig, Lokaler for Rigsdagen og for Højesteret, saaledes at Rigsdagens Lokaler bleve anbragte i samme Fløj som forinden Branden. Da ingen af de fremkomne Planer havde vist sig skikket til at gennemføres, mente Ministeren, at der for at holde Sagen i Live, vilde være Anledning til at søge en ny Plan udarbejdet med det Formaal, at Slottet skulde afgive Kongebolig og Lokaler for Rigsdagen og om muligt tillige Lokaler for Højesteret, samt at Rigsdagens Lokaler anbragtes i samme Fløj som før Branden, hvorhos han foreslog, at dette Hverv overdroges til Arkitekterne Albert Jensen og Martin Borch, som ved Konkurrencen i Henhold til Loven af 1ste April 1887 havde erholdt Præmie for deres Arbejder, og som nu havde anmodet om at maatte faa Lejlighed til enten hver for sig eller i Forening at løse den foreliggende Opgave. Udgifterne herved vilde kunne dækkes af Renterne af de af den ovennævnte Komite indsamlede Midler, – hvis Kapital – Kr. 163.700 i Obligationer og Kr. 5000 kontant, samt de i Aarenes Løb oplagte Renter Kr. 24.000 – er afgiven til Indenrigsministeriet – idet denne Komite netop havde til Formaal Slottets Gjenopførelse, for hvilken en vedtagen Plan er den første Betingelse. Ministeren bemærkede sluttelig, at den afdøde Minister for offentlige Arbejder Ingerslev havde forberedt denne Sag, og at den ved hans Død var saagodtsom færdig til at forelægges Hans Majestæt i den Skikkelse, i hvilken det her skete.

Hans Majestæt meddelte derefter allernaadigst Indenrigsministeren den begjerte Bemyndigelse. . . .

Møde i statsrådet 4. september 1896.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 25. september 1896.

Under Kongens Forsæde. Samtlige Medlemmer til stede. . . .

Konseilspræsidenten [Reedtz-Thott] refererede fremdeles allerunderdanigste Forestillinger angaaende Forslag til Lov om Apanager for Hans kongelige Højhed Prins Valdemar og for Hans kongelige Højhed Prins Christian Carl Frederik Albert Alexander Vilhelm, hvilket Lovforslag er overensstemmende med det i tidligere Rigsdagssamlinger fremsatte tilsvarende Lovforslag, – og Forslag til Lov om Medgift til Hendes kongelige Højhed Prinsesse Louise Caroline Josephine Sophie Thyra Olga.

Begge disse Lovforslag bleve af *Hans Majestæt* approberede til Fremsættelse for Rigsdagen.

Konseilspræsidenten [Reedtz-Thott] udbad sig dernæst Hans Majestæts allernaadigste Bemyndigelse til officielt at meddele Rigsdagen saavel H.K.H. Prinsesse Louise som H.K.H. Prins Carls Formæling. Idet *Hans Majestæt* gav denne Bemyndigelse, udtalte Hans Majestæt, at det rette Tidspunkt til Fremsættelsen af et Lovforslag om Apanage til H.K.H. Prins Carl maatte være nu, da Hans Kongelige Højhed havde giftet sig og saaledes stiftet selvstændig Husstand. Ved Forfatningen er det Regjeringen forbeholdt at fremkomme med Lovforslag om Apanager for Medlemmer af Kongehuset. Hvis Rigsdagen ikke vil bevilge Apanage til hver enkelt af disse, maa Civilisten forhøjes paa en passende Maade.

Konseilspræsidenten [Reedtz-Thott] bemærkede allerunderdanigst, at Grundloven ikkun bestemmer, at der for Medlemmer af det Kongelige Hus kan bestemmes Apanage ved Lov, og giver saaledes ikke alle Kongehusets Medlemmer en forfatningsmæssig Ret til Apanage. Der har hidtil været bevilget Apanager til Kongens Sønner og til den nærmeste Thronfølger, og Fremsættelsen af et Lovforslag om at bevilge Apanage til H.K.H. Prins Carl vilde utvivlsomt ikkun formindske Udsigten til Gjennemførelsen af Lovforslaget om Apanage til H.K.H. Prins Christian, for hvilket det netop særligt var blevet fremhævet, at det holdt sig nær til det tidligere vedtagne. . . .

Justitsministeren [Rump] refererede dernæst en allerunderdanigst Forestilling om Fritagelse for at sættes under Tiltale for Drengen Robert Andreas d'Andrade, der ifølge et inden Sunds Gudme Herreders Politiret optaget Forhør har gjort sig skyldig i Tyveri.

Hans Majestæt henstillede, om det ikke var bedre for denne Dreng, om han led sin forskyldte Straf, men da saavel *Hans Kongelige Højhed Kronprindsen* som de *øvrige Ministre* sluttede sig til Justitsministerens Indstilling, bifaldt *Hans Majestæt* allernaadigst, at den ovennævnte Dreng fritages for at sættes under Tiltale, imod at der inden Retten tildeles ham en alvorlig Irettesættelse og Formaning.

I Forbindelse med disse Sager henlede *Hans Majestæt* Justitsministerens Opmærksomhed paa nogle i disse Dage i Aviserne omtalte Tilfælde, i hvilke der syntes at foreligge Overgreb fra Politiets Side mod Personer, der som mistænkte vare satte i Varetægtsfængsel, og paalagde Ministeren nærmere at undersøge de saaledes muligen med Urette paaklagede Forhold. . . .

Møde i statsrådet 5. oktober 1896.

Under Kronprinsens Forsæde. Krigsministeren fraværende.

Det tilførtes Protokollen, at der under 28de f.M. er gennem Konseilspræsidiets udfærdiget en allerhøjeste Kundgjørelse, ifølge hvilken *Hans Majestæt* i Anledning af Sin forestaaende Reise til Udlandet har overdraget Regjeringens Førelse fra nysnævnte Dag til *Hans Majestæts* Hjemkomst til *Hans Kongelig Højhed Kronprinsens*. . . .

Møde i statsrådet 30. oktober 1896.

Under Kronprinsens Forsæde. Samtlige Medlemmer til stede. . . .

Konseilspræsidenten [Reedtz-Thott] vilde allerunderdanigst tillade sig her i Statsraadet at udtale sig om forskjellige forsætlige og uforsætlige Misforstaaelser, som ere fremkomne i Anledning af en Udtalelse af ham under 1ste Behandling af Finanslovforslaget. Han vilde da først minde om, at hele Kampen i sin Tid opstod, fordi de to Things Ligeberettigelse blev benægtet, hvilket ledede til, at Kronens Stilling blev inddragen i Striden. Hele dette Spørgsmaal har faaet sin Afslutning ved den Overenskomst, som samtidig med en regelmæssig Finanslovs Vedtagelse blev sluttet mellem Højre og en Del af Venstre, og til hvilken den øvrige Del af Venstre har givet sin stil-

tiende Tilslutning ved ikke at træde op imod den. Denne Stilling modtog dette Ministerium ved sin Dannelse, og det blev derfor dets Opgave at optræde som en Udsending fra Højre, som skulde prøve, om den saaledes skabte Tilstand lader sig gennemføre. For at kunne foretage denne Prøve med Oprigtighed, maa den gjøres paa ren Bund; der maa være tabula rasa for alt, hvad der hører Fortidens Kamp til. Dette har Regjeringen gjentagne Gange erklæret for at afskjære Venstre Muligheden for at forskandse sin Uvillighed til at fremme Arbejdet bagved det Paaskud, at det var uvidende om den fuldstændige Frihed til at arbejde uden Hensyn til Fortiden. Kun under saadanne Omstændigheder kan det opnaas, at alle de konservative Partier af sig selv forene sig til at protestere mod Kampens Fornyelse. Men paa den anden Side er det dog Opgaven, at den trufne Ordning skal føre til, at der arbejdes, og at Arbejdet bringer Resultater. Derfor er det nødvendigt, at dette Ministerium, som staa paa denne ganske særlige Maade, ikke kommer til at støtte sig til en saakaldet Landstingsparlamentarisme og ikke kommer til at staa som Fører for en enkelt Side af de politiske Partier. Ministeriet vil arbejde – støttet af Højre, hvorfra det er fremgaaet, men det maa med Nødvendighed staa paa en anden Maade til Højre end et Kampministerium. Ved Udførelsen af den Mission, som Ministeriet har faaet fra det Parti, som det efter sin Oprindelse tilhører, vil opnaas, enten at Arbejdet lykkelig fremmes ved Samstemning af de forskjellige Partier, eller at det klart vises, at det ikke er muligt trods al Imødekommen at naa et saadant Resultat, i hvilket sidste Tilfælde der vendes tilbage til den Stilling, som var til stede, før Opgjøret fandt Sted. Ministeriets Stilling er ikke altid taknemmelig, thi den er ikke forstaaelig for dem, som mene, at Politik bestaar i Tilfredsstillelse af personligt Magtstræb, men der kan ved denne Fremgangsmaade ikke tilføjes de konservative Interesser eller de Principer, som have været ledende i Højre, nogen Skade. Det er saa langt fra en Opgivelse af de konservative Grundsætninger, at det tværtimod er den eneste Maade, paa hvilken de konservative Partier, naar Ministeriets Bestræbelser skulde glippe, kunne forenes paa; thi kun ad denne Vej kan der tilvejebringes Enighed mellem de mange forskjellige personlige og saglige Interesser, som nu efter Kampens Afslutning ere komne til Orde mellem de Konservative.

H.K.H. Kronprindsen udtalte, at Kongen vil være glad ved at er-

fare denne Konseilspræsidentens Udtalelse og end mere vil glæde sig, naar det Maal, til hvilket Konseilspræsidenten henpeger, naas. Det maa haabes, at de andre Partier nu ogsaa ville lade sig det være magtpaaliggende at arbejde med den Regjering, som saa aabent og med saa god Villie rækker Haanden ud til Forhandling. Hans Kongelige Højhed tilføjede som Sin personlige Anskuelse, at det havde været ønskeligt, om Konseilspræsidentens klare Udtalelse i Mødet forleden Dag i Rigsdagen var kommen strax efter Ministeriets Dannelselse, da den aabenbart har klaret Situationen, og beklagede sluttelig, at Konseilspræsidenten ikke strax havde tilbagevist de falske Slutninger, som C. Hage havde draget af dennes Ord med Hensyn til Umuligheden af provisoriske Finanslove, Slutninger, som efter Hans Kongelige Højheds Mening burde have staaet for Herr Hages egen Regning, medens de nu let, som uimodsagte af Regjeringen, kunde blive forkert opfattede og udlagte i Fremtiden.

Konseilspræsidenten [Reedtz-Thott] bemærkede, at der i hans Tanke ikke var nogen Forskjel mellem hans tidligere og den seneste Udtalelse om Ministeriets Stilling.

Hans Kongelige Højhed spurgte dernæst under Henvisning til en Artikel i Bismarcks Organ »Hamb. Nachr.», om der ikke turde være Grund til at optage Spørgsmaalet om Danmarks Neutralisation og netop i den nærværende Fredsperiode at søge Danmarks Neutralitet garanteret af Stormagterne. Efter Hans Kongelige Højheds Mening vilde det være en stor Lykke for Danmark, om dette Maal kunde naas.

Udenrigsministeren [Reedtz-Thott] ansaa Danmarks Neutralisation i Lighed med Belgiens og Schweitz's som en betænkelig Sag og tillægger den ikke stor Betydning. Danmark maa neutraliseret staa ligesaa kampberedt som nu, og det er da afskaaret fra under visse Omstændigheder at benytte et heldigt Øjeblik til Deltagelse. Hvad en Garantitraktat betyder, har Danmark høstet saa sørgelige Erfaringer om, at Troen paa dem ikke kan være stor. . . .

Møde i statsrådet 27. november 1896.

Under Kongens Forsæde. Kronprinsen fraværende.

Det tilførtes Protokollen, at der under 16de November d.A. er

gjennem Konseilspræsidiets udfærdiget en allerhøjeste Kundgjørelse, ifølge hvilken Hans Majestæt, efter at være vendt tilbage fra Allerhøjst sammes Reise til Udlandet, atter Selv har overtaget Regjeringens Førelse. . . .

Møde i statsrådet 10. december 1896.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 19. december 1896.

Under Kongens Forsæde. Samtlige Medlemmer til stede. . . .

Finansministeren [Lüttichau] refererede dernæst en allerunderdanigst Forestilling angaaende Forslag til Lov om en Forhøjelse af den ved Lov af 1ste April 1887 paabudne Skat af Brændevinsbrænding. Efterat have angivet Lovforslagets Indhold og dets finansielle Betydning bemærkede Ministeren, at der ikke som i det i 1893 fremsatte tilsvarende Lovforslag var indsat nogen Bestemmelse om, hvorledes Overskuddet af den forhøjede Brændevinsbrændingsafgift – kalkulatorisk ca. 5.000.000 Kr. – skulde anvendes, men dette er begrundet i, at det fremkomne Overskud maa bruges dels til at dække det Underskud ca. 1.037.000 Kr., som vil fremkomme ved den Toldreform, om hvilken Ministeren om et Øjeblik vilde forelægge et Lovforslag, og som ikkun bør træde i Kraft samtidig med det her omhandlede Forslag, dels til at tilvejebringe de fornødne Midler til de store Reforme, som ønskes gennemførte ved Lovgivningsmagtens Arbejde, og af hvilke Ministeren særligt nævnte Skolereformen og Retsreformen.

Finansministeren refererede derefter en allerunderdanigst Forestilling om Forslag til Lov om Toldafgifterne m.m. Efterat Ministeren havde bemærket, at dette Forslag er i nøje Overensstemmelse med den Indstilling, som Flertallet – 7 Rigsdagsmænd og 4 Toldembedsmænd, af den under 13/4 f.A. nedsatte Toldkommission i denne Maaned har afgivet, og dernæst kortelig havde omtalt de Grundsætninger, paa hvilke Lovforslaget er bygget, og de vigtigste Forandringer i den nærværende Toldtarif, udtalte Ministeren, at Re-

gjeringen om kort Tid agter at udbede sig Hans Majestæts allernaadigste Samtykke til Fremsættelse for Rigsdagen af Lovforslag, som ville medføre betydningsfulde Reforme i de direkte Beskatningsforhold, særlig med det Maal for Øje at overføre en betydelig Del af Grundskatterne fra at være en Indtægt for Staten til at blive en Indtægtskilde for Kommunerne for derved at lette det paa disse hvilende Tryk. Der er navnlig tænkt paa en Overførelse af $\frac{1}{3}$ af Gammel-skatten til et Beløb af ca. 1.668.000 Kr., hele Land- og Ligningsskatten til et Beløb af ca. 1.931.000 Kr. og ca. $\frac{3}{4}$ af Bygningsafgiften eller ca. 2.499.000 – ialt ca. 6.098.000 Kr., til Vederlag for denne betydelige Afgang i Statsindtægterne vil det derhos være nødvendigt at indbringe et andet Lovforslag om en moderat, ikke progressiv Indkomst- og Formueskat (med Fritagelse for Skat for de mindre Formuebeløb) gennem hvilken der, naar der paalægges $1\frac{1}{4}$ p.ct. som Indkomstskat og $\frac{3}{10}$ promille af Formuen, kan antages at ville tilflyde Statskassen en Indtægt af ca. 5.000.000, nemlig 3.500.000 som Indtægtskat og 1.500.000 som Formueskat. Der opnaas saaledes ved disse Skatter ikke fuld Erstatning for de Skattebeløb, som overføres til Kommunerne, men det fremkomne Underskud ca. 1.100.000 Kr. er dog ikke større, end at Statskassen efter den foreliggende finansielle Status kan bære det. Finantsministeren forudsætter iøvrigt herved, at Toldreformen er gennemført med Dækning for den formindskede Toldindtægt ved en forøget Brændevinsbrændingsafgift, saaledes altsaa at den direkte og den indirekte Beskatning holdes ude fra hinanden.

I Henhold hertil udbad Finantsministeren sig Hans Majestæts allernaadigste Bemyndigelse til ved Fremsættelsen i Rigsdagen af de her forelagte tvende Lovforslag tillige at maatte meddele Rigsdagen, at Regjeringen er betænkt paa i en nær Fremtid at fremsætte Lovforslag om den ovenfor omtalte Reform af den direkte Beskatning og om Indførelse af en Indtægts og Formueskat.

Konseilspræsidenten [Reedtz-Thott] udtalte allerunderdanigst, at Landstinget vel hidtil har været en Modstander af en Formue og Indtægtskat, men at det paa den anden Side maa have for Øje, at en saadan Skat, uden hvilken en Nedsættelse af de direkte Skatter ikke kan opnaas, ikke blot kræves af Venstre og Agrarerne, men ogsaa er accepteret i det paa Højres Delegeretmøde i Sommer ved-

tagne Program, som udtrykkelig nævner en moderat Indkomstskat med Beskatning af hidtil skattefri produktiv Formue som den Indtægtskilde, der maa søges hen til, naar de hidtidige Indtægtskilder ikke kunne forslaa til Gjennemførelsen af de paatænkte Reformers. Denne nye Skat vil næppe blive meget følelig i Kjøbstæderne og i Kjøbenhavn, hvor den vil blive tildels kompenseret ved en Nedgang i Kommuneskatterne, og paa Landet vil den paa mange Steder føles som en Lettelse.

Paa Foranledning af en Udtalelse af *Hans Majestæt*, om Regjeringen ikke vilde have mere frie Hænder, naar en saadan Formue- og Indtægtskat paalagdes som en extraordinær, en midlertidig Skat, svarede *Finansministeren* [Lüttichau] allerunderdanigst, at denne Skat efter hans Mening maa gjøres varig, da den store Befolkning ellers ikke vil gaa ind paa de andre Skattereformlove; og *Indenrigsministeren* [Hørring] bemærkede, at den kommunale Skattebyrde særlig paa Landet er meget trykkende, og den kan kun lettes enten ved at overføre fra Kommunerne paa Staten saadanne Virksomheder og Byrder, som han kunde anse det rettest at bebyrde Staten med, eller ved Overførelsen af reale Skatter fra Staten til Kommunerne i Forbindelse med en Formue- og Indtægtsskat. Den første Fremgangsmaade frembyder særlige Vanskeligheder, idet den ikke vil kunne medføre en ligelig og retfærdig Lettelse for Kommunerne med Hensyn til deres indbyrdes Forhold. Den sidste Fremgangsmaade, som udelukker den første, turde derfor være at foretrække, idet der da tillige vil blive Lejlighed til at omregulere det kommunale Skattevæsen i det Hele særlig paa Landet. Paa en Udtalelse af *Hans Majestæt*, at Politiet burde være Statens Sag, bemærkede *Justitsministeren* [Rump] allerunderdanigst, at han ikke ønskede noget hellere end at fremsætte Lovforslag om et Statspoliti, men at Tiden formentlig ikke var gunstig for en saadan Plan.

Hans Majestæt approberede derefter de tvende ovenfor nævnte Lovforslag til Fremsættelse for Rigsdagen, hvorhos *Hans Majestæt* gav *Finansministeren* den begjærte Bemyndigelse til ved disse Lovforslags Fremsættelse at omtale paa Rigsdagen, at Lovforslag om Reform i den direkte Beskatning og om Indførelse af en Formue- og Indtægtsskat ere under Udarbejdelse og snart kunne ventes Rigsdagen forelagte. . . .

Møde i statsrådet 22. januar 1897.

Under Kongens Forsæde. Kronprinsen fraværende. . . .

Finansministeren [Lüttichau] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Forslag til Lov om Indkomst- og Formueskat til Staten.

Ministeren bemærkede, at dette Lovforslag er affattet i Overensstemmelse med, hvad der antydedes i forrige Statsraadmøde. Det samme gjelder om det ligeledes bebudede Lovforslag om Overgang af en Del af de direkte Skatter til Kommunerne, som Indenrigsministeren vil forelægge, dog med Undtagelse af, at den paa Tienden hvilende Landskat er undtagen fra Overgang til Kommunerne, da denne Skat paahviler Tiendeejeren og saaledes ikke gennem Ydelser er knyttet til nogen bestemt Kommune, og den desuden efterhaanden vil bortfalde som Følge af den ved Lov af 5te Mai 1894 aabnede Adgang til Tiendens Afløsning.

Hans Majestæt approberede dette Lovforslag til Fremsættelse for Rigsdagen. . . .

Møde i statsrådet 27. februar 1897.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 22. marts 1897.

Under Kongens Forsæde. Samtlige Medlemmer til stede. . . .

Finansministeren [Lüttichau] refererede dernæst en allerunderdanigst Forestilling angaaende Fremlæggelse for Rigsdagen af Forslag til midlertidig Finanslov for Finansaaret 1897–98.

Finansministeren bemærkede, at der er en nærliggende Mulighed for, at der kan blive Brug for en saadan Lov, og at Indholdet af det her forelagte Forslag er ganske overensstemmende med det Forslag, som Finansministeren forrige Aar forelagde til allerhøjeste Approbation, men for hvilket der da ikke blev Brug, da Finansloven blev vedtaget og stadfæstet inden Finansaarets Udløb, samt at dette Indhold atter stemmer med de under Forligsforhandlingerne i 1894 tagne Beslutninger.

Konseilspræsidenten [Reedtz-Thott] udtalte dernæst: da det allerede ved 2den Behandling af Finanslovforslaget i Folkethinget kom frem, at Oppositionen agtede at nedsætte de militære Budgetter, gjorde Konseilspræsidenten Finansudvalgets Formand opmærksom paa, at Folkethinget, hvis det slog ind paa denne Vej, maatte være forberedt paa, at Regjeringen bestemt maatte modsætte sig en saadan Nedgang i de militære Budgetter. Finansudvalgets Formand erklærede hertil, at det ikke var Meningen at genere Regjeringen, men bemærkede tillige, at det dog syntes ham, at der maatte kunne undværes noget af de militære Forlangender. Konseilspræsidenten fremhævede da atter for ham, hvilke Konsekvenser saadanne Nedsættelser vilde medføre, idet det i Længden vilde være umuligt at faa Mænd til at overtage Krigs- og Marineministeriet med saadanne reducerede Budgetter. Trods dette bleve dog alle Nedsættelser vedtagne af Folkethinget. Dagen før Krigsministeriets Budget var til Forhandling i Udvalget, gjentog Konseilspræsidenten for Udvalgets Formand, at han, hvis disse Nedsættelser fastholdtes ved 3die Behandling, maatte erklære ikke at kunne paatage sig Ansvaret for at administrere med en saadan Finanslov, uden at dette ledede til Forandringer i Finanslovforslaget. Konseilspræsidentens Erklæring i Mødet den 12te Marts kunde saaledes ikke være overraskende for Thinget. Konseilspræsidenten tvivler ikke om, at man nu ønsker at komme til en Forstaaelse om Finansloven, men det vil næppe være muligt at undgaa, at der tyes til en midlertidig Finanslov. Grunden hertil er den, at der ikke i de 10 Dage, som ere tilbage af Finansaaret, vil blive Tid til at faa Finanslovforslaget endelig behandlet, væsentlig fordi der af Landstinget er indsat i Finanslovforslaget nye Bestemmelser om Fordelingen af det midlertidige Tilskud til Skolefondene til Lønningstillæg til Lærere og Lærerinder, hvilke som *Ministeren for Kirke- og Undervisningsvæsenet* [Bardenfleth] nærmere oplyste, nødvendiggjør omfattende Arbejder i Ministeriet.

Det behagede derefter *Hans Majestæt* at bemyndige Finansministeren til om fornødent at fremlægge for Rigsdagen det ovennævnte Forslag til midlertidig Finanslov. . . .

Ministeren for Kirke- og Undervisningsvæsenet [Bardenfleth] refererede fremdeles en allerunderdanigst Forestilling angaaende Udstedelse af en allerhøjeste Anordning indeholdende Regler for Udtredelse af og Genoptagelse i Folkekirken.

Hans Majestæt udtalte allernaadigst, at det forekom Allerhøjst-samme, at Bestemmelserne saavel i § 1 som i § 3 kunde ønskes skarpere affattede, og at navnlig i § 1 Ordet »kunne« i 1ste Linie burde ombyttes med »skulle« thi hvis der ved en Anordning ikke kan gives et positivt Paalæg, var det bedre at ordne Sagen ved Lov.

Ministeren [Bardenfleth] bemærkede allerunderdanigst, at det turde vise sig ikke at være let at føre et Lovforslag om dette Emne gjen-nem Rigsdagen, og at der vel ikke ved Anordning kan paalægges nogen at anmelde Udtrædelse af Folkekirken paa den i Anordnin-gen angivne Maade, men at den tilsigtede Hensigt opnaas derved, at den af Præsten udstedte Attest om Udtrædelse af Folkekirken, saa-ledes som det fremgaar af § 4, skal være tilstede, naar nogen i Fol-kekirken døbt Person med Paaberaabelse af ikke længere at høre til Folkekirken indgiver Begjæring til den borgerlige Øvrighed om at maatte stedes til at indgaa borgerligt Ægteskab, saavelsom naar no-gen jfr. § 5 forlanger Fritagelse for at erlægge de til Folkekirken lovbefalede personlige Afgifter. Hertil føjede *Justitsministeren* [Rump] den Bemærkning, at der, naar denne Anordning er emaneret, vil udgaa et Paalæg fra Justitsministeriet til de vedkommende Øvrigheder om at afkræve de paagjeldende Personer behørig At-test efter Anordningen ved Indgaaelsen af borgerligt Ægteskab. Til-svarende Paalæg vil fra Indenrigsministeriet udgaa til de kommunale Myndigheder, der skulle paase Erlæggelsen af de personlige Afgifter til Folkekirken.

Det behagede derefter *Hans Majestæt* allernaadigst at forsyne den Allerhøjstsamme forelagte Udfærdigelse af bemeldte Anordning med allerhøjeste Underskrift. . . .

Møde i statsrådet 1. april 1897.

Under Kongens Forsæde. Samtlige Medlemmer til stede. . . .

Konseilspræsidenten [Reedtz-Thott] vilde allerunderdanigst tillaa-de sig i al Korthed at meddele, hvad der siden det sidste Statsraads-møde er foregaaet med Hensyn til Finanslovforslaget. Efterat der i Torsdags den 25de Marts var nedsat et Fælledsudvalg af begge Thing for at søge at udjævne Uoverensstemmelserne mellem de af

de tvende Thing vedtagne Finanslovsforslag, og efterat der af dettes 30 Medlemmer var nedsat et Underudvalg, er der i dette sidste opnaaet i det væsentlige en Forstaaelse om Stridspunkterne paa de civile Ministeriers Budgetter. Derimod er der ingen Enighed bragt tilveje om de militære Budgetter, paa hvilke Uoverensstemmelserne angaar ca. 140.000 Kr. for Krigsministeriets Vedkommende og ca. 48.000 Kr. for Marineministeriet. Navnlig fra Landstingets Repræsentanter er der gjort gældende, at Uoverensstemmelserne om de militære Udgiftsposter ikke kunne betragtes som en Uoverensstemmelse mellem de to Thing, men som en af Folkethingsflertallet fremkaldt Uenighed med Ministeriet, hvorfor det ikke vilde være til nogen Nytte, men ikkun tidsspildende at fortsætte Forhandlingerne i Udvalget, saalænge der ikke var opnaaet en Forstaaelse mellem Ministeriet og Folkethinget. Konseilspræsidenten har derefter dels underhaanden dels i Udvalget talt med forskellige Folkethingsmedlemmer af Oppositionen, og det er ham efter disse Samtaler klart, at der paa alle civile Divergenspunkter vil kunne opnaas en enig Forstaaelse, og at man med Hensyn til de militære Ministeriers ordinære Budgetter er villig til at gaa ind paa forskellige mindre Udgiftsposter vedrørende Ammunition og Tøihus- og Laboratorieudgifter til samlet Beløb af ca. 14.000 Kr. hvorimod det er saa langt fra, at der er Villighed til at forhøje det ekstraordinære Budget, § 26, med de forlangte ca. 120.000 Kr., at man næsten ikke vil indlade sig paa en Forhandling desangaaende. Det er ikke hidtil lykkedes Konseilspræsidenten at faa Udvalgsmedlemmerne til at gjøre noget Tilbud, saa at der i Øjeblikket synes at være stor Fare for, at en lignende Konflikt som tidligere atter forestaar. . . .

Møde i statsrådet 23. april 1897.

Under Kongens Forsæde. Samtlige Medlemmer til stede.

Konseilspræsidenten [Reedtz-Thott] meddelte allerunderdanigst, at det igaar af Fælledsudvalget afholdte Møde ogsaa var endt, uden at man var kommet til noget Resultat. Regjeringen har ment, at kunne asquiescere ved Forslaget om Bevilling af 75.000 Kr. af de paa de militære Budgetter nægtede Beløb, men hidtil har Venstre fastholdt, at det ikke kan strække sig videre end til Bevilling af 35.000 Kr., og selv denne Indrømmelse betragtes som stridende mod

Venstres Principer. Regjeringen har ligeledes ment at kunne gaa ind paa det fremsatte Forslag om Nedsættelse af en blandet Kommission til at tage Udgifterne til Landets hele Forsvarsvæsen under Overvejelse, hvorigjennem Løfterne fra Valgtribunerne om at arbejde for Formindskelse af de militære Budgetter ville falde bort af sig selv, og Forsvarssagen kan ventes at ville blive behandlet som en hele Fædrelandets Vel vedkommende Sag og ikke som en Partisag. Endelig er der kommen Antydning frem om Muligheden af at bane Vej for en Ordning ved paa det civile Omraade at gjøre Indrømmelser, som ikke ville være af nogen stor finansiel Betydning, saasom Nedsættelse af Prioritetsrenten i det tidligere af Staten afhændede Bøndergods, og ved at understøtte forskellige Foranstaltninger, som ville blive til Gavn for Landbruget i det Hele. Landbrugsministeren har i saa Henseende allerede slaaet paa at yde Understøttelse til Etablering af Kjødexport. Det er jo nemlig ikke umuligt, at Tydskland maaske netop paa en Tid, da Rigsdagen ikke er samlet, pludselig forbyder Indførsel af Kvæg til sine Havne. En anden Foranstaltning i alles Interesse som dog, da den hidtil ikke har kunnet blive fuldt ud gennemarbejdet, endnu ikke er bleven bragt frem, har for Øje at understøtte Oprettelse af Avlscentre rundt om i Landet, – Stutterier af jyske Heste, Opdræt af Kvæg af Korthorsracen, Opdræt af Svin m. m. Saadanne Foranstaltninger, som meget ønskes af Regjeringen, ville være i alles og i Statens Interesse ligesaavel som i Producenternes. Der er nogen Udsigt til at komme til et Resultat gennem saadanne Foranstaltninger. I Overensstemmelse med Hans Majestæts Ønske om at se Konflikten om Finanslovsforslaget løst ved gjensidig Imødekommen vil Regjeringen strække sig saavidt som muligt for at komme til en enig Forstaaelse om Finansloven, forsaavidt en saadan kan forenes med den Respekt, som Regjeringen skylder sig selv og de Interesser, som den er sat til at repræsentere. Løses denne Konflikt ikke fredeligt, gaar vi utvivlsonst en ny storpolitisk Kampperiode imøde.

Konseilspræsidenten [Reedtz-Thott] refererede dernæst en allerunderdanigst Forestilling om Stadfæstelse af den af Rigsdagen vedtagne Lov om Apanage for Hans Kongelige Høihed Prinds Christian Carl Frederik Albert Alexander Vilhelm.

Konseilspræsidenten bemærkede, at efterat han i Henhold til det ham af Hans Majestæt givne Paalæg under 25de f.M. havde givet

Rigsdagen Meddelelse om, at H.K.H. Prinds Christian er bleven forlovet med Hendes Høihed Prindsesse Alexandrine af Mecklenborg-Schwerin, have 14 af Folkethingets Medlemmer af forskellige Partier den 27de næstefter indbragt Forslaget til denne Lov, som derefter er bleven vedtaget af begge Thing. Regjeringen har ikke ment at burde standse dette spontane Udslag af den Glæde, som Hans Kongelige Høiheds Forlovelse har fremkaldt i hele Landet og af Rigsdagens Loyalitetsfølelse mod Kongehuset, men tilføjede paa Foranledning af *Hans Majestæt*, at det paa et senere Tidspunkt vil være Regjeringens Sag at supplere denne Lov med de fornødne Forslag til Bevillinger til Prindsens Udstyr og angaaende Bestemmelsen af en Bolig for Hans Kongelig Høihed. Forannævnte Lov blev derefter af *Hans Majestæt* stadfæstet. . . .

Justitsministeren [Rump] refererede en allerunderdanigst Forestilling om Eftergivelse af den Arrestanten Jens Peter Nielsen ved Højesteretsdom af 16de f.M., idømte Livsstraf.

Justitsministeren bemærkede, at Arrestanten har udøvet de tvende af ham begaaede Mord med koldt Blod og fuldt Overlæg om end efter en hurtig fattet Beslutning, og at der egentlig ingen formildende Omstændigheder ere tilstede. Naar 7 af de 10 af Højesterets Tilforordnede, som have deltaget i Dommens Afsigelse, dog have indstillet ham til Benaadning, have de begrundet det ved Hensynet til, at der er hængaaet en meget lang Tid, siden Forbrydelserne bleve begaaede, inden de opdagedes, idet Mordene fandt Sted henholdsvis i 1870 og 1877. Efter Forhørene har derhos Arrestanten forklaret, at han i de forløbne Aar jævnlig har angret sine Gjerninger. Justitsministeren mener ogsaa at maatte slutte sig til Højesterets Indstilling.

Paa Foranledning af *Hans Majestæt* tiltraadte *samtliges Medlemmer af Statsraadet* denne, idet *Indenrigsministeren* [Hørring] dog bemærkede, at han med det foreliggende Tilfælde for Øje vilde henvende Opmærksomheden paa den formentlig uheldige Praxis, hvorefter saadanne til Livsstraf dømte og derefter med Straf af Tugthusarbejde paa Livstid benaadede Forbrydere efter Forløbet af en vis Aarrække, i Reglen 16 Aar, indstilles til ifølge Benaadning at løslades af Straffeanstalten. Det behagede derefter *Hans Majestæt* alernaadigst at eftergive Jens Peter Nielsen den ham idømte Livsstraf, mod at han hensættes til Tugthusarbejde paa Livstid. . . .

Møde i statsrådet 11. maj 1897.

Under Kongens Forsæde. Kronprinsen fraværende. . . .

Konseilspræsidenten [Reedtz-Thott] tog derefter Ordet og udtalte sig, idet han overrakte Hans Majestæt sin allerunderdanigste Ansøgning om Ministeriets Dimission, omtrent saaledes: Da han i Henhold til det ham under 7de August 1894 af Hans Majestæt allernaadigst betroede Hverv havde dannet det nye Ministerium, som vandt Hans Majestæts Bifald, var dette Ministeriums Opgave given ved de da foreliggende politiske Forhold og navnlig ved det af Ministeriet Estrup i April s.A. tilvejebragte saakaldte Forlig mellem Rigsdagens tvende Afdelinger. Det nye Ministerium maatte stille sig paa det ved dette Forlig skabte Grundlag og med dette som Udgangspunkt tilstræbe Samarbejde med og mellem Thingene indenfor de ved Forliget afsatte Spor. Det gjaldt særlig om, at den opnaaede regelmæssige Finanslovstilstand blev bevaret, og det er da ogsaa lykkedes Ministeriets Bestræbelser saavel i 1895 som i 1896 at forelægge Hans Majestæt en af begge Thing vedtagen Finanslov til Stadfæstelse, foruden at betydelige Lovgivningsarbejder i forskjellige Retninger ere blevne fremmede. Men desværre have Ministeriets Bestræbelser iaar ikke ført til en regelmæssig Finanslovs Tilvejebringelse. Da det ved Finanslovsforslagsbehandlingen ifjor havde vist sig, at det ikke havde staaet i Landstingets Magt at skaffe de nødvendige militære Bevillinger, havde Ministeriet ment, at den eneste Maade, paa hvilken et saadant Resultat kunde naas, efter de gjorte Erfaringer var den, at Ministeriet satte sin egen Existens ind paa Opnaelsen af saadanne Bevillinger, som det ansaa tilstrækkelige. Den ordentlige Behandling af Finanslovsforslaget førte til, at det blev vedtaget af de tvende Thing i forskjellig Form, idet Folkethinget havde nedsat de militære Bevillinger med et saadant Beløb, at Finanslovsforslaget derved var blevet uantageligt, saameget mere som Udtalelser i Thinget antydede, at disse Nedsættelser ad Aare kunde ventes efterfulgte af yderligere Nedsættelser. Da Forslaget derfor for mere end 6 Uger siden havnede i Fælledsudvalget, henviste Landstinget Ministeriet til ved direkte Forhandlinger med Folkethinget selv at søge en Forstaaelse tilvejebragt om de omstridte militære Bevillinger. Det lykkes virkelig Ministeriet at opnaa en Forstaaelse med Folkethingets Flertal om en saadan Forhøjelse af disse Bevillinger, at de paabe-

gyndte militære Arbejder og militære Fabriker kunde holdes i Gang, ja disse Bevillinger vare endogsaa højere, end hvad der er bevilget i det foregaaende Aar. Men selvfølgelig kunde denne Forhøjelse ikke opnaas, uden at der gjordes Folkethinget Indrømmelser paa andre Punkter, og af disse har navnlig en Rentenedsættelse af ca. 9000 Kr. fremkaldt Landstingets bestemte Modstand. Ministeriet havde ikke tidligere haft Grund til at vente en saadan, da det maatte antage, at Forudsætningen for, at Landstinget henviste Ministeriet til at forhandle direkte med Folkethinget, maatte være, at Landstinget ogsaa vilde være villigt til at gaa med til Offre for en Forstaaelse, forsaavidt en saadan maatte kunne opnaas. For sit Vedkommende maatte Ministeriet fastholde den med Folkethinget opnaaede Forstaaelse i alle dens Punkter, men, da det ikke vilde være nogen Hindring for Tilvejebringelsen af en regelmæssig Finanslov, opfordrede det Landstinget til at fremkomme med Forslag til Enigheds Tilvejebringelse paa en anden Basis, selv om denne maatte være uantagelig for Ministeriet. Det Forhandlingsforsøg, som indledes af Landstinget, og som gik ud paa Nedsættelse af de militære Bevillinger til et Beløb, som Ministeriet tidligere havde erklæret for uantageligt, førte ikke til noget Resultat. Finanslovsforslaget er derefter vedtaget af Folkethinget og af Landstinget i forskjellig Form, og det er saaledes bortfaldet. Da Ministeriet er overbevist om, at det ikke vil kunne lykkes det i rette Tid ad grundlovmæssig Vej at tilvejebringe en regelmæssig Finanslov, maa det anse det som sin Pligt ved sin betimelige Tilbagetræden at give Plads for et andet Ministerium, som, inden Gyldigheden af den midlertidige Finanslov udløber, kan skaffe tilveje enten en Finanslov eller en Forlængelse af den midlertidige Finanslov.

Konseilspræsidenten maatte derfor allerunderdanigst ansøge Hans Majestæt om allernaadigst at modtage hans og dermed hele Ministeriets Demission.

Hans Majestæt beklagede meget dette Resultat og spurgte, hvorfor dette Ministerium ikke kunde fortsætte Underhandlingerne med Thingene om en Finanslov. Da *Konseilspræsidenten* [Reedtz-Thott] herpaa havde svaret, at han ikke saa nogen Udsigt til en Forstaaelse, spurgte *Hans Majestæt*, hvorledes da et nyt Ministerium bedre skulde kunne tilvejebringe en saadan. Hertil bemærkede *Konseilspræsidenten* [Reedtz-Thott], at, naar Landstinget har reist en saa ihærdig

og hensynsløs Modstand mod Regjeringen, maa det sikkert antages, at det har haft Konsekvenserne for Øje, og at de, som have reist Kampen, maa være rede til at tage disse Konsekvenser, som ikke kunde være skjulte for nogen.

Hans Majestæt udtalte endvidere allernaadigst, at det ikke vilde være let at danne et nyt Ministerium efter dette, i hvilket saa mange fremragende Mænd have haft Sæde, og at Hans Majestæt betragter dets Afgang som et stort Tab for Staten.

Idet *Konseilspræsidenten* [Reedtz-Thott] takkede for denne allernaadigste Udtalelse, bemærkede han, at han var sig bevidst i de sidste 6 Uger at have udfoldet kraftige Bestræbelser for overensstemmende med Hans Majestæts til ham udtalte Ønske at opnaa en Forstaaelse mellem Regjeringen og Rigsdagen. Ligesom den tidligere Regjering i mange Aar ikke kunde skaffe Anerkjendelse i Folkethinget af den Forstaaelse, som den havde opnaaet med Landstinget, saaledes var nu det omvendte indtraadt, at Landstinget ikke vil gaa ind paa den Forstaaelse, som Regjeringen har opnaaet med Folkethinget.

Idet *Hans Majestæt* derefter forbeholdt Sin endelige allerhøjeste Beslutning, overdrog Allerhøjstsamme samtlige Ministre at vedblive at fungere.

Konseilspræsidenten [Reedtz-Thott] erklærede sig paa egne og Kollegers Vegne rede hertil, idet han dog allerunderdanigst maatte forbeholde sig, at en lovhjemlet Ordning med Hensyn til Finansloven i rette Tid var tilstede. . . .

Møde i statsrådet 21. maj 1897.

Under Kongens Forsæde. Samtlige Medlemmer til stede. . . .

Ministeren for Island [Rump] refererede allerunderdanigst Forstilling i Anledning af, at Althinget i den i 1895 afholdte ordentlige Samling istedenfor som i tidligere Samlinger at vedtage et Udkast til Forandringer i Forfatningslov for Islands særlige Anliggender af 5te Januar 1874, har valgt den Vej i saakaldte Thingsbeslutninger, som ere vedtagne med en noget forskjellig Affattelse i Althingets tvende Afdelinger, at rette en Anmodning til Regjeringen om at forelægge Forslag til Lov om Forandring af Forfatningen paa Grundlag

dels af de i Beslutningerne fremhævede særlige Punkter dels af de tidligere af Althinget vedtagne Forslag til Lov om Forfatningsforandringen, til hvilke Beslutninger sluttede sig den Adresse, til Hans Majestæt fra Althingets nederste Afdeling, som blev allerunderdanigst forelagt Allerhøistsamme i Statsraadmødet den 22de Mai f.A., og indstillede, at det allernaadigst maatte behage Hans Majestæt at bifalde, at der udstedes et allerhøjeste Budskab til Althinget overensstemmende med det Forestillingen vedlagte Udkast, og at Ministeren allernaadigst bemyndiges til ved Offentliggjørelsen af den paagjeldende Del af den her refererede Forestilling at sætte den islandske Almenhed i Kundskab om de Grunde, af hvilke de ommeldte af Althingets øverste og nederste Afdeling vedtagne Beslutninger ikke kunne tages tilfølg.

Hans Majestæt bifaldt Indstillingen og forsynede det forelagte Udkast til et Budskab med allerhøjeste Underskrift, samt meddelte Ministeren den begjærte Bemyndigelse til Offentliggjørelse af en Del af Forestillingens Indhold. . . .

Statsrådets forhandlinger
26. maj 1897—27. april 1900
H. E. Hørrings ministerium

Medlemmer af ministeriet H. E. Hørring var følgende:

Konseilspræsident og finansminister: tidligere indenrigsminister Hugo Egmont Hørring – udenrigsminister ad interim: tidligere marineminister Niels Frederik Ravn – minister for kirke- og undervisningsvæsen: biskop Hans Valdemar Sthyr – justitsminister: tidligere justitsminister Nicolai Reimer Rump indtil 28. aug. 1899; derefter konseilspræsident og finansminister Hugo Egmont Hørring – indenrigsminister: tidligere minister for kirke- og undervisningsvæsen Vilhelm Bardenfleth indtil 28. aug. 1899; derefter grosserer Ludvig Bramsen – landbrugsminister: godsejer Alfred Hage – minister for Island: tidligere minister for Island Nicolai Reimer Rump indtil 28. aug. 1899; derefter konseilspræsident og finansminister Hugo Egmont Hørring – krigsminister: oberst Christian Frederik Frands Elias Tuxen indtil 28. aug. 1899; derefter tidligere krigsminister Johan Gustav Frederik Schnack – marineminister: tidligere marineminister og udenrigsminister ad interim Niels Frederik Ravn.

Forhandlingerne for perioden 26. maj 1897–27. april 1900 er indført i den s. 425 beskrevne protokol F, pag. 73–212.

Møde i statsrådet 26. maj 1897.

Under Kongens Forsæde. Samtlige Medlemmer til stede.

Det tilførtes Protokollen, at det under 23de d.M. har behaget Hans Majestæt Kongen, efter at have modtaget den af Konseilspræsidenten indgivne Dimission, i Naade at entledige samtlige Ministre fra de dem hidtil allernaadigst betroede Ministerposter, nemlig: Konseilspræsident og Udenrigsminister Kammerherre og Hofjægermester Kjeld Thor Tage Otto Baron Reedtz-Thott til Baroniet Gavnø, Storkors af Dannebrog og Dannebrogsmænd, Marineminister, Viceadmiral Niels Frederik Ravn, Storkors af Dannebrog og Dannebrogsmænd.

Finansminister Kammerherre Hofjægermester Christian Ditlev Lüttichau til Stamhuset Tjele, Kommandør af Dannebrog og Dan-

nebrogsmænd, Minister for Kirke- og Undervisningsvæsenet Vilhelm Bardenfleth, Kommandør af Dannebrog, Indenrigsminister Hugo Egmont Hørring, Kommandør af Dannebrog og Dannebrogsmænd, Krigsminister, Oberst udenfor Nummer i Artilleriet Johan Gustav Frederik Schnack, Kommandør af Dannebrog og Dannebrogsmænd, Landbrugsminister Knud Sehested, Ridder af Dannebrog og Justitsminister og Minister for Island Nicolai Reimer Rump, Ridder af Dannebrog og Dannebrogsmænd, og at det under samme Dato har behaget Hans Majestæt Kongen allernaadigst at udnævne:

Fhv. Departementschef i Indenrigsministeriet Hugo Egmont Hørring, Kommandør af Dannebrog og Dannebrogsmænd til Konseilspræsident og Finansminister, Viceadmiral Niels Frederik Ravn, Storkors af Dannebrog og Dannebrogsmænd til Marineminister og Udenrigsminister ad interim. Fhv. Stiftamtmand over Aarhus Stift og Amtmand over Aarhus Amt Vilhelm Bardenfleth, Kommandør af Dannebrog til Indenrigsminister. Hofjægermester Alfred Hage til Oremandsgaard, Ridder af Dannebrog til Landbrugsminister, Biskop over Lolland-Falsters Stift, Dr. theol. Hans Valdemar Sthyr, Kommandør af Dannebrog og Dannebrogsmænd til Minister for Kirke- og Undervisningsvæsenet, Fhv. Amtmand over Hjørring Amt, Nicolai Reimer Rump, Ridder af Dannebrog og Dannebrogsmænd til Justitsminister og Minister for Island, og Oberst af Generalstaben Christian Frederik Frands Elias Tuxen, Kommandør af Dannebrog og Dannebrogsmænd, dekoreret med Fortjenstmedaillen i Guld, til Krigsminister. Det tilførtes fremdeles Protokollen, at Protokollen for Statsraadmødet den 21de Mai, da det daværende Ministerium imidlertid var bleven entlediget, er, efter at saavel Hans Kongelige Højhed Kronprindsen som de paagjeldende forhenværende Ministre vare gjorte bekjente med sammes Indhold, forinden nærværende Statsraadmødes Begyndelse, bleven oplæst for Hans Majestæt og af Allerhøistsamme ratihaberet.

Samtlige ovennævnte Ministre vare tilstede og toge Sæde i Statsraadet. . . .

Hans Majestæt udtalte sig derefter om Nødvendigheden af, at der foretages Skridt for at skaffe H.K.H. Prinds Christian fornøden Bolig og Udstyr for at sætte Hans Kongelige Højhed i Stand til at indgaa Ægteskab. Hans Majestæt henviste endvidere til, at det for Rigsdagen fremsatte Lovforslag om Udstyr til H.K.H. Prindsesse

Louise endnu ikke var vedtaget og opfordrede Konseilspræsidenten til at søge disse Sager fremmede.

Konseilspræsidenten [Hørring] skulde allerunderdanigt søge at efterkomme Hans Majestæts Befaling, men maatte dog bemærke, at han ikke turde vente at faa de nævnte Sager fremmede i denne Rigsdagssamling, som det var ønskeligt at kunne slutte, saasart Finansloven var vedtagen. . . .

Møde i statsrådet 1. juni 1897.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 25. juni 1897.

Under Kronprinsens Forsæde. Samtlige Medlemmer til stede.

Det tilførtes Protokollen, at der under 8de s.M. er gennem Konseilspræsidiets udfærdiget en Allerhøjeste Kundgjørelse, ifølge hvilken Hans Majestæt Kongen i Anledning af Sin forestaaende Reise til Udlandet har overdraget Regjeringens Førelse fra nysnævnte Dag til Hans Majestæts Hjemkomst til Hans Kongelige Høihed Kronprinsen. . . .

Møde i statsrådet 6. august 1897.

Under Kongens Forsæde. Samtlige Medlemmer til stede.

Det tilførtes Protokollen, at der under 15de f.M. er gennem Konseilspræsidiets udfærdiget en allerhøjeste Kundgjørelse, hvorefter Hans Majestæt, efter at være vendt tilbage fra Allerhøistsammes Reise til Udlandet, atter Selv har overtaget Regjeringens Førelse. . . .

Møde i statsrådet 3. september 1897.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 24. september 1897.

Under Kongens Forsæde. Kronprinsen fraværende. . . .

Marineministeren [Ravn] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Forslag til Lov om Søværnets Ordning.

Marineministeren bemærkede, at der ved dette Lovforslags Affattelse er, for saavidt muligt at imødekomme Henstillingen fra Folkethingsudvalget om det tidligere fremsatte tilsvarende Lovforslag, foretaget saadanne Reduktioner, som formentlig kunne forsvares, naar Besparelser overhovedet skulle tilstræbes, og han tilføjede, at det efter hans Mening vilde være forstandigt at gaa ind paa Nedsættelser af Marineministeriets ordinære Budgets Conti, endogsaa paa Kontoen for Nybygninger, naar man derved kunde opnaa Gjen-nemførelsen af dette Lovforslag, eftersom det nærværende Perso-nale er for ringe til det forhaandenværende Materiel.

På *Hans Majestæts* Henvendelse til Konseilspræsidenten, om Mi-nisteriet var enigt heri, svarede *Konseilspræsidenten* [Hørring], at Ministeriet ganske sluttede sig til Marineministerens Anskuelse, idet Uddannelsen af et dygtigt Personel kræver en ikke ringe Tid, og at det under eventuelle gunstigere Omstændigheder vil være muligt at indhente, hvad der maatte være forsømt ved nu at fremme Personel-lets Udvikling, selv om det maatte være paa Nybygningens Bekost-ning.

Hans Majestæt approberede derefter ovennævnte Lovforslag til Fremsættelse for Rigsdagen. . . .

Møde i statsrådet 1. oktober 1897.

Under Kongens Forsæde. Samtlige Medlemmer til stede. . . .

Finansministeren [Hørring] refererede en allerunderdanigst Fore-stilling angaaende Forslag til Finanslov for Finansaaret fra 1ste April 1898 til 31te Marts 1899.

Finansministeren meddelte nærmere Oplysning om det foreliggen-de Budgets finansielle Resultater og fremhævede særlig, at der var en væsentlig Stigning af Indtægterne sammenholdt med Finansloven for indeværende Aar, idet navnlig de indirekte Afgifter – Told og Ølskat – vare budgetterede med ca. 3 Millioner Kroner mere. Ogsaa Udgifterne vare imidlertid budgetterede ikke uvæsentlig højere. Idet *Konseils-præsidenten* [Hørring] anmodede *Hans Majestæt* om at ville give de enkelte Ministre Leilighed til at udtale sig, enhver for sit Budgets Vedkommende, skulde han tillade sig at tilføje en mere almindelig

Bemærkning angaaende Affattelsen af de militære Budgetter. Disse vare paa det Finanslovsforslag, der ligger til Grund for Finansloven for indeværende Finansaar, affattede saaledes, at man kun havde forlangt, hvad der maatte anses som nødvendigt, idet man haabede, at Folkethinget, naar Fordringerne saaledes vare nedsatte, skulde bevilge Budgetterne uden væsentlig Forandring. Som bekjendt gik dette Haab ikke i Opfyldelse. Under Finanslovskonflikten maatte Striden til med komme til at dreie sig om et Beløb af forholdsvis ringe Størrelse, nemlig 75.000 Kr., hvilket formentlig havde gjort Ministeriets Stilling til Konflikten mindre forstaaelig. Konseilspræsidenten mente vel nu som forrige Aar, at man havde handlet rigtigt ved at anstille det nævnte Forsøg paa at føre Finanslovsforslaget uden Konflikt gennem Folkethinget, men da dette Forsøg var bristet, havde han og hans Kolleger maattet finde det rigtigt paa det foreliggende Finanslovsforslag at gaa frem paa anden Maade, nemlig saaledes at der her forlangtes ikke alene, hvad der maatte anses som nødvendigt, men tillige hvad der maatte anses hensigtsmæssigt og forsvarligt til de militære Formaaals Fremme. De militære Budgetter vare derfor væsentlig større end forrige Aar, hvilket dog for Krigsministeriets Vedkommende ikke var saa stærkt fremtrædende, naar man alene saa paa Tallene; men paa det nævnte Budget var der ved Finansloven for indeværende Aar bevilget 455.000 Kr. til Bygning af Kaserne og en tilsvarende Post fandtes ikke paa det foreliggende Finanslovsforslag.

Paa allernaadigst Foranledning af *Hans Majestæt* fremhævede hver enkelt Minister derefter, hvad der var af særlig Interesse paa det paagjældende Ministeriums Budget. *Krigsministeren* [Tuxen] bemærkede med Hensyn til de overordentlige Bevillinger paa Krigsministeriets Budget, at der gennem disse tilstræbes et dobbelt Formaal dels at sætte Søbefæstningen i fuldstændig kampdygtig Stand dels at paabegynde Befæstningen af Havnestæderne for at kunne hævde Forbindelsen mellem Landsdelene. Krigsministeren udtalte i den Anledning Følgende: I Tilfælde af et Angreb paa Danmark, hvor Talen er om en Kamp for Landets Existens, maa vi paa Grund af den Kraft og Energi, hvormed en Fjende sandsynligt vil optræde imod os, være parate til saa at sige uden Varsel at kunne udfolde vore Stridskræfter, og dernæst maa i Betragtning af Landets geografiske Beliggenhed alt sættes ind paa at forsvare Sjælland, der vil blive det egentlige Angrebsobjekt, hvorimod et selvstændigt Forsvar af

Jylland, som nu er ganske blottet for befæstede Støttepunkter, vil være umuligt. Ved et Fredsbrud vil Fjenden fra første Færd og sandsynligvis allerede inden Krigserklæringens Udstedelse søge at afskjære Forbindelsen mellem Landsdelene og at forhindre vore Stridskræfters Koncentration til Sjælland. Cadrene for en jydsk Brigade maa derfor allerede i Fredstid være overførte til Sjælland, idet de to sjællandske Brigader ikke ville være tilstrækkelige til at tage Kystforsvaret op og heller ikke i Forbindelse med den øvrige Troppestykke paa Sjælland ville være istand til at gennemføre et haardnakket Forsvar af Fæstningen. Krigsministeren vil derfor senere udbede sig Hans Majestæts Bemyndigelse til at forelægge et Lovforslag om en Brigades Forflyttelse til Sjælland. Men til et kraftigt Forsvar af Sjælland fordrer desuden: at Søbefæstningen bringes i fuld kampdygtig Stand, at Flaadens Kampberedskab og Personale forøges, og at Havnestæderne befæstes, hvorved der kan gives Flaaden Mulighed for at operere i Store Belt. Som tidligere fremhævet gjælder det nemlig om ved et Fredsbrud at vedligeholde Forbindelsen mellem Landsdelene. Lykkes det ikke at overføre fra de andre Landsdele til Sjælland de Artillerister og Ingeniører, som her mangle til Kjøbenhavns Befæstning, vil Forsvaret af denne ikke kunne gennemføres.

Ogsaa i det Tilfælde, som vel snarere kan komme til at foreligge ved Udbrudet af en Krig mellem to eller flere Stormagter, at nemlig Danmarks Neutralitet er udsat for at blive krænket fornemmelig i Store Belt, vil det være nødvendigt at være forberedt som ovenfor angivet. Det er ikke nok, at Danmark erklærer sig neutral: det maa ogsaa være istand til virkelig at kunne hævde denne Neutralitet, og det er at vente, at Meddelelsen om Neutraliteten til de krigsførende Magter vil blive besvaret med deres Spørgsmaal om, hvorledes Danmark er forberedt paa at hindre Brud paa Neutraliteten.

Det behagede derefter *Hans Majestæt* at bemyndige Finansministeren til at fremlægge paa Rigsdagen det ovennævnte Finanslovforslag. . . .

Møde i statsrådet 6. november 1897.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 19. november 1897.

Under Kongens Forsæde. Kronprindsen fraværende.

Finansministeren [Hørring] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Forslag til Lov om Optagelse af et Statslaan i Udlandet og om Opsigelse til Udbetaling af 3½ % amortisable Statsobligationer.

Finansministeren bemærkede, at der under Finanslovforslagets 1ste Behandling i Folkethinget var fremkommet Udtalelser, som vidnede om Ønsket om en Konvertering af Statsgjelden. Det her foreliggende Lovforslag gaar dog kun ud paa Konvertering af den amortisable Del af Gjelden, af hvilken den største Del er paa udenlandske Hænder. Der er i den Anledning ført Forhandling om Stiftelse af et Laan paa 100 Millioner francs med et Konsortium af indenlandske og udenlandske Banker, hvilket Laan idag vil blive contraheret med Forbehold af dette Lovforslags Vedtagelse af Rigsdagen og Stadfæstelse af Hans Majestæt. Naar Beløbet for det nye Statslaan overskrider, hvad der er nødvendigt til Konvertering af de 59 Millioner Kr. amortisable Statsobligationer er det væsentligt begrundet i, at Lejligheden ønskes benyttet til tillige ved dette Laan at dække Udgifterne i Henhold til Loven af 8de Mai 1894 angaaende forskellige Jernbaneanlæg. Finansministeren udbad sig derhos Bemyndigelse til i det foreliggende Forslag at foretage følgende Ændringer, nemlig at der i § 2 c. tilføjes, at Opsigelsen skal ske »til en 1ste Januar eller en 1ste Juli«, og i § 2.e. at Obligationerne naar de forsynes med tysk og engelsk Text, tillige forsynes med Angivelse af Beløbet omsat fra francs til Rigsmark og Sterling.

Efter at *Hans Majestæt* havde konstateret, at *alle Ministre* vare enige i Forslaget, behagede det Allerhøistsamme at approbere Lovforslaget til Fremsættelse for Rigsdagen, samt at meddele Finansministeren Bemyndigelse til at foretage de nævnte Ændringer. . . .

Møde i statsrådet 18. december 1897.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 7. januar 1898.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 4. februar 1898.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 26. februar 1898.

Under Kongens Forsæde. Samtlige Medlemmer til stede. . . .

Konseilspræsidenten [Hørring] udbad sig allerunderdanigst Tillaelse til at fremsætte nogle Bemærkninger om den politiske Situation, saaledes som den foreligger, efterat Finanslovforslaget er blevet vedtaget af Folkethinget ved 2den Behandling, og efterat Ministrene have confereret med Udvalget om Ændringsforslag til 3die Behandling. For de civile Ministeriers Vedkommende vil Forslaget ikke frembyde større Vanskeligheder, om end enkelte Poster, navnlig en af Folkethingets Flertal nu foreslaaet Rentenedsættelse for Sorø Akademis og Kommunitetets Midler, ikke ere uden Betænkelighed. Anderledes er Forholdet med Hensyn til de militære Budgetter, særlig Krigsministeriets, idet Marineministeren mener at kunne modtage Marineministeriets Budget, saaledes som det nu er affattet. Men paa Krigsministeriets Budget, navnlig det saakaldte extraordinære, § 26, er der væsentlige Mangler, idet der paa den nævnte § ikkun er bevilget 375.300 Kr. Konseilspræsidenten vil dog først fremhæve, at den tidligere af Venstre i Folkethinget fremsatte Udtalelse om, at Regjeringen maatte vente, at man stadig vilde nedsætte extraordinære Bevillinger, ikke iaar er bleven gjentagen, og at Bevillingerne tværtimod ere noget større end i de to foregaaende Aar — selvfølgelig bortset fra Bevillingerne til Kaserneetablissementer (i 1896—97: 349.800 Kr., i 1897—98: 357.800 Kr., og iaar 375.300 Kr.), saa at man altsaa er gaaet bort fra Principet om den stadige Nedgang i Bevillinger til Krigsministeriet. Men det nu bevilgede Beløb er utilstrækkeligt, som Krigsministeren nærmere vil paa-vise. Konseilspræsidenten vil for sit Vedkommende kun udtale sig om den politiske Side af Sagen, — om man, naar de betydelige Nedsættelser fastholdes, bør gribe til overordentlige Midler for at opnaa tilstrækkelige Bevillinger. Det maa da erindres, at vi staar umiddelbart foran Folkethingsvalgene og, hvad Konseilspræsidenten lagde særlig Vægt paa, Landstingsvalg i September Maaned for den ene Halv-

del af Landstingets Vedkommende, og han skjønnede da ikke rettere, end at man maa være meget betænkelig ved at gjøre de militære Bevillinger til det Valgspørgsmaal, hvorom Valget fornemmelig skulde dreje sig. Det maatte i saa Fald befrygtes, at man derved vilde tabe meget betydeligt paa konservativ Side. For Landbrugets og Industriens Fremme vil man gjerne, at der bringes saameget ud af Statskassen som muligt, men Vælgerne kunne, som Forholdene for Tiden ere, ikke bringes til at faa Øjnene op for de militære Bevillingers Nødvendighed. Navnlig i Betragtning af Landstingsvalgene, gjelder det om intet at foretage, som kunde have til Følge, at Landstinget, vort forfatningsmæssige Bolværk, ikke vedblev at have en kraftig konservativ Karakter. Konseilspræsidenten vil derfor tilraade at tage den ordinære Finanslov paa de Vilkaar, som kunne opnaas gennem de endnu tilbagestaaende Forhandlinger med Rigsdagen, men med det udtrykkelige Forbehold, at Bevillingerne til Landets Forsvar ere utilstrækkelige. Han skulde tilføje, at Bestyrelsen for Landstingets Højre, med hvilken han har confereret, er enig med Ministeriet i, at det vil være utilraadeligt iaar at gaa til en Konflikt, som sikkert vilde ende med provisoriske Foranstaltninger.

Krigsministeren [Tuxen] beklager meget de foretagne Nedsættelser navnlig paa § 26, idet de paagjældende Bevillinger alle gaa ud paa betimelig i Fredstid at sikre en tilstrækkelig stor Beholdning af, hvad Forsvaret kræver, navnlig af Ammunition og andet Artilleriemateriale, og det er givet, at saa begrændsede Bevillinger som de, der ere givne i de sidste Aar, og som ogsaa kunne ventes iaar, ikke i Længden kunne fortsættes uden ubodelig Skade. Det vil i Farens Stund veje tungt i Vægtskaalen om Mangler, som de, der her forefindes, ikke ere afhjulpne. Krig kan komme med meget kort Varsel, og man kan da ikke i de faa Dage, der maaske gives til Krigsberedskab, være istand til at bøde paa Mangler, hvis Afhjælpning kun kan ske igjennem en længere Periode. Der er iøvrigt en Fare ved i Thingene for stærkt at fremhæve disse Mangler, eftersom de store Magter føre nøje Kontrol med alt, hvad her foretages i militær Henseende, og det er klart, at en Magt, som maatte have Planer mod os, vil betænke sig mere paa at medinddrage Danmark i Krigen, naar den ved, at vi ere godt forberedte. Naar vi bringe det dertil, at vor Modstandskraft maa respekteres, er en Krænkelse af vor Neutralitet mindre at befrygte. Krigsministeren omtalte flere af de nægtede Poster og

fremdrog saaledes bl. a. Nægtelsen af 46.000 Kr. til Omdannelse af 29 Cmt. Jernkanoner – til hvilke vi have rigelig Ammunition – til Haubitzer, hvorved vi for en meget ringe Sum vilde faa et særdeles brugbart Vaaben. I andre mindre Stater, som Schweiz, Norge o. s. v. har man ved en Kraftanstrengelse i nogle faa Aar søgt at bringe Forsvarsvæsenet paa ret Kjøb, hos os trække alle Anskaffelser ubeskrivelig i Langdrag. Men hvor strengt nødvendige end alle de strøgne Poster ere, og hvor evident det end er, at det ikke kan blive saaledes ved, er Krigsministeren dog enig med Konseilspræsidenten i, at de nærværende politiske Forhold ere saadanne, at der ikke iaar bør gribes til overordentlige Foranstaltninger for at opnaa dem.

Marineministeren [Ravn] er ogsaa af den Mening at burde fraraade Konflikt af Hensyn til den politiske Situation, uagtet ogsaa han for sit Budgets Vedkommende maa hævde, at dette ikke er tilfredsstillende.

Hans Majestæt vilde haabe, at det ikke blev for sent, at Folket kom til Erkjendelse af Nødvendigheden af i Fredstid at afhjælpe alle de Mangler ved vort Forsvar, som da kunne afhjælpes, for at det ikke skulde gaa os som i 1864. . . .

Møde i statsrådet 19. marts 1898.

Under Kongens Forsæde. Samtlige Medlemmer til stede.

Indenrigsministeren [Bardenfleth] refererede først en allerunderdanigst Forestilling angaaende Udskrivning af nyt almindeligt Valg til Folkethinget Tirsdagen den 5te April d.A.

Paa allernaadigst dertil given Foranledning af *Hans Majestæt* udtalte *Ministeren for Kirke- og Undervisningsvæsenet* [Sthyr], at han vel ikke havde været uden Betænkelighed ved, at Valgene til Folkethinget fastsattes til en Dag i den stille Uge, men at han dog havde ment, at dette vilde være at foretrække fremfor den Uro, som Agitationen for Valgene vilde have medført, naar disse udsattes til en Dag efter Paaske.

Hans Majestæt bifaldt derefter Indstillingen og forsynede det forelagte Aabne Brev angaaende Udskrivning af bemeldte Valg med allerhøjeste Underskrift. . . .

Møde i statsrådet 26. marts 1898.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 6. april 1898.

Under Kongens Forsæde. Samtlige Medlemmer til stede.

Konseilspræsidenten [Hørring] begyndte med at omtale de igaar stedfundne Valg til Folkethinget, og i Forbindelse hermed berørte han Spørgsmaalet om Rigsdagens Indkaldelse, for at Valgbrevene kunde blive prøvede, men tilføjede, at der efter hans Mening ikke var nogen Grund dertil, da alle Valgene, saavidt han kunde skjønne, med en enkelt Undtagelse syntes utvivlsomme, saa at Valgbrevenes Prøvelse ikke vilde kunne optage den til ordinær Tid sammentrædende Rigsdag i mange Dage.

Indenrigsministeren [Bardenfleth] sluttede sig hertil, idet han bemærkede, at mulige Klager over Overtrædelser ved Valgene, som maatte indkomme til Indenrigsministeriet, vilde kunne sendes de paagjeldende Retsbetjente til Undersøgelse, saa at Resultatet af disse eventuelle Undersøgelser kunde foreligge til Efteraaret.

Paa Foranledning af *Hans Majestæt* udtalte ogsaa *de øvrige Ministre* deres Tilslutning til Konseilspræsidentens Anskuelse. . . .

Krigsministeren [Tuxen] refererede en allerunderdanigst Forestilling om, at det allernaadigst maatte behage Hans Majestæt i Anledning af Allerhøjstsammes forestaaende Fødselsdag at benaade forhenværende Menig ved 20de Bataillon, nu Forbedringshusfange, Kristen Rasmussen.

Krigsministeren [Tuxen] bemærkede i den Anledning allerunderdanigst, at den ovennævnte hører til en Sekt, der kaldes »Syvende Dags Adventister«, for hvilke Helligholdelsen af den 7de Dag, Sabbaten, regnes som en Guds Befaling, saa at der intet Arbejde maa foretages paa denne Dag. Han har derfor vægret sig ved at udføre nogen militær Tjeneste om Lørdagen og har haardnakket fastholdt denne Vægning trods alle Formaninger og trods Anvendelse af alle de Straffe, som de militære Love raader over, indtil han endelig ved Krigsretsdøm af 28de Januar d.A. dømtes til 8 Maaneders Forbedringshusarbejde. Han har nu siddet i Forbedringshuset i 2 Maaneder, hvor hans Opførsel er upaaklagelig, undtagen forsaavidt han vægrer sig ved at

arbejde om Lørdagen. Han bærer sin Straf som en Martyr for en god Sag. Krigsministeren indstillede ham til Benaadning, eftersom det syntes ham tvivlsomt, hvorvidt Straf med Strafarbejde var en naturlig Straf i det foreliggende Tilfælde; i ethvert Fald var der for Følelsen noget stødende i, at en Mand, som for sin Tros Skyld var ulydig mod den menneskelige Lov, straffedes med Forbedringshusarbejde. Spørgsmaalet var, om en Benaadning kunde tænkes at medføre mislige Konsekvenser. Men Krigsministeren fandt, at den Opmuntring, som andre, hvis Tro forbyder dem at tjene som Militær paa enkelte Dage eller i det Hele, kunde finde i denne Benaadning, formentlig kunde modvirkes ved Henpegning paa den lange Række af Straffe, som den her omtalte havde gennemgaaet. Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet har ogsaa ledsaget et Andragende fra Moderen om Sønnens Benaadning med sin varmeste Anbefaling, hvilket *Ministeren for Kirke- og Undervisningsvæsenet* [Sthyr] nærmere begrundede.

Hans Majestæt bifaldt derefter allernaadigst Indstillingen om den ovennævnte Løsladelse af Straffeanstalten den 8de d.M.

Møde i statsrådet 29. april 1898.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 4. juni 1898.

Under Kongens Forsæde. Samtlige Medlemmer til stede. . . .

Konseilspræsidenten [Hørring] refererede derefter en af ham og *Krigsministeren* [Tuxen] underskreven allerunderdanigst Forestilling angaaende Bemyndigelse for Krigsministeren til paa forventet Tillægsbevilling for Finansaaret 1898-99 at træffe Foranstaltning til Afhjælpning af Mangler ved Kjøbenhavns Søbefæstning. Konseilspræsidenten udtalte, at den ved Krigen mellem de Forende Stater af Amerika og Kongeriget Spanien skabte Situation vel allerede for Ministeriets Medlemmer havde fremkaldt Drøftelse af de ved vort Forsvar tilstedeværende Mangler, men efter at det havde behaget *Hans Majestæt* til Krigsministeren at rette særlig Opfordring til nærmere Overvejelse af denne Sag, havde den været forhandlet af

Ministrene i Forening, og Resultatet deraf forelaa nu i den allerunderdanigst Forestilling, som Konseilspræsidenten med Hans Majestæts Samtykke oplæste. Overensstemmende med denne Forestillings Indhold indstillede Konseilspræsidenten: at det maatte behage Hans Majestæt allernaadigst at bemyndige Krigsministeren til paa forventet Tillægsbevilling for indeværende Finansaar at afholde en Udgift af Kr. 500.000 til at afhjælpe de ved Kjøbenhavns Søbefæstning stedfindende, i Forestillingen omforklarede væsentlige Mangler. Efterat saavel *Hans Kongelige Høihed Kronprinsen* som *samtligge Ministre* paa Opfordring af Hans Majestæt havde erklæret sig enige i Indstillingen, blev denne af *Hans Majestæt* allernaadigst approberet. . . .

Møde i statsrådet 15. juli 1898.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 3. september 1898.

Under Kongens Forsæde. Samtlige Medlemmer til stede. . . .

Udenrigsministeren [Ravn] udbad sig allerunderdanigst Tilladelse til at oplæse en fra den Kongelige Gesandt i St. Petersborg modtagne Beretning, hvorved Kammerherre Løvenørn fremsender en ham af den russiske Udenrigsminister d.d. 24/12 August tilstillet Rundskrivelse til alle ved Hoffet i St. Petersborg accrediterede Representanter for fremmede Magter. Ved denne Note, som Ministeren ligeledes oplæste, indbyder Grev Mauravieff ifølge Keiserens Befaling, de nævnte Staters Regjeringer til en international Conference, hvis Hver skal være at søge at finde Midler til at sikkre alle Folkeslag en sand og varig Freds Velgjerninger og fremfor alt at sætte en Grændse for de nærværende Rustningers progressive Udvikling. Denne Conference formenes eventuelt at kunne træde sammen i St. Petersborg i Slutningen af dette eller i Begyndelsen af næste Aar. Ministeren udbad sig Hans Majestæts allernaadigste Bemyndigelse til at meddele den russiske Regjering, at Hans Majestæt med levende Interesse er bleven bekjendt med den russiske Keisers Forslag og med den største

Sympathi modtager Indbydelsen til at lade Sig repræsentere paa den paatænkte Conference.

Hans Majestæt gav Udenrigsministeren den begjærte Bemyndigelse. . . .

Justitsministeren [Rump] refererede dernæst en allerunderdanigst Forestilling, hvorved indstilles, at Fange nr. 60 i Horsens Straffeanstalt Jørgen Salomonsen Hougaard løslades af Straffeanstalten fra den 22de d.M., imod at han for stedse forlader Landet, og saaledes at han, forsaavidt han maatte vende her tilbage, strax vil være paany at indsætte i Straffeanstalten til Udstaaelse af den resterende Del af Straffen.

Justitsministeren bemærkede, at Hovedmotivet til Indstillingen var dette, at bemeldte Straffefange, som den 22de September vil have siddet 8 Aar af de ham idømte 10 Aar i Tugthuset, da paa Grund af det af ham i Straffeanstalten udviste gode Forhold i Henhold til Anordning af 13de Februar 1873 ifølge Fængsels Bestyrelsens Indstilling vil have Adgang til den saakaldte betingede Benaadning, der i Praxis bliver enhver Straffefange til Del, der opfylder de for samme opstillede Vilkaar. Naar en Fange har erholdt saadan Benaadning, har han at begive sig til sin Hjemstavn og i den tilbagestaaende Del af Straffetiden at forblive der under Tilsyn af Politimesteren, der vaager over, at han udviser det gode Forhold, som er en Betingelse for, at han ikke paany indsættes i Straffeanstalten til Lidelse af den fulde Straf. Da den betinget Benaadede iøvrigt er Herre over sin Gjøren og Laden, vil det særlige ved denne Benaadning i Modsætning til fuld Benaadning for Folk i Almindelighed fremtræde som noget uvæsentligt. I det foreliggende Tilfælde, hvor det drejer sig om en Forbryder, som i sin Hjemstavn har begaaet et meget stort Antal grove Forbrydelser, vilde hans Hjemkomst før Udløbet af den fulde Straffetid derfor tit gjøre et ugunstigt Indtryk paa Beboerne. Det vilde efter Justitsministerens Formening være at foretrække, at Fangen benaadedes med Forpligtelse til for bestandig at forlade Landet. Dette turde derhos være det gavnligste for Forbryderen, der derved lettere vilde blive i Stand til at begynde et nyt bedre Liv.

Efterat saavel *Hans Kongelige Højhed Kronprinsen* som *de øvrige Ministre* af Hensyn til den forestaaende betingede Benaadnings af Justitsministeren paaviste Virkemaade, som for Befolkningen giver den Udseende som en fuldstændig Benaadning, havde sluttet sig

til Justitsministerens Indstilling, behagede det *Hans Majestæt* allernaadigst at bifalde samme. . . .

Møde i statsrådet 23. september 1898.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 1. oktober 1898.

Under Kongens Forsæde. Samtlige Medlemmer til stede. . . .

Konseilspræsidenten [Hørring] refererede dernæst en af ham og *Krigsministeren* [Tuxen] underskrevet allerunderdanigst Beretning angaaende Anvendelsen af den i allerhøjeste Resolution af 4de Juni d.A. omhandlede Bevilling til Afhjælpning af Mangler ved Kjøbenhavns Søbefæstning.

Konseilspræsidenten [Hørring] udtalte, at, da den nævnte allerhøjeste Resolution blev meddelt, kunde Udgifterne ved Gjennemførelsen af de paagjældende Foranstaltninger kun opgives rent kalkulatorisk, og det havde nu vist sig, at Anskaffelsen af Ammunition var bleven billigere, men Forstærkningen af Trekrone dyrere end paa-regnet; det var derhos blevet anset som hensigtsmæssigt at foretage nogle, iøvrigt mindre væsentlige Afbøvelser fra den oprindelige Plan, saaledes som angivet i den allerunderdanigste Beretning, hvilken *Konseilspræsidenten* med *Hans Majestæts* Samtykke oplæste. Overensstemmende med denne indstillede *Konseilspræsidenten*, at det maatte behage *Hans Majestæt* allernaadigst at approbere den i Forestillingen omforklarede Anvendelse af den i den allerhøjeste Resolution af 4de Juni d.A. omhandlede Bevilling til Afhjælpning af Mangler ved Kjøbenhavns Søbefæstning.

Denne Indstilling blev af *Hans Majestæt* allernaadigst bifalden. . . .

Møde i statsrådet 21. oktober 1898.

Under Kongens Forsæde. Samtlige Medlemmer til stede.

Det tilførtes Protokollen af *Hans Majestæt* under 1ste Oktober d.A. har tilstillet *Konseilspræsidenten* et allerhøjeste Budskab, hvorved

Hans Majestæt overdrager til Konseilspræsidenten at bringe Rigsdagen Budskabet om, at Hendes Majestæt Dronning Louise Torsdagen den 29de September kl. 5½ Morgen er hensovet i Herren. . .

Krigsministeren [Tuxen] vilde allerunderdanigst tillade sig foreløbig at foredrage for Hans Majestæt Spørgsmaalet, om der ikke burde nedsættes en Forsvarskommission bestaaende af 5–6 Medlemmer af Landstinget og ligesaa mange Medlemmer af Folkethinget samt 3–4 højere Officerer foruden en General som Kommissionens Formand til Drøftelse af Forsvarsvæsenet for Krigsministeriets Vedkommende i dets hele Sammenhæng, altsaa alle Spørgsmaal vedrørende Hæren og Befæstningsanlægene. Det kan efter Ministerens Formening i Længden ikke gaa, at Bevillingerne paa § 26 til Krigsministeriet holdes nede paa de i de sidste Finansaar bevilgede ringe Beløb, der med hvert Aar blive mere og mere utilstrækkelige til at fyldestgøre de militære Krav. Bevillingerne paa § 22 til Beløb af ca. 10 Millioner tabe deres Værd ved en saadan stadig Beskjæring af § 26. Ogsaa andre vigtige Spørgsmaal fordre en snarlig Løsning, saaledes Sikringen af Forbindelsen mellem Landsdelene og Overførelsen af en jydsk Brigade til Sjælland, hvor Forsvaret maa ventes koncentreret, medens, som Forholdene for Tiden ere, største Delen af Kræfterne ikke ere paa Sjælland. Overhovedet er der for Tiden meget liden Harmoni i Forsvarsvæsenets Ordning. For en saadan udvalgt Kommission vilde Krigsministeren gennem de militære Medlemmer kunne i Fortrolighed udtale sig ganske anderledes frit om de tilstedeværende Mangler end i Rigsdagssalene, hvorfra hvert Ord kommer til alles, ogsaa Udlandets Kendskab.

Konseilspræsidenten [Hørring] mener, at det turde være Umagen værd at gjøre Prøve med en saadan Kommission, uagtet han ikke er blind for Faren for en saadan. Men det forekommer ham, at der, saaledes som vi ere stillede, ikke er anden Udvej, og det er da ogsaa ikke alene Oppositionen, men ogsaa Højre som kalder paa en saadan Kommission. Tanken er her fremsat for Hans Majestæt, fordi det ikke er usandsynligt, at man under Finanslovforslagets 1ste Behandling vil komme ind paa Sagen. Dersom Hans Majestæt maatte bifalde Tanken, vil Sagen senere blive udførligere refereret.

Marineministeren [Ravn] ønsker ialfald ikke foreløbig, at Kommissionen nedsættes ogsaa for Flaadens Vedkommende, idet Forholdene stille sig anderledes for Flaaden end for Hæren. Derimod

maatte han ønske i en nær Fremtid at fremsætte for Rigsdagen Lovforslag om Søværnets Ordning med tilhørende Forslag til Lov angaaende nogle Lønningsbestemmelser ved Søværnet, begge i alt væsentligt affattede som de tidligere fremsatte tilsvarende Lovforslag, og han udbad sig i den Anledning Hans Majestæts allernaadigste Bemyndigelse til eventualiter at foredrage disse Lovforslag for Hans Majestæt ved Kabinetts Referat. Først naar dette Forslag atter maatte blive afvist, vil der være Anledning til at underkaste Forsvarsvæsenet ogsaa for Søværnets Vedkommende Drøftelse i den paatænkte Kommission, i hvilken da et vist Antal Søofficerer maatte have Sæde.

Hans Majestæt tvivlede om den Nytte, som en saadan Kommission, i hvilken mange Ikke-Sagkyndige vilde faa Plads, kunde gjøre, men vilde dog slutte sig til Tanken, naar Ministeriet ansaa Kommissionens Nedsættelse for ønskelig. Hans Majestæt gav derhos Marineministeren den begjærte Bemyndigelse til eventualiter at referere de ovennævnte Lovforslag gjennem Cabinettet med Forbehold af senere Korroboration i Statsraadet. . . .

Møde i statsrådet 18. november 1898.

Under Kronprinsens Forsæde. Samtlige Medlemmer til stede.

Det tilførtes Protokollen, at der under 12te d.M. er gennem Konseilspræsidiets udfærdiget en Kongelig Kundgjørelse, ifølge hvilken Hans Majestæt i Anledning af Allerhøistsammes forestaaende Reise til Udlandet har overdraget Regjeringens Førelse fra nysnævnte Dag til Hans Majestæts Hjemkomst til Hans Kongelige Højhed Kronprinsen. . . .

Møde i statsrådet 7. december 1898.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 19. december 1898.

Under Kronprinsens Forsæde. Samtlige Medlemmer til stede. . . .

Udenrigsministeren [Ravn] henlede alle underdanigst Opmærksomheden paa et imorges i Bladene optaget Telegram, hvorefter

Kommuneforstanderne i Sundeved havde modtaget en fortrolig Skrivelse fra Landraaden i Sønderborg, hvorved det paalægges dem at give alle Forældre – dansksindede preussiske Undersaatte – som have Børn i Skole i Danmark, Tilhold om at tage disse hjem inden den 20de d.M., idet i Vægningstilfælde danske Undersaatte i de paa-gjældende Kommuner ville blive udviste.

Det nævnte Forhold saavel som Udvisningen af danske Undersaatte fra Sønderjylland i Almindelighed var derefter Gjenstand for Forhandling. . . .

Møde i statsrådet 20. januar 1899.

Under Kongens Forsæde. Samtlige Medlemmer til stede.

Det tilførtes Protokollen, at der under 31. December f.A. er gennem Konseilspræsidiets udfærdiget en allerhøjeste Kundgjørelse, ifølge hvilken Hans Majestæt efter at være vendt tilbage fra Allerhøistsammes Reise til Udlandet, atter selv har overtaget Regjerin-gens Førelse.

Møde i statsrådet 3. februar 1899.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 24. februar 1899.

Under Kongens Forsæde. Samtlige Medlemmer til stede. . . .

Indenrigsministeren [Bardenfleth] vilde derhos allerunderdanigst tillade sig at meddele, at han under Forhandlingerne med det Udvalg, som af Folkethinget er nedsat i Anledning af det af Regjerin-gen fremsatte Forslag til Lov om Handelspladsernes kommunale Styrelse m.v. havde tiltraadt dette Udvalgs Forslag, at Lovforslaget ændredes derhen, at den ved samme tilsigtede Reform indskrænkes til, at Løgstør, Nørre-Sundby og Silkeborg Kommuner oprettes til Kjøbstæder, medens Forholdet forbliver uforandret for Frederiksværks

og Marstals Vedkommende, og at Frederiksberg Kommune udskilles fra Københavns Amtsraadsreds. I Overensstemmelse hermed ere tvende Lovforslag udarbejdede i Indenrigsministeriet, og under Forudsætning af, at det maatte anses hensigtsmæssigt, at disse Lovforslag fremsættes af Regjeringen – og ikke af Udvalget – udbad Ministeren sig allerunderdanigst Hans Majestæts Bemyndigelse til, at den allerunderdanigste Forestilling angaaende disse Lovforslags allerhøjeste Approbation forelagdes Hans Majestæt gennem Cabinetet, saaledes at de eventuelle allerhøjeste Resolutioner corroboreredes i det næste Statsraadmøde. *Hans Majestæt* gav Indenrigsministeren den begjerte eventuelle Bemyndigelse. . . .

Møde i statsrådet 24. marts 1899.

Under Kongens Forsæde. Samtlige Medlemmer til stede. . . .

Konseilspræsidenten [Hørring] bemærkede derefter allerunderdanigst, at Rigsdagens Slutning formentlig vil kunne finde Sted før Paaske, naar Finanslovforslaget Tirsdag eller Onsdag i næste Uge er bleven endelig vedtaget. Vel er der endnu flere Uoverensstemmelser mellem de to Thing, men af disse vil den, som angaar den af Folkethinget indsatte Bevilling af 200.000 Kr. som Forhøjelse af Statens Tilskud til Kommunernes Udgifter ved Alderdomsunderstøttelse, formentlig kunne fjærnes ved et særligt Lovforslag, til hvis Fremsettelse for Rigsdagen Indenrigsministeren idag vilde anholde om Hans Majestæts Samtykke, og hvad angaar den paa Marineministeriets Budget oprindelig opførte Bevilling af 148.000 Kr. til Udsendelse af Krydserfregatten Fyn til Siam og de østasiatiske Farvande, som Folkethinget har ment kunde iværksættes ved Hjælp af Udrustningskontoen alene, – en Bevilling, paa hvilken Handelsstanden lægger megen Vægt, da vil et Forslag om Optagelse paa Indenrigsministeriets Budget – som en Udgift i Handelens og Skibsfartens Interesse – af et Beløb af 100.000 Kr., hvortil Tilskudet kan indskrænkes, efterat en Kreds af Handelsstandens Medlemmer har stillet et Beløb af 50.000 Kr. til Regjeringens Raadighed, – blive fremsat og vedtaget i Landstinget, ligesom der er sikker Udsigt til, at det vil blive accepteret af Folkethinget. Tillægsbevillingslovforslaget vil blive vedtaget med Udeladelse af de ofte omtalte 520.000 Kr.

til Afhjælpning af Manglerne ved Søbefæstningen. Af de øvrige fremsatte vigtigere Lovforslag er Skoleloven vedtaget, og Lovforslaget om Formuesforholdet mellem Ægtefæller kan ventes bragt til Ende. Iøvrigt er der ikke udrettet meget i denne Samling. Forhandlingerne, som Konseilspræsidenten har ført med Ordføreren for Folkethingets Udvalg angaaende Toldloven, give ikke Udsigt til, at der i Aar kan naas frem til en Løsning af de omstridte Punkter. Da Konseilspræsidenten altsaa, som Forholdene nu stille sig, maa anse det tilraadeligt, at Rigsdagen sluttes, naar Finanslovforslaget er vedtaget, udbeder han sig Hans Majestæts allerhøjeste Bemyndigelse til at maatte forelægge Hans Majestæt den allerunderdanigste Forestilling om Rigsdagens Slutning ved Kabinetets Referat, hvortil *Hans Majestæt* allernaadigst gav Samtykke.

Indenrigsministeren [Bardenfleth] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Forslag til Lov om Forandring i Lov om Alderdomsunderstøttelse af 9de April 1891 § 9.

Indenrigsministeren bemærkede, at Utilstrækkeligheden af Statskassens Tilskud til Kommunernes Udgifter til Alderdomsunderstøttelse ikke er begrundet i en Forhøjelse fra Kommunernes Side af selve Understøttelserne, men i den stadige Stigning i Antallet af de Personer, som ifølge Loven have Adgang til denne Understøttelse, hvilket atter er foranlediget ved, at mange efter Lovens Ikrafttræden stræbe efter det 50de Aar at klare sig uden at ty til Fattigvæsenet for saaledes, naar de opnaa 60 Aars Alderen, at kunne nyde godt af Alderdomsunderstøttelsen. En Revision af Loven er derfor nødvendig, men da en saadan vil kræve Tid, turde der være Anledning til at indskrænke sig til at fremsætte det foreliggende Lovforslag, hvorved Kommunerne indtil videre opnaa at faa refunderet Halvdelen af de til Alderdomsunderstøttelse udredede Beløb og navnlig ogsaa at faa fuld Refusion for Halvdelen af deres Udgifter i 1897, for hvilket Aar der ved Fordelingen i Finansaaret 1898-99 mangler 84.000 Kr. I det allerunderdanigst forelagte Lovforslag udbeder Ministeren sig allerhøjeste Bemyndigelse til at forandre Ordene »i Finansaaret 1899-1900 stedfindende Fordeling til«, saaledes at Loven første Gang anvendes til Supplering af den »i Finansaaret 1898-99 stedfundne Fordeling« hvorhos Ministeren ønsker allerhøjeste Bemyndigelse til at omskrive Bemærkningerne til Lovforslaget.

Hans Majestæt approberede bemeldte Lovforslag til Fremsættelse for Rigsdagen med de af Ministeren omtalte Ændringer. . . .

Landbrugsministeren [Hage] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Stadfæstelse af den af Rigsdagen vedtagne Lov om Tilvejebringelse af Jordlodder for Landarbejdere. Ministeren bemærkede, at uagtet denne Lov indeholder adskillige svage Punkter, idet det saaledes kan have sin Betænkelighed, at det Laan, som af Staten kan forlanges udbetalt til Erhvervelse af Jord efter Lovens Bestemmelser, er sat til et Beløb, der svarer til $\frac{9}{10}$ af Ejendommens Laaneværdi, mener han, at det dog under de nærværende Forhold er heldigt, at Loven, som skal underkastes Revision inden 5 Aar efter dens Ikrafttræden, og som saaledes fremtræder som et Forsøg, er bleven ført igjennem efter 3 Aars Forhandlinger.

Bemeldte Lov blev af *Hans Majestæt* stadfæstet.

Ministeren for Kirke- og Undervisningsvæsenet [Sthyr] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Stadfæstelse af den af Rigsdagen vedtagne Lov om forskellige Forhold vedrørende Folkeskolen.

Efterat have gennemgaaet Lovens enkelte Bestemmelser, udtalte Ministeren sin Tilfredshed med, at det var lykkedes efter 4 Aars Forhandlinger at gennemføre denne Lov, som, trods enkelte, dog mindre væsentlige svage Punkter, betegnede et virkeligt og betydeligt Skridt fremad til Forbedring af vort almindelige Skolevæsen, og som sikkert vilde blive hilset med Glæde af Lærerstanden.

Hans Majestæt stadfæstede den ovennævnte Lov. . . .

Møde i statsrådet 29. marts 1899.

Under Kongens Forsæde. Samtlige Medlemmer til stede. . . .

Finansministeren [Hørring] refererede endvidere en allerunderdanigst Forestilling angaaende Stadfæstelse af den af Rigsdagen vedtagne Lov om Forandring af Lov af 20de November 1876 om Pensionering af Underbefalingsmænd og Menige samt de med disse Klasser ligestillede af Hæren og Søværnet. Efterat *Hans Majestæt* meget havde beklaget, at denne Lov ikke kunde komme de gamle tidligere afskedigede, hæderlige Underofficerer, af hvilke mange

havde gjort Krigen med, til Gode, forsynede Hans Majestæt Loven med allerhøjeste Stadfæstelse. . . .

Møde i statsrådet 7. april 1899.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 17. maj 1899.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 24. maj 1899.

Under Kongens Forsæde. Landbrugsministeren og Ministeren for Kirke- og Undervisningsvæsenet fraværende.

Justitsministeren [Rump] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvorved indstilles, at Tjenestekarl Niels Peter Olsen, om hvem det under et inden Svenstrup Birks Politiret optaget Forhør er oplyst, at han har gjort sig skyldig i falsk Anmeldelse, fritages for at sættes under Tiltale for det af ham saaledes udviste Forhold.

Hans Majestæt fandt vel, at, da Paagjældende var Skyld i, at den Dreng, hvem den falske Anmeldelse angik, af sin Husbond havde faaet en uforskyldt Revselse, burde han ialfald erlægge en Bøde, men da saavel *Hans Kongelige Højhed Kronprinsen* som *samtlige tilstedeværende Ministre*, navnlig i Betragtning af at den Paagjældende maatte anses som mindre tilregnelig og ved at sidde i Varetægtsarrest havde faaet en alvorlig Advarsel, sluttede sig til Justitsministerens Indstilling, bifaldt *Hans Majestæt* allernaadigst samme. . . .

Møde i statsrådet 21. juli 1899.

Under Kronprinsens Forsæde. Krigsministeren fraværende.

Det tilførtes Protokollen, at der under 9de juli d.A. er gennem Konseilspræsidiets udfærdiget en allerhøjeste Kundgjørelse, ifølge hvilken Hans Majestæt, i Anledning af Allerhøjstsammes forestaaende Reise til Udlandet, har overdraget Regjeringens Førelse fra nysnævnte Dag indtil Hans Majestæts Hjemkomst, til Hans Kongelige Højhed Kronprinsen. . . .

Møde i statsrådet 9. september 1899.

Under Kongens Forsæde. Samtlige Medlemmer til stede.

Det tilførtes Protokollen, at der under 21. August d.A. er gennem Konseilspræsidiets udfærdiget en allerhøjeste Kundgjørelse, ifølge hvilken Hans Majestæt Kongen, efter at være vendt tilbage fra Allerhøistsammes Reise til Udlandet, Selv har overtaget Regjeringens Førelse. Det tilførtes endvidere Protokollen, at det under 28de f.M. har behaget Hans Majestæt Kongen at entledige efter Ansøgning i Naade og med Pension Indenrigsminister V. Bardenfleth, Kommandør af Dannebrog og Dannebrogsmænd, Justitsminister og Minister for Island N. R. Rump, Kommandør af Dannebrog og Dannebrogsmænd, og Krigsminister, Oberst udenfor Nummer af Fodfolket C. F. F. E. Tuxen, Kommandør af Dannebrog og Dannebrogsmænd, dekoreret med Fortjenstmedaillen i Guld, fra de dem hidtil allernaadigst betroede Embeder, og allernaadigst at udnævne Oberst i Artilleriet Johan Gustav Frederik Schnack, Kommandør af Dannebrog og Dannebrogsmænd, til Krigsminister og Grosserer Direktør for nye danske Brandforsikringsselskab Ludvig Bramsen, Ridder af Dannebrog og Dannebrogsmænd, til Indenrigsminister, samt lige allernaadigst at bifalde, at Ledelsen af Justitsministeriet og Ministeriet for Island midlertidigt overdrages til Konseilspræsident og Finansminister H. E. Hørring, Storkors af Dannebrog og Dannebrogsmænd. Begge de nysnævnte Ministre toge idag Sæde i Statsraadet. . . .

Ministeren for Island [Hørring] vilde desuden allerunderdanigst tillade sig at give en foreløbig Meddelelse om, hvad der i Forfatningssagen i Aar er foregaaet i Althinget. De tidligere ved privat Initiativ fremsatte Forslag om Forandringer i den for Island gjeldende Forfatningslov af 5te Januar 1874 indeholdt alle mere eller mindre stærke Brud paa det Retsgrundlag, paa hvilket den særlige islandske Forfatning hviler. Men i Aar er der ogsaa ved privat Initiativ fremsat et moderat Forslag, som gaar ud paa i alt væsentligt at bibeholde den nærværende Ordning, dog med den Ændring at der skal være en særlig Minister for Island, der ikke beklæder noget andet Ministerembede i Danmark, og at denne Minister skal være det islandske Sprog mægtig og skal møde i Althinget og forhandle med dette, samt være ansvarlig overfor Althinget for Regjeringens Fø-

relse i det Hele. En væsentlig Mangel ved den nærværende Ordning vilde herved blive afhjulpen, idet det ikke kan nægtes, at Justitsministeren mangler det nødvendige personlige Kjendskab til de islandske Forhold, og at Forhandlingerne imellem Regjeringen i Kjøbenhavn og Althinget ere langvarige og besværlige, hvilket ikke mindst føles, naar Lovforslag fremsættes ved privat Initiativ. Ved det ovennævnte Forslag er ogsaa bortfalden den uheldige, ved en Incurie i Forfatningsloven indkomne Bestemmelse, hvorefter Althinget skal opløses, naar det har vedtaget en Forfatningsændring, idet der ved Forslagets Bestemmelser om saadanne Ændringer er tilføjet de udfaldne Ord: »og Regjeringen vil fremme Sagen«, hvorved Bestemmelserne om Forfatningsændringerne ville komme i Overensstemmelse med de tilsvarende Bestemmelser i Danmarks Riges Grundlov. Forslaget blev eenstemmig vedtaget i Althingets øverste Afdeling, men forkastet i nederste Afdeling, i hvilken Stemmerne for og imod Forslaget stode lige. . . .

Møde i statsrådet 22. september 1899.

Under Kongens Forsæde. Samtlige Medlemmer til stede. . . .

Ministeren for Island [Hørring] refererede allerunderdanigst Forestillinger angaaende Stadfæstelse af følgende af Althinget vedtagne Love, nemlig . . .

Lov om Indførselsafgift af Tobak. Det sidstnævnte Lovforslag er indbragt ved privat Initiativ og staar i Forbindelse med et af Regjeringen fremsat og af Althinget vedtaget, men ikke endnu hertil af Landshøvdingen indsendt Lovforslag om Handel og Udsækning af spirituøse Drikkevarer i Island, idet det tilsigter at bøde paa den meget betydelige Nedgang af Indtægter, som vil blive en Følge af det nysnævnte Lovforslags Ikrafttræden. Naar *Ministeren* [Hørring] ikke har villet vente med at forelægge det her omhandlede Lovforslag til allerhøjeste Stadfæstelse, indtil det andet Lovforslag ogsaa kunde forelægges Hans Majestæt, er Grunden den, at det maa befrygtes, at de Handlende ville ile med i store Kvantiteter at forsyne sig med Tobakker, medens den nugældende Lov endnu staar ved Magt, og saaledes for lange Tider gjøre Virkningen af den nye Lov – som træder i Kraft samme Dag, som dens Stadfæstelse bekjendtgjøres i Regjerings-Tidenden – illusorisk.

Møde i statsrådet 28. september 1899.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 13. oktober 1899.

Under Kongens Forsæde. Samtlige Medlemmer til stede. . . .

Finansministeren [Hørring] refererede dernæst allerunderdanigste Forestillinger om følgende fire Lovforslag, nemlig: Forslag til Lov om Overgang af en Del af de direkte Statsskatter til Kommunerne m.v., Forslag til Lov om Indkomst- og Formueskat til Staten, Forslag til Lov om Toldafgifterne m.m. og Forslag til Lov om en Forhøjelse af den ved Lov Nr. 47 af 1ste April 1887 paabudne Skat af Brændevinsbrænding. Disse Lovforslag have alle tidligere været fremsatte for Rigsdagen og ere – dog med Undtagelse af det sidstnævnte Lovforslag, som siden Samlingen 1896–97 uforandret har været fremsat i Folkethinget uden i samme at naa til 2den Behandling – vedtagne af begge Thing ved 3die Behandling, men uden at Overensstemmelse blev opnaaet. Medens de to førstnævnte Lovforslag her forelægges, som de bleve vedtagne af Folkethinget, er der i de tvende sidstnævnte Lovforslag foretaget den Ændring, at den i Forslag bragte Forhøjelse af Brændevinsbrændingsafgiften er bleven væsentlig nedsat, og at der for at dække det saaledes ved den event. Toldreform yderligere forøgede Underskud er i Forslaget om Toldafgifterne optaget de nu gjeldende Toldsatser for Stenolie og Ris, hvilke Positioner i tidligere Regjeringsforslag have været opførte som toldfrie overensstemmende med Folkethingets Vedtagelse. Samtlige Lovforslag, af hvilke Forslaget om Brændevinsbrændingsafgiften ikke tidligere har været til Behandling i Landstinget, agtes fremsatte i dette Thing. Disse fire Lovforslag bleve af *Hans Majestæt* approberede til Fremsættelse i Rigsdagen. . . .

Møde i statsrådet 11. november 1899.

Under Kongens Forsæde. Samtlige Medlemmer til stede. . . .

Indenrigsministeren [Bramsen] refererede fremdeles allerunderdanigste Forestillinger om følgende Lovforslag, nemlig: Forslag til

Lov om Udvidelse af Korsør Statsbanestation og Forslag til Lov om Udvidelse af Esbjerg Statsbanestation.

Indenrigsministeren bemærkede, at det er Regjeringens Hensigt, hvis ikke Forhandlingerne paa Rigsdagen eller Omstændigheder, som ikke nu kunne forudses, maatte foranledige Forandring i denne Beslutning, i nærværende Rigsdagssamling paa Trafikvæsenets Omraade ikkun at fremsætte disse tvende Lovforslag i Forbindelse med det i Statsraadmødet den 22de September af Hans Majestæt allernaadigst approberede Forslag til Lov om Foranstaltninger til Oprettelse af en Dampfærgeforbindelse mellem Gedser og Warnemünde. De i disse 3 Lovforslag omhandlede Foranstaltninger ere alle paatrængende og kunne fremmes, uden at Spørgsmaalet om Jernbancvæsenets almindelige Udvikling berøres. I begge de her foreliggende Lovforslag, som tidligere have været fremsatte for Rigsdagen, er der foretaget ikke uvæsentlige Forandringer og Tilføjelser, for hvilke Ministeren nærmere gjorde Rede.

De ovennævnte tvende Lovforslag bleve af *Hans Majestæt* approberede til Fremsættelse for Rigsdagen. . . .

Møde i statsrådet 5. december 1899.

Under Kronprinsens Forsæde. Samtlige Medlemmer til stede.

Det tilførtes Protokollen, at der under 2den d.M. er gennem Konseilspræsidiets udfærdiget en allerhøjeste Kundgjørelse, ifølge hvilken Hans Majestæt Kongen i Anledning af Allerhøistsamme forestaaende Reise til Udlandet har overdraget Regjeringens Førelse fra nysnævnte Dag indtil Hans Majestæts Hjemkomst til Hans Kongelige Højhed Kronprinsen. . . .

Møde i statsrådet 16. december 1899.

Under Kronprinsens Forsæde. Samtlige Medlemmer til stede. . . .

Indenrigsministeren [Bramsen] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Forslag til Lov om Arbejde i Fabrikker og dermed ligestillede Virksomheder samt det offentliges Tilsyn dermed.

Ministeren bemærkede, at dette Lovforslag i alle væsentlige Punk-

ter svarer til de Anmodninger, som rettedes til Regjeringen ved den af Folkethinget i forrige Rigsdagssamling vedtagne Dagsorden, hvormed Behandlingen af et ved privat Initiativ fremsat Forslag til Lov om Børns erhvervsmæssige Beskæftigelse sluttede, nemlig: at Omraadet for den gjeldende Lov af 1873 om Arbejdet i Fabrikker udvides til andre og flere Arter af Virksomheder end hidtil, at Børns Arbejde yderligere begrænses, at ogsaa voxne Kvinder inddrages under Beskyttelsen, og at der for alle Arbejdere træffes yderligere Bestemmelser om deres Sundhed og Sikkerhed under Arbejdet.

Dette Lovforslag blev af *Hans Kongelige Højhed* approberet til Fremsættelse for Rigsdagen. . . .

Konseilspræsidenten [Hørring] meddelte allerunderdanigst, at forhv. Premierlieutnant i den danske Marine Christmas, der nylig er vendt her tilbage fra en Reise til Amerika, havde forebragt Ministeren, at han under sit Ophold i Washington har arbejdet for at faa et Tilbud fra de Forenede Staters Regjering om Erhvervelse af de dansk-vestindiske Besiddelser, og at det er lykkedes ham at udvirke Afsendelsen af en amerikansk Diplomat, som i største Fortrolighed skal indlede Forhandlinger med Regjeringen om denne Sag. Den Paagjeldende, en Mr. White, formentlig Secretær ved de Forenede Staters Gesandtskab i London, vil komme hertil en af de nærmeste Dage, saa Herr Christmas havde handlet paa egen Haand uden nogetsomhelst Mandat fra Regjeringen. Konseilspræsidenten havde været i Tvivl om, hvorvidt man skulde indlade sig med Mr. White, som formentlig agter at optræde uden den herværende amerikanske Ministers Mellekomst, men han maatte dog anse det for rigtigst, at Mr. White ei blev afvist. De Forenede Staters Regjering var bekjendt med, at man fra dansk Side ikke vilde fremkomme med noget Tilbud om at overdrage Øerne til de Forenede Stater, men at man paa den anden Side, naar der maatte fremkomme et saadant Tilbud, var villig til at tage Sagen op til Forhandling, for Øerne selv var Sagen af den største Betydning, fordi der herfra ikke kan skaffes Øerne den Kapital, som er en Betingelse for en Forbedring af deres uheldige Forhold, hvorhos Konseilspræsidenten henviste til, at der nu aarlig af den danske Statskasse maa tilskydes mindst 600.000 Kr. til Øernes Administration. Siden 1867 har da ogsaa Øernes Overdragelse til de Forenede Stater oftere været paa Bane.

Konseilspræsidenten formener derfor, at han eller Udenrigsministeren bør modtage Mr. White og ved Samtale med ham søge at komme til Kundskab om, hvilken Vægt der kan lægges paa hans Sendelse, og om der til Grund for den ligger et alvorligt Ønske fra de Forenede Staters Side om Øernes Erhvervelse.

Udenrigsministeren [Ravn] bemærkede, at han maatte være betænkelig ved at indlade sig med Mr. White, naar han optræder uden den amerikanske Ministers Vidende.

Hans Kongelige Højhed, som bemærkede, at Høisamme fra anden Side var bleven underrettet om denne Sendelse, var enig med Konseilspræsidenten i, at man maa modtage Mr. White, og at det ikke vilde være rigtigt at lade ham reise afvist herfra. Da Hans Majestæt Kongen i sin Tid har samtykket i Øernes Afstaaelse, mener Hans Kongelige Højhed at handle i Hans Majestæts Aand ved at bemyndige Ministeriet til at gjenoptage Forhandlingerne desangaaende. Forsaavidt disse maatte gjøre det ønskeligt, at der i en nær Fremtid atter afholdes et Statsraad, vilde Hans Kongelige Højhed være vilig til strax at samle det. . . .

Møde i statsrådet 12. januar 1900.

Under Kongens Forsæde. Samtlige Medlemmer til stede.

Det tilførtes Protokollen, at der under 29de f.M. er gennem Konseilspræsidiets udfærdiget en allerhøjeste Kundgjørelse, ifølge hvilken Hans Majestæt Kongen, efter at være vendt tilbage fra Allerhøjstsammes Reise til Udlandet, Selv har overtaget Regjeringens Førelse. . . .

Møde i statsrådet 19. januar 1900.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 9. februar 1900.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 16. februar 1900.

Under Kongens Forsæde. Samtlige Medlemmer til stede. . . .

Udenrigsministeren [Ravn] oplæste Beretning fra den Kongelige Gesandt i Washington angaaende de tidligere i Statsraadet bebudede Forhandlinger med de Forenede Staters Regjering om Overdragelse til denne Magt af de dansk-vestindiske Besiddelser. I et Møde, hvortil Statssecretairen for de udenlandske Anliggender havde indbudt Kammerherre Brun, havde Mr. John Hay forelagt denne et Udkast til en Convention om Øernes Afstaaelse, idet han havde bemærket, at han betragtede denne Meddelelse som aldeles confidenciel. Efter Udfaldet af Mr. Whites Sendelse betragtede Statssecretæren Forhandlingerne saaledes, at begge Stater i Hovedsagen vare enige om Afstaaelsen, hvortil Minister Ravn dog bemærkede, at han til Mr. White ikkun havde udtalt, at den danske Regjering, naar den amerikanske fremkom med et Forslag, vilde tage dette under nøje Overvejelse, og at Directeuren for Udenrigsministeriet Kammerherre Krag i sin Udtalelse til Mr. White havde nævnt en Afstaaelsessum af 4 à 5 Millioner Dollars som det Minimum, hvortil den danske Regjering vilde gaa. I det nu fremsendte Udkast til Convention var Afstaaelsessummen sat til $3\frac{1}{2}$ Million Dollars, og Mr. Hay havde udtrykkelig bedt Kammerherre Brun bemærke, at den amerikanske Regjering forud havde sikret sig, at Conventionen i den nærværende Skikkelse og navnlig med den nævnte Afstaaelsessum vilde blive vedtaget i Senatet med den fornødne Majoritet af $\frac{2}{3}$ Stemmer, ligesom ogsaa Repræsentanternes Hus vilde stille sig gunstig for Conventionen, saa at der ikke vilde kunne blive Tale om væsentlige Forandringer i Conventionens Indhold. Hemmeligholdelse og Hurtighed vilde være nødvendige til Sagens Fremme. Minister Ravn bemærkede, at, naar den europæiske Presse i disse Dage beretter om Forhandlinger om Øernes Afstaaelse, sigtes der herved til et privat Forslag af en Mr. Gardener om Øernes Erhvervelse for 4 Millioner Dollars. Udenrigsministeren oplæste dernæst selve Udkastet til Conventionen i dansk Oversættelse og bemærkede derefter, at med Hensyn til, at den nu tilbudne Afstaaelsessum, i Sammenligning med den i 1867 for St. Thomas og St. Jan vedtagne, var langt ringere, maatte det erindres, at Øerne dengang gave Indtægter til den danske Statskasse, medens de nu i mange Aar have krævet et aarligt Tilskud af ca. 600.000 Kr.

Men herom saavel som om enkelte Bestemmelser i Conventionen, som vilde kræve nærmere Forhandling med den amerikanske Regjering, vilde Konseilspræsidenten nærmere udtale det fornødne.

Hans Majestæt, som fandt det meget uheldigt, at uautoriserede Personer havde foretaget Skridt til at reise denne Sag, syntes, at vi, hvis Sagen førtes videre, skulde fastholde de 4 Mill. Dollars, hvortil *Udenrigsministeren* [Ravn] bemærkede, at en Fastholden af denne Pris vilde være ensbetydende med, at Salget ikke kom i Stand. Prisen er $3\frac{1}{2}$ Million Dollars – højere vil Amerika ikke gaa.

Hans Majestæt fandt, at i saa Fald kunde Afstaaelsen, set blot fra den finansielle Side, ikke betragtes som fordelagtig. *Konseilspræsidenten* [Hørring] vilde i den Anledning allerunderdanigst bemærke, at han vilde betragte Afstaaelsen som en meget stor Fordel for Øerne selv. Siden 1867 ere Sukkerpriserne faldne meget betydeligt, og fra 70erne har den danske Statskasse paa Grund af den derved fremkaldte Nedgang i Øernes Indtægter aarlig maattet yde Tilskud til Øerne, hvilket Tilskud nu er steget til omtrent 600.000 Kr. aarligt. Disse aarlige Tilskudssummer opføres i Statsregnskabet som Versursummer, og Statskassen har saaledes nu i Mellemlægning med Kolonialkassen ca. 9.600.000 Kr. tilgode. For Danmark ere Øerne intet værd, de ere kun et Passiv. Paa *Hans Majestæts* Bemærkning, at der mulig kunde indtræde en Forandring heri, svarede *Konseilspræsidenten* [Hørring], at det sikkert ikke vil kunne ske under det danske Herredømme, Derimod vilde under Amerikas Herredømme Havnene paa St. Thomas og St. Jan, som have fortrinlige Betingelser som Centralpunkter for Handelen, som vi ikke kunne benytte, gaa en lysere Fremtid imøde. Og St. Croix vil ogsaa kun ved amerikansk Kapital kunne komme ud af sin nærværende trykkede Tilstand, idet ved dens Hjælp andre Dyrkningsmaader kunne indføres, og navnlig andre Kulturplanter end Sukkerrøret kunne blive Gjenstand for Dyrkning f. eks. Tobak. Men saadanne Kapitaler, som hertil ville kræves, kunne ikke komme fra Danmark. Der er saaledes for Øernes eget Vedkommende formentlig ikke Betænkelighed ved at gaa ind paa Afstaaelsen, men denne vil tværtimod blive til stor Vinding for dem, navnlig naar Overgangstiden, der ikke vil kunne undgaa at medføre Vanskeligheder, er overstaaet. Og for den danske Stat vil Afstaaelsen ogsaa være et stort Gode. Det ovennævnte aarlige Underskuds Opfø-

relse som Versursum kan ikke længere forsvares. Briste disse Forhandlinger, maa det komme til en anden Ordning, og denne vil sikkert komme til at gaa ud over Øerne, idet Rigsdagen ikke vil samtykke i et aarligt Tilskud af en saadan Størrelse, som hidtil har vist sig nødvendig. Derfor maa Konseilspræsidenten baade for Øernes egen Skyld og af Hensyn til den danske Statskasse tilraade, at den nærværende Lejlighed benyttes til Øernes Afstaaelse. Summens Størrelse har, efter Konseilspræsidentens Formening, en underordnet Betydning. Forsaavidt derfor Spørgsmaalet om en højere Sum end 3½ Million Dollars berøres under de eventuelt forestaaende Forhandlinger, bør det utvivlsomt ske paa en saadan Maade, at Forhandlingerne ikke strande paa dette Punkt. Der er, som berørt af Udenrigsministeren, enkelte andre Bestemmelser i Udkastet, som derimod nærmere maa drøftes med Amerika. Saaledes Bestemmelserne i § 1 om Privilegiets Bortfalden. Der kan saaledes være Spørgsmaal om, hvorledes der skal forholdes lige overfor den i 1897 til et Aktieselskab givne Concession paa en Flydedok, som er monopoliseret for 21 Aar. Ligeledes maa Spørgsmaalet om de af Regjeringen overtagne Plantager være Gjenstand for særlig Behandling. Endvidere vil Ordningen af Forholdet til Fællessukkerkogerierne paa St. Croix ikke være nogen let Opgave. Som bekjent har Staten, efter først i 1876 at have laant det paagjældende Aktieselskab en Sum af samme Størrelse som Aktiekapitalen, nemlig 1.400.000 Kr., mod Pant i Sukkerkogeriernes Ejendomme, i 1887 overtaget selve Fællessukkerkogerierne som brugeligt Pant. Statskassens Forhold til Aktieselskabet maa blive de Forenede Staters Regjering uvedkommende, men Sagens Ordning bliver vanskelig, fordi St. Croix Kolonialkasse i sin Tid har garanteret Aktiejerne et aarligt Udbytte af 5 % af deres Aktier. Den danske Stat bør sikre Kolonialkassen imod, at Aktiejerne gjøre deres Ret gjældende mod denne, men hvorledes denne Sag skal ordnes, kunde Konseilspræsidenten ikke nu angive, og dette laa ogsaa udenfor Conventionen.

Hans Majestæt udtalte, at det maa blive Hovedsagen, at Beboerne ikke komme til at lide noget pekuniært Tab, og at det vil være Regjeringens Pligt at sørge for, at de gaa uskadte ud af denne Overgang. Det er noget odiøst at sælge Land og Folk.

Konseilspræsidenten [Hørring] indrømmede dette, men tilføje-

de, at man i nærværende Tilfælde maatte fastholde, at Afstaaelsen vilde blive til Gavn for Befolkningen. En Afstemning fra dens Side som i 1867 skulde ikke finde Sted. Minderne om den tidligere Afstemning ere tilstrækkelige til at afskrække fra en Gjntagelse. Desuden vilde en Afstemning forhale Sagen mindst i 2 Maaneder, og der vilde saaledes blive Lejlighed til en Agitation baade fra Øerne og i Washington, hvis Resultat det er umuligt at forudsige. Naar Forhandlingerne saa bristede, efter Sagens offentlige Drøftelse, og naar derpaa fulgte en betydelig Nedsættelse af Statens aarlige Tilskud og som Følge deraf en Forhøjelse af Skattebyrden, vilde en væsentlig forandret Holdning fra den hidtil loyale Befolknings Side være at befrygte.

Konseilspræsidenten vilde derfor udbede sig Hans Majestæts aller-naadigste Samtykke til, at Udenrigsministeren og han som Finansminister gaa videre i denne Sag paa det foreliggende Grundlag. Naar Hans Majestæt idag giver Bemyndigelse hertil, vil det næste Skridt være, at Udenrigsministeren og han indlede confidentielle Forhandlinger med ledende Medlemmer af Rigsdagen for at sikre sig, at Regeringen handler i Overensstemmelse med Rigsdagen. Naar saaledes den eventuelle Conventions Vedtagelse kan anses sikret her, vil Regeringen udbede sig Hans Majestæts Fuldmagt for den, som Udenrigsministeren maatte foreslaa til at afslutte Conventionen. Efter dennes Undertegning vil der være at forelægge Hans Majestæt Forslag til Lov om Øernes Afstaaelse til Fremsættelse for Rigsdagen, og naar saavel den danske Lovgivningsmagt som den amerikanske Congres har vedtaget Conventionen, bliver denne endelig at forelægge Hans Majestæt til Ratification.

Efterat saavel *Hans Kongelige Højhed Kronprinsen* som *samtligte Ministre* havde erklæret, at de var enige med Konseilspræsidenten i, at Sagen bør føres videre paa det givne Grundlag, – hvorved *Ministeren for Kirke- og Undervisningsvæsenet* [Sthyr] under Henvisning til en Begivenhed under den amerikanske Borgerkrig gjorde opmærksom paa, i hvilke Forviklinger Danmark kunde blive indviklet, ved Øernes Besiddelse, og *Indenrigsministeren* [Bramsen] fremhævede, dels at den i 1867 stedfundne Afstemning ialfald havde godtgjort, i hvilken Retning Befolkningens Ønske gik, dels at Danmark ved Sukkerroedyrknngen her i Landet var bleven en Concurrent til sine egne Besiddelser, behagede det *Hans Majestæt* allernaadigst at gi-

ve Bemyndigelse til, at Forhandlingerne med de Forenede Stater af Amerika om Afstaaelsen af de vestindiske Besiddelser fremmes paa Grundlag af det fra Amerika fremsendte Udkast. . . .

Møde i statsrådet 2. marts 1900.

Under Kongens Forsæde. Samtlige Medlemmer til stede. . . .

Ministeren for Kirke- og Undervisningsvæsenet [Sthyr] udbad sig Hans Majestæts allernaadigste Tilladelse til uden forud fremsendt Forstilling at referere en Sag, nemlig om Overdragelse af Brødremenighedens grønlandske Mission til den danske Kirke. I Grønland har siden 1733 Brødremenigheden drevet en Mission, som har haft sin store Betydning, og som altid vil blive mindet med Taknemmelighed, men Missionsdirektionen er nu kommen til den Erkjendelse, at det ikke stemmer med Brødremenighedens Grundsætninger at fortsætte Arbejdet i Grønland, der nu maa regnes for et kristent Land, saaledes at Gjerningen i dette Land ikke længere kan betragtes som Hedningemission. Brødremenigheden har derfor besluttet at drage sine Udsendinge tilbage fra Grønland og har derfor anmodet Styrelsen for den danske Folkekirke om at overtage Omsorgen for dens Menigheder. Dette Ønske, mener Ministeren, bør imødekommes, saa meget mere som det maa anses for i alle Maader at ville være heldigt for den til Brødremenighederne hørende Del af den grønlandske Befolkning, at denne Missions Virksomhed iblandt den ophører. Brødremenighedens Mission har nemlig i Overensstemmelse med sin Arbejds-methode søgt at holde Grønlænderne samlede paa sine Stationer, men Erfaringen har lært, at paa Grund af Grønlands Erhvervsforhold er en saadan Samling skadelig for Grønlændernes udvortes Vel-færd, idet deres Erhverv ved Jagt og Fiskeri tvinger dem til at sprede sig. Da den danske Mission derhos er saaledes organiseret, at den kan overtage Omsorgen ogsaa for de Grønlændere, som hidtil have hørt til Brødremenigheden, er det i alles Interesse, at denne Virksomhed ophører. I Henhold hertil udbad Ministeren sig Bemyndigelse til at indlede foreløbige Forhandling med Brødremenighedens Afsending Missionsdirektør Biskop Padel om den danske Stats Overtagelse af Brødremenighedens Missionsvirksomhed i Sydgrønland, saaledes at den Overenskomst, der herom maatte blive sluttet mellem Ministe-

ren for Kirke- og Undervisningsvæsenet og førnævnte Missionsdirektør vil være at forelægge Hans Majestæt til endelig Approbation.

Hans Majestæt gav Ministeren den begjærte Bemyndigelse. . . .

Møde i statsrådet 16. marts 1900.

Under Kongens Forsæde. Krigsministeren fraværende. . . .

Ministeren for Kirke- og Undervisningsvæsenet [Sthyr] androg om allerhøjeste Korroboration af en af ham udenfor Statsraadet erhvervet Kongelig Resolution af 14de d.M., hvorved Hans Majestæt har stadfæstet den med den evangeliske Brødre-Unitets Missions Direktion indgaaede Overenskomst angaaende Overdragelse af Brødre-Unitetens Missionsstationer i Julianehaabs og Godthaabs Distrikter i Sydgrønland til den danske Stats og den danske Folkekirkes Pleje og Forvaltning. Bemeldte Resolution blev af *Hans Majestæt* corroboreret. . . .

Møde i statsrådet 31. marts 1900.

Under Kongens Forsæde. Samtlige Medlemmer til stede. . . .

Efterat *Finansministeren* [Hørring] nærmere havde gjort Rede for den foreliggende Finanslovs Indhold i det Hele og navnlig havde fremhævet, at dette var tilfredsstillende for de civile Ministeriers Budgetters Vedkommende, men ikke med Hensyn til de militære Ministeriers Budgetter, samt henvist til, hvad han tidligere havde haft Lejlighed til at foredrage for Hans Majestæt, som Ministeriets Bevæggrund til dog at tilraade Hans Majestæt at tage Finansloven, som den er, behagede det *Hans Majestæt* allernaadigst at forsyne bemeldte Finanslov med allerhøjeste Stadfæstelse. . . .

Møde i statsrådet 3. april 1900.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 7. april 1900.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 27. april 1900.

Under Kongens Forsæde. Kronprinsen fraværende. . . .

Konseilspræsidenten [Hørring] meddelte allerunderdanigst, at i Henhold til den ham i Statsraadsmødet den 3die s.M. givne allerhøjeste Bemyndigelse var det Aabne Brev om Rigsdagens Slutning bleven af Konseilspræsidenten forsynet med Dato den 25de April d.A.

Hans Majestæt beklagede, at det idag var sidste Gang Hans Majestæt mødtes med de Herrer som Ministre. Hans Majestæt havde haabet, at de havde holdt ud med Kongen paa dennes gamle Dage. Hans Majestæt takkede dem alle hver især for deres udmærkede Arbejde og tilføjede, at det altid havde været Hans Majestæt en Glæde at have med de Herrer at gjøre. En særlig Tak henvendte Hans Majestæt til Marineministeren, som snart i en Menneskealder har været Kongens trofaste Raadgiver.

Konseilspræsidenten [Hørring] bad om, at han paa sine Kolleger og egne Vegne maatte udtale deres hjertelige Tak til Hans Majestæt for den store Tillid, som Hans Majestæt havde vist Ministrene, og for al den Velvillie, hvormed Hans Majestæt stedse var kommen Ministrene imøde. Han bad Hans Majestæt være forsikret om, at Ministrene nu sluttede deres Gjerning med inderlig Taknemmelighed til Hans Majestæt.

Hans Majestæt Kongen hævdede derpaa Statsraadsmødet, efterat Protokollen for det foregaaende Statsraadsmøde var bleven oplæst og ratihaberet.

Statsraadets forhandlinger

18. maj 1900–24. juli 1901

H. Sehesteds ministerium

Medlemmer af ministeriet Sehested var følgende:

Konseilspræsident og udenrigsminister: godsejer Hannibal Sehested – finansminister: professor Hans William Scharling – minister for kirke- og undervisningsvæsen: provst Jens Jacobsen Kokholm Bjerre – justitsminister: tidligere minister for kirke- og undervisningsvæsen August Herman Ferdinand Carl Goos – indenrigsminister: tidligere indenrigsminister Ludvig Bramsen – minister for offentlige arbejder: baron Christian Frederik Adrian Juul af Rysensteen – landbrugsminister: direktør Frederik Friis – minister for Island: tidligere minister for kirke- og undervisningsvæsen August Herman Ferdinand Carl Goos – krigsminister: tidligere krigsminister Johan Gustav Schnack – marineminister: kommandør Christian Gjørtz Midelboe.

Forhandlingerne for perioden 18. maj 1900–5. juli 1901 er indført i den s. 425 beskrevne protokol F pag. 213–269.

Møde i statsrådet 18. maj 1900.

Under Kongens Forsæde.

Det tilførtes Protokollen, at det under 27de April d.A. har behaget Hans Majestæt, efter at have modtaget Konseilspræsident Hørrings alerunderdanigst indgivne Dimission, at entledige i Naade samtlige Ministre fra de dem hidtil allernaadigst betroede Ministerposter, nemlig:

Konseilspræsident og Finansminister Hugo Egmont Hørring, Storkors af Dannebrog og Dannebrogsmænd, til hvem tillige Ledelsen af Justitsministeriet og Ministeriet for Island var allernaadigst midlertidig overdragen.

Marineminister og Udenrigsminister ad interim, Viceadmiral Niels Frederik Ravn, Ridder af Elefanten, Storkors af Dannebrog og Dannebrogsmænd.

Landbrugsminister Hofjægermester Alfred Hage til Oremandsgaard, Kommandør af Dannebrog af 2de Grad og Dannebrogsmænd.

Minister for Kirke- og Undervisningsvæsenet Dr. theol. Hans Valdemar Sthyr, Kommandør af Dannebrog og Dannebrogsmænd.

Krigsminister Oberst udenfor Nummer i Artilleriet, Johan Gustav Frederik Schnack, Kommandør af Dannebrog og Dannebrogsmænd og Indenrigsminister Ludvig Bramsen, Kommandør af Dannebrog af 2de Grad og Dannebrogsmænd, og at det under samme Dato har behaget Hans Majestæt allernaadigst at udnævne

Kammerherre Hofjægermester Hannibal Sehested til Stamhuset Broholm, Ridder af Dannebrog og Dannebrogsmænd, til Konseilspræsident og Udenrigsminister, Geheimeetatsraad, ekstraordinær Assessor i Højesteret, Dr. juris August Hermann Ferdinand Carl Goos, Kommandør af Dannebrog og Dannebrogsmænd, til Justitsminister og Minister for Island,

Kammerherre Christian Frederik Adrian Baron Juul af Rysensteen til Mundelstrupgaard og Lundbæk, Ridder af Dannebrog og Dannebrogsmænd, til Minister for offentlige Arbejder, Direktør for den Kongelige Veterinær og Landbohøjskole, Hofjægermester Frederik Friis til Duelund, Kommandør af Dannebrog af 2. Grad og Dannebrogsmænd, til Landbrugsminister, Obest udenfor Nummer i Artilleriet Johan Gustav Frederik Schnack, Kommandør af Dannebrog og Dannebrogsmænd til Krigsminister, Professor ved Universitetet Dr. juris Hans William Scharling, Kommandør af Dannebrog og Dannebrogsmænd, til Finansminister.

Kommandør i Flaaden Christian Gørtz Middelboe, Ridder af Dannebrog og Dannebrogsmænd, til Marineminister, Provst for Kjær Herred, Sognepræst til Vester og Øster Hassing Menigheder, Jens Jakobsen Kokholm Bjerre, Ridder af Dannebrog, til Minister for Kirke- og Undervisningsvæsenet, og Grosserer Ludvig Bramsen, Kommandør af Dannebrog af 2. Grad og Dannebrogsmænd til Indenrigsminister.

Det tilførtes endvidere Protokollen, at det paa Konseilspræsidiets derom nedlagte allerunderdanigste Forestilling har behaget Hans Majestæt ved allerhøjeste Resolution af 27de April d.A. allernaadigst at bestemme, at Indenrigsministeriet deles, saaledes at der oprettes et Ministerium for offentlige Arbejder, og at der under dette Ministerium fra Indenrigsministeriet henlægges følgende Sager: Civillistens Mellemværende med Statskassen, kongelige Bygninger og Haver, Vejevæsenet, Vandbygningsvæsenet, Havne- og Kanalvæsenet og Uddybning af Sejløb, Digevæsenet, Færgevæsenet, Jernbanevæsenet, Telegraf og Telefonvæsenet samt Post og Befordringsvæsenet.

Det tilførtes fremdeles Protokollen, at Protokollen for Statsraads-mødet den 27de April, da det daværende Ministerium imidlertid var blevet entlediget, er forinden nærværende Statsraadmødes Begyndelse bleven oplæst for Hans Majestæt og af Allerhøjstsamme ratiha-beret.

Hans Kongelige Højhed Kronprinsen var fraværende. Minister for Kirke- og Undervisningsvæsenet var ligeledes fraværende. De øvrige ovennævnte Ministre vare tilstede og toge Sæde i Statsraadet.

Konseilspræsidenten [Sehested], gav paa dertil af *Hans Majestæt* forinden Statsraadmødet given allernaadigst Foranledning en Fremstilling af Spørgsmaalet om Hans Kongelige Højhed Prins Christians eventuelle Indsættelse som Rigsforstander, naar saavel Hans Majestæt Kongen som Hans Kongelige Højhed Kronprinsen maatte være forhindrede i at føre Regjeringen, og efterat Konseilspræsidenten derhos havde bemærket, dels at samtlige Ministre var enige med ham om, at den Ordning, som han allerunderdanigst vilde foreslaa Hans Majestæt, var fuldt ud forfatningsmæssig forsvarlig, dels at han, hvis det forudsatte Tilfælde skulde indtræde, medens han var Hans Majestæts Konseilspræsident, var rede til at forelægge Hans Majestæt de i denne Anledning fornødne Udfærdigelser, behagede det *Hans Majestæt* allernaadigst at give Samtykke til, at der gives Statsraadsprotokollen følgende Tilførsel: Hvis det Tilfælde maatte indtræffe, at saavel Hans Majestæt Kongen som Hans Kongelige Højhed Kronprinsen ere forhindrede i at føre Regjeringen, agter Hans Majestæt i Henhold til Lov af 11te Februar 1871 § 1 at ind-sætte Hans Kongelige Højhed Hans Majestæts Sønnesøn Prins Christian til Rigsforstander for det Tidsrum, i hvilket den nævnte Hin-dring maatte foreligge. . . .

Møde i statsrådet 21. juni 1900.

Under Kronprinsens Forsæde. Indenrigsministeren fraværende.

Det tilførtes Protokollen, at der under 4de d.M. er gennem Konseilspræsidiets udfærdiget en allerhøjeste Kundgjørelse, ifølge hvilken Hans Majestæt i Anledning af Allerhøjstsammes forestaaende Reise til Udlandet har overdraget Regjeringens Førelse fra nysnævnte Dag indtil Hans Majestæts Hjemkomst til Hans Kongelige Højhed Kronprinsen. . . .

Møde i statsrådet 13. juli 1900.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 15. august 1900.

Under Kongens Forsæde. Kronprinsen og Krigsministeren fraværende.

Det tilførtes Protokollen, at der gennem Konseilspræsidiets under 19de f.M. er udfærdiget en allerhøjeste Kundgjørelse, ifølge hvilken Hans Majestæt Kongen, efter at være vendt tilbage fra Allerhøjstsammes Reise til Udlandet, fra den nævnte Dag paany Selv har overtaget Regjeringens Førelse.

Konseilspræsidenten [Sehested] oplæste en allerunderdanigst Forestilling angaaende Kaldelse af Hans Kongelige Højhed Prins Christian til Danmark til at overvære Statsraadets Møder.

Hans Majestæt udtalte med Hensyn til Slutningen af Forestillingen, at Allerhøjstsamme fandt det mindre heldigt, at det her sagdes, at der kunde forekomme Tilfælde, i hvilke Hans Kongelige Højheds Nærværelse kunde medføre Ulemper, idet der i disse Ord syntes at kunne være noget stødende for Hans Kongelige Højhed.

Konseilspræsidenten [Sehested] bemærkede hertil, at der, som de fremdragne Exempler viste, var tænkt paa saadanne Tilfælde, i hvilke det for Hans Kongelige Højhed Selv kunde være forbundet med Ulempe at være tilstede, saa at det for Hans Kongelige Højhed personlig vilde være mest tilfredsstillende ikke at være nærværende. Desuden vilde det i hvert enkelt Tilfælde bero paa Hans Majestæt, om Hans Kongelige Højhed skulde overvære et Statsraadsmøde eller ik-

ke, saa at Hans Majestæt vilde have fuldkommen Frihed til at tilkalde Hans Kongelige Højhed eller undlade dette.

Hans Majestæt vilde dog foretrække, at den paagjældende Passus af den allerunderdanigste Forestilling udgik, og at saaledes denne i Overensstemmelse hermed blev omskreven.

Hans Majestæt bemærkede desuden, at Hans Kongelige Højhed Prins Christian dog vel ikke skulde være ikkun en taus Tilhører i Statsraadet, hvortil saavel *Konseilspræsidenten* [Sehested] som *Justitsministeren* [Goos] svarede, at der selvfølgelig intet vilde være til Hinder for, at Hans Majestæt gav Hans Kongelig Højhed Ordet i Statsraadet, og at Hans Kongelig Højhed saaledes deltog i Diskussionen og ved Spørgsmaal gav Anledning til videre Forhandling – kun fra Deltagelse i Afstemningen vilde Hans Kongelig Højhed være udelukket. En Grundlovsforandring vilde være nødvendig, naar det skulde tilstedes Hans Kongelig Højhed Prins Christian at deltage i Statsraadets Forhandlinger paa samme Fod som Hans Kongelige Højhed Thronfølgeren.

Det behagede derefter *Hans Majestæt* allernaadigst at bifalde Indstillingen, hvorefter Hans Majestæt vil kalde Hans Kongelige Højhed Prins Christian til Danmark til at overvære Statsraadets Møder, saa ofte Hans Majestæt finder det tjenligt, samt lige allernaadigst at bifalde Ordlyden af det allerhøjeste Reskript til Hans Kongelige Højhed Prins Christian til Danmark saaledes lydende: »Som vi allernaadigst have til Hensigt, saa ofte Vi finde det tjenligt, at kalde Dig Vor højtelskede Sønnesøn Prins Christian til Danmark til at overvære Vort Statsraads Møder, saa ville Vi allernaadigst have anbefalet Dig at rette Din Lejlighed til at efterkomme saadan Vor Kaldelse«.

Hans Majestæt behagede sluttelig allernaadigst at tillade, at den i Overensstemmelse med ovenstaaende omskrevne allerunderdanigste Forestilling med det til samme hørende nysnævnte Reskript gennem Hans Majestæts Kabinet tilstilles Allerhøjstsamme til Underskrift.

Justitsministeren [Goos] refererede en allerunderdanigst Forestilling om Udstedelse af en foreløbig Lov, hvorved det forbydes at udføre Vaaben og Ammunition til Kina.

Justitsministeren bemærkede, at det under de i Kina stedfindende Forhold og under Hensyn til de af andre Stater udstedte Forbud er af Vigtighed, at det for Tiden ikke tilstedes herfra Landet at ud-

føre Krigsvaaben og Ammunition til Kina, og at det derfor er paa-trængende nødvendigt i Henhold til Grundlovens § 25 ved foreløbig Lov, der strax træder i Kraft, at skaffe fornøden Hjemmel til for Kongeriget og de dansk-vestindiske Øer at forbyde og i Overtræ-delsestilfælde at straffe saadan Udførsel, dog saaledes at Justitsmini-steren bemyndiges til at tilstaa Undtagelser fra dette Forbud af Hen-syn til Varernes Bestemmelse.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst Udstedelsen af en saadan fo-reløbig Lov og forsynede den forelagte Udfærdigelse af samme med allerhøjeste Underskrift. . . .

Møde i statsrådet 18. september 1900.

Under Kongens Forsæde. Indenrigsministeren fraværende.

Hans Majestæt bød Hans Kongelige Højhed Prins Christian, som for første Gang af Allerhøjstsamme var kaldet til at overvære Stats-raadets Forhandlinger, hjertelig velkommen. . . .

Møde i statsrådet 28. september 1900.

Under Kongens Forsæde. Samtlige Medlemmer til stede. . . .

Finansministeren [Scharling] refererede en allerunderdanigst Fo-restilling angaaende Forslag til Finanslov for Finansåret fra 1ste April 1901 til 31te Marts 1902.

Hans Majestæt udtalte, at det var Hans Majestæt paafaldende, at Udgifterne til Rigsdagen paa Finanslovforslaget opføres med ikkun 200.000 Kr., medens det Aar efter Aar gjentager sig, at Rigsdagen forbruger over 400.000 Kr. Det vilde være korrektere at opføre paa Budgettet det virkelige Beløb, som Rigsdagen kan antages at ville behøve.

Finansministeren [Scharling] bemærkede, at ifølge en mange-aarig Praxis udbetales der til Rigsdagen saameget, som dens Virk-somhed kræver, uden at denne Udgift holdes indenfor de budgette-rede Rammer. Det vilde sikkert vække Uvillie mod Regjeringen, om denne, uden foregaaende Antydning derom, vilde opføre paa Finans-lovforslaget det fulde Beløb, som Rigsdagen maatte benytte og ikke væsentlig overskride.

Krigsministeren [Schnack] gjorde opmærksom paa, at denne Post »Rigsdagen« ikke er den eneste, paa hvilken der opføres Beløb, om hvilke man forud ved, at de ville være utilstrækkelige, og anførte Exempler paa denne Uoverensstemmelse mellem det budgetterede og det anvendte Beløb paa Krigsministeriets Budget. Hvis en Reform i saa Henseende skal finde Sted, maa den derfor gennemføres ikke alene med Hensyn til den Rigsdagen vedkommende Udgiftspost, men paa mange andre Punkter i Finanslovsforslaget.

Finansministeren [Scharling] sluttede sig hertil og haaber at Hans Majestæt allernaadigst vilde tiltræde det her foreslaaede.

Det behagede derefter *Hans Majestæt* allernaadigst at bemyndige Finansministeren til paa Rigsdagen at fremlægge det her forelagte Forslag til Finanslov for Finansaaret fra 1/4 1901 til 31/3 1902.

...

Justitsministeren [Goos] udbad sig derefter Ordet for med Hensyn til Justitsministeriets Budget at bemærke, at der, som det her er forelagt, ikke paa samme er opført nogen ny Post af Betydning, men at der senere under Finanslovsforslagets Behandling vil blive at stille store nye Krav til dette Budget dels til Udvidelse af Viborg Sindssygeanstalt dels til Karantæneanstalters Oprettelse, men disse Udgiftsposter kunne ikke opføres, forinden for Tiden stedfindende Forhandlinger ere afsluttede. . . .

Møde i statsrådet 26. oktober 1900.

Under Kongens Forsæde. Prins Christian overværede Statsraadmødet. Samtlige Medlemmer til stede.

Justitsministeren [Goos] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Forslag til Lov om Navneforandring.

Hans Majestæt syntes, at der ikke var Grund til at begunstige Lysten til at forandre Navn, der som oftest udspringer af Forfængelighedshensyn, og mente, at den som ønskede at antage et nyt Navn, ialfald bør betale en Navneskat.

Justitsministeren [Goos] bemærkede hertil, at Lovforslaget er et Forsøg paa at løse et Spørgsmaal, hvorom der i forrige Rigsdagsamling af den da fungerende Justitsminister blev forhandlet med et Udvalg i Folkethinget, og som yderligere er behandlet af en nedsat

Kommission, paa hvis Betænkning dette Forslag i væsentlige Henseender er grundet. Det tilsigter indenfor visse Grænser at afløse den bestaaende Bevillingspraxis med bestemte Lovregler, der dog i Realiteten svare til denne konstante Praxis og saaledes forsaavidt ikke ere noget nyt. Hvad særlig angaar Antagelsen uden Bevilling af et folkeligt Tilnavn, under hvilket den Paagjældende allerede er almindelig kjendt i sin Egn, er den betinget af, at Tilnavnet har været benyttet gennem mindst to Generationer. Bevillingsgebyr er bibeholdt i de fleste ikke lovbestemte Tilfælde.

Uagtet *Hans Majestæt* forment, at der ikke er nogen stor Trang til en saadan Lov, med hvilken Hans Majestæt ikke sympathiserer, vilde Hans Majestæt dog, da Sagen er uden nogen politisk Betydning, ikke modsætte sig dens Fremme, og approberede saaledes Lovforslaget til Fremsættelse for Rigsdagen. . . .

Møde i statsrådet 9. november 1900.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 30. november 1900.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 18. december 1900.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 18. januar 1901.

Under Kongens Forsæde. Ministeren for Kirke- og Undervisningsvæsenet fraværende. . . .

Hans Majestæt fremdrog en allerunderdanigst Beretning fra Finansministeren angaaende en til Hans Majestæt fra Kolonialraadet for St. Croix fremsendt Henvendelse, som var bestemt til Cabinetsreferat, men som Hans Majestæt optog her, for at den vestindiske Sag kunde blive gjort til Gjenstand for Omtale i Statsraadet.

Finansministeren [Scharling] bemærkede, at det var meget tvivl-

somt, om den fremsendte Henvendelse kunde betragtes som en fuldgyldig Udtalelse fra Kolonialraadet, idet det – mærkeligt nok – ikke havde været muligt at faa bestemt oplyst, om Raadet, da den vedtoges, havde været beslutningsdygtigt. Det var givet, at 2 Medlemmer havde forladt Raadets Forsamlingsaal, og 3 Medlemmer paastode, at det samme var Tilfældet for deres Vedkommende, medens dette fra anden Side benægtedes. Derimod var der nogle Medlemmer, som havde været fraværende i 4 Maaneder og saaledes efter Kolonialloven havde ophørt at være Medlemmer, uden at dette dog endnu, som Loven paabød, var bleven godkjendt af Raadet. Kun 7 Medlemmer af Raadet, der normalt tæller 18, havde saaledes stemt for Henvendelsen. Dog maa hertil føjes, at i det følgende Møde var Protokollen over hint Møde bleven oplæst og godkjendt. Det var disse Oplysninger Finansministeren havde ment at burde forelægge Hans Majestæt som Momenter, der kunde tjene til Bedømmelse af, hvilken Vægt, der kan tillægges denne Henvendelses Udtalelser, dels at Øerne ønskes bevarede for den danske Krone, dels at man troede at vide, at Befolkningen ikke ønsker at komme ind under amerikansk Herredømme.

Hans Majestæt udtalte, at Allerhøjstsamme allerede i Fjor med stor Betænelighed havde samtykket i Forhandlingen med de Forenede Stater af Amerika om Øernes Afstaaelse. Senere havde det været Hans Majestæt kjært at høre, at der var en Mulighed for at beholde Øerne, og at der var et overvejende Ønske hos Befolkningen om at forblive under dansk Herredømme. Hvis det kan ske, maa der bydes Befolkningen bedre Livsbetingelser for Fremtiden, og det glædede derfor Hans Majestæt, at ansete Mænd her i Landet havde sat sig i Bevægelse for at skaffe Øerne bedre økonomiske Vilkaar.

Finansministeren [Scharling] bemærkede, at han forrige Aar var imellem dem, som i en offentlig Udtalelse havde erklæret sig for det ønskelige i at beholde Øerne. Men efterat han var bleven Minister, havde han – han kunde sige til sin Overraskelse – erfaret, at i Rigsdagen, saavel i Landstinget som i Folkethinget, var Stemningen aldeles overvejende for Øernes Afstaaelse.

Hans Majestæt udtalte, at skulle Øerne afstaas, maatte det være Hovedopgaven at sikre Øernes Befolkning saa gunstige Livsbetingelser som muligt under den nye Styrelse.

Finansministeren [Scharling] bemærkede endvidere, at naar

Stemningen utvivlsomt er en saadan som nævnt i hele Rigsdagen, var Ministeriet enigt om, at det var betænkeligt at afbryde de Forhandlinger, som det havde forefundet indledede ved sin Tiltrædelse, og som det, hvis dette ikke havde været Tilfældet, ikke vilde have indladt sig paa.

Hans Majestæt udtalte i Anledning af denne Bemærkning, at Indledningen til Forhandlingerne ogsaa var forekommen Hans Majestæt at være foregaaet paa en Maade, som havde noget odiøst ved sig.

Finansministeren [Scharling] fremhævede yderligere som et Moment, der havde bestemt Regjeringen til ikke at afbryde Forhandlingerne, at Rigsdagen, hvis Øerne skulle forblive ved Danmark, vil forlange en finansiel Balance paa Øernes Regnskab dels ved Indskrænkning i Administrationsudgifterne, dels ved større Skattepaalæg, det vil da være usikkert, om Befolkningen under saadanne Vilkaar fremdeles vil bevare Ønsket om at forblive under den danske Krone. Det vil være vanskeligt herhjemmefra at skaffe Midler til en rigere økonomisk Udvikling; de Mænd der have indledet Planer til Forbedring af Øernes Kaar, ville kræve, at der ogsaa fra Statens Side gjøres noget i denne Retning, og hertil kræves Rigsdagens Tilslutning til disse Bestræbelser. I Forhandlingerne, som iøvrigt ikke ville være at føre af Finansministeren, men af Udenrigsministeren, er det Regjeringens Standpunkt, at det væsentlige Hensyn maa tages til, at Afstaaelsen bliver til Befolkningens Fordel, til hvilken Udtalelse *Konseilspræsidenten* [Sehested] sluttede sig. . . .

Møde i statsrådet 1. februar 1901.

Under Kongens Forsæde. Kronprinsen fraværende. . . .

Finansministeren [Scharling] henlede dernæst Hans Majestæts allernaadigste Opmærksomhed paa en Meddelelse, som af Højreflertallet i det af Landstinget nedsatte 15 Mands Udvalg angaaende Skattelovene igaar gennem Ritzaus Bureau er tilstillet Bladene, og som i store Hovedtræk angiver de Indrømmelser og Ændringer, som bemeldte Flertal anser hensigtsmæssige til Skattereforens Gjen-nemførelse. Denne foreløbige Redegjørelse inden hele Forslaget's endelige Udarbejdelse er nærmest sket for at afværge en forvrænget

Fremstilling i Oppositionens Blade, naar Rygter om Indholdet si-vede ud, men tillige for at foranledige, at Forslaget inden Behandlingen i Thinget kan blive kjendt og drøftet udenfor Rigsdagen. Forslaget er i det væsentlige en videre Udførelse af de i Regjeringsforslagene nedlagte Principer, men det er langt mere vidtrækkende, idet det foreslaar fuldstændig Ophævelse af Gammelskat, Land og Ligningsskat, samt Bygningsafgift, saavel som fuldstændig Ophævelse af al Ligning paa Hartkorn til Sogne- og Amtskommuner, i Stedet for de saaledes ophævede Skatter foreslaas dels en Ligning paa Ejendomsskyld – en Værdibeskatning væsentligt indrettet efter Regjeringens Forslag – dels en Formue og Indkomstskat. Statskassens Tilskud formenes at ville blive 1 Million Kroner, hvortil kommer et Tilskud til Kommunerne af 1½ Million, som dog foreløbig kun er foreslaaet for en Tid af 5 Aar. Ministeren har haft ikke ringe Betænkelighed ved under Forhandlingerne med Udvalget at tiltræde dette Forslag, navnlig fordi der ikke haves nogen Sikkerhed for, at de nye Skatter ville indflyde som beregnet, saa at Indtægtstab for Statskassen ikke med nogen Sikkerhed lader sig angive. Men da den hele politiske Situation maa tages med i Betragtning og særlig Muligheden af at faa en Skattereform gennemført, og da Ministeren har en stor Tillid til de Mænds Indsigt, som ere Forslagets Ophavs-mænd og særlig til den tidligere mangeaarige Finansminister Excel-lencen Estrups Dom over baade de politiske og de finansielle Forhold, har han ment at kunne give Forslaget sin Tilslutning, naar hele Højreflertallet i Udvalget er enigt om det, og haaber, at Hans Maje-stæt allernaadigst vil kunne bifalde denne hans Handlemaade. . . .

Møde i statsrådet 6. marts 1901.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 20. marts 1901.

Under Kongens Forsæde. Prins Christian overværede Statsraads-mødet. Landbrugsministeren fraværende.

Indenrigsministeren [Bramsen] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Udskrivning af nyt almindeligt Valg til Folkethinget.

Indenrigsministeren bemærkede, at Valgperioden for Rigsdagens nuværende Folkething udløber den 5te April d.A., og at Regjeringen under sine Overvejelser om, hvilken Dag der skulde fastsættes som Valgdag, har haft forskjellige særlige Vanskeligheder at overvinde. Det har længe været Regjeringen klart, at den, som Forholdene ere, ikke uden tvingende Nødvendighed burde forkorte den nærværende Rigsdagssamling end ikke med en eneste Dag, for at der ikke skulde kunne fremsættes den Paastand, at Regjeringen ved Hjemsendelse havde udelukket Muligheden for Tilvejebringelsen gennem Fælledsudvalget af en Overenskomst mellem de to Thing om Skattelovene, som ellers kunde være naaet. Naar der nu allerunderdaningst foreslaas, at fastsætte Onsdagen den 3die April som Valgdag, vil det naturligtvis kunne gjøres gjældende, at Rigsdagen mister de to Dage den 4de og 5te til at blive enige i, men det maa hertil bemærkes, at disse tvende Dage ere høje Helligdage, og at det ikke vilde være sømmeligt at ansætte den 6te, Paaskelørdag, til Valget. At udsætte Valget til umiddelbart efter Paaske, den 9de April, har været overvejet, men her møder den Hindring, at ifølge den nylig af Hans Majestæt stadfæstede Valglov skal der bruges et større Valgapparat end tidligere, og den forudsætter navnlig Udførelsen af Trykningsarbejder efter Candidaternes Anmeldelse 4de Dagen før Valget; men af de 4 Dage før den 9de April ere de 3 Helligdage, i hvilke Trykningsarbejder ikke kunne udføres. Hvis Valgene derfor skulde udsættes til efter Paaske, kunde de i det tidligste finde Sted den 12te April. Mod Valg efter Paaske lader der sig i det Hele fremføre flere Grunde. Helligdagene vilde blive forstyrrede ved Vælgermøder, og selv om Valgene havde kunnet holdes den 9de, vilde derved den Afvigelse fra gjældende Praxis finde Sted, at der ikke vilde være noget Folkething i Dagene fra den 5te til 9de April. Havde Valget imidlertid kunnet finde Sted den 9de, vilde der formentlig være bleven almindelig Forstaaelse af, at idet Valgene fandt Sted den første Søndag efter de store Helligdage, laa der ikke noget Præcedens i det nævnte Forhold. Men naar der nødvendigvis maatte hengaa 3 Søndage efter Helligdagene inden Valget, kunde en saadan Forstaaelse vanskeligere paaregnes, og det er ikke usandsynligt, at Mangelen af et Folkething fra 5te til 12te April vilde blive betegnet i Agitationen som en Tilsidesættelse af Grundlovens Forudsætninger. Vel indeholder hverken Grundloven eller Valgloven

noget Paabud om, at der til enhver Tid skal findes en Rigsdag, som kan indkaldes, men der er andre Love, som muligens vilde kunne paaberaabes som indeholdende en saadan Forudsætning, og det vilde være lidet ønskeligt at fremkalde en muligvis lidenskabelig Debat om dette statsretlige Spørgsmaal. Ministrene have derfor alle været enige om, at man bør foreslaa den 3die April uden Hensyn til, at derved Rigsdagssamlingen maa sluttes forinden Mandaternes Udløb.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst Indstillingen og forsynede det forelagte Aabne Brev om Udskrivning af nyt almindeligt Valg til Folkethinget med allerhøjeste Underskrift. . . .

Møde i statsrådet 29. marts 1901.

Under Kongens Forsæde. Prins Christian overværede Statsraadmødet. Alle Medlemmer til stede. . . .

Udenrigsministeren [Sehested] vilde allerunderdanigst tillade sig at meddele, at han fra den danske Gesandt i Washington igaar havde modtaget et Telegram af 27/3, hvorefter Statssecretæren for de udenlandske Anliggender havde – ved at meddele, at den amerikanske Marineminister ønsker at sende et Skib til de virginske Øer for der at undersøge Bugter, Ankerpladser og Grænselinier – forespurgt, om den Kongelige Regjering havde noget herimod at indvende for de danske Øers Vedkommende. Ministeren havde, efter Conference med Finansministeren, Marineministeren og Ministeren for offentlige Arbejder, svaret, at Kammerherre Brun skal søge at faa at vide, hvilke Oplysninger den amerikanske Regjering maatte ønske, da vi saa selv ville skaffe dem tilveje. Det forekommer nemlig Ministeren betænkeligt at tillade et amerikansk Krigsskib at foretage Opmaalinger paa vort Søteritorium, og at det derfor vil være langt at foretrække, at den danske Regjering sender et Skib til Vestindien for at foretage de ønskede Undersøgelser.

Marineministeren [Middelboe] bemærkede i den Anledning allerunderdanigst, at der ved Finansloven er bevilget Midler til et Vintertogt i de transatlantiske Farvande eller i Middelhavet for Krydserkorvetten Valkyrien. Det var paatænkt at forkorte dette Togt noget, da der er et Underskud fra Korvettens sidste Togt, men Ministeren havde nu i Anledning af Udenrigsministerens Forespørgsel, om der

i Aar kunde sendes et Skib til Vestindien, foreløbig tænkt, at Valkyriens Togt kunde opgives, og at der kunde sendes et mindre Fartøj, navnlig Skonnerten Ingolf til Vestindien, idet dette Skib for det samme Beløb, som er fastsat for Valkyriens Togt, vilde kunne være ude i omtrent den dobbelte Tid. Vel var Ingolf bestemt til Skoleskib for Underofficersskolen, men der vilde kunne træffes andre Bestemmelser til Underofficerernes Uddannelse. Penge og Skibe ere saaledes tilstede, men Indkaldelsen af det fornødne Mandskab vil frembyde nogen Vanskelighed.

Hans Majestæt henstillede, om det ikke vilde være rigtigst at forelægge Sagen for Rigsdagen, som endnu er samlet, for at det ikke skal blive nødvendigt at træffe provisoriske Foranstaltninger, som senere vilde kunne have ubehagelige Følger.

Marineministeren [Middelboe] bemærkede allerunderdanigst, at der oftere er foretaget Forandringer i de Dispositioner, som vare forudsatte ved Finanslovsforslagets Vedtagelse, uden at Rigsdagen havde gjort nogen Indsigelse herimod, naar de voterede Summer ikke vare blevne overskredne. Forøvrigt vilde man ogsaa kunne sende et Par Officerer forsynede med de fornødne Instrumenter m.m. til Vestindien, og de vilde da paa Øerne faa den fornødne Hjælp til Undersøgelsernes Foretagelse. Sagen foreligger jo ikkun siden igaar, saa at den endnu ikke er tilfulde gjennemtænkt.

Hans Majestæt opfordrede samtlige Ministre til at udtale sig.

Finansministeren [Scharling] mener, ligesom Marineministeren, at Rigsdagen ikke vil gjøre nogen Indsigelse, naar det kan paa-vises, at Undersøgelsen foretages ifølge et udtrykkeligt Ønske af en fremmed Magt og for at forhindre, at et fremmed Krigsskib i længere Tid færdes i vore Farvande, navnlig ikke naar det kan ske ved en paa Finansloven given Bevilling. Det vilde, efter Finansministerens Mening, være meget betænkeligt at tillade en fremmed Magt at foretage Opmaalinger i de danske Farvande.

Ministeren for offentlige Arbejder [Juul] erklærede, at han ganske havde sluttet sig til sine Collegers Udtalelser, men ønskede yderligere at udtale, at han havde gjort dette saameget mere, som han frygtede, at man ved Tilladelsen løb Risico for, at man aldrig kom af med det amerikanske Skib, naar det engang var stationeret i vore Farvande.

Indenrigsministeren [Bramsen] hvem Sagen hidtil havde været

ganske ubekjendt, mener, at Regjeringen bør afvente nærmere Underretning ved en skreven Depeche om, hvad det egentlig er, Amerika ønsker. Det synes ham formeget, at Regjeringen strax sætter sig i Bevægelse, og det forekommer ham, at vi kunne tage os Tid til at afgive Svaret, til vi havde modtaget de nærmere Oplysninger om en halv Snes Dage.

Konseilspræsidenten [Sehested] bemærkede, at han ikke havde haft Lejlighed til at conferere med samtlige Ministre i disse travle Dage, ved Svaret, som skulde afgives til den amerikanske Regjering, var Sagen kun forberedt, ikke endnu afgjort, idet man netop havde gjort det, som Indenrigsministeren foreslaar, at spørge om, hvilke Oplysninger Amerika ønsker.

Paa *Hans Majestæts* Udtalelse, at Allerhøjstsamme ønsker, at vi maa beholde Øerne, svarede *Konseilspræsidenten* [Sehested], at en Depeche er afgaaet fra Washington og kan ventes om 8 Dage med Svar paa vor sidste Note, ved hvilken vi stille som Betingelser for Øernes Overdragelse, at der sikkert Befolkningen Borgerret i de amerikanske Stater og Toldlettelse med Hensyn til Indførsel til disse. Naar dette Svar er modtaget, vil der være at træffe en Afgjørelse i den ene eller den anden Retning.

Marineministeren [Middelboe] vilde tillade sig allerunderdanigst at gjentage, at han bad sin Udtalelse betragtet ikke som en endelig Beslutning, og tilføjede derhos, at der vil hengaa ca. 5 Uger efter Udrustningens Tilendebrielse, før et Krigsskib herfra kan naa Vestindien.

Indenrigsministeren [Bramsen] forespurgte, om denne Sag ikke forinden endelig Afgjørelse tages, vilde blive behandlet i en samlet Ministerconference og derefter i Statsraadet, paa hvilket Spørgsmaal *Konseilspræsidenten* [Sehested] svarede bekræftende. . . .

Møde i statsrådet 11. april 1901.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 17. maj 1901.

Under Kongens Forsæde. Finansministeren fraværende. . . .

Konseilspræsidenten [Sehested] vilde desuden under Henvi-
sing

til den Forhandling, som fandt Sted i Statsraadets Møde den 29de Marts d.A. om den amerikanske Regjerings Henvendelse til den Kongelige Regjering om Tilladelse til at lade et amerikansk Krigsskib foretage Opmaalinger i vore Farvande i Vestindien, tillade sig allerunderdanigst at meddele, at den amerikanske Regjering havde taget sin Anmodning tilbage, idet den vilde være taknemmelig for de Oplysninger, som den danske Regjering vilde give den om ukjendte Havne paa det danske Søterritorium. . . .

Møde i statsrådet 7. juni 1901.

Under Kronprinsens Forsæde. Ministeren for Kirke- og Undervisningsvæsenet fraværende.

Det tilførtes Protokollen, at der under 23de Mai d.A. er gennem Konseilspræsidiets udfærdiget en allerhøjeste Kundgjørelse, ifølge hvilken Hans Majestæt i Anledning af Allerhøjstsammes forestaaende Reise til Udlandet har overdraget Regjeringens Førelse fra nysnævnte Dag indtil Hans Majestæts Hjemkomst til Hans Kongelige Højhed Kronprinsen. . . .

Møde i statsrådet 5. juli 1901.

Under Kronprinsens Forsæde. Samtlige Medlemmer tilstede. . . .

Finansministeren [Scharling] gav dernæst en allerunderdanigst Meddelelse om den finansielle Status efter den foreløbige Regnskabsopgjørelse af Finansaaret 1900–1901.

Ministeren fremhævede først, at der var budgetteret paa bemeldte Finanslov – inklusive Tillægsbevillingsloven – en Indtægt af ca. Kr. 81.694.000 mod en Udgift af ca. 88.467.000 Kr. saaledes at der altsaa var paaregnet et Underskud af ca. Kr. 6.772.000, men efter den foreløbige Regnskabsopgjørelse er der kun indkommet ca. Kr. 78.861.000 – nærmest hidrørende fra at nogle af de budgetterede Laan ikke ere blevne optagne – og paa den anden Side have Udgifterne kun udgjort henved 78 Mill. Kroner. Herefter vilde der være et Overskud af ca. Kr. 875.000, der dog formenes ved endnu fremkommende Berigtigelser m.v. at ville gaa ned til ca. 1/2 Million Kroner, men da der er en tilsvarende Forøgelse af Mellemværendet med Vestindien, vil Resultatet

tatet blive, at baade Regnskabsbeholdning og Kassebeholdning omtrent ville blive uforandrede som ved forrige Finansaars Slutning. Sammenlignet med Statsregnskabet for 1899–1900 viste det sidste Regnskabsaar imidlertid en Nedgang i de ordinære Indtægter af ca. $2\frac{1}{3}$ Mill. Kr., og en Merudgift af ordinære Udgifter af noget over 1 Mill. Kroner, saaledes at Overskudet af ordinære Indtægter over ordinære Udgifter var gaaet ned fra 12,3 Mill. Kr., til 8,8 Mill. Kr., hvilken Nedgang af ca. $3\frac{1}{2}$ Mill. Kr. for en væsentlig Del skyldes Nedgangen i Jernbanernes Overskud, der næppe vil blive større end ca. 400.000 Kr., og at Told og Brændevinsafgiften har indbragt ca. 800.000 Kr. mindre end det foregaaende Aar.

Ministeren fremhævede derefter, at de ordinære Indtægter vare omtrent $\frac{1}{2}$ Mill. Kr. større end budgetteret, hvilket fornemmelig skyldes en Stigning af de direkte Skatter, af Stempelpapirsintraderne, af Afgiften af Arv og af Domæneindtægterne m.m. – tilsammen en Mer-Indtægt af ca. 1,2 Mill. Kr., men herfra maa drages en Mindreindtægt af Told og Brændevinsintrader paa ca. 700.000 Kr., – og at de ordinære Udgifter viste sig henved 1.300.000 Kr. mindre end budgetteret. Som overordentlige Indtægter ved Tilskud af Aktiver og Optagelse af Laan m.m., var paaregnet ca. 15 Mill. Kr., men kun indkommet ca. 11,7 Mill. Kr., hvilket dels skyldes en mindre Realisation af Obligationer dels Udbetalinger af de for Bestillingsmænd opsparede Beløb. Paa den anden Side udgjorde de overordentlige Udgifter til Jernbaneanlæg m.v., og Afdrag paa Gjæld ca. 19,6 Mill. Kr., hvoraf ca. $11\frac{1}{3}$ Mill. Kr., er dækket ved det nye $3\frac{1}{2}$ % Statslaan af 9de April 1900, medens Resten dækkes ved de ordinære Indtægters Overskud over de ordinære Udgifter. Statsgjælden er saaledes, naar Afdraget paa samme fradrages, i det sidste Regnskabsaar forøget med ca. 9,4 Mill. . . .

Statsrådets forhandlinger
23. aug. 1901—16. dec. 1904
J. H. Deuntzers ministerium

Medlemmer af ministeriet J. H. Deuntzer var følgende:

Konseilspræsident og udenrigsminister: professor Johan Henrik Deuntzer – finansminister: grosserer Christopher Friedenreich Hage – minister for kirke- og undervisningsvæsen: statsrevisor Jens Christian Christensen – justitsminister: højesteretssagfører Peter Adler Alberti – indenrigsminister: redaktør Enevold Sørensen – minister for offentlige arbejder: redaktør Viggo Lauritz Bentheim Hørup indtil 15. febr. 1902; derefter finansminister Christopher Friedenreich Hage som minister ad interim – landbrugsminister: gårdejer Ole Hansen – minister for Island: justitsminister Peter Adler Alberti indtil 31. jan. 1904; derefter byfoged Hannes Thordur Hafstein – krigsminister: oberst Vilhelm Herman Oluf Madsen – marineminister: kontradmiral Ferdinand Henrik Jøhnke.

Forhandlingerne for perioden 23. aug. 1901–16. dec. 1904 er indført i den s. 425 beskrevne protokol F pag. 270–466.

Møde i statsrådet 23. august 1901.

Under Kongens Forsæde. Samtlige Medlemmer tilstede.

Det tilførtes Protokollen, at der gennem Konseilspræsidiets er under 15de Juli d.A. udfærdiget en allerhøjeste Kundgjørelse, ifølge hvilken Hans Majestæt Kongen, efter at være vendt tilbage fra Allerhøjstsammes Reise til Udlandet, fra den nævnte Dag paany Selv har overtaget Regeringens Førelse.

Det tilførtes dernæst Protokollen, at det under 24de Juli d.A. har behaget Hans Majestæt Kongen, efter at have modtaget Konseilspræsident Sehesteds allerunderdanigst indgivne Demission, at entledige i Naade samtlige Ministre fra de dem hidtil allernaadigst betroede Ministerposter, nemlig:

Konseilspræsident og Udenrigsminister Kammerherre Hofjægmester Hannibal Sehested til Stamhuset Broholm, Storkors af Dannebrog og Dannebrogsmænd,

Justitsminister og Minister for Island, Geheime Etatsraad, extraordinær Assessor i Højesteret, Dr. juris August Herman Ferdinand Carl Goos, Kommandør af Dannebrog og Dannebrogsmænd,

Minister for offentlige Arbejder Kammerherre Christian Frederik Adrian Baron Juul af Rysensteen til Mundelstrupgaard og Lundbæk, Kommandør af 2de Grad af Dannebrog og Dannebrogsmænd,

Landbrugsminister Hofjægmester Frederik Friis til Duelund, Kommandør af Dannebrog og Dannebrogsmænd,

Krigsminister, Generalmajor udenfor Nummer Johan Gustav Frederik Schnack Kommandør af Dannebrog og Dannebrogsmænd,

Finansminister, Dr. juris Hans William Scharling, Kommandør af Dannebrog og Dannebrogsmænd,

Marineminister, Kommandør udenfor Nummer i Flaaden, Christian Gjørtz Middelboe, Kommandør af 2. Grad af Dannebrog og Dannebrogsmænd,

Minister for Kirke- og Undervisningsvæsenet, Jens Jakobsen Kokholm Bjerre, Kommandør af 2den Grad af Dannebrog og

Indenrigsminister Ludvig Bramsen, Kommandør af 2den Grad af Dannebrog og Dannebrogsmænd,

og at det under samme Dato, 24de Juli d.A., allernaadigst har behaget Hans Majestæt Kongen at udnævne:

Professor ved Universitetet, extraordinær Assessor i Højesteret, Dr. juris, Johan Henrik Deuntzer, Kommandør af Dannebrog og Dannebrogsmænd, til Konseilspræsident og Udenrigsminister, Kontreadmiral i Flaaden, Ferdinand Henrik Jøhnke, Kommandør af Dannebrog og Dannebrogsmænd, dekoreret med Fortjenstmedaillen i Guld, til Marineminister, Oberst udenfor Nummer i Artilleriet Vilhelm Herman Oluf Madsen, Kommandør af Dannebrog af 2den Grad og Dannebrogsmænd, dekoreret med Fortjenstmedaillen i Guld,

til Krigsminister, Grosserer Christopher Friedenreich Hage, Ridder af Dannebrog til Finansminister, Højesteretssagfører Peter Adler Alberti til Justitsminister og Minister for Island, Statsrevisor Jens Christian Christensen til Minister for Kirke- og Undervisningsvæsenet, Landvæsenskommisær, Gaardejer Ole Hansen til Landbrugsminister, Statsrevisor, Redaktør Viggo Lauritz Bentheim Hørup til Minister for offentlige Arbejder og Redaktør Enevold Sørensen til Indenrigsminister.

Det tilførtes fremdeles Protokollen, at Protokolltilførslen for Statsraadmødet den 5te Juli d.A., da det daværende Ministerium imidlertid var blevet entlediget, er, efterat de paagjældende forhenværende Ministre have godkjendt den, idag bleven oplæst for Hans Majestæt Kongen og Hans Kongelige Højhed Kronprinsen.

Hans Kongelige Højhed Prins Christian overværede Statsraadmødet. Ministeren for offentlige Arbejder og Indenrigsministeren vare fraværende. De øvrige Ministre vare tilstede og toge Sæde i Statsraadet. . . .

Hans Majestæt ønskede at vide, om Ministeriet er for eller imod Salget af de vestindiske Øer.

Konseilspræsidenten [Deuntzer] bemærkede allerunderdanigst, at det omsider er lykkedes ham at komme tilbunds i de stedfundne Forhandlinger om Øernes Overdragelse til de Forenede Stater, og han havde endnu ikke haft Lejlighed til at konferere med sine Kolleger om Sagen, men han kunde dog som sin personlige Mening udtale, at han fra Begyndelsen aldrig vilde have foreslaaet at indtræde i disse Forhandlinger, men at Regjeringen nu, saaledes som Sagen har udviklet sig, og navnlig efterat de Forenede Stater har indrømmet saagodt som alt, hvad den danske Regjering har forlangt, ikke med Ære kunne trække sig ud af Forhandlingerne, naar de Forenede Stater fremdeles ønske at erhverve Øerne. Der vil imidlertid endnu hengaa nogen Tid, forinden Forhandlingerne kunne afsluttes, da Forholdet mellem Sukkerkogerierne og Kolonialkassen efter den danske Regjerings eget Forlangende først maa være ordnet af denne, forinden der kan være tale om Øernes Overdragelse til de amerikanske Stater. Skulle der vise sig Tilbøjelighed til at forlade Forhandlingerne, vil *Konseilspræsidenten* ikke undlade at gribe denne Lejlighed.

Paa af *Hans Majestæt* given Foranledning bemærkede *Finansmini-*

steren [Hage], at det aarlige Tilskud til Øerne i mange Aar har udgjort ca. $\frac{1}{2}$ Million, og at Rigsdagen, som stod afmægtig overfor dette Forhold, stiltiende Aar efter Aar har givet sit Samtykke til denne Udgift. Selv om Administrationsudgifterne og de militære Udgifter væsentlig bleve indskrænkede, ville Øerne dog i lange Tider kræve et betydeligt aarligt Tilskud, inden Dyrkningen af andre Kulturplanter end Sukkeret, til hvis Produktion Arbejdet hidtil har været indskrænket, muligvis kunde komme til at bære Frugt. . . .

Møde i statsrådet 13. september 1901.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 27. september 1901.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 11. oktober 1901.

Under Kongens Forsæde. Prins Christian overværede Statsraadsmødet. Ministeren for offentlige Arbejder og Indenrigsministeren fraværende. . . .

Konseilspræsidenten [Deuntzer] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Forslag til Lov om Medgift til Deres kongelige Højheder Prinsesse Louise Caroline Josephine Sophie Thyra Olga og Prinsesse Ingeborg Charlotte Caroline Frederikke Louise.

Konseilspræsidenten [Deuntzer] bemærkede, at dette Lovforslag er en Gjentagelse af de i tidligere Rigsdagssamlinger fremsatte tilsvarende Lovforslag, hvis Behandling ikke er kommen udover en 1ste Behandling i Folkethinget, og som saaledes er bleven uden Resultat. Ifølge de Overenskomster, som ere blevne afsluttede, da de tvende høje Ægteskaber bleve stiftede, er Regjeringen forpligtet til at søge at erhverve Rigsdagens Samtykke til disse Medgiftssummers Afholdelse af Statskassen, og det er i Overensstemmelse hermed, at *Konseilspræsidenten* udbeder sig Hans Majestæts Samtykke til Lovforslagets fornyede Fremsættelse for Rigsdagen.

Bemeldte Lovforslag blev derefter af *Hans Majestæt* approberet til Fremsættelse for Rigsdagen. . . .

Hans Majestæt spurgte Konseilspræsidenten, om Ministeriet ikke finder det ønskeligt, at der tilvejebringes et forøget Politicorps liget det tidligere Gendarmericorps dog saaledes, at der gives det et andet Navn, da dette var mislydende for mange. Hans Majestæt var foranlediget til dette Spørgsmaal navnlig ved det hæslige Overfald ved Lersøen af et Selskab af en Snes Bøller paa 2 Betjente.

Konseilspræsidenten [Deutzer] bemærkede i denne Anledning allerunderdanigst, at den nye Retsreform, som agtes forelagt i denne Rigsdagssamling, vil medføre en Forstærkning af Politiet, og at denne netop er en af de væsentlige Aarsager til de forøgede Udgifter til Retsvæsenet, som denne Reform vil medføre. Paa Landet er man ikke meget tilbøjelig til at forøge Kommunernes Udgifter til Politiet, men herpaa vil som sagt Retsreformen raade Bod. . . .

Møde i statsrådet 26. oktober 1901.

Under Kongens Forsæde. Prins Christian overværede Statsraads-mødet. Ministeren for offentlige Arbejder og Indenrigsministeren var fraværende. . . .

Justitsministeren [Alberti] refererede en allerunderdanigst Forestilling om følgende Lovforslag, nemlig: Forslag til Lov om Doms-magtens, den offentlige Anklagemyndigheds, Politimyndighedens, samt Sagførervæsenets Ordning, Forslag til Lov om den borgerlige Retspleje, Forslag til Lov om Strafferetsplejen og Forslag til Lov om Retsafgifter. Ministeren bemærkede, at disse Lovforslag tilsigter en Opfyldelse af den i Grundloven af 1849 indeholdte og i den reviderede Grundlov gjentagne Bestemmelse, at Retsplejen skal adskilles fra Forvaltningen, at Offentlighed og Mundtlighed skal saavidt muligt gennemføres ved hele Retsplejen, og at Nævninger skulle indføres i Misgjerningssager og i Sager, der reise sig af politiske Lov-overtrædelser. I de forløbne 50 Aar er der gjentagne Gange, ogsaa ved Kommissioner, gjort Skridt til Gennemførelsen af disse Grundlovens Tilsagn, men Kommissionernes Arbejder have ikke været fremsatte for Rigsdagen. Det er nu de ved den 3die, under 11/5 1892 nedsatte Proceskommission udarbejdede Udkast, som her forelægges, med Undtagelse af Udkast til Lov om frivillige Auktioner, som ikke nødvendigt hører med i Rammen om en Omordning af Retsplejen, og et Lovudkast om Lønninger m.m., for de i Lov om

Domsmagtens Ordning omhandlede Embeds- og Bestillingsmænd, der formentlig rettest fremsættes, naar event. selve Lovforslaget om Domsmagtens Ordning maatte være sin Vedtagelse nær. Det er, som allerede bemærket, som Proceskommissionens Arbejde, at disse Lovforslag forelægges, uagtet der efter Ministerens Mening er adskillige Punkter, med Hensyn til hvilke en anden Ordning turde være at foretrække, men, da en Omarbejdelse vilde medtage en længere Tid, saa at Forslagene ikke vilde kunne komme frem i Aar, har Ministeren ment, at det, for endelig nu at faa gjort et alvorligt Forsøg paa denne betydningsfulde Sags Ordning, vilde være heldigst at tage Udkastene, som de foreligge fra Proceskommissionens Haand, alene med de Ændringer, som følge af senere vedtagne Lovforandringer. . . .

Ministeren for Kirke- og Undervisningsvæsenet [J. C. Christensen] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende følgende Lovforslag, nemlig: Forslag til Lov om Menighedsraad, Forslag til Lov om Brugen af Kirkerne, Forslag til Lov om Valgmenigheder og Forslag til Lov om Bestyrelsen m.m. af Kirker, der eje sig selv.

Ministeren bemærkede, at ved disse Lovforslag sker der et Skridt henimod Opfyldelsen af Grundlovens § 75, som siger: »Folkekirkens Forfatning ordnes ved Lov«, hvilke Ords utvivlsomme Mening er, at Folkekirkens Forfatning skal ordnes ved Lov. En Gjennemførelse af dette Paabud turde sikkert blive til Gavn for den danske Folkekirke. Ligesom Landets Borgeres Deltagelse i det politiske og kommunale Liv har baaret rig Frugt i voxende Interesse for alt, hvad der kan tjene til Fædrelandets og Folkets Gavn, saaledes tør det antages, at, naar Folkekirkens Medlemmer blive meddelagtige i Folkekirkens Styrelse, vil Interessen for og Kjærligheden til dens Anliggender voxe, medens en Fortsættelse af den nuværende Tilstand vil gjøre stedse flere fremmede for Kirkens Sager. Der har fra flere Sider været udtalt Ønsket om Nedsættelsen af en Kommission, forinden Lovforslaget om Menighedsraad o.s.v. fremsættes paa Rigsdagen, men Ministeren finder ikke Anledning – ialfald ikke saalænge Rigsdagens tvende Thing ikke have sluttet sig til dette Ønske – til at imødekomme det, da de her omhandlede Sager tidligere have været behandlede i Kommissionen, i hvilke ansete Geistlige havde Sæde, uden noget praktisk Udbytte, og en ny Kommissions Arbejde, der vilde medtage længere Tid, ogsaa let kunde løbe ud i Sandet. Det er nu Handlingens Tid. Det her forelagte Lovforslag om Me-

nighedsraad lilsigter at indføre saadanne i alle Sogne og at lægge saameget som muligt af Kirkens borgerlige Styrelse, den ydre Side af Kirkens Bestyrelse, over til disse Raad. Det er Ministerens Overbevisning, at Deltagelse i denne Styrelse vil vække og styrke et sundt kristeligt Liv, der som alt aandeligt Liv ikke kan skabes ved en Lovgivnings Foranstaltning.

Efterat Ministeren nærmere havde udpeget Hovedpunkterne saavel i Lovforslaget om Menighedsraad, i hvis § 4 Ordet »ugifte« foran Kvinder skal udgaa, – en Fejl, som Ministeren bad Hans Majestæt undskyldte, – som i de andre ovennævnte Lovforslag, behagede det *Hans Majestæt* at approbere samtlige disse Lovforslag til Fremsættelse paa Rigsdagen. . . .

Møde i statsrådet 8. november 1901.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 22. november 1901.

Under Kongens Forsæde. Indenrigsministeren og Ministeren for offentlige Arbejder fraværende. . . .

Finansministeren [Hage] refererede endvidere en allerunderdanigst Forestilling, hvorved indstilledes, at den Mathew Bodkin alias Boorhog af St. Thomas ved Højesterets Dom af 13de Juni d.a. idømte Straf af Forbedringshusarbejde i 3 Aar allernaadigst maatte formildes til lige Arbejde i 2 Aar.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst Indstillingen, men tilføjede, at Straffen endnu forekom Allerhøjstsamme meget haard, i hvilken Anledning *Finansministeren* [Hage] bemærkede, at han, som ganske deler Hans Majestæts Anskuelse, men som ikke har ment at turde gaa imod Højesterets Indstilling, vilde forbeholde sig, da han har erfaret Hans Majestæts Mening, senere at turde fremkomme med en allerunderdanigst Forestilling om Straffens yderligere Formildelse eller Eftergivelse. . . .

Møde i statsrådet 29. november 1901.

Under Kongens Forsæde. Ministeren for offentlige Arbejder og Indenrigsministeren fraværende.

Finansministeren [Hage] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende 2 Lovforslag, nemlig Forslag til Lov om Ejendomsskyld og Forslag til Lov om Indkomst og Formueskat til Staten.

Disse tvende Lovforslag, bemærkede Finansministeren, staa i indbyrdes nøje Forbindelse, og til dem knytter sig endvidere et 3die Lovforslag, som Indenrigsministeren vil have den Ære at forelægge, hvorved der bl.a. foreslaas Udredelsen af et aarligt kontant Tilskud af Statskassen til Kommunerne. Hovedopgaven for Regjeringen har været at søge at komme de i Rigdagens to Thing under de tidligere Forhandlinger om en Skattereform fremkomne Anskuelser imøde og at tilvejebringe Harmoni mellem dem. Det er Regjeringens Haab, at det ved disse Forslag skal lykkes at bringe Forhandlingerne om denne vigtige Reform til en endelig Afslutning og saaledes tilvejebringe den Ro paa dette Omraade, som er af stor Betydning for Landets Udvikling. Overensstemmende med den nævnte Grundtanke fremtræder Forslaget om en Indtægts- og Formueskat væsentlig i den Skikkelse, hvori Folkethinget forrige Aar vedtog det, medens der ved ovenfor førstnævnte Lovforslag foreslaas at følge Landstinget, som vedtog helt at give Afkald paa de hidtidige Statskatter paa faste Ejendomme og til delvis Erstatning herfor at indføre en Ejendomsskyld hvilende paa periodiske Vurderinger. Det samlede finansielle Resultat af disse 2 Lovforslag er en Indtægtsforøgelse af ca. 800.000 Kr., men da der ved det 3die omtalte Lovforslag, som fremkommer fra Indenrigsministeren, foreslaas et Tilskud til Kommunerne af 2½ Million Kroner, bliver det endelige Resultat en Indtægtsnedgang for Statskassen af henimod 1.700.000 Kr.

Begge de nævnte Lovforslag bleve derefter af *Hans Majestæt* approberede til Fremsættelse for Rigsdagen. . . .

Justitsministeren [Alberti] refererede som fungerende Indenrigsminister en allerunderdanigst Forestilling angaaende Forslag til Lov om Ændringer i og Tillæg til de nugældende Regler for den kommunale Beskatning samt om Statstilskud til Kommunerne.

Ministeren bemærkede, at dette Lovforslag er et Led i den samlede Skattereform og søger ligesom de af Finansministeren forelagte Lovforslag at danne en Vej til Enighed ved at give noget til hver af de modstaaende Anskuelser. Idet Ministeren derefter gennemgik hver af Forslagets 2 Hoveddele, fremhævede han, at han med Hen-

syn til Ejendomsskyldens Indførelse har foreslaaet en gradvis Overgang fra det nuværende Skattesystem.

Bemeldte Lovforslag blev af *Hans Majestæt* approberet til Fremsettelse for Rigsdagen. . . .

Møde i statsrådet 20. december 1901.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 10. januar 1902.

Under Kongens Forsæde. Prins Christian overværede Statsraads-mødet. Indenrigsministeren var til stede og tog Sæde i Statsraadet. Ministeren for offentlige Arbejder fraværende. . . .

Ministeren for Island [Alberti] refererede en allerunderdanigst Forestilling om Indkaldelse af Althinget til en overordentlig Samling og om Udstedelse af et allerhøjeste Budskab til Islænderne.

Ministeren bemærkede, at der ved et under 17de Mai f.A. udfærdiget allerhøjeste Budskab til Althinget var givet allernaadigst Tilsgagn om allerhøjeste Stadfæstelse af et fra det private Initiativ udgaaet Forslag til Ændringer i Forfatningslov af 5te Januar 1874. Dette blev i den i afvigte Sommer afholdte Samling af Althinget vedtaget, dog med nogle Ændringer, blandt hvilke de væsentlige gaa ud paa en Forøgelse af de folkevalgte Medlemmers Antal og en Udvidelse af Valgretten; desuden fordres der kun Nærværelsen af Halvdelen – ikke $\frac{2}{3}$ Delen af det forenede Althings Medlemmer, og endelig er § 61 om Forfatningsforandringer ført tilbage til den nu gjældende Bestemmelse, saaledes at Ordene: »og Regjeringen vil fremme Sagen« fremdeles udelades. Medens der, efter Ministerens Mening ikke er nogen Grund for Regjeringen til at modsætte sig de øvrige Ændringer, kunde det vel have været heldigst, om § 61, hvis nærværende Indhold formentlig skyldes en Inkurie, som man længe har ønsket at fjerne, kunde ved de nævnte Ords Tilføjelse være bragt i Overensstemmelse med den tilsvarende Bestemmelse i Danmarks Riges Grundlov. Men da Islænderne netop lægge særlig Vægt paa Bestemmelsen, som den staar i § 61, og endog betragte den som en af Juvelerne i den islandske Forfatning, finder Ministeren,

at man ogsaa i dette Punkt kan imødekomme Islænderne, der selv ville komme til at bære Byrden af den ved hyppigere Opløsninger foranledigede muligen unyttige Uleilighed og Udgift. Ministeren mener saaledes at kunne allerunderdanigst tilraade Hans Majestæt at give Tilsagn om allerhøjeste Stadfæstelse af det vedtagne Forslag, naar det til Sommer paany vedtages af Althinget i uforandret Skikkelse. Men samtidig med Forslagets Fremsendelse indkom der fra den øverste Afdeling af Althinget en Adresse til Hans Majestæt, hvori det udtaltes, at en fuldtud tilfredsstillende Ordning af den islandske Forfatningssag først da vilde være naaet, naar den øverste Ledelse af Islands særlige Anliggender er bosat i Landet selv, og fra mangfoldige Sider ere lignende Ønsker fremkomne paa Island. Da dette Ønske synes Ministeren ikke uberettiget, har han fundet det rettest, at der forelægges Althinget foruden det ovennævnte, engang vedtagne Forslag, – hvorefter Islændernes Ønske om Udnævnelse af en særlig islandsk Minister, som er det islandske Sprog mægtig og giver Møde paa Althinget, sker Fyldest, – et andet Forslag, som ved Siden af Optagelse af de øvrige i hint første Forslag indeholdte Ændringer tillige bestemmer, at Ministeriet for Island skal have sit Sæde i Reykjavik. Alle Udgifter ved denne Ordning maa selvfølgelig blive særlig islandske – dog formentlig med Undtagelse af Udgifterne til et vistnok nødvendigt islandsk Filiakontor i Kjøbenhavn, – men Forøgelsen af Udgifterne for Island vil næppe blive betydelig, da mange af de nuværende Administrationsudgifter dels af sig selv ville bortfalde dels ville kunne spares, – dette dog under Forudsætning af, at Island ikke ved hyppige Ministerskifter selv forøger Pensionsbyrden i en uforholdsmæssig Grad, og at Antallet af Ministerens Reiser til Kjøbenhavn holdes indenfor rimelige Grænser. Forsaavidt Hans Majestæt maatte allernaadigst bifalde de her fremsatte Tanker, hvis Udførelse vil nødvendigiggjøre Forelæggelsen for Hans Majestæt i en nær Fremtid af et paa Grundlag af dem udarbejdet Forslag Nr. 2 til Ændringer i den islandske Forfatningslov, anser Ministeren det ønskeligt, at det forinden Bevægelsen i Anledning af Valgene til Althinget, som skulle finde Sted i Begyndelsen af Juni Maaned d.A., ved et allerhøjeste Budskab bringes til Islændernes Kundskab, at Hans Majestæt vil give allerhøjeste Stadfæstelse til det af de omtalte tvende Forslag, som paa forfatningsmæssig Maade maatte blive vedtaget af Althinget.

Paa Foranledning af *Hans Majestæt* udtalte *Hans Kongelige Højhed Kronprinsen*, at Højsamme fandt Budskabet overordentlig smukt, og da derhos *samtligte Ministre* vare enige med Ministeren for Island, behagede det *Hans Majestæt* allernaadigst at bifalde Indholdet af det allerhøjeste Budskab til Islænderne, hvorhos *Hans Majestæt* forsynede saavel den forelagte Udfærdigelse af samme som det Aabne Brev, hvorved Althinget indkaldes til en overordentlig Samling den 26de Juli d.A., – om hvilken Samlings Varighed det fastsættes, at den ikke maa udstrækkes udover en Maaned – med allerhøjeste Underskrift. . . .

Møde i statsrådet 22. januar 1902.

Under Kongens Forsæde. Kronprinsen og Ministeren for offentlige Arbejder fraværende. Prins Christian overværede Statsraadsmødet.

Udenrigsministeren [Deuntzer] fremlagde en allerunderdanigst Forestilling angaaende Fuldmagt for den danske Gesandt i Washington til at afslutte en Overenskomst med de Forenede Stater af Amerika angaaende Afstaaelse til disse af de danske vestindiske Øer. Efterat Ministeren paa Opfordring af *Hans Majestæt* havde oplæst bemeldte Forestilling, bemærkede Ministeren, at det vistnok er en Sorg, at der saaledes er Udsigt til, at en Del af Danmarks Territorium gaar over i en fremmed Magts Besiddelse, men at Afslutningen af en Overenskomst desangaaende efter hans Formening er bleven en Nødvendighed. Det kan anses som tvivlsomt, om det var rigtigt i Slutningen af 1899 at begynde Forhandlingerne om Øernes Overdragelse, men efterat de have været fortsatte gennem flere Aar, og efterat den amerikanske Regjering efterhaanden har samtykket i saagodt som alle de Fordringer, der ere blevne opstillede fra dansk Side, er det en international Umulighed at afbryde Forhandlingerne uden noget Resultat. Vel tror Ministeren ikke, at en saadan Afbrydelse vilde medføre enten Krig eller Afbrydelse af den diplomatiske Forbindelse mellem de to Stater, men den vilde sikkert fremavle en Misstemning i Amerika mod Danmark som en Magt, med hvilken der ikke lader sig forhandle, som en Magt, der gaar fra sit givne Ord. Og for Øerne selv vilde Afbrydelsen utvivlsomt have hem-

mende Forholdsregler til Følge, prohibitive Foranstaltninger med Hensyn til Indførslen af deres Produkter i de Forenede Stater, som vilde fuldstændiggjøre deres Ruin. Ministeren gjentager derfor, at Afbrydelsen af Forhandlingerne vilde være en international Krænkelser og saaledes en meget vovelig Handling. En Afstaaelse af Territorium mod en Pengesum som den her paatænkte er da heller ikke uden Forbillede fra andre Magters Side. Har ikke Rusland solgt Alaska, England Helgoland, Frankrig Louisiana, Spanien Florida uden nogen tvingende Nødvendighed? Afstaaelsen af vore Øer paa den nævnte Maade er saaledes ingen abnorm Handling, men er noget, som er godt kjendt i Verdenshistorien. Dertil kommer, at Afstaaelsen er til Øernes sande Tarv, da det, som Forholdene ere, for menneskelige Øjne er umuligt at se nogen væsentlig fremtidig Fremgang for Øerne, saalænge de ere knyttede til Danmark, – tværtimod en stedse voxende Tilbagegang. Indbyggerantallet formindskes og Indbyggernes Velstand daler med hvert Aar, en Indvandring foregaar kun af de sletteste Elementer. For de sukkerfrembringende Øer St. Croix og St. Jan er det næsten bleven umuligt at vedblive med Sukkerdyrkningen, medmindre Øerne faar fri Indførsel af Sukker i de Forenede Stater. Og hvis Sukkerdyrkningen maatte ophøre, vilde den danske Regjering staa afmægtig over for en stor Negerbefolkning uden Arbejde.

Overenskomsten, som den er paatænkt, frembyder, som det vil ses af den oplæste Forestilling, ikke ringe Fordele for Befolkningen, hvis Fremtids Kaar ligger Hans Majestæt saa varmt paa Sinde. Det er ikke Amerikas Hensigt at udsuge Øerne, men tværtimod ved amerikansk Kapital og Energi at give dem Mulighed for en rigere økonomisk Udvikling, og Indbyggernes private, kommercielle og religiøse Rettigheder skulle opretholdes som hidtil. Endelig vilde Ministeren henlede Opmærksomheden paa, at efter Monroe Doktrinen og efterat Amerika er kommen i Besiddelse af de nærliggende Øer, navnlig Puertorico, maa det anses som givet, at det kun er et Tidsspørgsmaal, naar Amerika vil erhverve Øerne paa den ene eller den anden Maade, og under en Søkrig i de vestindiske Farvande vilde derfor Øernes Neutralitet være udsat for stor Fare. Uagtet Ministeren ved, at det vil volde Hans Majestæt Sorg, kan han, efter hvad han har tilladt sig at udvikle, ikkun tilraade, at der skrides til Overenskomstens Afslutning.

Hans Majestæt udtalte, at Allerhøistsamme føler sig beroliget ved, at der kan finde en Afstemning af Befolkningen Sted, forinden Overdragelsen foregaar, saaledes at denne altsaa ikke fandt Sted, hvis Afstemningen gik imod en saadan.

Udenrigsministeren [Deuntzer] bemærkede, at den amerikanske Regjering ikke har været særlig villig til at gaa ind paa en saadan Afstemning, men den har erkjendt, at den ikke kunde blande sig i, hvad den danske Regjering og Rigsdag fandt tilbørligt, og den vil selvfølgelig respektere Resultatet. I 1867 var der, som det vil erindres, en enorm Majoritet for Afstaaelsen, saa at det var en Ydmygelse for Danmark, at Senatet efter denne Afstemning nægtede at give sit Samtykke til Ratifikationen af den da om Overdragelsen af St. Thomas og St. Jan afsluttede Overenskomst. En saadan Krænkelser undgaas denne Gang, da Ministeren har sat igjennem, at Amerika ikke vil lægge nogen Hindring i Vejen for, at en Afstemning af Befolkningen finder Sted, efterat Senatet har samtykket i den event. Overenskomst. Den amerikanske Regjering har i det Hele ført Forhandlingerne med stor Elskværdighed og erkjendt den Uret, som i sin Tid blev gjort mod Danmark. Den souveræne Frihed, som tilkommer Kongen, er i fuldt Maal varetaget.

Hans Majestæt udtalte, at dette er et tungt Skridt for Allerhøjstamme, men Hans Majestæt haaber, at det maa blive til Bedste for Befolkningen, Indledningen til Forhandlingerne ved uautoriserede Personer har altid forekommet Hans Majestæt saare uheldig; derimod erkjender Hans Majestæt, at der, efterat Forhandlingerne vare førte gjennem tvende Ministerier, for det nærværende Ministerium ikke var nogen Mulighed for at unddrage sig fra at gaa ind i dem.

Efterat have afæsket *hele Ministeriet* dets Mening, behagede det *Hans Majestæt* efter Ministeriets enstemmige Raad og Samtykke at bifalde, at den danske Gesandt i Washington Kammerherre Constantin Brun bemyndiges til i Hans Majestæts Navn med den eller de dertil fra de Forenede Staters Side Befuldmægtigede at afslutte og undertegne en med det Forestillingen vedføjede Udkast overensstemmende Konvention angaaende Aftrædelse til de Forenede Stater af Amerika af de dansk-vestindiske Øer, hvorhos Hans Majestæt forsynede den i dette Øjemed udfærdigede Fuldmagt for Kammerherre C. Brun med allerhøjeste Underskrift. . . .

Møde i statsrådet 31. januar 1902.

Under Kongens Forsæde. Kronprinsen og Ministeren for offentlige Arbejder fraværende. Prins Christian overværede Statsraadmødet.

Konseilspræsidenten [Deutzer] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Forslag til Lov om Nedsættelse af en Kommission til Ordning af Forsvarsvæsenet.

I længere Tid, bemærkede *Konseilspræsidenten*, er der fremsat forskellige Anker mod Ordningen af vort Forsvarsvæsen, og det maa derfor være Regjeringen magtpaaliggende at faa Klarhed over, hvorledes Forsvarsvæsenet kan ordnes saa godt og hensigtsmæssigt, som Landets Forhold tillade. Men herved er navnlig den Vanskelighed, at paa Grund af den historiske Udvikling, som Forsvarssagen har haft, og paa hvilken *Konseilspræsidenten* ikke nærmere vil komme ind, er der ikke i Rigsdagen og blandt Befolkningen for denne vigtige Sag den Interesse og Sympathi, som mindst kan undværes i et Land, i hvilket almindelig Værnepligt er Grundprincippet for Forsvarsvæsenet.

Rigsdagen savner ogsaa derfor den fulde Indsigt og Forstaaelse af Sagen, og for at kunne komme udover dette døde Punkt turde Nedsættelsen af en Kommission som den her foreslaaede være det bedste Middel. Da det er Rigsdagen, som i sin Tid skal vedtage, hvad der som Resultat af Kommissionens Forhandlinger maatte blive fremsat for den af Regjeringen, er det naturligt, at kun de af Rigsdagen blandt dens Medlemmer valgte Medlemmer af Kommissionen ere stemmeberettigede i denne, medens de tilforordnede Sagkyndige netop tør antages at ville faa den største Indflydelse ved frit og uden begrænsende Hensyn til en Afstemning at kunne udtale sig om alle Forhold.

Det behagede derefter *Hans Majestæt* allernaadigst at bemyndige *Konseilspræsidenten* til paa Rigsdagen at fremsætte det Forestillingen vedlagte Forslag til Lov om Nedsættelse af en Kommission til Ordning af Forsvarsvæsenet. . . .

Ministeren for Island [Alberti] refererede en allerunderdanigst Forestilling om Nægtelse af Stadfæstelse paa det af Althinget vedtagne Lovforslag om Sildenoter.

Ministeren bemærkede, at naar han indstillede dette ved privat

Initiativ fremsatte Lovforslag til ikke at modtage allerhøjeste Stadfæstelse, skete det med allerunderdanigst Forbehold af senere at fremkomme med et i Ministeriet udarbejdet Lovforslag om samme Emne, som kunde udelukke Fremmede fra denne Sildefangst uden at skade danske Interesser.

Hans Majestæt bifaldt, at bemeldte Lovforslag ikke forsynes med allerhøjeste Stadfæstelse. . . .

Møde i statsrådet 14. februar 1902.

Under Kongens Forsæde. Ministeren for offentlige Arbejder og Landbrugsministeren fraværende. Prins Christian overværede Statsraads-mødet.

Marineministeren [Jøhnke] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Forslag til Lov om Opførelse af Boliger for Søværnet paa Orlogsværftets Grund.

I Anledning af *Hans Majestæts* Udtalelse, at det gjorde Allerhøjst-samme ondt, at Christian IV's Nyboder skulle falde, bemærkede Ministeren allerunderdanigst, at, vel ere mange gode Traditioner knyttede til disse gamle gule Nybodershuse, men Tanken om at flytte dem gaar dog saa langt tilbage som til Midten af forrige Aarhundrede, da Greve Fr. Danneskjold-Samsøe stod i Spidsen for Flaadens Styrelse, og der vil nu paa et langt bequemmere Sted for Nyboders Befolkning kunne reises tidssvarende Boliger, medens de nuværende ere ganske blottede for de allerførste hygieiniske Betingelser for et sundt Opholdssted. Og den vel indrettede Bolig er et af de vigtigste Baand mellem Arbejdsgiver og dennes Arbejdere, idet disse ved den føle sig solidarisk knyttede til Arbejdet, og en sund og rolig Udvikling af det gjensidige Forhold mellem begge Parter saaledes er betrygget. Efterat Ministeren nærmere havde gennemgaaet Planen for de paatænkte nye Bygninger paa Arsenaløen, udtalte *Hans Majestæt*, at, naar Nyboders Befolkning kunde opnaa bedre og sundere Boliger ved denne Omflytning, vilde Allerhøjst-samme ikke modsætte sig Lovforslaget, og det behagede derefter *Hans Majestæt* at approbere dette til Fremsættelse for Rigsdagen. . . .

Justitsministeren [Alberti] refererede endvidere paa den fraværende Landbrugsministers [Ole Hansens] Vegne en allerunderdanigst Forestilling angaaende Forslag til Lov om Afløsning af Tienden.

Ministeren bad først Hans Majestæt undskylde, at Lovforslaget som Følge af Landbrugsministerens Sygdom saa sent var blevet Hans Majestæt tilstillet. Lovforslaget omhandler et Thema, som i lange Tider har været ønsket ordnet. Tienden – Afgiften af en Tiendedel af Jordens Grøde og al anden Indtægt – er anordnet i den mosaiske Lovgivning, og paa dette Grundlag fik den christelige Geistlighed Tienden efterhaanden anerkjendt som en Ret for Kirken til Geistlighedens Underhold og Kirkernes Vedligeholdelse. Her i Danmark fandt Indførselen af Tienden Sted efter meget store Vanskeligheder under Knud den Hellige og hans nærmeste Efterfølgere. Tienden deltes her i 3 lige Dele Bispetiende, Kirketiende og Præstetiende, af hvilke den første efter Reformationen tilfaldt Kongen og kaldtes Kongetiende. Men begge de førstnævnte Tiender ere forlængst gaaede over i privat Eje og hvile meget forskjelligt paa Jordejendomme, idet navnlig al Sædegaardsjord er fritaget for at svare Tiende, saa at denne kun hviler paa uprivilegeret Jord. Der er ogsaa i Tidernes Løb fastsat mangfoldige Regler for at regulere Tiendeydelsen og gjøre den saa lidt byrdefuld som muligt, men Systemet blev i al sin Uretfærdighed staaende. Det er et retfærdigt Krav at faa denne Uretfærdighed fjernet, som skyldes Regjeringens Svaghed paa Reformationens Tid. Allerede den i 1848 nedsatte Landbokommission udtalte, at Tiendens Afløsning var hensigtsmæssig og almen gavnlig, og efter at der senere ved privat Initiativ under forskjellige Former er stillet Forslag om Løsning af denne Sag, fremkom der forrige Aar i Folkeetinget fra den parlamentariske Kommission et Forslag til Lov om Adgang til at afløse Tienden, men i Landstinget gjordes forskjellige Indvendinger mod Forslagets Indhold, og det blev ikke endelig vedtaget. Til Landstingets Bemærkninger er der taget Hensyn i nærværende Lovforslag, hvis væsentlige Forandringer Ministeren nærmere omtalte. Det er her foreslaaet, at Tienden skal afløses saa hurtigt som muligt ved Afløsningssummens Fastsættelse til 25 Gange et Aars Tiende (med Fradrag af de Tienden paahvilende Skatter og Afgifter) gennem en under Landbrugsministeren staaende særlig Tiendeafløsningsbank. Afløsningen vil gennem denne Bank paa denne Maade formentlig blive lettere og foregaa uden at træde berettigede Krav for nær. Statskassens samlede Udgift til Tiendeafløsningen vil blive ca. 38¼ Million.

Efterat Statsraadets øvrige Medlemmer havde erklæret sig enige i

Forslaget, behagede det *Hans Majestæt* at approbere det forelagte Lovforslag til Fremsættelse for Rigsdagen. . . .

Møde i stasrådet 21. februar 1902.

Under Kongens Forsæde.

Det tilførtes Protokollen, at Minister for offentlige Arbejder Viggo Lauritz Bentheim Hørup den 15de d.m. er afgaaet ved Døden, og at Hans Majestæt Kongen under samme Datum allernaadigst har bifaldet, at Ledelsen af Ministeriet for offentlige Arbejder midlertidig overdrages til Finansminister C. Hage, Ridder af Dannebrog.
...

Møde i statsrådet 7. marts 1902.

Under Kongens Forsæde. Landbrugsministeren fraværende.

Prins Christian overværede Statsraadsmødet.

Det tilførtes Protokollen, at det under 25de f.M. har behaget Hans Majestæt allernaadigst at udnævne Finansminister Christopher Friedenreich Hage, Ridder af Dannebrog, til tillige at være Minister ad interim for offentlige Arbejder. . . .

Møde i statsrådet 21. marts 1902.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 4. april 1902.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 2. maj 1902.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 23. maj 1902.

Under Kongens Forsæde. Kronprinsen fraværende.

Udenrigsministeren [Deuntzer] refererede en allerunderdanigst

Forestilling angaaende Bemyndigelse for den Kongelige Gesandt i Washington, Kammerherre C. Brun, til med den dertil fra de amerikanske Forenede Staters Side Befuldmægtigede at affatte og undertegne en Protokol om Forlængelse paa et Aar af den i Konventionen mellem Danmark og de Forenede Stater under 24de Januar d.A. Art. VII fastsatte Frist af sex Maaneder, inden hvilken Udvekslingen af bemeldte Konventions Ratifikationer skal finde Sted.

Ministeren bemærkede, at de forenede Staters Regjering har Krav paa at erholde et bestemt Svar paa Spørgsmaalet om denne Konventions Ratifikation, men et saadant kan efter den af Landstinget vedtagne Beslutning ikke gives, eftersom dette Thing ved at udsætte at tage endelig Bestemmelse om sit Samtykke til Ratifikationen, indtil en Afstemning paa Øerne har vist, om der paa disse er overvejende Stemning for eller imod Øernes Afstaaelse, har ladet Regjeringen i fuldkommen Uvidenhed om, til hvilken Side Landstinget eventuelt vil vende sig. De forenede Staters Regjering har derfor begjært en Forlængelse af Ratifikationsfristen paa et Aar fra 24/7 d.A. at regne. I 1867 spillede Danmark samme Rolle som Amerika nu, idet de Forenede Staters Senat da ikke kunde fatte en endelig Beslutning om den da angaaende Afstaaelsen af St. Thomas og St. Jan afsluttede Konventions Ratifikation, og Danmark endog 3 Gange begjærede Ratifikationsfristen forlænget, hvori de Forenede Stater samtykkede. Der maa formentlig nu indrømmes de Forenede Stater den samme Ret, som i 1867 indrømmedes Danmark, og det forekommer Ministeren endogsaa umuligt at afslaa en saa selvbevidst Magt som de Forenede Stater, der desuden, hvis den saares af os, paa mange Maader kan lade os føle Virkningen af sin Misnøje, et saa berettiget Forlangende, der paa den ene Side er et Tegn paa Høflighed og Imødekommen, og paa den anden Side viser, at de Forenede Stater ønske et bestemt Svar. For den amerikanske Udenrigsminister Mr. Hay maa det være i høj Grad pinligt ikke at kunne give Congressen et saadant bestemt Svar, om Øerne kunne ventes erhvervede for Amerika eller ikke. Sluttelig bemærkede Ministeren, at han haabede, at Hans Majestæt efter den Loyalitet, hvormed han saavel i denne som i enhver anden Sag havde lagt alt aabent frem for Hans Majestæt, var overbevist om, at denne Begjæring om Ratifikationsfristens Forlængelse udelukkende skyldes Amerikas Initiativ og ikke nogen Indskydelse herfra.

Hans Majestæt, som havde haabet, at denne Sag efter de afvigende Afstemninger i de to Thing, var ude af Verden ønskede, forinden Allerhøjstsamme tog Beslutning om det nu foreliggende Spørgsmaal, at tale med Thronfølgeren, som imorgen ventes hjem fra Udlandet, for at der kunde være Enighed imellem Kongen og Thronfølgeren om det Svar, som i denne Sag tjener Landet bedst. . . .

Møde i statsrådet 7. juni 1902.

Under Kronprinsens Forsæde.

Det tilførtes Protokollen, at der under 28de f.M. er gennem Konseilspræsidiets udfærdiget en allerhøjeste Kundgjørelse, ifølge hvilken Hans Majestæt Kongen i Anledning af Allerhøjstsammes Reise til Udlandet har overdraget Regjeringens Førelse fra den nævnte Dag til Hans Majestæts Hjemkomst til Hans Kongelige Højhed Kronprinsen.

Det tilførtes endvidere Protokollen, at der under 3die d.M. allernaadigst er tilstaaet Finansminister og Minister for offentlige Arbejder ad interim C. F. Hage, Ridder af Dannebrog en Orlov paa en Maaned fra den 4de d.M. at regne, samt at Ledelsen af Finansministeriet under hans Fraværelse er overdragen Indenrigsminister Enevold Sørensen, Ridder af Dannebrog, og Ledelsen af Ministeriet for offentlige Arbejder Marineminister Viceadmiral F. H. Jøhnke, Commandeur af Dannebrog og Dannebrogsmænd. . . .

Konseilspræsidenten [Deuntzer] refererede tvende allerunderdanigste Forestillinger henholdsvis om Udnævnelse af en Minister for offentlige Arbejder og om Henlæggelse af forskellige Sager fra Ministeriet for offentlige Arbejder til Indenrigsministeriet.

Overensstemmende med Indstillingerne behagede det *Hans Kongelige Højhed* allernaadigst at udnævne Minister ad interim for offentlige Arbejder Christopher Friedenreich Hage, Ridder af Dannebrog, til Minister for offentlige Arbejder, saaledes at dette Embede fremdeles af ham beklædes i Forbindelse med det ham allernaadigst betroede Embede som Finansminister, samt lige allernaadigst at bestemme at Ledelsen af Sager, der angaa Post- og Befordringsvæsenet henlægges fra Ministeriet for offentlige Arbejder til Indenrigsministeriet. . . .

Møde i statsrådet 19. juni 1902.

Under Kronprinsens Forsæde. Prins Christian overværede Statsraadmødet. Samtlige Medlemmer til stede.

Konseilspræsidenten [Deuntzer] androg om allerhøjeste Korroboration af en af ham udenfor Statsraadet under 28de f.M. erhvervet allerhøjeste Resolution, hvorved det allernaadigst har behaget Hans Majestæt Kongen at indsætte Hans Kongelige Højhed Prins Christian til som Rigsforstander at føre Regjeringen i Hans Majestæts Navn fra den Dag, det maatte behage Hans Kongelige Højhed Kronprinsen at tiltræde den ham allernaadigst i Anledning af den i Juni Maaned stedfindende Kroningshøjtidelighed paalagte Reise til London og indtil Hans Majestæts eller Hans Kongelige Højhed Kronprinsens Hjemkomst, hvorhos Hans Majestæt har forsynet det i dette Øjemed forelagte Aabne Brev med allerhøjeste Underskrift og bemyndiget *Konseilspræsidenten* til at udfylde Datoen for Regjeringens Overtagelse af Hans Kongelige Højhed Prins Christian med den Dag, paa hvilken det maatte behage Hans Kongelige Højhed Kronprinsen at forlade Riget.

Bemeldte Resolution blev allerhøjst korroboreret.

I Forbindelse hermed foredrog *Konseilspræsidenten* [Deuntzer] en allerunderdanigst Forestilling, hvorved han henlede Opmærksomheden paa den Bestemmelse i § 6 i Lov nr. 25 af 11te Februar 1871, ifølge hvilken ingen kan tiltræde Regjeringens Førelse som Rigsforstander, forinden han har aflagt en saadan edelig Forsikring som den, der omhandles i Grundlovens § 7. *Konseilspræsidenten* har derfor udfærdiget et allerunderdanigst forelagt Udkast til en saadan Forsikringsakt og indstillede allerunderdanigst, at det maatte behage Hans Kongelige Højhed allernaadigst at billige dette Udkast og at samtykke i, at *Konseilspræsidenten* i Statsraadmødet idag forelægger Hans Kongelige Højhed Prins Christian til Underskrift tvende med Udkastet stemmende ligelydende Originaler af denne Forsikringsakt, af hvilke den ene vil være at overgive Rigsdagen for at opbevares i sammes Arkiv og den anden at nedlægge i Rigsarkivet.

Hans Kongelige Højhed bifaldt allernaadigst denne Indstilling.

Endvidere foredrog *Konseilspræsidenten* [Deuntzer] i samme Anledning en allerunderdanigst Forestilling, hvorved det indstilledes,

at Hans Kongelige Højhed Prins Christian i Udfærdigelser som Rigsforstander underskriver saaledes: »I Kongens Navn, Christian, Prins til Danmark, Rigsforstander.«

Hans Kongelige Højhed bifaldt allernaadigst denne Bestemmelse.

Konseilspræsidenten [Deuntzer] forelagde derefter Hans Kongelige Højhed Prins Christian den ovenfor omtalte Forsikringsakt, saalydende: »Jeg Christian Carl Frederik Albert Alexander Vilhelm, Prins til Danmark, afgiver herved, i Henhold til Danmarks Riges gennemsete Grundlov af 5te Juni 1849 § 7, den Forsikring, at jeg ubrødelig vil holde Rigets Grundlov. Saa sandt hjælpe mig Gud og hans hellige Ord.« Udstedet i tvende ligelydende Originaler paa Amalienborg den 19. Juni 1902.

Efterat *Hans Kongelige Højhed Prins Christian*, idet de Tilstedeværende reiste sig, havde oplæst denne Forsikringsakt, underskrev Højsamme de tvende ligelydende Originaler, som *Konseilspræsidenten* derpaa modtog til Fremsendelse som ovenfor angivet.

Det behagede da *Hans Kongelige Højhed Kronprinsen*, idet atter alle reiste sig, at udtale:

»Min Søn har nu edelig forpligtet sig til ubrødeligheden at holde Danmarks Riges Grundlov. Jeg vil bede Vor Herre give ham Kraft til hele Sit Liv at følge Grundlovens Forskrifter til Ære for sig selv, til Lykke for det danske Folk og Hævdelse af dets dyrebareste Klenodie, dets Frihed, og til Velsignelse for Vort elskede Fædreland«.

...

Ministeren for Island [Alberti] refererede en allerunderdanigst Forestilling om Udfærdigelse af et allerhøjeste Rescript om Althingets Aabning og om et allerhøjeste Budskab til Althinget.

Ministeren bemærkede med Hensyn til det sidste, at det efter hans allerunderdanigste Formening vilde være rettest, at ogsaa det tilstundende overordentlige Althingsmøde blev aabnet ved et Kongeligt Budskab, og at der i dette fra allerhøjeste Sted udtales, at Althinget er stillet fuldkomment frit, enten det vil fastholde det i Fjor af Althinget vedtagne Forslag til Lov om Forandringer i Forfatningslov for Islands særlige Anliggender af 5te Januar 1874, eller det vil foretrække det af Regjeringen udarbejdede Forslag om samme Emne, ved hvilket der tilbydes Fuldstændiggjørelse af hint Forslag.

Hans Kongelige Højhed, som fandt, at det paa den smukkeste Maade var i Budskabet udtalt, at det ganske var overladt til Al-

thinget selv at vælge, hvilken af de to Veje, det vilde betræde til Forfatningssagens endelige Ordning, saaledes at Althinget alene maa afgjøre, hvilket af de tvende Forslag det anser tjenstligt for Islands Vel og fremtidige Udvikling, forsynede saavel Rescriptet som det kongelige Budskab med allerhøjeste Underskrift. . . .

Hans Kongelige Højhed henlede alle naadigst Opmærksomheden paa, at nogle under Færøerne opbragte engelske Trawlere ere idømte høje Bøder m.m. og henstillede, om der ikke ganske undtagelsesvis i Anledning af Kroningen kunde vises Naade mod disse Fiskere, saaledes at Straffen eftergaves dem. Hans Kongelige Højhed var overbevist om, at en saadan Benaadningsakt, der Kroningsdagen kunde telegraferes til den engelske Regjering, vilde gjøre et særdeles gunstigt Indtryk paa denne og særlig paa Kong Edvard.

Udenrigsministeren [Deuntzer] og *Justitsministeren* [Alberti] lovede, at der om ommeldte Sag skulde blive gjort allerunderdanigst Forestilling til Afgjørelse ved Cabinetsreferat. . . .

Møde i statsrådet 8. juli 1902.

Under Rigsforstanderens Prins Christians Forsæde.

Det tilførtes Protokollen, at det af Hans Majestæt Kongen under 28de Mai d.A. undertegnede Aabne Brev, hvorved Hans Kongelige Højhed Prins Christian indsattes til Rigsforstander i Hans Majestæts og Tronfølgerens Fraværelse, i Henhold til den allernaadigst Konseilspræsidenten givne Bemyndigelse til at udfylde Datoen for Hans Kongelige Højhed Prins Christians Overtagelse af Regjeringens Førelse er bleven udfyldt med Datoen den 20de Juni, paa hvilken Dag Hans Kongelige Højhed Kronprinsen tiltraadte Højsammes Reise til London.

Det tilførtes endvidere Protokollen, at der under 16de Juni allernaadigst er tilstaaet Landbrugsminister O. Hansen, Ridder af Dannebrog, Orlov i Juli for at foretage en Reise i Udlandet, og at Ledelsen af Landbrugsministeriet under hans Fraværelse er overdraget til Krigsminister Oberst udf. Nummer i Artilleriet V. H. O. Madsen, Kommandør af Dannebrog og Dannebrogsmænd, dekoreret med Fortjenstmedaillen i Guld. . . .

Møde i statsrådet 15. august 1902.

Under Kongens Forsæde. Kronprinsen fraværende.

Prins Christian overværede Statsraadsmødet.

Det tilførtes Protokollen, at der under 12te Juli er gennem Konseilspræsidiets udfærdiget en højeste Kundgjørelse, ifølge hvilken Hans Kongelige Højhed Kronprinsen efter at være vendt tilbage fra den Højtsamme overdragne Sendelse atter har overtaget Regjeringens Førelse i Kongens Navn. Det tilførtes endvidere Protokollen, at der under 17de Juli d.A. er gennem Konseilspræsidiets udfærdiget en allerhøjeste Kundgjørelse, ifølge hvilken Hans Majestæt Kongen efter at være vendt tilbage fra Allerhøjstsammes Reise til Udlandet Selv har overtaget Regjeringens Førelse. . . .

Møde i statsrådet 25. september 1902.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 3. oktober 1902.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 6. november 1902.

Under Kongens Forsæde. Marineministeren fraværende. . . .

Ministeren for Island [Alberti] refererede desuden en allerunderdanigst Forestilling om Stadfæstelse af den af Althinget vedtagne Lov om Kvinders Valgbarhed.

Ministeren bemærkede, at et tilsvarende, ved privat Initiativ ligesom nærværende indbragt og af Althinget vedtaget Lovforslag tredje Gange – 10/11 1894, 29/11 1896 og 4/2 1898 – ifølge vedkommende Ministers Indstilling er bleven nægtet allerhøjeste Stadfæstelse, men at han ikke havde nogen Betænkelighed ved, at der i Lighed med den Kvinder, som svare Skat, paa Island tillagte Valgret ogsaa gives dem Valgbarhed, idet der dog ikke er paalagt Kvinder nogen Pligt til at modtage det paa dem eventualiter faldne Valg.

Hans Majestæt fandt det, som her var foreslaaet, noget ganske nyt og ønskede derfor at høre alle Statsraadets Medlemmers Mening.

Hans Kongelige Højhed Kronprinsen fandt det heldigt, at Kvinder kunne faa Sæde i de i Lovforslaget omhandlede stedlige Raad, og da *samtligte Ministre* ogsaa sluttede sig til Ministerens Indstilling om Lovforslagets Stadfæstelse, behagede det *Hans Majestæt* at forsyne samme med allerhøjeste Stadfæstelse.

Ministeren for Island [Alberti] refererede fremdeles en allerunderdanigst Forestilling om Nægtelse af Stadfæstelse paa et af Althinget vedtaget Forslag til Lov om Forandringer i Lov om Valgene til Althinget af 14de September 1877.

Ministeren bemærkede, at dette, ved privat Initiativ indbragte Lovforslag, tilsigter en ny almindelig Ordning af Valgmaaden til Althinget; der er adskillige Bestemmelser i Forslaget, som meget vel egne sig til at accepteres af Regjeringen, saasom Bestemmelserne om hemmelig Afstemning og om, at Stemme kan afgives i hver Kommune, og andre, mod hvilke Ministeren ikke vilde finde Anledning til at reise nogen Indsigelse, men da der er 3 Bestemmelser, som formentlig ere uforenelige med Forfatningslovens Forskrifter, nemlig: at den, der ikke i et Aar har boet i Valgkredsen, dog skal have Adgang til der at afgive sin Stemme, at den, der anmelder sin Kandidatur, skal deponere 50 Kr. hos Valgbestyrelsen, og at den, der har listet sig til at afgive sin Stemme paa 2 Steder, skal miste sin Valgret ved næste Valg, maa Ministeren indstille, at der ikke gives Lovforslaget allerhøjeste Stadfæstelse, idet han forbeholder sig senere allerunderdanigst at forelægge en ny Udarbejdelse af en Valglov til Fremsættelse for Althinget til Sommer.

Hans Majestæt bifaldt derefter, at bemeldte Lovforslag ikke stadfæstes. . . .

Møde i statsrådet 5. december 1902.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 19. december 1902.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 23. januar 1903.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 13. februar 1903.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 13. marts 1903.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 27. marts 1903.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 24. april 1903.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 15. maj 1903.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 29. maj 1903.

Under Kronprinsens Forsæde. Prins Christian overværende Statsraadmødet.

Det tilførtes Protokollen, at der under 27de d.M. er gennem Konseilspræsidiets udfærdiget en allerhøjeste Kundgjørelse, ifølge hvilken Hans Majestæt Kongen, i Anledning af Allerhøjstsammes Reise til Udlandet, har overdraget Regjeringens Førelse fra den nævnte Dag til Hans Majestæts Hjemkomst til Hans Kongelige Højhed Kronprinsen. . . .

Møde i statsrådet 19. juni 1903.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 31. juli 1903.

Under Kongens Forsæde. Samtlige Medlemmer til stede.

Det tilførtes Protokollen, at der under 25. d.M. er gennem Konseilspræsidiets udfærdiget en allerhøjeste Kundgjørelse, ifølge hvilken

Hans Majestæt Kongen efter at være vendt tilbage fra Allerhøjstsammes Reise til Udlandet Selv har overtaget Regjeringens Førelse.

Inden Statsraadmødets Begyndelse udbad *Konseilspræsidenten* [Deuntzer] sig allerunderdanigst Ordet og mindede da om, at paa denne Dag for 50 Aar siden blev den Thronfølgelov underskreven i Statsraadet, ved hvilken Thronfølgen overdroges til Hans Majestæt og Allerhøjstsammes agnatiske Efterkommere. I de henrundne Aar har Hans Majestæt vel oplevet mange tunge Tider, men ved i onde og gode Dage paa mange Maader at vise, at Kongen med hele sit Hjer-te kun ønskede at virke til Velsignelse for Folk og Land, er der dan-net et Tillidsforhold mellem Kongen, Kongehuset og det danske Folk, som med hvert Aar er blevet fastere og inderligere. Derfor har Konseilspræsidenten ment at turde mindes denne Dag, som dannede Indledning til Hans Majestæts Regjering og i Ministeriets Navn lykønske Hans Majestæt til det Maal, som er naaet.

Hans Majestæt takkede Konseilspræsidenten for denne Udtalelse og tilføjede, at Begyndelsen af Hans Majestæts Regjering var en tung Tid, men siden var der kommet lykkeligere Tider.

Hans Majestæt takkede derhos hele Ministeriet for dets Arbejde i de sidst forløbne 2 Aar. . . .

Justitsministeren [Alberti] refererede sluttelig en allerunderdanigst Forestilling om Benaadning af Arrestanten Niels Juel Arthur Jørgensen, der har dræbt sin Moder.

Justitsministeren [Alberti] meddelte, næst at bemærke, at alle Enkeltheder ved denne Sag turde være Hans Majestæt bekjendte, at af Højesterets i Sagens Paadømmelse deltagende Tilforordnede havde 3 i Henhold til Straffelovens § 191 voteret for livsvarigt Tugthusarbejde, idet de mente, at der ikke forelaa et Tilfælde af Overlæg, og af de 9 andre Assessorer havde 5 stemt for at indstille Morderen til Benaadning af Hensyn til hans unge Alder og den daarlige Opdragelse, som han havde modtaget, samt i Betragtning af at Beslutningen om at myrde Moderen først opstod hos Forbryderen umiddelbart før Mordhandlingen, der saaledes kun var lidet overvejet. Efter Justitsministerens Mening taler vel intet til Forbryderens Undskyldning, idet han med fuldt Overlæg har dræbt sin Moder paa en grusom Maade, men paa Grund af Højesterets Flertals Indstilling mente Justitsministeren at maatte bøje sig for denne. Dog bør Straffens Udsoning anlægges saaledes, at Straffen bliver en virkelig livsvarig Tugthusstraf. Morderen har selv gjentagne Gange udtalt, at han nok slap med 16

Aars Tugthus, og naar han saa kom ud, var han endnu ung, og i Forbryderverdenen turde denne Opfattelse være ret almindelig. Men det gaar ikke an, at denne Opfattelse, at Livsstrafs Idømmelse i Virkeligheden betyder 16 Aars Tugthus, fæstner sig ude i Befolkningen, da den i høj Grad vilde svække Retsbevidstheden og ikke afholde fra Mord. Vel lader det sig ikke gjøre at fastslaa, at Forbryderen ingensinde maa blive benaadet, da den Kongelige Benaadningsret ifølge Grundloven er ubegrændset, men man kan paa Forhaand betage Forbryderen den almindelige Udsigt til ved god Opførsel i Tugthuset at se Straffetiden begrændset. Idet Justitsministeren derefter nærmere forklarede de gjældende Regler for Stadierne af Opholdet i Tugthuset, indstillede han, at der ved Fangens Aflevering til Indsættelse i Tugthuset tilkendegives Fængselsbestyrelsen, at denne Straffefange ikke kan naa ud over Tvangsstadiets 2den Klasse, hvilket betyder, at han ingensinde kan naa op i det Overgangsstadium, som betegner, at Befrielsens Time er nær. Forsaavidt Hans Majestæt maatte bifalde denne Indstilling, udbad Justitsministeren sig allerhøjeste Bemyndigelse til at gjøre Almenheden bekjendt med den tagne Bestemmelse.

Hans Majestæt udtalte, at der ikke let vil kunne tænkes et afskyeligere Mord end dette, og at det er Hans Majestæt ubegribeligt, at der i Højesteret har kunnet være Flertal for Indstilling til Benaadning, men, eftersom dette er Tilfældet, vil Hans Majestæt ikke gaa imod denne, og finder Hans Majestæt tillige den af Justitsministeren foreslaaede Udvej til Straffens Skjærpelse fuldstændig rigtig. Paa Foranledning af *Hans Majestæt* sluttede saavel *Hans Kongelige Højhed Kronprinsen* som *de øvrige Ministre* sig til Justitsministerens Indstilling, idet dog *Ministeren for Kirke og Undervisningsvæsenet* [J. C. Christensen] bemærkede, at han ikke uden Betænkelighed gik med til den i Betragtning af den sørgelige Retstilstand, hvorom de mange Drab og Mord bære Vidne.

Det behagede derefter *Hans Majestæt* paa Grund af den fra Højesterets Flertal fremkomne Indstilling at eftergive Arrestanten Niels Juel Arthur Jørgensen, der ved Højesterets Dom af 26de f.M. for Mord i Medfør af Straffelovens § 190 jfr. § 191 er dømt til at straffes paa Livet, samt i Henhold til Straffelovens § 304 til at have sin Arveret efter sin Moder forbrudt, den ham idømte Livsstraf, mod at han hensættes til Tugthusarbejde paa Livstid, saaledes at han under Straffens Udtaaelse ikke kan naa udover det i allerhøjeste Anordning af 13de Februar 1873 omhandlede Tvangsstadiums 2den Klasse. ...

Møde i statsrådet 28. august 1903.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 3. oktober 1903.

Under Kongens Forsæde. Samtlige Medlemmer til stede. . . .

Ministeren for Island [Alberti] refererede endvidere en allerunderdanigst Forestilling om Forandring af Islands Vaabenmærke.

Ministeren bemærkede, at der imod det særlige Vaaben for Island, en hvid eller sølvfarvet kronet Stokfisk i rødt Felt, som blev optaget som fast Bestandel af det danske Rigsvaaben i 1819, da den norske Løve udgik af samme, i lang Tid har været en ikke ringe Uvillie paa Island, da det formentlig paa en for materiel Maade symboliserer Landet, og Ønske om at se det ombyttet med et ældre Vaabenmærke, en hvid Falk paa blaa Grund, symboliserende den en stor del af Aaret snedækte Ø ombølget af det blaa Hav. De mangeaarige Forfatningsforhandlingers Afslutning synes Ministeren en smuk Anledning til ved at imødekomme Islændernes Ønske at give dem et nyt Bevis paa Hans Majestæts Bevaagenhed.

Det behagede *Hans Majestæt* allernaadigst at resolve, at Islands Vaabenmærke fremtidig bliver en siddende, til Venstre vendende islandsk hvid Falk i blaat Felt. . . .

Møde i statsrådet 23. oktober 1903.

Under Kongens Forsæde. Prins Christian overværede Statsraadsmødet. Samtlige Medlemmer til stede. . . .

Indenrigsministeren [E. Sørensen] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Forslag til Lov om kommunale Valg.

Hans Majestæt henvendte det Spørgsmaal til *Statsraadets øvrige Medlemmer*, om de alle vare enige med Indenrigsministeren om dette Lovforslags Fremsættelse, saaledes som det her foreligger, og modtog et bekræftende Svar.

Hans Kongelige Højhed Kronprinsen udtalte ikkun det Haab, at Regjeringen ikke vilde gjøre dette Lovforslags Vedtagelse til et Kabinetsspørgsmaal, og at den derfor, hvis der mødte Vanskeligheder

for dets Gjennemførelse, ikke vilde søge at tvinge det igjennem Thingene, men at den roligt vilde glæde sig ved Bevidstheden om ved dets Fremsættelse at have imødekommet et af en Del af Befolkningen nærret Ønske og saaledes at have gjort sit til dette Ønskes Opfyldelse.

Det behagede derefter *Hans Majestæt* at approbere det nævnte Forslag til Lov om kommunale Valg til Fremsættelse for Rigsdagen. . . .

Møde i statsrådet 13. november 1903.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 27. november 1903.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 19. december 1903.

Under Kronprinsens Forsæde. Prins Christian overværede Statsraadmødet. Samtlige Medlemmer til stede.

Det tilførtes Protokollen, at der under 16de December d.A. er gennem Konseilspræsidiets udfærdiget en allerhøjeste Kundgjørelse, ifølge hvilken Hans Majestæt Kongen, i Anledning af Allerhøjst-sammes Reise til Udlandet, har overdraget Regjeringens Førelse fra den nævnte Dag til Hans Majestæts Hjemkomst til Hans Kongelige Højhed Kronprinsen. . . .

Møde i statsrådet 15. januar 1904.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 5. februar 1904.

Under Kongens Forsæde. Samtlige Medlemmer til stede.

Det tilførtes Protokollen, at der under 19de f.M. er gennem Konseilspræsidiets udfærdiget en allerhøjeste Kundgjørelse, ifølge hvilken Hans Majestæt Kongen, efter at være vendt tilbage fra Allerhøjst-sam-

mes Reise til Udlandet, Selv paany har overtaget Regjeringens Førelse.

Det tilførtes fremdeles Protokollen, at Hans Majestæt Kongen under 31te f.M. har efter Ansøgning i Naade entlediget Justitsminister Peter Adler Alberti, Ridder af Dannebrog og Dannebrogsmænd, fra det ham allernaadigst betroede Embede som Minister for Island og derhos lige allernaadigst udnævnt Byfoged i Købstaden Isafjord og Sysselmand i Isafjord Syssel Hannes Hafstein, Ridder af Dannebrog og Dannebrogsmænd, til Minister for Island fra den 1ste Februar d.A. at regne. . . .

Møde i statsrådet 13. februar 1904.

Under Kongens Forsæde. Samtlige Medlemmer til stede.

Udenrigsministeren [Deuntzer] udtalte allerunderdanigst, at den Krig, som er udbrudt mellem Japan og Rusland, vel længe har været at forudse, men det var dog ikke ventet, at Udbruddet skulde komme saa pludselig, som det er sket. Og vel berører denne Krig, hvis Skueplads er fjærn fra vort Lands Grændser, ikke direkte den danske Stat, men for ikke uvæsentlige Interesser knyttede til private Foretagender har Krigstilstanden i Øst-Asien en ikke ringe Betydning. Ministeren ansaa det derfor nødvendigt saa hurtigt som muligt at begjære Hans Majestæts Bemyndigelse til offentlig at meddele, at Danmark under de foreliggende krigerske Forviklinger agter at iagttage streng Neutralitet, saaledes som det forud var Ministeren bekendt, at det var Hans Majestæts Villie, ligesom at Ønsket derom deltes af alle Statsraadets Medlemmer. I Henhold til Hans Majestæts derefter allernaadigst givne Bemyndigelse har Ministeren bragt Hans Majestæts Beslutning om Danmarks Neutralitet under de nærværende Krigsforhold til almindelig Kundskab og tillige meddelt den ad sædvanlig diplomatisk Vej til Rusland, som har kommunikeret den danske Regjering Krigens Udbrud, og til Japan ved Telegram til Danmarks Repræsentant i Tokio, den hollandske Minister.

I Forbindelse hermed bemærkede Ministeren, at han i Lighed med, hvad der ved lignende Lejligheder tidligere er sket, navnlig senest 1894, da Krigen udbrød mellem China og Japan, ikke ansaa det for nødvendigt, at der udstedtes en formelig Neutralitetserklæring, men der-

imod vel at der udstedtes en Bekjendtgjørelse til danske Handlende og Søfarende om, hvad de i Overensstemmelse med den danske Lovgivning og den almindelige Folkeret have at iagttage under disse Krigsforhold. Med Hensyn til et enkelt Punkt i Bekjendtgjørelsen, som forelagdes Hans Majestæt ved allerunderdanigst Forestilling i Onsdags, – Spørgsmaalet om hvad der skal forstaaes ved »Krigskontrabande« – bemærkede Ministeren, at Bekjendtgjørelsen har holdt sig til den almindelige Opfattelse af dette Begreb, men at der er taget et Forbehold i Bekjendtgjørelsen, forsaavidt nogen af de krigsførende Magter maatte udstrække Begrebet videre, om da at indhente Hans Majestæts allerhøjeste Resolution til mulig fornødne Forandringer i eller Tillægsbestemmelser til Bekjendtgjørelsen.

Idet *Hans Majestæt* derefter i Overensstemmelse med Udenrigsministerens Indstilling allernaadigst korroborerede saavel den allerhøjeste Beslutning om Overholdelse af streng Neutralitet under de nærværende Krigsforhold som den under 10de d.M. Udenrigsministeren givne Bemyndigelse til Udfærdigelse af den ovenfor omtalte Bekjendtgjørelse, udtalte Hans Majestæt, at Allerhøjstsamme maatte anse det rigtigt at lægge Rigsdagen paa Sinde, at en Stat, som har erklæret sig neutral, ogsaa maa kunne forsvare og hævde sin Neutralitet, og at Rigsdagen derfor maa foranlediges til at samtykke i, at der træffes Foranstaltninger til vore Befæstningsanlægs og andre Forsvarsmidlers Forbedring og Udvidelse; ønskeligt vilde det være, om Rigsdagen gav Regjeringen frie Hænder til at foretage, hvad den maatte anse fornødent.

Konseilspræsidenten [Deuntzer] bemærkede hertil, at han har henvendt sig til Finansudvalgene i Folkethinget og i Landstinget og for dem har fremstillet, hvilke Foranstaltninger Krigsministeren og Marineministeren mente for Tiden at kunne nøjes med, og at han har faaet disse Udvalgs Tilsagn om Samtykke til disse Foranstaltningers Foretagelse; men udover de bestemt begrændsede Forholdsregler, som de tvende Forsvarsministre havde begjært, og om hvilke de nærmere ville udtale sig, har Konseilspræsidenten intet begjæret af Rigsdagen.

Krigsministeren [Madsen] meddelte allerunderdanigst, at han matte ansee det nødvendigt at træffe forskellige Foranstaltninger for at sikre Søbefæstningen. Først og fremmest agtede han med Hans Majestæts forventede allerhøjeste Samtykke at give Or-

dre til Indkaldelse af 1ste Artilleribataillons hjemsendte Mandskab af de 6 sidste Aargange, i alt ca. 1500 Mand, til uopholdelig at møde i Kastellet; dette Mandskab skulde forblive til Øvelse, indtil hver Mand havde lært sin Plads paa Søfortene at kjende, hvorefter der atter under uforandrede Forhold vilde ske en Hjemsendelse, saa at der kun blev tilbage en Vagtstyrke af ca. 600 Mand, som maa anses for nødvendige til Søbefæstningens Sikkring. Dernæst maatte Ministeren forlange et Beløb af Kr. 116.500 til Afholdelse af flere nødvendige Udgifter, saaledes til Anskaffelse af Projektører til Lyskastning, til elektriske Maskiner m.m., som i høj Grad savnes paa Søforterne og til særlige Foranstaltninger til Forternes Sikkring. Det vil endvidere være nødvendigt at opkaste og armere nogle Skandser paa Saltholmen, som blandt andet skulle have til Hensigt at støtte Marinens sydlige Mineanlæg. (Fra Marineministeriets Side paatænkes desuden indkaldt 60 Sømînører for at sikre Tilvejebringelsen af Minesprængninger). Endelig vil der for at undgaa en farlig Tidsspilde, naar det event. maatte blive nødvendigt at mobilisere, blive udsendt 20.000 Indkaldelsesordrer til Lægdsforstanderne, saaledes at Ordrene hos disse kunne henligge rede til strax i givet Øjeblik at blive tilsendte Lægdsmandene. Det, der i Henhold til det saaledes nævnte maa forlanges, er det Minimum, som Krigsministeren for Tiden kan lade sig nøje med.

Marineministeren [Jøhnke] udtalte allerunderdanigst, at han har anset det nødvendigt at indkalde 60 Sømînører til Besættelse af Sømînestationerne paa Forterne. Vagt- og Patrouille Baade, der skulle føre Tilsyn med Mineforsvaret, naar det er udlagt, ere derhos beordrede til at være fuldstændigt rede. Flaadens Skibe og Torpedobaadene kunne gjøres klare paa 2 × 24 Timer. Flaadens Mandskab, bestaaende af 4 Aargange, kan hurtigt indkaldes, da Indkaldelsesordrerne ere tilstillede Lægdsforstanderne. Der er givet Krydseren Heimdal Ordre til at fremskynde sin Hjemreise, for at den efter nødvendig Completering af Godset kan benyttes som fast Stationsskib i Øresund eller i Store Belt. Muligt vil det blive nødvendigt at udruste endnu en Krydser til samme Tjeneste. I Forbindelse med Søbefæstningen ville nogle Torpedobaade strax blive gjorte klare for at tage Station ved Forterne. Til Fremme af forskellige Arbejder paa Orlogsværftet vedrørende Flaadens Mobilisering er det nødvendigt at anvende et Beløb af ca. 60.000 Kr.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst alle de af de tvende Forsvarsministre omtalte Foranstaltninger.

Udenrigsministeren [Deuntzer] omtalte derefter, at der er overleveret ham en Note fra den amerikanske Udenrigsminister indeholdende Forslag om, at alle neutrale Magter skulle slutte sig sammen for ved identiske Noter til de tvende krigsførende Magter at opfordre disse til at erklære, at Chinas Neutralitet og »Integritet« (entité administrative) af dem agtes opretholdt. England og Tyskland have allerede i Principet sluttet sig til Amerikas Indbydelse, og hvis de øvrige neutrale Magter ligeledes tiltræde den, tør Danmark efter Udenrigsministerens Mening ikke holde sig tilbage.

Hans Majestæt haabede, at det ialtfald vilde kunne ske paa en saadan Maade, at det ikke krænkede Rusland, og Allerhøjstsamme vilde da samtykke i, at Danmark, naar alle andre neutrale Magter enedes om dette Forslag, ogsaa tiltraadte det.

Hans Kongelige Højhed Kronprinsen og samtlige Ministre, som af *Hans Majestæt* opfordredes til at give deres Mening tilkjende, erklærede sig alle enige med Udenrigsministeren. . . .

Møde i statsrådet 4. marts 1904.

Under Kongens Forsæde. Prins Christian overværede Statsraads-mødet.

Minister for Island Hannes Hafstein var tilstede og tog Sæde i Statsraadet. Samtlige Medlemmer til stede. . . .

Hans Majestæt udtalte Allerhøjstsammes Glæde ved at se Ministeren for Island i Statsraadet og udtalte derhos det Haab, at den nye Forfatningslov for Islands særlige Anliggender maa blive til Lykke og Velsignelse for Island og det islandske Folk. . . .

Møde i statsrådet 29. marts 1904.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 22. april 1904.

Under Kongens Forsæde. Kronprinsen fraværende.
Prins Christian overværede Statsraads-mødet.

Konseilspræsidenten [Deuntzer] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Rigsdagens Slutning.

Konseilspræsidenten bemærkede, at der har været forskellige Meninger i Ministeriet om, hvorvidt det var rigtigt at indstille til Hans Majestæt nu at slutte Rigsdagens Møder eller at lade Rigsdagen sidde inde, indtil nogle paa Rigsdagen foreliggende Lovforslag ere behandlede til Ende. Da Rigsdagssamlingen fortsættes efter Paasken, afgav Konseilspræsidenten for Landstinget den Erklæring, at det var Regjeringens Mening, at Rigsdagens Forhandlinger vilde være at fortsætte i 8 à 10 Dage, idet han gik ud fra den Forudsætning, at Landstinget i Løbet af denne Tid vilde kunne fuldende Behandlingen af det fra Folkethinget oversendte Forslag til Tillægsbevilling for 1903-04. Imod al Forventning tog dette Forslags Behandling i Landstinget en meget længere Tid, idet det først iforgaars er blevet endelig vedtaget, iøvrigt ganske saaledes som det var vedtaget i Folkethinget. Der er saaledes først nu atter Spørgsmaal om Rigsdagssamlingens Slutning eller Fortsættelse. Paa den ene Side vil Regjeringen ved i dette Øjeblik at slutte Rigsdagssamlingen tilintetgjøre Udsigten til Gjennemførelsen i denne Samling af det fra Folkethinget oversendte Lovforslag om nogle Ændringer i Straffelovgivningen. Men paa den anden Side er det usikkert, naar dette Lovforslags Behandling kan blive tilendebragt i Landstinget, og dernæst ikke mindre usikkert, hvorledes Folkethinget vil stille sig til det, som det tør antages, i Landstinget betydeligt ændrede Lovforslag, naar det vender tilbage til hint Thing, saa at der muligen kan hengaa endog meget lang Tid, inden Lovforslagets Skjæbne endelig er afgjort. Folkethingets øvrige Arbeidsstof er derhos, forsaavidt angaar Lovforslag, som overhovedet kunne ventes gennemførte i denne Samling, udtømt, og det vilde derfor efter Konseilspræsidentens Mening være meget besynderligt at holde Folkethinget inde alene i Forventning af det omtalte Lovforslags Fremme. Der er saaledes en Frygt tilstede for Samlingens Forlængelse i det uendelige uden nogen sikker Udsigt til et yderligere Udbytte af Rigsdagens Arbejde. Men særligt er det efter Konseilspræsidentens Mening ikke heldigt, naar Regjeringen i Landstinget har afgivet den ovennævnte Erklæring om Samlingens Forlængelse i 8 à 10 Dage, at bryde dette Ord, som nu efter Tillægsbevillingsforslagets Vedtagelse kan indfries. Konseilspræsidenten indstillede derfor allerunderdanigst til Hans Majestæt, at Rigsdagen skal sluttet idag eller imorgen.

Hans Majestæt behagede derefter allernaadigst at befale, at Rigsdagens nærværende ordentlige Samling skal sluttes imorgen, og forsynede i Overensstemmelse hermed det til dette Øjemed forelagte Aabne Brev med allerhøjeste Underskrift, saaledes at det bliver af Konseilspræsidenten at forsyne med Datum den 23de April. . . .

Møde i statsrådet 11. juni 1904.

Under Kronprinsens Forsæde. Samtlige Medlemmer til stede.

Det tilførtes Protokollen, at der under 29de Mai d.A. er gennem Konseilspræsidiets udfærdiget en allerhøjeste Kundgjørelse, ifølge hvilken Hans Majestæt Kongen, i Anledning af Allerhøistsammes Reise til Udlandet, har overdraget Regjeringens Førelse fra den nævnte Dag til Hans Majestæts Hjemkomst til Hans Kongelige Højhed Kronprinsen.

Udenrigsministeren [Deuntzer] androg om allerhøjeste Korroboration af en af ham udenfor Statsraadet under 27de April d.A. erhvervet allerhøjeste Resolution, hvorved Hans Majestæt allernaadigst har bemyndiget Udenrigsministeren til at tilkjendegive den svensk-norske Regjering, at Hans Majestæt bifalder den med den svensk-norske Udenrigsminister aftalte Formulering af Neutralitetsreglerne under den Krig, der for Tiden føres mellem Rusland og Japan, og til samtidig med at disse Regler fra svensk-norsk Side meddeles de fremmede Regjeringer, at lade de tilsvarende danske ved Danmarks diplomatiske Repræsentanter notificere de krigsførende Magter og de neutrale Magter, hos hvilke den kongelige Regjering er diplomatisk repræsenteret, samt til ligeledes samtidig at bringe disse Neutralitetsregler ved en Kongelig Anordning til Undersaatternes Kundskab, hvorhos Hans Majestæt har forsynet den i Overensstemmelse hermed udfærdigede Anordning med allerhøjeste Underskrift.

Bemeldte Resolution blev allerhøjest korroboreret. . . .

Møde i statsrådet 22. juli 1904.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 16. september 1904.

Under Kongens Forsæde. Ministeren for Island var til stede.

Det tilførtes Protokollen, at der under 25de Juli d.A. er gennem Konseilspræsidiets udfærdiget en allerhøjeste Kundgjørelse, ifølge hvilken Hans Majestæt Kongen, efter at være vendt tilbage fra Allerhøjstsammes Reise til Udlandet, paany Selv har overtaget Regjeringens Førelse. . . .

Indenrigsministeren [E. Sørensen] refererede dernæst en allerunderdanigst Forestilling angaaende Forslag til Lov om kommunale Valg, der her forelægges i den Skikkelse, i hvilken det tilsvarende Lovforslag blev vedtaget af Folkethinget i forrige Rigsdagssamling.

Hans Majestæt fremsatte allernaadigst det Spørgsmaal, om Statsraadet var enig om dette Lovforslag, og efterat dette Spørgsmaal af *Konseilspræsidenten* [Deuntzer] var besvaret bekræftende, behagede det *Hans Majestæt* at approbere Lovforslaget til Fremsættelse for Rigsdagen. . . .

Møde i statsrådet 30. september 1904.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 21. oktober 1904.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 18. november 1904.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 16. december 1904.

Intet medtaget fra dette møde.

Statsrådets forhandlinger

27. jan. 1905–12. okt. 1908

J. C. Christensens ministerium

Medlemmer af ministeriet J. C. Christensen var følgende:

Konseilspræsident og forsvarsminister: tidligere minister for kirke- og undervisningsvæsen Jens Christian Christensen – udenrigsminister: greve Frederik Christopher Otto Raben-Levetzau – finansminister: redaktør Vilhelm Herman Lassen indtil 6. april 1908; derefter konseilspræsident Jens Christian Christensen til 24. juli 1908; derefter direktør Niels Thomasius Neergaard – minister for kirke- og undervisningsvæsen: tidligere indenrigsminister Enevold Sørensen – justitsminister: tidligere justitsminister Peter Adler Alberti indtil 24. juli 1908; derefter minister for offentlige arbejder Svend Høgsbro – indenrigsminister: redaktør Sigurd Berg – minister for offentlige arbejder: højesteretssagfører Svend Høgsbro indtil 24. juli 1908; derefter hypotekbankdirektør Jens Jensen-Sønderup – landbrugsminister: tidligere landbrugsminister Ole Hansen indtil 24. juli 1908; derefter statsrevisor Anders Nielsen – minister for Island: tidligere minister for Island Hannes Thordur Hafstein.

Forhandlingerne for perioden 24. jan.–24. maj 1905 er indført i den s. 425 beskrevne protokol F pag. 467–90.

Forhandlingerne for perioden 9. juni 1905–25. sept. 1908 er indført i en folioprotokol, der har følgende rygtitel: Statsraadsprotokol G. Referaterne findes på pag. 1–233. Forrest i protokollen står følgende autorisation. Denne af 490 Pagina bestaaende, gennemdragne og med Vort Statsraads Segl forsynede Protokol ville Vi herved allernaadigst have autoriseret til deri at indføre Forhandlingerne i Vort Statsraad. Amalienborg den 24de Mai 1905. Christian R.

Møde i statsrådet 27. januar 1905.

Under Kongens Forsæde. Prins Christian overværede Statsraads-mødet. Samtlige Medlemmer til stede.

Det tilførtes Protokollen, at det under 14de Januar d.A. har behaget Hans Majestæt Kongen efter at have modtaget Konseilspræ-

sident Deuntzers for sig og sine herværende Kolleger allerunderdanigst indgivne Demission at entledige i Naade:

Konseilspræsident, Udenrigsminister, ekstraordinær Assessor i Højesteret, Dr. juris Johan Henrik Deuntzer, Storkors af Dannebrog og Dannebrogsmænd, Marineminister, Viceadmiral Ferdinand Henrik Jøhnke, Kommandør af Dannebrog af 1. Grad og Dannebrogsmænd, dekoreret med Fortjenstmedaillen i Guld, Krigsminister, Generalmajor udf. Nummer Vilhelm Herman Oluf Madsen, Kommandør af 1. Grad af Dannebrog og Dannebrogsmænd, dekoreret med Fortjenstmedaillen i Guld og Finansminister og Minister for offentlige Arbejder Christopher Friedenreich Hage, Kommandør af 2den Grad af Dannebrog og Dannebrogsmænd fra de dem hidtil allernaadigst betroede Ministerposter; allernaadigst at udnævne Minister for Kirke- og Undervisningsvæsenet Jens Christian Christensen, Kommandør af 2den Grad af Dannebrog og Dannebrogsmænd til Konseilspræsident, Krigsminister og Marineminister, og Kammerherre Hofjærgermester Frederik Christopher Otto Greve Raben-Levetzau til Grevskabet Christiansholm, Kommandør af 1. Grad af Dannebrog og Dannebrogsmænd, til Udenrigsminister, allernaadigst at resolve, at Justitsminister Peter Adler Alberti, Kommandør af 2. Grad af Dannebrog og Dannebrogsmænd og Landbrugsminister Ole Hansen, Ridder af Dannebrog og Dannebrogsmænd, vedblive at indehave de dem allernaadigst betroede Embeder, samt allernaadigst at udnævnte Indenrigsminister Enevold Sørensen, Ridder af Dannebrog og Dannebrogsmænd, til Minister for Kirke- og Undervisningsvæsenet, Højesteretssagfører Svend Høgsbro, Ridder af Dannebrog, til Minister for offentlige Arbejder, Redaktør Sigurd Berg til Indenrigsminister og Candidatus juris Vilhelm Lassen til Finansminister. Samtlige Ministre vare tilstede og toge Sæde i Statsraadet. . . .

Møde i statsrådet 10. februar 1905.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 10. marts 1905.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 1. april 1905.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 14. april 1905.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 5. maj 1905.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 24. maj 1905

Under Kongens Forsæde. Samtlige Medlemmer til stede. . . .

Hans Majestæt henvendte derefter følgende allernaadigste Udtalelse til Islands Minister: »Idet jeg ønsker Dem Lykke og Held til Genneførelsen af alle de Lovforslag, som De har forelagt i dette og forrige Statsraadmøde, vil jeg bede Dem bringe Islænderne min hjertelige Hilsen og Lykønskning til den første Samling, hvor Islands Minister møder paa Althinget. Den nye Ordning vil medføre en stor Forandring i Althingets hele Stilling og lægge et forøget Ansvar paa det nu, da Forhandlingerne paa Rigsdagen – saaledes som ogsaa Ministerskiftet i dette Aars Begyndelse viste – ikke længere ere medbestemmende ved min Afgørelse af, om et Skifte af Islands Minister bør finde Sted.

Det er mit Haab, at Althinget vil forstaa dette sit nye Ansvar, og at det sammen med Dem i Endrægtighed og Besindighed maa arbejde for Islands Vel. . . .

Møde i statsrådet 9. juni 1905.

Under Kronprinsens Forsæde. Ministeren for offentlige Arbejder fraværende.

Det tilførtes Protokollen, at der under 3die d.M. er gennem Konseilspræsidiets udfærdiget en allerhøjeste Kundgjørelse, ifølge hvilken Hans Majestæt Kongen i Anledning af Allerhøistsammes forestaaen-

de Reise til Udlandet har overdraget Regjeringens Førelse til Hans Kongelige Højhed Kronprinsen fra den nævnte Dag til Hans Majestæts Hjemkomst. . . .

Møde i statsrådet 23. juni 1905.

Under Kronprinsens Forsæde. Samtlige Medlemmer til stede. . . .

Hans Kongelige Højhed henlede Opmærksomheden paa det Rygte, som har været udspreedt, at der atter skulde være Tale om Forhandlinger med de Forenede Stater i Amerika om Erhvervelse for disse af de dansk-vestindiske Besiddelser. Hans Kongelige Højhed vilde finde det meget uheldigt, om der nu paany skulde blive Uro om denne Sag og saaledes fremkaldes Usikkerhed for de Foretagender, som med store Opoffrelser gjøres for at fremme Øernes Vel. Hans Kongelige Højhed, som var overbevist om, at Kongen ligesaalidt som Hans Kongelige Højhed personlig endnu en Gang vilde gaa ind paa Salgsforhandlinger, anbefalede derfor Ministeriet allerede paa dette, de løse Rygters Stadium, at udtale for den amerikanske Minister, at Regjeringen ikke tænkte paa saadanne Forhandlinger.

Konseilspræsidenten [J. C. Christensen] bemærkede hertil allerunderdanigst, at Regjeringen ikke ønsker at reise Spørgsmaalet om Øernes Afhændelse, men noget andet er det, om der fremkommer et nyt Tilbud fra Amerika om Erhvervelse af Øerne, thi da bør Ministeriet sikkert nærmere undersøge Tilbudets Beskaffenhed, da det efter Konseilspræsidentens Mening i Længden vil være Danmark umuligt at hævde Besiddelsen af Øerne, hvis de Forenede Stater virkelig ville have dem. Paa amerikanske Skolekort er der givet de danske Besiddelser Farve, som om de allerede vare integrerende Dele af de Forenede Stater. . . .

Møde i statsrådet 14. juli 1905.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 4. august 1905.

Under Kongens Forsæde. Samtlige Medlemmer til stede.

Det tilførtes Protokollen, at der under 16.de f.M. er gennem Kon-

seilspræsidiets udfærdiget en allerhøjeste Kundgjørelse, ifølge hvilken Hans Majestæt Kongen efter at være vendt tilbage fra den af Allerhøjsttsamme foretagne Reise i Udlandet, Selv paany har overtaget Regjeringens Førelse. . . .

Møde i statsrådet 1. september 1905.

Under Kongens Forsæde. Samtlige Medlemmer til stede.

Konseilspræsidenten [J. C. Christensen] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Forslag til Lov om Forandring i Grundlovens § 32 om Folkethingets Medlemstal.

Konseilspræsidenten bemærkede, at efter den nu gjældende Bestemmelse i § 32, – at Antallet af Folkethingets Medlemmer skal være efter Forholdet af 1 Medlem til 16.000 Indvaanere, – er der sikker Udsigt til et stadig stigende Antal af Folkethingsmedlemmer. Efter den sidste Folketælling 1901 skulde Antallet nu være 153 istedetfor 114, og da Danmarks Folketal er stærkt stigende, en i og for sig glædelig Kjendsgjerning, vilde Antallet bestandig voxe. Men et saa stort Antal af Folkethingsmedlemmer er af mange Grunde uheldigt; det vil kunne blive vanskeligt at finde Mænd, som have de til Stillingen nødvendige Forudsætninger, og selve Forhandlingerne paa Rigsdagen ville ved det store Antal besværliggjøres. Spørgsmaalet om Forandring i det her omhandlede Forhold var fremme i Slutningen af den sidste Rigsdagssamling, og Konseilspræsidenten lovede da – med Hans Majestæts forventede allernaadigste Samtykke – at fremsætte Forslag om en Grundlovsændring af § 32 om Folkethingets Medlemstal, hvis han fik Tilsagn om, at Forandring i Grundloven blev indskrænket til denne ene Opgave, og et saadant Tilsagn blev givet fra samtlige Partigrupper. I det her allerunderdanigst forelagte Forslag er Folkethingets Medlemstal fixeret, og navnlig saaledes, at det er sat til det dobbelte af Landstingets. Vedtages dette Forslag, og Regjeringen derefter vil fremme det, maa ifølge Grundlovens § 95 hele Rigsdagen opløses og almindelige Valg foregaa baade til Folkethinget og til Landstinget; det er en lang og besværlig Vej, men det kan ikke være anderledes. Inddrages under Behandlingen andre Grundlovsændringer i Sagen, bortfalder den af Konseilspræsidenten overtagne Forpligtelse.

Paa given Foranledning af *Hans Majestæt* erklærede saavel *Hans Kongelige Højhed Kronprinsen* som *Statsraadets øvrige Medlemmer* sig enige i Forslaget, og det behagede derefter *Hans Majestæt* at approbere det til Fremsættelse paa Rigsdagen. . . .

Møde i statsrådet 30. september 1905.

Under Kongens Forsæde. Samtlige Medlemmer til stede. . . .

Finansministeren [Lassen] refererede endvidere en allerunderdanigst Forestilling angaaende Offentliggjørelsen af Statsregnskabet for Finansaaret fra 1. April 1904 til 31. Marts 1905.

Hans Kongelige Højhed Kronprinsen gjorde den Bemærkning, at Højstsamme i dette ligesom i tidligere Statsregnskaber savner en nærmere Specification af de i Henhold til Finanslovens § 13 af Rigsdagen udgivne Beløb.

Finansministeren [Lassen] bemærkede i denne Anledning allerunderdanigst, at den samlede Sum af de i Henhold til bemeldte § 13 udgivne Beløb findes opført under den almindelige Opgjørelse af samtlige Statsudgifter med Kr. 647.008, og at en nærmere Specification i Budgetregnskabet af den Grund ikke findes, at Rigsdagens Formænd have fri Bevillingsmyndighed paa dette Omraade.

Det behagede derefter *Hans Majestæt* ved at forsyne den Forestillingen vedlagte Expedition med allerhøjeste Underskrift aller-naadigst at tillade, at bemeldte Statsregnskab maa foranstaltes bragt til almindelig Kundskab. . . .

Møde i statsrådet 20. oktober 1905.

Under Kongens Forsæde. Samtlige Medlemmer tilstede. Islands Minister Hannes Hafstein indtog idag sit Sæde i Statsraadet. . . .

Hans Majestæt lod derefter *Hans Kongelige Højhed Prins Carl* kalde, og, efterat Højstsamme havde taget Plads ved Kongens venstre Haand, udtalte *Hans Majestæt*, at Allerhøjstsamme havde indbudt Prinsen til at møde i Statsraadet paa Grund af den til ham komne Anmodning om at modtage Norges Krone; da Prinsen var myndig og har en selvstændig Villie, vilde Kongen opfordre ham til frit og

aabent at udtale, hvilke Betæneligheder og Ønsker han muligen maatte nære med Hensyn til dette Tilbud.

Prins Carl udtalte sin Tak til Hans Majestæt, fordi denne gav ham denne Lejlighed til at sige sin Mening i alle Ministrenes Nærværelse og fortsatte derefter saaledes som følger. Den politiske Situation i Norge har efter Prinsens Mening udviklet sig anderledes, end det var at forudse, da der i Sommer taltes til ham om Norges Trone, saa at han nu ikke uden en foregaaende Folkeafstemning kan modtage Tilbudet. Prinsen kan jo ikke dømmе efter Selvsyn, men han ser af Aviserne, at der fra ansete Mænd, som en General og en Admiral i aktiv Tjeneste, er underskrevet en Adresse om, at der maa finde en Folkeafstemning Sted om Norges nye Statsform. Forholdene lade sig saaledes meget vanskeligt klart bedømme af den, der lever i Udlandet. Men naar Mænd som de ovennævnte kunne optræde med Forlangende om Folkeafstemning, ligger det nær at antage, at Folkeafstemning er et almindeligere Ønske i det norske Folk. Siden den 7de Juni har Norge afviklet sine Forhold til Sverrig ved egne Kræfter. Unionen med Sverrig er opløst. Norge staar nu paa et andet Standpunkt, men – med sin umaadelig frie Forfatning. Hvis Kongen vælges af et Parti paa Stortinget – med $\frac{3}{4}$ Stemmer, som Statsminister Michelsen siger, at der kan ventes –, er den vordende Konge i Haanden paa Herr Michelsen og dennes Parti. Den 7de Juni saa det helt anderledes ud. Da Brudet var sket, tonede Regjeringen strax Flag og viste, at man ønskede, at Norge forblev et Kongerige. Den beviste ved at henvende sig til Kong Oscar om en Prins af det Bernadotteske Hus, at Norge vel ønskede Brud med Sverrig, men ikke med Norges Kongehus. Nu da det formenes, at et Afslag vil foreligge paa dette Tilbud, er det, at Regjeringen holder paa sin Anskuelse, at det vil være bedst for Norge at faa en Konge, og derfor henvender den sig til Prinsen, inden et formelt Afkald foreligger enten direkte eller indirekte fra svensk Side. Man gaar ud fra, at denne Kandidatur er bortfalden, men Vished derom haves ikke, og nu raabe andre Stemmer højt og lydeligt paa en Folkeafstemning. I Sommer var det Hans Kongelige Højheds stolte Tanke, at han skulde være udvalgt til at gaa som en frelsende Engel til Norge, som den, der klarede alle Skjær og jævned Vejen for den nye Statsordning. Men nu har Norge selv klaret alle Vanskeligheder uden en Konges Hjælp. Det er derfor nu farligt i et saa frit Land som Norge at modtage Kronen

uden den Garanti – at hele det norske Folk vil det saaledes – som ligger i en Folkeafstemning. En saadan maa Prinsen derfor kræve, før han kan modtage Tilbudet.

Konseilspræsidenten [J. C. Christensen] udtalte allerunderdanigst, at han med megen Interesse havde hørt Prins Carls Udtalelse, og at han nærer et levende Haab om, at denne vigtige Sag maa faa en for alle Parter lykkelig Udgang. Ingen kan i Øjeblikket bestemt sige, hvilken der er den rette Fremgangsmaade. Fremtiden er skjult for vore Øjne, og vi have vanskeligt ved klart at dømme om Nutidsforholdene i Norge. Hovedsynspunkterne maa være disse tvende, at den Fyrste, der kaldes til Norges Trone, maa kunne grunde et for ham selv og for Riget lykkeligt Dynasti, og at han maa gaa til Norge med Danmarks fulde Tilslutning, saaledes at Forholdet mellem Landene i Fremtiden maa være og blive godt. Anledningen til, at denne Sag idag fremdrages i Statsraadet, er et som »privat« og »personligt« betegnet Telegram af 18de d.M. fra Statsminister Michelsen til Konseilspræsidenten, der af denne modtoges sent Onsdag Aften den 18de d.M., saaledes lydende:

»Den norske Regjering agter imorgen at optage Forhandlinger med Stortinget i hemmeligt Møde angaaende Tronens Besættelse. Regjeringen (har) ikke den Opfatning, at Kravet paa Folkeafstemning eller Indførelse af republikansk Regjeringsform har dybere Rødder i det norske Folk, og vil derfor anbefale Stortinget strax at give Bemyndigelse til (at) optage Forhandlinger med Prins Carl af Danmark, hvis en betydelig Majoritet herfor kan opnaas. Forudsætningen er da, at Prins Carl, under Forbehold af Enighed opnaas, er villig til strax at modtage Tronen, hvis et Flertal af cirka tre Fjerdeparter af Stortingets Medlemmer stemmer herfor. Jeg vilde sætte megen Pris paa Deres Excellences omgaaende telegrafiske Bekræftelse paa, at et saadant Flertal fra danske Side anses tilstrækkeligt, da vi under ingen Omstændigheder vil risikere bagefter at blive anmodet om en Folkeafstemning, hvad vi for vor Del principielt agter at be-
kjæmpe«.

Konseilspræsidenten [J. C. Christensen] havde strax om Natten sammenkaldt sine Kolleger og drøftet Sagen med dem, men en Afgjørelse kan jo kun træffes af Hans Majestæt, Kronprinsen og Prins Carl selv. At give et direkte Svar, at man vil nøjes med, at ca. $\frac{3}{4}$ af Stortingets Medlemmer stemme for Kongen, er næppe at anbefa-

le, men Regjeringen vil allerunderdanigst foreslaa Hans Majestæt, at man indskrænker sig til at svare saaledes:

»Under Hensyn til den politiske Bevægelse i Norge mener Hans Majestæt Kongen, at Han ikke paa Forhaand vil kunne udtale sig om Vilkaarene for Prins Carls Kandidatur, men vil afvente dels Bernadotte-Kandidaturens endelige Bortfalden og dels et officielt Tilbud fra den norske Regjering.«

Det forekommer Konseilspræsidenten farligt herfra at udtale Ønsket om Folkeafstemning; man udsætter sig derved for at støde dem, som ønske Prins Carl til Konge, og at give dem Vind i Sejlene, som ønske en republikansk Forfatning. Begjæringen om Folkeafstemning er i Norge hovedsagelig kommen fra Socialdemokraterne og dem, som vare misfornøjede med Karlstad-Overenskomsten. Forlangende om Folkeafstemning fra vor Side synes kun at burde fremkomme i enig Forstaaelse med den norske Regjering, og Spørgsmaalet turde derfor rettest burde henstaa uafgjort, til det officielle Tilbud kommer. Da ligger det i Prins Carls Haand at fremkomme med Fordringen om Folkeafstemning, men paa Forhaand bør vi ikke stille Fordring om en saadan.

Prins Carl gjorde opmærksom paa Ordet »bagefter« i Herr Michelsens Telegram – »under ingen Omstændigheder risikere bagefter at blive anmodet om en Folkeafstemning«. Man er bange for en Folkeafstemning; man vil ikke, at Folkets Repræsentanter bagefter skulle stille Fordring om en Folkeafstemning, men man tænker sig allerede Muligheden af et saadant Forlangende. Telegrammet er i alt Fald ikke tydeligt.

Konseilspræsidenten [J. C. Christensen] indrømmede, at Slutningen af Telegrammet ikke er saa klart, som det kunde ønskes. Men det farlige ved herfra at forlange Folkeafstemning er, at man derved desavouerer Storthinget, som har Majoriteten med sig hjemmefra, fra Vælgerne. Regjeringen maa have Storthinget med sig; kun dette kan den spørge, men den kan ikke i dette Øjeblik reise Spørgsmaal om en senere Mulighed for en Folkeafstemning. Fra os maa Norges Regjering have et Svar, idet man dog forbigaar direkte at svare paa Spørgsmaalet, hvorvidt en tre Fjerdedeles Majoritet anses fyldestgørende.

Prins Carl udtalte, at han ikke kan ønske, at Norge for anden Gang skal gaa falsk Tiggergang til ham om Tronen. Men paa den anden Side kan han ikke komme til Norge som valgt af et Parti.

Gaar Prinsen til Norge, er det i det Haab, at Norge ogsaa ved ham skal voxe sig stort. Men Prinsen mener, at han kommer i et forkert Lys, naar han kommer som en Partikonge; som saadan vil han blive trukken ind i Partikampe. Tronen er da ikke for ham reist paa Klippegrund.

Hans Majestæt maatte give Sin Sønnesøn Ret i hans Opfattelse.

Konseilspræsidenten [J. C. Christensen] bemærkede, at en fuldstændig Garanti for, hvad der om nogle Aar muligen kan komme frem paa en Valgtribune, kan ingen give. Tilbudet kommer fra et Samlingsparti paa 80 Medlemmer af Stortinget. For den kommende Deputation kan Prins Carl fremsætte sine Betæneligheder, men det er Konseilspræsidentens Overbevisning, at, naar Prins Carl nu uden at forlange Folkeafstemning gaar til Norge, vil man i Norge gjøre alt for at jævne ham Vejen. Og naar Hans Kongelige Højhed har sagt Deputationen sin Mening, kan ingen i Fremtiden bebrejde ham Taushed om Folkeafstemningsspørgsmaalet; han har da sin Samvittighed fri; han har talt i Tide. Men paa det Stadium, paa hvilket Sagen nu er, kunne vi ikke kræve Folkeafstemning.

Prins Carl bemærkede, at Kongen og Regjeringen kunne maa-ske svare saaledes, men ikke i hans Navn. Der er intet, som binder Norge; nu sige de: »lad os faa en Konge«, men om 10 Aar kan en anden Streng blive anslaaet.

Konseilspræsidenten [J. C. Christensen] mente, at Hans Kongelige Højhed saa for ængstelig paa Sagen. Gaar Prinsen nu derop som Konge, vil han vinde det norske Folk ved sin Personlighed.

Kronprinsen udtalte, at Hans Kongelige Højhed efter at have hørt sin Søns Udtalelse maa ligesom denne holde paa en Folkeafstemning. I sin Tid hilsede Kronprinsen, som det vil være Ministrene bekjendt, Planen om at sætte Prins Carl paa Norges Trone med Glæde, men Situationen har siden i Sommer forandret sig meget. Ved Svenskerne Nølen havde de republikanske Anskuelser faaet Vind i Sejlene og endogsaa grebet saa meget om sig, at Tilbudet om Thronen uden en Folkeafstemning kun kan modtages med store Betæneligheder, eftersom Mænd som Admiral Sparre, General Hansen og Blehr have krævet en saadan Afstemning. Situationen minder Hans Kongelige Højhed i meget om vore egne Forhold for nogle Aar siden, da en kraftig og energisk Mand troede at have en stor Del af Folket med sig og derfor heller ikke antog det at være nødvendigt for sin Politik

at appellere til Folket. Kongen fulgte denne energiske Mands Raad, og – skjøndt kjendt af Folket – blev Hans Majestæt kaldet en Partikonge. Og nu i Norge, hvor Herr Michelsen ligesom har hypnotiseret det norske Folk, nægter han at appellere til Folket, da han er i Besiddelse af Storthingets Majoritet. Hvormeget mere kunde man da i Fremtiden kalde Prins Carl, hvem Folket aldeles ikke kjender, en Partikongres! Konseilspræsidenten yttrede nys, at »det farlige ved herfra at forlange Folkeafstemning er, at man derved desavouerer Storthinget, som har Majoriteten med sig hjemme fra Vælgerne«. Dette kan Hans Kongelige Højhed ikke indrømme; thi det nuværende Storthing er valgt under ganske andre Forhold og er sandelig ikke dengang af Vælgerne blevet bemyndiget til at vælge en ny Konge. Hvem garanterer, at et nyvalgt Storthing ikke kan have en anden Mening om, hvad der nu sker? Have vi ikke Exempler herhjemme paa, at den ene Rigsdag ikke anerkjender, hvad en tidligere har vedtaget? Hvor glade var ikke mange, dengang »Forliget« var blevet afsluttet, og nu synes det, som om mange ikke mere ville anerkjende det. I vore Dage er det en vanskelig og lidet misundelsesværdig Stilling at være Konge, men dobbelt vanskelig, naar Kongen kan faa sig det paasagt, at han er en Partikonge. En Minister kan tage sin Afsked, saa er det Kongen, som bliver tilbage med alle Vanskelighederne, og som maa tage alle Følgerne, Nej, i vore Dage, da de demokratiske Følelser have en saa høj Kurs, maa man i et Tilfælde som dette være meget forsigtig, og det maa da, synes det, glæde enhver sand og oprigtig Demokrat, at her er det Kongen og den til Tronen udsete Prins, som kræve, at Folket først skal høres. Vi ønske ikke Kronen, – det er Norge, som tilbyder den, ja næsten beder om en Konge herfra. Hvorfor vil Herr Michelsen ikke høre Folket? Hvorfor ønske de gamle Folketribuner og Republikanere Bjørnson og Nansen ikke at appellere til Folket, det Folk, for hvilket de altid have smigret? Her maa stikke noget under. Kronprinsen henstiller derfor, at der svares, at Kongen giver Sit Samtykke til Tilbudet, men at Prins Carl, som er en fuldmyndig Mand, stiller den ene Betingelse, at det norske Folk ved en Afstemning godtgjør, at det ønsker ham til Konge af Norge.

Konseilspræsidenten [J. C. Christensen] kunde ikkun gjentage, at han er ængstelig for at fordre en Folkeafstemning, naar vi ikke vide, om en saadan ikke netop er imod det norske Folks Ønske.

Prins Carl maa fremdeles holde paa, at der skal gaa en Folkeafstemning forud for hans Modtagelse af Kronen. Som sagt, i Sommer var Situationen en helt anden end nu, da Norge har afviklet Forholdene til Sverrig uden en Konges Hjælp. Prinsen maa imidlertid udtrykkelig bede det fremhævet i Svaret til Norge, at de, der sendes herved for at forhandle med ham, komme i en hemmelig, fortrolig Mission.

Konseilspræsidenten [J. C. Christensen] svarede herpaa, at han for sit Vedkommende ikke vilde have noget imod, at Telegrammet fik en Tilføjelse om, at den norske Regjering maatte søge nærmere Forhandling med Prins Carl, forinden endeligt Tilbud fremsættes, og han udbad sig, at Hans Majestæt allernaadigst vilde tillade ogsaa de andre Ministre at sige deres Mening.

Hertil gav *Hans Majestæt* allernaadigst Tilladelse.

Indenrigsministeren [Sigurd Berg] vilde allerunderdanigst tillade sig at fremhæve, at Spørgsmaalet kunde blive vanskeligt at behandle tilstrækkeligt oplysende paa Valgmøderne forud for en Folkeafstemning. Adskillige af de Grunde, der ledede den norske Regjering til nu at foretrække Kongevalg, kunde den maaske endda vanskeligt eller slet ikke fremkomme med uden for et lukket Storthingsmøde. Dertil kom, at Aarstiden vistnok var meget slet for Afholdelse af Folkeafstemning, og en hurtig Afgjørelse af hele Spørgsmaalet ønskedes sikkert i høj Grad. Naar Tilbudet om Kronen fremkom fra den Regjering, som nu havde vist saa klog Omsigt hele Sommeren, og støttet af en cirka tre Fjerdedeles Majoritet i Stortinget, maatte man have Ret til at gaa udfra, at Folket ogsaa stod bagved. Ministeren vilde gjerne have Lov til at spørge Hans Kongelige Højhed Prins Carl om Følgende: 1) vil Prinsen opstille Krav om Folkeafstemning, hvis det viser sig, at det væsentlig kun er Socialisterne – der vel af Partigrunde maa absolut fastholde dette Krav – og Modstanderne af Karlstad-Overenskomsten, som fordre Folkeafstemningen, medens alle andre af de forskellige Partier og Afskygninger ere derimod, og 2) om Prinsen, hvis en Folkeafstemning fandt Sted, da ogsaa vilde reservere sig sin Stilling, indtil Resultatet forelaa, saaledes at Norge kunde faa Majoritet for Konge-Valg, uden dog at være sikker paa at kunne faa Prinsen til Konge.

Prins Carl har ikke tænkt over det første Spørgsmaal og kan derfor ikke i Øjeblikket besvare det. Det andet Spørgsmaal vil Prinsen be-

svare bekræftende, idet han tillige bemærkede, at han havde ment, at der kunde gives Oplysning om, 1) hvormange Vælgere der er i Norge, og 2) hvormange Socialistvælgere der er, idet ogsaa han mente, at de vare partibundne til at kræve Folkeafstemning; naar da disses Antal drages fra det samlede Vælgertal, vilde han anse $\frac{3}{4}$ af Resten som repræsenterende det sande Norge. Denne hans Tanke maa gjerne udtales paa Forhaand, men dog underhaanden.

Justitsministeren [Alberti] bemærkede, at det ikke er muligt for nogen at sige, hvormange socialistiske Vælgere, der findes i Norge. Ikke engang hvormange der findes her i Landet, ved vi; thi Socialisterne stille ikke Kandidater op i alle Kredse. Det af Hans Kongelige Højhed opstillede Regnestykke lader sig derfor ikke udføre. Folkets Stemme i det Hele maa være afgjørende. Siden han havde Ordet, vilde han bemærke, at et er, hvis man i Norge forlangte, som der har været tale om, en Folkeafstemning om Statsformen, et andet herfra at kræve en saadan. Ministeren er meget ængstelig for, at der, hvis et saadant Forlangende stilles saa skarpt, som Prinsen ønsker det, er en stor Mulighed for, at Hans Kongelige Højhed ikke kommer til at bestige Norges Throne. Storthinget og Regjeringen have havt Held med sig til at faa Forholdet til Sverrig ordnet paa en tilfredsstillende Maade, og det norske Folk er stolt herover; tilbøjeligt til at tage Anstød, som det er, kunde det let føle sig fornærmet, naar der herfra kræves en Folkeafstemning, som i Norge kun er begjært af et Mindretal. Republikanismen vil ikke forstumme, fordi Prinsen bliver Konge efter en Folkeafstemning. Men efter Hans Kongelige Højheds Stilling til Sagen forekommer det Ministeren ønskeligt, om man søgte at faa private Underhandlinger i Gang med Repræsentanter for den norske Regjering og Storthinget. Endnu vilde Ministeren tilføje, at en Afstemning i November Maaned, da Sneen dækker Fjældene og gjør Vejene vanskeligere at befare, vil formindske Antallet af de Stemmer, som ellers vilde kunne ventes for Kongevalget. Det synes derfor Ministeren, at det er for tidligt, at Prinsen har taget en saa afgjørende Beslutning.

Prins Carl bemærkede hertil, at der jo saa ingen Hindring er for, at den Regjering, som har havt Styret siden den 7de Juni og lykkelig har ført Statsskibet gennem alle hittidige Vanskeligheder, fortsætter Regjeringen til Foraaret. Prins Carl maa ønske, at der inden det officielle Tilbud om Norges Krone kommer en Deputation herved

helst valgt af alle Farver, en Konow ogsaa, om det kan lade sig gjøre, som kan forhandle med ham.

Justitsministeren [Alberti] tvivler om, at den norske Regjering vil indlade sig paa at sende Mænd, om hvem den ved, at de ere Modstandere af et Kongevalg, og de ville vistnok ogsaa selv være uvillige til at paatage sig et saadant Hverv. Hvad Udsættelsen til en beleiligere Aarstid angaar, da vil Norge næppe gaa ind derpaa. Norge ønsker en Afgjørelse snarest muligt, og det maa ønske det, fordi Handel og Vandel, hele det daglige Liv lider under de uvisse Forhold. Der maa navnlig snart være Trang til at stifte et nyt Statslaan, men de Penge-mænd, som skulle yde det, ville fordre, at Statsformen, enten den nu bliver monarkisk eller republikansk, er endelig fastslaaet. Hvis en Folkeafstemning skal foretages, maa den finde Sted strax, og, som sagt, dertil er Aarstiden ikke gunstig.

Prins Carl bemærkede spøjgende, at han vel saa, at Ministeren op-taarneede Vanskeligheder for ham og ligesom satte ham Kniven paa Struben.

Justitsministeren [Alberti] gjensvarede, at det var langtfra hans Hensigt at ville trænge ind paa Hans Kongelige Højhed til Modtagelse af Kronen, men han fandt det rigtigt af Hensyn til Sagens store Vigtighed at pege paa alle Vanskeligheder.

Prins Carl henstillede, at der i Svartelegrammet tilføjedes, at et Brev samtidig afsendtes, og at dettes Modtagelse maatte afventes. Hans Kongelige Højhed holder fast paa Folkeafstemning og vil, at man i Norge skal se, at for ham er Situationen en anden end i Sommer, og at han ikke vil, at Norge anden Gang skal gaa forgjæves.

Udenrigsministeren [Grev Raben-Leventzau] udtalte, at han allerede tidligere har havt Lejlighed til allerunderdanigst at fremsætte sin Mening for Hans Majestæt, som saaledes er bekjendt med, at han ønskede en Folkeafstemning, men at han dog kunde slutte sig til Konseilspræsidentens Svarudkast.

Hans Majestæt – hvem *Hans Kongelige Højhed Kronprinsen* gav sin fulde Tilslutning – udtalte, at Hans Majestæt maa ønske, forinden det officielle Tilbud fremsættes, at der underhaanden forhandles personlig med Prins Carl. Det er for Hans Majestæt en dyb Samvittighedssag at støtte den unge Prins med alt, hvad der staar i vor Magt, for at der ikke senere skal rettes Bebrejdelse mod nogen for nu at have forsømt, hvad der kunde gjøres, for at sikkre Prinsen en lykkelig Stilling i Fremtiden.

Konseilspræsidenten [J. C. Christensen] foreslog, at der i Svaret til Statsminister Michelsen efter de ovenfor nævnte Ord tilføjedes:

»Foranlediget ved Deres Udtalelse i Telgrammet om en Folkeafstemning, vil jeg tilraade, at den norske Regjering underhaanden forhandler med Prins Carl, forinden et officielt Tilbud om Kronen fremsættes.«

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst denne Tilføjelse, og at hele det saaledes redigerede Telegram strax afsendes. . . .

Møde i statsrådet 10. november 1905.

Under Kongens Forsæde. Finansministeren fraværende. Islands Minister indtog ogsaa idag sit Sæde i Statsraadet. . . .

Hans Majestæt bemyndigede allernaadigst Statsraadssecretairen til at meddele Hans Kongelige Højhed Prins Carl en Udskrift af Statsraadsprotokollen for 20de Oktober d.A. indeholdende Højsammes Udtalelser i Statsraads mødet. . . .

Møde i statsrådet 1. december 1905.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 15. december 1905.

Under Kongens Forsæde. Kronprinsen fraværende. Prins Christian overværede Statsraads mødet.

Forsvarsministeren [J. C. Christensen] refererede en af Krigsministeren nedlagt allerunderdanigst Forestilling angaaende Forslag til Lov om en ekstraordinær Pension af Statskassen til Enken efter Direktør for Krigsministeriet, Oberstløjtnant udenfor Nummer i Fodfolket Alfred Theophilus Seedorf, Marie Ottoline Seedorf f. Larsen.

Hans Majestæt fandt, at en ekstraordinær Pension burde være større end den foreslaaede Pension af 1200 Kr.; den afdøde var en almindelig anerkjendt dygtig Mand, som indtog en overordnet og betydningsfuld Stilling.

Forsvarsministeren [J. C. Christensen] bemærkede hertil allerunderdanigst, at det utvivlsomt ikke vilde være muligt at føre en større Pension igjennem i Rigsdagen.

Bemeldte Lovforslag blev derefter af *Hans Majestæt* approberet til Fremsættelse for Rigsdagen. . . .

Møde i statsrådet 26. januar 1906.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 30. januar 1906.

Aar 1906, Tirsdagen den 30te Januar var Statsraadet forsamlet under Hans Majestæt Kong Frederik VIII's allerhøjeste Forsæde i Allerhøjstsammes Palais paa Amalienborg. Hans Kongelige Højhed Kronprins Christian tog Sæde i Statsraadet i Henhold til Grundlovens § 15. Samtlige Ministre var tilstede med Undtagelse af Islands Minister.

Konseilspræsidenten [J. C. Christensen] udtalte allerunderdanigst i hele Ministeriets Navn den inderligste Deltagelse i den dybe Sorg, som har rammet det danske Kongehus ved Kong Christian den Niendes Død, og i hvilken hele det danske Folk tager den hjerteligste Del. Konseilspræsidenten lykønskede derefter Hans Majestæt til det store, men ansvarsfulde Kald, som Gud har lagt i Hans Majestæts Haand, og tilføjede, at han – og Ministeriet med ham – havde det faste Haab og den sikke Tro, at Hans Majestæt vil blive Danmark en god og retsindig Konge, som trædende i Sin hedengangne Faders Fodspor med Guds naadige Bistand vil føre Regjeringen til Held og Lykke for Land og Folk, og som det tør haabes i lange Tider. Konseilspræsidenten sluttede med at nedlægge det ham og de tilstedeværende Ministre betroede Hverv i Hans Majestæts Haand.

Hans Majestæt udtalte, at det for Hans Majestæt var overordentligt vemodigt i dette Øjeblik at se Ministrene hos Sig, efterat Hans Majestæt saa nylig havde været sammen med dem hos Sin højtelskede Fader. En inderlig Trøst ved Tabet af denne var det for Hans Majestæt at modtage de talrige Vidnesbyrd om den store Deltagelse, som hele det danske Folk viser i Kongehusets Sorg.

Hans Majestæt udtalte fremdeles, at Allerhøjstsamme af den afdøde Konges egne Udtalelser ved, hvor megen Pris Kongen satte paa dette Ministerium, og at Hans Fader priste sig lykkelig ved, at det var faldet i Hans Lod at slaa den Bro, som i 1901 blev bygget mellem Kongen og Folket. »Gid den Sæd, sagde Hans Majestæt, som min højtelskede Fader saaledes har nedlagt, maa voxer, blomstre og bære Frugt til Lykke og Velsignelse for Kongen som for Land og Folk«. Hans Majestæt anmodede derpaa Ministeriet om at gjøre Allerhøjstsamme den Tjeneste at vedblive at være Hans Majestæts Raadgivere, da ingen i dette Øjeblik er i Stand til bedre at lede Regjeringen til Fædrelandets Vel. Hans Majestæt ønsker, at Forholdene maa stille sig saaledes, at Ministrene længe maa staa ved Hans Majestæts Side som de samme trofaste Raadgivere, som de have været for den bortkaldte Konge.

Konseilspræsidenten [J. C. Christensen] takkede allerunderdanigst for denne allernaadigste Udtalelse og tilføjede, at Ministrene vilde tjene Hans Majestæt i samme Aand som hidtil Kong Christian, saalænge de bevarede Hans Majestæts Tillid, og Forholdene tillade det.

Konseilspræsidenten refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvorved indstilles, at det maatte behage Hans Majestæt allernaadigst at bifalde, at det Forestillingen vedlagte Aabne Brev, hvorved Hans Majestæts Tronbestigelse blive kundgjort, maa blive bragt til almindelig Kundskab.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst Indstillingen og det Aabne Brevs Indhold og forsynede dette med allerhøjeste Underskrift.

Konseilspræsidenten [J. C. Christensen] refererede endvidere en allerunderdanigst Forestilling, hvorved indstilles, at det maatte behage Hans Majestæt at bifalde, at det denne Forestilling vedlagte Budskab om Hans Majestæts Tronbestigelse maa blive meddelt Rigsdagen.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst Indstillingen og Budskabets Indhold og bemyndigede Konseilspræsidenten til at give Rigsdagen denne Meddelelse, idet Hans Majestæt derhos forsynede bemeldte Budskab med allerhøjeste Underskrift.

Forsvarsministeren [J. C. Christensen] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvorved indstilledes, at det allernaadigst maatte behage Hans Majestæt at tilstille Krigsmagten til Lands og til Vands et allerhøjeste Budskab om Hans Majestæts Tronbestigelse.

Hans Majestæt bifaldt Indstillingen og forsynede det forelagte Reskript til Forsvarsministeren, hvis Indhold bifaldtes, og i hvilket det paalægges Forsvarsministeren at bringe det til Krigsmagtens Kundskab saavel Tropperne som Søværnet, med allerhøjeste Underskrift.

Justitsministeren [Alberti] udbad sig *Hans Majestæts* allerhøjeste Bemyndigelse til Udstedelse af en Bekjendtgjørelse om, at offentlige Forlystelser indtil videre ikke maa finde Sted.

Justitsministeren bemærkede, at, »da mange Mennesker hele Landet over have deres Erhverv ved Forlystelser«, vilde de komme til at lide meget under en lang Standsning af disse, og, da derhos en ikke frivillig Sorg ikke har meget at betyde, henstillede han allerunderdanigst, at Standsningen blev saa kort, som *Hans Majestæt* maatte finde passende.

Efter nogen Discussion herom behagede det *Hans Majestæt* at resolve, at alle offentlige Forlystelser skulle ophøre denne Uge ud samt paa Bisættelsesdagen og Dagen forud.

Ministeren for Kirke- og Undervisningsvæsenet [Enevold Sørensen] udbad sig ligeledes *Hans Majestæts* allerhøjeste Bemyndigelse til at lade udgaa en Bekjendtgjørelse angaaende Ringning med Kirkeklokkerne i Anledning af *Hans Majestæt* Kong Christian den Niendes dødelige Afgang, idet han tillige foredrog denne Bekjendtgjørelses paatænkte Indhold.

Hans Majestæt gav allernaadigst Ministeren den begjærte Bemyndigelse.

Konseilspræsidenten [J. C. Christensen] henstillede sluttelig allerunderdanigst, at det maatte behage *Hans Majestæt* allernaadigst at tillade ham og de andre Ministre, efterhaanden som Spørgsmaal i Anledning af Thronskiftet frembød sig, allerunderdanigst at fremkomme med disse, hvilket *Hans Majestæt* allernaadigst tillod. . . .

Møde i statsrådet 23. februar 1906.

Under Kongens Forsæde. Samtlige Ministre og Islands Minister var til stede.

Konseilspræsidenten [J. C. Christensen] androg om allerhøjeste Korroboration af en af ham udenfor Statsraadet erhvervet allerhøjeste Resolution af 1ste d.M., hvorved det allernaadigst tillodes

ham at forebringe for Islands Minister, hvad der vedrørende det her-værende Ministerium skete i Statsraadmødet den 30te f.M., og at meddele ham, at Hans Majestæt i Forvisning om, at ogsaa han vilde, hvis han havde været tilstede i nævnte Statsraadmøde, have stillet sit Embede til Hans Majestæts Raadighed, nærer det Ønske, at ogsaa han fremdeles vil vedblive at varetage Ledelsen af det ham be-troede Ministerium.

Bemeldte Resolution blev af *Hans Majestæt* korroboreret, hvorefter *Konseilspræsidenten* [J.C. Christensen], da Minister Hafstein idag selv var tilstede i Statsraadet, henstillede, at denne selv maatte udtale sig.

Islands Minister [Hafstein] nedlagde derefter personlig allerun-derdanigst sit Embede i Hans Majestæts Haand og tilføjede i lige Un-derdanighed, at han i Overensstemmelse med Hans Majestæts aller-naadigste Ønske gjerne vilde vedblive i denne Stilling, saalænge han havde Hans Majestæts Tiltro, og Omstændighederne tillode det. Mini-steren bragte derefter en varm og hjertelig Hilsen fra Island og udtalte som sin Overbevisning, at i ingen Del af Hans Majestæts Rige har Del-tagelsen i Kongehusets Sorg været mere almindelig end paa Island, hvor hvert eneste Hjem, nu Sørgebudskabet bæres ud over Landet, vil velsigne Mindet om den hedengangne Konge, under hvis Regjering Grunden er lagt for en rig Fremtid for Island, og som personlig har knyttet Konge og Islands Folk ved et inderligt Venskabs og Høiag-telses Baand. Ministeren tilføjede, at Island med Fortrøstning saa Kong Frederiks Regjering imøde med fast Tillid til, at Hans Maje-stæt i den bortgangne Konges Aand vil arbejde til Lykke og Velsig-nelse for Island.

Hans Majestæt udtalte, at Allerhøjstsamme med stor Interesse altid havde fulgt og fremdeles vilde følge alt, hvad der vedrørte Islands Vel, og at Hans Majestæts varmeste og bedste Ønsker gjaldt en lykkelig Fremtid for Island. Hans Majestæt takkede Ministeren, at han vilde vedblive som Minister, og haabede, at det ogsaa maatte forundes Hans Majestæt i Sin Regjeringstid at bidrage til det islandske Folks Lykke og at befæste stedse inderligere det faste Baand, som knytter Island til Danmark.

Ministeren [Hafstein] takkede for denne allernaadigste Udtalel-se og tilføjede, at, ligesom Island aldrig vil kunne glemme den he-dengangne Konge, saaledes vil Islands Folk ogsaa med fuld Tillid

se hen til Hans Majestæt Kong Frederik som en lykkelig Fremtids Bærer.

Islands Minister underskrev derpaa Embedsedem, (hvori Ordene »Rigets Grundlov« er ombyttet med »R[igets] Forfatningslove«), som afgaves til Konseilspræsidenten. . . .

Justitsministeren [Alberti] refererede fremdeles en allerunderdanigst Forestilling, hvorved ligeledes i Anledning af Hans Majestæts Tronbestigelse og i Overensstemmelse med Hans Majestæts i Resolution af 1. Februar udtalte allernaadigste Ønske følgende Personer, som ifølge den retslige Undersøgelse ere fundne skyldige i de i Forestillingen nærmere omhandlede strafbare Handlinger, indstilles til at fritages for at sættes under Tiltale, nemlig Niels Halvor Martin Andersen, Oluf Gedsted Svane, Lars Olsen, Gottlieb Frederik Jensen, Christian Jensen, Olga Dorthea Nielsen, Svanelide, Theodora Bloch, Lars Peter Gertsen Larsen, Axel Viggo Johansen, Jens Hjalmar Rasmussen, Inger Marie Jensen, Peder Rasmussen, Oscar Vilhelm Lindstrøm, Ane Christine Lindstrøm f. Nielsen, Augusta Funck f. Matzat, Jens Heimick Schimmelmänn, Karl Bertram Peter Amskov, Hans Kristian Jeppesen, Johan Carl Ferdinand Birn, Daniel Christensen, Sverkel Eskildsen, Rasmine Jacobine Annine Jensen.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst, at ovennævnte 22 Personer fritages for Tiltale for de af dem begaaede, under de retslige Undersøgelser oplyste strafbare Handlinger, hvorhos Hans Majestæt i Forbindelse hermed bragte Justitsministeren og Justitsministeriet en varm Tak for det store Arbejde, som der er udført over hele Landet for at imødekomme Hans Majestæts Ønske om Benaadning i videre Udstrækning end sædvanlig. Hans Majestæt haabede, at saavel Allerhøjstamme som Ministeren maatte faa Glæde af den saaledes udviste Naade. En særlig Tak rettede Hans Majestæt til Justitsministeren personlig, fordi denne paa en saa smuk Maade havde antaget sig alle disse Mænd og Kvinder, som vare komne ind paa Forbryderbanen, og som der nu kunde være Haab om at redde. »Ingen, sagde Hans Majestæt, vilde saa fuldt ud forstaaende have kunnet udføre min Tanke som den nuværende Justitsminister«.

Justitsministeren [Alberti] takkede Hans Majestæt for denne naadige Udtalelse og tilføjede, at Arbejdet var for intet at regne ved Siden af dette, at der var Haab og Udsigt til, at saamange Mennesker derigjennem kunde blive førte ind paa lykkelige Livsbaner. . . .

Møde i statsrådet 9. marts 1906.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 30. marts 1906.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 6. april 1906.

Under Kongens Forsæde. Samtlige Medlemmer til stede. . . .

Hans Majestæt meddelte, at Allerhøjstamme til Tak for en Erin-dringsgave om Kong Christian, som var sendt Keiser Wilhelm, fra denne havde modtaget et meget smukt Brev, hvori Keiseren dvælede ved, hvor lykkelig og tilfreds Hans Majestæt midt i Sorgen havde været ved sit Ophold i Kjøbenhavn, og at Han inderligt ønskede en god og nabovenlig Forstaaelse mellem Danmark og Tydskland, særlig ogsaa at Forholdene ved Grænsen maatte ordnes paa en tilfredsstil-lende Maade. Keiseren havde givet strenge Ordre til de preussiske Grænsemyndigheder, at de skulde gaa frem med Mildhed og Velvil-lie.

Det havde glædet Hans Majestæt at modtage dette Brev netop de Dage, da Udenrigsministeren blev saa haardt angreben i Bladene og endogsaa i Landstinget, da Hans Majestæt ved, at Ministeren ved sin Person og ved sin Virksomhed i Stilhed arbejder paa at bilægge alle Tvistigheder mellem Danske og Tyske. At Keiserens Ord ere alvorlig mente, derpaa tyder ogsaa et andet Brev, hvoraf Hans Majestæt har modtaget en Afskrift, fra Rigsdagsmand Redaktør Jessen, som skriver, at han i Rigskancelliet er bleven anmodet om at holde sin Interpellation i Rigsdagen om Optantspørgsmaalet tilbage, med udtrykkelig Tilkjendegivelse af, at Regjeringen var bestemt paa efterhaanden at ordne Sagen paa tilfredsstillende Maade. Hans Majestæt udtalte derfor Sin varmeste Tak til Udenrigsministeren for hans dygtige Arbejde i den slesvigske Sag og Sin Fordømmelse af den ufor-svarlige Maade, hvorpaa Ministeren var bleven angreben. Hans Ma-jestæt nærrede et lyst Haab for Udviklingen af Forholdene til Hertugdømmerne, og »saaledes, tilføjede Hans Majestæt, kommer jeg ogsaa her til at høste, hvad min højtelskede Fader har saet«.

Udenrigsministeren [Raben-Leventzau] takkede for denne allernaadigste Udtalelse og tilføjede, at det havde været strenge Tider for ham, da han saa sig saa uretfærdigt angreben i en Sag, som han havde helliget sin varmeste Omsorg, men saalænge han bevarede Hans Majestæts og sine Kollegers Tillid, vilde han ikke opgive Haabet om at kunne udrette noget i denne for os alle saa vigtige Sag. . . .

Møde i statsrådet 18. maj 1906.

Under Kongens Forsæde. Ministeren for offentlige Arbejder fraværende.

Det tilførtes Protkollen, at der under 8de d.M. er gennem Konseilspræsidiets udfærdiget en allerbøjest Kundgjørelse, ifølge hvilken Hans Majestæt Kongen, i Anledning af Allerhøjstsammes forestaaende Reise til Udlandet, har overdraget Regjeringens Førelse til Hans Kongelige Højhed Kronprinsen fra den nævnte Dag til Hans Majestæts Hjemkomst og ligeledes under 15de d.M. en allerbøjest Kundgjørelse, ifølge hvilken Hans Majestæt Kongen, efter at være vendt tilbage fra den af Allerhøjstsamme foretagne Reise til Udlandet, Selv paany har overtaget Regjeringens Førelse. . . .

Møde i statsrådet 15. juni 1906.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 6. juli 1906.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 10. august 1906.

Under Kongens Forsæde. Kronprinsen fraværende. . . .

Finansministeren [Vilh. Lassen] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende allernaadigst Eftergivelse af Straf for nogle vestindiske Straffefanger i Henhold til Kgl. Res. af 26. Februar d.

A., hvorved det bl. a. allernaadigst blev paalagt Gouverneuren i Anledning af Hans Majestæts Thronbestigelse at fremkomme med Indstilling om Benaadning af saadanne vestindiske Straffefanger, som ikke efter deres Forbrydelsers Beskaffenhed kunne anses som farlige Forbrydere.

Det behagede allernaadigst *Hans Majestæt* at eftergive efternævnte Straffefanger den tilbagestaaende Del af de dem idømte Straffe, nemlig:

Jonas Henry Simmons, John Molloy Gordon, Frederik Grammen, for dennes Vedkommende dog paa Vilkaar, at han ved sin Frigivelse ved Politiets Foranstaltning bringes ud af Riget, Thomas Williams kaldet Headly, James Louis, William Morrell, kaldet Bonassie, Dudley Moore, James Nathaniel Sealy kaldet Joseph, Sarah Jane Sheppard eller Shepperd, John Jacobs og Ebenezer Theophil Wines.

Hans Majestæt vilde derhos benytte denne Lejlighed til at anbefale at tage under Overvejelse at faa de for Vestindien gjældende forældede Straffelove forandrede i Overensstemmelse med den for Kongeriget gjældende Straffelovgivning. . . .

Møde i statsrådet 30. august 1906.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 15. september 1906.

Under Kongens Forsæde. Justitsministeren og Ministeren for offentlige Arbejder fraværende.

Det tilførtes Protokollen, at der under 10. d.M. er gennem Konseilspræsidiets udfærdiget en allerhøjeste Kundgjørelse, ifølge hvilken Hans Majestæt Kongen i Anledning af Allerhøjstsammes forestaaende Reise til Udlandet har overdraget Regjeringens Førelse til Hans Kongelige Højhed Kronprinsen fra den nævnte Dag til Hans Majestæts Hjemkomst, og ligeledes under 13de s.M. en Allerhøjeste Kundgjørelse, ifølge hvilken Hans Majestæt Kongen efterat være vendt tilbage fra denne Reise Selv paany har overtaget Regjeringens Førelse. . . .

Finansministeren [Vilh. Lassen] refererede allerunderdanigst Forestillinger angaaende følgende Lovforslag, nemlig:

Forslag til Lov om Toldafgifterne m.m. Forslag til Lov om Stempelafgift af visse spirituøse Drikkevarer, Forslag til Lov om Afgift af indenlandsk Roesukker og af Raffinering af Sukker og Forslag til Lov om Arveafgift.

Ministeren bemærkede, at den gjældende Toldlov af 4. Juli 1863 allerede var forældet, da den traadte i Kraft 1864, eftersom der ved den væsentlig var taget Hensyn ogsaa til Hertugdømmerne. I Aarenes Løb er der dernæst fremkommet mange nye Varer, som ikke kunde findes opførte i Toldtarifen. Den nuværende Toldbehandling hviler derfor foruden paa Loven ogsaa paa den Bunke af ministerielle Resolutioner i Tusindvis, som Forholdene have krævet. Der er ogsaa det uheldige ved den gamle Toldlov, at der i den regnes med Mark og Skilling, og ligesom der i saa Henseende trænges til en Forandring, saaledes at det nuværende Møntsystem bringes til Anvendelse, saaledes er det ogsaa ønskeligt, at Metersystemet indføres paa dette Omraade. Der er flere Gange gjort Forsøg paa at gennemføre en ny Toldlov, saaledes i 1896 af Minister Lüttichau, men de ere alle strandede paa Kompensationsspørgsmaalet. I Rigsdagssamlingen 1899–1900 vedtog de to Thing hver sit Forslag til Lov om Toldafgifter, men der blev ikke opnaaet Enighed mellem Thingene. Overalt i Udlandet ere nye Tarifer vedtagne. Der maa gjøres et energisk Forsøg paa at føre en ny Ordning igjennem. Ministeren, som derefter gik over til at omtale nogle Enkeltheder i Lovforslaget, fremhævede, at Tolden efter Vægt er bibeholdt, og at Folkethingets Vedtagelse i 1900 væsentligt, dog ikke slavisk er fulgt. Der er foreslaaet Frigivelse eller Nedsættelse af Tolden paa almindelige Forbrugsartikler som Petroleum, Kaffe, Salt, Ris, paa Raamaterialer, – saaledes er Kultolden og Jærntolden foreslaaet at skulle bortfalde og Nedsættelse foreslaas med Hensyn til Tømmer og Træ, Kemikalier, Farvevarer m.m. Med Hensyn til Beskyttelsen er der gennemgaaende nogen Nedsættelse, dog ikke saa megen, at det kan antages at ville svække de paagjældende Virksomheder. For to Varers Vedkommende, Sukker og Papir, er der foreslaaet en større Nedsættelse af Beskyttelsen end efter Folkethingets Forslag, idet den hidtil gjældende Beskyttelse faktisk saa godt som har monopoliseret Fabrikationen og Forhandlingen af disse Varer. Paa de saakaldte Luxusartikler som To-

bak, Frugter, Silketøjer m.m. er der foreslaaet væsentlige Forhøjelser af Tolden.

Det finansielle Resultat af Toldloven og de med den sammenhængende Love ser saaledes ud i Forhold til de nuværende Indtægter: Toldloven = ÷ 8½ Million Kr., Sukkerbeskatning = 0, Spiritusbeskatning = + 4 Mill. Kr. og Arveafgift = + 2½ Mill. Kr., hvilket som Totalresultat giver ÷ 2 Millioner.

Til Forslaget om Stempelafgift af visse spirituøse Drikkevarer bemærkede Ministeren, at, medens Tolden paa Vin er sat meget lav, navnlig af Hensyn til de med fremmede Stater sluttede Handelsstraktater, er der ved dette Lovforslag søgt at beskatte Forbruget af spirituøse Drikkevarer – dog ikke Brændevin og Øl, hvis Produktion allerede er beskattet – med en Stempelafgift, hvorved en Kontrol med de Forretninger, som aftappe eller fremstille de omhandlede Varer, vil blive nødvendig, men som dog ikke kan antages at ville blive til varig Gene. Ved det særlige Lovforslag om Afgiften af indenlandsk Roesukker omtalte Ministeren, at ved dette Lovforslags Vedtagelse vil Danmark blive sat i Stand til at slutte sig til den paa Konferencen i Bryssel 1902 sluttede Overenskomst mellem de fleste europæiske Stater sigtende til at ordne Forholdene ved Produktion eller Udførsel af Sukker.

Efterat Ministeren ogsaa havde gjort Rede for Lovforslaget om Arveafgift, ved hvis Fastsættelse der er taget et dobbelt Hensyn dels til Slægtskabsforholdet til Arveladeren dels til Arveloddens Størrelse, spurgte *Hans Majestæt*, om ingen af Ministrene frygtede Følgerne af denne meget gennemgribende Forandring i de gjældende Regler, hvortil *Konseilspræsidenten* [J. C. Christensen] allerunderdanigst svarede, at alle ere fortrolige med Nødvendigheden af denne Forhøjelse.

Idet *Hans Majestæt* derefter approberede disse fire Lovforslag til Fremsættelse for Rigsdagen, udtalte *Hans Majestæt* det Ønske, at Ministeren ikke vilde lægge for megen Vægt paa at koble disse Lovforslag sammen. . . .

Møde i statsrådet 28. september 1906.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 26. oktober 1906.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 1. december 1906.

Under Kongens Forsæde. Samtlige Medlemmer til stede.

Det tilførtes Protokollen, at der under 18. November d.A. er gennem Konseilspræsidiets udfærdiget en allerhøjeste Kundgjørelse, ifølge hvilken Hans Majestæt Kongen i Anledning af Allerhøjstsammes forestaaende Reise til Udlandet har overdraget Regjeringens Førelse til Hans Kongelige Højhed Kronprinsen fra den nævnte Dag til Hans Majestæts Hjemkomst, og ligeledes under 21de d.M. en allerhøjeste Kundgjørelse ifølge hvilken Hans Majestæt efterat være vendt tilbage fra denne Reise Selv paany har overtaget Regjeringens Førelse.

Konseilspræsidenten [J. C. Christensen] refererede en allerhøjeste Forestilling om Valg af Formand for den i Henhold til Lov af 7de Marts 1902 nedsatte Kommission til Ordning af Forsvarsvæsenet.

Konseilspræsidenten meddelte, at han under 26. f.M. fra den hidtidige Formand for denne Kommission Herr Hermann Trier havde modtaget en Skrivelse, hvorved han fratraadte Stillingen som Formand og fra den nævnte Dag betragtede sig som udtraadt af Kommissionen. Dette Skridt af Herr Trier paastodes af denne at være foranlediget ved en Skrivelse af 24de f.M., hvorved Konseilspræsidenten, da Forsvarskommissionens Arbejde turde formodes snart afsluttet, havde udtalt sig om tvende formelle Punkter, som staa i Forbindelse med Afslutningen, nemlig dels selve Betænkningens Afgivelse i tvende Dele, en bestemt til Offentliggjørelse og en anden til fortroligt Brug, dels om Afleveringen af Kommissionens Aktstykker m.m. Heri havde Herr Trier set udtrykt en Opfattelse, ifølge hvilken Ledelsen af Kommissionens Arbejde ikke udelt ligger hos Kommissionen, og han benyttede derfor Lejligheden til at udtræde af samme. Konseilspræsidenten bemærkede herved, at det formentlig vilde have været rigtigst, om Herr Trier, som i Statsraadet er valgt til Kommissionens Formand, havde indgivet Ansøgning om sin Fratræden, men Konseilspræsidenten mente dog ikke at burde urgere dette og indstillede derfor til Hans Majestæt at vælge Folkethingets Formand Herr A.

Thomsen til Formand i Forsvarskommissionen. Konseilspræsidenten tilføjede, at han agtede at forelægge Rigsdagen til Optagelse i Rigsdags-Tidenden de ovenfor omtalte Skrivelser tilligemed den Skrivelse, hvorved der meddeles Herr Trier Statsraadets Valg af Herr Thomsen i hans Sted og i hvilken Konseilspræsidenten da tillige agter at protestere mod den i Herr Triers Skrivelse udtalte Opfattelse om Indskrænkningen i Ledelsen af Kommissionens Arbejder.

Hans Majestæt behagede derefter allernaadigst at vælge Folkethingets Formand Herr Anders Thomsen, R. af Dbg. til Formand for den i Henhold til Lov af 7. Marts 1902 nedsatte Kommission til Ordning af Forsvarsvæsenet. . . .

Møde i statsrådet 14. december 1906.

Under Kongens Forsæde. Samtlige Medlemmer til stede. . . .

Justitsministeren [Alberti] refererede dernæst en allerunderdanigst Forestilling angaaende Forslag til Lov om Rettens Pleje, idet han under Henvisning til de Lovforslaget ledsagende Bemærkninger fremhævede, at dette Forslag her foreligger i en ny Skikkelse.

Hans Majestæt udtalte allernaadigst Ønske om, at det maatte lykkes Justitsministeren at gennemføre dette Lovforslag, saa at hans Navn blev knyttet til denne betydningsfulde Reform og approberede derefter Lovforslaget til Fremsættelse for Rigsdagen. . . .

Møde i statsrådet 18. januar 1907.

Under Kongens Forsæde. Samtlige Medlemmer til stede. . . .

Udenrigsministeren [Grev Raben-Leventzau] androg om allerhøjeste Korroboration af en af ham udenfor Statsraadet under 7de d. M. erhvervet allerhøjeste Resolution, i Forbindelse med hvilken Hans Majestæt har undertegnet Fuldmagt for den danske Gesandt i Berlin Kammerherre Hegermann-Lindenchrone til med den Kgl. preussiske Regjerings Befuldmægtigede at afslutte en Overenskomst angaaende Optagelse af visse Optantbørn i preussisk Undersaatsforhold, og meddelte dernæst, at denne Overenskomst under 11te d.M. er bleven

undertegnet i Berlin og nu foreligger til Ratifikation. Ministeren oplæste den i denne Anledning affattede allerunderdanigste Forestilling, i hvilken det tillige oplyses, at den preussiske Regjering ved en samtidig med Overenskomstens Underskrivning afgiven Note dels har forpligtet sig til at stille sig fuldt ud imødekommende overfor Naturalisationsandragender fra Personer, hvis Søskende ville blive naturaliserede i Preussen i Henhold til denne Overenskomst, naar de bo sammen med disse Søskende og opfylde de almindelige Betingelser, dels har lovet ikke før Udløbet af en Frist af sex Maaneder fra Ratifikationen at regne at gjøre Brug af den i Overenskomsten hjemlede Beføjelse til at udvise Optantbørn, som ikke have benyttet den dem ved denne Overenskomst hjemlede Ret til at blive preussiske Statsborgere.

Efterat *Hans Majestæt* saavel havde korroboreret den ovennævnte Kongelige Resolution af 7de d.M. som forsynet den Hans Majestæt af Udenrigsministeren overrakte Ratifikationsakt med allerhøjeste Underskrift, udtalte Hans Majestæt Sin store Glæde over, at det var lykkedes at føre denne Sag igjennem, og lykønskede særlig Udenrigsministeren i denne Anledning. Hans Majestæt havde det Haab, at denne Overenskomst baade vilde blive til Lykke og Velsignelse for de mange Tusinder, som den vilde komme til Gode, og tillige mægtigt bidrage til at bane Vej for det Forsoningsforhold mellem Danmark og Preussen, som det maa være alle Danskes Stræben stedse yderligere at befæste. Idet Hans Majestæt fremdeles gjentog Sin varmeste Tak til Udenrigsministeren, lykønskede Hans Majestæt tillige hele Ministeriet til, at det var faldet i dets Lod at føre denne Sag til Ende paa en saa smuk Maade, idet dette vilde være et nyt Vidnesbyrd om den Dygtighed og den Fædrelandskjærlighed, som alle dets Medlemmer besidde og ere besjælede af.

Konseilspræsidenten [J. C. Christensen] udtalte med dybfølt Tak for Hans Majestæts Naade ved at have henvendt en Tak til Ministeriet, at han fandt det naturligt, at Takken rettedes til Hans Majestæt, og han vilde derfor i hele Ministeriets Navn tillade sig at takke Kongen for det store Arbejde, som Hans Majestæt havde nedlagt i denne Sag, og uden hvilket det ikke vilde være lykkedes at føre den igjennem, – og allerunderdanigst at lykønske Hans Majestæt til det opnaaede Resultat, som vilde blive mindet som en historisk Begivenhed af første Rang i Hans Majestæts Regjering. . . .

Møde i statsrådet 1. februar 1907.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 22. februar 1907.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 22. marts 1907.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 19. april 1907.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 4. maj 1907.

Under Kongens Forsæde. Samtlige Ministre til stede. Islands Minister indtog sit Sæde i Statsraadet.

Det tilførtes Protokollen, at der under 28de f.M. var gennem Konseilspræsidiets udfærdiget en allerhøjeste Kundgjørelse, ifølge hvilken Hans Majestæt Kongen i Anledning af Allerhøjstsammes forestaaende Reise til Udlandet har overdraget Regjeringens Førelse fra den nævnte Dag til Hans Majestæts Hjemkomst til Hans Kongelige Højhed Kronprinsen, og ligeledes under 3die Mai en allerhøjeste Kundgjørelse, ifølge hvilken Hans Majestæt efter at være vendt tilbage fra denne Reise Selv har overtaget Regjeringens Førelse. . . .

Møde i statsrådet 10. maj 1907.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 31. maj 1907.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 12. juli 1907.

Under Kongens Forsæde. Kronprinsen fraværende. Indenrigsministeren fraværende.

Det tilførtes Protokollen, at der under 6te Juni d.A. er gennem Konseilspræsidiets udfærdiget en allerhøjeste Kundgjørelse, ifølge hvilken Hans Majestæt Kongen i Anledning af Allerhøjstsammes forestaaende Reise til Udlandet har overdraget Regjeringens Førelse fra den nævnte Dag til Hans Majestæts Hjemkomst til Hans Kongelige Højhed Kronprinsen, og ligeledes under 19de Juni en allerhøjeste Kundgjørelse, ifølge hvilken Hans Majestæt efter at være vendt tilbage fra denne Reise Selv har overtaget Regjeringens Førelse. . . .

Møde i statsrådet 2. august 1907.

Under Kronprinsens Forsæde. Samtlige Medlemmer til stede.

Det tilførtes Protokollen, at der gennem Konseilspræsidiets er under 21de Juli d.A. udfærdiget en allerhøjeste Kundgjørelse, ifølge hvilken Hans Majestæt Kongen under Allerhøjstsammes forestaaende Reise til Færøerne og Island har overdraget Regjeringens Førelse til Hans Kongelige Højhed Kronprinsen i det Omfang, som Hans Majestæts Fraværelse i de fjernere liggende Dele af Riget gjør nødvendig. . . .

Møde i statsrådet 24. august 1907.

Under Kongens Forsæde. Samtlige Medlemmer til stede.

Det tilførtes Protokollen, at der under 21de August d.A. er gennem Konseilspræsidiets udfærdiget en allerhøjeste Kundgjørelse, ifølge hvilken Hans Majestæt Kongen, efter at være vendt tilbage fra Allerhøjstsammes Reise til Færøerne og Island, Selv har overtaget Regjeringens Førelse, som siden den 21de f.M. har været overdraget Hans Kongelige Højhed Kronprinsen i det Omfang, som Hans Majestæts Fraværelse i de fjernere Dele af Riget har gjort nødvendig. . . .

Møde i statsrådet 4. oktober 1907.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 18. oktober 1907.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 16. november 1907.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 22. november 1907.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 13. december 1907.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 17. januar 1908.

Under Kongens Forsæde. Kronprinsen fraværende.

Det tilførtes Protokollen, at der gennem Konseilspræsidiets er under 17de December f.A. udfærdiget en allerhøjeste Kundgjørelse, ifølge hvilken Hans Majestæt i Anledning af en forestaaende Reise til Udlandet har overdraget Regjeringens Førelse under Allerhøjst-sammes Fraværelse til Hans Kongelige Højhed Tronfølgeren og ligeledes under 21. samme Maaned en allerhøjeste Kundgjørelse, ifølge hvilken Hans Majestæt efterat være vendt tilbage fra denne Reise, atter Selv har overtaget Regjeringens Førelse. . . .

Møde i statsrådet 31. januar 1908.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 14. februar 1908.

Under Kongens Forsæde. Kronprinsen fraværende. . . .

Finansministeren [Lassen] androg endvidere om allerhøjeste Bekræftelse af en af ham under 11te d.M. i Hans Majestæts Kabinet

erhvervet allerhøjeste Resolution, som den 12te s.M. blev efterfulgt af Hans Majestæts Underskrift i Henhold til den samme Dag indgivne allerunderdanigste Forestilling, hvorved han blev bemyndiget til for Rigsdagen at fremsætte Forslag til Lov om Overtagelse af Garanti for forskellige Bankers Kreditorer.

Finansministeren bemærkede, at det længe har været anet, at de to Banker, om hvilke der er Tale i dette Lovforslag, stode paa svage Fødder. De vare begge begyndte som smaa Banker med begrændsede Opgaver, Grundejerbanken for at yde midlertidige Laan til Byggeforetagender, indtil de færdige Bygninger kunde blive prioriterede, Detailhandlerbanken for at yde Laan til Smaakaarsfolk, som ikke gjerne søge de store Banker. Men saa vilde disse Banker efter nogen Tids beskeden Virksomhed være store Banker; de udvidede efterhaanden Aktiekapitalen meget betydeligt og indlod sig paa vovelige Spekulationer, ikke alene i Byggeforetagender. Det farlige herved ligger i, at disse Bankers Penge staa fast i Byggeforetagender og andet og saaledes ikke ere let realisable, naar der i daarlige Tider haves øjeblikkelig Brug for dem. Da Pengeknapheden begyndte med Stød udefra, navnlig fra Amerika, blev derfor Situationen farlig. Aktierne i Grundejerbanken dalede stærkt, og Nationalbanken, som der skete Henvendelse til, turde efter en summarisk Undersøgelse ikke paatage sig paa eget Ansvar at yde Assistance; et Møde med de andre Banker førte ejheller til noget. Grundejerbanken maatte da standse. Det gjorde et dybt Indtryk i Publikum, og der begyndte et stærkt run paa Detailhandlerbanken. I begge Banker er der indestaaende Beløb af Sparekasseindskud og Indlaan af tilsammen henved 50 Millioner Kroner. Hvis Detailhandlerbanken ogsaa faldt, vilde det have uberegnelige Følger for hele det økonomiske Liv. Finansministeren saa klart, at Statskassen maatte for hele Samfundets Skyld paatage sig at tage Del i Bestræbelserne for at redde i saa vid Udstrækning som muligt. Paa det Møde, hvortil Finansministeren indbød de 5 Hovedbanker i Søndags, blev da en Overenskomst sluttet, som gik ud paa, at Statskassen og de 5 Banker skulde stille fuld Garanti for Sparere, Indlaanere og andre Kreditorer i de tvende Banker, saaledes at Garantien blev ligelig delt mellem Statskassen og de 5 Banker, dog saaledes at Statskassens Forpligtelse er begrændset til 10 Millioner. Finansministeren maatte selvfølgelig tage Forbehold med Hensyn til Rigsdagens Samtykke, og dette søges da erhvervet ved det foreliggende Lovforslag.

Foruden at faa den øjeblikkelige Situation klaret ved denne Garanti, vil det nu ogsaa blive Opgaven at søge at forhindre lignende Kalamiteter i Fremtiden, og Opmærksomheden er i saa Henssende navnlig henvendt paa den uheldige Sammenblanding af Bank- og Sparekassesevirkosomhed og paa det uforsvarlige i, at Bankerne opføre den fulde Aktiekapital som indbetalt, medens Faktum er, at Banken selv ligger inde med store Beløb; saaledes er af Grundejerbankens 20 Millioner omtrent 11 Mill. i Bankens eget Eje!

Hans Majestæt udtalte, at vi alle maa være Finansministeren taknemmelige, at han ved sin resolute Optræden reddede den hele Samfundet truende Situation. Hans Majestæt bragte Finansministeren Sin varmeste Tak; det var en Lykke, at en Mand som Finansministeren i dette Øjeblik stod i Spidsen for Finanserne, og en ikke ringere Lykke, at Regjeringens Stilling til Rigsdagen var en saadan, at Ministeren roligt turde paatage sig dette store Ansvar i fuld Forvisning om, at den tagne Beslutning vilde blive godkjendt af Rigsdagen.

Finansministeren [Lassen] takkede Hans Majestæt for denne naadige Udtalelse og tilføjede, at, naar han havde turdet paatage sig dette Ansvar uden forud at have indhentet Hans Majestæts Samtykke, var det, fordi Hans Majestæt Kongen altid havde vist ham saa stor Tillid.

Paa *Hans Majestæts* Spørgsmaal om, hvorledes Udlandet havde optaget det skete, svarede *Finansministeren* [Lassen], at, naar man havde paalagt sig Forpligtelsen ogsaa overfor Kreditorerne, var det navnlig Udlandets Kreditorer, man havde havt for Øje. Hvor stor Betydning dette har havt, har allerede vist sig i de forløbne faa Dage. Saaledes har den franske Bankmand fra Banque Française pour le commerce et l'industrie – for hvilken Bank Hr. Rouvier staar som den øverste Leder – som var sendt hertil for at varetage de franske Kreditors Interesse, og som atter har forladt Kjøbenhavn med Visheden om, at de franske Kreditorer intet vilde tabe, men faa de 3.200.000 Kr., som de havde tilgode i Grundejerbanken, fuldt udbetalte, ved sin Afreise i de varmeste Udtryk udtalt sin Anerkjendelse af Regjeringens kraftige Indskriden. »Det, at det blev bekjendt for alle, at Landet selv alene bærer de Tab, som ere forvoldte ved tvende Bankers mislykkede Spekulationer, vil overalt gjøre et stærkt Indtryk«, og han turde ogsaa i Hr. Rouviers Navn udtale, at denne altid vilde være til Rede til at yde os de Tjenester, han formaade, med

Hensyn til Danmarks Interesser paa det franske Pengemarked. Ogsaa fra Tydskland er der kommet Melding om den tyske Pengeverdens ubetingede Anerkjendelse af den Maade, hvorpaa vi have taget denne Sag, og Forsikring om, at denne Krise ikke paa nogen Maade vil svække Danmarks Kredit. Hvad endelig angaar Hans Majestæts Spørgsmaal om Ansvar for de tvende Bankers Ledere, da vil der næppe kunne udtales nogen bestemt Mening herom, før Undersøgelsen af begge Bankers Forhold i alle Enkeltheder er tilendebragt.

Den ovennævnte Resolution blev derefter af *Hans Majestæt* allerhøjst bekræftet. . . .

Møde i statsrådet 28. februar 1908.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 13. marts 1908.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 1. april 1908.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 8. maj 1908.

Under Kongens Forsæde. Samtlige Medlemmer til stede. Islands Minister ogsaa til stede.

Det tilførtes Protokollen, at efter Finansminister Vilh. Lassens Død den 6te April har Hans Majestæt Kongen ved Resolution af samme Dato allerhøjst bestemt, at Ledelsen af Finansministeriet midlertidig overdrages til Konseilspræsident Forsvarsminister I. C. Christensen.

Forinden Dagens Statsraadsforhandlinger begyndte, udtalte *Hans Majestæt* staaende, at Allerhøjstsamme følte Trang til med Vemod at mindes det store Tab, som vi alle have lidt ved Finansminister Vilhelm Lassens uventede Død. »Hvem skulde vel have troet, at vi, som hørte ham med vanlig Kraft den 1ste April referere de ikke faa Sager,

som hørte under ham, og som afgjordes i det nævnte Statsraadmøde, faa Dage derefter skulde staa ved hans Baare. Han var alvorlig syg allerede da, og det skyldtes ikkun den store Pligtopfyldelses Trang, som besjælede ham, at han trodsende sine Smerter mødte i Statsraadet og udførte sin Gjerning«. Hans Majestæt udtalte Sin hjerteligste Deltagelse ved Tabet af denne Mand »som vi alle satte saamegen Pris paa, og som, ligesom han savnes dybt af sine Kjære, i Rigsdagen og rundt i hele Landet, saaledes ogsaa vil savnes ikke mindre her i Statsraadet, hvor hans Virksomhed har været præget af hans Tankers Klarhed, hans store Dygtighed og hans varme Fædrelandskjærlighed. Særlig er det vemodigt idag at mindes ham, da den Sag, som han fremfor alle andre har viet sine bedste Kræfter, finder sin Afslutning, den, han saaledes ikke skulde opleve, men den nye Toldlov vil dog til sene Tider staa som et Minde om ham«. »Jeg har mistet en kjær og trofast Raadgiver«, saaledes sluttede Hans Majestæt, »De, mine Herrer, en kjær og dygtig Kollega. Hans Minde skal være vel-signet iblandt os«.

Konseilspræsidenten [J. C. Christensen] takkede paa samtlige Ministres Vegne for de smukke Ord, hvormed Hans Majestæt mindedes den afdøde Finasnminister, som han og alle Ministrene savner meget.

...

Udenrigsministeren [Grev Raben-Levetzau] androg om allerhøjeste Bekræftelse af tvende af ham udenfor Statsraadet erhvervede allerhøjeste Resolutioner af 15. og 21. April d.A., ved hvilke Hans Majestæt allernaadigst gav Bemyndigelse til Undertegning paa Danmarks Vegne af de to Deklarationer, hver ledsaget af et Memorandum, betræffende Opretholdelsen af den nuværende territoriale Status quo i Egnene ved Østersøen og ved Nordsøen, hvilke nu ere undertegnede den 23. f.M. henholdsvis i St. Petersborg og Berlin.

Idet *Hans Majestæt* allernaadigst bekræftede de nævnte allerhøjeste Resolutioner, udtalte Hans Majestæt Sin Glæde over disse Deklarationer, i hvilke Allerhøjstsamme saa nogen Betryggelse for Fremtiden, ialtfald en moralsk. . . .

Indenrigsministeren [Sigurd Berg] androg om allerhøjeste Bekræftelse af den af ham udenfor Statsraadet under 20. April erhvervede allerhøjeste Resolution, i Forbindelse med hvilken Hans Majestæt har forsynet med allerhøjeste Stadfæstelse det af Rigsdagen vedtagne Forslag til Lov om kommunale Valg.

Indenrigsministeren omtalte Lovens Hovedbestemmelser og det opnaaede overordentlige Fremskridt samt betonedede, at Reformens Vedtagelse og Hans Majestæts Stadfæstelse var bleven hilst med den største Tilfredsstillelse i Befolkningen.

Idet *Hans Majestæt* allerhøjst bekræftede den nævnte Resolution, bragte Allerhøjstsamme Indenrigsministeren Sin varmeste Lykønskning til denne Sags Gjennemførelse, som var af saa stor Betydning ikke blot i kommunal, men tillige i national Henseende. Det var Hans Majestæt en Glæde, at Indenrigsminister Bergs Navn var knyttet til denne Lov, ogsaa fordi Lovens Tilblivelse havde ligget Ministerens afdøde Fader saa varmt paa Sinde, og Hans Majestæt havde derfor ogsaa gjerne givet Loven Stadfæstelse paa Ministerens afdøde Moders Fødselsdag den 20. April.

Indenrigsministeren [Sigurd Berg] takkede for Hans Majestæts naadige og venlige Ord, men bad dog navnlig om Lov til at takke for Hans Majestæts stærke Interesse for denne Reforms Gjennemførelse, hvilken havde styrket Arbejdet derfor og i væsentlig Grad bidraget til den heldige Løsning. . . .

Efterat hermed alle til Behandling i Statsraadet forelagte Sager havde fundet deres Afgjørelse, udtalte *Hans Majestæt*, at Allerhøjstsamme ikke kunde slutte dette Statsraadsmøde uden at tilkjendegive Sin Glæde over de mange vigtige Sager, som vare blevne gennemførte i denne Rigsdagssamling, efterat de i en Række af Aar uløste havde staaet paa Dagsordenen, og Hans Majestæt vilde dertil knytte Haabet om, at det maatte lykkes Venstre ogsaa at føre den vigtigste af alle Sager, Forsvarssagen, saaledes igjennem, at der skabtes et betryggende Forsvar for det elskede Fædreland.

Konseilspræsidenten [I. C. Christensen] udtalte, at Gjennemførelsen af de mange store Love, som saalænge havde ligget for, vilde bane Vejen ogsaa for den vanskeligste af alle Sager, Forsvarssagen, som han haabede at kunne forelægge Hans Majestæt til Fremsættelse paa næste Rigsdag. . . .

Møde i statsrådet 27. maj 1908.

Under Kongens Forsæde. Samtlige Medlemmer til stede.

Det tilførtes Protokollen, at der under 9. d.M. er gennem Konseilspræsidiets udfærdiget en allerhøjeste Kundgjørelse, ifølge hvilken

Hans Majestæt under Allershøjstsammes Fraværelse paa en Reise til Ulandet har overdraget Regjeringens Førelse til Hans kongelige Højhed Kronprinsen, og ligeledes under Dags Dato en allershøjeste Kundgjørelse, ifølge hvilken Hans Majestæt efterat være vendt tilbage fra bemeldte Reise atter Selv har overtaget Regjeringens Førelse. . . .

Møde i statsrådet 19. juni 1908.

Under Kongens Forsæde. Kronprinsen, Udenrigsministeren, Ministeren for offentlige Arbejder og Indenrigsministeren fraværende. . . .

Justitsministeren [Alberti] androg om allershøjeste Bekræftelse af en af ham udenfor Statsraadet under 16de d.M. erhvervet allershøjeste Resolution, i Forbindelse med hvilken Hans Majestæt har forsynet med allershøjeste Stadfæstelse det af Rigsdagen vedtagne Forslag til Lov om Rettens Pleje.

Idet *Hans Majestæt* bekræftede den nysnævnte allershøjeste Resolution, udtalte Allershøjstsamme til Justitsministeren Sin Anerkjendelse af, at det var lykkedes Justitsminister Alberti ved Ihærdighed og ved at tage praktiske Hensyn at gennemføre denne store Sag, som de strenge Theoretikere hidtil forgjæves havde søgt at løse. . . .

Møde i statsrådet 21. august 1908.

Under Kongens Forsæde. Kronprinsen fraværende.

Det tilførtes Protokollen, at det har behaget Hans Majestæt Kongen under 24. Juli d.A. at entledige efter Ansøgning i Naade og med Pension Justitsminister Peter Adler Alberti, Kommandør af 1. Grad af Dannebrog og Dannebrogsmænd, og Landbrugsminister Ole Hansen, Kommandør af 1. Grad af Dannebrog og Dannebrogsmænd, fra de dem hidtil allernaadigst betroede Embeder, samt allernaadigst at udnævne Minister for offentlige Arbejder Svend Høgsbro, Kommandør af 2. Grad af Dannebrog og Dannebrogsmænd, til Justitsminister, Direktør for Kongeriget Danmarks Hypothekbank Jens Jensen-Sønderup til Minister for offentlige Arbejder, Direktør Niels Thomasius Neergaard til Finansminister og Statsrevisor Anders Nielsen til Landbrugsminister. De nye Ministre vare tilstede og toge Sæde i Statsraadet. . . .

Møde i statsrådet 25. september 1908.

Under Kongens Forsæde. Kronprinsen fraværende.

Det tilførtes Protokollen, at Konseilspræsidenten under 12. d.M. har indgivet Ansøgning om Dimission for sig og sine herværende Kolleger til Hans Majestæt Kongen, og at Allershøjstamme har bestemt, at Ministeriet skal vedblive at fungere indtil videre.

Konseilspræsidenten [I. C. Christensen] androg om allerhøjeste Korroborations af en af ham udenfor Statsraadet erhvervet allerhøjeste Resolution, i Forbindelse med hvilken Hans Majestæt har forsynet med allerhøjeste Underskrift Aabent Brev, hvorved Rigsdagen sammenkaldes til en ordentlig Samling Mandagen den 28. September d.A. Bemeldte Resolution blev af *Hans Majestæt* korroboreret. . . .

Statsrådets forhandlinger
23. okt. 1908–16. aug. 1909

N. T. Neergaards ministerium

Medlemmer af ministeriet N. T. Neergaard var følgende:

Konseilspræsident og forsvarsminister: tidligere finansminister Niels Thomasius Neergaard – udenrigsminister: gesandt Carl William greve Ahlefeldt-Laurvig – finansminister: stiftamtmand Charles Brun – minister for kirke- og undervisningsvæsen: tidligere minister for kirke- og undervisningsvæsen Enevold Sørensen – justitsminister: tidligere justitsminister Svend Høgsbro – indenrigsminister: kreditforeningsdirektør Klaus Berntsen – Minister for offentlige arbejder: tidligere minister for offentlige arbejder Jens Jensen-Sønderup – landbrugsminister: tidligere landbrugsminister Anders Nielsen – minister for handel og søfart: grosserer Johan Frederik Christian Hansen – minister for Island: tidligere minister for Island Hannes Thordur Hafstein til 31. marts 1909; derefter redaktør Bjørn Jónsson.

Forhandlingerne for perioden 23. okt. 1908–30. juli 1909 er indført i den på s. 557 beskrevne protokol G, pag. 233–300.

Møde i statsrådet 23. oktober 1908.

Under Kongens Forsæde. Samtlige Medlemmer til stede.

Det tilførtes Protokollen, at Hans Majestæt Kongen under 12te d.M. har modtaget Konseilspræsident I. C. Christensen for sig og sine herværende Kolleger indgivne Demission og allerhøjest har udnævnt Finansminister Niels Thomasius Neergaard til Konseilspræsident og til som Forsvarsminister at overtage Ledelsen af Krigsministeriet og af Marineministeriet, entlediget i Naade Konseilspræsident Forsvarsminister Jens Christian Christensen, Storkors af Dannebrog og Dannebrogsmænd, Udenrigsminister Kammerherre Hofjægermester Frederik Christopher Otto Greve Raben-Levetzau til Grevskabet Christiansholm, Storkors af Dannebrog og Dannebrogsmænd og Indenrigsminister Sigurd Berg, Kommandør af 2den Grad af Dannebrog og Dannebrogsmænd fra de dem hidtil betroede Ministerembeder, bestemt at Minister for Kirke og Undervisningsvæsenet Ene-

vold Sørensen, Kommandør af 1ste Grad af Dannebrog og Dannebrogsmænd, Justitsminister Svend Høgsbro, Kommandør af 2den Grad og Dannebrogsmænd, Minister for offentlige Arbejder Jens Jensen-Sønderup og Landbrugsminister Anders Nielsen vedblive at indehave de dem betroede Ministerembeder og udnævnt overordentlig Gesandt og befuldmægtiget Minister i Wien, Carl William Greve Ahlefeldt-Laurvigen til Eriksholm, Kommandør af 1ste Grad af Dannebrog og Dannebrogsmænd til Udenrigsminister, Stiftamtmand over Aalborg Stift og Amtmand over Aalborg Amt Charles Brun, Ridder af Dannebrog og Dannebrogsmænd til Finansminister, Kreditforeningsdirektør Klaus Berntsen, Ridder af Dannebrog og Dannebrogsmænd til Indenrigsminister og Vicekonsul for det østerrigsk-ungarske Monarki Johan Frederik Christian Hansen til Minister for Handel og Søfart.

Samtidig er fra Konseilspræsidiets udgaaet en Bekjendtgjørelse om, at Hans Majestæt Kongen allerhøjst har bestemt, at der oprettes et Ministerium for Handel og Søfart, og at Allerhøjstsamme nærmere vil træffe Afgjørelse af, hvilke Sager der vil være at henlægge under bemeldte Ministerium.

Samtlige Ministere vare tilstede og toge Sæde i Statsraadet. Ifølge *Hans Majestæts* allerhøjeste mundtlige Resolution tog Udenrigsministeren Plads umiddelbart efter Konseilspræsidenten.

Hans Majestæt ønskede Ministrene Velkommen og takkede dem, at de havde bragt Fædrelandet og Kongen det Offer at overtage disse Hverv, med hvilke der var forbundet et saa stort Ansvar, ganske særlig takkede Hans Majestæt Konseilspræsidenten, at han havde villet overtage Forsvarsministeriet. Det var vigtige Sager, hvis Afgjørelse laa for, særlig Forsvarssagen, denne Sag, som maa ligge os alle saa varmt paa Sinde. Hans Majestæt nærede det Haab, at Ministeriet vilde kunne formaa sit Parti, »Venstre«, til at vise, at det har baade Evne og Villie til at løse dette Spørgsmaal paa en Fædrelandets Selvstændighed betryggende Maade. Naar Hans Majestæt saa fuldtud, som det er sket, har sluttet sig til og samtykket i de mange vigtige Forslag, som i den forrige Rigsdagssamling fandt deres Afgjørelse, ja personlig anvendt Sin Indflydelse til deres Gjennemførelse, navnlig i Valgrætssagen, er det sket under den Forudsætning og i den inderlige Fortrøstning til, at disse Sagers Afgjørelse i Overensstemmelse med Venstres Ønsker vilde bane Vejen for Forsvarssagens Løsning.

Hans Majestæt haaber, at Regjeringen hos sit store Parti vil finde den fornødne Støtte til at gennemføre en Forsvarsordning, som vil blive til Held og Lykke for Fædrelandet. Gid de Herrer eenstemmig vil le love og sige Ja til, at dette vil være al deres Stræben! Hans Majestæt ønskede sluttelig Guds Velsignelse over dem alle under Arbejdet for denne store Sag.

Konseilspræsidenten [N. Neergaard] takkede Hans Majestæt for den udviste Tillid og bad Hans Majestæt være overbevist om, at Regjeringen af al Magt vilde søge Forsvarssagen løst paa en lykkelig Maade. . . .

Hans Majestæt spurgte Justitsministeren om, hvad der var foretaget i Anledning af Pastor Kolds uheldige Prædiken ved Rigsdagens Aabning, navnlig med Hensyn til, at han bl. a. havde sagt, at det var »bevist«, at den sædelige Fordærvelse er stor i Kjøbenhavn »ogsaa paa de højere Steder«.

Justitsministeren [Høgsbro] svarede, at der gennem Kultusministeriet er afæsket Pastor Kold en Erklæring om dette og flere andre Punkter i hans Tale, og at han i sin Erklæring har udtalt, at Beviset var ført under en nylig ført Proces, og at dette paaviste »fine Folk og ikke Mænd, der hørte til de lavere Klasser« som skyldige.

Hans Majestæt, som ikke fandt denne Erklæring meget oplysende, udtalte dernæst, at det efter Hans Majestæts Mening var uheldigt, at det efter en vis Turnus blev paalagt en hvilkensomhelst kjøbenhavnsk Præst at holde Talen ved Rigsdagens Aabning. Det forekom Hans Majestæt ønskeligt, at der af Sjællands Biskop blev forfattet en Bøn, som kunde benyttes ved denne Lejlighed og som efter et nærmere fastsat Ritual kunde fremsiges i Kirken af Biskoppen eller vedkommende Kirkes Præst i Forbindelse med Psalmesang før og efter Bønnens Fremsigelse. . . .

Møde i statsrådet 14. november 1908.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 17. december 1908.

Under Kongens Forsæde. Samtlige Medlemmer til stede foruden Islands Minister. . . .

Det tilførtes Protokollen, at der under 17. d.M. er gennem Konseils-

præsidiets udfærdiget en allerhøjeste Kundgjørelse, ifølge hvilken Hans Majestæt under Allerhøjstsammes Fraværelse paa en Rejse til Udlandet har overdraget Regjeringens Førelse til Hans Kongelige Højhed Kronprinsen, og ligeledes under 15. d.M. en allerhøjeste Kundgjørelse ifølge hvilken Hans Majestæt, efter at være vendt tilbage fra bemeldte Reise, Selv paany har overtaget Regjeringens Førelse. . . .

Møde i statsrådet 22. december 1908.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 12. jan. 1909.

Under Kongens Forsæde. Samtlige Medlemmer til stede foruden Islands Minister. . . .

Islands Minister [Hafstein] refererede dernæst en allerunderdanigst Forestilling om allerhøjeste Approbation af følgende Lovforslag til Forelæggelse for Althinget. . . .

Efterat *Hans Majestæt* allerhøjst havde approberet samtlige disse Lovforslag til Forelæggelse for Althinget udtalte Hans Majestæt, at Hans Majestæt vilde meget beklage, om det var sidste Gang, at Minister Haffstein mødte i Statsraadet, hvis nemlig Forholdene maatte stille sig saaledes, at hans Tilbagetræden maatte kræves til Opfyldelse af det parlamentariske Systems Fordringer, dette System, som jo destoværre kræver mange Offre, men ogsaa giver Anledning til, at der kommer Liv i de konstitutionelle Forhold i det Hele. Hans Majestæt betonedede, med hvor stor Tillid baade Kongens Fader og Hans Majestæt Selv var kommen Ministeren imøde. Ikke mindst paa den uforglemmelige Reise til og paa Island havde Hans Majestæt set, hvilke store Anstrengelser Ministeren havde gjort sig for at fremme Islands Vel i alle Retninger. Hvis den sørgelige Nødvendighed af Ministerens Tilbagetræden skulde indtræde, vilde det ske med Kongens dybe Beklagelse, og Hans Majestæt vilde da kun haabe, at den eventuelle Efterfølger vilde vandre i Minister Haffsteins Spor, og at denne selv vilde komme i en saadan Stilling, at hans store Indsigt ikke maatte være spildt, men paa anden Maade komme Landet til gode.

Minister Hafstein takkede for den store Tillid, Hans Majestæt hav-

de vist ham, og for de Ord, Hans Majestæt nu havde udtalt. Ministeren vilde meget beklage, om denne store Sag – Forfatningssagen –, som ved forenede Kræfter var ført til et saa smukt Resultat, ikke skulde kunne gennemføres. Ministeren maatte endnu anse det som utroligt, at Island skulde ville støde dette Forslag tilbage, men haabede tværtimod, at den klare Indsigt i, hvad der her bydes Island, vilde vindes, naar man staar overfor det store Ansvar, som vil paahvile det Althing, som forkaster Forslaget. Ministerens Person skulde ikke blive en Hindring for Sagens Gjennemførelse; kan denne opnaas ved hans Fratræden, skulde han ikke undlade at bringe dette Offer. Hvis han maatte træde tilbage, ville andre træde til, som vilde blive ligesaa gode Raadgivere for Hans Majestæt. . . .

Møde i statsrådet 12. februar 1909.

Under Kongens Forsæde. Samtlige Medlemmer til stede. . . .

Forsvarsministeren [Neergaard] refererede 11 allerunderdanigste henholdsvis gennem Krigsministeriet og Marineministeriet udarbejdede Forestillinger om følgende Lovforslag, nemlig:

- 1) Forslag til Lov om Hærens Ordning,
- 2) Forslag til Lov om Befæstningsanlæg,
- 3) Forslag til Lov om Supplering af de for Fodfolket bestemte Beholdninger af Haandvaaben, Skanseredskeer, Trainmateriel og Munderingssager,
- 4) Forslag til Lov om Afhændelse af en Del af Christianshavns Fæstningsværker, Fredericia Fæstning, Citadellet Frederikshavn og andre Grundarealer m.m.,
- 5) Forslag til Lov om Lønninger m.v. ved Hæren,
- 6) Forslag til Lov om Felttillæg m.m. ved Hæren,
- 7) Forslag til Lov om Søværnets Ordning,
- 8) Forslag til Lov om ekstraordinær Bevilling til Anskaffelse af Søkrigsmateriel,
- 9) Forslag til Lov om Lønninger m.v. ved Søværnet,
- 10) Forslag til Lov om Søtillæg m.v. ved Søværnet og
- 11) Forslag til Lov om nogle midlertidige Ændringer i Lov af 28. Mai 1880 om Søværnets Ordning, saaledes som den er ændret ved Lov nr. 95 af 15. Mai 1903.

Ministeren udtalte, at de Forslag, som her forelægges til en endelig Løsning af Forsvarssagen, ere byggede paa, hvad han selv efter nøje personlig Overvejelse og Raadførsel med de Sagkyndige maa anse som forsvarligt. Det er efter hans Mening heldigst, at Regjeringen tager selvstændig Stilling til Sagen, om den end i Hovedprincipperne holder sig til Forsvarskommissionens Flertals Forslag, dog med Afvigelser paa forskellige Punkter.

Ved Forslaget om Hærens og Søværnets Ordning er der givet det levende Værn en forøget Styrke, idet der til Fodfolket aarlig uddannes 2300 Mand mere end hidtil. Og dernæst er Hæren fordelt paa anden Maade end nu, idet 23 Linie- og 13 Reservebatailloner Fodfolk skulle garnisonere paa Sjælland; men, da der gives de i Jylland og paa Fyn garnisonerende Tropper, 8 Linie- og 8 Reservebatailloner, stærkere Rammer, turde dette bøde paa det ringere Antal. Feltartilleristyrken er indskrænket noget for at kunne styrke Fodartilleriet, der skal betjene det svære Skyts.

Hvad Befæstningsanlægene angaar, har Regjeringen ment at burde blive staaende til Forstærkning af Kjøbenhavns Søbefæstning paa den af Flertallet i Forsvarskommissionen vedtagne finansielle Basis, 11 Mill. Kr., medens de militære Autoriteter have anset et langt større Beløb, 18,6 Mill. Kr., fornødent; men Anvendelsen af de 11 Millioner er sket ved Generalstaben, og med dette Beløb turde de største nuværende Mangler kunne afhjælpes. Af overordentlig Betydning for, at Søbefæstningen kan opfylde sin Bestemmelse, er det, at den nu ganske utilstrækkelige stadige Besætning erstattes med en Styrke af 800 Mand. Bestykningen er dernæst forbedret, navnlig Haubitsforsvaret i yderste Linie er betydelig styrket. Af faste Værker, som agtes anlagte, er det paa Saltholmsflakket paatænkte – til en Udgift af 6.600.000 Kr. – det betydeligste; man havde ønsket at lægge Fortet paa lavere Grund, hvorved Udgiften vilde væsentlig formindskes, men efter de Sagkyndiges Mening kunde dette ikke tilraades. Desuden er der paatænkt flere mindre Forter paa Amager. Der er fremdeles foreslaaet en Række nye Kystbatterier baade ved Isefjord og ved Smaalandsøhavet mellem Sjælland og Lolland-Falster for at tilvejebringe Tilflugtssteder for Flaaden og sikre Forbindelsen mellem Øerne i den sjællandske Øgruppe. Medens flere i Forsvarskommissionens Betænkning foreslaaede Forter udelades, er det derimod anset absolut fornødent at bygge to Fløjforter Nord og Syd for Kjøbenhavn ved Strandmøllen og ved Mosede (i Kjøge Bugt). En Fjende, der vil

overrumple Hovedstaden, nødes derved til at gaa i Land over en Dagsmarche fra denne. Ved disse Forter lettes ogsaa Mobiliseringen. Derimod har man udeladt Anlæg af større Befæstninger andendsted, navnlig ved Store Belt, idet disse vilde kunne blive opfattede som en Trudsel.

Den nuværende Landbefæstning skal efter Forslaget, naar de paatænkte Befæstningsanlæg ere fuldførte, formentlig om 8–10 Aar, nedlægges. Den er i høj Grad ufuldkommen og beskytter i den nuværende Tilstand ikke mod en Overrumpling; ved de Bebyggelser, som stadig foretages henimod den, vil den om nogle Aar være endnu mindre til Nytte. Men selvfølgelig bør Kjøbenhavn forsvares ogsaa fra Landsiden, idet Mobiliseringen ikke vil kunne sikkert og Byen ikke skjærmes mod en Overrumpling uden faste Støttepunkter ogsaa for Landforsvaret. Da en permanent Befæstning vilde blive for kostbar, er det paatænkt at beskytte Byen fra denne Side ved en Række fremskudte Anlæg væsentlig af feltfortifikatorisk Art til en Bekostning af 10½ Mill. Kroner. Videre har Regjeringen ikke turdet gaa med en Sikring fra Landsiden, og allerede disse Forslag ville sikkert kunne vente at ville møde Modstand ogsaa blandt dem paa Rigsdagen, som ellers pleje at staa sammen om Regjeringen. Men Ministeriet har ikke kunnet forsvare ikke at stille disse Forslag, og det maa altsaa tage de politiske Konsekvenser som Følge af, at de ikke maatte blive vedtagne. Det er ikke blot af indre saglige Grunde, at dette Standpunkt har maattet indtages, men ogsaa af Hensyn til Udlandet ville disse fortifikatoriske Anlæg efter saavel Ministerens som Udenrigsministerens bestemte Mening have stor Betydning, idet de ville være Betingelsen for, at vor Neutralitet af Udlandets deri interesserede Magter opfattes som fuldkommen oprigtig og ligelig uden Heldning til nogen Side. Til disse Anlæg, som ere planlagte af Generalstaben under Forudsætning af den nuværende Landbefæstnings Nedlæggelse, tænkes Udgifterne indvundne ved Salg af Militær-Etaten tilhørende Grunde m.m.

For Flaadens Vedkommende har man særligt havt for Øje at tilvejebringe et virkelig effectivt Forsvar ved Torpedobaade og Mine-spærringer, idet det vil være umuligt at skabe en Flaade, som kan hævde sig i Kampen i aaben Sø mod Nutidens store Kampskibe. Der foreslaas 4 Kystforsvarsskibe (de Sagkyndige havde ønsket 6 saadanne) men samtidig udvikles Torpedo- og Mineforsvaret betydeligt. Det er for Tiden i en sørgelig Tilstand; nu tænkes der bygget 20 Tor-

pedobaade og 6 Undervandsbaade, og i det Hele stilles der 8.700.000 Kr. til Raadighed i dette Øjemed. Desuden indføres der en fast hværvet Mandskabsstamme dels for at betjene det nye kompli- cerede Materiel dels som Stambesætning i Vintermaanederne. Det vil have stor Betydning at kunne holde en Del Mandskab under Vim- pel hele Aaret; for Tiden mangler alt fornødent til Udførelse af sær- lige sømilitære Opgaver i vore Farvande i Vintermaanederne, ja end- og til en stadig Patrouillering i Havnen.

Lønningslovene staa ikke i direkte Forbindelse med Organisations- lovene; men under alle Omstændigheder skyldte man at forbedre Of- ficerernes Lønninger, som ikke ere blevne forhøjede i 40 Aar.

Til Slutning maatte Konseilspræsidenten meddele Hans Majestæt, at der ikke havde været fuld Enighed indenfor Ministeriet om alle disse Lovforslag, idet Landbrugsministeren har ment ikke at kunne gaa saa langt bort fra det af Forsvarskommissionens Flertal Vedtagne, som han vedblivende maa anse for et heldigere Grundlag end det her forelagte.

Landbrugsministeren [A. Nielsen] udtalte paa given Foranledning af *Hans Majestæt*, at det her foreslaaede ikke stemmede med den Be- tragtning af et Neutralitets Forsvars Maal og Virkemidler, som han gennem Aars Overvejelse var kommen til. Der var efter hans Mening i disse Forslag taget et altfor overvejende Hensyn til Sjælland og sær- lig til Kjøbenhavn. Han henviste i saa Henseende til Forslaget om Henlæggelse af en større Del af Fodfolket til Sjælland saavelsom til de feltfortifikatoriske Anlæg udenfor Kjøbenhavn, medens man er ude af Stand til at optage et Neutralitetsforsvar paa noget andet Sted i Landet.

Hans Majestæt udtalte, at det glædede Hans Majestæt at høre, at denne Uoverensstemmelse dog ikke har foranlediget Landbrugsmini- steren til at udtræde af Ministeriet, og Hans Majestæt haabede, at Mi- nisteren under Forhandlingerne maaske vilde kunne komme til det Resultat, at det af Konseilspræsidenten forelagte Forslag er det, som med Guds Hjælp bedst vil betrygge Landets Neutralitet og Selvstæn- dighed. Men Hans Majestæt forstod iøvrigt godt, at Ministeren som Medlem af Forsvarskommissionens Flertal og et indflydelsesrigt Medlem af sit Parti havde Betænkelighed ved at forandre sin Anskuel- se. For Regjeringen vil det dog have stor Betydning, at Ministeren er i dens Midte i dette Øjeblik.

Landbrugsministeren [A. Nielsen] takkede for Hans Majestæts naadige Udtalelse og tilføjede, at det selvfølgelig havde ligget ham nærmest at udtræde af Ministeriet; naar Hans Majestæt og Ministeriet imidlertid finder, at Forholdene ere bedst tjente med, at han forbliver i Ministeriet, har han ment indtil videre i alt Fald ikke at burde bede Hans Majestæt fritage ham for det ærefulde Hverv, som Hans Majestæt har betroet ham, for ikke ved sin Udtræden at paavirke den rolige Overvejelse af og Forhandlingerne om Forslagene paa dens videre Bane.

Hans Majestæt vendte sig derefter til Konseilspræsidenten og udtalte Sin varmeste Tak og Sine bedste Ønsker, at den forestaaende Kamp, som Konseilspræsidenten har talt om, maa føre til et godt Resultat, saa at en for Landet betryggende Forsvarsordning kan blive gennemført. Hans Majestæt tog det som et godt Varsel, at disse Forslag fremkom netop i disse Dage efter de smukke Mindefester, under hvilke der er fremkommet saa varme Udtalelser om et kraftigt Forsvars Tilvejebringelse. »Solen trænger just nu ind gennem Vinduerne«, sagde Hans Majestæt, »Lad ogsaa det være et Varsel om, at der er Udsigt til Opfyldelse af mit højeste Ønske, at denne store Sag maa blive gennemført med fuld Tilslutning fra hele Folket. Jeg ved, hvor varmt Deres Excellence har arbejdet i denne Sag, og hvilke Vanskeligheder De har havt at overvinde. Jeg beder Vor Herre fremdeles velsigne Deres Forsvar for disse Forslag, ogsaa saaledes at De maa finde den fornødne Hjælp paa de Steder, hvor den kan tiltrænges, saa at der gennem disse Forslag vindes Betryggelse for vort elskede Fædrelands Neutralitet. Jeg haaber, at, hvad der nu forestaa, maa gaa lettere, end De i Øjeblikket venter.«

Samtlige ovennævnte 11 Lovforslag bleve af *Hans Majestæt* approberede til Fremsættelse for Rigsdagen. . . .

Møde i statsrådet 5. marts 1909.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 26. marts 1909.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 1. april 1909.

Under Kongens Forsæde. Samtlige Medlemmer til stede.

Det tilførtes Protokollen, at Hans Majestæt Kongen under 31. Marts d.A. har i Overensstemmelse med hans derom indgivne Begjæring entlediget i Naade og med Pension Islands Minister, Hannes Hafstein, Kommandør af 1ste Grad af Dannebrog og Dannebrogsmænd, fra det ham hidtil betroede Ministerembede og allerhøjest udnævnt Redaktør Bjørn Jonsson, Ridder af Dannebrog, til Islands Minister.

Den nye Islands Minister var til stede og tog Sæde i Statsraadet.

Hans Majestæt Kongen udtalte: »Inden Statsraadet idag begynder sine Forhandlinger, føler jeg Trang til at byde vor nye islandske Minister et hjerteligt Velkommen. Vel have Bølgerne gaaet højt paa Island under Althingsvalgene, og der er herunder fremkommet Udtalelser, som muligvis fra de forskjellige Sider ere blevne misforstaaede. Men det er Min Overbevisning – og denne er bleven bestyrket ved Mine Samtaler med Deres Excellence, – at Bølgerne ville lægge sig, og at de opstaaede Misforstaaelser ville blive udjævnede, saa at der vil fremkomme en roligere Betragtning af, hvorledes Forholdene nu bedst ville kunne udvikle sig til Velsignelse og Lykke for Island og Danmark. Dertil er Jeg tillige overbevist om, at Deres Excellence vil gjøre alt, hvad De formaar. Med disse Ord ønsker Jeg Dem hjertelig velkommen her i Mit Statsraad.«

Islands Minister [Jonsson] takkede allerunderdanigst for denne Hans Majestæts naadige Udtalelse. . . .

Møde i statsrådet 30. april 1909.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 14. maj 1909.

Under Kongens Forsæde. Samtlige Medlemmer til stede.

Det tilførtes Protokollen, at der under 1. d.M. er gennem Konseilspræsidiets udfærdiget en allerhøjeste Kundgjørelse, ifølge hvilken Hans Majestæt under Allerhøjstsammes Fraværelse paa en forestaaen-

de Reise til Udlandet har overdraget Regjeringens Førelse til Hans Kongelige Højhed Kronprinsen, og ligeledes under 12te d.M. en alderhøjeste Kundgjørelse, ifølge hvilken Hans Majestæt efter at være vendt tilbage fra bemeldte Reise Selv paany har overtaget Regjeringens Førelse. . . .

Møde i statsrådet 27. maj 1909.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 11. juni 1909.

Under Kongens Forsæde. Samtlige Medlemmer til stede. . . .

Forsvarsministeren [N. Neergaard] refererede allerunderdanigste henholdsvis i Krigsministeriet og i Marineministeriet udfærdigede Forestillinger om følgende Lovforslag, nemlig:

Forslag til Lov om Hærens Ordning,

Forslag til Lov om Lønninger m.v. ved Hæren,

Forslag til Lov om Felttillæg m.m. ved Hæren,

Forslag til Lov om Befæstningsanlæg,

Forslag til Lov om Afhændelse af en Del af Christianshavns Fæstningsværker, Fredericia Fæstning, Citadellet Frederikshavn og andre Grundarealer m.m. og

Forslag til Lov om ekstraordinær Bevilling til Omdannelse og Supplerings af Hærens Bygninger, Øvelsespladser og Beholdninger samt

Forslag til Lov om Søværnets Ordning,

Forslag til Lov om Lønninger m.v. ved Søværnet,

Forslag til Lov om ekstraordinær Bevilling til Anskaffelse af Søkrigsmateriel og

Forslag til Lov om Søtillæg m.v. ved Søværnet.

Ministeren bemærkede, at disse Forslag væsentlig fremsættes i den Skikkelse, i hvilken de i afvigte Rigsdagsamling fremsatte tilsvarende Lovforslag vare blevne vedtagne ved 2den Behandling i Folkethinget, forsaavidt Regjeringen har kunnet slutte sig til de foreslaede Ændringer i Regjeringsforslagene. Ministeren vil i Folkethinget betone, at det er en ren forretningsmæssig Forelæggelse, idet Ministeren forbeholder sig efter de i Mellemtiden mellem de to Samlin-

ger med de forskjellige Vaaben førte Forhandlinger selv at foreslaa forskjellige Ændringer, der skjønnes hensigtsmæssige indenfor de givne finansielle Rammer.

Efter Udfaldet af Valgene er det ikke muligt med Sikkerhed at forudse Resultatet af Forhandlingerne. Udsigten synes ret mørk, men Ministeren vil anse det som sin Pligt saa indtrængende som muligt at arbejde paa at faa de nødvendige Foranstaltninger gennemførte og da navnlig saaledes, at det Værn, som vi have, gjøres brugeligt.

Efterat *Hans Majestæt* havde udtalt de bedste Ønsker for de kommende Forhandlinger, bleve samtlige ovennævnte Lovforslag af *Hans Majestæt* approberede til Fremsættelse for Rigsdagen. . . .

Møde i statsrådet 9. juli 1909.

Under Kongens Forsæde. Samtlige Ministre til stede foruden Islands Minister. . . .

Islands Minister [Jónsson] refererede allerunderdanigste Forestillinger om allerhøjeste Stadfæstelse af følgende af Althinget vedtagne Lovforslag, nemlig:

- 1) Forslag til Lov om Godkendelse af Landsregnskabet for 1906 og 07.
- 2) Forslag til Lov om Tillægsbevilling for Aarene 1906 og 07..
- 3) Forslag til Lov om Tillægsbevilling for Aarene 1908 og 09.
- 4) Forslag til Finanslov for Aarene 1910 og 1911.

Efterat Ministeren havde omtalt Lovforslagets Indhold i Almindelighed og nævnt, at Underskuddet er anslaaet til c. 69.900 Kr., der agtes dækket af Reservefonden, samt dvælet ved enkelte Poster, navnlig Ordningen af Dampskibsfarten, kom han særlig ind paa tvende Punkter, og da først paa Bevillingen i § 16 nr. 23 paa indtil Kr. 12.000 aarlig til »Forretningskonsulenter« i Udlandet og forklarede nærmere, at disses Hovedopgave skulde være at give Oplysninger om islandske Forhold til dem, som maatte ønske at træde i Forretningsforbindelse med Island, og at berigtige falske Meddelelser og lign.

Udenrigsministeren [Grev Ahlefeldt-Laurvig] bemærkede herved, at, naar disse Konsulenter ikkun optraadte som vejledende i Handels-

anliggender, var der intet at sige til deres Ansættelse, men de maatte selvfølgelig ikke gribe ind paa det de danske Konsuler udelukkende forbeholdte Gebet, hvortil *Islands Minister* [Jónsson] svarede, at der vilde blive vaaget over, at saadanne Overgreb ikke fandt Sted.

Det andet Punkt, som Islands Minister særlig gjorde til Gjenstand for Omtale, angik Udeladelsen paa § 19 af den tidligere til samme føjede Anmærkning, hvorefter der som Bidrag fra Island til Dækning af Omkostningerne ved Fiskeriinspektionsskibet m.m. skal indbetales i den danske Statskasse en Sum, der svarer til $\frac{2}{3}$ af de Bøder, der for ulovligt Fiskeri erlægges af fremmede Fiskeriskibe, som af Inspektionsskibet ere anholdte og stillede for de islandske Domstole, som og $\frac{2}{3}$ af Provenuet af konfiskeret Fangst og Fiskeriredskaber paa disse Skibe. Ministeren bemærkede, at denne Anmærkning altid har været ilde set af den tidligere Opposition, som nu er bleven Fler-tal i Althinget, og som saadant i sidste Samling søgte at gennemføre sine tidligere fremsatte Fordringer. Ministeren har isinde at bøde paa denne Udeladelse ved at fremkomme med eller foranledige indbragt et Lovforslag om Ændring i Trawler Loven, hvorved en passende Fordeling af Bøderne m.m. fandt Sted.

Konseilspræsidenten [Neergaard] glædede sig ved at høre Ministeren sige, at han havde isinde at fremkomme med et saadant Lovforslag. Anmærkningen støttede sig paa en Aftale, som i 1905 blev truffet mellem Konseilspræsidiets og Ministeriets for Island efter Initiativ fra Folkethingets Finansudvalg. Man havde dengang baade fra dansk og islandsk Side fundet det rigtigt, at der paa den nævnte Maade ydedes et Bidrag til Afholdelse af de betydelige Omkostninger, som den danske Statskasse maatte udrede for at beskytte Fiskerierne under Island, og det var at befrygte, at denne Anmærknings Bortfalden vil blive betragtet som en mindre venlig Handling og mulig fremkalde Forslag i Folkethinget om Fiskeriinspektionens Indskrænkning.

Islands Minister [Jónsson] ønskede meget, at denne Sag ikke maatte lede til en ny Konflikt, idet han forsikrede, at Anmærkningens Udeladelse ikke skyldes nogen Uvillie mod Danmark. Man har ikke tidligere tænkt sig, at Beløbet kunde løbe saa højt op, som det har vist sig. Med Hensyn til det nye paatænkte Lovforslag tilføjede Ministeren, at den Tanke var falden ham ind, at man mulig kunde foreslaa Bødernes Fordeling mellem velgjørende Foreninger i Danmark og

paa Island, f.Ex. Nationalforeningen til Tuberkulosens Bekæmpelse og den tilsvarende islandske Forening. Men han bad om, at hans Hensigt med et saadant Lovforslags Fremsættelse – for dets Vedtagelse kunde han selvfølgelig ikke indestaa – ikke maatte blive omtalt, idet det da vilde kunne blive benyttet i Agitationen.

Konseilspræsidenten [Neergaard] bemærkede, at han vel forstod, at Ministeren ikke ønskede Sagen videre omtalt, men han maatte dog forbeholde sig, hvis der indenfor Finansudvalget blev reist Spørgsmaal om Sagen, da at nævne Ministerens Plan om en Ændring i Trawler Loven, hvorved en passende Fordeling af Bøderne kunde finde Sted, idet ubehagelige Beslutninger troligen kunde forebygges. . . .

Møde i statsrådet 30. juli 1909.

Under Kongens Forsæde. Samtlige Medlemmer til stede foruden Islands Minister.

Det tilførtes Protokollen, at der gennem Konseilspræsidiets er under 11. Juli d.A. udfærdiget en allerhøjeste Kundgjørelse, ifølge hvilken Hans Majestæt under en forestaaende Reise til Udlandet har overdraget Regjeringens Førelse til Hans Kongelige Højhed Kronprinsen, og ligeledes under 23. Juli en allerhøjeste Kundgjørelse, ifølge hvilken Hans Majestæt efter at være vendt tilbage fra bemeldte Reise paa ny Selv har overtaget Regjeringens Førelse. . . .

Islands Minister [Jónsson] refererede i Fortsættelse af de i forrige Statsraadsmøde behandlede Lovforslag allerunderdanigste Forestillinger om allerhøjeste Stadfæstelse af følgende af Althinget vedtagne Lovforslag, nemlig: . . .

35. Forslag til Lov om Forbud mod Indførsel af spirituøse Drikke.

Ministeren bemærkede, at denne Lov ikke kommer hovedkulds, idet der er gjort forberedende Skridt til dens Indførelse gennem en lang Række af Aar dels ved høje Afgifter paa Indførsel af spirituøse Drikke dels ved Forbud mod Anlæg af Bryggerier og Brændevinsbrænderier. Islands isolerede Beliggenhed gjør det særlig egnet til det ved Lovforslaget planlagte Forbud, som ogsaa har vundet Bifald ved en Folkeafstemning i Forbindelse med sidste Althingsvalg, hvorved der afgaves over $\frac{3}{5}$ af de faldne Stemmer for Forbudet, som derefter fik stor Stemme flerhed i selve Althinget. Hvis kun de ægte gode

Vine indførtes, var Forbudet i dets her foreslaede Udstrækning mindre nødvendigt, men til Indkjøb af saadanne Vine har Islands Beboere ikke Raad. Det er hovedsagelig kun eftergjorte Vine, samt Brændevin (Whisky, Cognac) og Baiersk Øl, som indføres, og det er ingen Skade til at blive fri for denne »Luxus«. Efter Ministerens Mening, som deles af Befolkningens store Flertal, vil denne Lov blive til den største Velsignelse.

Paa Foranledning af *Hans Majestæt* bemærkede *Udenrigsministeren* [Grev Ahlefeldt-Laurvig], at der for Udlandets Vedkommende kun er to Stater, som kunde formodes at ville reise Protest mod denne Lovs Bestemmelser, Spanien og Frankrig. Af disse har Frankrig ogsaa sat sig i Bevægelse, men da Traktaterne med Frankrig af 1742 og 1842 udtrykkelig undtage Island fra Traktaternes Bestemmelser, kan der fra denne Stats Side ikke reises nogen berettiget Indsigelse. Et andet Spørgsmaal er, om Frankrig, da det ingen Traktat har med Island, skulde gribe til Repressalier, men da Udførselen af Klipfisk til Frankrig er ganske minimal, og da man ikke fra Islands Side synes at ville stifte Laan paa det franske Marked, antages det ikke, at Island løber nogen Risiko, hvad da ogsaa fremgik af Udenrigsministerens Samtale med den franske Gesandt. I Traktaten med Spanien er dette Land stillet lige med andre Stater. Indførselsforbudet er imidlertid rettet mod alle Lande. Spanien maatte først opsiges Traktaten, inden Repressalier paa Klipfisk kunde paalægges. For begge Staters Vedkommende spiller Vinindførselen ingen væsentlig Rolle. . . .

Statsrådets forhandlinger

10. sept.–20. okt. 1909

J. L. C. C. T. Holsteins ministerium

Medlemmer af ministeriet J. L. C. C. T. Holsteins ministerium var følgende:

Konseilspræsident: lensgreve Johan Ludvig Carl Christian Tido Holstein – udenrigsminister: tidligere udenrigsminister Carl William greve Ahlefeldt-Laurvig – finansminister: tidligere konseilspræsident Niels Thomasius Neergaard – minister for kirke- og undervisningsvæsen: tidligere minister for kirke- og undervisningsvæsen Enevold Sørensen – justitsminister: tidligere justitsminister Svend Høgsbro – indenrigsminister: tidligere indenrigsminister Klaus Berntsen – minister for offentlige arbejder: direktør Thomas Christian Larsen – landbrugsminister: tidligere landbrugsminister Anders Nielsen – minister for handel og søfart: tidligere minister for handel og søfart Johan Frederik Christian Hansen – minister for Island: tidligere minister for Island Bjørn Jónsson – forsvarsminister: tidligere konseilspræsident Jens Christian Christensen indtil 18. okt. 1909, derefter konseilspræsident Johan Ludvig Carl Christian Tido Holstein.

Forhandlingerne for perioden 10. sept.–20. okt. 1909 er indført i den på s. 557 beskrevne protokol G pag. 300–314.

Møde i statsrådet 10. september 1909.

Under Kongens Forsæde. Samtlige Medlemmer til stede.

Det tilførtes Protokollen, at Hans Majestæt Kongen under 16de August d.A. har modtaget Konseilspræsident Neergaards allerunderdanigst indgivne Dimission og har allerhøjest udnævnt Johan Ludvig Carl Christian Tido Greve Holstein til Grevskabet Ledreborg til Konseilspræsident, bestemt, at Udenrigsminister Greve Ahlefeldt-Laurvigen til Eriksholm, Kommandør af 1ste Grad af Dannebrog og Dannebrogsmænd vedbliver at indehave det ham betroede Embede, udnævnt Konseilspræsident, Forsvarsminister Niels Thomasius Neergaard til Finansminister, og samtidig entlediget ham i Naade fra de ham hidtil betroede Embeder som Konseilspræsident og Forsvarsminister, og fhv. Statsrevisor Jens Christian Christensen, Stor-

kors af Dannebrog og Dannebrogsmænd til som Forsvarsminister at overtage Ledelsen af Krigsministeriet og Marineministeriet, entlediget i Naade Minister for offentlige Arbejder Jens Jensen-Sønderup og Finansminister Charles Brun, Ridder af Dannebrog og Dannebrogsmænd fra de dem hidtil betroede Ministerembeder, bestemt, at Minister for Kirke- og Undervisningsvæsenet Enevold Sørensen, Kommandør af 1ste Grad af Dannebrog og Dannebrogsmænd, Justitsminister Svend Høgsbro, Kommandør af 2den Grad af Dannebrog og Dannebrogsmænd, Landbrugsminister Anders Nielsen, Indenrigsminister Klaus Berntsen, Ridder af Dannebrog og Dannebrogsmænd, og Minister for Handel- og Søfart Johan Frederik Christian Hansen vedblive at indehave de dem betroede Ministerembeder, samt udnævnt Direktør Thomas Christian Larsen til Minister for offentlige Arbejder.

Konseilspræsidenten, Justitsministeren og Landbrugsministeren vare fraværende.

Efterat *Hans Majestæt* havde beklaget, at Konseilspræsidenten ved Sygdom var hindret i at være tilstede, udtalte Hans Majestæt: »Idet Jeg første Gang samles med de Herrer her i Statsraadet, bringer Jeg Dem en Tak, at de under saa vanskelige Forhold traadte til. Jeg haaber paa et godt Samarbejde og beder Forsynet give Sin Velsignelse til, at Resultaterne af vore fælles Bestræbelser maatte blive til Held og Lykke for Fædreland og Folk.« . . .

Møde i statsrådet 30. september 1909.

Under Kongens Forsæde. Justitsministeren fraværende.

Konseilspræsidenten [Grev Holstein] tog strax Ordet og udtalte: »Jeg takker allerunderdanigst paa eget og paa mine Kollegers Vegne for de naadige Ord, Deres Majestæt behagede at udtale i Begyndelsen af det sidstafholdte Statsraad. Vi have ved at følge Deres Majestæts Kaldelse kun gjort vor Pligt overfor Kongen og Landet. Men det af Deres Majestæt udtalte Haab om et godt og lykkeligt Samarbejde bestyrker os i Forventningen om, at vort Virke under Deres Majestæts allerhøjeste Ledelse ved Guds Hjælp maa blive til Gavn for Land og Folk.« . . .

Finansministeren [Neergaard] refererede dernæst en allerunder-

danigst Forestilling angaaende Forslag til Finanslov for Finansaaret fra 1. April 1910 til 31. Marts 1911. Ogsaa dette Finanslovsforslag, bemærkede Ministeren, viser et lidet glædeligt Resultat, idet det udviser et budgetteret Underskud af Kr. 20.581.641, hvoraf dog Kr. 10.219.000 hidrøre fra de nylig vedtagne Love om ekstraordinære Forsvarsforanstaltninger. Det maa imidlertid erindres, at vi befinder os i en Overgangsperiode med Hensyn til Virkningen af de nye Skattelove, særlig Toldloven og Arveafgiftsloven, saa at det ikke er muligt at lægge Indtægtsbudgettet med samme relative Sikkerhed som tidligere. Budgettet er lagt efter de sædvanlige Regler, og der er ikke givet Rum for Skøn om mulig Fremgang. Dernæst er der ved Opstillingen af Budgettet vist en meget stor Økonomi, men selvfølgelig er det kun de egentlig frie Bevillinger, som man kan stryge eller nedsætte. Og der er vist stor Tilbageholdenhed overfor nye Udgifter. De enkelte Ministerier have allerede vist en saadan ved den foreløbige Lægning af deres Budget, og ved Finansministerens Forhandlinger med de enkelte Ministre har der fundet en endog meget betydelig Beklipning Sted. Hvad Fremtiden angaar, er det ikke Ministeren muligt for Tiden at forelægge en Finansplan, dels fordi han personlig har haft saa kort Tid til sin Raadighed, dels fordi der ikke kan have en begrundet Mening om, paa hvilken Basis vi opererer. Ministeren henviste i saa Henseende til den økonomiske Nedgangsperiode, paa hvis dybeste Lavpunkt vi nu staa, og til at vi, som nævnt ovenfor, endnu befinde os i Overgangsperioden, hvad de nye Skatteloves Virkninger angaa. Selv om indeværende Finansaars sidste Maaneder ville vise en Fremgang, vil der ogsaa blive Underskud i Aar, og det er klart, at dette ikke kan fortsættes Aar efter Aar. Ved det løbende Aars Slutning vil man formentlig kunne naa til større Klarhed, og den, som i 1910 er Finansminister, vil kunne lægge en fastere Fremtidsplan for Statshusholdningen, end det nu er muligt. Efter Ministerens personlige Mening, maa man være forberedt paa, at det vil blive nødvendigt at skride til en Forøgelse af Beskatningen.

Hans Majestæt meddelte derefter Finansministeren allerhøjeste Bemyndigelse til paa Rigsdagen at fremlægge det ovennævnte Finanslovsforslag. . . .

Forsvarsministeren [I. C. Christensen] refererede allerunderdanigste Forestillinger om Stadfæstelse af følgende af Rigsdagen vedtagne Lovforslag nemlig:

Forslag til Lov om Hærens Ordning,

Forslag til Lov om Befæstningsanlæg,

Forslag til Lov om extraordinær Bevilling til Omdannelse og Suppler-
ing af Hærens Bygninger, Øvelsespladser og Beholdninger,

Forslag til Lov om Afhændelse af en Del af Christianshavns Fæstnings-
værker, Fredericia Fæstning og andre Grundarealer m.m.,

Forslag til Lov om Lønninger m.v. ved Hæren,

Forslag til Lov om Felttillæg m.m. ved Hæren,

Forslag til Lov om Søværnets Ordning,

Forslag til Lov om extraordinær Bevilling til Anskaffelse af Søkrigs-
materiel.

Forslag til Lov om Lønninger m.v. ved Søværnet og

Forslag til Lov om Søtillæg m.v. ved Søværnet.

Efterat *Hans Majestæt* havde forsynet de ovennævnte Lovforslag med allerhøjeste Stadfæstelse, behagede det Hans Majestæt allernaadigst at udtale:

»Jeg har nu som Konstitutionel Konge givet min Stadfæstelse paa de af Rigsdagen vedtagne Love sigtende til Landets Forsvar. Jeg takker de Herrer, som have villet hjælpe til at bringe denne saalænge omstridte Sag over det vanskelige Punkt; jeg takker Konseilspræsidenten, som paatog sig at danne et Ministerium til denne Sags Gjennemførelse; jeg takker Forsvarsministeren, som med megen Energi og uanfægtet af den fra flere Sider ham viste Miskjendelse har ført Forslagene gennem begge Thing, og jeg takker Finansministeren, som, ihvorvel det ikke lykkedes ham at føre sit Forslag igjennem, ved hele sin Optræden har hjulpet til det opnaaede Maal.

Men de Herrer kjende mig saa vel, at de ikke ville misforstaa mig, naar jeg siger, at jeg vel som Konstitutionel Konge har stadfæstet Lovforslagene, men at jeg som dansk Mand og som Militær har havt store Betænkeligheder ved at sætte mit Navn under Lovene. Hvis jeg havde staaet som fri Mand og ikke bunden til Konstitutionelle Pligter, havde jeg maattet kræve et stærkere Værn.

Det danske Folk har nu talt gjennem sine Repræsentanter, og det danske Folk maa derfor ogsaa staa til Ansvar, naar engang Tærningerne maatte blive kastede om Fædrelandets Tilværelse og det i Henhold til disse Love skabte Forsvar skal staa sin Prøve. Jeg vil haabe, at Lovene maa ved Guds Hjælp blive til Lykke og Velsignelse for Fædreland og Folk, og at vi maa gaa roligere Tider imøde, i hvilke det er

mit Haab, at de Herrer ville staa som trofaste Raadgivere ved min Side til Fremme af Fædrelandets Vel.«

Konseilspræsidenten [Grev Holstein] takkede for Hans Majestæts naadige Udtalelse; han og hans Kolleger skulle visselig ikke svigte den Tillid, Kongen viser dem. . . .

Møde i statsrådet 20. oktober 1909.

Under Kongens Forsæde. Samtlige Medlemmer til stede.

Det tilførtes Protokollen, at Hans Majestæt Kongen har ved allerhøjeste Resolution af 18. Oktober d.A. entlediget efter Ansøgning i Naade og med Pension Forsvarsminister Jens Christian Christensen, Storkors af Dannebrog og Dannebrogsmænd, fra det ham hidtil betroede Ministerembede og bestemt, at Konseilspræsident Johan Ludvig Carl Christian Tido Greve Holstein til Grevskabet Ledreborg som Forsvarsminister midlertidig overtager Ledelsen af Krigsministeriet og Marineministeriet. . . .

Statsrådets forhandlinger
19. nov. 1909–10. juni 1910
C. Th. Zahles ministerium

Medlemmer af ministeriet C. Th. Zahle var følgende:

Konseilspræsident og justitsminister: overretssagfører Carl Theodor Zahle – udenrigsminister: kontorchef Erik Julius Christian Scavenius – finansminister: dr. phil. Carl Edvard Cohen Brandes – minister for kirke- og undervisningsvæsen: provst Michael Cosmus Bornemann Nielsen – indenrigsminister: dr. phil. Peter Rochegune Munch – minister for offentlige arbejder: gårdejer Jens Jørgen Jensen indtil 2. febr. 1910; derefter minister for handel og søfart Wilhelm Hartvig Otto Weimann – landbrugsminister: husmand Poul Christensen – minister for handel og søfart: generalkonsul Wilhelm Hartvig Otto Weimann – minister for Island: tidligere minister for Island Bjørn Jónsson – forsvarsminister: herredsfoged Christopher Krabbe.

Forhandlinger for perioden 19. nov. 1909–10. juni 1910 er indført i den på s. 557 beskrevne protokol G pag. 314–45.

Møde i statsrådet 19. november 1909.

Under Kronprinsens Forsæde. Samtlige Medlemmer til stede.

Det tilførtes Protokollen, at Hans Majestæt Kongen under 28de Oktober d.A. har modtaget Konseilspræsident Lehns greve Holstein-Ledreborgs allerunderdanigst indgivne Dimission og har allerhøjest udnævnt Overretssagfører Carl Theodor Zahle til Konseilspræsident og Justitsminister, entlediget i Naade Konseilspræsident, midlertidig Forsvarsminister Johan Ludvig Carl Christian Tido Greve Holstein til Grevskabet Ledreborg, Udenrigsminister Carl William Greve Ahlefeldt-Laurvig til Eriksholm, Kommandør af 1. Grad af Dannebrog og Dannebrogsmænd, Finansminister Niels Thomasius Neergaard, Minister for Kirke- og Undervisningsvæsenet Enevold Sørensen, Kom-

mandør af 1. Grad af Dannebrog og Dannebrogsmænd, Landbrugsminister Anders Nielsen, Justitsminister Svend Høgsbro, Kommandør af 2. Grad af Dannebrog og Dannebrogsmænd, Indenrigsminister Klaus Berntsen, Ridder af Dannebrog og Dannebrogsmænd, Minister for Handel og Søfart Johan Frederik Christian Hansen og Minister for offentlige Arbejder Thomas Christian Larsen fra de dem hidtil betroede Ministerembeder, samt udnævnt Kontorchef i Udenrigsministeriet Erik Julius Christian Scavenius, Ridder af Dannebrog, til Udenrigsminister, Herredsfoged og Skriver i Lysgaard og Hids Herreder samt en Del af Houlberg Herred Christopher Krabbe, Ridder af Dannebrog og Dannebrogsmænd, til som Forsvarsminister at overtage Ledelsen af Krigsministeriet og Marineministeriet, Provst for Slagelse Herred, Sognepræst til Vemmelev og Hemmeshøj Menigheder Michael Cosmus Bornemann Nielsen, Ridder af Dannebrog, til Minister for Kirke- og Undervisningsvæsenet, udsendt Generalkonsul i Hamborg Wilhelm Hartvig Otto Weimann, Ridder af Dannebrog, til Minister for Handel og Søfart, Gaardejer Jens Jørgen Jensen, Onsted, dekoreret med Fortjenstmedaillen i Guld, til Minister for offentlige Arbejder, Dr. phil. Carl Edvard Cohen Brandes til Finansminister, Husmand Poul Christensen til Landbrugsminister og Dr. phil. Peter Rochegune Munch til Indenrigsminister, hvorhos Hans Majestæt allerhøjst har bestemt, at Ledelsen af Krigsministeriet og Marineministeriet overdrages til Konseilspræsident Zahle som fungerende Forsvarsminister for den Tid, i hvilken Forsvarsminister Krabbe opholder sig i Udlandet.

Hans Majestæt har endvidere allerhøjst givet Tilladelse til, at de gjældende Bestemmelser for Rang og Uniform for Konseilspræsidenten og Ministrene ikke anvendes paa Medlemmerne af det under 28. Oktober d.A. udnævnte Ministerium.

Det tilførtes endvidere Protokollen, at der under 17. November d.A. er gennem Konseilspræsidiets udfærdiget en allerhøjeste Kundgjørelse, ifølge hvilken Hans Majestæt Kongen under Allerhøjstsammes Fraværelse paa en Reise til Udlandet har overdraget Regjeringsførelse til Hans Kongelige Højhed Kronprinsen.

Ministrene – med Undtagelse af Forsvarsminister Krabbe – vare tilstede og toge Sæde i Statsraadet.

Hans Kongelige Højhed aabnede Mødet med at udtale: »I Kongens Navn byder jeg de Herrer velkommen i Statsraadet, idet jeg er over-

bevist om, at enhver af de Herrer paa den ansvarsfulde Plads, de nu indtage, stedse kun maa virke til Ære og Gavn for vort gamle Fædreland.« . . .

Udenrigsministeren [Erik Scavenius] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Ratifikationsakten til 12 af de paa den anden internationale Fredskonference i Haag den 18. Oktober 1907 vedtagne Konventioner.

Ministeren bemærkede, at de af Konferencen vedtagne 13 Konventioner, som ogsaa ere undertegnede af de danske Delegerede, forudsætte Ratifikation og Deponering i Haag af Ratifikationsinstrumenterne, og at den første Deponering er berammet til den 27. denne Maaned. Efter hvad der er Udenrigsministeren bekjendt, tør det forventes, at Deponeringen af disse Ratifikationsakter vil finde Sted i et ikke ringe Omfang, navnlig ogsaa af Stater, hvis Optræden i denne Sag er af særlig Interesse for Danmark. De andre Kongelige Ministerier, med hvilke der er forhandlet om Sagen, have enten intet fundet at erindre imod Ratifikationen eller henstillet Spørgsmaalet til Udenrigsministeriets Afgjørelse, dog med Undtagelse af Marineministeriet, som med Hensyn til Ratifikationen af Konvention Nr. XII om Oprettelse af en international Priseret har udtalt sig for, at Sagen stilles i Bero. Vel ere Konventionerne ikke undertegnede af alle de paa Konferencen repræsenterede 44 Magter og af flere kun med Forbehold, men da de alle ere Udtryk for en Udvikling af den positive Folkeret i en for Danmark ønskelig Retning, mener Ministeren at turde allerunderdanigst tilraade, at de 12 Konventioner ratificeres, og at Deponeringen af Ratifikationsakten finder Sted ved den nu forestaaende første Deponering, saa at Danmark yder sit Bidrag til, at den anden Fredskonferences Resultater snarest muligt optages som Bestanddele af den positive Folkeret.

Det behagede derefter *Hans Kongelige Højhed* at forsyne den i Hans Majestæts Navn udfærdigede Ratifikationsakt til de paa den 2den Fredskonference i Haag vedtagne 12 Konventioner Nr. I–XI og XIII med allerhøjeste Underskrift, hvorhos Hans Kongelige Højhed udtalte: »det er med Glæde, at jeg underskriver Ratifikationsakten til disse Konventioner, idet jeg i dem ser en yderligere Sikring for vort Fædrelands fredelige Udvikling. Men vi maa ikke benytte disse Konventioner som en Sovepude, men kun regne dem for det Papir, hvorpaa de ere nedskrevne; thi vor Samvittigheds Røst som

Nation skal være den talende for os, og den skal sige os, hvorvidt vi opfylde de Forpligtelser, som baader vort Fædrelands Selvstændighed.◄ . . .

Møde i statsrådet 10. december 1909.

Under Kongens Forsæde. Forsvarsminister Krabbe tog Sæde i Statsraadet. Handelsministeren fraværende.

Det tilførtes Protokollen, at der under 7. d.M. er gennem Konseilspræsidiets udfærdiget en allerhøjeste Kundgjørelse, ifølge hvilken Hans Majestæt, efter at være vendt tilbage fra den af Allerhøjstsamme foretagne Reise til Udlandet, Selv paany har overtaget Regjerings Førelse. . . .

Møde i statsrådet 14. januar 1910.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 11. februar 1910.

Under Kongens Forsæde. Samtlige Medlemmer til stede. Hans Kongelige Højhed Kronprinsen var fraværende.

Det tilførtes Protokollen, at Hans Majestæt Kongen har ved allerhøjeste Resolution af 2den d.M. efter Ansøgning i Naade og med Pension afskediget Minister for offentlige Arbejder Jens Jørgen Jensen fra det ham hidtil allernaadigst betroede Ministerembede og allernaadigst udnævnt Minister for Handel og Søfart Wilhelm Hartvig Otto Weimann til tillige at være Minister ad interim for offentlige Arbejder.

. . .

Møde i statsrådet 5. marts 1910.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 1. april 1910.

Under Kongens Forsæde. Samtlige Medlemmer til stede. . . .

Finansministeren [Brandes] refererede derefter en allerunderda-

nigst Forestilling angaaende allerhøjeste Stadfæstelse af den af Rigsdagen vedtagne Finanslov for Finansaaret fra 1. April 1910 til 31. Marts 1911.

Finansloven, bemærkede Ministeren, fremviser et stort Underskud ligesom ved Forelæggelsen; i Virkeligheden bliver det maaske noget mindre, kun 15–16 Millioner Kroner istedetfor 20, men saa kommer atter Tillægsbevillingsloven til. Finansloven er undergaaet Forandringer ved Behandlingen i Rigsdagen, hvoraf den betydeligste og mest omtalte er Udskydelsen af de 6 Millioner Kr. til militære Bevillinger, som er delvis erstattede ved Bevillinger til Kommunikationsvæsenets Fremme. Disse 6 Millioner udgik af finansielle Grunde. Ministeriets Stilling overfor Forsvarslovene har stadig været den samme: den, at der intet foretoges, der kunde blive til Hinder for Forsvarslovenes Gennemførelse, hvis andre, et andet Ministerium, traadte til. Der er sket en Udsættelse. Forandring i Lovene kan kun ske af Lovvejen. Ingen Forandring kan foretages administrativt.

Det behagede derefter *Hans Majestæt* allernaadigst at udtale: »Med denne Motivering af Finansministeren og i det Tilfælde, at Forsvarsministeren for Gud og Mennesker kan forsvare at gaa med til denne Udsættelse, underskriver Jeg nu for at undgaa mulige Konflikter denne Finanslov.« . . .

Møde i statsrådet 18. april 1910.

Under Kongens Forsæde. Samtlige Medlemmer til stede. . . .

Konseilspræsidenten [Zahle] refererede dernæst en allerunderdanigst Forestilling om Opløsning af det nuværende Folkething.

Hans Majestæt forsynede det forelagte Aabne Brev om det nuværende Folkethings Opløsning fra den 19. Mai d.A. at regne med allerhøjeste Underskrift, og Kongen udtalte derefter:

»Jeg har nu givet mit Minde til Opløsningen af Folkethinget, et Skridt, som de Herrer ved, jeg kun meget nødig er gaaet med til, da det efter min Mening kun kaster Folket ud i bitter Kamp og Strid, og da jeg frygter, at denne kan have skæbnesvangre Følger for Folk og Fædreland. Maatte jeg imidlertid have taget fejl i denne min Anskuelse, og maatte den af Ministeriet anviste Vej vise sig at være den rette til at føre os ind i roligere Forhold!

Men jeg kan ikke tilbageholde et Ønske, idet jeg varmt lægger de Herrer paa Sinde nøje at veje deres Ord og beherske deres Tunge; thi, tro mig, ethvert ubesindigt Ord af de Herrer, som ere mine nærmeste Raadgivere, vil jeg føle som et Stik i mit eget Hjerte, det Hjerte, der slaar saa varmt for Folket og Fædrelandet, og for hvilket intet Offer vilde være for stort, hvis jeg blot atter kunde se et lykkeligt, et enigt, et frit Folk omgive mig.«

Konseilspræsidenten [Zahle] takkede Hans Majestæt for den viste Tillid og udtalte, at det ogsaa var hans og hele Ministeriets Haab, at der af de nye Valg skulle fremgaa et regjeringsdygtigt Folkethingsflertal, saa at Udviklingen kunde føres fremad i Ro til Bedste for Land og Folk, og saaledes at Hans Majestæts inderlige Ønske om at se Nationen samlet i Tillid til sin Konge kunde gaa i Opfyldelse. . . .

Møde i statsrådet 10. juni 1910.

Under Kongens Forsæde. Kronprinsen fraværende.

Det tilførtes Protokollen, at der under 20. April d.A. er gennem Konseilspræsidiets udfærdiget en allerhøjeste Kundgjørelse, ifølge hvilken Hans Majestæt under en forestaaende Reise til Udlandet har overdraget Regjeringens Førelse til Hans Kongelige Højhed Kronprinsen, og ligeledes under 27. Maj s.A. en allerhøjeste Kundgjørelse, ifølge hvilken Hans Majestæt efter at være vendt tilbage fra fornævnte Reise Selv paany har overtaget Regjeringens Førelse. . . .

Statsrådets forhandlinger
25. juli 1910–15. maj 1912
Klaus Berntsens ministerium

Medlemmer af ministeriet Klaus Berntsen var følgende:

Konseilspræsident og forsvarsminister: tidligere indenrigsminister Klaus Berntsen – udenrigsminister: tidligere udenrigsminister Carl William greve Ahlefeldt-Laurvig – finansminister: tidligere finansminister Niels Thomasius Neergaard – minister for kirke- og undervisningsvæsen: højskoleforstander Jacob Christian Lindberg Appel – justitsminister: højesteretssagfører Frits Toxwerdt Bülow – indenrigsminister: tidligere minister for offentlige arbejder Jens Jensen-Sønderup – minister for offentlige arbejder: tidligere minister for offentlige arbejder Thomas Christian Larsen – landbrugsminister: tidligere landbrugsminister Anders Nielsen – minister for handel og søfart: grosserer Oscar Hakon Valdemar Bruun Muus – minister for Island: tidligere minister for Island Bjørn Jónsson til 14. marts 1911; derefter justitiarius Kristjan Jónsson indtil 25. juli 1912; derefter tidligere minister for Island Hannes Thordur Hafstein.

Forhandlingerne for perioden 25. juli 1910–15. maj 1912 er indført i den på s. 557 beskrevne protokol G pag. 345–458.

Møde i statsrådet 25. juli 1910.

Under Kongens Forsæde. Kronprinsen fraværende.

Det tilførtes Protokollen, at Hans Majestæt Kongen under 5te Juli d.A. har bevilget Konseilspræsident Zahles den for ham selv og hans herværende Kolleger indgivne Afskedsbegæring og allerhøjst har udnævnt Folkethingsmand Klaus Berntsen Ridder af Dannebrog og Dannebrogsmænd, til Konseilspræsident og til som Forsvarsminister at overtage Ledelsen af Krigsministeriet og Marineministeriet, afskediget i Naade Konseilspræsident Justitsminister Carl Theodor Zahle, Udenrigsminister Erik Julius Christian Scavenius, Ridder af Danne-

brog, Forsvarsminister Christopher Krabbe, Ridder af Dannebrog og Dannebrogsmænd, Minister for Kirke- og Undervisningsvæsenet Michael Cosmus Bornemann Nielsen, Ridder af Dannebrog, Minister for Handel og Søfart og Minister ad interim for offentlige Arbejder Wilhelm Hartvig Otto Weimann, Ridder af Dannebrog, Finansminister Dr. phil. Carl Edvard Cohen Brandes, Landbrugsminister Poul Christensen og Indenrigsminister Dr. phil. Peter Rochegune Munch samt udnævnt fhv. Gesandt Carl William Greve Ahlefeldt-Laurvig til Eriksholm, Kommandør af 1ste Grad af Dannebrog og Dannebrogsmænd til Udenrigsminister, Folkethingsmand Niels Thomasius Neergaard til Finansminister, Folkethingsmand Anders Nielsen til Landbrugsminister, Hypotekbankdirektør Jens Jensen-Sønderup, Kommandør af 2den Grad af Dannebrog til Indenrigsminister, Folkethingsmand Thomas Christian Larsen til Minister for offentlige Arbejder. Højesteretssagfører Fritz Toxwerdt Bülow til Justitsminister, Grosserer Oskar Hakon Valdemar Bruun Muus, Ridder af Dannebrog og Dannebrogsmænd til Minister for Handel og Søfart og Højskoleforstander Jakob Appel, Ridder af Dannebrog til Minister for Kirke- og Undervisningsvæsenet.

Samtlige Ministre vare tilstede og toge Sæde i Statsraadet. ...

Møde i statsrådet 26. september 1910.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 4. oktober 1910.

Under Kongens Forsæde. Kronprinsen fraværende.

Finansministeren [N. Neergaard] referede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Offentliggjørelse af Statsregnskabet for Finansåret fra 1. April 1909 til 31. Marts 1910.

Dette Statsregnskab, bemærkede Finansministeren, udviser tilsyneladende et Indtægtsoverskud af Kr. 2.069.381 8 Øre, som med Tillæg af de øvrige i Statsregnskabet nævnte Beløb giver en Kassebeholdning af c. 40 Millioner. Men dette Resultat fremkommer ikkun ved, at der i Indtægterne indgaar Provenuet af de to Statslaan til Beløb Kr. 53.299.000. Ses der bort herfra, fremkommer et Under-

skud paa Kr. 51.230.000. Herved maa der erindres, at det omhandlede Aar samler i sig Eftervirkningerne af alle de økonomiske Ulykker, som have ramt Landet, den økonomiske Nedgangsperiode, Bankkrisen og Albertiaffæren, og at Overgangstiden efter Indførelsen af Skattereformen af 1908 maatte være ugunstig for Statskassen. Dertil kommer, at der er adskillige Udgiftsposter af rent forbigaaende Natur til samlet Beløb af c. 18 Millioner. Endvidere er der store Forskydninger paa Indtægtssiden: den anslaaede Nedgang i Toldindtægterne som Følge af Toldreformen blev omtrent fordoblet paa Grund af den økonomiske Nedgangsperiode, og fordi de Toldsatser, som skulde kompensere Nedgangen, maatte indgaa med et langt ringere Beløb end paaregnet, og Forhøjelsen af Arveafgiften endnu slet ikke har kunnet gjøre sig gældende. Fremdeles have de ved Forsvarslovene forøgede Udgifter taget deres Begyndelse, medens Forøgelsen af Formue og Indtægtsskatten endnu ikke har kunnet indbringe en Øre. Aaret er saaledes i alle Henseender et abnormt Aar.

Det behagede derefter *Hans Majestæt* ved at forsyne den Forestillingen vedlagte Ekspedition med allerhøjeste Underskrift allernaadigst at tillade, at det ovennævnte Statsregnskab maa foranstaltes bragt til almindelig Kundskab.

Finansministeren [Neergaard] refererede dernæst en allerunderdanigst Forestilling angaaende Forslag til Finanslov for Finansaaret fra 1. April 1911 til 31. Marts 1912.

Finansministeren bemærkede, at i dette Finanslovforslag er Underskudet omtrent det samme som i den nu gældende Finanslov, nemlig ca. 20 Millioner, en meget lidet tiltalende Status quo ante. Det er navnlig paa § 5, de indirekte Afgifter, at Indtægterne svigte. Men der er en kjendelig Udsigt til bedre Tider. Halvaaret April-September 1910 viser en Stigning med godt 2 Millioner, og den tør ventes at blive fortsat i det næste Halvaar. Ogsaa paa andre Punkter er der en Forbedring af Balancen, men der vil kræves en gennemført Sparsommelighed paa alle Punkter. Vi kunne ikke vedblive med at opstille et Budget med et saa betydeligt Underskud. Og ved Besparelser alene naas ikke Balance. Det er under disse Forhold en Beroiligelse at vide, at den danske Stats Kredit i Udlandet er usvækket. Finansministeren oplyste her, at han har Vished for, at det stiftede Veksellaan vil kunne fornys under ligesaa gunstige Betingelser som de, paa hvilke det blev stiftet. Vi have bragt Offre for ved Forsvars-

foranstaltninger at betrygge vor Selvstændighed, men det er ikke mindre vigtigt at opretholde en sund Finanstilstand her i Landet og raade Bod paa de Vanskeligheder, som ere opstaaede ved Aarsager, af midlertidig Natur, at vor Selvstændighed ikke ved Tryk fra de store laangivende Stater skal blive forringet.

En samlet finansiel Plan er det ikke muligt allerede nu at lægge. Vi kan endnu ikke overskue, hvorledes Skattereformen af 1908 vil virke under normale Forhold; vi maa ogsaa afvente Afslutningen af Finanskommissionens Arbejde, inden der kan stilles Forslag om Besparelser paa Finansloven og mulige Ændringer i bestaaende Love; ligeledes maa afventes Resultatet af Stempelkommissionens Arbejde, paa hvilket der mulig kan bygges en Indtægtsforhøjelse af Betydning. Det er, som allerede sagt, givet, at ved Besparelser alene kan Balance ikke naas, der maa kræves Forøgelse af Statsindtægterne, men Forslag herom kan af de anførte Grunde først stilles samtidig med Forelæggelsen af det næste Finanslovforslag.

Hans Majestæt bemyndigede herefter Finansministeren til paa Rigsdagen at fremlægge det ommeldte Forslag til Finanslov for Finansaaet fra 1. April 1911 til 31. Marts 1912. . . .

Møde i statsrådet 25. oktober 1910.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 14. november 1910.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 16. december 1910.

Under Kongens Forsæde. Samtlige Medlemmer til stede.

Det tilførtes Protokollen, at der under 21. November d.A. er gennem Konseilspræsidiets udfærdiget en allerhøjeste Kundgjørelse, ifølge hvilken Hans Majestæt i Anledning af en forestaaende Reise til Udlandet har overdraget Regjeringens Førelse under Allerhøjstsammes Fraværelse til Hans Kongelige Højhed Kronprinsen og ligeledes under 10. December d.A. en allerhøjeste Kundgjørelse, ifølge hvilken

Hans Majestæt efter at være vendt tilbage fra Allerhøjstsammes Reise i Udlandet Selv atter har overtaget Regjeringens Førelse. . . .

Islands Minister [Jónsson] refererede en allerunderdanigst Forestilling om følgende Lovforslag, nemlig:

- 1) Forslag til Lov om Ed og Samvittighedserklæring,
- 2) Forslag til Lov om Forandring i Lov af 16/11 1907 om Sognepræsters Lønning,
- 3) Forslag til Lov om Dødsberetninger,
- 4) Forslag til Lov om Tillæg til Lovgivningen om Personer, der staa udenfor Folkekirken,
- 5) Forslag til Lov om Fuldmyndighedsbevillinger,
- 6) Forslag til Lov om Sikkerhedsforanstaltninger for Skibe og Baade,
- 7) Forslag til Lov om Fyr og Sømærker m.v. og
- 8) Forslag til Lov om Sundhedspas for Skibe.

Med Hensyn til Lovforslaget Nr. 3 om Dødsberetninger udbad Ministeren sig Hans Majestæts Tilladelse til at maatte udsætte Referatet om dette Lovforslag til et senere Statsraadsmøde. Den samme Bemyndigelse udbad Ministeren sig med Hensyn til Lovforslaget Nr. 6 om Sikkerhedsforanstaltninger for Skibe og Baade.

Konseilspræsidenten [Klaus Berntsen] bemærkede i Anledning af § 6 2. Passus i Lovforslaget Nr. 6 – Bestemmelsen om Regjeringens Bemyndigelse til om fornødent at træffe Overenskomst om Udfærdigelse af Lasteliniecertifikater for islandske Skibe med fremmede Myndigheder – at der ikke eksisterer nogen særegen Fremgangsmaade, hvorefter den islandske Regjering kunde træde – i Forhold til fremmede Myndigheder – uden gennem Udenrigsministeriet, og denne Bestemmelse maatte derfor affattes paa en i Overensstemmelse hermed stemmende Maade.

Islands Minister [Jónsson] erklærede sig enig heri og lovede at tage Spørgsmaalet under velvillig Overvejelse.

Ministeren for Handel og Søfart [Muus] bemærkede endvidere, at, forsaavidt det i samme § hedder, at de til udenrigs Fart bestemte Skibe skulle holdes forsynede med Lasteliniemærke overensstemmende med de Regler, som blive fastsatte ved Kongelig Anordning, maatte han tage det Forbehold, at saadanne eventuelle Kongelige Anordninger ikke forelagdes Hans Majestæt, uden at Ministeriet for Handel og Søfart havde erklæret sig enig i deres Indhold.

Fremdeles bemærkede *Forsvarsministeren* [Berntsen] med Hensyn til Bestemmelsen i Lovforslaget om Fyr og Sømærker m.v. § 6, at de i denne § omhandlede Bekjendtgjørelser »udenfor Landet« kun kunde udfærdiges i Samstemning med Marineministeriet.

De ovennævnte 6 Lovforslag No. 1., 2., 4., 5., 7. og 8 bleve af *Hans Majestæt* approberede til Forelæggelse for Althinget, medens Lovforslagene No. 3 og 6 med Hans Majestæts Tilladele udgik til Behandling i et senere Statsraadsmøde.

Med Hans Majestæts Tilladelse stillede *Konseilspræsidenten* [Berntsen] foranlediget ved, at han savnede et Lovforslag om Ændringer i Trawlerloven, som Islands Minister havde bebudet i 1909, det Spørgsmaal til denne Minister, hvorledes han tænkte sig at opfylde det i 1909 givne Løfte om at bevirke en saadan Fordeling af de Bøder m.m., som indkom ifølge Dommene over fremmede Fiskeriskibes Lovovertrædelser, saa at den danske Statskasse fik nogen Dækning af Omkostningerne ved Fiskeriinspektionsskibets Udrustning og Ophold under Island.

Islands Minister [Jónsson] svarede, at han stadig tænkte paa at ordne denne Sag ved Bestemmelser paa Finanslovsforslaget, som vilde blive forelagt i næste Statsraadsmøde. . . .

Møde i statsrådet 3. januar 1911.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 7. februar 1911.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 14. marts 1911.

Under Kongens Forsæde. Samtlige Medlemmer til stede.

Det tilførtes Protokollen, at der under 1. d.M. er gennem Konseilspræsidiets udfærdiget en allerhøjeste Kundgjørelse, ifølge hvilken Hans Majestæt i Anledning af en forestaaende Reise til Udlandet har overdraget Regjeringens Førelse under Allerhøjstsammes Fraværelse til

Hans Kongelige Højhed Kronprinsen, og ligeledes under 11. d.M. en allerhøjeste Kundgjørelse, ifølge hvilken Hans Majestæt efter at være vendt tilbage fra denne Reise Selv har overtaget Regjeringens Førelse. . . .

Møde i statsrådet 1. april 1911.

Under Kongens Forsæde. Samtlige Medlemmer til stede.

Det tilførtes Protokollen, at Hans Majestæt Kongen under 14. Marts d.A. har entlediget i Naade og med Pension Islands Minister Bjørn Jónsson, Ridder af Dannebrog, fra det ham hidtil betroede Ministerembede, og under samme Dato udnævnt Justitiarius i den Kongelige islandske Landsoverret i Reykjavik Kristjan Jónsson, Ridder af Dannebrog, til Islands Minister. . . .

Møde i statsrådet 12. april 1911.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 13. maj 1911.

Under Kronprinsens Forsæde. Samtlige Medlemmer til stede.

Det tilførtes Protokollen, at der under 19. f.M. er gennem Konseilspræsidiets udfærdiget en allerhøjeste Kundgjørelse, ifølge hvilken Hans Majestæt Kongen i Anledning af en forestaaende Reise til Udlandet har overdraget Regjeringens Førelse under Allerhøjstsammes Fraværelse til Hans Kongelige Højhed Kronprinsen.

Hans Kongelige Højhed tog først Ordet og udtalte: »Forinden vi gaa over til Statsraadssagerens Behandling, har Hans Majestæt Kongen paalagt mig at udtale Hans Majestæts varmeste Tak overfor Dem Kultusminister Appel for det Offer, De bragte Kongen personlig ved at forblive i Deres Stilling, uagtet Lovforslaget om Menighedsraad fik et negativt Resultat.« . . .

Møde i statsrådet 11. juli 1911.

Under Kongens Forsæde. Justitsministeren fraværende.

Det tilførtes Protokollen, at der under 23. Mai d.A. er gennem

Konseilspræsidiets udfærdiget en allerhøjeste Kundgjørelse, ifølge hvilken Hans Majestæt efter at være vendt tilbage fra Allerhøjstsammes Reise til Udlandet Selv har overtaget Regjeringens Førelse. . . .

Islands Minister [Kristjan Jónsson] refererede endvidere allerunderdanigste Forestillinger om allerhøjeste Stadfæstelse af følgende af Althinget vedtagne Lovforslag, nemlig:

- 2) Forslag til Lov om Godkendelse af Landsregnskabet for Aarene 1908 og 9,
- 3) Forslag til Lov om Tillægsbevilling for Aarene 1908 og 9,
- 4) Forslag til Finanslov for Aarene 1912 og 1913.

Ministeren bemærkede, at Underskudet paa denne 2 Aars Finanslov, c. 446.000 Kr., udredes af Reservefonden, som f.T. udgjør c. 1.750.000 Kr., og tilføjede, at adskillige af de vedtagne Lovforslag vilde medføre en Merudgift af c. 100.000 Kr., samt at paa den anden Side Indtægterne, efter hvad der i Regelen var Tilfældet, vilde overstige de kalkulatorisk opførte Beløb, og at enkelte af de opførte Udgiftsposter aldeles ikke vilde kunne effektueres, saaledes 8000 Kr. til Driften af traadløs Telegrafforbindelse, en Post, som burde have været udtaget af Forslaget, men Tiden dertil havde manglet. Ministeren nærer derfor ingen Betænkelighed ved at indstille Forslaget til allerhøjeste Stadfæstelse.

Dog vilde han ikke undlade selv at nævne, at den Bestemmelse, som fandtes i det af Hans Majestæt approberede Finanslovforslag § 19 om, at Island til Dækning af Omkostningerne til Fiskeri-Inspektionsskibet i Statskassen skulde indbetale en Sum, der svarede til $\frac{2}{3}$ af de for ulovligt Fiskeri af fremmede Fiskeriskibe erlagte Bøder m. m., var bleven udstemt i Althingets nederste Afdeling, uagtet Ministeren havde gjort sit for at bevare denne Bestemmelse. Stemningen mod den havde været for stærk, og det havde ikke været gjørligt at gennemføre den i det forenede Althing.

Hans Majestæt udtalte, at Hans Majestæt ikke kunde nægte, at denne Afstemning i Althinget havde forundret Hans Majestæt, efter hvad der var oplyst ved Forslagets Forelæggelse, og den syntes Hans Majestæt ganske at stride imod de parlamentariske Regler, eftersom den daværende Minister er gaaet ind paa at love, at de omtalte Penge skulde blive indbetalte i Statskassen. Hans Majestæt oplæste en Del af Bemærkningerne, som ledsagede Finanslovudkastet, hvori Ministeren erkjendte, »at Bestemmelsens Optagelse paa Finansloven

skyldtes en Overenskomst mellem Landene«, og at »Althinget derfor ikke syntes at kunne være bekendt at give nogen Grund til Beklagelse eller at lade sig noget regne tilgode i dette Forhold.« Hans Majestæt tilføjede spørgende: hvorledes vil Rigsdagen svare paa denne Udeladelse?

Islands Minister [Jónsson] gjorde opmærksom paa, at der var et andet Flertal i Althinget i 1905 og 07; efter Valgene 1908 blev Partidelingen en anden. Saalænge det nuværende Parti er ved Magten, har Ministeren intet Haab om at faa Bestemmelsen igjen indført; det vil bero paa de kommende Valg, om Situationen da bliver en anden. Det nuværende Althing vil ikke vedkjende sig den Lære, som hævdes i Bemærkningerne til Finanslovforslaget.

Hans Majestæt spurgte, hvad Island da vilde gjøre, naar Rigsdagen nægtede at bevilge Midler til at holde et Inspektionsskib ved Island eller ialfald vedtog at begrænde Tiden for dets Ophold under Island?

Ministeren [Jónsson] kunde hertil kun svare, at det maatte blive deres Sag, som har bevirket Bestemmelsens Bortfalden, at tage Ansvaret for og Følgerne af deres Handlemaade.

Hans Majestæt henlede dernæst Opmærksomheden paa en Bestemmelse i § 13 om Tilskud til en regelmæssig Dampskibsfart mellem Sverrig og Island. Gøteborgs Beliggenhed syntes ikke at kunne give denne Stad noget Fortrin for Kjøbenhavn.

Ministeren [Jónsson] svarede hertil, at der ikke endnu er etableret en saadan Forbindelse, men der arbejdes derfor, og det mentes, at en direkte Forbindelse med Sverrig vilde være tjenlig for Island.

Fremdeles fandt *Hans Majestæt* i § 14 m.m. opført et Tilskud til blinde Børns Undervisning i Udlandet. Og hermed, spurgte Kongen, menes Danmark?

Ministeren [Jónsson] bemærkede hertil, at paa Island betragtedes alle andre Lande end Island som Udland, medens man ved Udtrykket »fremmede Lande« altid tænkte paa Lande udenfor Danmark.

Hans Majestæt udtalte fremdeles med Hensyn til Post 32 i § 16 om den til Handelskonsulent Bjarni Jonsson bevilgede Sum af 10.000 Kr., hvoraf 6000 som Lønning, at Hans Majestæt haabede, at der gaves denne Mand saa alvorlige Instruktioner, at han ikke kunde overskride sin Myndighed. Hans Hverv maatte selvfølgelig ikke have nogen diplomatisk Karakter. Hans Majestæt bemærkede dette saameget

mere, som Herr Bjarni Jonssons Optræden i Norge ikke havde været heldig og var gaaet udover det ham betroede Hvervs Grændser.

Ministeren [Jónsson] udtalte, at Forretningskonsulent Bjarni Jonsson vilde blive holdt til at overholde sin Instruktion.

Hans Majestæt sluttede med at udtale, at Hans Majestæt vilde stadfæste Finanslovsforslaget, men *Ministeren* maatte tage Ansvaret paa sig for de Følger, som Finansloven i sin nuværende Skikkelse kunde medføre, og under Forhandlingerne i Althinget mindes, hvad Hans Majestæt her havde fremhævet. . . .

Islands Minister [Jónsson] fortsatte dernæst Referatet af de allerunderdanigste Forestillinger om de af Althinget vedtagne Lovforslag . . .

27) Forslag til Lov om Fortrinsret til Embeder for Kandidater fra Islands Universitet.

Hans Majestæt bemærkede, at de islandske Studenter efter denne Lov lidt efter lidt ville »uddø« i Kjøbenhavn, og der er dog her sikret dem mange Behageligheder, særlig Adgang til Regensen, flere Stipendier m.m. Paa den anden Side ville danske Studenter fremtidig blive udelukkede fra Embeder paa Island.

Ministeren [Jónsson] bemærkede, at det er 30 Aar siden, at en dansk Kandidat søgte Ansættelse paa Island.

Konseilspræsidenten [Klaus Berntsen] bemærkede, at islandske Medicinere vistnok udelukkende faa deres Uddannelse ved Kjøbenhavns Universitet. Det var derfor i høj Grad stødende for ham, at der i Lovforslagets § 3 taltes om »udenlandske Universiteter«, hvorved der fortrinsvis var tænkt paa det herværende Universitet.

Ministeren [Jónsson] bemærkede, at saaledes var nu Sprogbrugen paa Island, hvilken gav *Hans Majestæt* Anledning til at spørge, naar denne Sprogbrug var begyndt? *Ministeren* [Jónsson] mente for mindst 50 Aar siden. . . .

Udenrigsministeren [Grev Ahlefeldt-Laurvig] bemærkede, at den ovenomtalte nye islandske Lov om Ophævelse af Sundhedspas (No. 15) vil medføre en Udgift for Udenrigsministeriet. Betalingen for Sundhedspas og Varebetegnelse opkræves nu for Skibe til Island og Færøerne af Konsulerne. Indtægten herfor for disse er c. 17.000 Kr., hvoraf Halvdelen falder paa Generalkonsulatet i Leith. Konsulerne maa af Udenrigsministeriet have Erstatning for det bortfaldne Gebyr.

Konseilspræsidenten [Klaus Berntsen] udtalte, at han haabede, at Ministeren vilde prøve til næste Aar at faa Forholdene med Hensyn til Trawlerskibenes Bøder m.m. ordnede i Overensstemmelse med det i sin Tid vedtagne, og tilføjede, at dette forhaabentlig ogsaa vilde lykkes for ham, hvis Valgene i Oktober gav et andet Parti Overvægt i Althinget.

Islands Minister [Jónsson] sagde, at, saafremt Valgene fik et saadant Udfald, at Majoriteten i Althinget var for Sagen, saa vilde han fremme Sagen i Overensstemmelse med det Standpunkt, han indtog i samme paa sidste Althing. . . .

Møde i statsrådet 20. september 1911.

Intet medtaget fra dette møde.

Møde i statsrådet 30. september 1911.

Under Kongens Forsæde. Kronprinsen fraværende. . . .

Finansministeren [N. Neergaard] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Offentliggjørelse af Statsregnskabet for Finansaaet 1910-11. Dette Statsregnskab, bemærkede Ministeren, udviser en Indtægt af c. 142 Millioner Kr. og en Udgift af c. 139 Millioner Kr., altsaa et Indtægtsoverskud af c. 3 Millioner Kr. (nøjagtig 2.940.861. 65 Ø.), men da der blandt Indtægterne findes opført et midlertidigt Laan af 38 Millioner Kr. er Resultatet i Virkeligheden et Underskud af c. 33 Millioner Kr. Dette Regnskab er saaledes relativt gunstigt i Sammenligning med forrige Aars Statsregnskab, der viste et Underskud af c. 51 Mill. Kr. De normale Indtægter ere indgaaede med 90.670.000 Kr. mod c. 81½ Million forrige Aar, saa at vi nu ere ved at komme ud af Nedgangsperioden og ind i normale Forhold. Af det nævnte Underskud ere adskillige Millioner af forbigaaende Natur, saa at det egentlige Underskud bliver 22.600.000 Kr. Her møder os først det paaregnede Tab ved Skattereformen 1908, som nu kan anslaaes til c. 2.200.000 Kr. mere end de kalkulerede 2¼ Million. Inden Ministeren gaar over til at paavise Aarsagerne dertil, vil han bemærke, at, forsaavidt man har sammenlignet 1907-08 med 1909-10, er det ikke retfærdigt. Det ene var et udpræ-

get Højkonjunkturaar, det andet et ligesaa udpræget Nedgangsaar. Det er 1906–07 og 1910–11, som med nogen Nytte kunne bruges. Sammenligningen viser da, at Nedgangen i Toldindtægterne bliver endda c. $\frac{1}{4}$ Million mindre end de anslaaede 7 Millioner, hvorimod Kompensationslovene: Arveafgiftsloven og Loven om Tillægsafgift paa Spiritus til Forskæring havde indbragt væsentlig mindre end paa-regnet, saaledes at det samlede Tab paa Skattereformen af 1908 var bleven c. 2.200.000 Kr. større end paa-regnet. Naar man saa bort fra de ekstraordinære Forsvarsudgifter, blev den Stigning af Udgifterne, som blev tilbage, c. 17 $\frac{1}{2}$ Million Kr., og denne Stigning skyldtes 3 Hovedpunkter: Lønningslovene, hvis Udgift var budgetteret til 6 Millioner Kr., men i 1909–10 havde udgjort 8.316.000 Kr., stærk Stigning af Udgifterne til sociale Formaal og Udgifter til Samfærdselens Fremme. Det kan ikke ventes, at Statens Indtægter ville voxe saaledes, at Balance ad den Vej kan naas; ekstraordinære Foranstaltninger ville derfor blive nødvendige. Foruden forskjellige nye Skattepaalæg, som Ministeren vil foreslaa, er der ved det Finanslovforslag, som Ministeren vil forelægge, i en væsentlig Grad taget Hensyn til de Beparelser, som den nedsatte Finanslovkommission har foreslaaet til et samlet Beløb af 3 $\frac{1}{2}$ til 4 Mill. Kr.

Idet Ministeren derefter gik over til at referere den allerunderdanigste Forestilling om Forslag til Finanslov for Finansaaret fra 1. April 1912 til 31. Marts 1913, gjorde han først opmærksom paa, at dette Forslag fremtræder i en fra de tidligere Finanslove væsentlig forskellig Skikkelse, idet det er udarbejdet i Overensstemmelse med det af Finanslovkommissionen foreslaaede Udkast til en anden Form for Finansloven, hvorved der bevirkes en større Overskuelighed over de enkelte Budgetter, ligesom man har stræbt at give Statsvirksomhedernes Budgetter en saadan Form, at man kan faa et bedre Indblik i deres Rentabilitet. Paa disse Erhverv drivende Virksomheder er der indført ordinær Afskrivning, foreløbig en summarisk Afskrivningsprocent af 1.

Finanslovforslaget viser en Indtægt af Kr. 102.702.384 og en Udgift af Kr. 114.320.701, altsaa et Underskud af Kr. 11.618.317. Paa Udgiftssiden har man for en væsentlig Del fulgt de Beparelser, som Finanslovkommissionen havde foreslaaet, og desuden selv foreslaaet adskillige. Forsaavidt Ministerierne havde ment ikke at kunne følge Kommissionen, havde de saavidt muligt anvist Beparelser

af tilsvarende Beløb. Nogle Besparelser ere forbeholdte nærmere Overvejelse, og der er forelagt eller vil blive forelagt Deres Majestæt Lovforslag, som yderligere ville forbedre den finansielle Balance. Efter nøje Overvejelse med sine Kolleger mente Ministeren at kunne betragte dette Budget som et Normalbudget for en 5aarig Periode. Nye uforudsete Udgifter, som kunne møde, maa dækkes af nye Indtægtskilder. Fra Underskudet maa drages Kr. 5.357.000 til ekstraordinære Forsvarsforanstaltninger, for hvilke Dækning maa skaffes ved det udenlandske Laan, som man forbereder Optagelsen af, men paa den anden Side maa der regnes med Merbevillinger under Finanslovforslagets Behandling, paa Tillægsbevillingsloven, nye Udgiftslove og forøgede Udgifter til Statsgjældens Forrentning. Herefter kan det effektive Underskud sættes til Kr. 10.700.000, for hvilke der maa skaffes Dækning. Forinden Ministeren gik over til at omtale de hertil sigtende Lovforslag, gjorde han opmærksom paa nogle Anmærkninger paa Finanslovforslaget, nemlig en Anmærkning paa § 5, hvorefter Kultolden, som skulde være bortfalden 1913, oprettholdes til 1917, da Toldloven skal revideres, samt paa to under § 3 opførte Anmærkninger, der tage Sigte paa at gjøre Kassebeholdningen mere effektiv og Reservefonden mere likvid. Den er jo bestemt til at anvendes under overordentlige Forhold – Ministeren nævnede som Exempel Mobilisering –, og (den) maa derfor anbringes i Udlandet i Indlaan hos Banker, eller i absolut likvide Papiere som franske Rentes, engelske Consols m. m. Efterat Ministeren endnu havde peget på den nye § 26 – den gamle § 26 i Summer ere nu opførte paa hvert Ministeriums særlige Budget – om Forbrug og Erhvervelse af Formue og Stiftelse af og Afdrag paa Gjæld, gik han over til Referat af den allerunderdanigste Forestilling ang. Forslag til Lov om Udstedelse og Indretning af danske Statsobligationer, som udstedes til Dækning af Udgifter ved Erhvervelse af indtægtgivende Statsaktiver.

Ministeren bemærkede herved, at det ikke kan undgaas, at der ogsaa i de nærmest følgende Aar vil blive stillet Krav til Udgifter, som ikke kunne dækkes af de ordinære Indtægter. Det turde derfor være heldigt, om saadanne fremtidige Udgifter delvis kunne afholdes ved Laan, som dækkes af indenlandske Statsobligationer, der fortrinsvis anlages saaledes, at Salg til Udlandet saavidt muligt udelukkedes. Ministeren har nogen Anledning til at mene, at vore Banker som og

større Sparekasser og Forsikringsanstalter ville stille sig velvillig til et saadant Forsøg. Til en Begyndelse er paa Finanslovforslagets § 26 opført 3 Mill. i dette Øjemed.

Ministeren refererede derefter de allerunderdanigste Forestillinger om de nye Skattelove, der hver for sig skyldes Kravet om forøgede Statsindtægter, nemlig:

Forslag til Lov om Indkomst- og Formueskat til Staten, der indfører en Rateskala, som frembyder den Fordel, at den hele Progression er glidende; Forøgelsen i Statsindtægt er anslaaet til 4½ Mill. Kr.

Forslag til Lov om Beskatning af Øl, hvorefter Ølskatten ventes at vil indgaa med en Merindtægt af 2.540.000 Kr.

Forslag til Lov om Beskatning af Spiritus m. m., der ventes at ville indbringe en Merindtægt af 3.138.000 Kr. og

Forslag til Lov om Stempelafgift af Cigaretter m. m., der formentlig vil give en Indtægt for Statskassen af 720.000 Kr.

Sluttelig bemærkede Ministeren, at ikke faa Indtægtsmuligheder endnu stode til Afbenyttelse; Ministeren nævnede Salg af Husmands Kreditforenings Obligationer og Indtægter ved Salg af forskellige Staten tilhørende Grunde.

Efterat *Hans Majestæt* allernaadigst havde bemyndiget Finansministeren til at foranstalte det ovennævnte Statsregnskab for Finansaaret 1910–11 bragt til almindelig Kundskab, samt approberet til Fremsættelse for Rigsdagen saavel Finanslovforslaget for Finansaaret 1912–13 som de øvrige ovennævnte Lovforslag, udtalte Hans Majestæt en Tak til Finansministeren for det store Arbejde, som havde optaget Ministeren den hele Sommer igjennem, og Hans Majestæt haabede, at Rigsdagen vilde gjøre Gjennemførelsen af disse Love saa let som muligt, hvortil Hans Majestæt knyttede Sit varmeste Ønske om, at hele denne Ordning maatte blive til Lykke for Landet. . . .

Møde i statsrådet 19. november 1911.

Under Kongens Forsæde. Samtlige Medlemmer til stede. . .

Udenrigsministeren [Grev Ahlefeldt-Laurvig] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Forslag til Rigsdagsbeslutning i

Anledning af en mellem Danmark og Frankrig den 9. August 1911 afsluttet Konvention om tvungen Voldgift.

I Foraaret, bemærkede Ministeren, udløb Gyldighedsfristen af Danmarks Voldgiftstraktater med Storbritannien og Frankrig. England vilde kun gaa ind paa at forny Traktaten uforandret. Derimod indvilgede Frankrig efter længere Forhandlinger i at forlade sit hidtil overfor alle andre Magter indtagne Standpunkt og afslutte en Traktat af en hel ny Type, hvor den obligatoriske Voldgift paa en Mængde Punkter er slaaet fast, og hvor i det Hele forskellige betydningfulde Ændringer i liberal Retning ere blevne tagne til Følge. Det er en stor Imødekommenhed, som den franske Regjering har vist den mindre Stat. Hovedinteressen knytter sig dels til § 2, som opregner alle Spørgsmaal, der ubetinget skal underkastes Voldgift, og hvorunder vi foruden de i den sidste Haager Konvention medtagne har faaet optaget Spørgsmaal om Anvendelse af Overenskomster vedrørende Handel og Skibsfart, dels til den meget heldige Ordning, hvorefter Voldgiftsdomstolen i Haag, hvis Parterne ikke kunne blive enige, skal bestemme baade om Tvisten falder ind under Art. 1 og 2 og affatte Voldgiftsantagelsen, saa at der ved denne Traktat ikke for nogen af Parterne vil være aabnet nogen Mulighed til fra en stor Mængde Omraader at unddrage sig Voldgift. Derimod lykkes det ikke at gennemføre den saakaldte »danske Bestemmelse« angaaende Kompetencespørgsmaalet mellem den nationale Domstol og Voldgiftsdomstolen.

Bemeldte Forslag til Rigsdagsbeslutning blev af *Hans Majestæt* approberet til Fremsættelse for Rigsdagen.

Udenrigsministeren [Grev Ahlefeldt-Laurvig] refererede dernæst en allerunderdanigst Forestilling angaaende Forslag til Lov om Forandring i Lov Nr. 123 om Diplomat og Konsulatvæsen af 27. Mai 1908.

Ved denne Lov, bemærkede Ministeren, bevilgedes der Midler til Ansættelse af en dansk Legationssecretær ved det russiske Gesandtskab i Peking, ved hvilket Danmark i lang Tid har været repræsenteret i Kina ligesom af det nederlandske i Japan. At denne Ordning langt fra var ideel, stod allerede dengang klart for Ministeriet, men man vilde gaa langsomt frem, og desuden vilde man, da det i 1908 lige efter Bokseropstanden vilde være nødvendigt at have en Gesandtskabsvagt ved et selvstændigt Gesandtskab, ikke bebyrde Statskassen

med en saa betydelig Udgift. Men i de forløbne Aar er det gjentagne Gange og med stor Styrke gjort gjældende navnlig af de to store danske Foretagender i Østasien, det Store nordiske Telegrafsel-skab og det østasiatiske Kompagni, ligesom det er anerkjendt af det russiske Gesandtskab, at denne Ordning havde betydelige Mangler. Sekretærens Virksomhed hemmes betydeligt ved, at han i Kinesernes Øjne bliver identificeret med en Stormagts Repræsentant, og den Fordel, som Danmark netop ved at være et lille neutralt Land kunde erhverve sig derovre, falder bort. Det vil ogsaa efter den Betydning, den nye Stormagt i Østen Japan har erhvervet sig, være af utvivlsom Fordel, ganske særlig for det Store Nordiske Telegrafsel-skab, at der oprettes et dansk Gesandtskab i Tokio forbundet med det i Peking. Ministeren vilde dog næppe under de nærværende finansielle Forhold have foreslaaet Ansættelse af en Minister Resident i Østasien, hvis ikke de tvende nævnte Selskaber havde underbygget deres Ønsker om en udvidet diplomatisk Repræsentant i Østasien paa en saadan Maade, at Forandringen kan foretages uden Merudgift for Statskassen.

Ved det forelagte Lovforslag foreslaas tillige at gjøre Ansættelsen af en Handelsattaché ved det Kgl. Gesandtskab i St. Petersborg, som der for 3 Aar blev bevilget Midler til ved Loven af 1908, til et fast Led i den diplomatiske Tjeneste.

Ovennævnte Lovforslag blev af *Hans Majestæt* approberet til Fremsættelse for Rigsdagen. . . .

Ministeren for Kirke- og Undervisningsvæsenet [J. Appel] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Forslag til Lov om Statens Overtagelse af Vedligeholdelsen af et Spir paa Vor Frue Kirke i København.

Paa Foranledning af en Bemærkning af *Hans Majestæt* om den lange Tid, som er hengaaet siden Direktør Carl Jacobsen fremkom med sit Tilbud, gjorde Ministeren opmærksom paa, at Konsistorium alerede i sit foreløbige mundtlige Svar til Herr Jacobsen havde fremhævet, at det var en nødvendig Forudsætning for Gavens Modtagelse, at der forud skaffedes fuld Sikkerhed for Dækning af de eventuelle fremtidige Vedligeholdelseudgifter. Og Konsistorium har ligeledes i sin Skrivelse til Ministeriet om Bemyndigelse til at modtage Gaven fremhævet en Række Enkeltheder af teknisk og økonomisk Natur, derunder særlig de fremtidige Vedligeholdelses og Restaure-

ringsudgifter, som først maatte ordnes. Ministeriet fandt det derfor nødvendigt at gjøre Planen til Gjenstand for en sagkyndig Undersøgelse, saameget mere som der fra flere Sider var fremsat Betænkeligheder ved Arbejdets Udførelse. Flertallet af det nedsatte Udvalg, som kun subsidiært har udtalt sig for Gavens Modtagelse, har blandt de Vilkaar, hvorunder Gaven eventualiter modtages, ogsaa særlig dvælet ved de fremtidige aarlige Udgifter til Vedligeholdelse og Restauration, som ikke ville blive smaa. Men naar Statskassen skal paa-tage sig disse Udgifter, er det overensstemmende med, hvad der sædvanlig iagttages ved større Restaurationsbyggeføretagender nødvendigt, at Sagen forelægges Rigsdagen, som da saaledes ogsaa faar Lejlighed til at tilkjendegive sin Mening om Planens Udførelse. Fra Herr Jacobsens Side er der ikke fremkommet noget Tilbud om Overtagelse af Vedligeholdelsesudgifterne. Kommunen er næppe villig til at paa-tage sig disse, og Kirken selv kan ikke afholde dem. Efter det saaledes bemærkede er der efter Ministerens allerunderdanigste Formening ingen Grund for Direktør Jacobsen til at være misfornøjet.

Lovforslaget blev af *Hans Majestæt* approberet til Fremsættelse for Rigsdagen. . . .

Møde i statsrådet 19. december 1911

Under Kongens Forsæde. Samtlige Medlemmer til stede.

Det tilførtes Protokollen, at der under 20 f.M. er gennem Konseilspræsidiets udfærdiget en allerhøjeste Kundgjørelse, ifølge hvilken Hans Majestæt i Anledning af en forestaaende Reise til Udlandet har overdraget Regjeringens Førelse under Allerhøjstsammes Fraværelse til Hans Kongelige Højhed Kronprinsen, og ligeledes under 13. December en allerhøjeste Kundgjørelse, ifølge hvilken Hans Majestæt efter at være vendt tilbage fra Allerhøjstsammes Reise til Udlandet Selv atter har overtaget Regjeringens Førelse. . . .

Møde i statsrådet 20. januar 1912

Under Kongens Forsæde. Indenrigsministeren fraværende. . . .

Finansministeren [Neergaard] refererede en allerunderdanigst Forestilling om Forslag til Lov angaaende Meddelelse af Koncession paa

Udnyttelse gennem Tørlægning og Uddybning af et Areal indenfor den dansk-vestindiske Ø St. Thomas Havn.

Ministeren bemærkede, at det ikke med Rette kan siges, at Staten, efterat det i 1902 var afgjort, at de dansk-vestindiske Besiddelser forbleve i dansk Besiddelse, intet har gjort for at forberede en bedre Fremtid for disse Øer. St. Thomas Havn blev i 1906 en selvstyrende Havn, – store Uddybningsarbejder ere i Gang med det Formaal at skaffe i store Dele af Havnen en Dybde paa 30 Fod, – en Række Opmaalingsarbejder ere foretagne som Grundlag for gode nye Sø-kort, og der er paa Finanslovforslaget for 1912–13 foreslaaet Bevilling til en bedre Belysning af Farvandet, men alle disse og flere lignende Foranstaltninger ere ikke tilstrækkelige, for at St. Thomas Havn skal kunde faa den virkelige Betydning i Verdenshandelen som en fuldtud moderne Havn, naar Panamakanalens Aabning i 1914 giver den forøgede Livsbetingelser ved dens Beliggenhed paa Hovedrouten fra Europa til Panamakanalens Munding. Men et Havneanlæg som det paatænkte vil koste c. 20 Mill., en Sum, som langt overstiger baade St. Thomas Havns egne Kræfter og, som Forholdene for Tiden ere, ogsaa den danske Stats, idet det ikke vil kunne forsvares at forøge det forestaaende Laan med et saa stort Beløb. Det private Initiativ maatte derfor kaldes frem, og det maatte være et dansk Selskab, som skulde overtage det Hverv at gjøre St. Thomas Havn til en første Klasses Havn, som kan tage den store Opgave op, som venter den. Der er nu traadt sammen en Kreds af dygtige, fremadskuende Mænd, som allerede har taget virksom Del i Arbejdet for Øernes Opkomst, og disse har dannet et Konsortium, der søger Koncession som den her foreliggende paa Udnyttelse gennem Tørlægning og Uddybning af et Areal indenfor St. Thomas Havn. Af stor Betydning for Sagen er det, at Mænd som det østasiatiske Kompagnis Direktør og det forenede Dampskibsselskabs Direktør ere Medlemmer af Konsortiet. De havde alle helst set, at Staten eller St. Thomas Havn optog denne Opgave, men det lader sig, som ovenfor bemærket, ikke gjøre, og efter Ministerens Mening turde der ikke være nogen Grund til at beklage, at Sagen kommer i Forretningsmænds Hænder.

Ministeren gennemgik derefter alle Koncessionens Enkeltheder og dvælede særlig ved Anlægget af en første Klasses Dok, som skal kunne tage Skibe af indtil 15.000 Tons Drægtighed. I Forbindelse

hermed udtalte Ministeren, at han var glad over, at han i Sommer havde afbrudt Forhandlingerne med det engelske Selskab, som indtil 1918 har en Flydedok i St. Thomas Havn, der kan tage Skibe til 2500 Tons, og som ønskede sin Koncession forlænget til 1931 mod et Bidrag til Havnens Uddybning; var man gaaet ind derpaa, vilde det have været en væsentlig Hindring for det, som nu paatænkes.

Ministeren omtalte derefter Tillæget til Koncessionen, hvorefter hele St. Thomas og St. Jan gjøres til eet stort Frihavnsterritorium, og oplyste, hvorledes Tabet af Toldafgifterne, som ere af ret væsentlig Betydning for at sikkre Balancen paa Øernes Budget, i de første 10 Aar overvejende skal dækkes af Koncessionshaverne ved Afgivelsen af $\frac{1}{3}$ af Bolværkspengene suppleret af Konsortiet op til 100.000 fr. aarlig.

Det er Ministerens Tro, at dette Lovforslag, som er oversendt til Vest-Indien til Betænkning af St. Thomas og St. Jan Kolonialraad og Havneraad, vil blive modtaget med Glæde saavel af disse Raad som af Befolkningen, som deri vil se en mægtig hjælpende Haand til Udvikling af Øernes i saa lang Tid slumrende Rigdomskilder.

Sluttelig udbad Ministeren sig Hans Majestæts Bemyndigelse til i Folkethinget at maatte nævne, at H.K.H. Prins Valdemar har tiltraadt Konsortiet som dets Ærespræsident, hvorved Foretagendets nationale Charakter paa den smukkeste Maade har faaet et endnu tydeligere Præg.

Hans Majestæt gav Finansministeren den begjærte Bemyndigelse og approberede Lovforslaget til Fremsættelse for Rigsdagen. ...

Møde i statsrådet 1. april 1912.

Under Kongens Forsæde. Samtlige Medlemmer til stede.

Ved Indtrædelsen i Statsraadssalen takkede *Hans Majestæt* hver Minister for den udviste Deltagelse under Hans Majestæts Sygdom, og *Konseilspræsidenten* [Berntsen] udtalte derpaa, at Ministeriet følte Trang til at bevidne Hans Majestæt dets inderlige Glæde over Hans Majestæts Helbredelse og knyttede dertil Haabet om, at Hans Majestæt endnu i mange Aar til Lykke for Land og Folk maatte staa ved Statens Ror, hvorefter han sluttede med et »Gud bevare Kongen«. Da Hans Majestæt ogsaa havde takket for disse venlige

Ord, indbød Allerhøjstsamme Ministrene til at indtage deres Pladser. . . .

Møde i statsrådet 10. maj 1912.

Under Kronprinsens Forsæde. Udenrigsministeren fraværende.

Det tilførtes Protokollen, at der under 11. April d.A. er gennem Konseilspræsidiets udfærdiget en allerhøjeste Kundgjørelse ifølge hvilken Hans Majestæt Kongen i Anledning af en forestaaende Reise til Udlandet har overdraget Regjeringens Førelse under Allerhøjstsammes Fraværelse til H..K.H Kronprinsen. . . .

Møde i statsrådet 15. maj 1912.

Under Hans Majestæt Kong Christian X's Forsæde. Udenrigsministeren fraværende.

Konseilspræsidenten [Berntsen] udtalte allerunderdanigst, i hele Ministeriets Navn den inderligste og dybeste Deltagelse i den store Sorg, som uventet har rammet Kongehuset ved Kong Frederik VIII's pludselige Død, en Sorg, hvori hele det danske Folk tager den hjerteligste Del. Vi saa med den største Tillid op til Kong Frederik VIII som en Konge, der altid med fuld Forstaaelse lyttede til vore Raad. I den dybeste Underdanighed hilse vi Deres Majestæt i fuld Fortrøstning til, at Deres Majestæt vil blive Danmark en god og retsindig Konge, der i samme Spor som den afdøde Konge vil arbejde til Landets Vel, Lykke og Fremgang. Gud bevare Kongen!

Konseilspræsidenten nedlagde derpaa det ham og de tilstedeværende Ministre samt Udenrigsministeren betroede Hverv i Hans Majestæts Haand.

Hans Majestæt takkede for de Ord, som Konseilspræsidenten havde rettet til Allerhøjstsamme. »Slaget«, sagde Kongen, »rammer Mig og Mine paa det dybeste, men Tabet af den elskede Konge har været særligt knusende for min høje Moder, som allerede har baaret saamange tunge Tilskikkelser. Til Ministrene satte Kongen stor Tillid, og for Dem, Konseilspræsident, nærrede Han særligt Ven-skab. Den samme Tillid skal de Herrer møde hos mig, og jeg haaber, at de ligesaa ærligt og trofast ville staa ved min Side. Jeg har søgt at dygtiggjøre mig til den ansvarsfulde Stilling, som engang ventede

Mig, men Jeg havde haabet paa længere Tids Forberedelse til at naa Maalet. Saa sandt hjælpe Mig Gud vil alle mine Bestræbelser gaa ud paa at skabe Held og Lykke og Fremgang for vort Fædreland.«

Konseilspræsidenten [Klaus Berntsen] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Udstedelse af et Aabent Brev, hvorved Kong Christian den Tiendes Tronbestigelse kundgøres, og en allerunderdanigst Forestilling om Fremsendelse af et allerhøjeste Budskab til Rigsdagen samt som Forsvarsminister en allerunderdanigst Forestilling angaaende et allernaadigst Reskript til Forsvarsministeren, hvorigjennem Hans Majestæt sender Krigsmagten til Lands og til Vands Sin Kongelige Hilsen.

Efterat *Hans Majestæt* havde bifaldet Indholdet af disse 3 Aktstykker, som oplæstes af Konseilspræsidenten, bleve de forsynede med allerhøjeste Underskrift.

Konseilspræsidenten [Klaus Berntsen] refererede desuden en allerunderdanigst Forestilling om det Kongelige Navnetræk.

Hans Majestæt bifaldt, at det Kongelige Navnetræk i alle Tilfælde, hvor der er Brug for samme, udføres efter den i Forestillingen angivne Tegning, hvorom Konseilspræsidenten bemyndiges til at udstede en Bekjendtgjørelse.

Ministeren for Kirke- og Undervisningsvæsenet [Appel] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Ringning med Kirkeklokkerne i Anledning af Hans Majestæt Kong Frederik den Ottendes dødelige Afgang.

Efterat Ministeren havde foredraget den paatænkte Bekjendtgjørelses Indhold, bemyndigede *Hans Majestæt* Ministeren til at lade en saadan Bekjendtgjørelse udgaa.

Samme Minister [Appel] refererede en allerunderdanigst Forestilling om Ændring i den anordnede Kirkebøn for Kongen og det Kongelige Hus.

Hans Majestæt nærede nogen Betænkelighed ved, at Kronprinsen særlig fremdrages i Kirkebønnen i saa ung en Alder, men fastholdt ikke denne Opfattelse efter Ministerens Udtalelse og bemyndigede Ministeren til at tilstille Biskopperne et Circulære i Overensstemmelse med Indstillingen.

Justitsministeren [J. Bülow] refererede en allerunderdanigst Forestilling om Ophør af offentlige Forlystelser i Anledning af Hans Majestæt Kong Frederik den Ottendes Død.

Hans Majestæt bifaldt, at alle offentlige Forlystelser ophøre i Dagene Onsdag den 15de, Torsdag den 16de og Fredag den 17de, samt paa Bisættelsesdagen, samt bemyndigede Ministeren til at udstede en Bekjendtgjørelse i Overensstemmelse hermed.

Justitsministeren [J. Bülow] refererede dernæst en allerunderdanigst Forestilling angaaende Landesorg i Anledning af Hans Majestæt Kong Frederik VIII's Død.

Hans Majestæt fandt, at Sorg over en Afdød er en Følelsessag, og at det derfor bør overlades til enhver selv at bestemme, om han vil sørge eller ikke. Naar Sorgen ikke er frivillig, betyder den intet. »Hans Majestæt vidste, at Han handlede i Sin Faders Aand«, naar Hans Majestæt ikke bifaldt, at der udstedtes nogen Opfordring til alle om at bære Sørge dragt.

Justitsministeren [J. Bülow] tog derefter Indstillingen tilbage.
Hans Majestæt Kongen hævdede derpaa Statsraadmødet.

REGISTRE

NAVNEREGISTER

- Agerskov, Andreas Jul. Hass, kst. udskrivningschef, 47, 62.
 Agerskov, Cathinka E. J., f. Prahll, enke efter udskrivningschef A. J. H. Agerskov, 47, 62.
 Agersøsund, 175.
 Ahlefeldt-Laurvig, C. W. (1860—1923) greve, udenrigsminister, 597 f., 603, 615, 623, 631 f., 650.
 Ahnfeldt, I. H. (1851—1905), fuldmægtig i indenrigsministeriet, senere stiftamtmand, 361.
 Alaska, 530.
 Alberti, C. C. (1814—90), folketingsmand, 204, 322 f.
 Alberti, P. A. (1851—1932), højesterets-sagfører, justitsminister, 519, 521, 548, 557 f., 579, 593, 633.
 Alexander (1857—93), fyrste af Bulgarien, 339.
 Aleksander III (1845—94), russisk kejser, 338 f.
 Alexandra (1844—1925), engelsk dronning, 254.
 Alexandrine (1879—1952), prinsesse af Meklenburg-Schwerin, gift med Chr. X, 453.
 Alfons XII (1857—85), spansk konge, 177.
 Allingåbro, 90.
 Amager, 602.
 Amalienborg, 12 f., 21, 23, 25 f., 28, 31, 41, 43, 46 f., 49, 54, 57, 60, 63, 68 f., 72, 76, 79, 82, 84, 87, 89, 91, 93, 96, 99 ff., 103, 105 f., 109 f., 116, 118, 120, 122, 127 f., 134, 141, 147 f., 158, 160, 167 ff., 171, 174 f., 177, 179, 181, 183, 185 f., 188, 190, 572.
 Amskov, Karl B. P., arrestant, 576.
 Andersen, lærer, Nakskov, 144 f., 147.
 Andersen, Hans, tugthusfange, 69.
 Andersen, H. N. (1852—1937), direktør for Ø. K., 648.
 Andersen, Niels H. M., arrestant, 576.
 Andersen, Peder Pedersen, arbejdsmand, 109.
 Andersen, Theodor M., tugthusfange, 69.
 Andreassen, Peder, tugthusfange, 69.
 Andrew, Thomas, St. Croix, forbedringshusfange, 183 f.
 Appel, Jacob (1866—1931), højskoleforstander, kultusminister, 631 f., 637.
 Archer, John, St. Croix, forbedringshusfange, 77.
 Arensborg, hovedgården (Randers amt), 173.
 Arenstorff, Fred. (død 1910), godsejer, Overgård, 173.
 Arsenaløen (København), 533.
 Assens, 136.
 Assi el. Auchhee, St. Croix, tugthusfange, 102.
 Augustenborg, familien, 278 ff.
 Auney, Carl Marie greve d', fransk minister i København, 407.
 Auning (Randers amt), 90.
 Backe, Niels Jul., inspektør ved Horsens straffeanstalt, 398.
 Bahnson, J. J. (1827—1909), krigsminister, 193, 306, 368, 421, 426.

- Bardenfleth, Vilh. (1850—1933), stiftamtmand, politiker, 425, 427, 461 f., 482 f.
- Barenholdt, Fred. Chr., tugthusfange, 183.
- Bassot, Francis, St. Thomas, forbedringshusfange, 55.
- Baumbach, Vilhelmine M., tugthusfange, 69.
- Beaucaire, C. P. M. greve Horric de, fransk minister i København, 611.
- Becher, H. N. (1826—1901), herredsfoged, 332.
- Beck-Friis, L. G. (1834—1904), svensk minister i København, 88, 243.
- Belgien, 395, 444.
- Berg, C. (1829—91), politiker, 145, 592.
- Berg, Maren, f. Bertelsen (1836—1906), gift med politikeren C. Berg, 592.
- Berg, S., (1868—1921), redaktør, politiker, 557 f., 586, 592 f., 597.
- Berlin, 257 ff., 402, 431, 584, 591.
- Bermudas, 88.
- Berntsen, Klaus (1844—1927), politiker, skolemand, 597 f., 615 f., 624, 631, 650.
- Bille, Fr. Ernst (1832—1918), dansk ministerresident i Washington, senere dansk minister i Stockholm, 14, 242 f.
- Birn, Johan Carl Ferdinand, arrestant, 576.
- Bismarck, Otto v. (1815—98), tysk rigskansler, 256 f., 402, 444.
- Bjerre, J. J. K. (1847—1901), provst, politiker, 499 ff., 506, 514, 520.
- Bjørnson, Bjørnstjerne (1832—1910), norsk digter, 567.
- Björnstierna, Oscar M. F. (1819—1905), svensk udenrigsminister, 243.
- Blegdamsfælled (København), 345.
- Blegdamsvej (København), 344.
- Blehr, Otto (1847—1927), norsk politiker, 566.
- Bloch, Theodora, arrestant, 576.
- Bodkin el. Boorhog, Mathew, forbedringshusfange, 525.
- Bognæs, godset (Københavns amt), 40.
- Bojsen, Frede (1841—1926), politiker, højskolemand, 205.
- Booker, Marian, gift med kontorist Nielsen, St. Thomas, 143.
- Borch, Andreas Th. Hee, prokurator, Odense, 132.
- Borch, Martin (1852—1937), arkitekt, 440.
- Borch, Niels G., hospitalsforstander, Vejle, 119 f.
- Botanisk have (København), 316.
- Brahe, Preben F. B. (død 1882), baron, Egeskov, 132.
- Brakle, S. W., sekretær, St. Thomas, 98.
- Brammer, G. P. (1801—84), biskop, Århus, 196.
- Bramminge, 335.
- Bramsen, Ludv. (1847—1914), indenrigsminister, 461, 483, 499 f., 502, 504, 520.
- Brandes, Edv. (1847—1931), forfatter, politiker, 623 f., 632.
- Breining sogn (Ringkøbing amt), 65.
- Brincken, Franz E., friherre v. d., tysk minister i København, 402.
- Brix, Harald (1841—81), socialistfører, 88, 182.
- Brockenhuus-Schack, Knud L. A. (1823—92), greve, 45.
- Brolin, Anders P., Hjuleberg, 60.
- Brolin, Kirstine Amalie, f. Bärnholt, Trørød, 60.
- Brun, Charles (1866—1919), stiftamtmand, politiker, 597 f., 616.
- Brun, Constantin (1860—1945), dansk minister i Washington, 489, 511, 529, 531, 536.
- Bruxelles, 581.
- Bulgarien, 338 f., 358.
- Bülow, B. E. (1815—79), tysk statssekretær, 257 f.
- Bülow, Frits T. (1872—1955), jurist, politiker, 631 f., 637.
- Bølling-Nørre herreder (Ringkøbing amt), 65, 78.

- Carl (1872—1957), dansk prins, senere norsk konge (Håkon VII), 441, 562—71.
- Carr, Clark E., amerikansk minister i København, 400.
- Carstensen, William (1828—1909), kommandør, kongevalgt landstingsmand, 390 f.
- Castellanoz, Don Lorenzo de, spansk minister i København, 292 f.
- Christensdatter, Bodil, straffefange, 22.
- Christensen, Ane Kirstine, tugthusfange, 182.
- Christensen, Christen, Overgaard, tugthusfange, 122.
- Christensen, Daniel, arrestant, 576.
- Christensen, J. C. (1856—1930), politiker, 519, 521, 557 f., 590, 594, 597, 615 f., 618 f.
- Christensen, J. M., husmand, Viksø, 15.
- Christensen, Jens, tugthusfange, 69.
- Christensen, Maren Kirstine, tugthusfange, 122.
- Christensen el. Christiansdatter, Mette Kirstine, Skørping, 45.
- Christensen, Poul (1854—1935), husmand, politiker, 623 f., 632.
- Christensen, Rasmus Chr., tugthusfange, 122.
- Christensen, Søren (Oustrup), tugthusfange, 85.
- Christian IV (1577—1648), dansk konge, 533.
- Christian VI (1699—1746), dansk konge, 346.
- Christian IX (1818—1906), dansk konge, 11, 23, 25 f., 28, 31, 41, 43, 46 f., 49, 54, 57, 60, 63, 68 f., 72, 76, 79, 82, 84, 87, 91, 93, 96, 99 ff., 103, 105 f., 109 f., 116, 118, 120, 122, 127 f., 134, 141, 144, 148, 158, 160, 167 ff., 171, 174 f., 177, 179, 181, 183, 185 f., 188, 190, 194 ff., 198, 200, 204 ff., 209, 215—20, 222, 224, 227, 230 ff., 36 f., 241 f., 248, 250, 252 ff., 261—64, 269 f., 272—78, 280 f., 285, 288 f., 291, 294 ff., 298, 301, 305 ff., 309 f., 312, 314 f., 318, 321, 324, 326, 328 f., 332, 336 f., 341—45, 348—51, 354, 356 f., 359—62, 364 f., 367 ff., 371 ff., 376, 380 ff., 384 ff., 388, 390, 392 ff., 397 f., 401 f., 404 f., 412, 415, 417, 419 f., 422, 425—30, 433 f., 436 f., 439, 441 f., 444 f., 448, 450 f., 454, 456, 461—64, 467 f., 470—73, 475—79, 481—86, 488 f., 493 ff., 499, 501 f., 504 ff., 508 f., 511, 513 f., 519, 521 ff., 525, 527, 529, 532 f., 535, 537, 541, 543 f., 546 ff., 551, 553 f., 557, 559—62, 571—75, 577, 600.
- Christian X (1870—1947), dansk konge, 441, 452 f., 462, 501—05, 509, 511, 521 ff., 527, 529, 532 f., 535, 538—41, 543, 546 f., 551, 571 f., 578 f., 582, 585 ff, 593 f., 600, 607, 610, 623 f., 628, 631 f., 634, 637, 641, 647, 650.
- Christian August (1798—1869), hertug af Slesvig-Holsten-Sønderborg-Augustenburg, 279.
- Christiansborg slot, 306 f., 340 f., 346 ff., 440.
- Christiansen, Niels, tugthusfange, 23.
- Christianshavn, 40, 395, 601.
- Christianshavn Fælled, 345.
- Christmas, Walter (1861—1924), forfatter, 487.
- Cold, C. M. T. (1863—1934), guvernør i Vestindien, senere direktør i D.F.D.S., 579, 648.
- Cour, C. la (1841—1906), forstander, kaptajn, 434.
- Crone, V. (1813—87), politidirektør, 15—18.
- Cuba, 407, 435.
- Dagmar (1847—1928), russisk kejserinde, 254.
- Dahl, Allan A. H., ritmester, 67.
- Dalgas, Enrico Mylius (1828—94), oberstløjtnant, 420.
- Dalgas, Maria Magdalene, f. Købke (1832

- 1916), enke efter oberstløjtnant E. M. Dalgas, 420.
- d'Andrade, Robert Andreas, arrestant, 441.
- d'Anduago, spansk udsending i Stockholm, 159.
- Danmark, 13 f., 30, 42, 52, 58, 73 f., 76, 129, 200, 218, 238 ff., 242 ff., 254, 256 ff., 260, 292 f., 301, 313, 359, 361 ff., 402, 407 f., 430 f., 434, 444, 465 f., 478, 490, 504, 508, 529, 531, 533 f., 536, 548 f., 551, 553, 560 f., 564, 577, 581, 584, 590 f., 606, 609, 618, 625, 633, 639 f., 646.
- Danneskiold-Samsøe, Chr. Conrad Sophus, greve, amtmand (1774—1823), 22.
- Danneskiold-Samsøe, Fr. (1703—70), statsminister, søofficer, 533.
- David, ingeniør, 43.
- Deutzer, J. H. (1845—1918), professor, politiker, 361, 519 f., 557 f.
- Dragsholm birk (Holbæk amt), 66.
- Dreyer, J. C. F. (1814—98), krigs- og marineminister, 193, 231, 253.
- Drogden (Øresund), 74 f.
- Edward VII (1841—1910), eng. konge, 540.
- Egelund, Peder Madsen, gårdejer, 91.
- Egaae, Søren Nielsen, tugthusfange, 69.
- England, 13 f., 257, 270 f., 313 f., 369, 395, 402, 433, 530, 540, 551, 643, 645, 649.
- Erichsen, H. G. (1828—90), købmand, London, 88, 173.
- Eriksen, Erik Jensen, tugthusfange, 160.
- Ernst August (1845—1923), hertug af Cumberland, 254.
- Esbjerg, 29, 43, 402, 405, 486.
- Eskildsen, Sverkel, arrestant, 576.
- Esrom, 48, 68.
- Estrup, J. B. S. (1825—1913), konseilspræsident og finansminister, 193 f., 198, 426, 454, 509.
- Estrup, stamhuset, 80.
- Europa, 52, 161 f., 242, 245, 259, 338, 353, 358 f., 377, 379, 489, 648.
- Fakse, 171, 186, 189.
- Falster, 58, 68, 70, 77, 82, 94, 136 f., 175, 200, 602.
- Fanø, 14, 58.
- Feldthausen, Magdalene, forbedringshusfange, 43.
- Fenger, C. E. (1814—84), læge, politiker, 30.
- Filosofgangen (København), 346.
- Finsen, S. H. L. (1824—86), indenrigsminister, 81, 133, 189 f., 193, 305, 312, 314 f., 318.
- Fischer, J. C. H. (1814—85), minister for kirke- og undervisningsvæsen, 193, 195, 269.
- Flaskekroen (København), 345.
- Florida, 530.
- Fonnesbech, C. A. (1817—80), konseilspræsident samt indenrigs- og finansminister, 11 f., 21, 63, 84, 141 f., 194.
- Fontaine, George A., plantageejer, 24.
- Frankrig, 257, 270, 358, 407, 530, 589 f., 611, 643, 645.
- Fredensborg, 84.
- Fredericia, 601.
- Frederik VII (1808—63), dansk konge, 278.
- Frederik VIII (1843—1912), dansk konge, 12 f., 21 f., 60, 76, 79, 82, 89, 93, 96, 99 f., 109 f., 134, 141, 147, 160, 167 f., 198 f., 206, 209, 216 f., 231, 247, 263, 269, 277, 279 ff., 285, 289, 291, 298, 305 f., 314, 318, 324, 328, 336 f., 341, 349 ff., 354, 356, 360 f., 367 ff., 372, 381, 385, 388, 394, 396, 398, 405 f., 417, 421 f., 427 ff., 433 f., 437, 439, 442, 444, 448, 454, 462 f., 467, 477, 482, 486, 495, 501 ff., 508, 514, 521, 529, 532, 535, 537 f., 540 f., 543, 546, 551, 553, 559 f., 571—79, 582—87, 590, 592 ff., 597—601, 606 ff., 610, 615 f., 619, 624, 626 ff., 631 f., 634—37, 641, 647, 649—52, 631 f., 634—37, 641, 644, 647, 649—52.

- Frederik (1899—1972), kronprins, senere dansk konge (Fred. IX), 651.
- Frederik III (1831—88), tysk kejser, 358.
- Frederik Emil August (1800—65), prins af Slesvig-Holsten-Sønderborg-Augustenburg, 279.
- Frederiksberg, 401, 479.
- Frederiksborgegnen, 247.
- Frederiksen, (Langtved), J. P., tugthusfange, 22 f.
- Frederiksen, Petronelle Sophie F., tugthusfange, 183.
- Frederiksholm (København), 345.
- Frederiksværk, 478.
- Fridriksson, Hans M. E., straffefange, 393.
- Frihavnen (København), 406.
- Friis, Fr. (1836—1917), landmand, politiker, 499 f., 509, 520.
- Fuglede, Matthias, købmand, Vordingborg, 114.
- Fuglede, Vilhelmine C. M., f. Petersen, gift med købmand M. Fuglede, Vordingborg, 114.
- Funck, Augusta, f. Matzat, 576.
- Fyn, 58, 82, 143 f., 246, 297, 602.
- Fyns stift, 25.
- Færch, Niels P. P., tugthusfange, 122.
- Færøerne, 46, 60, 66 f., 94, 113, 130, 135, 142, 148, 180, 540, 586.
- Gad, Louise M., f. Bisted, gift m. pastor Rud R. Gad, 195.
- Gad, Rud R., sognepræst, 195 f.
- Gammel Estrup, hovedgården (Randers amt), 80.
- Garde, Chr. Fred., justitsråd, 188 f.
- Garde, J. A. (1823—93), guvernør, 14.
- Gedalia, G. A. (1816—92), baron, 43.
- Gedser, 486.
- Gedser Rev, 237—40.
- Geleff, P. J. (1842—1928), socialistfører, 88, 182.
- Gerhard el. Gerhard Hansen, Hans, tugthusfange, 93.
- Giesegård, stamhuset, 44 f.
- Glyngøre, 186.
- Godthåb (Grønland), 494.
- Goldschmidt, Vilh., silke- og klædehandler, Chicago, 166.
- Gomez, Fr. I. C., kaptajn, 176.
- Goos, A. H. F. C. (1835—1917), minister f. kirke- og undervisningsvæsen, 193, 404, 426, 499 f., 505, 520.
- Gordon, John M., straffefange, 579.
- Gortchakow, Alexander M. (1798—1883), russisk statsmand, 257.
- Grammen, Fred., straffefange, 579.
- Grenå, 90, 136.
- Grønfeldt, Peter Jensen, tugthusfange, 93.
- Grønholt sogn (Frederiksborg amt), 62.
- Grønland, 130 f., 331, 493 f.
- Guldborgsund, 137.
- Gullbringa syssel (Island), 169.
- Göteborg, 639.
- Gøttsche, Carl Viggo, sognepræst, Fredericia, 332.
- Haag, 625, 645.
- Haffner, W. (1810—87), krigs- og marineminister, 11, 23, 26, 54, 193, 195f., 216, 231.
- Hafstein, H. T. (1861—1922), byfoged, minister f. Island, 519, 548, 551, 554, 557, 559, 562, 571, 574 ff., 585, 590, 597, 599 f., 606, 631.
- Hage, A. (1843—1922), godsejer, politiker, 461 f., 482, 500.
- Hage, C. F. (1848—1930), grosserer, politiker, 444, 519, 521, 535, 537, 558.
- Hall, C. C. (1812—88), minister f. kirke- og undervisningsvæsen, 28, 87, 90.
- Hallund (Hjørring amt), 89.
- Hamborg, 396, 401.
- Hans Lønnes Pold (Ringkøbing amt), 78.
- Hansen, Georg, tugthusfange, 93.

- Hansen, Hakon B. (1846—1916), norsk generalstabschef, 566.
- Hansen, Hans (1819—99), folketingsmand, 204.
- Hansen, I. A. (1806—77), politiker, 144 f.
- Hansen Johan F. C. (1861—1943), grosserer, politiker, 597 f., 615 f., 624.
- Hansen, Jørgen (1802—89), biskop, 178.
- Hansen, Lorentze C., tugthusfange, 182.
- Hansen, Niels, tugthusfange, 12.
- Hansen, Octavius Th. (1838—1903), højesteretsagfører, København, 132.
- Hansen, Ole (1855—1928), gårdejer, politiker, 519, 521, 533 ff., 540, 557, 593.
- Hansen, Peiter, husmand, 109.
- Hansen, Theophilus (1813—91), arkitekt, 307, 340.
- Hardenberg (Krenkerup, Maribo amt), 115.
- Harrested, godset (Sorø amt), 40 f.
- Haubølle, C. H., tugthusfange, 23.
- Havsteen, Jørgen P. (1812—75), amtmand, Island, 81.
- Hay, John, amerikansk statssekretær, 489, 511, 551.
- Headly, Thomas W., straffefange, 579.
- Hedemann, C. E., oberst, guvernør i Vestindien, 433, 435.
- Hegermann-Lindencrone, J. H. (1838—1918), dansk diplomat, 407, 583.
- Helgastadsfjeld (Island), 189.
- Helgoland, 13 f., 530.
- Hellerup, 375.
- Hellum-Hindsted herred (Aalborg amt), 45.
- Helsingborg, 396.
- Helsingør, 20, 90, 123, 130, 375, 396, 419.
- Henningsen, Ane Margrethe, tugthusfange, 22.
- Herholdt, J. D. (1818—1902), arkitekt, 440.
- Herlufsholm, 220 f.
- Herning, 159.
- Hess, Caroline Amalie, forbedringshusfange, 175.
- Heydebrand und der Lasa, H. T. (1861—1924), tysk minister i København, 240, 257, 278, 280.
- Hillerød, 62, 71.
- Hjerm-Ginding herreder (Ringkøbing amt), 65.
- Hjortekær (Jægersborg), 247.
- Holbæk, 71.
- Holck-Hardenberg-Reventlow, Carl L. A. R., (død 1885), greve, 144.
- Holck-Winterfeldt, Gustav, (død 1887), greve, 22.
- Holland, 548, 645.
- Holstebro, 43, 166.
- Holstein-Holsteinborg, L. H. C. H. (1815—92), lensgreve, konseilspræsident, 11 f., 26, 84, 89, 134.
- Holstein-Ledreborg, Ludv. (1839—1912), lensgreve, politiker, 615 f., 618 f., 623.
- Holsten, 384, 580.
- Horns Rev, 240.
- Hougaard, Jørgen S., tugthusfange, 474 f.
- Hvidding (Ribe amt), 434.
- Høgsgbro, Sv. (1855—1910), højesteretsagfører, politiker, 557 ff., 578 f., 593, 597 f., 615 f., 624.
- Høit, Rasmus Christensen, tugthusfange, 122.
- Hørring, H. (1842—1909), politiker, 411 f., 425 ff., 434, 436, 461 f., 483, 499.
- Hørsholm, 294.
- Hørup, Viggo (1841—1902), red., politiker, 519, 521 ff., 525, 527, 529, 532 f., 535.
- Ingeborg (f. 1878), dansk prinsesse, gift med prins Carl af Sverige-Norge, 522.
- Ingerslev, H. P. (1831—96), indenrigsminister, 193, 318, 349, 411 f., 421, 425 ff., 434, 436 f., 440.
- Isefjord, 602.
- Island, 14 f., 56 f., 60, 62, 77 f., 80 f., 83, 100 f., 108, 114, 117, 126, 129 f., 133 ff., 142, 148, 168 f., 178, 180, 183 f., 189 f.,

- 216, 294, 373, 428, 456 f., 483 f., 527 ff., 539 ff., 546, 551, 575 f., 586, 600 f., 606, 608—11, 635 f., 638—41.
- Istedgade (København), 345.
- Italien, 257.
- Iversen (Bager), Niels, tugthusfange, 78.
- Jacob, John, St. Jan, arrestant, 111.
- Jacob, Louisa, f. Benjamin, St. Jan, arrestantinde, 111.
- Jacobs, John, straffefange, 579.
- Jacobsdatter, Karen, gift med Jens Græs, tugthusfange, 103.
- Jacobsen, Carl (1842—1914), bryggeridirektør, 646 f.
- Jacobsen, J. R. (1818—73), gårdejer, kongevalgt medlem af landstinget, 104.
- James, John, Kingshill, tugthusfange, 99.
- Japan, 149—57, 548, 553, 645 f.
- Jensdatter, Christiane, tugthusfange, 136.
- Jensen, Albert (1847—1913), arkitekt, 440.
- Jensen, Albert Chr., menig, 135.
- Jensen, Anton Chr., straffefange, 393.
- Jensen, Chr., menig, 116.
- Jensen, Chr., arrestant, 576.
- Jensen, Gottlieb Fred., arrestant, 576.
- Jensen, Henning (1838—1929), sognepræst, forfatter, 314 f.
- Jensen, Inger Marie, arrestant, 576.
- Jensen, J. J. (1860—1933), landmand, politiker, 623 f., 626.
- Jensen, Jac. Peter, tugthusfange, 69.
- Jensen, Jens Marius, menig, 31.
- Jensen, Mads, straffefange, 393.
- Jensen, Maren Kirstine, tugthusfange, 122.
- Jensen, Niels, tugthusfange, 69.
- Jensen, Niels Chr., straffefange, 393.
- Jensen, Peder, tugthusfange, 22.
- Jensen, Peder Chr., tugthusfange, 183.
- Jensen, Rasmine J. A., arrestant, 576.
- Jensen, Søren Chr., murersvend, 45.
- Jensen-Sønderup, J. (1862—1949), politiker, 557, 593, 597 f., 616, 631 f., 647.
- Jeppesen, Hans Kristian, arrestant, 576.
- Jepsen, Ane Mette, tugthusfange, 183.
- Jessen, Jens (1854—1906), redaktør, Flensborg, 577.
- Jochumsen, Christen Ole, tugthusfange, 331—34.
- Johansen, Axel V., arrestant, 576.
- Johansen, Chresten, tugthusfange, 183.
- Johansen, Hans Jacob, tugthusfange, 183.
- Johansen, N. C., tugthusfange, 23.
- Johansen, Poul, tugthusfange, 23.
- Jonquières, H. A. A. de Dompierre, (1816—79), general, landstingsmand, 104.
- Jonsson, Bjarni, fra Vogl (1863—1926), islandsk handelskonsulent, 639 f.,
- Jonsson, Bjørn (1846—1912), islandsk minister, 597, 606, 608, 610, 615, 623, 631, 636 f.
- Jonsson, Kr. (1852—1926), justitiarius, minister for Island, 631, 637.
- Juel, Chr., gårdejer, Volsted, 85.
- Juel, Chr. (1828—1914), folketingsmand, 310.
- Julianehåb (Grønland), 494.
- Juul af Ryssensteen, C. F. O. (1838—1907) lensbaron, politiker, 499 f., 511, 520.
- Jylland, 14, 43, 58, 82, 131, 246, 434, 466, 476, 602.
- Jægersborg Dyrehave, 247, 294 f., 375.
- Jøhnke, F. H. (1837—1908), søofficer, marineminister, 519 f., 537, 541, 558.
- Jønsson, Gudmund, tugthusfange, 122.
- Jørgensen, Johan, tugthusfange, 22.
- Jørgensen, Niels J. A., tugthusfange, 544 f.
- Jørgensen, Poul Gersdorff, tugthusfange, 69.
- Kallundborg, 71.
- Kalvebod Strand, 345.

- Karlsruhe, 279.
 Karlstad, 565, 568.
 Kastellet (København), 550, 601.
 Kaufmann, W. F. L. (1821—92), krigsminister, 193, 253, 274.
 Kiel, 430 f.
 Kimka, straffefange, 54.
 Kina, 149—57, 503 f., 548, 551, 645 f.
 Kjelstrup el. Jensen, Jens Peter, konstabel, 158.
 Kjærgaard, J. P., forbedringshusfange, 28.
 Klampenborg, 294, 375, 419.
 Klein, C. S. (1824—1900), justitsminister og minister for Island, 11, 25, 87, 141 f., 147, 194, 236.
 Knud den Hellige (død 1086), dansk konge, 534.
 Koch, C. P. A. (1816—92), skibsreder, 66.
 Koch, Johan Georg C. F. (1827—1914), byfoged, 132.
 Koefoed, J. L. R. (1832—1913), statsrådssekretær, 289, 360, 571.
 Kold, V. C., sogneprest, København, 599.
 Kolind (Randers amt), 90.
 Konow, Wollert (1845—1924), norsk statsråd, 570.
 Kopstahl, Jürgen, menig, 62.
 Korsør, 486.
 Krabbe, Christopher (1833—1913), jurist, politiker, 623 f., 626, 632.
 Krag, P. R. (1840—1929), direktør i udenrigsministeriet, 489.
 Krieger, A. F. (1817—93), justits- og finansminister, 11, 22 f., 25, 84.
 Kronborg østre birk (Frederiksborg amt), 62.
 Kvalbø sogn (Færøerne), 67.
 Kværndrup (Svendborg amt), 132.
 København, 24 ff., 50, 56, 67, 82, 90, 104, 119, 121, 129 ff., 171, 184, 188, 242 f., 271, 293 f., 296, 308, 316 f., 325, 344 f., 353 f., 357 ff., 363 f., 366, 368, 373 f., 377 f., 380, 384 f., 389, 406, 419, 447, 466, 472 f., 475, 484, 528, 577, 589, 602 ff., 639 f.
 Køge, 171, 188 f.
 Kaas, Fred. Jul. (1758—1827), statsminister, 22.
 Ladegården (København), 60.
 Lammefjorden (Holbæk amt), 71.
 Lange, Jens O. L., tugthusfange, 93.
 Larsen, Anna Charlotte, f. Kindberg, gift med tømrer C. E. Larsen, 187.
 Larsen, Carl Emil, tømrer, Frederiksberg, 187.
 Larsen, Dines, menig, 115.
 Larsen, Jens, tugthusfange, 69.
 Larsen (Vestergaard), Jørgen, straffefange, 393.
 Larsen, Lars P. G., arrestant, 576.
 Larsen, Rasmus, tugthusfange, 69.
 Larsen, Thomas C. (1854—1944), direktør, politiker, 615 f., 624, 631 f.
 Larsson, Lovisa, tugthusfange, 83.
 Lassen, Vilh. (1861—1908), red., politiker, 557 f., 571, 590 f.
 Leith (England), 640.
 Lemvig, 94, 121, 166.
 Lersøen (København), 523.
 Liebe, J. C. F. J. H. (1815—83), statssekretær, 13, 21, 23 f., 26, 28, 31, 41, 43, 46 f., 49, 54, 57, 60, 62, 68 f., 71, 76, 78, 82 ff., 87, 89, 91, 93, 96, 99, 101, 103, 105 f., 109 f., 115, 118, 120, 122, 127 f., 134, 137, 147 f., 158, 160, 167 ff., 171, 174, f., 177 f., 181, 183 f., 186, 188, 190, 289.
 Lillebælt, 296.
 Limfjorden, 49, 72.
 Lindholm, godset (Københavns amt), 40.
 Lindstrøm, Ane Christine, f. Nielsen, arrestant, 576.
 Lindstrøm, Oscar Vilh., arrestant, 576.
 Lolland, 68, 77, 82, 104, 136 f., 175, 200, 602.
 Lolland-Falsters stift, 12, 25.

- London, 538, 540.
Lotze, Ernst Gustav (1825—93), apoteker, Odense, 132.
Louis, James, straffefange, 579.
Louise (1817—98), dansk dronning, 476.
Louise (1851—1926), dansk dronning, 650.
Louise (f. 1875), dansk prinsesse, gift med prins Friedrich af Schaumburg-Lippe, 441, 462 f., 522.
Louisiana, 530.
Lund, Johan P., tugthusfange, 23.
Lund, Katrine, tugthusfange, 22.
Lunderskov, 29, 43.
Lyngby (Københavns amt), 167, 375.
Lyngby (Randers amt), 90.
Lyngbyvej (København), 344.
Lüttichau, Chr. D. (1832—1915), gods-ejer, minister, 425, 427, 461, 580.
Lytzen, Fred. E., oberstløjtnant, 94, 117.
Lytzen, Sophie Magdalene, enke efter oberstløjtnant F. E. Lytzen, 94, 117.
Læsø, 240.
Løgstør, 478.
Løvenørn, Poul Ludv. E. (1839—1922), dansk gesandt i St. Petersborg, 473.
- Madrid, 293, 407.
Madsen, Chr. Ludv., straffefange, 82, 393.
Madsen, Peder, tugthusfange, 182.
Madsen, W. H. O. (1844—1917), officer, krigsminister, 519 f., 540, 558.
Magle Mølle (Herlufsholm), 22.
Malmø, 396, 406.
Marcussen, Carl, former, 59.
Maria Christina, spansk regentinde, 407.
Maribo, 68, 102, 179.
Marselisborg hovedgård (Århus), 85.
Marstal, 479.
Matzen, Henning (1840—1910), juridisk professor, 324.
Mauravieff, greve, russisk statsmand, 473.
- Meilinger, G. M. C., intendant, 117, 122.
Meyer, kontorbud, 386.
Michelsen, Chr. (1857—1925) norsk statsmand, 563 ff., 567.
Middelboe, C. G. (1852—1920), søofficer, marineminister, 499 f., 511, 520.
Middelfart, 296 f.
Middelgrundsførtet, 366, 376—80.
Mikkelsen, Christiane, E., tugthusfange, 22.
Mohrenheim, Arthur (1824—1906), russisk minister i København, 257.
Moltke-Bregentved, F. G. J. (1825—75), lensgreve, udenrigsminister, 193 f., 198.
Monefeldt, E., fuldmægtig, Christiansted, 182.
Monrad, D. G. (1811—87), politiker, biskop, 201.
Moore, Dudley, straffefange, 579.
Morrell, kaldet Bonassie, William, straffefange, 579.
Mortensen, Bendt Niels, tugthusfange, 122.
Mortensen, Jens, tugthusfange, 69.
Mortensen, Ole, tugthusfange, 174.
Mosede (Københavns amt), 602.
Munch, P. (1870—1948), historiker, politiker, 623 f., 632.
Murmester, Peder, tugthusfange, 93.
Muus, Oscar H. V. B. (1847—1918), forretningsmand, politiker, 631 f.
Müller el. Møller, Edv. V. L., tugthusfange, 23.
Møller, Christiane, tugthusfange, 122.
Møller, E. M., prokurator, Ringkøbing, 159.
Møller, Fritz Vald., straffefange, 177.
Møller, Søren L., tugthusfange, 23.
- Nakskov, 68, 144 f., 147.
Nansen, Fritjof (1861—1930), norsk polarforsker, 567.
Neergaard, N. T. (1854—1936), politiker,

- historiker, 557, 593, 597 f., 605, 615, 618, 623, 631 f., 644.
- Nellemann, J. M. V. (1831—1906), justitsminister og minister for Island, 193, 195, 201, 210, 212, 289, 301, 386, 394, 425 ff., 438 f.
- New York, 88.
- Nielsen, kontorist, St. Thomas, 143.
- Nielsen, Anders (1862—1914), landbrugsminister, 557, 593, 597 f., 604, 615 f., 624, 631 f.
- Nielsen, Anders, tugthusfange, 122.
- Nielsen (Sjællænder), Anders, tugthusfange, 286 f.
- Nielsen, H. C. (1805—85), stiftamtmand, kongevalgt landstingsmand, 220.
- Nielsen, Hans, (flere af samme navn), tugthusfange, 69, 78.
- Nielsen, Jens, tugthusfange, 334 f., 398 f.
- Nielsen, Jens Peter, tugthusfange, 453.
- Nielsen, Karen, gift med former Carl Marcussen, 59.
- Nielsen, Karen Margrethe, Bøtø, 109.
- Nielsen, M. C. B. (1847—1930), præst, politiker, 623 f., 632.
- Nielsen, Marie, gift med J. P. Kjærgaard, 28.
- Nielsen, Morten, tugthusfange, 160.
- Nielsen, Olga Dorthea, arrestant, 576.
- Nielsen, Peder Andreas, tugthusfange, 69.
- Nielsen, Thyge, tugthusfange, 22.
- Nielsen, Ulrik, tugthusfange, 122.
- Nikolaj II (1868—1918), russisk kejser, 473.
- Nordslesvig, 161—64, 254—60, 335, 432.
- Norge, 30 f., 42, 56, 257, 293 f., 301 f, 470, 553, 562—71.
- Nutzhorn, C. L. V. R. (1828—99), amtmand, Vejle, 332.
- Nyboder (København), 533.
- Nyborg, 419.
- Nygaard, Peter Andersen, tugthusfange, 160.
- Nykøbing F., 12, 68, 132 f., 137.
- Nykøbing S., 66, 247.
- Nærum, 375.
- Næstved, 20.
- Nørrefælled (København), 15, 345, 380.
- Nørresundby, 478.
- Odense, 130, 132.
- Odsherred (Holbæk amt), 71.
- Olsen, Hans, tugthusfange, 93.
- Olsen, Lars, arrestant, 576.
- Olsen, Niels Peter, tjenestekarl, 482.
- Olsen, Peder, tugthusfange, 23.
- Orehoved, 68.
- Oringe sindssygeanstalt, 297.
- Oscar II (1829—1907), svensk konge, 73, 242—45, 563.
- Ottesen, Henrik, tugthusfange, 122.
- Oustrup, Christen A., gårdejer, Lyngbergsgård, 85.
- Overgård, hovedgården (Randers amt), 173.
- Padel, hernnhutisk missionsbiskop, 493 f.
- Panamakanalen, 648.
- Para (Sydamerika), 88, 173.
- Paris, 152 f.
- Pedersen el. Pedersdatter, Christiane, tugthusfange, 122.
- Pedersen, Kristine Marie, gift med murersvend Søren Chr. Jensen, 45.
- Pedersen, Peder, Uggeløse, tugthusfange, 69.
- Peking, 645 f.
- Percy, Hugh, plantageejer, 24.
- Petersen, L., muremester, 43.
- Philipsen, Adolph, straffefange, 386 ff.
- Pindstrup (Randers amt), 90.
- Pio, Louis (1841—94), socialistleder, 18 f., 88, 182, 212.
- Pnecop, John Edmund, straffefange, 253.
- Poulsen, Peder, tugthusfange, 69.
- Preussen, 42, 162 f., 255 f., 335, 401 f., 577, 583 f.

- Prinsens Palæ (København), 308.
Puertorico, 173, 407, 530.
- Qnaade, George (1813—89), dansk minister i Berlin, 238 ff., 255—59.
- Raben-Levetzau, Fred. C. O. (1850—1933), lensgreve, udenrigsminister, 557 f., 577, 593, 597.
- Randers, 90, 130, 136.
- Rasmussen, Anders, tugthusfange, 122.
- Rasmussen, Chr. (1815—94), gårdejer, kongevalgt medlem af landstinget, 104.
- Rasmussen, Hans, straffefange, 22.
- Rasmussen, Jens H., arrestant, 576.
- Rasmussen, Kristen, forbedringshusfange, 471 f.
- Rasmussen, Marie, Diernisse, 91.
- Rasmussen, Ole, tugthusfange, 69.
- Rasmussen, Peder, arrestant, 576.
- Ravn, N. F. (1826—1910), marine- og krigsminister, 11, 82, 141 f., 148, 167, 193 f., 253, 274, 280, 305 f., 425 ff., 461 f., 495, 500.
- Reedtz-Thott, K. T. T. O. (1839—1923), lensbaron, konseilspræsident, 193, 394, 420, 425 f., 461.
- Reitz, Ane Margrethe, datter af Johan D. Reitz, 40.
- Reitz, Johan D., tugthusfange, 40.
- Reykjavig, 12, 78, 94, 113, 117, 169, 189, 389, 528.
- Ribe, 26, 49, 72, 250, 335.
- Riesebeck, Carl, entreprenør, Berlin, 132.
- Riis, Søren Pedersen, tugthusfange, 183.
- Ringe (Svendborg amt), 419.
- Ringkøbing, 43, 65, 159, 166.
- Ringkjøbing fjord, 78.
- Rosenborg have, 308, 316.
- Rosenstand, F. V. F. (1836—1910), kabinetssekretær, 360.
- Rosenørn, E. E. (1810—94), overpræsident, København, 104.
- Rosenørn-Lehn, Otto (1821—92), lensbaron, udenrigsminister, 11, 23, 55, 116, 141 f., 161, 193 f., 198, 205, 216, 281, 318, 321, 324, 362, 392, 394.
- Roskilde, 50, 71, 82, 129.
- Rouvier, fransk bankmand, 589.
- Rump, N. R. (1834—1900), amtmand, justitsminister, 425, 439, 461 f., 483.
- Rungsted, 294.
- Rusland, 243, 257, 313 f., 338 f., 402, 473, 530, 548, 551, 553, 645 f.
- Ryder, Henry Bernhard, amerikansk konsul, 399 f.
- Ryom (Randers amt), 171.
- Ryomgård (Randers amt), 90, 186.
- Ryon, William, straffefange, 261.
- Rødby, 68.
- Rødvig, 171, 186, 189.
- Rønne, 130.
- Raasløff, Waldemar (1815—83), officer, diplomat, 151—57.
- Råsted sogn (Ringkøbing amt), 65.
- Saksjøbing, 68.
- Saltholm, 550, 602.
- Saltø, godset (Københavns amt), 40 f.
- Scavenius, Erik (1877—1962), udenrigsminister, 623 f., 631 f.
- Scavenius, J. F. (1838—1915), minister for kirke- og undervisningsvæsen, 193, 269, 288, 349, 381, 386.
- Schack, Albert, sognepræst, Bredstrup, 332.
- Scharling, H. W. (1837—1911), nationaløkonom, politiker, 499 f., 511, 513, 520.
- Scheel, Jørgen (død 1889), lensgreve, 80.
- Scheel-Plessen, Carl (1811—92), politiker, baron, 40 f.
- Schimmelmann, Ernst (1820—85), lensgreve, 27.
- Schimmelmann, Jens H., arrestant, 576.

- Schnack, J. G. F. (1839—1920), officer, krigsminister, 425, 438, 442, 461 f., 483, 494, 499 f., 502, 520.
- Schou, I. L. (1833—83), generaldirektør, 295.
- Schrøder, Henrik Vilh., tugthusfange, 183.
- Schurmann, J. C. (1812—91), seminarieførstander, 104.
- Schweiz, 444, 470.
- Sealy, kaldet Joseph, James N., straffefange, 579.
- Seedorf, Alfred T., oberstløjtnant, 571.
- Seedorf, Marie Ottoline, f. Larsen, enke efter oberstløjtnant A. T. Seedorf, 571.
- Sehested, H. (1842—1924), godsejer, politiker, 499 f., 519 f.
- Sehested, Knud (1850—1909), godsejer, landbrugsminister, 425, 439, 462.
- Selsø, stamhuset, 40.
- Sheppard, Sarah Jane, straffefange, 579.
- Siam, 407 f., 479.
- Silkeborg, 159, 478.
- Simmons, Jonas H., straffefange, 579.
- Simonsen, Fritz, tugthusfange, 40.
- Simonsen, Niels Juel (1846—1906), kgl. kammerranger, 391.
- Sjælland, 20, 25, 47, 58, 70 ff., 82, 104, 159, 171, 189, 246, 374, 380, 465 f., 476, 602, 604.
- Sjællands Odde, 71.
- Skeel, E. V. R. (1818—84), indenrigsminister, 193, 195, 216, 232, 261, 301, 305.
- Skel, Gudun J. K., straffefange, 183.
- Skive, 186.
- Skjelby, Peder Larsen, tugthusfange, 122.
- Skovlunde, Rasmus Nielsen, tugthusfange, 69.
- Slagelse, 419.
- Slesvig, 37, 39, 41, 357, 363 f., 434, 580.
- Smith, Elliot, straffefange, 143.
- Smålandshavet, 602.
- Sorø, 131, 468.
- Spanager hovedgård (Københavns amt), 45.
- Spanien, 159, 292 ff., 301—04, 330, 406 f., 472, 530, 611.
- Sparre, Chr. (1859—1940), norsk søofficer og politiker, 566.
- Sponneck, Wilh. (1815—88), greve nationalbankdirektør, 30, 56.
- St. Croix, 23, 29 ff., 58 f., 61, 79, 84, 87 f., 98, 102, 110, 117, 127—30, 132, 135, 158, 170, 172 f., 179, 181 f., 187, 250 f., 307, 361, 369, 371, 433 f., 490 f., 506, 530.
- St. Jan, 13, 24, 26, 29 ff., 55, 59, 61, 79, 92, 98, 104, 110 f., 126, 130, 135, 158, 170, 176, 181, 369, 371, 489 f., 530 f., 536, 649.
- St. Petersborg, 473, 591, 646.
- St. Thomas, 13, 24, 26, 29 ff., 55, 59, 61, 79, 88, 92, 98, 104, 110 f., 126, 130, 135, 158, 170, 173, 176, 181, 361, 369, 371, 489 f., 531, 536, 648 f.
- Stapi (Snæfellsnæs syssel, Island), 77.
- Steffens el. Stephens, C. C., tugthusfange, 23.
- Steinmann, P. F. (1812—94), krigsminister, 141, 148, 158, 194.
- Stephens, M. (1836—1917), landshøvding, Reykjavik, 484.
- Stettin, 396.
- Sthyr, H. V. (1838—1905), biskop, kulturminister, 461 f., 500.
- Stichel, Julius, entreprenør, Berlin, 132.
- Stockholmsgade (København), 316.
- Stokhusgade (København), 316.
- Storbritannien, se England.
- Storebælt, 175, 466, 550, 603.
- Storehedinge, 171, 189.
- Stralsund, 396.
- Strandmøllen, 602.
- Stridiron, J. G., førstelærer, Christiansted, 23.
- Struer, 171.
- Stuhr, Peter A. E., tugthusfange, 209, 215, 291.
- Suderø (Færøerne), 66 f.

- Suenson, Otto F. (1810—88), kongevalgt landstingsmand, 104.
Sundeved, 478.
Svane, Oluf G., arrestant, 576.
Svendborg, 132, 145.
Swenson, L. S., amerikansk minister i København, 487, 560.
Sverige, 30 f., 42, 47, 56, 58, 72—75, 242—45, 257, 293 f., 301 f., 361 f., 369, 394, 396 f., 406, 410, 434, 553, 563, 566, 568 f., 639.
Søllerød, 375.
Sølvgade (København), 316.
Sønderborg, 478.
Sørensen, Enevold (1850—1920), red., politiker, 519, 521 ff., 525, 527, 537, 557 f., 597 f., 615 f., 623 f.
- Tauber, J. H. G. (1827—92), redaktør, politiker, 201.
Testmann, P. C., postmester, Christianssted, 135.
Thielsen, Vilh., straffefange, 393.
Thomas, Edward, straffefange, 143.
Thomsen, Anders (1842—1920), formand for folketinget, 583.
Thomsen, C. A. F. (1827—96), krigsminister, 11, 54 f., 57, 82, 84, 100, 425, 427, 434, 436, 438.
Thorsen, J. P., tugthusfange, 23.
Thyra (1853—1933), dansk prinsesse, hertuginde af Cumberland, 254.
Tidsvilde, 247.
Tietgen, C. F. (1829—1901), bankdirektør, 30, 88, 173.
Thisted, 171.
Tirnova (Bulgarien), 338 f.
Tobiesen, F. C. H. E. (1829—1908), indenrigsminister, 141 f., 194.
Tokio, 548, 646.
Torp, Fred. Vilh., tugthusfange, 69.
Trier, Hermann (1845—1925), politiker, 582 f.
Trinidad, 173.
- Trustrup (Randers amt), 90.
Tscherning, Eleonore Christine, f. Lüt-zow (1817—90), enke efter A. F. Tscherning, 170.
Tuborg havn, 171, 186.
Tuxen, Chr. F. F. E. (1837—1903), officer, krigsminister, 461 f., 482 f.
Tuxen, Nicolai E. (1810—91), direktør ved Orlogsværftet, kongevalgt landstingsmand, 104, 390.
Tyrkiet, 338.
Tyskland, 13 f., 211, 213, 218, 237—40, 243, 254—60, 270, 278 f., 358, 363, 366, 395, 397, 401 f., 410, 430 f., 452, 551, 577, 590.
- Ulfborg-Hind herreder (Ringkøbing amt), 65.
USA, 152, 154 f., 400, 407, 472, 487—93, 507, 513 f., 521, 529 ff., 536, 560, 588.
- Valdemar (1858—1939), dansk prins, 262, 321, 338 f., 441, 649.
Vallø stift, 194.
Varde, 43.
Warnemünde, 401, 486.
Washington, 487, 492, 513.
Weimann, Wilh. H. O. (1868—1942), forretningsmand, politiker, 623 f., 626, 632.
Vejle, 119 f.
Vemb, 94, 121.
Vemmetofte kloster, 194.
Venø sogn (Ringkøbing amt), 166.
Vestindien, dansk, 24, 130 f., 147 f., 154, 172, 261 f., 307, 313, 369 ff., 407, 435, 487—93, 504, 506 ff., 511—14, 521 f., 529 ff., 560, 579, 648 f.
White, amerikansk diplomat, 487 ff.
Viborg, 25 f., 177, 185, 297, 419.
Viby sogn (Ning herred), 85.
Wichfeld, Jørgen (1800—88), stamhusbesidder, kongevalgt landstingsmand, 220.

- Wilhelm I (1797—1888), tysk kejser, 257.
- Wilhelm II (1859—1941), tysk kejser, 363. 577.
- William, James el. James Ferdinand, Petronella, St. Croix, straffefange, 111.
- Vind, Emil (1829—1906), dansk minister i Berlin, 430 ff.
- Wines, Ebenezer T., straffefange, 579.
- Winther, Geert (1813—1905), politiker, 200 f.
- Vognmandsmarken (København), 345.
- Vong, Mette Pedersen, tugthusfange, 69.
- Vor Frue Kirke (København), 646 f.
- Worsaae, J. J. A. (1821—85), minister f. kirke- og undervisningsvæsen, 141 f., 194.
- Wyke, Charles, engelsk minister i København, 280.
- Würtz, Carl (1832—73), socialistfører, 47.
- Værsløv (Sorø amt), 419.
- Zahle, C. Th. (1866—1946), jurist, politiker, 623 f., 631.
- Øresund, 72, 88, 378, 550.
- Østasien, 548, 646.
- Østrig, 254, 256.
- Åbenrå, 42.
- Ålborg, 25, 90, 123, 130.
- Århus, 26, 85, 109, 126, 130, 165, 171 f., 186, 297, 397.

SAGREGISTER

- Adresser til kongen, rigsdagens, 69 f., 96 ff., 105—08.
- Afdragshandler, lov om, 437.
- Alderdomsunderstøttelse, lov om, 382 ff., 480.
- Altinget:
- Budskab til, 77 f., 81, 83, 108 f., 539 f., 559.
 - Commissarius for, udnævnelse af, 81.
 - Forelæggelse af lovforslag for, 184, 189, 528.
 - Forretningsorden for, 189.
 - Kongevalgte medlemmer af, valg af, 186.
 - Nægtelse af stadfæstelse på lov vedtaget af, 532 f., 542.
 - Omkostninger ved afholdelse af, 78.
 - Udskrivning af valg til, 133
 - Valglov for, 184, 542.
 - Åbning af, 189 f., 529, 539.
- Apanager, love om bevilling af, 262, 441, 452 f.
- Apotekerbevillinger, 89.
- Arbejderforening, andragende fra den internationale, 47.
- Arbejdermødet på Nørrefælled, 15—21.
- Arenstorffske fideicommis, optagelse af lån, 173 f.
- Arveafgift, lov om, 580 f.
- Arvefæste, afslag på andragende om, 22.
- Augustenborgske familie, amnesti til den, 278 ff.
- Bankkrisen i 1908, foranstaltninger imod, 588 ff.
- Befæstningsanlæg, forslag om, 51—54, 57, 94 ff., 175, 354, 357 ff., 364 f.
- Bekendtgørelse af retslige kundgørelser, lov om, 46.
- Belønningsmedalje for deltagelse i krigen 1864, uddeling af, 32—40, 126 f.
- Benådning, afslag på, 85, 88 f., 291.
- Benådnings, 12, 22 f., 40, 54 f., 69, 77 f., 85, 92 f., 99, 102 f., 111, 122, 143, 160, 166, 174 f., 177, 179, 182 f., 393, 471 f., 474 f., 525, 578 f.
- Betalingsterminer, lov om, 102, 116.
- Bolig og udstyr for kgl. prinser, 453, 462.
- Boliger til marinens personel, lov om, 533.
- Borger- og almueskolevæsenet, lov om, 93.
- Brandforsikringsforeninger for landbygninger, oprettelse af, 204 f.
- Brandvæsenet i Købstæderne, lov om, 56, 67.
- Brudeudstyr, love om, 254, 441, 462 f., 522.
- Brændetransporten på Esrom kanal, nedlæggelse af, 48, 68
- Brændevinsbrænding, lov om, 291, 408 ff., 445, 485.
- Brødremenighedens mission på Grønland, nedlæggelse af, 493 f.
- Bulgarien, valg af fyrste af, 338 f.
- Bygningsafgift, lov om frihed for, 72
- Børns og unge menneskers fabrikarbejde m. m., lov om, 55, 82, 487.
- Christian, kronprins:
- Deltagelse i statsrådets møder, 502 ff.
 - Indsættelse som rigsforstander, 501 f., 538 ff.
- Christiansborg slot, genopførelse af, 306 f., 339 ff., 346 f., 440.

- Christianshavns straffeanstalt, frigivelse af fanger fra, 22, 69, 103, 122, 175, 182 f.
- Christianssted byting, dom afsagt ved, 111.
- Cigaretafgift, lov om, 644.
- Dampfartøjer, lov om tilsyn med, 160, 181.
- Dampfærgeforbindelser, etablering af, 47, 72, 374, 385, 406, 486.
- Dampkedler m. m., lov om tilsyn med, 46, 92, 160, 181.
- Digeanlæg, love om, 58, 76 f., 82, 91, 123, 176.
- Domæneejendomme, køb og salg af, 48, 68.
- Dødsstraf:
 - Eftergivelse af, 22, 43, 78, 83, 136, 183 f., 253, 261 f., 331—35, 386 ff., 453, 544 f.
 - Eksekvering af, 286 f., 398 f.
- Dåbs- og nadverritualet, ændring af, 429 f.
- Efterligning af mønt og pengesedler, lov om forbud mod, 165, 171.
- Ejendomsskyld, lov om, 509, 526.
- Erectionspatent, ændring i, 114 f.
- Erindringsmedalje for krigene 1848—50 og 1864, 126 f. Se også: Mindemedalje for felttoget i 1864.
- Erstatning for skader ved brandslukning, lov om, 90 f., 165 f., 171.
- Fabrikslovgivning, forslag om, 486 f. Se også: Børns og unge menneskers fabrikarbejde.
- Falster amtstue, nedlæggelse af, 94, 100, 118.
- Fattigvæsen, love om det offentlige, 47, 165, 382 ff.
- Fideicommissgodser, salg af, 40 f.
- Finanslove:
 - Almindelige, 42, 83, 100, 121, 123 ff., 164 f., 187, 241 f., 276 f., 281—84, 309, 329 ff., 343 f., 352 f., 371 f., 376, 414—17, 436, 450 ff., 454 ff., 480, 494, 504 f., 616 f., 626 f., 633 f., 642 ff.
 - Midlertidige, 61, 63 ff., 68, 91 f., 116 f., 121, 177, 179, 222—27, 235 ff., 264—68, 275 f., 298 ff., 309 f., 318—24, 371 f., 436, 442 ff., 448 f., 464 ff., 479 f.
 - Provisoriske, 227—32, 234 f., 310 ff., 319, 322 ff., 330 f., 353—57, 367, 371 f., 376, 404 f., 444.
- Finansministeriet:
 - Midlertidig bestyrelse af, 134, 537, 590.
 - Fiskeriet i Danmark, lov om, 199 f.
 - Flådens udvidelse, forslag om, 51—54.
 - Flådestation i Agersø Sund, lov om oprettelse af, 175.
- Folkekirken:
 - Brug af kirker, 524.
 - Kirke love, 524 f.
 - Kirkesyn, 84.
 - Udtrædelse af, 449 f.
 - Se også: Kollektter, Menighedsråd.
- Folketinget:
 - Opløsning af, 28, 99, 208 f., 251 f., 276 f., 342 f., 470, 509 ff., 627 f.
 - Sammenkaldelse af, 101.
 - Valgkredse, fordeling af, 110.
 - Se også: Rigsdagen.
- Folketælling, ændring af terminer for, 127.
- Formuesforholdet mellem ægtefæller, lov om, 480
- Forsvarskommission, nedsættelse af, 476 f., 532, 582 f.
- Forsvarslovene af 1909, 592, 598 f., 601—05, 607 f., 617 ff.
- Forsvarsministeriet:
 - Midlertidig bestyrelse af, 619.
- Frederiksberg:
 - De kirkelige forhold på, 401.
- Fredskonferencer, 473 f., 625 f.

- Frihavn i København, anlæg af, 373 f., 382 f., 384 f.
- Fyrskib ved Gedser, udlæggelse af, 237—40.
- Fyrvæsenets lønninger, lov om, 177, 188.
- Fællesnordiske lovgivningskommission, rapport om arbejdet i den, 361 f.
- Færgeforbindelser, lov om, 175. Se også: Dampfærgeforbindelser.
- Færgevæsenets bestyrelse, lov om, 91, 118.
- Færøerne:
- Bøder til engelske fiskere, eftergivelse af, 540.
 - Handel, ophævelse af den kgl., 94, 113.
 - Kolera på, foranstaltninger imod, 94, 113.
 - Konkurslovgivning på, 60.
 - Kulbrydning på, koncession til, 66 f.
 - Retsvidners udnævnelse på, lov om, 46, 62.
 - Valg til lagtinget, lov om, 46.
- Første-Maj-møde, tilladelse til afholdelse af, 380.
- Gendarmerikorps, lov om oprettelse af, 325 f., 361 f., 416 f.
- Geværfabrikken:
- Brand på, 395 f.
 - Opførelse af, 348 f.
- Giesegård stamhus, bevilling til overdragelse af besætning til, 44 f.
- Grundlovsændring, forslag om, 326 ff., 561 f.
- Guldmonterers anvendelse som betalingsmiddel, lov om, 104.
- Guld- og sølvsmeltning, lov om ophævelse af eneret til, 165, 168.
- Handelspladsernes kommunale styrelse, lov om, 478 f.
- Havneafgifter i København, lov om, 104, 121.
- Havne og broers benyttelse, lov om, 116, 123, 159, 176.
- Herlufsholm, aflæggelse af regnskab og beretning fra, 220 f.
- Hjælpeapoteker, oprettelse af, 85 ff.
- Horsens straffeanstalt:
- Frigivelse af fanger fra, 12, 22 f., 69, 93, 122, 160, 174, 182 f.
 - Udvidelse af, 128.
- Hospitalslemmer, ugepenge til, 12.
- Hærens organisation, lov om, 50, 94, 103, 105, 170, 217, 248, 417 ff.
- Højesteret, domme afsagt af, 22, 43, 77 f., 83, 99, 111, 136, 166, 179, 253, 261, 286, 331—34, 453, 544.
- Håndværks- og fabriksdrift, lov om, 47, 82. Se også: Fabriklovgivning.
- Indenrigsministeriet:
- Deling af, 411 f., 501.
 - Lønningslov for personale under, 57 f., 61.
 - Midlertidig bestyrelse af, 84, 301.
 - Oprettelse af nyt departement under, 420.
 - Post- og telegrafvæsenets henlæggelse under, 100.
- Indfødsretslove, 46, 61, 93 f., 118, 165, 176.
- Indkomst- og formueskat, love om, 446 ff., 485, 508 f., 526 f., 644.
- Island:
- Blinde børns undervisning, 639.
 - Børnekopper og kolera, foranstaltninger imod, 78, 184.
 - Dampskibslinje til Göteborg, etablering af, 639.
 - Dødsberetninger, lov om, 635.
 - Ed, lov om, 635.
 - Embedsmænds aflønning, lov om, 189, 373.
 - Finanslov for, 189, 388 f., 638, 640.
 - Fiskeritilsynet i, lov om, 189. Se også: Inspektionsskibes udsendelse.

- Folkekirken, lov om personer udenfor, 635.
- Forbud mod anvendelse af bundslæbevåd, 428.
- Forfatningslov for, 100, 108, 114, 133 f., 456 f., 483 f., 527 f., 539 f., 551, 600 f., 606.
- Forretningskonsulenter, udsendelse af såkaldte, 608 f., 639 f.
- Fortrinsret for islandske kandidater til embeder i, 640.
- Fuldmyndighedsbevillinger, lov om, 635.
- Fyr og sømærker, lov om, 635 f.
- Gejstlige godser, vedligeholdelse af, 184.
- Handelskonsulenter, se: Forretningskonsulenter.
- Handelsskibes besejlingsrettigheder, 77.
- Helgastadsfjell-minen, afhændelse af, 189.
- Indførselsafgift af fragtgods, lov om, 189.
- Inspektionsskibes udsendelse, udgifter ved, 428, 609 f., 636, 638 f., 641.
- Jordemodervæsenet i, 78, 184.
- Kommunalvæsenet på, frd om, 14.
- Kvindelig valgbarhed, lov om, 541 f.
- Laks, fredning af, 78.
- Landshøvding, oprettelse af embede som, 15.
- Landshøvdingens forretningsområde, 178.
- Landsregnskabet, forelæggelse af, 638.
- Lasteafgift for skibe med hvalkød, 83.
- Loves bekendtgørelse på, lov om, 184.
- Lægedistrikternes omlægning, lov om, 184.
- Mageskifte af offentlig ejendom på, 77 f.
- Navigationsskole, oprettelse af, 83.
- Regnskabs- og oppebørselsvæsenet i, ordning af, 60.
- Regnskabsoversigter over indtægter og udgifter, 56 f., 61 f., 101, 126, 168 f.
- Se også: Landsregnskabet.
- Rigsmønts omskrivning til kronemønt, lov om, 184.
- Sikkerhedsforanstaltninger for skibe, lov om, 635.
- Sildenoter, lov om, 532 f.
- Sognepræsters lønning, lov om, 635.
- Sparekasser, begunstigelser for, 80.
- Spirituøse drikke, indførsel af, 610 f.
- Straffelove, 80, 108, 117.
- Strandingslov, 80, 184.
- Sundhedspas for skibe, lov om, 635, 640.
- Tilsyn med udvandreres befordring, 189.
- Tobak, indførselsafgift for, 484.
- Trawler-loven, ændring af, 609 f., 636, 641.
- Udnævnelse af særlig minister for, 528, 548.
- Våbenmærke for, 546.
- Islands landsoverret, dom afsagt af, 183.
- Jagten, lov om, 420.
- Jernbaner:
- Jernbanekoncessioner, 28 f., 43, 58, 68, 70 f., 90, 132, 136 f., 159, 188 f., 294 f., 335.
- Jernbanelove, 49 f., 58, 72, 82, 94, 104, 121, 143, 159 f., 171, 175, 185, 188, 200, 375, 419.
- Jernbanestationers udvidelse, 485 f.
- Se også: Statsbanetakster.
- Jordemødres lønning, lov om, 176, 188.
- Jordlodder for landarbejdere, lov om, 481.
- Jurisdiktionsgrænser, ændring af, 62, 65 f., 78, 85, 136, 166.
- Justitsministeriet:
- Lønningslov for personale under, 56, 61.
- Midlertidig bestyrelse af, 142, 483.

- Karantæneanstalters oprettelse, lov om, 505.
- Kgl. Frederiks hospital, byggegrund til, 344.
- Kielerkanalen, deltagelse i indvielse af, 430 f.
- Klasselotteriet, lov om forøgelse af lodder i, 382, 384.
- Kolera, foranstaltninger mod, 396 f.
- Kollekter på søn- og helligdage, ændring af, 429 f.
- Kommuneforhold:
 Kommunal valgret, lov om, 546 f., 554, 591.
 Kommunale udgifter, lov om, 44.
 Kommuneskat, lov om, 58.
 Tilskud af statskassen til kommunerne, 420 f., 485, 526.
- Kongen:
 Regeringens førelse under kongens fraværelse, 89, 142, 148, 198 f., 216, 231, 247 f., 263, 269, 277 f., 285, 289, 305 f., 318, 336 ff., 349 ff., 360 f., 362, 368 f., 372 f., 381, 385, 388, 390, 394, 397, 405 f., 422, 428 f., 433 f., 439, 442, 445, 463, 477 f., 482, 486, 488, 502, 514, 537, 540 f., 543 f., 547 f., 553 f., 559 ff., 578 f., 582, 585 ff., 599 f., 606 f., 624 ff., 628, 636 ff., 647, 650.
 Ønske om at åbne rigsdagen, 41, 160 f., 320 f., 392, 397.
- Konkurs, regler om, 27. Se også: Sø- og handelsretten.
- Konseilspræsidiets, midlertidig bestyrelse af, 89 f.
- Kontorholdsudgifter, love om:
 Amtmænd, 90, 123.
 Amtsforvaltere, 164, 168.
 Auktionsdirektører, 90, 123.
 Borgmestre, 90, 123.
 Postvæsenet, 167, 186.
 Retsbetjente, 46, 83, 94, 126, 160, 185.
 Toldvæsenet, 167, 187, 419.
- Kontrolforanstaltninger mod ind- og udførsel af syge husdyr, 394 f.
- Konvertering af prioritetslån, lov om, 348.
- Kreditforeninger, lov om ændring af statutter, 175, 180.
- Krigsministeriet:
 Midlertidig bestyrelse af, 148, 216.
- Krigsretsdomme, forelæggelse af, 31, 62, 115 f., 158, 209—15.
- Krigsskattolden, ophævelse af, 201.
- Kronborg amtstue, lov om bevarelse af, 165.
- Kvægudførsel, foranstaltninger imod dansk, 401 f., 434.
- København:
 Bygningslov for, 184, 188.
 Havneafgifter i, lov om, 384 f.
 Skiftevæsenets indtægter i, kontrol med, 119.
- Landbrugsministeriet:
 Oprettelse af, 438.
- Landdistrikters indlemmelse i købstæder, lov om, 46, 79.
- Landmandsbanken, godkendelse af statutter for, 24
- Landstinget:
 Kongevalgte medlemmer, udnævnelse af, 103 f., 220, 390 f.
 Udsættelse af møder i, 99.
 Valg til, 143.
- Lassen, Vilh., mindeord om, 590 f.
- Ligsyn, lov om, 176, 185.
- Limfjordsbroen, love om, 49, 72, 102, 123.
- Lodsning i Øresund, 72—76, 81 f., 88.
- Lokomotiver på sporveje, benyttelse af, 159 f., 178.
- Louise, dronning, budskab om hendes død, 475 f.
- Lovforslag:
 Forelæggelse for rigsdagen, 42, 44, 46—58, 61, 67, 76 f., 81, 90—94, 96, 100—05, 109—13, 116 ff., 159 f., 164—71, 175—78, 199 f., 217 ff., 248 f., 254, 262, 264—68, 270—73, 275 f., 291—300, 306

- ff., 318 ff., 326 ff., 341—44, 364 f., 375, 382 ff., 401, 409 ff., 441, 445—49, 463—67, 480 f., 485 ff., 504 ff., 522—27, 532—35, 546 f., 559, 561 f., 571 f., 580 f., 583, 601—05, 607 f., 616 f., 633 f., 642—49.
- Stadfæstelse af, 61 ff., 67 ff., 71 f., 79, 81—84, 106, 109, 113 f., 116 ff., 121 ff., 126 f., 144, 168, 170 ff., 178—81, 184—88, 274 f., 281—84, 348 f., 367 f., 384 f., 415—21, 428, 437, 481 f., 494, 591 f., 617 ff., 626 f.
- Tilbagetagelse af, 61.
- Lægemedler, lov om salg af hemmelige, 165.
- Lægevirksomhed, lov om udøvelse af, 102, 176.
- Løbende statsudgifter, bemyndigelse til at afholde de, 328 f.
- Lønningslove:
- Diverse lønningslove, 48 f., 63, 108 f., 111 ff., 165, 169, 184, 272 f., 419.
 - Hærens lønningslov, 50, 57, 81, 103, 170, 217, 248 f.
 - Søværnets lønningslov, 50, 57, 81, 94, 103, 171, 249.
- Mageskifte med Københavns kommune vedr. diverse militære arealer, 344 f.
- Majestætsforbrydelse, eventuel anklage for, 144—147.
- Majoratsbånd, bevilling til løsning af, 114 f.
- Margarine, lov om fabrikation og forhandling af, 368 f.
- Maribo amtsråd, bemyndigelse til optagelse af lån, 102, 111, 176, 179.
- Marineministeriet, midlertidig bestyrelse af, 216.
- Maskinisteksamen, lov om, 110, 127.
- Medgift, se: Brudeudstyr.
- Menighedsråd, lov om, 524 f., 637.
- Militære straffelove, ændring af, 205 f., 217 ff., 274 f.
- Militært beredskab, forøgelse af, 246 f., 313 f., 472 f., 549 ff.
- Mindemedalje for felttoget i 1864, 32—40.
- Ministeransvarlighedslov, forslag om, 201—04.
- Ministeriet for kirke- og undervisningsvæsen:
- Lønningslov for personale under, 57, 61.
 - Midlertidig bestyrelse af, 26, 87, 288 f., 386.
- Ministerium for handel og søfart: Oprettelse af, 598.
- Ministerium for Island:
- Midlertidig bestyrelse af, 483.
 - Oprettelse af, 134 f.
- Ministerium for offentlige arbejder:
- Midlertidig ledelse af, 436, 535, 537.
 - Ophævelse af, 438.
 - Oprettelse af, 411 f., 501.
- Ministerrang og -uniform, fritagelse for anvendelse af, 624.
- Ministerskifter, 25, 54, 82, 134, 141 f., 187, 194 f., 198, 231, 253, 269, 273 f., 280, 305 f., 318, 386, 394, 412, 414, 425 ff., 437 ff., 454 ff., 461 f., 483, 495, 499 f., 519 ff., 535, 537, 548, 557 f., 593 f., 597 f., 606, 615 f., 619, 623 f., 626, 631 f., 637.
- Mistillidsvotum til regeringen, 68—70.
- Museumsbygning, opførelse af ny, 308, 315 ff.
- Mønt, den kgl., 165.
- Møntkonvention, den skandinaviske, 30 f., 42, 55 f.
- Møntlov, forslag om, 55 f., 83, 133.
- Møntsystem, love om anvendelse af det nye, 165 f., 169, 171, 176, 180.
- Nationalbanken:
- Fundering af pengesedler, 106.
 - Henlæggelse af guldbarrer på realisationsfonden, 42 f.

- Udstedelse af pengesedler, 27, 44, 66, 185 f.
- Navneforandring, lov om, 505 f.
- Neutralisering af den danske stat, forslag om, 444.
- Neutralitetspolitik, dansk ønske om at føre, 242—45, 548—51, 553.
- Nordslesvig, udvisning af danske undersætter fra, 477 f. Se også: Optantspørgsmålet og Åbenråkonventionen.
- Nordslesvigske spørgsmål, behandling af, 161—64.
- Nordsø- og Østersøkonventionerne, godkendelse af, 591.
- Norges krone, tilbud om at overtage, 562—71.
- Nykøbing hospital, byggearbejder ved, 133.
- Næringsloven, 437
- Nævninge, lov om indførelse af, 270 f.
- Optantspørgsmålet, 577 f., 583 f.
- Orlov til ministre, 26, 84, 87, 89, 148, 216, 288, 537.
- Patenter, lov om, 165.
- Pensionering af:
- Agerskov, Cathinka E. J., f. Prah, 47, 62.
 - Dalgas, Marie f., Købke, 420.
 - Hansen, J., fhv. biskop, 178.
 - Havsteen, I. P., fhv. amtmand, 81.
 - Jensen, Henning, præst, 314 f.
 - Lytzen, Sophie M., 94, 117.
 - Meilinger, G. M. C., intendant, 117 f., 122.
 - Monefeldt E., fuldmægtig, 182.
 - Seedorf, Marie O., f. Larsen, 571 f.
 - Stridiron, J. G., 23.
 - Testmann, P. C., postmester, 135.
 - Tscherning, Eleonore Christine, 170.
- Pensionslove, 111 ff., 419. Se også: Underofficerer.
- Petroleum, told på, 383.
- Pligtkørsler, lov om, 44, 90.
- Politiet:
- Overgreb fra, 442.
 - Overordentlige udgifter til, lov om, 324 f.
 - Statspoliti, forslag om oprettelse af, 363.
 - Udvidelse af, 523.
 - Se også: Gendarmerikorps.
- Politiske situation, kommentar til den, 289 f., 351 ff., 402 f., 412—15, 468 ff.
- Polytekniske læreanstalt, lønningslov for den, 419.
- Postvæsenet:
- Postafgifter, lov om, 94, 101 f.
 - Ændring af overbestyrelse for, 295 f.
- Pragerfredens § 5, ophævelse af, 254—60.
- Presseprovisoriet, 336 f., 359 f.
- Provisoriske love, forelæggelse for rigsdagen af, 322 ff.
- Præstelønninger, lov om, 108 f., 167.
- Påkendelse af tyveri, bevilling til, 45.
- Rangordningen, ændring af, 128—32.
- Redningsvæsenet, lov om, 104, 123.
- Rentegaranti for de lolland-falsterske jernbaner, lov om udvidelse af, 200.
- Reskript af 21/10 1859, ophævelse af, 40.
- Ressortforholdene, omlægning mellem ministerierne af, 100, 134 f., 438, 537.
- Retsreform, forelæggelse af forslag om samlet, 270 f., 523 f., 583, 593.
- Reykjavik:
- Brandforsikringsvæsenet i, 78, 94, 113 f.
 - Brandvæsenet i, lov om, 189.
 - Kommunalstyrelsen i, 13.
 - Mandtalsbogsintradernes beregning efter kapitelstakst, 169.
- Riffelprovisoriet, 312 f., 349.

Rigsdagen:

Afslutning af, 79, 120 f., 186 f., 208, 215 f., 224—27, 345 f., 413 f., 436 f., 479 f., 552 f.

Forlængelse af samlingen, 196 ff., 202 f., 206 f.

Prædiken ved åbning af, 599.

Sammenkaldelse af, 90, 148, 196, 198, 217, 392, 471, 594.

Udgifter til, 504 f., 562.

Udsættelse af møder i, 41, 121, 232—36.

Åbning af, 93, 320 f., 392 f., 397. Se også: Kongen.

Rigsskillelønt, inddragning af, 179 f.

Roesukker, lov om afgift på indenlandsk, 580 f.

Salt, ophævelse af indførselstold af, 200 f.

Schimmelmanske fideicommiss:

Bortsalg af palæ fra det, 27.

Bortsalg af plantager fra det, 24.

Selvejende kirker, lov om styrelsen af, 524.

Siam:

Militær træfning i, 407 f.

Sindssygeanstalter:

Middelfart, 296 f.

Viborg, 177, 185, 505.

Skibsafgifter, lov om, 167.

Skiftevesenet, love om, 46, 90, 94, 100, 160, 165, 167, 170 f.

Skolelove, 46, 437, 480 f.

Skolelærere, lov om bonus for, 419.

Skolelærerseminariet i Lyngby, lov om afhændelse af ejendomme tilhørende, 167, 184.

Slesvig-holstensk speciemønt, forbud mod anvendelse af, 170, 172.

Spanien:

Anerkendelse af ny regering i, 159, 177.

Forhandling om handelstraktat med, 301—04, 406 f.

Spiritusafgift, lov om, 580 f., 644.

St. Croix:

Bobehandling på, anordning om, 30.

Budget for, 29, 87, 158, 361, 433 f.

Centralfaktorier på, oprettelse af, 172 f.

Indførsel af arbejdere til, anordning om, 58.

Inspektør for skolevesenet på, ansættelse af, 30.

Jøders edsfæstelse på, anordning om, 30.

Kreditforening for sukkerplantager på, oprettelse af, 172 f.

Landskolerne på, reglement for, 84 f.

Lejekørsel, anordning om, 187.

Plantagedrift, tilskud til, 132, 172, 179, 181, 250 f.

Sjovervæsenet på, anordning om, 187.

Tillægsbevillinger for, 29, 58 f., 87,

102, 110, 117, 127 f., 158, 179, 181.

Toldbegunstigelse for sukker og malles, 307.

St. Jan:

Arbejderanordning for, ophævelse af, 26 f.

Bobehandling på, anordning om, 30.

Budget for, 29, 158.

Eftergivelse af bidrag til de alm. statsfornødenheder, lov om, 104, 126.

Jøders edsfæstelse på, anordning om, 36.

Tillægsbevillinger for, 59, 110 f., 170, 176.

St. Thomas:

Arbejderanordning for, ophævelse af, 26 f.

Bobehandling på, anordning om, 30.

Budget for, 29, 158.

Eftergivelse af bidrag til de alm. statsfornødenheder, lov om, 104, 126.

Fyrafgift, ophævelse af, 55.

- Jøders edsfæstelse på, anordning om, 31.
- Kommunelæge på, ansættelse af, 24.
- Sjovervæsenet på, anordning om, 30.
- Tillægsbevillinger for, 13, 59, 92, 110 f., 170, 176.
- Udvidelse af havnen på, 647 f.
- Stamhuset Estrup:**
 Bevilling til anskaffelse af besætning og inventar, 80.
- Statsfonds- og Bankfondsbeviser, lov om ombytning af, 92, 116.
- Statslån, lov om optagelse af, 467.
- Statslånet af 1864, opsigelse af, 91 f., 100, 106.
- Statsobligationer, lov om udstedelse af, 92, 100, 116, 643.
- Statsregnskaber, 42, 164, 514 f., 562, 632 f., 641 f., 644.
- Statsrådet:**
 Protokollen for, godkendelse af, 13, 28, 57, 69, 84, 99, 118, 128, 137, 147 f., 167, 169, 181, 186, 188, 190, 495, 501.
 Sekretær for, 289, 360.
 Udlevering af kopi af referat fra, 571.
- Statsskovvæsenets tjenesteboliger og -jorder, nye regler for, 44.
- Stempelafgifters omregning efter det nye møntsystem, lov om, 94, 100, 118.
- Stemplet papir:**
 Fritagelse for brug af, 165, 168.
 Genoptryk af lov om brug af, 169.
- Strafarbejde, anordning om fuldbyrdelse af, 60.
- Straffedom, eftergivelse af, 399 f.
- Straffelovgivningen, ændring af, 552.
- Studentermøde om det slesvigske spørgsmål, 363 f.
- Styrmandseksamen, lov om, 110, 127.
- Sukkerbeskatning, lov om, 48.
- Sukkertold, lov om, 48, 63, 174 f., 204, 382 f.
- Sydfynske jernbaneselskab, lån til, 144.
- Søbefæstningen, udvidelse af, 365 ff., 376—80, 472 f., 475.
- Sønæringsloven, lov om ændring af, 116, 168.
- Sø- og handelsretten, behandling af konkursboer ved, 27.
- Søtillæg m. m. ved søværnet, lov om, 91, 103, 109.
- Søværnets organisation, lov om, 50, 103, 171, 463 f.
- Telegrafforbindelser:**
 Koncessioner til anlæggelse af, 13 f., 58, 87 f., 173.
- Theater, det kgl., 368.
- Theaterdrift i København, lov om, 367 f.
- Tiende, lov om afløsning af, 420 f., 448, 533 ff.
- Tilhold, ophævelse af, 40.
- Tillægsbevillingslove, 55, 79, 81, 104, 121, 123, 170, 185, 330, 341 f., 364 f., 479 f., 552.
- Tillægseksamen i latin og græsk, anordning om, 25.
- Tilsyn med Fremmede og Rejsende, lov om, 168, 188.
- Tiltalefrafald, 15, 441 f., 482, 576.
- Tobaksbeskatning, love om, 48, 94.
- Toldforholdene ved landegrænsen, lov om, 61, 82 f.
- Toldlove, ændring af, 200 f., 382 f., 409 ff., 445 f., 480, 485, 580 f., 591.
- Told- og skibsafgifter, love om, 48, 94, 201, 204, 291—94.
- Tronfølgeoven af 1853, 544.
- Tronskiftet i 1906, 572—77.
- Tronskiftet i 1912, 650 ff.
- Trontale, udarbejdelse af, 41, 161—64, 217.
- Tændstikker, forbud imod, 105, 113.
- Udenrigsministeriet:**
 Midlertidig bestyrelse af, 394.
- Udpantning, lov om, 46, 69.

Underofficerer:

- Fortrinsret til kommunale bestillinger, 248 f.
- Invalideforsørgelse for, 105, 118, 167.
- Lønningsvilkår for, 50—54, 170 f., 248 f.
- Pensionering af, 105, 118, 167, 481 f.

Vajsenhuset, nyordning af, 25 f.

Valgmenigheder, love om, 47, 84, 524.

Vallø stift, udvidelse af, 71.

Vandfloden, foranstaltninger i anledning af, 49.

Vejle hospital, ændring i fundats for, 119 f.

Vemmetofte kloster, udvidelse af, 71.

Venerisk smitte, foranstaltninger imod, 92, 126.

Vestindien, dansk:

Betaling af frimærker i, moderation af, 135.

Bidrag til de alm. statsudgifter, lov om, 165, 172.

Dåb, ændring af forordning om, 147.

Farvandene omkring, undersøgelse af, 511—14.

Firma og prokura, lov om, 148.

Forhandling med U.S.A. om salg af, 487—93, 506 ff., 521 f., 529 ff., 535 ff., 560.

Guvernøren i, 14.

Hærstyrken i, lov om, 307.

Kolonialloven for, ændring i, 307, 369 ff.

Lykkespil, ophævelse af anordning om, 170.

Lønningslov for overbestyrelsens embedsmænd, 61, 98 f.

Medicinalvægten, ændring i inddeling af, 181.

Politisagers behandling i, anordning om, 98.

Påsejling, anordning om forholdsregler imod, 79.

Tilstanden i, 433, 435.

Ægteskabslovgivningen i, ændring af, 147.

Se også: St. Croix, St. Jan og St. Thomas.

Vestindisk overret, dom afsagt ved, 143.

Viborg straffeanstalt:

Frigivelse af fanger fra, 122, 143.

Nedlæggelse af, 128.

Vridsløselille straffeanstalt, frigivelse af fanger fra, 182 f.

Voldgiftstraktat med Frankrig, godkendelse af, 645 f.

Vor Frue Kirke i København- opførelse af spir på, 646 f.

Værnepligt, lov om, 67, 71.

Værneskat, forslag om, 52.

Våbenindførsel, lov om forbud mod, 503 f.

Ædle metaller, lov om vægten af, 61, 72, 136.

Ægteskabs indgåelse, bevilling til, 45, 59, 91, 109, 114, 143, 187.

Ægteskabs opløsning, bevilling til, 28, 45, 59 f., 91, 109, 114, 142 f., 187, 195 f.

Ølskat, love om, 291, 382 f., 409, 644.

Østasien, udvidelse af den diplomatiske tjeneste i, 149—58, 645 f.

Øvelseslejre, love om oprettelse af, 67, 71, 117 f., 122, 178, 180.

Åbenråkonventionen, godkendelse af, 41 f. Se også: Optantspørgsmålet.

Åndssvageanstalterne, nyordning af, 419.

Århus, optagelse af lån, 109, 126, 164, 172.

TALERFORTEGNELSE

- Ahlefeldt-Laurvig, C. W., greve, udenrigsminister:**
- Island:**
Forretningskonsulenter, udsendelse af, 608 f.
Spirituøse drikke, indførsel af, 611.
Sundhedspas for skibe, lov om, 640.
Voldgiftstraktat med Frankrig, godkendelse af, 644 f.
Østasien, udvidelse af den diplomatiske tjeneste i, 645 f.
- Alberti, P. A., højesteretssagfører, justitsminister og minister f. Island:**
- Altinet:**
Budskab til, 527, 529, 539.
Indkaldelse af, 527 ff.
Nægtelse af stadfæstelse af lov, vedtaget af, 532 f., 542.
Valglov til, 542.
Dødsstraf, eftergivelse af, 544 f.
- Færøerne:**
Bøder til engelske fiskere, eftergivelse af, 540.
- Island:**
Forfatningslov for, 527 f., 539.
Kvindelig valgbarhed, lov om, 541.
Sildenoter, lov om, 532 f.
Våbenmærke for, 546.
Norges krone, tilbud om at overtage, 569 f.
Retsreform, forslag om samlet, 523 f., 583, 593.
Tiende, lov om afløsning af, 533 f.
- Tilskud af statskassen til kommunerne, 526 f.**
- Tiltalefracald, 576.**
- Tronskiftet i 1906, 574.**
- Appel, J. C. L., højskoleforstander, minister f. kirke- og undervisningsvæsen:**
- Tronskiftet i 1912, 651.**
- Vor Frue kirke i København, opførelse af spir på, 646 f.**
- Bahnson, J. J., krigsminister:**
- Befæstningsanlæg, forslag om, 357 f.**
- Dødsstraf, eksekvering af, 333.**
- Første-maj-møde, tilladelse til afholdelse af, 380.**
- Gendarmerikorps, lov om oprettelse af, 325 f., 417.**
- Geværfabrikken:**
Brand på, 395 f.
Opførelse af, 348 f.
- Hærens organisation, lov om, 417 ff.**
- Mageskifte med Københavns kommune vedr. diverse militære arealer, 344 f.**
- Militært beredskab, forøgelse af, 314.**
- Søbefæstningen, udvidelse af, 376 f.**
- Bardenfleth, V., stiftamtmand, minister f. kirke- og undervisningsvæsen, senere indenrigsminister:**
- Alderdomsunderstøttelse, lov om, 480.**

- Dåbs- og nadverritualet, ændring af, 429 f.
- Folkekirken, udtrædelse af, 449 f.
- Folketingsvalg, udskrivning af, 470.
- Handelspladsernes kommunale styrelse, 478 f.
- Kielerkanalen, deltagelse i indvielse af, 432.
- Kollekter på søn- og helligdage, ændring af, 429 f.
- Rigsdagen:
Sammenkaldelse af, 471.
- Berg, S., red., indenrigsminister:**
Kommunal valgret, lov om, 591 f.
Norges krone, tilbud om at overtage, 568 f.
- Berntsen, K., indenrigsminister, senere
konseilspræsident og forsvarsminister:**
Frederik VIII, velkomstord til, 649,
Island:
Fortrinsret for islandske kandidater
til embeder i, 640.
Fyr og sømærker, lov om, 636.
Sikkerhedsforanstaltninger for skibe,
lov om, 635.
Trawlerloven, 636, 641.
Tronskiftet i 1912, 650 f.
- Bramsen, Ludv., grosserer, indenrigs-
minister:**
Dampfærgeforbindelser, etablering af,
486.
Fabrikslovgivning, forslag om, 486 f.
Folketinget:
Valg til, 509 ff.
Jernbanestationer, forslag om udvidelse
af, 485 f.
Vestindien, dansk:
Farvandene omkring, undersøgelse af,
512 f.
Forhandling med U.S.A. om salg af,
492.
- Brandes, C. E. C., dr. phil., finans-
minister:**
Finanslov, 626 f.
- Bülow, F. T., højesteretssagfører,
justitsminister:**
Tronskiftet i 1912, 651 f.
- Carl, dansk prins, senere norsk konge
(Håkon VII):**
Norges krone, tilbud om at overtage,
563—66, 568 ff.
- Christensen, J. C., minister f. kirke- og
undervisningsvæsen, senere konseils-
præsident og forsvarsminister:**
Dødsstraf, eftergivelse af, 545.
Folkekirken:
Brug af kirker, 524.
Forsvarskommissionen, ny formand for,
582 f.
Forsvarslovene af 1909, 617 f.
Forsvarssagens løsning, håb om, 592.
Grundlovsændring, forslag om, 561.
Lassen, Vilh., mindeord om, 591.
Menighedsråd, lov om, 524 f.
Norges krone, tilbud om at overtage,
564—68, 571.
Optantspørgsmålet, 584.
Pensionering af:
Seedorf, Marie O., f. Larsen, 571 f.
Rigsdagen, sammenkaldelse af, 594.
Selvejende kirker, lov om styrelsen af,
524.
Tronskiftet i 1906, 572 ff.
Valgmenigheder, lov om, 524.
Vestindien, dansk:
Forhandling med U.S.A. om salg af,
560.
- Christian IX:**
Adresser til kongen, rigsdagens, 105—08.
Altinget:
Budskab til, 83, 559.

- Apanager, love om bevilling af, 262, 441.
Augustenborgske familie, amnesti til, 280.
Befæstningsanlæg, forslag om, 53 f., 357.
Benådning, afslag på, 88 f., 291.
Benådnings, 31, 182, 393, 525.
Boliger til marinens personel, lov om, 533.
Brudeudstyr, love om, 253 f.
Bulgarien, valg af fyrste af, 338 f.
Christian, prins:
 Deltagelse i statsrådets møder, 502 ff.
 Indsættelse som rigsforstander, 501.
Christiansborg slot, genopførelse af, 340 f., 347.
Dødsstraf:
 Eftergivelse af 253, 262, 332 ff., 387, 545.
 Eksekvering af, 286, 399.
Finanslove:
 Almindelige, 125, 242, 300, 415.
 Provisoriske, 229, 233 ff., 311.
Fiskeriet i Danmark, lov om, 199 f.
Folkekirken, udtrædelse af, 450.
Folketinget, opløsning af, 97, 208, 251 ff., 277, 372.
Forsvarskommission, nedsættelse af, 477.
Fyrskib ved Gedser, udlæggelse af, 238, 240.
Gendarmeriloven, 416.
Grundlovsændring, forslag om, 562.
Herlufsholm, aflæggelse af regnskab og beretning fra, 221.
Indenrigsministeriet, forslag om deling af, 411.
Indkomst- og formueskat, forslag om, 447.
Island:
 Forfatningslov for, 551.
 Kvindelig valgbarhed, lov om, 541.
Jernbaner:
 Jernbanekoncessioner, 294.
Kielerkanalen, deltagelse i indvielse af, 431 f.
Kommunal valgret, lov om, 546, 554.
Kongen:
 Ønske om selv at åbne rigsdagen, 320 f., 392, 397.
Krigsretsdomme, forelæggelse af, 209—15.
Landstinget:
 Kongevalgte medlemmer, udnævnelse af, 390 f.
Lodsning i Øresund, 72 ff., 76.
Lønningforbedring for embedsmændene, 273.
Lønningslove:
 Diverse lønningslove, 48 f.
 Lønningslov for Søværnet, 249.
Militær straffelov, 217 ff., 274.
Militært beredskab, forøgelse af, 247, 314, 549, 551.
Mindemedalje for felttoget i 1864, 32—36, 39 f.
Ministerskifte, 187, 455 f., 495.
Mistillidsvotum til regeringen, 68.
Museumsbygning, opførelse af ny, 308, 317.
Navneforandring, lov om, 505 f.
Nellemann, tak til justitsminister, 438 f.
Neutralitetspolitik, dansk ønske om at føre, 242 f., 549, 551.
Norges krone, tilbud om at overtage, 562 f., 566, 568, 570 f.
Nævninge, lov om indførelse af, 271.
Pensionering af:
 Jensen, Henning, sognepræst, 314 f.
 Seedorf, Marie O., f. Larsen, 571.
Pensionistlov, 111 ff.
Politiet:
 Overgreb fra, 442.
 Udvidelse af, 523.
Politiske situation, kommentar til den, 309 f., 402, 412 f., 470.
Pragerfredens § 5, ophævelse af, 255 f., 259.
Provisoriske love, forelæggelse for rigsdagen af, 324.
Rigsdagen:
 Afslutning af, 225.

- Forlængelse af samlingen, 196 ff., 203, 207 f.
- Udgifter til, 504.
- Rosenørn-Lehn, mindeord om, 394.
- Statspoliti, forslag om oprettelse af, 447.
- Strafarbejde, anordning om fuldbyrdelse af, 60.
- Studentermøde om det slesvigske spørgsmål, 363 f.
- Søbefæstningen, udvidelse af, 365.
- Tiltalefrafald, 442, 482.
- Toldrevision, 410.
- Tronfølgeoven af 1853, 544.
- Trontale, udarbejde af, 163 f.
- Underofficerer:
- Fortrinsret til kommunale bestillinger, 249.
- Lønningsvilkår for, 54.
- Pensionering af, 481 f.
- Vallø stift, udvidelse af, 71.
- Vemmetofte kloster, udvidelse af, 71.
- Vestindien, dansk:
- Forhandling med U.S.A. om salg af, 490 f., 506 ff., 521, 531, 537.
- Ægteskabs opløsning, bevilling til, 195 f.
- Østasien, udvidelse af den diplomatiske tjeneste i, 149 f., 154, 157 f.
- Christian, prins, senere konge (Chr. X):**
- Fredskonferencen i Haag, ratifikation af konventioner fra, 625 f.
- Menighedsråd, lov om, 637.
- Ministeriet Zahle, velkomtsord til, 624 f.
- Tronskiftet i 1912, 650 ff.
- Deuntzer, J. H., professor, konseilspræsident og udenrigsminister:**
- Brudeudstyr, lov om, 522.
- Christian, prins:**
- Indsættelse som rigsforsender, 538 f.
- Forsvarskommission, lov om nedsættelse af en, 532.
- Færøerne:**
- Bøder til engelske fiskere, eftergivelse af, 540.
- Kommunal valgret, lov om, 554.
- Militært beredskab, forøgelse af, 549.
- Neutralitetspolitik, dansk ønske om at føre, 548 f., 551, 553.
- Politiet, udvidelse af, 523.
- Rigsdagen:
- Afslutning af, 552.
- Straffefølgningen, ændring i, 552.
- Tillægsbevillingslov, 552.
- Tronfølgeoven af 1853, 544.
- Vestindien, dansk
- Forhandling med U.S.A. om salg af, 521, 529 ff., 535 f.
- Dreyer, J. C. F., krigs- og marine-minister:**
- Finanslove, provisoriske, 233.
- Fyrskib ved Gedser, udlæggelse af, 239 f.
- Hærens organisation, lov om, 248.
- Lønningslov for hæren, 248 f.
- Lønningslov for søværnet, 249.
- Militært beredskab, forøgelse af, 246 f.
- Søværnets organisation, lov om, 249.
- Underofficerer,
- Lønningsvilkår for, 248.
- Estrup, J. B. S., konseilspræsident, finansminister:**
- Alderdomsunderstøttelse, lov om, 382 f.
- Apanager, love om bevilling af, 262.
- Augustenborgske familie, amnesti til, 280.
- Befæstningsanlæg, 358, 364 f.
- Brudeudstyr, love om, 254.
- Brændevinsbrænding, lov om, 291, 408 ff.
- Bulgarien, valg af fyrste af, 338 f.
- Christiansborg slot, genopførelse af, 347 f.
- Dampfærgeforbindelser, etablering af, 385.

Dødsstraf:

Eftergivelse af, 253, 261 f., 334, 387.

Eksekvering af, 286 f., 333, 399.

Fattigvæsen, lov om det offentlige, 382 f.

Finanslove:

Almindelige, 225, 232, 241 f., 264—68, 276 f., 281—84, 298 ff., 309, 318 f., 321 f., 343—46, 376, 415 f.

Midlertidige, 222 ff., 235 f., 264, 267 f., 275 f., 298, 300, 309 f., 321 f., 371 f., 376.

Provisoriske, 227 ff., 231—35, 310 f., 319 f., 330 f., 354—57, 367, 404 f.

Folketinget, opløsning af, 208 f., 251 f., 276 f., 342 f.

Frihavn i København, anlæg af, 382—85.

Fyrskib ved Gedser, udlæggelse af, 237 ff.

Grundlovsændring, forslag om, 326 ff.

Herlufsholm, aflæggelse af regnskab og beretning fra, 220 f.

Indenrigsministeriet, forslag om deling af, 411 f.

Jernbaner:

Jernbanekoncessioner, 294, 335.

Jernbanelove, 375.

Klasselotteriet, lov om forøgelse af lodder i, 382.

Kongen:

Ønske om selv at åbne rigsdagen, 321, 392, 397.

Kontorholdsudgifter ved toldvæsenet, lov om, 419.

Konvertering af prioritetslån, lov om, 348.

Krigsrettsdomme, forelæggelse af, 213.

Krigsskattolden, ophævelse af, 201.

Landstinget:

Kongevalgte medlemmer, udnævnelse af, 220, 390 f.

Løbende statsudgifter, bemyndigelse til at afholde de, 328.

Lønninger ved toldvæsenet, lov om, 419.

Lønningsforbedring for embedsmændene, 272 f.

Militær straffelov, 218 f., 275.

Militært beredskab, forøgelse af, 246.

Ministeransvarlighed, lov om, 201.

Ministerium for offentlige arbejder, oprettelse af, 411.

Museumsbygning, opførelse af ny, 308, 317.

Neutralitetspolitik, dansk ønske om at føre, 244 f.

Nævninge, lov om indførelse af, 271.

Pensionering af:

Jensen, Henning, sognepræst, 315.

Pensionsloven af 9/4 1851, ændring af, 419.

Politiske situation, kommentar til den, 289 f., 309, 351—54, 402 f., 413 f.

Postvæsenet:

Ændring af overbestyrelse for, 296.

Pragerfredens § 5, ophævelse af, 255 f., 259 f.

Provisoriske love, forelæggelse for rigsdagen af, 322 f.

Rigsdagen:

Afslutning af, 215 f., 224—27, 345 f., 355 f., 413.

Forlængelse af, 197 f., 202 f., 206 ff.

Indkaldelse af, 196, 217, 392.

Udsættelse af møder i, 232 f., 235 f.

Åbning af, 290, 320 f., 397.

Rigsretsanklage, 309.

Salt, ophævelse af indførselstold af, 200 f.

Skibsafgiften, ophævelse af, 383.

Spanien:

Forhandling om handelstraktat med, 292, 294, 301—04.

St. Croix:

Budget for, 361.

Plantagedrift, tilskud til, 250 f.

Studentermøde om det slesvigske spørgsmål, 363 f.

Sukkertold, lov om, 204, 382 f.

Søbefæstningen, udvidelse af, 366 f.

Tiende, lov om afløsning af, 420 f.

Tillægsbevillingslove, 330, 341 f., 364 f.

- Tilskud af statskassen til kommunerne, lov om, 421.
- Told- og skibsafgifter, lov om, 201, 204, 291 f.
- Toldrevision, lov om, 382, 409 ff.
- Trontale, udarbejdelse af, 217.
- Underofficerers fortrinnsret til kommunale bestillinger, 248 f.
- Vestindien, dansk:
 Hærstyrken i, lov om, 307.
 Kolonialloven for, ændring i, 307.
 Toldbegunstigelse for sukker og mallas, 307.
- Ølskat, lov om, 291, 382 f., 409.
- Finsen, S. H. S., indenrigsminister:**
 Christiansborg slot, genopførelse af, 306 f.
- Fischer, J. C. H., minister f. kirke- og undervisningsvæsen:**
 Dødsstraf, eftergivelse af, 261.
 Finanslove, provisoriske, 233.
 Krigsretsdomme, forelæggelse af, 214.
- Fonnesbech, C. A., indenrigsminister, senere konseilspræsident og finansminister:**
 Bekendtgørelse af retslige kundgørelser, lov om, 46.
 Benådnings, 143, 177, 179.
 Betalingssterminer, lov om, 116.
 Børn og unge menneskers fabrikarbejde m. m., lov om, 55, 82.
 Dampfærgeforbindelser, etablering af, 47.
 Danske Lov 5—14—1, ændring af, 102.
 Digeanlæg, love om, 58, 76 f., 82, 91, 123.
 Dødsstraf, eftergivelse af, 183.
 Fattigvæsen, lov om det offentlige, 91.
 Finanslove:
 Almindelige, 165, 187.
 Midlertidige, 177, 179.
- Folketinget:
 Fordeling af valgkredse, 110.
 Udskrivning af valg til, 28, 99.
- Færgevæsenets bestyrelse, lov om, 91, 118.
- Guld- og sølvsmeltning, lov om ophævelse af eneret til, 165, 168.
- Havneafgifter i København, lov om, 104, 121.
- Havne og broers benyttelse, lov om, 116, 123.
- Håndværks- og fabriksdrift, lov om, 47, 82.
- Indenrigsministeriet:
 Lønningslov for personale under, 58, 61.
- Indfødsretslove, 46, 61, 93 f., 118.
- Jernbaner:
 Jernbanekoncessioner, 28 f., 43, 58, 68, 70, 90, 132, 136 f.
 Jernbanelove, 49 f., 72, 82, 94, 104.
- Kommuneforhold:
 Kommunale udgifter, lov om, 43 f.
 Kommuneskat, lov om, 58.
- Kontorholdsudgifter, love om:
 Amtmænd, 90, 123.
 Amtsforvaltere, 164, 168.
 Auktionsdirektører, 90, 123.
 Borgmestre, 90, 123.
 Toldvæsenet, 167, 187.
- Landdistrikters indlemmelse i købstæder, lov om, 46, 79.
- Limfjordsbroen, lov om, 49, 72, 102, 123.
- Lønningslov for embeds- og bestillingsmænd, 165.
- Majestætsforbrydelse, eventuel anklage for, 145 f.
- Maribo amtsråd, bemyndigelse til optagelse af lån, 176, 179.
- Mindemedalje for felttoget i 1864, 37 f.
- Ministerskifte, 187.
- Pensionering af:
 Monefeldt, E., 182.
 Tscherning, Eleonore C., 170.
- Pligtkørsler, lov om, 44, 90.

Postvæsenet:

Postafgifter, lov om, 101 f.

Redningsvæsenet, lov om, 104, 123.

Rigsdagen:

Afslutning af, 186.

Sammenkaldelse af, 148.

Rigsskillelønt, inddragelse af, 179 f.

Skibsafgifter, lov om, 167.

Skiftevæsenet, love om, 165, 170.

Slesvig-holstensk speciølønt, forbud mod anvendelse af, 170, 172.

St. Croix:

Budget for, 158.

Centralfaktorier på, oprettelse af, 172 f.

Kreditforening for sukkerplantager på, oprettelse af, 172 f.

Lejekørsel, anordning om, 187.

Plantagedrift, tilskud til, 179, 181.

Sjovervæsenet på, anordning om, 187.

St. Jan:

Budget for, 158.

Tillægsbevilling for, 169 f., 176.

St. Thomas:

Budget for, 158.

Tillægsbevilling, 169 f., 176.

Statsregnskabet, offentliggørelse af, 164.

Stemplet papir:

Fritagelse for brug af, 165, 168.

Genoptryk af lov om brug af, 169.

Sukkertold, lov om, 174.

Sønæringsloven, lov om ændring af, 116.

Telegrafforbindelse:

Koncession til anlæggelse af, 173.

Tillægsbevillingslov, 185.

Trontale, udarbejdelse af, 160—63.

Vestindien, dansk:

Bidrag til de alm. statsudgifter, lov om, 165, 172.

Dåb, ændring af forordning om, 147.

Firma og prokura, lov om, 148.

Kreditforening for sukkerplantager på, oprettelse af, 172.

Lykkeespil, ophævelse af anordning om, 170.

Medicinalvægten, ændring i inddeling af, 181.

Plantagedrift, tilskud til, 172.

Ægteskabslovgivningen i, ændring af, 147.

Ædle metaller, lov om vægten af, 61, 72, 136.

Ægteskabs indgåelse, bevilling til, 143.

Ægteskabs opløsning, bevilling til, 143.

Østasien, udvidelse af den diplomatiske tjeneste i, 154.

Århus, optagelse af lån, 165, 172.

Frederik, kronprins, senere konge (Frederik VIII):

Adresser til kongen, rigsdagens, 107.

Altinget:

Budskab til, 529.

Arbejdermødet på Nørrefællø, 15, 17—20.

Bankkrisen i 1908, foranstaltninger mod, 589.

Benådning, afslag på, 291.

Benådninger, 393, 474.

Christian, prins:

Indsættelse som rigsforstander, 539.

Christiansborg slot, genopførelse af, 341, 347.

Dødsstraf:

Eftergivelse af, 333, 387, 545.

Eksekvering af, 287.

Finanslove:

Almindelige, 443 f., 627.

Provisoriske, 229, 311.

Folketinget, opløsning af, 252, 343, 627 f.

Forsvarslovene af 1909, 604 f., 618 f.

Forsvarssagens løsnings, håb om, 592, 598 f.

Færøerne:

Bøder til engelske fiskere, eftergivelse af, 540.

Grundlovsændring, forslag om, 328.

Holsteins-Ledreborgs ministerium, velkomstord til, 616.

Island:

- Blinde børns undervisning, 639.
 Dampskibslinje til Göteborg, etablering af, 639.
 Finanslov for, 640.
 Forfatningslov for, 539 f., 600.
 Forretningskonsulenter, udsendelse af såkaldte, 639 f.
 Fortrinsret for islandske kandidater til embeder i, 640.
 Inspektionsskibes udsendelse, udgifter ved, 638 f.
 Kvindeligt valgbarhed, lov om, 542.
 Jonsson, Bjørn, velkomstord til, 606.
 Kielerkanalen, deltagelse i indvielse af, 431.
 Kolera, foranstaltninger mod, 396.
 Kommunal valgret, lov om, 546 f., 592.
 Lassen, Vilh., mindeord om, 590 f.
 Lodsning i Øresund, 76.
 Majestætsforbrydelse, eventuel anklage for, 144 f.
 Militær straffelov, 275.
 Mindemedalje for felttoget i 1864, 35.
 Museumsbygning, opførelse af ny, 308.
 Neergaard, Niels, tak til, 644.
 Neutralisering af den danske stat, forslag om, 444.
 Nordsø- og Østersøkonventionerne, godkendelse af, 591.
 Norges krone, tilbud om at overtage, 566 f., 570.
 Nævninge, forslag om indførelse af, 271.
 Optantspørgsmålet, 577, 584.
 Pragerfredens § 5, ophævelse af, 256.
 Retsreform, forslag om samlet, 583, 593.
 Rigsdagen:
 Afslutning af, 346.
 Prædiken ved åbning af, 599.
 Udgifter til, 562.
 Søbefæstningen, udvidelse af, 473.
 Tiltalefrald, 442, 482, 576.
 Toldgifter m. m., lov om, 581.
 Tronskiftet i 1906, 572—75.

Vestindien, dansk:

- Forhandling med U. S. A. om salg af, 488, 492, 560.
 Ændring af straffeloven for, 579.
 Vor Frue kirke i København, opførelse af spir på, 646.
 Ægteskabs opløsning, bevilling til, 196.
 Østasien, udvidelse af den diplomatiske tjeneste i, 154.

Goos, A. H. F. C., minister f. kirke- og undervisningsvæsen, senere justitsminister og minister for Island:

- Christian, prins:
 Deltagelse i statsrådets møder, 503.
 Dødsstraf, eksekvering af, 399.

Frederiksberg:

- De kirkelige forhold på, 401.
 Karantæneanstalters oprettelse, 505.
 Navneforandring, lov om, 505 f.
 Polyteknisk læreanstalt, lønningslov for, 419.

Viborg sindssygeanstalt, udvidelse af, 505.

Våbenudførsel, lov om forbud mod, 503 f.

Åndssvageanstalterne, nyordning af, 419.

Haffner, W., krigsminister og senere også marineminister:

- Arbejdermødet på Nørrefælled, 18—21.
 Befæstningsanlæg, forslag om, 51 ff.
 Benådninger, 31.
 Flådens udvidelse, forslag om, 50—53.
 Hærens organisation, lov om, 50, 217.
 Krigsrettsdomme, forelæggelse af, 209—12.

Lønningslove:

- Diverse lønningslove, 48.
 Hærens lønningslov, 50 f. 217.
 Militær straffelov, 205 f., 217 f.
 Mindemedalje for felttoget i 1864, 32—35, 39.

Søværnets organisation, lov om, 50.

Underofficerer:

Lønningsvilkår for, 50 f.

Vandfloden, foranstaltninger i anledning af, 49.

Hafstein, H. T., byfoged, minister
f. Island:

Island:

Forfatningslov for, 600 f.

Tronskiftet i 1906, 575 f.

Hage, A., godsejer, landbrugsminister:
Jordlodder for landarbejdere, lov om,
481.

Hage, C. F., grosserer, finansminister
og minister f. offentlige arbejder:
Benådning, 525.

Ejendomsskyld, lov om, 526.

Indkomst- og formueskat, forslag om,
526.

Vestindien, dansk:

Forhandling med U.S.A. om salg af,
521 f.

Hall, C. C., minister f. kirke- og
undervisningsvæsen:

Adresser til kongen, rigsdagens, 108.

Arbejdermødet på Nørrefælled, 19 f.

Benådninger, 22 f.

Borger- og almueskolevæsenet, lov om,
46, 93.

Dødsstraf, eftergivelse af, 22.

Folkekirken:

Kirkesyn, 84.

Lodsning i Øresund, 75.

Mindemedalje for felttoget i 1864, 36 f.

Ministeriet for kirke- og undervisnings-
væsenet:

Lønningslov for personale under, 57,
61, 113.

Præstelønninger, lov om, 108 f.

Rigsdagen, sammenkaldelse af, 90.

Tillægseksamen i latin og græsk, anord-
ning om, 25.

Vajsenhuset, nyordning af, 25 f.

Valgmenighedsloven, ændring af, 47, 84.

Holstein-Holsteinborg, L. H. C. H.,
konseilspræsident:

Adresser til kongen, rigsdagens, 69 f.,
97, 105 ff.

Arbejdermødet på Nørrefælled, 20.

Arvefæste, afslag på andragende om, 22.

Folketinget:

Opløsning af, 28, 97 ff.

Sammenkaldelse af, 101.

Krigsretsdomme, forelæggelse af, 135.

Landstinget:

Kongevalgte medlemmer, udnævnelse
af, 103 f.

Udsættelse af møder i, 99.

Mindemedalje for felttoget i 1864, 35 f.

Ministerium for Island, oprettelse af,
134 f.

Mistillidsvotum til regeringen, 68.

Pensionering af:

Strideron, J. G., 23.

Testmann, P. C., 135.

Rangordningen, ændring af, 128—32.

Ressortforholdene i ministerierne, om-
lægning af, 100.

Rigsdagen:

Afslutning af, 79, 120 f.

Udsættelse af møder i, 41, 120 f.

Åbning af, 93.

Schimmelmannske fideicommis:

Bortsalg af plantager fra det, 24.

St. Croix:

Landskolerne på, reglement for, 84.

St. Jan:

Kommunelæge på, ansættelse af, 24.

Tillægsbevillinger for, 13.

St. Thomas:

Kommunelæge på, ansættelse af, 24.
Tillægsbevillinger for, 13.

Telegrafforbindelser:

Koncessioner til anlæggelse af, 13 f.

Trontale, udarbejdelse af, 41.

Vestindien, dansk:

Betaling af frimærker i, moderation af, 135.

Guvernøren i, 14.

Holstein-Ledreborg, J. L. C. C. T., lensgreve, konseilspræsident:

Forsvarslovene af 1909, 619.

Holstein-Ledreborgs ministerium, velkomst til, 616.

Høgsgbro, S., højesteretssagfører, minister f. offentlige arbejder, justitsminister:**Rigsdagen**

Prædiken ved åbning af, 599.

Hørring, H. E., departementschef,

indenrigsminister, senere også konseilspræsident og finansminister:

Brændevinsbrænding, lov om, 485.

Christiansborg slot, genopførelse af, 440.

Dødsstraf, eftergivelse af, 453.

Finanslove, forslag om, 464 f., 479, 494.

Formuesforholdet mellem ægtefæller, lov om, 480.

Forsvarskommission, nedsættelse af, 476.

Indenrigsministeriet, oprettelse af nyt departement under, 420.

Indkomst- og formueskat, forslag om, 447, 485.

Island:

Forfatningslov for, 483 f.

Tobak, indførselsafgift af, 484.

Jagtlov, 420.

Kielerkanalen, deltagelse i indvielse af, 432.

Pensionering af:

Dalgas, Marie C. M., f. Købke, 420.

Politiske situation, kommentar til, 468 f.

Rigsdagen:

Afslutning af, 479 f., 495.

Sammenkaldelse af, 471.

Skoleloven, 480.

Statsbanetakster, lov om, 437.

Statslån, lov om optagelse af, 467.

Søbefæstningen, udvidelse af, 465 f., 472 f.

Søværnets organisation, lov om, 464.

Tak til kongen, 495.

Tiende, lov om afløsning af, 420.

Tillægsbevillingslov, 472, 479 f.

Tilskud af statskassen til kommunerne, lov om, 420.

Toldloven, 480, 485.

Underofficerer, pensionering af, 481.

Vestindien, dansk:

Forhandling med U.S.A. om salg af, 487 f., 490 ff.

Ingerslev, H. P., indenrigsminister:

Alderdomsunderstøttelse, lov om, 383 f.

Bulgarien, valg af fyrste af, 339.

Christiansborg slot, genopførelse af, 340 f., 346 f.

Dampfærgeforbindelse, etablering af, 374, 406.

Fattigvæsen, lov om det offentlige, 384.

Finanslov, midlertidig, 372.

Frederiksberg:

De kirkelige forhold på, 401.

Frihavn i København, anlæg af, 373 f., 383 f.

Fællesnordiske lovgivningskommission, rapport om arbejdet i den, 361 f.

Jernbaner:

Jernbanekoncessioner, 335.

Jernbanelove, 375, 419.

Kielerkanalen, deltagelse i indvielse af, 432.

Kontrolforanstaltninger mod ind- og udførsel af syge husdyr, 394 f.

Kvægudførsel, foranstaltninger imod, 401 f.

Margarine, lov om fabrikation og forhandling af, 368 f.

Politiske situation, kommentar til, 414.

Søbefæstningen, udvidelse af, 379.

Jonsson, Bjørn, red., minister for Island:
Island:

Dødsberetninger, lov om, 635.

Ed, lov om, 635.

Finanslov for, 608.

Folkekirken, lov om personer udenfor, 635.

Forretningskonsulenter, udsendelse af såkaldte, 608 f.

Fuldmyndighedsbevillinger, lov om, 635.

Fyr og sømærker, lov om, 635.

Inspektionsskibes udsendelse, udgifter ved, 608 ff.

Sikkerhedsforanstaltninger for skibe, lov om, 635.

Sognepræsters lønning, lov om, 635.

Spirituøse drikke, indførsel af, 610 f.

Sundhedspas for skibe, lov om, 635.

Trawlerloven, 609, 636.

Jonsson, Bjørn, velkomstord til, 606.

Jonsson, Kr., justitiarius, minister for Island:

Island:

Blinde børns undervisning, 639.

Dampskibslinje til Göteborg, etablering af, 639.

Finanslov, 638.

Forretningskonsulenter, udsendelse af såkaldte, 640.

Fortrinsret for islandske kandidater til embeder i, 640.

Inspektionsskibes udsendelse, udgifter ved, 638 f.

Landsregnskab, godkendelse af, 638.

Tillægsbevillingslov for, 638.

Trawlerloven, 641.

Juul af Rysensteen, C. F. A., lensbaron, minister for offentlige arbejder:

Vestindien, dansk:

Farvandene omkring, undersøgelse af, 512.

Jöhnke, F. H., kontraadmiral, marine-minister:

Boliger til marinens personel, lov om, 533.

Militært beredskab, forøgelse af, 550.

Klein, C. S., justitsminister og minister for Island:

Altinget:

Budskab til, 77 f., 81, 83, 189 f.

Commissarius for, udnævnelse af, 81.

Forretningsorden for, 189.

Kongevalgte medlemmer af, valg af, 186.

Omkostninger ved afholdelse af, 78.

Sammenkaldelse af, 178.

Udskrivning af valg til, 133.

Valglov for, 184.

Åbning af, 189.

Apotekerbevilling, 89.

Arbejderforening, andragende fra den internationale, 47.

Arenstorffske fidecommis, optagelse af lån til, 173 f.

Benådning, afslag på, 85, 88.

Benådnings, 31, 40, 69, 78, 92 f., 103, 122, 160, 166, 174 f., 182 f.

Brandvæsenet i købstæderne, lov om, 56, 67.

Dampfartøjer, lov om tilsyn med, 92, 160, 181.

- Dampkedler m. m., lov om tilsyn med, 46, 92, 160, 181.
- Dødsstraf, eftergivelse af, 43, 78, 83, 136.
- Efterligning af mønt og pengesedler, lov om forbud mod, 165, 171.
- Erstatning for skader ved brandslukning, lov om, 90, 165 f., 171.
- Færøerne:
- Handel, ophævelse af den kgl., 94, 113.
 - Kolera på, foranstaltninger imod, 94, 113.
 - Konkurslovgivning på, 60.
 - Kulbrydning på, koncession til, 66 f.
 - Retsvidners udnævnelse på, lov om, 46, 62.
 - Valg til lagtinget, lov om, 46 f.
- Hjælpeapoteker, oprettelse af, 85 ff.
- Horsens straffeanstalt, udvidelse af, 128.
- Island:
- Børnekopper og kolera, foranstaltninger imod, 78, 184.
 - Embedsmænds aflønning, lov om, 189.
 - Finanslov for, 189.
 - Fiskeritilsynet i, lov om, 189.
 - Forfatningslov for, 100, 108, 114, 133 f.
 - Gejstlige godser, vedligeholdelse af, 184.
 - Handelsskibes besejlingsrettigheder, 77.
 - Helgastadsfjell-minen, afhændelse af, 189.
 - Indførselsafgift af fragtgods, lov om, 189.
 - Jordemodervæsenet i, 78, 184.
 - Laks, fredning af, 78.
 - Landshøvdingens forretningsområde, 178.
 - Lasteafgift for skibe med hvalkød, 83.
 - Loves bekendtgørelse i, lov om, 184.
 - Lovforslag der stilles i bero, 108.
 - Lægedistrikternes omlægning, lov om, 184.
 - Mageskifte af offentlig ejendom, 77 f.
 - Møntsystem, lov om anvendelse af, 184.
 - Navigationsskole, oprettelse af, 83.
 - Regnskabs- og oppebørselsvæsenet i, ordning af, 60, 62.
 - Regnskabsoversigter over indtægter og udgifter, 56, 101, 126, 168 f.
 - Sparekasser, begunstigelser for, 80, 108.
 - Straffelove, 80, 108, 117.
 - Strandingslov for, 80, 184.
 - Tilsyn med udvandreres befordring, 189.
 - Jordemødres lønning, lov om, 176, 188.
 - Jurisdiktionsgrænser, ændring af, 62, 65 f., 78, 85, 136, 166.
 - Justitsministeriet:
 - Lønningslov for personale under, 56, 61.
 - Konkurs, regler om, 27.
 - Kontorholdsudgifter, love om:
 - Retsbetjente, 46, 94, 126, 160, 185.
 - København:
 - Bygningslov for, 184, 188.
 - Skiftevæsenets indtægter i, kontrol med, 119.
 - Landmandsbanken, godkendelse af statutter for, 24.
 - Ligsyn, lov om, 176, 185.
 - Lodsning i Øresund, 73, 75 f.
 - Lægemidler, lov om salg af hemmelige, 165.
 - Lægevirksomhed, lov om udøvelse af, 102, 176.
 - Majoratsbånd, bevilling til løsning af, 114 f.
 - Mindemedalje for felttoget i 1864, 38.
 - Nationalbanken:
 - Fundering af pengesedler, 106.
 - Henlæggelse af guldbarrer på realisationsfonden, 47 f.
 - Udstedelse af pengesedler, 27, 44, 66, 185 f.
 - Pensionering af:
 - Agerskov, Cathinka E. J., f. Prahll, 47, 62.

- Havsteen, I. P., 81.
 Lytzen, Sophie M., 94, 117.
 Påkendelse af tyveri, bevilling til, 45.
 Reskript af 21/10 1859, ophævelse af, 40.
 Reykjavik:
 Brandforsikringsvæsenet i, 94, 113.
 Brandvæsenet i, lov om, 189.
 Mandtalsbogsintradernes beregning efter kapitelstakst, 169.
 Schimmelmannske fideicommiss:
 Bortsalg af palæ, 27.
 Sindssygeanstalten i Viborg, indretning af, 177, 185.
 Skiftevæsenet, lov om, 46, 90, 160, 171.
 Stamhuset Estrup:
 Bevilling til anskaffelse af besætning og inventar, 80.
 Stamhuset Giesegård:
 Anskaffelse af besætning til, 44 f.
 Stamhuset Selsø:
 Bevilling til salg af godser, 40 f.
 Strafarbejde, anordning om fuldbyrdelse af, 60.
 Sø- og handelsretten, behandling af konkursboer ved, 27.
 Tilhold, ophævelse af, 40.
 Tilsyn med Fremmede og Rejsende, lov om, 188.
 Trontale, udarbejdelse af, 164.
 Tændstikker, forbud imod, 105, 113.
 Udpantning, lov om, 46, 68 f.
 Vallø stift, udvidelse af, 71.
 Vemmetofte kloster, udvidelse af, 71.
 Venerisk smitte, foranstaltninger imod, 92, 126.
 Viborg straffeanstalt, nedlæggelse af, 128.
 Værnepligt, lov om, 67, 71.
 Ægteskabs indgåelse, bevilling til, 45, 59, 91, 109, 114, 187.
 Ægteskabs opløsning, bevilling til, 28, 45, 59 f., 91, 109, 114, 187.
 Østasien, udvidelse af den diplomatiske tjeneste i, 155 ff.
- Krieger, A. F., justitsminister, derefter finansminister:
 Adresser til kongen, rigsdagens, 107 f.
 Arbejdermødet på Nørrefælled, 15 ff., 19, 21.
 Befæstningsanlæg, forslag om, 53.
 Benådnings, 12, 54 f., 99, 102, 111, 116.
 Brændetransporten på Esrom kanal, nedlæggelse af, 48, 68.
 Bygningsafgift, lov om frihed for, 48, 72.
 Domænejendomme, køb og salg af, 48, 68.
 Dødsstraf:
 Eftergivelse af, 77.
 Embedsindtægt, sikring af, 98.
 Falster amtstue, nedlæggelse af, 94, 100, 118.
 Finanslove:
 Almindelige, 42, 61, 83, 91, 100, 121, 123—26.
 Midlertidige, 63 ff., 68, 116, 121.
 Flådens udvidelse, forslag om, 53.
 Folketinget, opløsning af, 98.
 Folketælling, ændring af terminer for, 127.
 Guldmønters anvendelse som betalingsmiddel, lov om, 104.
 Island:
 Kommunalvæsenet på, frd. om, 14.
 Landshøvding, oprettelse af embede som, 14 f.
 Kontorudgifter for retsbetjente, lov om, 83.
 Limfjordsbroen, lov om, 49.
 Lodsning i Øresund, 74 f.
 Lønningslove:
 Diverse lønningslove, 48, 63, 111 ff.
 Maribo amtsråd, bemyndigelse til optagelse af lån, 102, 111.
 Mindemedalje for felttoget i 1864, 38 f.
 Møntkonvention, den skandinaviske, 30 f., 42, 55.
 Møntlov, forslag om, 55 f., 83, 123.
 Nykøbing hospital:
 Forhøjelse af lemmernes ugepenge, 12.

- Pensionistlov, 111 ff.
 Postvæsenet:
 Postafgifter, lov om, 94.
 Reykjavik:
 Kommunalbestyrelsen i, 12.
 Roesukker, lov om afgift på inden-
 landsk, 48.
 Skifteafgifter, lov om, 94, 100.
 St. Croix:
 Bobehandlingen på, anordning om, 30.
 Budget for, 29, 87.
 Indførsel af arbejdere til, anordning
 om, 58.
 Inspektør for skattevæsenet på, ansæt-
 telse af, 29 f.
 Jøders edsfæstelse på, anordning om,
 31.
 Plantagedrift på, tilskud til, 132.
 Tillægsbevillinger for, 29, 58 f., 87, 102,
 110, 117, 127.
 St. Jan:
 Arbejderanordning for, ophævelse af,
 27.
 Bobehandlingen på, anordning om, 30.
 Budget for, 29, 92.
 Eftergivelse af bidrag til de alm. stats-
 fornødenheder, lov om, 104, 126.
 Jøders edsfæstelse på, anordning om,
 31.
 Tillægsbevillinger til, 59, 92, 110 f.
 St. Thomas:
 Arbejderanordning for, ophævelse af,
 27.
 Bobehandlingen på, anordning om, 30.
 Budget for, 29, 92.
 Eftergivelse af bidrag til de alm. stats-
 fornødenheder, lov om, 104, 126.
 Fyrafgift, ophævelse af, 55.
 Jøders edsfæstelse på, anordning om,
 31.
 Sjovervæsenet på, anordning om, 30.
 Tillægsbevillinger til, 59, 92, 110 f.
 Statsfonds- og Bankfondsbeviser, lov
 om ombytning af, 92, 116.
- Statslånet af 1864, opsigelse af, 91 f., 100,
 106.
 Statsobligationer, lov om udstedelse af,
 100, 116.
 Statsregnskabet, offentliggørelse af, 42,
 94.
 Statsskovvæsenets tjenesteboliger og
 -jorder, nye regler for, 44.
 Stempelafgifters omregning efter det
 nye mønts-system, lov om, 94, 100, 118.
 Sukkerbeskatning, lov om, 48, 77.
 Sukkertold, lov om, 63.
 Telegrafforbindelser:
 Koncessioner til anlæggelse af, 58, 88.
 Tillægsbevillingslove, 55, 79, 104, 121,
 123.
 Tiltalefrafald, 15.
 Tobaksbeskatning, lov om, 48, 94.
 Toldforholdene ved landegrænsen, lov
 om, 61, 82 f.
 Told- og skibsafgifter, lov om, 48, 94.
 Underofficerer:
 Lønningsvilkår for, 53.
 Vestindien, dansk:
 Lønningslov for overbestyrelsens em-
 bedsmænd, 61.
 Politisagers behandling i, 98.
 Påsejling, anordning om forholdsregler
 imod, 79.
 Århus, optagelse af lån, 109, 126.
- Lassen, V. H., red., finansminister:
 Arveafgift, lov om, 580 f.
 Bankkrisen i 1908, foranstaltninger
 imod, 587—90.
 Benådnings, 578 f.
 Rigsdagen:
 Udgifter til, 562.
 Roesukker, lov om afgift på inden-
 landsk, 580 f.
 Spiritusafgift, lov om, 580 f.
 Statsregnskabet, offentliggørelse af, 562.
 Toldlove, ændring af, 580.

- Lüttichau, C. D., stamhusbesidder, finansminister:**
 Brændevinsbrænding, lov om, 445.
 Finanslove, midlertidige, 436, 448.
 Indkomst- og formueskat, forslag om, 446 ff.
 Kielerkanalen, deltagelse i indvielse af, 432.
St. Croix:
 Budget for, 433.
 Forholdene på, 434 f.
 Tiende, lov om afløsning af, 448.
 Toldrevision, lov om, 445 f.
- Madsen, W. H. O., oberst, krigsminister:**
 Militært beredskab, forøgelse af, 549 f.
- Middelboe, C. G., kommandør, marineminister:**
 Vestindien, dansk:
 Farvandene omkring, undersøgelsen af, 511 ff.
- Muus, O. H. V. B., grosserer, minister f. handel og søfart:**
Island:
 Sikkerhedsforanstaltninger for skibe, lov om, 635.
- Neergaard, N. T., direktør, finansminister, senere også konseilspræsident og forsvarsminister:**
 Cigaretafgift, lov om, 644.
 Finanslove, 617, 633 f., 642 f.
 Forsvarslovene af 1909, 601—04, 607 f.
 Forsvarssagens løsning, håb om, 599.
 Indkomst- og formueskat, lov om, 644.
Island:
 Inspektionsskibes udsendelse, udgifter ved, 609 f.
St. Thomas:
 Udvidelse af havnen på, 647 ff.
- Statsobligationer, lov om udstedelse af, 643 f.
 Statsregnskabet, offentliggørelse af, 632 f., 641 f.
 Ølskat, lov om, 644.
- Nellemann, J. M. V., justitsminister og minister for Island:**
 Augustenborgske familie, amnesti til, 279 f.
 Benådning, afslag på, 291.
 Benådnings, 393, 399 f.
 Brandforsikringsforeninger for landbygninger, 204 f.
 Bulgarien, valg af fyrste af, 339.
 Christiansborg slot, genopførelse af, 347.
 Dødsstraf:
 Eftergivelse af, 262, 331—34, 386 f.
 Eksekvering af, 285 f., 398 f.
- Finanslove:**
 Almindelige, 416.
 Midlertidige, 372.
 Provisoriske, 233.
- Gendarmeriloven, 362 f., 417.
- Island:**
 Embedsmænds aflønning, lov om, 373.
 Finanslov for, 388 f.
 Forbud mod anvendelse af bundslæbevåd, 428.
 Inspektionsskibes udsendelse, udgifter ved, 428.
- Kielerkanalen, deltagelse i indvielse af, 431.
 Kolera, foranstaltninger mod, 396.
- Kongen:**
 Ønsker om selv at åbne rigsdagen, 321.
- Krigsretsdomme, forelæggelse af, 213 f.
- Landstinget:**
 Kongevalgte medlemmer, udnævnelse af, 391.
- Løbende statsudgifter, bemyndigelse til at afholde de, 328 f.
 Militær straffelov, 275.

- Ministeransvarlighedslov, forslag om, 203 f.
- Neutralitetspolitik, dansk ønske om at føre, 245.
- Nævninge, lov om indførelse af, 270 f.
- Pensionering af:
Jensen, Henning, sognepræst, 315.
- Politiet:
Overordentlige udgifter til, lov om, 324 f.
- Politiske situation, kommentar til den, 309 f.
- Presseprovisoriet, 336 f., 359 f.
- Provisoriske love, forelæggelse for rigsdagen af, 323 f.
- Retsreform, forelæggelse af forslag om samlet, 270 f.
- Riffelprovisoriet, 312 f., 349.
- Rigsretsanklage, 309 f.
- Sindssygeanstalt i Middelfart, forslag om, 296 f.
- Studentermøde om det slesvigske spørgsmål, 363.
- Søbefæstningen, udvidelse af, 379.
- Ægteskabs opløsning, bevilling til, 195.
- Nielsen, A., statsrevisor, landbrugsminister:
Forsvarslovene af 1909, 604 f.
- Raben-Levetzau, F. C. O., greve udenrigsminister:
Nordsø- og Østersøkonventionerne, godkendelse af, 591.
- Norges krone, tilbud om at overtage, 570.
- Optantspørgsmålet, 578, 583 f.
- Ravn, N. F., marineminister, senere også krigsminister og udenrigsminister:
Benådning, afslag på, 291.
- Bulgarien, valg af fyrste af, 339.
- Dødsstraf, eksekvering af, 287.
- Flådestation i Agersø Sund, lov om oprettelse af, 175.
- Forsvarskommission, nedsættelse af, 476 f.
- Fredskonferencen i St. Petersborg, 473 f.
- Fyrvæsenets lønninger, 177, 188.
- Kielerkanalen, deltagelse i indvielse af, 431 f.
- Krigsrettsdomme, forelæggelse af, 158.
- Landstinget:
Kongevalgte medlemmer, udnævnelse af, 391.
- Lønningslov for søværnet, 96, 103, 171.
- Majestætsforbrydelse, eventuel anklage for, 146.
- Maskinisteksamen, lov om, 110, 127.
- Militær straffelov, 274 f.
- Militært beredskab, forøgelse af, 313 f.
- Møntsystem, lov om anvendelse af det nye, 166.
- Politiske situation, kommentar til, 470.
- St. Croix, forholdene på, 434.
- Styrmandseksamen, lov om, 110, 127.
- Søbefæstningen, udvidelse af, 365 f., 378 f.
- Søtillæg m.m. ved Søværnet, lov om, 91, 103, 109.
- Søværnets organisation, lov om, 96, 103, 171, 463 f.
- Udvisning af danske undersåtter fra Nordslesvig, 477 f.
- Vestindien, dansk:
Forhandling med U.S.A. om salg af, 488 ff.
- Østasien, udvidelse af den diplomatiske tjeneste i, 150, 155.
- Reedtz-Thott, K. T. T. O., udenrigsminister, senere også konseilspræsident:
Afdragshandler, lov om, 437.
- Apanager, love om bevilling af, 441, 452 f.
- Benådning, 400.

- Dimission, ønske om, 454 ff.
 Finanslove:
 Almindelige, 442 f., 450 ff.
 Midlertidige, 436, 449.
 Indkomst- og formueskat, forslag om, 446 f.
 Kielerkanalen, deltagelse i indvielse af, 430 f.
 Kolera, foranstaltninger mod, 396 f.
 Kvægdødsførsel, foranstaltninger imod, 402, 434.
 Landbrugsministerium, oprettelse af, 438.
 Ministerium for offentlige arbejder, op-
 hævelse af, 438.
 Nellesmann, tak til justitsminister, 439.
 Neutralisering af den danske stat, for-
 slag om, 444.
 Næringsloven, 437.
 Politiske situation, kommentar til, 414.
 Ressortforholdene, omlægning mellem
 ministerierne af, 438.
 Rigsdagen:
 Afslutning, 436 f.
 Siam:
 Militær træfning i, 407 f.
 Skoleloven, 437.
 Spanien:
 Forhandling om handelstraktat med,
 406 f.
 St. Croix, forholdene på, 433 f.
 Statsbanetakster, lov om, 437.

**Rosenørn-Lehn, O. D., lensbaron, uden-
 rigsminister:**
 Augustenborgske familie, amnesti til den,
 278 ff.
 Befæstningsanlæg, 358 f.
 Brudeudstyr, lov om, 254.
 Bulgarien, valg af fyrste af, 338 f.
 Dødsstraf, eksekvering af, 287.
 Finanslove, provisoriske, 233.
 Fyrskib ved Gedser, udlæggelse af, 240.
 Lodsning i Øresund, 73 f., 76, 88.

 Majestætsforbrydelse, eventuel anklage
 for, 146.
 Mindemedalje for felttoget i 1864, 38.
 Neutralitetspolitik, dansk ønske om at
 føre, 243 f.
 Pragerfredens § 5, ophævelse af, 254—
 59.
 Spanien:
 Anerkendelse af ny regering i, 159,
 177.
 Forhandling om handelstraktat med,
 292 f.
 Trontale, udarbejdelse af, 161 f.
 Søbefæstningen, udvidelse af, 379.
 Østasien, udvidelse af den diplomatiske
 tjeneste i, 149 ff.
 Åbenråkonventionen, godkendelse af,
 41 f.

**Rump, N. R., amtmand, justitsminister og
 minister for Island:**
 Benådning, 474.
 Dødsstraf, eftergivelse af, 453.
 Folkekirken, udtrædelse af, 450.
 Island:
 Forfatningslov for, 456 f.
 Statspoliti, forslag om oprettelse af, 447.
 Tiltalefrafald, 441, 482.

**Scavenius, E. J. C., kontorchef,
 udenrigsminister:**
 Fredskonferencen i Haag, ratifikation af
 konventioner fra, 625.

**Scavenius, J. F., minister for kirke- og
 undervisningsvæsen:**
 Dødsstraf, eksekvering af, 287, 333.
 Finanslov, midlertidig, 372.
 Jernbanelove, 375.
 Kgl. Frederiks hospital, byggegrund til,
 344.

- Museumsbygning, opførelse af ny, 308, 315 ff.
- Pensionering af:
Jensen, Henning, sognepræst, 315.
- Studentermøde om det slesvigske spørgsmål, 363.
- Theaterdrift i København, lov om, 368.
- Søbefæstningen, udvidelse af, 379.
- Scharling, H. W., professor, finansminister:**
Ejendomsskyld, lov om, 509.
Finanslove, 504 f., 514 f.
Indkomst- og formueskat, forslag om, 508 f.
- Rigsdagen:
Udgifter til, 504 f.
- Vestindien, dansk:
Farvandene omkring, undersøgelse af, 512.
Forhandling med U.S.A. om salg af, 506 ff.
- Schnack, J. G. F., departementschef, krigsminister:**
Udgifter til, 505.
- Sehested, H., godsejer, konseilspræsident og udenrigsminister:**
Christian, prins:
Deltagelse i statsrådets møder, 502 f.
Indsættelse som rigsforsstander, 501.
- Vestindien, dansk:
Farvandene omkring, undersøgelse af, 511, 513 f.
- Skeel, E. V. R., indenrigsminister:**
Dødsstraf, eksekvering af, 287.
Finanslove, provisoriske, 233.
Fiskeriet i Danmark, lov om, 199.
- Krigsretsdomme, forelæggelse af, 214.
Postvæsenet:
Ændring af overbestyrelse for, 295 f.
- Rentegaranti for de lolland-falsterske jernbaner, lov om udvidelse af, 200.
- Underofficerers fortrinnsret til kommunale bestillinger, 248.
- Steinmann, P. F., krigsminister:**
Befæstningsanlæg, forslag om, 175.
Hærens organisation, lov om, 170.
Lønningslov for hæren, 170.
Møntsystem, lov om anvendelse af det nye, 165, 171.
Underofficerer:
Invalideforsørgelse for, 167.
Lønningsvilkår for, 170 f.
Pensionering af, 167.
- Øvelseslejr, lov om oprettelse af, 178, 180.
- Sthyr, H. V., biskop, minister for kirke- og undervisningsvæsen:**
Benådning, 472.
Brødremenighedens mission på Grønland, nedlæggelse af, 493 f.
Folkeskolen, lov om, 481.
Folketingsvalg, udskrivning af, 470.
- Vestindien, dansk:
Forhandling med U.S.A. om salg af, 492.
- Sørensen, E., red., indenrigsminister, senere minister f. kirke- og undervisningsvæsen:**
Kommunal valgret, lov om, 546, 554.
Tronskiftet i 1906, 574.
- Thomsen, C. A. F., krigsminister:**
Erindringsmedalje for krigene 1848—50 og 1864, 127.

- Forsvarsvæsenet, lov om overordentlig bevilling til, 57, 94 ff.
- Hærens organisation, lov om, 103, 105, 122.
- Kielerkanalen, deltagelse i indvielse af, 431.
- Krigsretsdomme, forelæggelse af, 62, 115.
- Lodsning i Øresund, 72 ff., 81 f.
- Lønningslove:
 Hærens lønningslov, 57, 81, 94, 103.
 Søværnets lønningslov, 57, 81, 103.
- Pensionering af:
 Meilinger, G. M. C., 117, 122.
 St. Croix, forholdene på, 434.
 Tillægsbevillingslov, 81.
- Underofficerer:
 Invalideforsørgelse af, 105.
 Pensionering af, 105, 118.
- Øvelseslejre, lov om oprettelse af, 67, 71, 117, 122 f.
- Tobiesen, F. C. H. E., indenrigsminister:**
 Dampfærgeforbindelser, etablering af, 175.
 Fattigvæsen, lov om det offentlige, 165.
 Havne- og broers benyttelse, lov om, 159, 176.
 Indfødsretslov, 165, 176.
 Jernbaner:
 Jernbanekoncessioner, 143, 159, 188 f.
 Jernbanelove, 159, 171, 175, 186, 188.
 Kontorholdsudgifter:
 Postvæsenets, 167, 186.
 Kreditforeninger, lov om ændring af statutter, 175, 180.
 Landstinget, valg til, 143.
 Lokomotiver på sporveje, benyttelse af, 159, 178.
- Lønningslove:
 Telegrafvæsenet, 167, 184.
 Majestætsforbrydelse, eventuel anklage for, 146 f.
 Møntsystem, lov om anvendelse af det nye, 176, 180.
 Patenter, lov om, 165.
 Sydfynske jernbaneselskab, lån til, 144.
 Sønæringsloven, lov om ændring af, 168.
 Tilsyn med Fremmede og Rejsende, lov om, 168.
 Østasien, udvidelse af den diplomatiske tjeneste i, 157.
- Tuxen, C. F. F. E., oberst, krigsminister:**
 Benådning, 471 f.
 Forsvarskommission, nedsættelse af, 476.
 Politiske situation, kommentar til, 469 f.
 Søbefæstningen, udvidelse af, 472 f., 475.
- Worsaae, J. J. A., minister f. kirke- og undervisningsvæsen:**
 Ministeriet for kirke- og undervisningsvæsen, lønningslov for personale under, 169.
 Pensionering af:
 Hansen, Jørgen, biskop, 178.
 Skolelærerseminariet i Lyngby, lov om afhændelse af ejendomme tilhørende, 167, 184.
 Østasien, udvidelse af den diplomatiske tjeneste i, 154 f.
- Zahle, C. Th., conseilspræsident og justitsminister:**
 Folketinget, opløsning af, 627 f.